

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Atharva V. Santhi

4°

A. or.

2840

ATHARVA VEDA SANHITA

HERAUSGEGEBEN

VON

R. ROTH

O. PROFESSOR UND OBERBIBLIOTHEKAR DER
UNIV. ZU TÜBINGEN.

UND

W. D. WHITNEY

PROFESSOR AM YALE-COLLEGE IN NEW-
HAVEN, CONNECTICUT.

ERSTER BAND. TEXT.

BERLIN

FERD. DÜMMLER'S VERLAGSBUCHHANDLUNG

1856.

VORREDE.

Wir geben hiermit einen vollständigen Abdruck des Textes der Atharva-Sanhitâ. Auch das zwanzigste Buch, welches wir anfänglich nur in Verweisungen auf den Rigveda zu geben beabsichtigten, so weit dasselbe einfache Entlehnungen aus dessen Sanhitâ enthält, ist, mehrfach geäußerten Wünschen zu genügen, ungeschmälert aufgenommen. Bei den demselben eigenthümlichen, nicht dem Rigveda entlehnten Abschnitten, so wie bei dem neunzehnten Buche, haben wir wegen des verwahrlosten Zustandes des Textes, um die Uebersicht über unsre Emendationen zu erleichtern, die Lesart der sechs von uns verglichenen Handschriften — welche in den Fehlern einig zu sein pflegen — unter dem Text beigegeben.

Der zweite Theil wird eine Einleitung in den Atharva-Veda, kritische und erklärende Noten, Nachweisungen aus dem Padapâtha, aus der zu dieser Sanhitâ gehörigen Grammatik (A.V. Prâtiçâkhja), aus der Anukramanî und aus dem Ritual des Veda (Kauçika-Sûtra), nebst einer Concordanz des Atharva-Veda mit den übrigen vedischen Sanhitâ's enthalten.

Im Oktober 1856.

R. u. Wh.

ATHARVA VEDA SANHITA

HERAUSGEGEBEN

VON

R. ROTH UND W. D. WHITNEY.

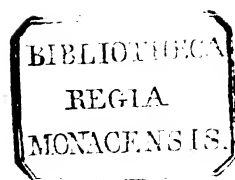
ERSTE ABTHEILUNG.

BERLIN.

FERD. DÜMMLER'S VERLAGSBUCHHANDLUNG.

1855.

53. 2.

Vorliegende Lieferung enthält den Text der Atharva Sanhitâ vollständig. Das hier nicht mitabgedruckte zwanzigste Buch der Handschriften ist ganz anderer Art als die vorangehenden neunzehn; es besteht zum weitesten Theil aus Versen und Liedern, welche der Rig-Veda Sanhitâ wörtlich entnommen sind, und ist für einen Anhang zu halten, welcher dem Ganzen der Sammlung weit ferner steht als das ebenfalls nicht zum ursprünglichen Bestand derselben gehörige neunzehnte Buch. Die Entlehnungen aus dem Rig-Veda bedürfen keines Abdrucks, sondern nur einer Zusammenstellung und Verweisung. Die zwischen denselben eingeschobenen diesem Buche eigenthümlichen Abschnitte, unter welchen nur die Kuntâpa-Lieder von einigem Umfange sind, werden in der zweiten Lieferung gegeben werden. Dieselben befinden sich in einem noch verwahrloseteren Zustande als der Text des neunzehnten Buches, bei welchem wir, um die Uebersicht über unsere Emendationen zu erleichtern, die Lesart der sechs von uns verglichenen Handschriften — welche in den Fehlern einig zu sein pflegen — unter dem Rande beigegeben haben.

Die zweite Lieferung wird eine Einleitung in den Atharva-Veda, kritische Noten, Nachweisungen aus dem Padapâtha, aus der zu dieser Sanhitâ gehörigen Grammatik (AV. Prâtiçâkhja), aus der Anukramanî und aus dem Ritual des Veda (Kauçika Sûtra) nebst einer Concordanz des Atharva-Veda mit den übrigen vedischen Sanhitâ's enthalten.

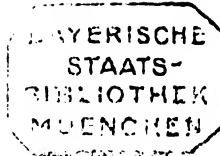
Im Februar 1855.

R.

अथर्वान्तरसः

श्रीमदथर्ववेदसंहिता
रोषेन च हित्तेयेन च
शोधिता

संवत् १८५५

॥ ओं ॥

ये त्रिषप्ताः परियन्ति विश्वा रूपाणि बिभ्रतः ।
वाचस्पतिर्वेला तेषां तन्वो अद्य दधातु मे ॥ १ ॥
पुनरेहि वाचस्पते देवेन मनसा सह ।
वसोष्पते नि रमय मय्येवास्तु मयि श्रुतम् ॥ २ ॥
इहैवाभि वि तनूभे आत्मी इव ज्यया ।
वाचस्पति ३ ॥
उपहूतो ।
सं श्रुतेन गमेमहि मा श्रुतेन वि राधिषि ॥ ४ ॥

॥ १ ॥

विद्या शरस्य पितरं पर्जन्यं भूरिधायसम् ।
विद्वो ध्वस्य मातरं पृथिवीं भूरिवर्षसम् ॥ १ ॥
ज्याके परि णो नमाश्मानं तन्वं कृधि ।
वीदुर्वेरीयो ऽरातीरप द्वेषास्या कृधि ॥ २ ॥
वृक्षं यज्ञावः परिष्वजाना अनुस्फुरं शरमर्चन्यभुम् ।
शरुमस्मद्यावय दिद्युमिन्द्र ॥ ३ ॥
यथा द्यां च पृथिवीं चान्तस्तिष्ठति तेजःनम् ।
एवा रोगं चास्रावं चान्तस्तिष्ठतु मुञ्च इत ॥ ४ ॥

॥ २ ॥

अथर्ववेद

१

॥ ३ ॥ विद्या शरस्य पितरं पर्जन्यं शतवृषायम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्टे अस्तु बालिति ॥ १ ॥
 विद्या शरस्य पितरं मित्रं शतवृषायम् । तेना० ॥ २ ॥
 विद्या शरस्य पितरं वरुणं शतवृषायम् । तेना० ॥ ३ ॥
 विद्या शरस्य पितरं चन्द्रं शतवृषायम् । तेना० ॥ ४ ॥
 विद्या शरस्य पितरं सूर्यं शतवृषायम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्टे अस्तु बालिति ॥ ५ ॥
 यदानोषु गवीन्योर्येष्टस्तावधि संश्रुतम् ।
 एवा ते मूषं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥ ६ ॥
 प्र ते भिनक्षि मेहनं वर्षं वेशन्या इव । एवा० ॥ ७ ॥
 विधितं ते वस्तिबिलं समुद्रस्योदधेरिव । एवा० ॥ ८ ॥
 यथेषुका परापतदवसृष्टाधि धन्वनः ।
 एवा ते मूषं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥ ९ ॥

॥ ४ ॥ अक्षयो यन्यन्वभिर्जामयो अध्वरीयताम् । पृञ्चतीर्मधुना पयः ॥ १ ॥
 अमूया उप सूर्ये याभिर्वा सूर्यः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥ २ ॥
 अपो देवीरूपं हूये यच्च गावः पिबन्ति नः । सिन्धुभ्यः कर्त्तुं हविः ॥ ३ ॥
 अप्सवन्तरमृतमप्सु भेषजम् ।
 अपामृतं प्रशस्तिभिरश्वा भवथ वाजिनो गावो भवथ वाजिनीः ॥ ४ ॥

॥ ५ ॥ आपो हि हा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥ १ ॥
 यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥ २ ॥
 तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो ज्ञनयथा च नः ॥ ३ ॥
 ईशाना वार्याणां क्षयन्तीष्वर्षणीनाम् । अपो याचामि भेषजम् ॥ ४ ॥

॥ ६ ॥ शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ॥ १ ॥

अप्सु मे सोमो अब्रवीदन्तर्विश्वानि भेषजा । अपिं च विश्वशम्भुवम् ॥ २ ॥

आपः पूणीत भेषजं वरूथं तन्वेऽ मम । ज्योक्च सूर्यं दृशे ॥ ३ ॥

शं न आपो धन्वन्याऽः शमु सन्वनूषाः ।

शं नः खनिषिमा आपः शमु याः कुम्भ आभृताः शिवा नः सन्तु वार्षिकीः

प्रथमो ऽनुवाकः

॥ ४ ॥

स्तुवानमप आ वह यातुधानं किमीदिनम् ।

॥ ७ ॥

त्वं हि देव वन्दितो हन्ता दस्योर्बभूविथ ॥ १ ॥

आज्यस्य परमेष्ठिं जातवेदस्तनूवशिन् ।

अमे तैलस्य प्राशन यातुधानान्वि लापय ॥ २ ॥

वि लपन्तु यातुधाना अचिणो ये किमीदिनः ।

अथेदममे नो हविरिन्द्रश्च प्रति हर्यतम् ॥ ३ ॥

अपिः पूर्वं आ रभतां प्रेन्द्रो नुदतु बाहुमान ।

ब्रवीतु सर्वो यातुमानयमस्मीत्येत्य ॥ ४ ॥

पश्याम ते वीर्यं जातवेदः प्र णो ब्रूहि यातुधानानृचक्षः ।

त्वया सर्वे परितप्ताः पुरस्तात् आ यन्तु प्रब्रुवाणा उपेदम् ॥ ५ ॥

आ रभस्व जातवेदो ऽस्माकार्थाय जज्ञिषे ।

दूतो नो अमे भूत्वा यातुधानान्वि लापय ॥ ६ ॥

त्वममे यातुधानानुपबद्धो इहा वह ।

अथैषामिन्द्रो बज्रेणापि शीर्षाणि वृश्चतु ॥ ७ ॥

इदं हविर्यातुधानान्दी फेनमिवा वहत ।

॥ ८ ॥

य इदं स्त्री पुमानकरिह स स्तुवतां जनः ॥ १ ॥

अयं स्तुवान आगमदिमं स्म प्रति हर्यत ।

बृहस्पते वशे लब्ध्वाभीषोमा वि विध्यतम् ॥ २ ॥

यातुधानस्य सोमप जहि प्रजां नयस्व च ।

नि स्तुवानस्य पातय परमक्षुतावरम् ॥ ३ ॥
 यच्चैषामग्रे जनिमानि वेत्थ गुहा सतामचिणां जातवेदः ।
 तांस्त्वं ब्रह्मणा वावृधानो जह्येषां शततर्हमग्रे ॥ ४ ॥

॥ ९ ॥ अस्मिन्वसु वसवो धारयन्विन्द्रः पूषा वरुणो मित्रो अग्निः ।
 इममादित्या उत विश्वे च देवा उत्तरस्मिं ज्योतिषि धारयन्तु ॥ १ ॥
 अस्य देवाः प्रदिशि ज्योतिरस्तु सूर्यो अग्निरुत वा हिरण्यम् ।
 सपत्नी अस्मदधरे भवन्तूत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ २ ॥
 येनेन्द्राय सम्भरः पर्यास्युत्तमेन ब्रह्मणा जातवेदः ।
 तेन त्वमग्रे इह वर्धयेमं सजातानां श्रेष्ठ्य आ धेह्येनम् ॥ ३ ॥
 एषां यज्ञमुत वर्चो ददे ऽहं रायस्पोषमुत चित्तान्यमे ।
 सपत्नी अस्मदधरे भवन्तूत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ४ ॥

॥ १० ॥ अयं देवानामसुरो वि राजति वशा हि सत्या वरुणस्य राज्ञः ।
 ततस्परि ब्रह्मणा शाशदान उयस्य मन्योरुदिमं नयामि ॥ १ ॥
 नमस्ते राजन्वरुणास्तु मन्यवे विश्वं ह्युय निचिकेषि द्रुधम् ।
 सहस्रमन्यान् सुवामि साकं शतं जीवाति शरदस्तवायम् ॥ २ ॥
 यदुवक्थानृतं जिह्या वृजिनं बहु ।
 राज्ञस्त्वा सत्यधर्मणो मुञ्चामि वरुणादहम् ॥ ३ ॥
 मुञ्चामि त्वा वैश्वानरादर्णवान्महतस्परि ।
 सजातानुयेहा वद ब्रह्म चापं चिकीहि नः ॥ ४ ॥

॥ ११ ॥ वर्षट् ते पूषन्नस्मिन्सूतावर्यमा होता कृणोतु वेधाः ।
 सिस्रतां नार्यृतप्रजाता वि पर्वाणि जिहतां सूतवा उ ॥ १ ॥
 चतस्रो दिवः प्रदिशश्चतस्रो भूम्या उत ।
 देवा गर्भं समैरयन्तां व्यूर्णुवन्तु सूतवे ॥ २ ॥

सूषा व्यूणोतु वि योनिं हापयामसि ।
 अथया सूषणे त्वमव त्वं बिष्कले सृज ॥ ३ ॥
 नेव मांसे न पीबसि नेव मज्जस्वाहतम् ।
 अवैतु पृश्नि शेवलं शुने जरायुस्तवे ऽव जरायु पद्यताम् ॥ ४ ॥
 वि ते भिनक्षि मेहनं वि योनिं वि गवीनिके ।
 वि मातरं च पुषं च वि कुमारं जरायुणाव जरायु पद्यताम् ॥ ५ ॥
 यथा वातो यथा मनो यथा पतन्ति पक्षिणः ।
 एवा त्वं दशमास्य साकं जरायुणा पताव जरायु पद्यताम् ॥ ६ ॥
 ॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

जरायुजः प्रथम उस्त्रियो वृषा वातभजा स्तनयन्नेति वृष्ट्या । ॥ १२ ॥
 स नो मृडाति तन्वं अजुगो रुजन्य एकमोजस्त्रेधा विचक्रमे ॥ १ ॥
 अङ्गेअङ्गे शेचिषा शिश्रियाणं नमस्यन्तस्त्वा हविषा विधेम ।
 अङ्कान्तमङ्कान्हविषा विधेम यो अयभीत्वर्षास्या यभीता ॥ २ ॥
 मुञ्च शीर्षेक्ष्या उत कास एनं परुष्यरुराविवेशा यो अस्य ।
 यो अभजा वातजा यश्च शुष्मो वनस्पतीन्सचतां पर्वतांश्च ॥ ३ ॥
 शं मे परस्मै गात्राय शमस्त्ववराय मे ।
 शं मे चतुर्भ्यो अङ्गेभ्यः शमस्तु तन्वेऽ मम ॥ ४ ॥

नमस्ते अस्तु विद्युते नमस्ते स्तनयित्तवे । ॥ १३ ॥
 नमस्ते अस्त्वग्मने येना दूडाशे अस्यसि ॥ १ ॥
 नमस्ते प्रवतो नपाद्यतस्तपः समूहसि ।
 मृदया नस्तनूभ्यो मयस्तोकेभ्यस्कृधि ॥ २ ॥
 प्रवतो नपाक्षम एवास्तु तुभ्यं नमस्ते हेतये तपुषे च कृणमः ।
 विद्य ते धाम परमं गुहा यत्समुद्रे अन्तर्निहितासि नाभिः ॥ ३ ॥
 यां त्वा देवा असृजन्त विश्व इषु कृत्वा ना असनाय धृष्णुम् ।

सा नो मृड विदधे गृणाना तस्यै ते नमो अस्तु देवि ॥ ४ ॥

॥ १४ ॥

भगमस्या वच्चे आदिष्यधि वृक्षादिव स्रजम् ।
 महाबुध इव पर्वतो ज्योक् पितृष्वास्ताम् ॥ १ ॥
 एषा ते राजन्कन्या वधूनि धूयतां यम ।
 सा मातुर्वध्यतां गृहे ऽथो भ्रातुरथो पितुः ॥ २ ॥
 एषा ते कुलपा राजन्तामु ते परि ददसि ।
 ज्योक् पितृष्वासाता आ शीर्ष्णः शमोष्यात् ॥ ३ ॥
 असितस्य ते ब्रह्मणा कन्यपस्य गयस्य च ।
 अन्नःकोशमिव जामयो ऽपि नक्षामि ते भगम् ॥ ४ ॥

॥ १५ ॥

सं सं स्रवन्तु सिन्धवः सं वाताः सं पतचिणः ।
 इमं यज्ञं प्रदिवो मे जुषन्तां संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ १ ॥
 इहैव हवमा यात म इह संस्रावणा उत्तेमं वर्धयता गिरः ।
 इहेतु सर्वो यः पशुरस्मिन्निष्ठतु या रयिः ॥ २ ॥
 ये नदीनां संस्रवन्त्युत्तासः सदमक्षिताः ।
 तेभिर्मे सर्वैः संस्रावैर्धनं सं स्रावयामसि ॥ ३ ॥
 ये सर्पिषः संस्रवन्ति क्षीरस्य चोदकस्य च ।
 तेभिर्मे सर्वैः संस्रावैर्धनं सं स्रावयामसि ॥ ४ ॥

॥ १६ ॥

ये ऽमावास्यां ऽ रात्रिमुदस्युर्ब्राजमचिणः ।
 अग्निस्तुरीयो यातुहा सो अस्मभ्यमधि ब्रवत् ॥ १ ॥
 सीसायाध्याह वरुणः सीसायागिरुपावति ।
 सीसं म इन्द्रः प्रायच्छत्तदङ्ग यातुचातनम् ॥ २ ॥
 इदं विष्कन्धं सहत इदं बाधते अचिणः ।
 अनेन विश्वा ससहे या जातानि पिशाच्याः ॥ ३ ॥

यदि नो गां हंसि यद्यन्धं यदि पूरुषम् ।
तं त्वा सीसेन विध्यामो यथा नो ऽसौ अवीरहा ॥ ४ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ प्रथमः प्रपाठकः ॥

अमूर्या यन्ति योषितो हिरा लोहितवाससः । ॥ १७ ॥

अभ्रातर इव जामयस्तिष्ठन्तु हतवर्चसः ॥ १ ॥

तिष्ठावरे तिष्ठ पर उत त्वं तिष्ठ मध्यमे ।

कनिष्ठिका च तिष्ठति तिष्ठादिद्धमनिर्मही ॥ २ ॥

शतस्य धमनीनां सहस्रस्य हिराणाम् ।

अस्थुरिन्मध्यमा इमाः साकमन्ता अरंसत ॥ ३ ॥

परि वः सिकतावती धनूर्बृहत्पद्मीत । तिष्ठतेलयता सु कम् ॥ ४ ॥

निलेष्टस्य ललाम्यं१ निररातिं सुवामसि । ॥ १८ ॥

अथ या भद्रा तानि नः प्रजाया अरातिं नयामसि ॥ १ ॥

निरराणिं सविता साविषत्यदोर्निहेस्तयोर्वरुणो मित्रो अर्यमा ।

निरस्मभ्यमनुमती रराणा प्रेमां देवा असाविषुः सौभगाय ॥ २ ॥

यस्त आत्मनि तन्वां घोरमस्ति यद्वा केशेषु प्रतिचक्षणे वा ।

सर्वे तद्वाचापं हन्मो वयं देवस्त्वा सविता सूदयतु ॥ ३ ॥

रिम्यपदीं वृषदती गोषेधां विधमामुत ।

विलीढ्यं ललाम्यं१ ता अस्मन्नाशयामसि ॥ ४ ॥

मा नो विदन्विष्याधिना सो अभिष्याधिना विदन् । ॥ १९ ॥

आराद्धर्या अस्मद्विषूचीरिन्द्र पातय ॥ १ ॥

विष्वञ्चो अस्मद्वरवः पतन्तु ये अस्ता ये चास्याः ।

दैवीर्मनुष्येषवो ममामिषाच्च विध्यत ॥ २ ॥

यो नः स्वो यो अरणः सजात उत निष्ठो यो अस्माँ अभिदासति ।
 रुद्रः शरथ्यैतान्ममामिचान्वि विध्यतु ॥ ३ ॥
 यः सपत्नो यो ऽसपत्नो यश्च द्विषं ह्यपाति नः ।
 देवास्तं सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरम् ॥ ४ ॥

॥ २० ॥ अदारसृज्वतु देव सोमास्मिन्यज्ञे मरुतो मृडता नः ।
 मा नो विददभिभा मो अशस्तिर्मा नो विदद्वृजिना वेष्टा या ॥ १ ॥
 यो अद्य सेन्यो वधो ऽघायूनामुदीरते ।
 युवं तं मिचावरुणावस्मद्यावयतं परि ॥ २ ॥
 इतश्च यदमुतश्च यद्वधं वरुण यावय ।
 वि महद्धर्मं यच्छ वरीयो यावया वधम् ॥ ३ ॥
 शास इत्या महौ अस्यमिचसाहो अस्तुतः ।
 न यस्य हन्यते सखा न जीयते कदा चन ॥ ४ ॥

॥ २१ ॥ स्वस्तिदा विशां पतिर्वृचहा विमृधो वशी ।
 वृषेन्द्रः पुर एतु नः सोमपा अभयंकरः ॥ १ ॥
 वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः ।
 अधमं गमया तमो यो अस्माँ अभिदासति ॥ २ ॥
 वि रक्षो वि मृधो जहि वि वृचस्य हनू रुज ।
 वि मन्युमिन्द्र वृचहन्मिचस्याभिदासतः ॥ ३ ॥
 अपेन्द्र द्विषतो मनो ऽप जिज्यासतो वधम् ।
 वि महद्धर्मं यच्छ वरीयो यावया वधम् ॥ ४ ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ २२ ॥ अनु सूर्यमुदयतां हृद्योतो हरिमा च ते ।
 गो रोहितस्य वरुणं तेन त्वा परि दध्मसि ॥ १ ॥

परि त्वा रोहितैर्वर्णैर्दीर्घायुत्वाय दध्मसि ।

यथायमरपा असदथो अहरितो भुवत् ॥ २ ॥

या हिणीः ।

रूपं ॥ ३ ॥

सुवे ।।

अथ से ॥ ४ ॥

नक्तंजातास्योषधे रामे कृष्णे असिक्नि च ।

॥ २३ ॥

इदं रजनि रजय किलासं पलितं च यत् ॥ १ ॥

किलासं च पलितं च निरितो नाशया पृषत् ।

आ त्वा स्वो विशतां वर्णः परा शुक्लानि पातय ॥ २ ॥

असितं ते प्रलयनमास्थानमसितं तव ।

असिक्नस्योषधे निरितो नाशया पृषत् ॥ ३ ॥

अस्थिजस्य किलासस्य तनूजस्य च यत्त्वचि ।

दूषा कृतस्य ब्रह्मणा लक्ष्मं श्वेतमनीनशम् ॥ ४ ॥

सुपर्णो जातः प्रथमस्तस्य त्वं पित्तमासिष ।

॥ २४ ॥

तदासुरी युधा जिता रूपं चक्रे वनस्पतीन् ॥ १ ॥

आसुरी चक्रे प्रथमेदं किलासभेषजमिदं किलासनाशनम् ।

अनीनशकिलासं सरूपामकरत्त्वचम् ॥ २ ॥

सरूपा नाम ते माता सरूपो नाम ते पिता ।

सरूपकृत्वमोषधे सा सरूपमिदं कृधि ॥ ३ ॥

शामा सरूपंकरणी पृथिव्या अध्युभृता ।

इदमू षु प्र साधय पुना रूपाणि कल्पय ॥ ४ ॥

यदमिरापो अदहत्प्रविश्य यथाकृत्स्नन्धर्मधृतो नमांसि ।

॥ २५ ॥

अथर्ववेदे

२

तच्च त आहुः परमं जनिचं स नः संविद्वान्परि वृद्धिं तक्मन् ॥ १ ॥
 वासिं शोचिः शकल्येषि यदि वा ते जनिचम् ।
 हरितस्य देव स नः ० ॥ २ ॥
 यदि वाभिश्शोको यदि वा राज्ञो वरुणस्यासि पुषः ।
 हरितस्य देव स नः संविद्वान्परि वृद्धिं तक्मन् ॥ ३ ॥
 यं तक्मने नमो ह्यरायं शोचिषे कृणोमि ।
 यो अन्येषु रूभयद्युरभ्येति तृतीयकायं नमो अस्तु तक्मने ॥ ४ ॥

॥ २६ ॥ आरेऽसावस्सदस्तु हेतिर्देवासो असत् । आरे अश्मा यमस्यथ ॥ १ ॥
 सखासावस्मभ्यमस्तु रातिः सखेन्द्रो भगः । सविता चित्राधाः ॥ २ ॥
 यूयं नः प्रवतो नपान्मरुतः सूर्यत्वचसः । शर्म यद्याथ सप्रथः ॥ ३ ॥
 सुषूदतं मृडतं मृडया नस्तनूभ्यः । मयस्तोकेभ्यस्कुधि ॥ ४ ॥

॥ २७ ॥ अमूः पारे पृदाक्कस्त्रिषप्ता निर्जरायवः ।
 तासां जरायुभिर्वयमह्याऽवपि व्ययामस्यघायोः परिपन्थिनः ॥ १ ॥
 पिनाकमिव बिभ्रती ।
 मनो ऽसंमृद्धा अघायवः ॥ २ ॥
 न बहवः समशक्नन्नाभेका अभि दाधुषुः ।
 वेणोरम्ना इवाभितो ऽसंमृद्धा अघायवः ॥ ३ ॥
 प्रेतं पादौ प्र स्फुरतं वहतं पृणतो गृहान् ।
 इन्द्राण्येतु प्रथमाजीतामुषिता पुरः ॥ ४ ॥

॥ २८ ॥ उप प्रागाद्देवो अयी रक्षोहामीवचातनः ।
 दहन्प ॥ : ॥ १ ॥
 प्रति दह ॥ : ।
 प्रतीचीः कृष्णवर्तने सं दह यातुधान्यः ॥ २ ॥

या शशाप शपनेन याघं मूरमादधे ।
 या रसस्य हरणाय जातमारेभे तोकर्मस्तु सा ॥ ३ ॥
 पुचर्मस्तु यातुधानीः स्वसारमुत नम्यम् ।
 अधा मिथो विकेन्योऽ वि घ्नतां यातुधान्योऽ वि तृह्यन्तामराव्यः ॥ ४ ॥
 ॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

अभीवर्तेन मणिना येनेन्द्रो अभिवावृधे । ॥ २९ ॥
 तेनास्मान्ब्रह्मणस्पते ऽभि राष्ट्राय वर्धय ॥ १ ॥
 अभिवृत्य सपत्नानभि या नो अरातयः ।
 अभि पृतन्यन्तं तिष्ठाभि यो नो दुरस्यति ॥ २ ॥
 अभि त्वा देवः संविताभि सोमो अवीवृधत् ।
 अभि त्वा विश्वा भूतान्यभीवर्तो यथासंसि ॥ ३ ॥
 अभीवर्तो अभिभवः सपत्नक्षयणो मणिः ।
 राष्ट्राय मर्षं बध्यतां सपत्नेभ्यः पराभुवे ॥ ४ ॥
 उदसौ सूर्यो अगादुदिदं मामकं वचः ।
 यथाहं शत्रुहो ऽसान्यसपत्नः सपत्नहा ॥ ५ ॥
 सपत्नक्षयणो वृषाभिराष्ट्रो विषासहिः ।
 यथाहमेषां वीराणां विराजानि जनस्य च ॥ ६ ॥

विश्वे देवा वसवो रक्षतेममुत यूयमस्मिन् । ॥ ३० ॥
 मेमं सनाभिरुत वान्यनाभिर्मेमं वधो यः ॥ १ ॥
 ये वो देवाः पितरो ये च पुत्राः सचेतसो मे शृणुतेदमुक्तम् ।
 सर्वेभ्यो वः परि ददाम्येतं स्वस्त्येनं जरसे वहाथ ॥ २ ॥
 ये देवा दिवि ह ये पृथिव्यां ये अन्तरिक्ष ओषधीषु पशुष्वप्स्वन्तः ।
 ते कृणुत जरसमायुरस्मै शतमन्यान्यरि व ॥ ३ ॥
 येषां प्रयाजा उत वानुयाजा हुतभागा इवाः ।

येषां वः पञ्च प्रदिशो विभक्तास्तान्वो अस्मै संचसदः कृणोमि ॥ ४ ॥

॥ ३१ ॥

आशानामाशापालेभ्यश्चतुर्भ्यो अमृतेभ्यः ।

इदं भूतस्यार्घ्यक्षेभ्यो विधेम हविषा वयम् ॥ १ ॥

य आशानामाशापालाश्चत्वार स्थन देवाः ।

ते नो निर्ऋत्याः पार्श्वेभ्यो मुञ्चतांहसोऽहसः ॥ २ ॥

अस्नामस्वा हविषा यजाम्यध्वोनस्वा घृतेन जुहोमि ।

य आशानामाशापालस्तुरीयो देवः स न वक्षत ॥ ३ ॥

स्वस्ति माच उत पिचे नो अस्तु स्वस्ति ते पुरुषेभ्यः ।

विश्वं सुभूतं सुविदषं नो अस्तु ज्योगेव हशेम सूर्यम् ॥ ४ ॥

॥ ३२ ॥

इदं जनासो विदषं महद्ब्रह्म वदिषति ।

न तत्पृथिव्यां नो दिवि येन प्राणन्ति वीरुधः ॥ १ ॥

अन्तरिक्ष आसां स्याम आन्तसदामिव ।

आस्थानमस्य भूतस्य विदुष्ट्वेधसो न वा ॥ २ ॥

यद्रोदसी रेजमाने भूमिश्च निरतक्षतम् ।

आर्द्रं तदहं सर्वदा समुद्रस्यैव स्रोत्याः ॥ ३ ॥

विश्वमन्यामभीवार तदन्यस्यामधि श्रितम् ।

दिवे च विश्ववेदसे पृथिव्यै चाकारं नमः ॥ ४ ॥

॥ ३३ ॥

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः सविता यास्वमिः ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥ १ ॥

यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अंवपश्यं जनानाम् ।

या अग्निं ० ॥ २ ॥

यासां देवा दिवि कृणन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥ ३ ॥

शिवेन मा चक्षुषा पश्यतापः शिवया तच्चोप स्पृशत त्वचं मे ।
घृतश्रुतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥ ४ ॥

इयं वीरुन्मधुजाता मधुना त्वा खनामसि । ॥ ३४ ॥
मधोरधि प्रजातासि सा नो मधुमतस्कृधि ॥ १ ॥
जिह्वाया अये मधु मे जिह्वामूले मधूलकम् ।
ममेदह क्रतावसो मम चित्तमुपायसि ॥ २ ॥
मधुमन्मे निकर्मणं मधुमन्मे परायणम् ।
वाचा वदामि मधुमङ्गयासं मधुसंहशः ॥ ३ ॥
मधोरस्मि मधुतरो मधुघान्मधुमत्तरः ।
मामिक्किल त्वं वनाः शाखां मधुमतीमिव ॥ ४ ॥
परि त्वा परितन्नुनेक्षुणागामविद्विषे ।
यथा मां कामिन्यसो यथा मन्त्रापगा असः ॥ ५ ॥

यदाबभ्रन्दाक्षायणा हिरण्यं शतानीकाय सुमनस्यमानाः । ॥ ३५ ॥
तत्रै बभ्राम्यायुषे वर्चसे बलाय दीर्घायुत्वाय शतशारदाय ॥ १ ॥
नैनं रक्षांसि न पिशाचाः सहन्ते देवानामोर्जः प्रथमजं ह्येऽतत् ।
यो विभर्ति दाक्षायणं हिरण्यं स ॥ २ ॥
अपां तेजो ज्योतिरोजो बलं च ।
इन्द्र इवेन्द्रियाण्यधि धारयामो अस्मिन्तदक्षमाणो विभरद्विरण्यम् ॥ ३ ॥
समानां मासामृतुभिर्द्धा वयं सैवत्सरस्य पर्यसा पिपर्मि ।
इन्द्राग्नी विश्वे देवास्ते ऽनु मन्यन्तामहणीयमानाः ॥ ४ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ द्वितीयः प्रपाठकः ॥

॥ प्रथमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ वेनस्तत्पश्यत्परमं गुहा यद्यच्च विश्वं भवत्येकरूपम् ।
 इदं पृश्निरदुहज्जायमानाः स्वर्विदो अभ्यनूषत प्राः ॥ १ ॥
 प्र तद्योचेदमृतस्य विद्वान्गन्धर्वो धाम परमं गुहा यत् ।
 भीणिं पदानि निहिता गुहास्य यस्तानि वेद स पितृष्वितासत् ॥ २ ॥
 स नः पिता जनिता स उत बन्धुधामानि वेद भुवनानि विश्वा ।
 यो देवानां नामध एक एव तं संप्रभं भुवना यन्ति सर्वा ॥ ३ ॥
 परि द्यावापृथिवी सद्य आयमुपातिष्ठे ।
 वाचमिव वक्तरि भुवनेष्टा धास्युरेष न ॥ ४ ॥
 परि विश्वा भुवनान्यायमृतस्य तन्तुं विततं दृशे कम् ।
 यच्च देवा अमृतमानशानाः समाने योनावधैरयन्त ॥ ५ ॥

॥ २ ॥ दिव्यो गन्धर्वो भुवनस्य यस्पतिरेक एव नमस्यो विह्वीड्युः ।
 तं त्वा यौमि ब्रह्मणा दिव्य देव नमस्ते ॥ १ ॥
 यजतः सूर्यत्वगवयाता ह ।
 भुवनस्य यस्पतिरेक एव नमस्यः सुशेवाः ॥ २ ॥
 अनवद्याभिः समु जग्म आभिरप्सरास्वपि गन्धर्व आसीत् ।
 समुद्र आसां सदनं म आहुर्यतः सद्य आ च परा च यन्ति ॥ ३ ॥

अभिये दिद्युन्नक्षत्रिये या विश्वावसुं गन्धर्वं सचध्वे ।

ताभ्यो वो देवीर्नम इत्कृणोमि ॥ ४ ॥

याः कृन्दास्तमिषीचयो ऽक्षकामा मनोमुहः ।

ताभ्यो गन्धर्वपत्नीभ्यो ऽप्तराभ्यो ऽकरं नमः ॥ ५ ॥

अदो यदवधावत्यवत्कमधि पर्वतात् ।

॥ ३ ॥

तत्तै कृणोमि भेषजं सुभेषजं यथासंसि ॥ १ ॥

आदङ्गा कुविदङ्गा शतं या भेषजानि ते ।

तेषामसि त्वमुत्तममनास्त्रावमरौगणम् ॥ २ ॥

नीचैः स्वनन्यसुरा अरुस्त्राणमिदं महत् ।

तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमनीनशत् ॥ ३ ॥

उपजीका उन्नरन्ति समुद्रादधि भेषजम् ।

तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमशीशमत ॥ ४ ॥

अरुस्त्राणमिदं महत्पृथिव्या अध्युन्नतम् ।

तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमनीनशत् ॥ ५ ॥

शं नो भवन्वाप ओषधयः शिवाः ।

इन्द्रस्य वज्रो अप हन्तु रक्षसं आरादिसृष्टा इषवः पतन्तु रक्षसाम् ॥ ६ ॥

दीर्घायुत्वाय बृहते रणायारिषन्तो दक्षमाणाः सदैव ।

॥ ४ ॥

मणिं वि

॥ १ ॥

जङ्गिडो

।

मणिः सहस्रवीर्यः परि णः पातु विश्वतः ॥ २ ॥

अयं विष्कन्धं सहते ऽयं बाधते अचिराः ।

अयं नो विश्वभेषजो जङ्गिडः पातुहंसः ॥ ३ ॥

देवैर्दत्तेन मणिना जङ्गिडेन मयोभुवा ।

विष्कन्धं सर्वा रक्षांसि व्यायामे संहामहे ॥ ४ ॥

शृणुष्व मा जङ्गिडश्च विष्कन्धादभि रक्षताम् ।
 अरण्यादन्य आभृतः कृषा अन्यो रसेभ्यः ॥ ५ ॥
 कृत्यादूर्ध्विरयं मणिरथो अरातिदूर्ध्विः ।
 अथो सहस्वां जङ्गिडः प्र ण आयूषि तारिषत् ॥ ६ ॥

॥ ५ ॥

इन्द्र जुषस्व प्र वह्ना याहि शूर हरिभ्याम् ।
 पिवा सुतस्य मतेरिह मधोश्चकानश्चारुमेदाय ॥ १ ॥
 इन्द्र जठरं नथो न पूणस्व मधोर्दिवो न ।
 अस्य सुतस्य स्वर्गोप त्वा मदाः सुवाचो अगुः ॥ २ ॥
 वृचं यो जघान यतीर्न ।
 तसहे शचन्मदे सोमस्य ॥ ३ ॥

आ त्वा विशन्तु सुतासं इन्द्र दिङ् शक्र धियेष्वा नः ।
 श्रुधी हवं गिरो मे जुषस्वेन्द्र महे रणाय ॥ ४ ॥
 इन्द्रस्य नु प्र वोचं वीर्याणि यान चकार प्रथमानि वजी ।
 अहन्नहिमच्चपस्तर्दं प्र वक्षणा अभिनत्यर्वतानाम् ॥ ५ ॥
 अहन्नहिं पर्वते शिश्त्रियाणं त्वष्टास्मै वज्रं स्वयं ततक्ष ।
 वाश्ना इव धेनवः स्यन्दमाना अञ्जः समुद्रमव जग्मुरापः ॥ ६ ॥
 वृषायमाणो अवृणीत सोमं चिकदुकेष्वपिबत्सुतस्य ।
 आ सायकं मघवादत्त वज्रमहन्नेन प्रथमजामहीनाम् ॥ ७ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ ६ ॥

समास्त्वाम अतवो वर्धयन्तु संवत्सरा अर्षयो यानि सत्या ।
 सं दिव्येन दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशश्चतस्रः ॥ १ ॥
 सं चेध्यस्वामे प्र च वर्धयेममुच्च तिष्ठ महते सौभगाय ।
 मा ते रिषन्तुपसत्तारो अमे ब्रह्माणस्ते यशसः सन्तु मान्ये ॥ २ ॥
 त्वाममे वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अमे संवरणे भवा नः ।

सपत्नहाये अभिमातिजिह्व स्वे गये जागृष्यप्रयुञ्जन् ॥ ३ ॥

क्ष्वेणामे स्वेन सं रभस्व मिचेणामे मिचधा यतस्व ।

सजातानां मध्यमेष्टा राज्ञाममे विह्व्यो दीदिहीह ॥ ४ ॥

अति निहो अति सृधो ऽत्यचितीरति द्विषः ।

विश्वा ह्यमे दुरिता तर त्वमथास्मभ्य सहवीर रयिं दाः ॥ ५ ॥

अघद्विष्टा देवजाता वीरुहपथयोपनी ।

॥ ७ ॥

आपो मलमिव प्राणैस्तीक्ष्णैर्वान्महपथो अधि ॥ १ ॥

यश्च सापत्नः शपथो जाम्याः शपथश्च यः ।

ब्रह्मा यन्मन्युतः शपात्सर्वं तन्नो अधस्पदम् ॥ २ ॥

दिवो मूलमवततं पृथिव्या अध्युत्ततम् ।

तेन सहस्रकारणेन परि णः पाहि विश्वतः ॥ ३ ॥

परीमां परि मे प्रजां परि णः पाहि यद्धनम् ।

अरातिर्नो मा तारीन्मा नस्तारिषुरभिमातयः ॥ ४ ॥

शप्नारमेतु शपथो यः सुहार्तेन नः सह ।

चक्षुर्मन्त्रस्य दुर्हार्दः पृथीरपि शृणीमसि ॥ ५ ॥

उदगातां भगवती विचृतौ नाम तारके ।

॥ ८ ॥

वि क्षेचियस्य मुञ्चतामधमं पाशमुत्तमम् ॥ १ ॥

अपेयं रात्र्युह्वपोहन्वभिकृत्वरीः ।

वीरुक्षेचियनाशन्यप क्षेचियमुञ्चतु ॥ २ ॥

बधोरजुनकाराडस्य यवस्य ते पलाल्या तिलस्य तिलपिञ्ज्या । वीरुत् ०

नमस्ते लाङ्गलेभ्यो न

। वीरुत् ० ॥ ४ ॥

॥ ३ ॥

नमः सनिस्रसाक्षेभ्यो नमः

। क्षेचस्य पतये ।

वीरुक्षेचियनाशन्यप क्षेचियमुञ्चतु ॥ ५ ॥

॥ ९ ॥ दशवृक्ष मुञ्चेमं रक्षसो यास्या अधि येन जयाह पर्वसु ।

अथो एनं वनस्पते जीवानां लोकमुच्य ॥ १ ॥

आगादुदगादयं जीवानां व्रातमर्थगात् ।

नृणां च भगवत्तमः ॥ २ ॥

जीवपुरा अगन् ।

शतं ह्यस्य भिषजः सहस्रमुत वीरुधः ॥ ३ ॥

देवास्ते चीतिमविदन्ब्रह्माण उत वीरुधः ।

चीतिं ते विश्वे देवा अविदन्भूम्यामधि ॥ ४ ॥

यश्चकार स निष्करत्स एव सुभिषक्तमः ।

स एव तुभ्य भेषजानि कृण्वन्निषजा शुचिः ॥ ५ ॥

॥ १० ॥ क्षेचियात्वा निर्ऋत्या जामिशंसाहुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।

अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥ १ ॥

शं ते अग्निः सहाजिरत्स शं सोमः सहौषधीभिः ।

एवाहं त्वां जामिशंसाहुहो ० । ० ॥ २ ॥

शं ते वातो अन्तरिक्षे क्यो धांते भवन्तु प्रदिशश्चतस्रः । एवाहं ० । ० ॥ ३ ॥

इमा या देवीः प्रदिशश्चतस्रो वातपत्नीरभि सूर्यो विचष्टे । एवा ० । ० ॥ ४ ॥

तासु त्वान्तर्जरस्या दधामि प्र यक्ष्म एतु निर्ऋतिः पराचैः । एवा ० । ० ॥ ५ ॥

अमुक्त्वा णाम्नाद्याद्योदमुक्त्वाः । एवा ० । ० ॥ ६ ॥

अहा अरं सुकृतस्य लोके । एवाहं ० । ० ॥ ७ ॥

सूर्यमृतं तमसो यास्या अधि देवा मुञ्चन्तो असृजन्निरेनसः ।

एवाहं त्वां क्षेचियान्निर्ऋत्या जामिशंसाहुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।

अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥ ८ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

दूषा दूषिरसि हेत्या हेतिरसि मेत्या मेनिरसि ।

॥ ११ ॥

आप्नुहि श्रेयांसमति समं काम ॥ १ ॥

सक्त्यो ऽसि प्रतिसरो ऽसि प्रत्यभिचरणो ऽसि । आप्नुहि ° ॥ २ ॥

प्रति तमभि चर यो ऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विषमः । आप्नुहि ° ॥ ३ ॥

सूरिरसि वर्चोधा असि तनूपानो ऽसि । आप्नुहि ° ॥ ४ ॥

शुक्रो ऽसि भ्राजो ऽसि स्वरसि ज्योतिरसि ।

आप्नुहि श्रेयांसमति समं काम ॥ ५ ॥

द्यावापृथिवी उर्वे ऽन्तरिक्षं क्षेत्रस्य पत्न्युल्गायो ऽद्भुतः ।

॥ १२ ॥

उतान्तरिक्षमुरु वातगोपं त इह तप्यन्तां मयि तप्यमाने ॥ १ ॥

इदं देवाः शृणुत ये यज्ञिया स्थ भरद्वाजो मह्यमुक्थानि शंसति ।

पाशे स बद्धो दुरिते नि युज्यतां यो अस्माकं मन इदं हिनस्ति ॥ २ ॥

इदमिन्द्र शृणुहि सोमप यत्त्वा हृदा शोचता जोहवीमि ।

वृक्षामि तं कुलिशेनेव वृक्षं यो अस्माकं मन इदं हिनस्ति ॥ ३ ॥

अशीतिभिस्तिष्ठसृभिः ।

इष्टापूर्तमवतु नः पि

द्यावापृथिवी अनु मा दीधीथां विश्वे देवासो अनु मा रभध्वम् ।

अङ्गिरसः पितरः सोम्यासः पापमार्द्ध्वपकामस्य कर्ता ॥ ५ ॥

अतीव यो मरुतो मन्यन्ते नो ब्रह्म वा यो निन्दिषत्क्रियमाणम् ।

तपूषि तस्मै वृजिनानि सन्तु ब्रह्मद्विषं द्यौरभिसंतपाति ॥ ६ ॥

सप्त प्राणानष्टौ मज्जस्तांस्ते वृक्षामि ब्रह्मणा ।

अया यमस्य सार्दनमपिदूतो अरकृतः ॥ ७ ॥

आ दधामि ते पदं समिद्धे जातवेदसि ।

अग्निः शरीरं वेवेष्टुमुं वागपि गच्छतु ॥ ८ ॥

आयुर्दा अमे जरसं वृणानो घृतप्रतीको घृतपृष्ठो अमे ।

॥ १३ ॥

घृतं पीत्वा मधु चारुं गव्यं पितेव पुत्रानभि रक्षतादिमम् ॥ १ ॥

परि धत्त धत्त नो वर्चसेमं जरामृत्युं ।

बृहस्पतिः प्रार्यच्छ्वासं एतत्सोमाय उ ॥ २ ॥

परीदं वासो अधिष्ठाः स्वस्तये ऽभूर्गृहीनामभिशस्तिपा उ ।

शतं च जीव शरदः पुरुची रायश्च पोषमुपसंभ्ययस्व ॥ ३ ॥

एह्यस्मानमा तिष्ठाम्मा भवतु ते तनूः ।

कृण्वन्तु विश्वे देवा आयुष्टे शरदः शतम् ॥ ४ ॥

यस्य ते वासः प्रथमवास्यं ऽहरामस्तं त्वा विश्वे ऽवन्तु देवाः ।

तं त्वा भ्रातरः सुवृधा वर्धमानमनु जायन्ता बहवः सुजातम् ॥ ५ ॥

॥ १४ ॥ निस्सालां धृषुं धिषणमेकवाद्यां जिघत्स्वम् ।

सर्वाश्चरदस्य नभ्यो नाशयामः सदान्वाः ॥ १ ॥

निर्वो गोष्ठादजामसि निरक्षाच्चिरूपानसात् ।

निर्वो मगुन्धा दुहितरो गृहेभ्यश्चातयामहे ॥ २ ॥

असौ यो अधिराद्रुहस्तत्र सन्वराय्यः ।

यातुधान्यः ॥ ३ ॥

सदान्वाः ।

गृहस्य बुध आसीनास्ता इन्द्रो वज्रेणाधि तिष्ठतु ॥ ४ ॥

यदि स्थ क्षेपियाणां यदि वा पुरुषेषिताः ।

यदि स्थ दस्युभ्यो जाता नम्यतेतः सदान्वाः ॥ ५ ॥

परि धामान्यासामाशुर्काष्ठाभिवासरन् ।

अजैषं सर्वानाजीन्वो नम्यतेतः सदान्वाः ॥ ६ ॥

०८८

॥ १५ ॥ यथा द्यौश्च पृथिवी च न बिभीतो न रिषतः । एवा मे प्राण मा बिभेः

यथाहश्च रात्री च न बिभीतो ० । ० ॥ २ ॥

॥ १ ॥

यथा सूर्यश्च चन्द्रश्च ० । ० ॥ ३ ॥

यथा ब्रह्म च क्षत्रं च० । ० ॥ ४ ॥

यथा सत्यं चानृतं च० । ० ॥ ५ ॥

यथा भूतं च भव्यं च न बिभीतो न रिष्यतः । एवा मे प्राण मा बिभेः ॥ ६ ॥

प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं स्वाहा ॥ १ ॥

॥ १६ ॥

द्यावापृथिवी उपश्रुत्या मा पातं स्वाहा ॥ २ ॥

सूर्ये चक्षुषा मा पाहि स्वाहा ॥ ३ ॥

अग्ने वैश्वानर विश्वैर्मा देवैः पाहि स्वाहा ॥ ४ ॥

विश्वम्भर विश्वेन मा भरसा पाहि स्वाहा ॥ ५ ॥

ओजो ऽस्योजो मे दाः स्वाहा ॥ १ ॥

॥ १७ ॥

सहो ऽसि सहो मे दाः स्वाहा ॥ २ ॥

बलमसि बलं मे दाः स्वाहा ॥ ३ ॥

आयुरस्यायुर्मे दाः स्वाहा ॥ ४ ॥

ओचमसि ओचं मे दाः स्वाहा ॥ ५ ॥

चक्षुरसि चक्षुर्मे दाः स्वाहा ॥ ६ ॥

परिपारमसि परिपारं मे दाः स्वाहा ॥ ७ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ तृतीयः प्रपाठकः ॥

भ्रातृव्यक्षयणमसि भ्रातृव्यचातनं मे दाः स्वाहा ॥ १ ॥

॥ १८ ॥

सपत्नक्षयणमसि सपत्नचातनं मे दाः स्वाहा ॥ २ ॥

अरायक्षयणमस्यरायचातनं मे दाः स्वाहा ॥ ३ ॥

पिशाचक्षयणमसि पिशाचचातनं मे दाः स्वाहा ॥ ४ ॥

सदान्वाक्षयणमसि सदान्वाचातनं मे दाः स्वाहा ॥ ५ ॥

॥ १९ ॥ अ॒ग्ने॒ य॒ज्ञे॒ तप॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ तप॒ यो॒ऽस्मान्नेष्टि॒ यं॒ व॒यं॒ द्वि॒षः॒ ॥ १ ॥

अ॒ग्ने॒ य॒ज्ञे॒ हर॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ हर॒ यो॒ऽस्मान्नेष्टि॒ ० ॥ २ ॥

अ॒ग्ने॒ य॒ज्ञे॒ ऽर्चि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

अ॒ग्ने॒ य॒ज्ञे॒ शोचि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

अ॒ग्ने॒ य॒ज्ञे॒ तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॑सं॒ कृणु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २० ॥ वा॒यो॒ य॒ज्ञे॒ तप॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ तप॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

वा॒यो॒ य॒ज्ञे॒ हर॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ हर॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

वा॒यो॒ य॒ज्ञे॒ ऽर्चि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

वा॒यो॒ य॒ज्ञे॒ शोचि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

वा॒यो॒ य॒ज्ञे॒ तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॑सं॒ कृणु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २१ ॥ सू॒र्ये॒ य॒ज्ञे॒ तप॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ तप॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

सू॒र्ये॒ य॒ज्ञे॒ हर॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ हर॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

सू॒र्ये॒ य॒ज्ञे॒ ऽर्चि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

सू॒र्ये॒ य॒ज्ञे॒ शोचि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

सू॒र्ये॒ य॒ज्ञे॒ तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॑सं॒ कृणु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २२ ॥ च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे॒ तप॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ तप॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे॒ हर॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ हर॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे॒ ऽर्चि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे॒ शोचि॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे॒ तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॑सं॒ कृणु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २३ ॥ आ॒पो॒ य॒ज्ञे॒ तप॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ तप॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

आ॒पो॒ य॒ज्ञे॒ हर॒स्तेन॒ तं॒ प्र॒ति॒ हर॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

आपो यद्वो ऽर्चिस्तेन तं प्रत्यर्चत योऽ० ॥ ३ ॥

आपो यद्वः शोचिस्तेन तं प्रति शोचत योऽ० ॥ ४ ॥

आपो यद्वस्तेजस्तेन तमतेजसं कृणुत योऽ० स्यान्वेष्टि यं वयं द्विषमः ॥ ५ ॥

शेरभक् शेरभ पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनः । ॥ २४ ॥

यस्य स्थ तमस्त यो वः प्राहेत्तमस्त स्वा मांसान्यस्त ॥ १ ॥

शेवृधक् शेवृध पुनर्वो० । ० ॥ २ ॥

मोक्कानुमोक्क पुनर्वो० । ० ॥ ३ ॥

सर्पानुसर्प पुनर्वो० । ० ॥ ४ ॥

जूर्णि पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः । ० ॥ ५ ॥

उपन्दे पुनर्वो० । ० ॥ ६ ॥

अर्जुनि पुनर्वो० । ० ॥ ७ ॥

भरुजि पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः ।

यस्य स्थ तमस्त यो वः प्राहेत्तमस्त स्वा मांसान्यस्त ॥ ८ ॥

शं नो देवी पृश्निपर्यशं निर्वृत्त्या अकः ।

॥ २५ ॥

उया हि कर्णजम्भनी तामभक्षि सहस्वतीम् ॥ १ ॥

सहमानेयं प्रथमा पृश्निपर्यजायत ।

तयाहं दुर्णाम्नां शिरो वृक्षामि शकुनेरिव ॥ २ ॥

अरायममुक्पावानं यच्च स्फातिं जिहीषेति ।

गर्भादं कर्णं नाशय पृश्निपरिणि सहस्व च ॥ ३ ॥

गिरिमेनो आ वेशय कर्णां जीवितयोपनान् ।

तांस्वं देवि पृश्निपर्यगिरिवानुदहन्निहि ॥ ४ ॥

पराच एनान्म गुदं कर्णां जीवितयोपनान् ।

तमांसि यच्च गच्छन्ति तत्क्रव्यादो अजीगमम् ॥ ५ ॥

॥ २६ ॥ एह यन्तु पशवो ये परेयुर्वायुर्येषां सहचारं जुजोष ।
 त्वष्टा येषां रूपधेयानि वेदास्मिन्तान्गोष्ठे संविता नि यच्छतु ॥ १ ॥
 इमं गोष्ठं पशवः सं स्रवन्तु बृहस्पतिरा नयतु प्रजानन् ।
 सिनीवाली नयत्वायमेषामाजग्मुषो अनुमते नि यच्छ ॥ २ ॥
 सं सं स्रवन्तु पशवः समन्त्राः समु पूरुषाः ।
 सं धान्यस्य या स्फातिः संसाव्येण हविषा जुहोमि ॥ ३ ॥
 सं सिञ्चामि गवां क्षीरं समाज्येन बलं रसम् ।
 संसिक्ता अस्माकं वीरा ध्रुवा गावो मयि गोपतौ ॥ ४ ॥
 आ हरामि गवां क्षीरमाहर्षि धान्यं रसम् ।
 आदता अस्माकं वीरा आ पानीरिदमस्तकम् ॥ ५ ॥
 ॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ २७ ॥ नेष्टुः प्राशं जयाति सहमानाभिभूरसि ।
 प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृण्वोषधे ॥ १ ॥
 सुपर्णस्त्वान्वविन्दत्सूकरस्त्वास्नन्नसा । प्राशं ० ॥ २ ॥
 इन्द्रो ह चक्रे त्वा बाहावसुरेभ्य स्तरीतवे । प्राशं ० ॥ ३ ॥
 पाटामिन्द्रो व्याघ्रादसुरेभ्य स्तरीतवे । प्राशं ० ॥ ४ ॥
 तयाहं शबून्साक्ष इन्द्रः सालावृकां इव । प्राशं ० ॥ ५ ॥
 रुद्र जलाषभेषज नीलशिखण्ड कर्मकृत ।
 प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृण्वोषधे ॥ ६ ॥
 तस्य प्राशं त्वं जहि यो न इन्द्राभिदासति ।
 अधि नो ब्रूहि शक्तिभिः प्राशि मामुत्तरं कृधि ॥ ७ ॥

॥ २८ ॥ तुभ्यमेव जरिमन्वर्धतामयं मेममन्ये मृत्यवो हिंसिषुःशतं ये ।
 मातेव पुत्रं प्रमना उपस्थे मित्र एनं मित्रियात्पात्वहंसः ॥ १ ॥
 मित्र एनं वरुणो वा रिशादा जरामृत्युं कृणुतां संविदानौ ।

तदपिर्होता वयुनानि विद्वान्विद्वा देवानां जनिमा विवक्ति ॥ २ ॥
 त्वमीशिषे पशूनां पार्थिवानां ये जाता उत वा ये जनिन्वाः ।
 मेमं प्राणो हासीन्मो अपानो मेमं मिषा वधिषुर्मो अमिषाः ॥ ३ ॥
 द्यौष्ट्वा पिता पृथिवी माता जरामृत्युं कृणुतां संविदाने ।
 यथा जीवा अदितेरुपस्थे प्राणापानाभ्यां गुपितः शतं हिमाः ॥ ४ ॥
 इममप्य आयुषे वर्चसे नय प्रियं रेतो वरुण मिष राजन् ।
 मातेवास्मा अदिते शर्म यच्छ विश्वे देवा जरदृष्टिर्येषासन्त ॥ ५ ॥

पार्थिवस्य रसे देवा भगस्य तन्वोऽबले ।

॥ २९ ॥

अग्निः सूर्यो वर्च आ धावृहस्पतिः ॥ १ ॥

आयुरां

वेदः प्रजां त्वष्टरधिनिधेयस्मि ।

रायस्योषं सवितरा सुवासौ शतं जीवाति शरदस्तवायम् ॥ २ ॥

आशीर्णं ऊर्जमुत सौप्रजास्त्वं दक्षं धत्तं द्रविणं सचेतसौ ।

जयं क्षेपाणि सहसायमिन्द्र कृण्वानो अन्यानधरान्तपत्नान् ॥ ३ ॥

इन्द्रेण दत्तो वरुणेन शिष्टो मरुत्रिर्यः प्रहितो न आगन् ।

एष वां द्यावापृथिवी उप तृषत् ॥ ४ ॥

ऊर्जमस्मा ऊर्जस्वती धत्तं स्वती धत्तम् ।

ऊर्जमसौ द्यावापृथिवी अधातां विश्वे देवा मरुत ऊर्जमापः ॥ ५ ॥

शिवाभिष्टे हृदयं तर्पयाम्यनमीवो मोदिषीष्टाः सुवर्चाः ।

सवासिनौ पिबतां मन्थमेतमग्निनो रूपं परिधाय मायाम् ॥ ६ ॥

इन्द्र एतां संसृजे विद्धो अयं ऊर्जां स्वधामजरां सा त एषा ।

तया त्वं जीव शरदः सुवर्चा मा त आ सुस्रोत्रिषजस्ते अक्रन् ॥ ७ ॥

यथेदं भूम्या अधि तृणं वातो मथायति ।

॥ ३० ॥

एवा मथामि ते मनो यथा मां कामिन्यसो यथा मन्त्रापगा असः ॥ १ ॥

सं चेन्नयाथो अग्निना कामिना सं च वक्ष्यथः ।

सं वां भगासो अगमत् सं चि॒त्तानि॒ समु॒ व्रता ॥ २ ॥
 यासु॒प॒र्णा वि॒वक्ष॒वो अ॒नमी॒वा वि॒वक्ष॒वः ।
 तच्च॒ मे ग॒हृता॒श्च वै श॒स्य इ॒व कु॒ल्म॒लं यथा ॥ ३ ॥
 यद॒न्त॒रं तद्वा॒सं यद्वा॒सं तद॒न्त॒रम् ।
 क॒न्यानां॒ वि॒श्वरू॒पाणां॒ मनो॑ गृ॒भायौषधे ॥ ४ ॥
 ए॒यम॒ग॒न्य॒तिकामा॒ जनि॒कामो ऽह॒माग॑मम् ।
 अ॒श्वः क॒र्नि॒क्र॒द॒द्यथा॒ भगे॒नाहं स॒हाग॑मम् ॥ ५ ॥

॥ ३१ ॥

इन्द्र॒स्य या म॒ही दृ॒षन्कि॒मेर्वि॒श्वस्य॒ तर्ह॑णी ।
 तथा॒ पि॒न॒षि सं क्रि॒मीन्हृ॒षदा॒ ख॒ल्वो॑ इव ॥ १ ॥
 कुरु॒म॒तृह॑म् ।
 नान्कि॒मीन्व॒च॒सा ज॒म्भया॑मसि ॥ २ ॥
 अ॒ला॒रू॒न्ह॒न्मि म॒हता॒ व॒धेन॒ दू॒ना अ॒दू॒ना अ॒र॒सा अ॒भू॒वन् ।
 शि॒ष्टान॒शि॒ष्टानि॒ ति॒रामि॒ वा॒चा यथा॒ क्रि॒मी॒णां न॒कि॒रु॒द्धि॒षाते ॥ ३ ॥
 अ॒न्वा॒न्थं शी॒र्ष॒ण्य॒मथो॒ पा॒ष्टेयं॒ क्रि॒मि॒म् ।
 अ॒व॒स्क॒वं व्य॒ध्वं क्रि॒मीन्व॒च॒सा ज॒म्भया॑मसि ॥ ४ ॥
 ये क्रि॒मयः॒ पर्व॑तेषु प॒शुष्व॒प्स्व॒प॒न्तः ।
 ये अ॒स्माकं॒ त॒न्व॒मा त॒द्धन्मि॒ जनि॑म॒ क्रि॒मी॒णाम् ॥ ५ ॥
 ॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३२ ॥

उ॒द्य॒न्नादि॒त्यः क्रि॒मीन्ह॒न्तु नि॒षोच॑न्तु र॒ग्मिभिः॑ ।
 ये अ॒न्तः क्रि॒मयो॒ गवि॑ ॥ १ ॥
 वि॒श्वरू॒पं चतु॒र॒ष्टं क्रि॒मिं सा॒र॒ङ्गम॑र्जुनम् ।
 शृ॒ण्णाम्य॒स्य पृ॒ष्टीर॑पि वृ॒क्षामि॒ यद्धि॑रः ॥ २ ॥
 अ॒श्वि॒व॒धः क्रि॒मयो॒ हन्मि॒ क॒ख॒व॒ज्ज॒मद॑पि॒वत् ।
 अ॒ग॒स्त्य॒स्य ब्र॒ह्म॒णा सं पि॒न॒ष्य॒हं क्रि॒मीन् ॥ ३ ॥

ह॒तो राजा॒ किमी॒णामु॒तैषां॒ स्थ॒पति॒र्हतः॑ ।
ह॒तो ह॒तमा॒ता कि॒मि॒ह॒तभा॒ता ह॒तस्व॑सा ॥ ४ ॥
ह॒तासो॑ अ॒स्य वे॒शसो॑ ह॒तासः॑ परि॒वेश॑सः ।
अ॒थो ये॒ क्षुल्ल॒का इ॒व स॒र्वे ते॒ किम॑यो ह॒ताः ॥ ५ ॥
प्र ते॒ शृ॒णामि॒ शृ॒ङ्गे या॒भ्यां वि॒तुदा॑यसि ।
भि॒नद्भि॒ ते कु॒षुभं॒ यस्ते॑ वि॒षधा॑नः ॥ ६ ॥

अ॒क्षी॒भ्यां ते॒ नासि॑का॒भ्यां क॒र्णी॒भ्यां क्षु॒बुका॑दधि । ॥ ३३ ॥
य॒क्ष्मं शी॒र्षण्य॑ म॒स्तिष्का॑ज्जि॒ह्वाया॒ वि वृ॑हामि ते ॥ १ ॥
यी॒वाभ्य॑स्त उ॒ष्णिहा॑भ्यः की॒कसा॑भ्यो अ॒नूष्पा॑त् ।
य॒क्ष्मं दोष॑ण्य॒भंस॑सा॒भ्यां बा॒हुभ्यां॑ वि वृ॑हामि ते ॥ २ ॥
हृ॒दया॑स्ते परि॒ क्लो॒बो ह॒लीक्ष्णा॑त्पा॒श्वीभ्या॑म् ।
य॒क्ष्मं मत॑न्ना॒भ्यां स्त्री॒हो य॒क्रस्ते॒ वि वृ॑हामसि ॥ ३ ॥
आ॒न्नेभ्य॑स्ते गु॒दाभ्यो॑ व॒निष्ठो॑रु॒द्रादधि॑ ।
प्रा॒शेर्ना॑भ्या॒ वि वृ॑हामि ते ॥ ४ ॥
वे॒व॒श्यां पा॒र्ष्वी॒भ्यां प्र॒प॒दाभ्या॑म् ।
य॒क्ष्मं भ॑स॒द्यं चो॒णि॒भ्यां भा॑स॒दं भंस॑सो वि वृ॑हामि ते ॥ ५ ॥
अ॒स्थि॒भ्यस्ते॒ मज्ज॑भ्यः स्ना॒वभ्यो॑ ध॒मनि॑भ्यः ।
य॒क्ष्मं पा॒णि॒भ्याम॒ङ्गुलि॑भ्यो ऽमि ते ॥ ६ ॥
अ॒ङ्गेअ॒ङ्गे लो॒मिलो॑मि॒ यस्ते॑ ।
य॒क्ष्मं त्व॑च॒स्य ते॒ वयं॑ क॒प्यप॑स्य वी॒बर्हे॑ण वि॒ष्वञ्च॑ वि वृ॑हामसि ॥ ७ ॥

य ई॒शे प॑शुपतिः प॒शूनां॑ चतु॒ष्पदा॑मु॒त यो वृ॑ष॒पदा॑म् । ॥ ३४ ॥
नि॒ष्क्री॑तः स य॒ज्ञियं॑ भा॒गमे॑तु रा॒यस्यो॑षा य॒ज॒मानं॑ स॒चन्ता॑म् ॥ १ ॥
प्र॒मु॒ञ्चन्तो॑ भु॒व॒नस्य॑ रे॒तो गा॑तुं ध॒नं य॑ज॒माना॑य दे॒वाः ।
उ॒पा॒कृतं॑ श॒श॒मानं॑ यद॒स्थामि॑यं दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पा॒थः ॥ २ ॥

ये बध्यमानमनु दीर्घाना अबैक्षन्त मनसा चक्षुषा च ।
 अमिष्टानये प्र मुमोक्षु देवो विश्वकर्मा प्रजया संरराणः ॥ ३ ॥
 ये ग्राम्याः पशवो विश्वरूपा विरूपाः सन्तो बहुधैकरूपाः ।
 वायुष्टानये प्र मुमोक्षु देवः प्रजापतिः प्रजया संरराणः ॥ ४ ॥
 प्रजानन्तः प्रति गृह्णन्तु पूर्वे प्राणमङ्गेभ्यः पर्याचरन्तम् ।
 दिवं गच्छ प्रति तिष्ठा शरीरिः स्वर्गं याहि पथिभिर्देवयानैः ॥ ५ ॥

॥ ३५ ॥ ये भक्षयन्तो न वसून्वानुधुर्यानययो अबतपन्त धिष्यथाः ।
 या तेषामवया दुरिष्टिः स्विष्टिं नस्तान्कृणवद्विश्वकर्मा ॥ १ ॥
 यज्ञपतिमृषय एनसाहुर्निर्भक्तं प्रजा अनुतप्यमानम् ।
 मथय्यान्स्तोकानप यावराध सं नस्तेभिः सृजतु विश्वकर्मा ॥ २ ॥
 अदान्यान्सोमपान्मन्यमानो यज्ञस्य विद्वान्समये न धीरः ।
 यदेनश्चकृवान्वद् एष तं विश्वकर्मन्म मृञ्चा स्वस्तये ॥ ३ ॥
 घोरा अर्षयो तच्च सत्यम् ।
 बृहस्पतये मा पाप्मं स्मान् ॥ ४ ॥
 यज्ञस्य चक्षुः मनसा जुहोमि ।
 इमं यज्ञं विततं विश्वकर्मणा देवा यन्तु सुमनस्यमानाः ॥ ५ ॥

॥ ३६ ॥ आ नो अये सुमतिं सभलो गमेदिमां कुमारीं सह नो भगेन ।
 जुष्टा वरेषु ससनेषु वल्गुरोषं पत्या सौभगमस्त्वस्यै ॥ १ ॥
 सोमजुष्टं ब्रह्मजुष्टमर्यम्णा संभृतं भगम् ।
 धातुर्देवस्य सत्येन कृणोमि पतिवेदनम् ॥ २ ॥
 इयमये नारी पतिं विदेष्ट सोमो हि राजा सुभगां कृणोति ।
 सुवाना पुषान्महिषी भवाति गत्वा पतिं सुभगा वि राजतु ॥ ३ ॥
 यथाखरो मघवंश्चाखरेष प्रियो मृगाणां सुषदा बभूव ।
 एवा भगस्य जुष्टेयमस्तु नारी संप्रिया पत्याविराधयन्ती ॥ ४ ॥

भगस्य नावमा रोह पूर्णामनुपदस्वतीम् ।
 तयोपप्रतारय यो वरः प्रतिकाम्यः ॥ ५ ॥
 आ क्रन्दय धनपते वरमामनसं कृणु ।
 सर्वं प्रदक्षिणं कृणु यो वरः प्रतिकाम्यः ॥ ६ ॥
 इदं हिरण्यं गुग्गुल्वयमौक्षो अथो भगः ।
 एते पतिभ्यस्त्वामदुः प्रतिकामाय वेत्तवे ॥ ७ ॥
 आ ते नयतु सविता नयतु पतिर्यः प्रतिकाम्यः । त्वमस्यै धेस्योषधे ॥ ८ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ चतुर्थः प्रपाठकः ॥

॥ द्वितीयं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अ॒मि॒र्नः श॒शू॒न्ये॒तु वि॒द्यान्म॒ति॒द॒ह॒न्मि॒श॒स्ति॒म॒रा॒ति॒म् ।
 षां नि॒र्ह॒स्तांश्च कृ॒णव॒ज्जा॒तवे॒दाः ॥ १ ॥
 स्था॒भि त्रे । म् ।
 थे॒ता इ॒मे : प्र॒त्ये॒तु वि॒द्यान् ॥ २ ॥
 अ॒मि॒ष॒से॒नां म॒घव॒न्स ।
 यु॒वं ता॒नि॒न्द्र वृ॒च॒ह॒न्मि॒श॒स्ति॒म॒रा॒ति॒म् ॥ ३ ॥
 प्र॒सू॒त इ॒न्द्र प्र॒व॒ता ह॒रि॒भ्यां प्र ते॒ वज्रः प्र॒मृ॒ण॒ने॒तु श॒शू॒न् ।
 ज॒हि प्र॒ती॒चो अ॒नू॒चः प॒रा॒चो वि॒ष्वक्॒स॒त्यं कृ॒णु॒हि चि॒त्त॒मे॒षाम् ॥ ४ ॥
 इ॒न्द्र से॒नां मो॒ह॒या॒मि॒षा॒णाम् ।
 अ॒ग्ने॒र्वा॒तस्य॒ ध्रा॒ज्या ता॒चि॒षू॒चो वि ना॒शय ॥ ५ ॥
 इ॒न्द्रः से॒नां मो॒ह॒य॒तु म॒रु॒तो म॒न्वो॒ज॒सा ।
 च॒क्षू॒ष॒मि॒रा द॒क्षां पु॒नरे॒तु प॒रा॒जि॒ता ॥ ६ ॥

॥ २ ॥ अ॒मि॒र्नो दू॒तः प्र॒त्ये॒तु वि॒द्यान्म॒ति॒द॒ह॒न्मि॒श॒स्ति॒म॒रा॒ति॒म् ।
 स चि॒त्ता॒नि मो॒ह॒य॒तु प॒रे॒षां नि॒र्ह॒स्तांश्च कृ॒णव॒ज्जा॒तवे॒दाः ॥ १ ॥
 अ॒य॒म॒मि॒र॒मू॒मु॒ह॒द्या॒नि चि॒त्ता॒नि वो ह॒दि ।
 वि वो॒ ध॒म॒न्वो॒क्सः प्र वो॒ ध॒म॒तु स॒र्व॒तः ॥ २ ॥

इन्द्र चि॒त्तानि॒ मो॒हयन्॒र्वा॒डाकू॒त्या च॒र ।

अ॒ग्ने॒र्वा॒तस्य॒ ध्रा॒ज्या ता॒चि॒षू॒चो वि॒ ना॒शय ॥ ३ ॥

था॒कू॒तय॒ एषा॒मि॒ताथो॑ चि॒त्तानि॒ मु॒ह्यत ।

अथो॒ यद॒द्यैषां॑ ह॒दि तदे॒षां परि॒ निर्ज॑हि ॥ ४ ॥

अ॒मी॒षां चि॒त्तानि॒ प्रति॒मो॒हय॑न्ती गृ॒हाणा॒ङ्गान्य॒प्ये पे॑रिह ।

अ॒भि पे॒रि निर्दे॑ह ह॒त्सु शे॒कैर्पा॒द्यामि॒षांस्त॑मसा वि॒ध्य श॒चून् ॥ ५ ॥

अ॒सौ या से॒ना म॒रुतः॑ पे॒रिषा॑म॒स्मानै॒त्यभ्यो॑जसा स्पर्ध॒माना ।

तां वि॒ध्यत॒ तम॒साप॑व्रतेन॒ यथै॒षाम॒न्यो अ॒न्यं न जा॑नात् ॥ ६ ॥

अ॒चि॒क्रद॑स्व॒पा इह॒ भुव॑द॒ग्ने अ॒चस्व॒ रोद॑सी उ॒रू॒ची ।

॥ ३ ॥

यु॒ञ्जन्तु॑ त्वा म॒रुतो॑ वि॒श्ववे॑दस् आ॒मुं न॑य॒ नम॑सा रा॒तह॑ष्यम् ॥ १ ॥

दू॒रे चि॒त्त॒न्तम॑रु॒षास॑ इन्द्र॒मा आ॒वय॑न्तु स॒ख्याय॒ विप्र॑म् ।

य॒न्नाय॑चीं वृ॒हती॑म॒र्कम॑स्यै सौ॒षाम॑ण्या दधृ॒षन्त॑ दे॒वाः ॥ २ ॥

अ॒ग्न॒स्त्वा रा॒जा व॑रु॒णो ह॒यतु॑ सोम॒स्त्वा ह॒यतु॑ प॒र्वते॑भ्यः ।

इन्द्र॒स्त्वा ह॒यतु॑ वि॒द्वा आ॒भ्यः श्ये॒नो भू॒त्वा वि॒श आ॒ प॑ते॒माः ॥ ४ ॥

श्ये॒नो ह॒ष्यं न॑य॒त्वा पर॑स्माद॒न्यस्त्रे॒चे अ॒प॒रु॒ष्टं च॑रन्तम् ।

अ॒ग्नि॒ना प॒न्थां कृ॑णु॒तां सु॒गं तं इ॒मं सं॑जा॒ता अ॒भि॒सं॒वि॒श॒ध्वम् ॥ ५ ॥

ह॒यन्तु॑ त्वा प्र॒ति॒ज॒नाः प्र॒ति मि॒षा अ॑वृषत ।

इन्द्रा॒ग्नी वि॒श्वे दे॒वास्ते वि॒शि स्त्रे॑म॒मदी॑धरन् ॥ ६ ॥

यस्ते॒ हवै॑ वि॒वद॑स्स॒जातो॑ यश्च॒ नि॒ष्ट्यः ।

अ॒पा॒ञ्च॒मिन्द्र॒ तं कृ॑त्वाथे॒ममि॑हाव॒ गम॑य ॥ ७ ॥

आ त्वा ग॒न्नाष्ट्रं॑ सह॒ वर्च॑सोदि॒हि प्रा॒ङ्नि॒शां प॒तिरे॑क॒राट् त्वं वि॒ राज॑ ॥ ४ ॥

स॒र्व॒स्त्वा रा॒ज॒न्रदि॒शो ह॒यन्तु॑प॒सद्यो॑ नम॒स्यो भ॒वे॒ह ॥ १ ॥

त्वां वि॒शो वृ॑ण॒तां रा॒ज्याय॒ त्वामि॑माः प्र॒दि॒शः प॒ञ्च दे॒वीः ।

व॒र्ष॒न्नाष्ट्र॑स्य॒ ककु॑दि॒ श्रय॑स्व॒ ततो॑ न उ॒यो वि॒ भ॒जा व॑सू॒नि ॥ २ ॥

अ॒हं त्वा यन्तु ह॒विनः स॒जाता अ॒जिरः सं च॒रातै ।
 जा॒याः पु॒त्राः सु॒मन॑सो भवन्तु प्र॒ति प॒य्यासा उ॒यः ॥ ३ ॥
 अ॒श्विना त्वाये मि॒त्रावरु॑णो॒भा वि॒श्वे दे॒वा म॒रुत॑स्त्वा ह॒यन्तु ।
 अ॒धा मनो॑ वसुदे॒याय कृ॑णुष्व ततो॑ न उ॒यो वि भ॒जा वसू॑नि ॥ ४ ॥
 आ प्र द्र॒व पर॑मस्याः पराव॑तः शि॒वे ते द्या॒वापृ॑थि॒वी उ॒भे स्ताम ।
 तद॒यं राजा॑ वरु॒णस्तथा॑ह स त्वा॒यम॑ह॒त्स उपे॑दमेहि ॥ ५ ॥
 इन्द्रे॑न्द्र मनु॒ष्याः प॒रेहि सं ह्यज्ञा॑स्था वरु॒णैः संवि॑दानः ।
 स त्वा॒यम॑ह॒त्स्वे स॒धस्ये॑ स दे॒वान्य॑क्ष॒त्स उ॑ कल्पया॒द्विशः॑ ॥ ६ ॥
 प॒थ्या रे॒वती॑र्बहु॒धा वि॒रूपाः सर्वाः॑ सं॒गत्य॑ वरी॒यस्ते अ॒क्रन् ।
 तास्त्वा सर्वाः॑ संवि॒दाना॑ ह॒यन्तु द॒शमी॑मु॒यः सु॒मना॑ व॒शेह ॥ ७ ॥

॥ ५ ॥

आ॒यम॑ग॒न्यर्णे॑म॒णिर्ब॒ली ब॒लेन॑ प्र॒मृण॑न्त॒पत्नान् ।

ओ॒जो दे॒वानां॑ प॒य ओष॑धीनां व॒र्चसा॑ मा जि॒च॒त्वप्र॑यावन् ॥ १ ॥

म॒यि धा॒रय॑ताद्र॒यिम् ।

नि॒जो भू॒यास॑मु॒त्तमः॑ ॥ २ ॥

गु॒ह्यं दे॒वाः प्रि॒यं म॒णिम् ।

दे॒वा द॑दतु भ॒र्तवे॑ ॥ ३ ॥

सोम॑स्य प॒र्णेः सह॑ उ॒यमा॑ग॒न्नि॒न्द्रेण॑ द॒त्तो वरु॑णेन शिष्टः ।

तं प्रि॒यासं॑ बहु॒ रोच॑मानो दी॒र्घायु॑त्वाय श॒तश॑रदाय ॥ ४ ॥

आ मा॒रुक्ष॑त्य॒र्णेम॒णिर्म॒ह्या अ॒रि॒ष्टता॑तये ।

यथा॑हमु॒त्तरो ऽसा॑न्य॒र्येष्ण॑ उ॒त संवि॑दः ॥ ५ ॥

ये धी॒वानो॑ रथ॒काराः॑ क॒र्मा॒रा ये म॑नी॒षिणः॑ ।

उ॒प॒स्तीन्प॑र्णे॒ मह्यं॑ त्वं सर्वा॑न्कृ॒ण्वभितो॑ ज॒नान् ॥ ६ ॥

ये राजा॑नो राज॒कृतः॑ । ये ।

उ॒प॒स्तीन्प॑र्णे॒ मह्यं॑ त्वं ज॒नान् ॥ ७ ॥

प॒र्णे ऽसि॑ तनू॒पानः॑ । रि॒ण म॒या ।

संवत्सरस्य तेजसा तेन बभ्रामि त्वा मखे ॥ ८ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

पुमान्मुंसः परिजातो ऽश्वत्थः सदितादधि । ॥ ६ ॥
 स हन्तु शत्रून्मामकान्यानहं द्वेषि ये च माम् ॥ १ ॥
 तानश्वत्थ निः शृणीहि शत्रून्वैबाधदोधतः ।
 इन्द्रेण वृषभा मेदी मित्रेण वरुणेन च ॥ २ ॥
 यथाश्वत्थ निरभनो ऽनार्महत्यर्णवे ।
 एवा तान्सर्वान्निर्भङ्गि यानहं द्वेषि ये च माम् ॥ ३ ॥
 यः सहमानश्चरसि सासहान इव शृषभः ।
 तेनाश्वत्थ त्वया वयं सपत्नान्सहिषीमहि ॥ ४ ॥
 सिनात्वेनाक्षिर्घृतिर्मेत्योः पार्श्वैरमोक्ष्यैः ।
 अश्वत्थ शत्रून्मामकान्यानहं द्वेषि ये च माम् ॥ ५ ॥

ते ऽधराश्वः प्र स्रवन्तां छिन्ना नौरिव बन्धनात् ।

न

प्रै

प्रैणान्वृक्षस्य शाखयाश्वत्थस्य नुदामहे ॥ ८ ॥

हरिणस्य रघुयदो ऽधि शीर्षणि भेषजम् । ॥ ७ ॥
 स क्षेचियं विषाणया ॥ १ ॥
 अन्तु त्वा हरिणो वृषा ।
 विषाणे वि षं गुष्पितं यदस्य क्षेचियं हृदि ॥ २ ॥
 अदो यदवरोचते चतुष्पक्षमिव हृदिः ।
 तेन ते सर्वं क्षेचियमङ्गेभ्यो नाशयामसि ॥ ३ ॥

अमू ये दिवि सुभगे विचृतौ नाम तारके ।
 वि क्षेपियस्य मुञ्चतामधमं पाशमुत्तमम् ॥ ४ ॥
 आप इवा उ भेषजीरापो अमीवचातनीः ।
 आपो विश्वस्य भेषजीस्तास्वा मुञ्चन्तु क्षेपियात् ॥ ५ ॥

।
 ६ ॥

अपवासे नक्षत्राणामपवास उषसांमुत्त ।
 अपासात्सर्वं दुर्भूतमपं क्षेपियमुच्छतु ॥ ७ ॥

॥ ८ ॥

अथ
 धात
 हुवे
 हवे

ऋः ॥ ३ ॥

आजत ।

अस्मै कामायोपं कामिनीर्विश्वे वो देवा उपसंयन्तु ॥ ४ ॥
 सं वो मनांसि सं व्रता समाकूतीर्नमामसि ।
 अमी ये विव्रता स्थन तान्वः सं नमयामसि ॥ ५ ॥
 अहं गृभ्णामि मनसा मनांसि मम चित्तमनु चित्तेभिरेत ।
 मम वशेषु हृदयानि वः कृणोमि मम यातमनुवर्त्मान एत ॥ ६ ॥

॥ ९ ॥

कर्शफस्य विशफस्य द्यौष्पिता पृथिवी माता ।
 यथाभिचक्र देवास्तथाप कृणुता पुनः ॥ १ ॥
 अश्रेष्माणो अधारयन्तथा तन्मनुना कृतम् ।
 कृणोमि वधि विष्कन्धं मुष्कावर्हो गवामिव ॥ २ ॥

पिशङ्गे सूत्रे खृगलं तदा बध्नन्ति वेधसः ।
 अवस्युं शुष्मं काववं वध्निं कृण्वन्तु बन्धुरः ॥ ३ ॥
 येना अवस्यवश्चरथ देवा इवासुरमायया ।
 शूनां कपिरिव द्रवणो बन्धुरा काववस्य च ॥ ४ ॥
 १ ।
 ॥

तेषां त्वामय उज्जहर्मुनिं विष्कन्धदूषणम् ॥ ६ ॥

प्रथमा ह ब्युवास सा धेनुरभवद्यमे ।
 सा नः पर्यस्वती दुहामुत्तरामुत्तरां समाम् ॥ १ ॥
 यां देवाः प्रतिनन्दन्ति राक्षिं धेनुमुपायतीम् ।
 संवत्सरस्य या पत्नी सा नो अस्तु सुमङ्गली ॥ २ ॥
 संवत्सरस्य प्रतिमां यां त्वा रात्र्युपास्महे ।
 सा न आयुष्मतीं प्रजां रायस्योषेण सं सृज ॥ ३ ॥
 इयमेव सा या प्रथमा ब्यौछ्छदास्वितरासु चरति प्रविष्टा ।
 महान्तो अस्यां महिमानो अन्तर्वधूर्जिगाय नवगज्जनिषी ॥ ४ ॥
 वानस्पत्या यावाणो घोषमक्रत हविष्कृण्वन्तः परिवत्सरीणम् ।
 एकाष्टके सुप्रजसः सुवीरा वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ ५ ॥
 इडायास्पदं घृतवत्सरीसृपं जातवेदः प्रति हव्या गृभाय ।
 ये ग्राम्याः पशवो विश्वरूपास्तेषां सप्तानां मयि रन्तिरस्तु ॥ ६ ॥
 आ मे पुष्टे च पोषे च राक्षिं देवानां सुमतौ स्याम ।
 पूरुणां दर्वे परा पत सुपूरुणा पुनरा पत ।
 सर्वान्यज्ञान्तं भुञ्जतीषमूर्जं न आ भर ॥ ७ ॥
 आयमगन्तसंवत्सरः पतिरेकाष्टके तव ।
 सा न आयुष्मतीं प्रजां रायस्योषेण सं सृज ॥ ८ ॥

चतुर्न्यज चतुपतीनार्तवानुत हायनान् ।

समाः संवत्सराण्मासान्भूतस्य पतये यजे ॥ ९ ॥

चतुर्भ्यस्त्वार्तवेभ्यो माघ्नः संवत्सरेभ्यः ।

धाचे विधाचे समृधे भूतस्य पतये यजे ॥ १० ॥

इडया जुह्वतो

गृहानलुभ्यतो

॥ ११ ॥

एकाष्टका तपसा तप्यमाना जजान गर्भं महिमानमिन्द्रम् ।

तेन देवा

॥ १२ ॥

इ

कामानस्माकं पूरय प्रति गृह्णाहि नो हविः ॥ १३ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ११ ॥

जीवनाय कर्मज्ञातयक्ष्मादुत राजयक्ष्मात् ।

स्या इन्द्रायी प्र मुमुक्षुमेनम् ॥ १ ॥

यदि क्षितायु

तमा हरामि

सहस्राक्षेण शतवीर्येण शतायुषा हविषाहार्धमेनम् ।

इन्द्रो यथैनं शरदो नयात्यति विश्वस्य दुरितस्य पारम् ॥ ३ ॥

शतं जीव शरदो वर्धमानः शतं हेमन्तां छतमु वसन्तान् ।

शतं त इन्द्रो अग्निः सविता बृहस्पतिः शतायुषा हविषाहार्धमेनम् ॥ ४ ॥

प्र विशतं प्राणापानावनडाहाविव व्रजम् ।

अप्ये यन्तु मृत्यवो यानाहुरितरां छतम् ॥ ५ ॥

इहैव स्तं प्राणापानौ माप गातमितो युवम् ।

शरीरमस्याक्लानि जरसे वहतं पुनः ॥ ६ ॥

जरायै त्वा परि ददामि जरायै नि ध्रुवामि त्वा ।

जरा त्वा भद्रा नैष्ट अप्ये यन्तु मृत्यवो यानाहुरितरां छतम् ॥ ७ ॥

अभि त्वा जरिमाहितं गामुक्ष्णमिव रज्ज्वा ।
यस्त्वा मृत्युरभ्यधत्त जायमानं सुपाशया ।
तं ते सत्यस्य हस्ताभ्यामुदमुञ्च बृहस्पतिः ॥ ८ ॥

॥ १२ ॥

तृणं वसना सुमना असस्यमथासन्धं सहवीरं रयिं दाः ॥ ५ ॥
चृतेन स्थूणामधि रोह वंशोयो विराजन्तपं वृद्धं शबून्
मा ते ॥ ६ ॥

एमां परिश्रुतः कुम्भ आ दध्नः कलशैरगुः ॥ ७ ॥
पूर्णे नारि प्र भर कुम्भमेतं घृतस्य धाराममृतेन संभृताम् ।
इमाप्यातृनमृतेना ८ ॥
इमा आप
गृहानुप प्र सीदाम्यमृतेन सहायिना ॥ ९ ॥

यद्दः संप्रयतीरहावनदता हते ।
तस्मादा नद्योऽं नाम स्थ ता वो नामानि सिन्धवः ॥ १ ॥
यत्नेषिता वरुणेनास्त्रीभं समबलात् ।

॥ १३ ॥

तदाभोदिन्द्रो वो यतीस्तस्मादापो अनु हन ॥ २ ॥
 अपकामं स्यन्दमाना अवीवरत वो हि कम ।
 इन्द्रो वः शक्तिभिर्देवीस्तस्माद्धानाम वो हितम् ॥ ३ ॥
 एको वो देवो ऽपतिष्ठत्यन्दमाना यथावशम् ।
 उदानिषुर्महीरिति तस्मादुदकमुच्यते ॥ ४ ॥

आपो भद्रा घृतमिदाप आसन्नमीषोमौ बिभ्रत्याप इक्षाः ।
 तीव्रो रसो मधुपृचामरंगम आ मा प्राणेन सह वर्चसा गमेत् ॥ ५ ॥
 आदित्यस्याम्युत वा शृणोम्या मा घोषो गच्छति वाङ् मासाम् ।
 मन्ये भेजानो अमृतस्थ तर्हि हिरण्यवर्षा अतृपं यदा वः ॥ ६ ॥
 इदं व आपो हृदयमयं वत्स चृतावरीः ।
 इहेत्यमेतं शकरीर्यचेदं वेश्यामि वः ॥ ७ ॥

॥ १४ ॥ सं वो गोष्ठेन सुषदा सं रय्या सं सुभूत्या ।
 अहंजीतस्य यन्नाम तेना वः सं सृजामसि ॥ १ ॥
 सं वः सृजत्वयमा सं पूषा सं बृहस्पतिः ।
 समिन्द्रो यो धनंजयो मयि पुष्यत यद्वसु ॥ २ ॥
 संजग्माना अबिभ्युषीरस्मिन्गोष्ठे करीषिणीः ।
 बिभ्रतीः सोम्यं मध्वनमीवा उपेतन ॥ ३ ॥
 इहैव गाव एतनेहो शकैव पुष्यत ।
 इहैवोत प्र जायध्वं मयि संज्ञानमस्तु वः ॥ ४ ॥
 शिवो वो गोष्ठो भवतु शरिशकैव पुष्यत ।
 — इहैवोत प्र जायध्वं मया वः सं सृजामसि ॥ ५ ॥
 मया गावो गोपतिना सचध्वमयं वो गोष्ठ इह पौषयिष्णुः ।
 रायस्पोषेण बहुला भवन्तीजीवा जीवन्तीरुप वः सदेम ॥ ६ ॥

॥ १५ ॥ इन्द्रमहं वणिजं चोदयामि स न ऐतु पुरस्ता नो अस्तु ।

नुदन्नरातिं परिपन्थिनं मृगं स ईशानो धनदा अस्तु मर्ह्यम् ॥ १ ॥
 ये पन्थानो बहवो देवयाना अन्तरा द्यावापृथिवी संचरन्ति ।
 ते मा जुषन्तां पर्यसा घृतेन यथा क्रीत्वा धनमाहराणि ॥ २ ॥
 इध्मेनाम इच्छमानं हव्यं तस्मे बलाय ।
 यावदीशे ब्रह्मणा वन्दमान इमा धियं शतसेयाय देवीम् ॥ ३ ॥
 इमामग्ने शरणि मीमृषो नो यमध्वानमगाम दूरम् ।
 शुनं नो अस्तु प्रपणो विक्रयश्च प्रतिपणः फलिनं मा कृणोतु ।
 इदं हव्यं सैविदानौ जुषेथां शुनं नो अस्तु चरितमुत्थितं च ॥ ४ ॥
 येन धनेन प्रपणं चरामि धनेन देवा धनमिच्छमानः ।
 तन्मे भूयो भवतु मा कनीयो ऽयं सातघ्नो देवान्हविषा नि वेध ॥ ५ ॥
 येन धनेन प्रपणं चरामि धनेन देवा धनमिच्छमानः ।
 तस्मिन् इन्द्रो रुचिमा दधातु प्रजापतिः सविता सोमो अग्निः ॥ ६ ॥
 उप त्वा नमसा वयं होतवैश्वानर स्तुमः ।

स न

॥ ७ ॥

विश्वाहा ते

रायस्योषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ ८ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ पञ्चमः प्रपाठकः ॥

प्रातरपिं प्रातरिन्द्रं हवामहे प्रातर्मिषावरुणा प्रातरश्विना । ॥ १६ ॥
 प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोममुत रुद्रं हवामहे ॥ १ ॥
 प्रातर्जितं भगमुयं हवामहे वयं पुत्रमदितेर्यो विधर्ता ।
 आध्रश्चिद्वं मन्यमानस्तुरश्चिद्राजा चिद्वं भगं भक्षीत्याहं ॥ २ ॥
 भग प्रणेतर्भग सत्यराधो भगेमां धियमुदवा ददन्नः ।
 भग प्र णो जनय गोभिरश्वैर्भग प्र नृभिर्नृवन्तः स्याम ॥ ३ ॥
 उतेदानीं भगवन्तः स्यामोत प्रपित्व उत मध्ये अह्नाम् ।

उतो

भगे

तं त

॥ १ ॥

समध्वरायोषसो नमना दधिक्कावेव श्रुचये पदाय ।

॥ ६ ॥

॥ ७ ॥

॥ १७ ॥ सीरा युञ्जन्ति कवयो युगा वि तन्वते पृथक् । घीरा देवेषु सुख्यौ ॥ १ ॥

युनक्तु सीरा वि युगा तमोत कृते योनौ वपतेह बीजम् ।

विराजः श्रुष्टिः स्मरा अस्त्यो नेदीय इत्सृण्यः पक्वमा यवन् ॥ २ ॥

लाङ्गलं पवीरवत्सुशीमं सोमसात्सरु ।

उदिष्टपतु गामविं प्रस्थावद्रथवाहनं पीवरीं च प्रफर्ष्यम् ॥ ३ ॥

इन्द्रः सीतां नि गृह्णातु तां पृषाभि रक्षतु ।

।

॥ १ ॥

यद्वि चक्रयुः पयस्तेनेमामुप सिञ्चतम् ॥ ६ ॥

सीते वन्दामहे त्वावाची सुभगे भव ।

यथा नः सुमना अस्तो यथा नः सुफला भुवः ॥ ८ ॥

घृतेन

मरुद्भिः ।

सा न

वत्पिन्वमाना ॥ ९ ॥

इ॒मां ख॒ना॒म्योष॑धिं वी॒रु॒धां ब॑ल॒वत्त॑माम् । ॥ १८ ॥
यया॒ स॒पत्नीं॑ बा॒धते॒ यया॒ संवि॑न्दते॒ पति॑म् ॥ १ ॥
उ॒त्ता॒नप॑र्णे सु॒भगे॒ देव॑जूते सह॒स्वति॑ ।
स॒पत्नीं॑ मे॒ परा॒ णु॒द् पति॑ मे॒ केवलं॑ कृ॒धि ॥ २ ॥
न॒हि ते॒ नाम॑ ज॒याह॒ नो अ॒स्मिन्म॑से॒ पतौ॑ ।
परा॑मे॒व परा॑वत॒ स॒पत्नीं॑ ग॒मया॑मसि ॥ ३ ॥
उ॒त्तरा॑हमु॒त्तर॑ उत्तरे॒दुत्तरा॑भ्यः ।
अ॒धः स॒पत्नी॑ या म॒माध॑रा सा॒धरा॑भ्यः ॥ ४ ॥
अ॒हम॑स्मि॒ सह॑मा॒नाथो॒ त्वम॑सि सा॒सहिः॑ ।
उ॒भे सह॑स्वती भू॒त्वा स॒पत्नीं॑ मे॒ सहा॑वहै ॥ ५ ॥
अ॒भि ते॒ ऽधां॑ सह॒माना॑मुप॒ ते ऽधां॑ स॒हीय॑सीम् ।
मा॒मनु॒ प्र ते॒ मनो॑ व॒त्सं गौ॑रि॒व धा॑वतु॒ पथा॑ वारि॒व धा॑वतु ॥ ६ ॥

सं॒शितं॑ म॒ इदं॑ ब्र॒ह्म सं॒शितं॑ वी॒र्यं॑ ब॒लम् । ॥ १९ ॥
सं॒शितं॑ क्ष॒त्रम॑ज॒रम॑स्तु जि॒ष्णुर्येषा॑म॒स्मिं पु॒रोहि॑तः ॥ १ ॥
सम॑हमे॒षां रा॒ष्ट्रं स्या॑मि॒ समो॑जो॒ वीर्यं॑ ब॒लम् ।
वृ॒क्षामि॑ श॒बूणां॑ बा॒हून्नेन॑ ह॒विषा॑हम् ॥ २ ॥
नी॒चैः प॑द्यन्ता॒मघ॑वानं पृ॒त॒न्यान् ।
क्षि॒णामि॑ स्वान॒हम् ॥ ३ ॥
ती॒क्ष्णीयांसः॑ पर॒शोर॑मे॒स्तीक्ष्ण॑तरा उ॒त ।
इन्द्र॑स्य॒ वज्रा॑त्तीक्ष्णीयांसो॒ येषा॑म॒स्मिं पु॒रोहि॑तः ॥ ४ ॥
एषा॑म॒हमायु॑धा सं॒ स्या॑म्येषां॒ रा॒ष्ट्रं सु॒वीरं॑ वर्धयामि ।
एषां॑ क्ष॒त्रम॑ज॒रम॑स्तु जि॒ष्ण्वेषां॑ चि॒त्तं वि॒श्वे ऽव॑न्तु दे॒वाः ॥ ५ ॥
उ॒द्ध॒वेन्तां॑ म॒घव॑न्वाजि॒नान्यु॒ष्टीरा॑णां जय॒तामे॑तु॒ घोषः॑ ।
पृथ॑ग्घोषा उ॒लुल॑यः॒ केतु॑मन्त॒ उदी॑रताम् ।
दे॒वा इन्द्र॑ज्ये॒ष्ठा म॒रुतो॑ यन्तु॒ सेन॑या ॥ ६ ॥

प्रेता जयता नर उया वः सन्तु बाहवः ।
 तीक्ष्णेष्वो ऽबलधन्वनो हतोऽयामुधा अबलानुयबाहवः ॥ ७ ॥
 अवसृष्टा परा पत शरब्धे ब्रह्मसंशिते ।
 जयामिचान्म पद्यस्व जह्वेषां वरवरं मामीषां मोचि कश्चन ॥ ८ ॥

॥ २० ॥

अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः ।
 तं जानन्नम आ रोहाधा नो वर्धया रयिम् ॥ १ ॥
 अमे अद्या वदेह नः प्रत्यङ्गः सुमना भव ।
 प्र णो यद्य विशां पते धनदा असि नस्त्वम् ॥ २ ॥
 प्र णो यद्यत्वर्यमा प्र भगः प्र बृहस्पतिः ।
 प्र देवीः प्रोत सनता रयिं देवी दधातु मे ॥ ३ ॥
 सोमं मे गीर्भिर्हवामहे ।
 आदित्यं त्वां च बृहस्पतिम् ॥ ४ ॥
 त्वं नो च यज्ञं च वर्धय ।
 त्वं नो देव दातवे रयिं दानाय चोदय ॥ ५ ॥
 इन्द्रवायू उभाविह सुसवेह हवामहे ।
 यथा नः सर्वे इज्जनः संगत्यां सुमना असहानकामश्च नो भुवत् ॥ ६ ॥
 अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय ।
 वातं विष्णुं सरस्वतीं सवितारं च वाजिनम् ॥ ७ ॥
 वाजस्य नु प्रसवे सं बभूविमेमा च विश्वा भुवनान्यन्तः ।
 उतादिस्तन्तं दापयतु प्रजानन्नयिं च नः सर्ववीरं नि यद्य ॥ ८ ॥
 दुहां मे पञ्च प्रदिशो दुहामुर्वीर्यथाबलम् ।
 प्रापेयं सर्वा आकूतीर्मनसा हृदयेन च ॥ ९ ॥
 गोसनिं वाचमुदेयं वर्चसा माभ्युदिहि ।
 आ रुन्धां सर्वतो वायुस्त्वष्टा पोषं दधातु मे ॥ १० ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

ये अ॒ग्नयो अ॒प्स्व॑न्त॒र्ये वृ॒चे ये पु॒रुषे॒ ये अ॒ग्नि॒सु । ॥ २१ ॥
य आ॒वि॒वेशो॒षधी॑र्यो वन॒स्पती॑स्तेभ्यो अ॒ग्निभ्यो हु॒तम॑स्त्वेतत् ॥ १ ॥
यः सोमे अ॒न्तर्यो गो॒ष्वन्त॒र्ये आ॒वि॒ष्टो व॒यस्सु॒ यो मृ॒गेषु॑ ।
य आ॒वि॒वेशं द्वि॒पदो॒ यश्चतु॑ष्पदस्तेभ्यो ॥ २ ॥
य इ॒न्द्रेण॑ स॒रथं॑ याति॒ देवो॒ वैश्वान॑र उ॒त वि॒श्वदा॑व्यः ।
यं जोह॑वीमि पृ॒तना॑सु सास॒हिं तेभ्यो॑ ॥ ३ ॥
यो दे॒वो वि॒श्वाद्य॑म का॒र्ममा॒ह॒र्यं दा॒तारं॑ प्र॒तिगृ॑ह्णन्त॒माहुः ।
यो धी॒रः ॥ ४ ॥
यं त्वा हो॒तारं॑ मन॒साभि॑ संवि॒दुस्त्रयो॑दश भौ॒वनाः॑ प॒ञ्च मा॒न॒वाः ।
व॒र्चो॒धसे॑ य॒शसे॑ स॒नृता॑वते तेभ्यो ॥ ५ ॥
उ॒क्षान्ना॑य व॒शान्ना॑य सोम॒पृ॒ष्टाय॑ वे॒धसे॑ ।
वै॒श्वान॑रज्ये॒ष्ठेभ्य॑स्तेभ्यो ॥ ६ ॥
दि॒वं पृ॒थि॒वीम॑न्त॒रि ।
ये दि॒क्ष्व॑न्त॒र्ये वा॒ते म॑स्त्वेतत् ॥ ७ ॥
हि॒र॒ण्यपा॑णिं सवि॒तार॑मिन्द्रं बृ॒हस्प॑तिं वरु॒णं मि॒त्रम॑ग्निम् ।
वि॒श्वान्दे॒वान॑ङ्गिर॒सो ह॒वाम॑ह इ॒मं क्र॒थादं॑ श॒मय॑न्त्व॒ग्निम् ॥ ८ ॥
शा॒न्तो अ॒ग्निः क्र॒थाछा॑न्तः पु॒रुषे॑षणः ।
अ॒थो यो वि॒श्वदा॑व्य॑स्तं क्र॒थादं॑मशी॒शम॑म् ॥ ९ ॥
ये प॒र्वताः॑ सोम॒पृ॒ष्टा आप॑ उ॒त्तान॑शी॒वरीः॑ ।
वा॒तः प॒र्जन्य॑ आ॒द॒मि॒स्ते क्र॒थादं॑मशी॒शम॑न् ॥ १० ॥

ह॒रि अ॒दि॒त्या य॒ज्ञः सं॒भूव॑ । ॥ २२ ॥
तत्स॒र्वे अ॒दि॒तिः स॒जोषाः॑ ॥ १ ॥
मि॒त्रश्च॑ वरु॒णश्चेन्द्रो॑ रु॒द्रश्च॑ चे॒तनुः॑ ।
दे॒वासो॑ वि॒श्वधा॑य॒स्ते मा॑ञ्जन्तु॒ वर्च॑सा ॥ २ ॥
येन॑ ह॒स्ती वर्च॑सा सं॒भूव॑ येन॒ राजा॑ मनु॒षेष्वा॒प्स्व॑न्तः ।

येन देवा देवतामय आयन्तेन मामस्य वर्चसापे वर्चस्विनं कृणु ॥ ३ ॥

यस्ते वर्चो जातवेदो बृहन्नक्त्याहुतेः ।

यावत्सूर्यस्य वर्च आसुरस्य च हस्तिनः

तावन्मे अश्विना वर्च आ धत्तां पुष्करस्रजा ॥ ४ ॥

यावच्चतस्रः प्रदिशश्चक्षुर्यावत्समश्नुते ।

तावत्समैर्विन्द्रियं मयि तद्धस्तिवर्चसम् ॥ ५ ॥

हस्ती मृगाणां सुषदा मतिष्ठावान्बभूव हि ।

तस्य भगेन वर्चसाभि विज्जामि मामहम् ॥ ६ ॥

॥ २३ ॥

येन वेहन्नभूविष्य नाशयामसि तत्त्वत् ।

इदं तदन्यच्च त्वदप दूरे नि दध्मसि ॥ १ ॥

आ ते योनिं गर्भं एतु पुमान्बाणं इवेषुधिम् ।

आ वीरो ऽच जायतां पुचस्ते दशमास्यः ॥ २ ॥

पुमांसं पुचं जनय तं पुमाननु जायताम् ।

भवासि पुचाणां माता जातानां जनयाश्च यान् ॥ ३ ॥

यानि भद्राणि बीजान्यृषभा जनयन्ति च ।

तैस्त्वं पुचं विन्दस्व सा प्रसूर्धेनुका भव ॥ ४ ॥

कृणोमि ते प्राजापत्यमा योनिं गर्भं एतु ते ।

विन्दस्व त्वं पुचं नारि यस्तुभ्यं शमसहस्रमु तस्मै त्वं भव ॥ ५ ॥

यासां ह्यीः पिता पृथिवी माता समुद्रो मूलं वीरुधां बभूव ।

तास्त्वा पुचविद्याय देवीः प्रावन्त्वोषधयः ॥ ६ ॥

॥ २४ ॥

पर्यस्वतीरोषधयः पर्यस्वन्मामकं वचः ।

अथो पर्यस्वतीनामा भरे ऽहं सहस्रशः ॥ १ ॥

वेदाहं पर्यस्वन्तं चकार धान्यं बहु ।

संभूत्वा नाम यो देवस्तं वयं हवामहे सोयो अयज्जनो गृहे ॥ २ ॥

इ॒मा याः प॒ञ्च प्र॒दिशो॑ मा॒नवीः प॒ञ्च कृ॒ष्टयः ।
वृ॒ष्टे शा॒पं न॒दीरि॒वेह स्फा॒तिं स॒माव॑हान् ॥ ३ ॥
उ॒दुत्सं श॒तधा॑रं स॒हस्र॑धा॒रमक्षि॑तम् ।
ए॒वास्मा॑के॒दं धान्यं स॒हस्र॑धा॒रमक्षि॑तम् ॥ ४ ॥
श॒तह॑स्त स॒माह॑र स॒हस्र॑हस्त सं कि॒र ।
कृत॑स्य का॒र्यस्य॑ चे॒ह स्फा॒तिं स॒माव॑ह ॥ ५ ॥
ति॒स्रो मा॒त्रा गन्ध॑र्वाणां च॒तस्रो॑ गृ॒हप॑त्याः ।
तासां॑ या स्फा॒तिम॑त्त॒मा तया॑ त्वा॒भि मृ॑शामसि ॥ ६ ॥
उ॒पो॒हश्च॑ स॒मूह॑श्च क्ष॒त्तारौ॑ ते प्र॒जाप॑ते ।
तावि॒हा व॑हतां स्फा॒तिं बहुं॑ भू॒मान॑मक्षि॒तम् ॥ ७ ॥

उ॒त्तुद॑स्त्वो॒त्तुद॑तु मा धृ॒थाः श॒यने॑ स्वे । ॥ २५ ॥
इ॒षुः का॒र्मस्य॑ या भी॒मा तया॑ वि॒ध्यामि॑ त्वा ह॒दि ॥ १ ॥
आ॒धी॒पर्णां का॒र्मश॑ल्यामि॒षु संक॑ल्पकु॒ल्मलाम् ।
तां सु॑स॒नतां॑ कृ॒त्वा का॒र्मो वि॒ध्यतु॑ त्वा ह॒दि ॥ २ ॥
या स्त्री॒हानं॑ शोषय॒ति का॒र्मस्ये॑षुः सु॑स॒नता ।
प्रा॒चीन॑प॒क्षा व्योषा॑ तया वि॒ध्यामि॑ त्वा ह॒दि ॥ ३ ॥
शु॒चा वि॒द्धा व्योष॑या शु॒ष्कास्या॑भि सर्पे॒ मा ।
मृ॒दुर्नि॑म॒न्युः के॒वली॑ प्रि॒यवा॑दि॒न्यनु॑व्रता ॥ ४ ॥
आ॒जामि॑ त्वा॒ज॒न्या परि॑ मा॒तुरथो॑ पि॒तुः ।
यथा॑ म॒म क॒ताव॑सो म॒म चि॒त्तमु॑पाय॒सि ॥ ५ ॥
व्य॒स्यै मि॒त्रावरु॑णौ ह॒दश्चि॒त्तान्य॑स्यतम् ।
अथै॒नाम॑क्र॒तुं कृ॒त्वा म॒मैव॑ कृ॒णुतं॑ व॒शे ॥ ६ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

ये॒ऽस्यां स्थ॑ प्रा॒च्यां दि॒शि हे॒तयो॑ नाम दे॒वास्तेषां॑ वो अ॒भिरिष॑वः । ॥ २६ ॥

ते नो मृडत ते नो ऽधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥ १ ॥
 ये३स्यां स्य दक्षिणायां दिश्यविष्यवो नाम देवास्तेषां वः काम इषवः ।
 ते नो० ॥ २ ॥
 ये३स्यां स्य प्रतीच्यां दिशि वैराजा नाम देवास्तेषां व आप इषवः ।
 ते नो० ॥ ३ ॥
 ये३स्यां स्योदीच्यां दिशि प्रविध्यन्तो नाम देवास्तेषां वो वात इषवः ।
 ते नो० ॥ ४ ॥
 ये३स्यां स्य ध्रुवायां दिशि निलिम्पा नाम देवास्तेषां व ओषधीरिषवः ।
 ते नो० ॥ ५ ॥
 ये३स्यां स्योर्ध्वायां दिश्यवस्वन्तो नाम देवास्तेषां वो बृहस्पतिरिषवः ।
 ते नो मृडत ते नो ऽधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥ ६ ॥

॥ २७ ॥ प्राची दिगमिरधिपतिरसितो रक्षितादित्या इषवः । तेभ्यो नमो
 ऽधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु । यो३स्मान्नेष्टि यं वयं द्विषमस्तं वो जम्भे दध्मः ॥ १ ॥
 दक्षिणा दिगिन्द्रो ऽधिपतिस्तिरश्चिराजी रक्षिता पितर इषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ २ ॥
 प्रतीची दिग्वरुणो ऽधिपतिः पृदाकू रक्षितानामिषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ ३ ॥
 उदीची दिक्सोमो ऽधिपतिः स्वजो रक्षिताशनिरिषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ ४ ॥
 ध्रुवा दिग्विष्णुरधिपतिः कल्माषयीवो रक्षिता वीरुध इषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ ५ ॥
 ऊर्ध्वा दिग्वृहस्पतिरधिपतिः श्विचो रक्षिता वर्षमिषवः । तेभ्यो नमो
 ऽधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु । यो३स्मान्नेष्टि यं वयं द्विषमस्तं वो जम्भे दध्मः ॥ ६ ॥

एकैक्यैषा सुच्या सं बभूव यच्च गा असृजन्त भूतकृतो विश्वरूपाः । ॥ २८ ॥
यच्च विजायते यमिन्यपर्तुः सा पशून्क्षिणाति रिफती रुशती ॥ १ ॥

एषा पशून्सं क्षिणाति क्रव्याद्भूत्वा व्यङ्गरी ।

उत्तेनां ब्रह्मणे दद्यात्तथा स्योना शिवा स्यात् ॥ २ ॥

शिवा भव पुरुषेभ्यो गोभ्यो अश्वेभ्यः शिवा ।

शिवास्मै सर्वस्मै क्षेपाय शिवा न इहेधि ॥ ३ ॥

इह पुष्टि

पशून्यमिनि पोषय ॥ ४ ॥

यथा सु

तच्च १ः स्वायाः ।

तं लोक

सीत्पुरुषान्यशून् ॥ ५ ॥

२

यच्च लोकः ।

तं लोक

सीत्पुरुषान्यशून् ॥ ६ ॥

यद्राजानो विभजन्त इष्टापृष्ठस्य षोडशं यमस्यामी संभासदः । ॥ २९ ॥

तत्स्वधा ॥ १ ॥

।

आकूतिप्रो ऽविर्देवः शितिपात्रोप दस्यति ॥ २ ॥

यो ददाति शितिपादमविं लोकेन संमितम् ।

स नाकमभ्यारोहति यच्च शुक्लो न क्रियते अबलेन बलीयसे ॥ ३ ॥

पञ्चापूपं शितिपादमविं लोकेन संमितम् ।

प्रदातोप लोके ऽक्षितम् ॥ ४ ॥

पञ्चापूपं लोकेन संमितम् ।

प्रदातोप जीवति सूर्यमासयोरक्षितम् ॥ ५ ॥

इरेव नोप दस्यति महत् ।

देवौ संवासिनावि दस्यति ॥ ६ ॥

क इदं कस्मा अदात्कामः कामायादात् ।

कामो दाता कामः प्रतियहीता कामः समुद्रमा विवेश ।

कामेन त्वा प्रति गृह्णामि कामैतत्ते ॥ ७ ॥
 भूमिष्ठा प्रति गृह्णात्वन्तरिक्षमिदं महत् ।
 माहं प्राणेन मात्मना मा प्रजया प्रतिगृह्य वि राधिवि ॥ ८ ॥

॥ ३० ॥

सहृदयं सामनस्यमविद्वेषं कृणोमि वः । *plausibility*
 अन्यो अन्यमभि हर्षेत वात्सं जातमिवाध्या ॥ १ ॥
 अनुव्रतः पितुः पुत्रो माचा भवतु संमनाः ।
 जाया पत्ये मधुमतीं वाचं वदतु शन्तिवान् ॥ २ ॥
 मा भ्राता भ्रातरं द्विष्टन्मा स्वसारमुत स्वसा ।
 सम्यञ्चः सप्रता भूत्वा वाचं वदत भद्रया ॥ ३ ॥
 येन देवा न वियन्ति नो च विद्विषते मिथः । *na-n*
 तत्कृणोमो ब्रह्म वो गृहे संज्ञानं पुरुषेभ्यः ॥ ४ ॥
 ज्यायस्वन्तश्चित्तिनो मा वि यौष्ट संराधयन्तः सधुराश्चरन्तः । *just*
 अन्यो अन्यस्मै वल्गु वदन्त एतं सध्रीचीनाम्बः संमनसस्कृणोमि ॥ ५ ॥
 समानी प्रपा सह वो ऽन्नभागः समाने योक्ते सह वो युनज्मि । २ "
 सम्यञ्चो ऽयिं संपर्यतारा नाभिमिवाभितः ॥ ६ ॥ *(just) just*
 सध्रीचीनाम्बः संमनसस्कृणोम्येकश्रुहीनसंवननेन सर्वान् । *just*
 देवा इवामृतं रक्षमाणाः सायंप्रातः सौमनसो वो अस्तु ॥ ७ ॥

॥ ३१ ॥

वि देवा जस्साचृतच्च त्वमये अरात्या ।
 व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥ १ ॥
 व्यार्था पर्वमानो वि शक्रः पापकृत्यया । व्य॑हं० ॥ २ ॥
 वि याम्याः पशव आरख्यैर्यापस्तृष्णायासरन् । व्य॑हं० ॥ ३ ॥
 वी॒ऽमे द्यावापृथिवी इतो वि पन्थानो दिशदिशम् । व्य॑हं० ॥ ४ ॥
 त्वष्टा दुहिचे बहन्तु युनक्तीतीदं विश्वं भुवनं वि याति । व्य॑हं० ॥ ५ ॥
 अग्निः प्राणान्सं दधाति चन्द्रः प्राणेन संहितः । व्य॑हं० ॥ ६ ॥

प्राणेन वि॒श्वतो॒वीर्यं दे॒वाः सूर्यं॑ स॒मैरयन् । अ॒हं॑ ॥ ७ ॥

आयु॑ष्मतामायु॒ष्कृतां प्रा॒णेन जी॒व मा मृ॑षाः । अ॒हं॑ ॥ ८ ॥

प्रा॒णेन प्रा॒णतां प्रा॒णेहै॒व भ॒व मा मृ॑षाः । अ॒हं॑ ॥ ९ ॥

उदायु॑षा स॒मायु॑षोदोष॒धीनां र॒सेन । अ॒हं॑ ॥ १० ॥

आ प॒र्जन्य॑स्य वृ॒ष्ट्योद॑स्थामा॒मृता व॒यम् ।

अ॒हं॑ स॒र्वेण॑ पा॒प्मना॒ वि य॒क्ष्मेण॑ स॒मायु॑षा ॥ ११ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ षष्ठः प्रपाठकः ॥

॥ तृतीयं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमितः सुरुचो वेन आवः ।
 स बुध्या उपमा अस्य विष्टाः सतश्च योनिमसतश्च वि वः ॥ १ ॥
 इयं पित्र्या राष्ट्रेत्ये प्रथमाय जनुषे भुवनेष्टाः ।
 तस्मा एतं सुरुचं हारमहं घर्मे श्रीणन्तु प्रथमाय धास्यवे ॥ २ ॥
 प्र यो जज्ञे विद्वानस्य जनिमा विवक्ति ।
 ब्रह्म ब्रह्मण उज्जभार धा अभि प्र तस्थौ ॥ ३ ॥
 स हि दिवः स पृथिव्या ऋतस्था मही क्षेमं रोदसी अस्कभायत् ।
 महान्मही अस्कभायद्वि जातो द्यां सद्य पार्थिवं च रजः ॥ ४ ॥
 स बुध्यादाष्ट जनुषो ऽभ्ययं बृहस्पतिर्देवता तस्य सखाद् ।
 अहर्यकुक्रं ज्योतिषो जनिष्टाय द्युमन्तो वि वसन्तु विप्राः ॥ ५ ॥
 नूनं तदेस्य काथो हिनोति महो देवस्य पूर्यस्य धाम ।
 एष जज्ञे बहुभिः साकमित्था पूर्वं अर्धे विषिते ससन्तु ॥ ६ ॥
 यो ऽथर्वाणं पितरं देवबन्धुं बृहस्पतिं नमसाव च गच्छात् ।
 त्वं विश्वेषां जनिता यथासः कविर्देवो न द्भायत्स्वधावान् ॥ ७ ॥

॥ २ ॥ य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।
 योऽस्येशे द्विपदो यश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ १ ॥

यः प्राणतो निमिषतो महिषैको राजा जगतो बभूव ।

कस्यै० ॥ २ ॥

भियसाने रोदसी अह्येषाम् ।

गानः कस्यै० ॥ ३ ॥

यस्य

यस्या

यस्य

इमा

आपे

यासु देवीषु

सीत्कस्यै० ॥ ६ ॥

हिरण्यगर्भः

भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।

स दाधार पृथिवीमुत द्यां कस्यै० ॥ ७ ॥

आपो वात्स जनयन्तीर्गर्भमये समैरयन् ।

तस्योत जायमानस्योल्ब आसीद्धिरण्यः कस्यै देवाय हविषा विधेम ॥ ८ ॥

उदितस्त्रयो अक्रमन्थाघ्नः पुरुषो वृकः ।

॥ ३ ॥

हिरुग्धि यन्ति सिन्धवो हिरुदेवो वनस्पतिर्हिरुद्रमन्तु शर्बवः ॥ १ ॥

परेणैतु पथा वृकः परमेणोत तस्करः ।

परेण दत्तती रज्जुः परेणाघायुरर्षेतु ॥ २ ॥

अस्यौ च ते मुखं च ते व्याघ्रं जम्भयामसि । आत्सर्वाब्धिं शतिं नखान् ॥ ३ ॥

व्याघ्रं दत्ततां वयं प्रथमं जम्भयामसि ।

आदु हेनमूथो अहिं यातुधानमथो वृकम् ॥ ४ ॥

यो अद्य स्तेन आरयति स संपिष्टो अपारयति ।

पथामपथंसेनैत्विन्द्रो वज्रेण हन्तु तम् ॥ ५ ॥

मूर्णा मृगस्य दन्ता अपिशीर्णा उ पृष्टयः ।

निषुक्ते गोधा भवतु नीचार्यच्छयुर्मृगः ॥ ६ ॥

७ *

यासंयमो न वि यमो वि यमो यन्न संयमः ।
इन्द्रजाः सोमजा आथर्वणमसि व्याघ्रजम्भनम् ॥ ७ ॥

॥ ४ ॥

यां त्वा गन्धर्वो अस्नद्वरुणाय मृतभजे ।
तां त्वा वयं सनामस्योषधिं शेषहर्षणीम् ॥ १ ॥
उदुषाः । मामकां वचः ।
उदेजतु शुष्मेण वाजिना ॥ २ ॥
यथा स्म ते विरोहतो ऽभितप्रमिवानति ।
ततस्ते शुष्मवत्तरमियं कृणोत्वोषधिः ॥ ३ ॥
उद्धुषमौषधीनां सारं चृषभाणाम् ।
सं पुंसामिन्द्र वृष्यमस्मिन्धेहि तनूवशिन् ॥ ४ ॥
अपां रसः प्रथमजो ऽथो वनस्पतीनाम् ।
उत सोमस्य भ्रातास्युतार्शमसि वृष्यम ॥ ५ ॥
अद्यामे अद्य संवितरद्य देवि सरस्वति ।
अद्यास्य ब्रह्मणस्पते धनुरिवा तानया पसः ॥ ६ ॥
आहं तनोमि ते पसो अधि ज्यामिव धन्वनि ।
क्रमस्वर्श इव रोहितमनवग्लायता सदा ॥ ७ ॥
अथस्याश्वतरस्याजस्य पेतस्य च ।
अथर्वभस्य ये वाजास्तानस्मिन्धेहि तनूवशिन् ॥ ८ ॥

॥ ५ ॥

सहस्रशृङ्गो वृषभो यः समुद्रादुदाचरत ।
तेना सहस्येना वयं नि जनान्स्वापयामसि ॥ १ ॥
न भूमिं वातो अति वाति नाति पश्यति कश्चन ।
स्त्रियश्च सर्वाः स्वापय शुनश्चेन्द्रसखा चरन् ॥ २ ॥
प्रोष्ठेशयास्तल्पेशया नारीया वक्षशीवरीः ।
स्त्रियो याः पुण्यगन्धयस्ताः सर्वाः स्वापयामसि ॥ ३ ॥

let m...ta

एजदेजदजयभं चक्षुः प्राणमजयभम् ।

अङ्गान्यजयभं सर्वा रात्रीणामतिश्वरे ॥ ४ ॥

य आस्ते यश्चरति यश्च तिष्ठन्विष्यति ।

तेषां सं दध्मो अक्षीणि यथेदं हर्म्य तथा ॥ ५ ॥

स्वप्नु माता स्वप्नु पिता स्वप्नु ष्वा स्वप्नु विशपतिः ।

स्वपन्त्वस्यै ज्ञातयः स्वप्त्वयमभितो जनः ॥ ६ ॥

स्वप्न स्वप्नाभिकरणेन सर्वे निष्वापया जनम् ।

ओत्सूर्यमन्यानस्वापयायुषं जागृतादहमिन्द्र इवारिष्टो अक्षितः ॥ ७ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

ब्राह्मणो जज्ञे प्रथमो दशशीर्षो दशास्यः ।

॥ ६ ॥

स सोमं प्रथमः पपौ स चकारासं विषम् ॥ १ ॥

यावती द्यावापृथिवी वरिष्णा यावत्सप्त सिन्धवो वितष्टिरे ।

वाचं विषस्य दूषणीं तामितो निरवादिषम् ॥ २ ॥

सुपर्णेस्त्वा गरुत्मान्विषं प्रथममावयत् ।

नामीमदो नारुरुप उतास्मा अभवः पितुः ॥ ३ ॥

यस्त आस्यत्यञ्जाङ्गुरिर्वक्रास्त्रिदधि धन्वनः ।

अपस्क्रम्भस्य शल्यान्निरवोचमहं विषम् ॥ ४ ॥

शल्याद्विषं निरवोचं प्राञ्जनादुत पर्णेधेः ।

अपाष्टाच्छृङ्गाकुल्मलात्निरवोचमहं विषम् ॥ ५ ॥

अरसस्त इषो शल्यो ऽथो ते अरसं विषम् ।

उतारसस्य वृक्षस्य धनुष्टे अरसारसम् ॥ ६ ॥

ये अपीषन्ते अदिहन्य आस्यन्ते अवासृजन् ।

सर्वे ते व वध्निर्विषगिरिः कृतः ॥ ७ ॥

वध्नयस्ते वध्निस्त्वमस्योषधे ।

वध्निः स पर्वतो गिरिर्बेतो जातमिदं विषम् ॥ ८ ॥

॥ ७ ॥

वारिदं वारयाति वरणावत्यामधि ।
 तत्रामृतस्यासिक्तं तेना ते वारये विषम् ॥ १ ॥
 असं प्राच्यं विषमसं यदुदीच्यम् ।
 अथेदमधराच्यं कर्मभेण वि कल्पते ॥ २ ॥
 कर्मभं मुदारयिम् ।
 क्षुधा वानस न रुरूपः ॥ ६ ॥
 वि ते पातयामसि ।
 प्र त्वा चरुमिव येषन्तं वचसा स्थापयामसि ॥ ४ ॥
 परि याममिवाचितं वचसा स्थापयामसि ।
 तिष्ठा वृक्ष इव स्थान्यभिस्ताते न रुरूपः ॥ ५ ॥
 पवस्त्वैस्त्वा ।
 प्रकीरसि त्वमाषध ऽभस्तात न रुरूपः ॥ ६ ॥
 अनाम्ना ये वः प्रथमा यानि कर्माणि चक्रिरे ।
 वीराब्जो अच मा दभन्त इ एतत्पुरो दधे ॥ ७ ॥

॥ ८ ॥

भूतो भूतेषु पय आ दधाति स भूतानामधिपतिर्बभूव ।
 तस्य मृत्युश्चरति राजसूर्यं स राजा राज्यमनु मन्यतामिदम् ॥ १ ॥
 अभि प्रेहि मापं वेन उयश्चेत्ता संपत्नहा ।
 आ तिष्ठ मिचवर्धन तुभ्यं देवा अधि ब्रुवन् ॥ २ ॥
 आतिष्ठन्तं परि विश्वे अभूर्षं क्षियं वसानश्चरति स्वरोचिः ।
 महत्तदृष्णो असुरस्य नामा विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ॥ ३ ॥
 व्याघ्रो अधि वैयाघ्रे वि क्रमस्व दिशो महीः ।
 विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वापो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥ ४ ॥
 या आपो दिव्याः पर्यसा मदन्त्यन्तरिक्ष उत वा पृथिव्याम् ।
 तासां त्वा सर्वासामपामभि पिञ्चामि वर्चसा ॥ ५ ॥
 अभि त्वा वर्चसासिञ्चन्नापो दिव्याः पर्यस्वतीः ।

यथासो मिचवर्धनस्तथा त्वा सविता करत् ॥ ६ ॥
 एना व्याघ्रं परिष्वजानाः सिंहं हिचन्ति महते सौभगाय ।
 समुद्रं न सुभुवस्तस्थिवांसं मर्मज्यन्ते वीपिनमप्स्वपन्तः ॥ ७ ॥

एहि जीवं चायमाणं पर्वतस्यास्यक्षम् । ॥ ९ ॥

धिर्जीवनाय कम् ॥ १ ॥

परिपाणं गवामसि ।

पाणाय तस्थिषे ॥ २ ॥

उतासि परिपाणं यातुजम्भनमाञ्जन ।

उतामृतस्य त्वं वेत्थाथो असि जीवभोजनमथो हरितभेषजम् ॥ ३ ॥

यस्याञ्जनं प्रसर्पस्यङ्गमङ्गं परुष्यरुः ।

ततो यक्ष्मं वि बाधस उयो मध्यमशीरिव ॥ ४ ॥

नैनं प्राप्नोति शपथो न कृत्या नाभिषोचनम् ।

नैनं विष्कन्धमश्नुते यस्त्वा विभर्त्याञ्जन ॥ ५ ॥

न ॥ ६ ॥

इदं विद्वानाञ्जन सत्यं वक्ष्यामि नानृतम् ।

सनेयमश्वं गामहमात्मानं तव पूरुष ॥ ७ ॥

चयो दासा आञ्जनस्य तक्ष्मा बलास आदहिः ।

वर्षिष्ठः पर्वतानां चिककुन्नाम ते पिता ॥ ८ ॥

यदाञ्जनं चैककुदं जातं हिमवतस्परि ।

यातूँश्च सर्वां जम्भयत्सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ ९ ॥

यदि वासि चैककुदं यदि यामुनमुच्यसे ।

उभे ते भद्रे नास्मी ताभ्यां नः पाह्याञ्जन ॥ १० ॥

वाताज्जातो अन्तरिक्षाद्बिद्युतो ज्योतिषस्परि ।

॥ १० ॥

येन देवाः स्वरारुहुर्हिन्वा शरीरममृतस्य नाभिम् ।
तेन गेषु सुकृतस्य लोकं धर्मस्य व्रतेन तर्पसा यशस्यवः ॥ ६ ॥
इन्द्रो रूपेणामिर्वहेन प्रजापतिः परमेष्ठी विराट् ।
विश्वानरे अक्रमत विश्वानरे अक्रमतानुदुष्यक्रमत ।
सो ऽहं हयत सो ऽधारयत ॥ ७ ॥
मध्यमेतदनुदुहो यथैष वह आहितः ।
एतावदस्य प्राचीनं यावान्न्यङ्गं समाहितः ॥ ८ ॥
यो वेदानुदुहो दोहान्सप्रानुपदस्वतः ।
प्रजां च लोकं चाप्नोति तथा सप्रश्नुचवो विदुः ॥ ९ ॥
पङ्क्तिः सेदिमवक्रामन्निरां जङ्गामिहृत्स्विदन् ।
अमेणानुदुहो कीनाश्वान्मभि गच्छतः ॥ १० ॥
द्वादश वा एता राशीर्ब्रह्मा आहुः प्रजापतेः ।
तथोप ब्रह्म यो वेद तद्वा अन्नुदुहो व्रतम् ॥ ११ ॥
दुहे सायं दुहे प्रातर्दुहे मध्यन्दिनं परि ।
दोहा ये अस्य संयन्ति तान्विश्वानुपदस्वतः ॥ १२ ॥

रोहण्यसि रोहणी । रोहयेदमरुन्धति ॥ १ ॥ ॥ १२ ॥
यक्षे र्पेष्टे त आत्मनि ।
धाता तद्गद्रया पुनः सं दधत्यरुषा परुः ॥ २ ॥
सं ते मज्जा मज्जा भवतु समु ते परुषा परुः ।
सं ते मांसस्य विस्रस्तं समस्थ्यपि रोहतु ॥ ३ ॥
मज्जा मज्जा सं धीयतां चर्मणा चर्म रोहतु ।
असृक्ते अस्थि रोहतु मांसं मांसेन रोहतु ॥ ४ ॥
लोम लोभा सं कल्पया त्वचा सं कल्पया त्वचम् ।
असृक्ते अस्थि रोहतु छिन्नं सं धेखोषधे ॥ ५ ॥
स उत्तिष्ठ प्रेहि प्र द्रव रथः सुचक्रः सुपविः सुनाभिः ।

प्रति तिष्ठोर्ध्वः ॥ ६ ॥

यदि कर्ति पतित्वा संशुभ्रे यदि वाश्मा ग्रहन्तो जघान ।
अभू रथस्येवाङ्गानि सं दधत्यरुषा परुः ॥ ७ ॥

॥ १३ ॥

उत देवा अवहितं देवा उन्नयथा पुनः ।
उतागच्छकुषं देवा देवा जीवयथा पुनः ॥ १ ॥
वाविमौ वातौ वात आ सिन्धोरा परावतः ।
दक्षं ते अन्य आ वातु व्ययन्यो वातु यद्रपः ॥ २ ॥
आ वात वाहि भेषजं वि वात वाहि यद्रपः ।
त्वं हि विश्वभेषज देवानां दूत ईयसे ॥ ३ ॥
चार्यन्तामिमं देवास्त्रायन्तां मरुतां गणाः ।
चार्यन्तां विश्वा भूतानि यथायमरपा अस्त ॥ ४ ॥
आ त्वागमं शन्तातिभिरथो अरिष्टतातिभिः ।
दक्षं त उयमाभारिषं परा यक्ष्मं सुवामि ते ॥ ५ ॥
अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः ।
अयं मे विश्वभेषजो ऽयं शिवाभिमर्शनः ॥ ६ ॥
हस्ताभ्यां दर्शशास्त्राभ्यां जिह्वा वाचः पुरोगवी ।
अनामयित्नुभ्यां हस्ताभ्यां ताभ्यां त्वाभि मृशामसि ॥ ७ ॥

॥ १४ ॥

अजो ह्ययमेरजनिष्ट शोकात्सो अपश्यज्जनितारमये ।
तेन देवा देवतामयं आयन्तेन रोहानुरुहुर्मेष्यासः ॥ १ ॥
क्रमध्वमग्निना नाकमुस्थान्हस्तेषु बिभ्रतः ।
दिवस्पृष्टं स्वर्गत्वा मिश्रा देवेभिराङ्गम् ॥ २ ॥
पृष्टात्पृथिव्या अहमन्तरिक्षमारुहमन्तरिक्षादिवमारुहम् ।
दिवो नाकस्य पृष्टात्स्वयं ज्योतिरगामहम् ॥ ३ ॥
स्वयं यन्तो नापेक्षन्त आ ह्यं रोहन्ति रोदसी ।

अन्तरिक्षे मध्यतो मध्यमस्य ॥ ८ ॥

शृतमजं शृतया प्रोक्षीहि त्वचा सर्वैरङ्गैः संभृतं विश्वरूपम् ।
स उत्तिष्ठेतो अभि नाकमुत्तमं पद्भिश्चतुर्भिः प्रति तिष्ठ दिक्षु ॥ ९ ॥

समुत्पतन्तु प्रदिशो नभस्वतीः समभ्राणि वातजूतानि यन्तु । ॥ १५ ॥
महच्छृषभस्य नदतो नभस्वतो वाश्रा आपः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥ १ ॥
समीक्षयन्तु तविषाः सुदानवो ऽपां रसा ओषधीभिः सचन्ताम् ।
वर्षस्य सर्गा महयन्तु भूमिं पृथग्जायन्तामोषधयो विश्वरूपाः ॥ २ ॥
समीक्षयस्व गायतो नभांस्यपां वेगासः पृथगुद्विजन्ताम् ।
वर्षस्य सर्गा महयन्तु भूमिं पृथग्जायन्तां वीरुधो विश्वरूपाः ॥ ३ ॥
गणास्त्वोप गायन्तु मारुताः पर्जन्य घोषिणः पृथक् ।
सर्गा वर्षस्य वर्षतो वर्षन्तु पृथिवीमनु ॥ ४ ॥
उदीरयत मरुतः समुद्रतस्त्वेषो अर्को नभ उत्पातयाथ ।
महच्छृषभस्य नदतो नभस्वतो वाश्रा आपः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥ ५ ॥
अभि क्रन्द स्तनयार्द मङ्गि ।
त्वया सृष्टं ॥ ६ ॥
सं वा ऽवन्तु सुदानव उत्सा अजगरा उत्त ।

८*

मरुद्भिः प्रच्युता मेघा वर्षन्तु पृथिवीमनु ॥ ७ ॥
 आशामाशां वि द्योततां वाता वान्तु दिशोदिशः ।
 मरुद्भिः प्रच्युता मेघाः सं वन्तु पृथिवीमनु ॥ ८ ॥
 आपो विद्युदधं वर्षि सं वो ऽव उत्सा अजगरा उत ।
 मरुद्भिः प्रच्युता मेघाः पृथिवीमनु ॥ ९ ॥
 अपामग्निस्तनभिः संविदानो य ओषधीनामधिपा बभूव ।
 स नो वर्षि वस्यरि ॥ १० ॥
 प्रजापतिः ।
 प्र ष्यायतां हे ॥ ११ ॥
 अपो निषिञ्चत्सुरः पिता नः श्वसन्तु गर्गरा अपां वरुण ।
 अव नीचीरपः सृज वदन्तु पृश्निबाहवो मरुद्भूका इरिणानु ॥ १२ ॥
 संवात्सर शशयाना ब्रह्मणा व्रतचारिणः ।
 वाचं पर्जन्यजिचितां प्र मरुद्भूका अवादिषुः ॥ १३ ॥
 उपप्रवद मरुद्भूकि वर्षमा वद तादुरि ।
 मध्ये हृदस्य स्रवस्व विगृह्य चतुरः पदः ॥ १४ ॥
 स्रवस्वाऽऽइ स्रैमस्वाऽऽइ मध्ये तदुरि ।
 वर्षे वनुध्वं पितरो मरुतां मन इच्छतः ॥ १५ ॥
 महान्तं कोशमुदचाभि धिञ्च सविद्युतं भवतु वातु वातः ।
 तचर्तां यज्ञं बहुधा विसृष्टा आनन्दिनीरोषधयो भवन्तु ॥ १६ ॥
 ॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ १६ ॥

बृहन्नैषामधिष्ठातान्तिकादिव पश्यति ।
 य स्तायन्मन्यते चरन्सर्वं देवा इदं विदुः ॥ १ ॥
 यस्तिष्ठति चरति यश्च वञ्चति यो निलायं चरति यः प्रतङ्गम् ।
 द्वौ संनिषद्य यन्मन्त्रयेते राजा तत्रेदं वरुणस्तृतीयः ॥ २ ॥
 उतेयं भूमिर्वरुणस्य राज्ञ उतासी द्यौर्वृहती दूरेअन्ता ।

उतो समुद्रौ वरुणस्य कुक्षी उतास्मिन्नल्प उदके निलीनः ॥ ३ ॥
 उत यो ह्यामत्तिसर्पात्परस्ताच्च स मुच्यातै वरुणस्य राज्ञः ।
 दिव स्पशः प्र चरन्तीदमस्य/सहस्राक्षा अति पश्यन्ति भूमिम् ॥ ४ ॥

तानि ॥ ५

सिनन्तु सर्वे
 शतेन पाशैर
 आस्तां जालम्
 यः समान्यो ३

॥ ७ ॥

दिश्यः ।

८ ॥

तैस्त्वा सर्वैरभि धामि पाशैसावामुषायणामुषाः पुष ।
 तानु ते सर्वाननुसंदिशामि ॥ ९ ॥

ईशानां त्वा भेषजानामुज्जेष आ रभामहे ।

॥ १७ ॥

चक्रे सहस्रवीर्यं सर्वस्मा ओषधे त्वा ॥ १ ॥

सत्यजितं शपथयावनीं सहमानां पुनस्सुराम् ।

सर्वाः समद्भ्योषधीरितो नः पारयादिति ॥ २ ॥

या शशाप शपनेन याध मूरमादधे ।

या रसस्य हरणाय जातर

॥ ६ ॥

यां ते चक्रुरामे पाचे यां

आमे मांसे कृत्यां यां चक्रुस्तया कृत्याकृतो जहि ॥ ४ ॥

दौष्वप्यं दौर्जीवित्यं रक्षो अभ्वमराम्यः ।

दुर्णाक्षीः सर्वा दुर्वाचस्ता अस्मन्नाशयामसि ॥ ५ ॥

क्षुधामारं तृणामारमगोतामनपद्यताम् ।

अपामार्गं त्वया वयं सर्वं तदप मृज्महे ॥ ६ ॥

तृणामारं धुधामारमथो अक्षपराजयम् ।
 अपामार्गं त्वया वयं सर्वं तदपं मृज्महे ॥ ७ ॥
 अपामार्गं ओषधीनां सर्वासामेक इवशी ।
 तेन ते मृज्म आस्थितमथ त्वमगदध्वर ॥ ८ ॥

॥ १८ ॥

समं ज्योतिः सूर्येणाहा रात्री समावती ।
 कृणोमि सत्यमूतये ऽरसाः सन्तु कर्त्तरीः ॥ १ ॥
 यो देवाः कृत्यां कृत्वा हरादविदुषो गृहम् ।
 वत्सो धारुर्विव मातरं तं प्रत्यगुपं पद्यताम् ॥ २ ॥
 अमा कृत्वा पाप्मानं यस्तेनान्यं जिघांसति ।
 अश्मानस्तस्यां दग्धायां बहुलाः फट्ठरिक्कति ॥ ३ ॥
 सहस्रधामन्विशिक्षान्विधीवां छापया त्वम् ।
 प्रति स्म चक्रुषे कृत्यां प्रियां प्रियावते हर ॥ ४ ॥
 अनयाहमोषध्या सर्वाः कृत्या अद्रूषम् ।
 यां क्षेत्रे चक्रुषां गोषु यां वा ते पुरुषेषु ॥ ५ ॥
 यश्चकार न शशाक कर्तुं शस्त्रे पादमङ्कुरिम् ।
 चकार भद्रमस्मभ्यमात्मने तपनं तु सः ॥ ६ ॥
 अपामार्गो ऽपं मार्तुं क्षेत्रियं शपथश्च यः ।
 अपाहं यातुधानीरप सर्वा अराय्यः ॥ ७ ॥
 अपमृज्यं यातुधानानप सर्वा अराय्यः ।
 अपामार्गं त्वया वयं सर्वं तदपं मृज्महे ॥ ८ ॥

॥ १९ ॥

उतो अस्यबन्धुकृदुतो असि नु जामिकृत् ।
 उतो कृत्याकृतः प्रजां नडमिवा छिन्धि वार्षिकम् ॥ १ ॥
 ब्राह्मणेन पर्युक्तासि कर्त्तृत्वेन नार्षदेन ।
 सेनेवैषि त्विधीमती न तत्र भयमस्ति यत्र प्राप्नोथोषधे ॥ २ ॥

अयमेधोषधीनां ज्योतिषेवाभिदीपयन् ।
 उत चातासि पाकस्याथो हन्तासि रक्षसः ॥ ३ ॥
 यददो देवा असुरांस्त्वयाये निरकुर्वत ।
 ततस्त्वमध्योषधे ऽपामार्गो अजायथाः ॥ ४ ॥
 विभिन्दती शतशस्त्रा विभिन्दन्नाम ते पिता ।
 प्रत्यग्वि भिन्धि त्वं तं यो अस्मौ अभिदासति ॥ ५ ॥
 असङ्ख्याः समभवत्तद्यामेति महद्भयः ।
 तथै ततो ॥
 प्रत्यङ् हि ।
 सर्वान्मह्यपथो अधि वरीयो यावया वधम् ॥ ७ ॥
 शतेन मा परि पाहि सहस्रेणाभि रक्ष मा ।
 इन्द्रस्ते वीरुधां पत उय ओज्मानमा दधत् ॥ ८ ॥

आ पश्यति प्रति पश्यति परा पश्यति पश्यति । ॥ २० ॥
 दिवमन्तरिक्षमाङ्गुलिं सर्वं तद्देवि पश्यति ॥ १ ॥
 तिस्रो दिवस्त्रिंशः पृथिवीः षट् चेमाः प्रदिशः पृथक् ।
 त्वयाहं सर्वा भूतानि पश्यानि देव्योषधे ॥ २ ॥
 दिव्यस्य सुपर्णस्य तस्य हासि कनीनिका ।
 सा भूमिमा रुरोहिष वक्ष्य आन्ता वधूरिव ॥ ३ ॥
 तां मे सहस्राक्षो देवो दक्षिणे हस्त आ दधत् ।
 त्वयाहं सर्वं पश्यामि यच्च शूद्र उतार्यः ॥ ४ ॥
 आविष्कृणुष्व रूपाणि मात्मानमप गूहयाः ।
 अथो सहस्रचक्षो त्वं प्रति पश्याः किमीदिनः ॥ ५ ॥
 यातुधान्यः ।
 । रभ ओषधे ॥ ६ ॥
 कश्यपस्य चक्षुरसि शुन्याश्च चतुरस्याः ।

वी॒ध्रे सूर्य॑मिव॒ सर्प॑न्तं॒ मा पि॑शाचं॒ तिरस्करः॑ ॥ ७ ॥
 उद॑य॒भं परि॑पा॒णाद्या॑तु॒धानं॑ कि॒मीदि॑नम् ।
 तेना॒हं सर्वं॑ प॒श्याम्यु॑त शू॒द्रमु॑तार्यम् ॥ ८ ॥
 यो अ॒न्तरि॑क्षेण॒ पत॑ति दि॒वं यथा॑ति॒सर्प॑ति ।
 भूमिं॑ यो म॒न्यते॑ नाथं॒ तं पि॑शाचं॒ प्र दर्श॑य ॥ ७ ॥

॥ चतुर्थो ऽगुवाकः ॥

॥ सप्तमः प्रपाठकः ॥

॥ २१ ॥ आ गावो॑ अ॒ग्नचु॑त भ॒द्रम॑क्र॒न्सीद॑न्तु गो॒ष्ठे र॒णय॑न्व॒स्मे ।
 प्र॒जाव॑तीः पु॒रुरू॒पा इ॒ पूर्वी॑रू॒षसो॑ दु॒हानाः॑ ॥ १ ॥
 इन्द्रो॑ यज॒न्ने गृ॑णते च॒ शि॒क्षत॑ उपे॒हदा॑ति न स्वं मु॒षाय॑ति ।
 भूयो॑भूयो र॒यिमि॑दस्य॒ वर्ध॑यन्नभि॒न्ने स्त्रि॒त्ये नि द॑धाति दे॒व्युम् ॥ २ ॥
 न ता न॑श्नन्ति न द॑धाति तस्करो॒ नासा॑मामि॒चो अ॒धिरा द॑धर्षति ।
 दे॒वांश्च या॑भिर्यज॒ते द॑दाति च॒ ज्यो॒गि॒ताभिः॑ स॒चते गो॑पतिः स॒ह ॥ ३ ॥
 न ता अ॒र्वा रे॒षुक॑काटो ऽश्नु॒ते न सं॑कृ॒तच॑मुप॒ यन्ति॑ ता अ॒भि ।
 उ॒रुगा॑यमभयं॒ तस्य॑ ता अनु॒ गावो॑ म॒र्तस्य॑ वि च॒रन्ति॑ यज॒न्नः ॥ ४ ॥
 गावो॑ भ॒गो गाव॑ इन्द्रो॒ म इ॒च्छा॒न्नावः॑ सोम॒स्य प्र॑थम॒स्य भ॑क्षः ।
 इ॒मा या गावः॑ स ज॒नास॑ इन्द्र॒ इ॒च्छामि॑ ह॒दा मन॑सा चिदिन्द्रम् ॥ ५ ॥
 यूयं॑ गावो मेदयथा कृ॒शं चि॑द॒श्रीरं॑ चि॒त्कृ॒णु॒था सु॑प्र॒तीक॑म् ।
 भ॒द्रं गृ॑हं कृ॒णु॒थ भ॒द्रवा॑चो बृ॒हद्वा॑चो वयं उच्यते स॒भासु॑ ॥ ६ ॥
 प्र॒जाव॑तीः सू॒यव॑से रु॒शनीः॑ शु॒द्धा अ॒पः सु॑प्रपा॒णे पि॑बन्तीः ।
 मा व स्तेन॑ ई॒शत॑ माघ॒शंसः॑ परि॒ वो रु॒द्रस्य॑ हेतिर्वृ॒णक्तु॑ ॥ ७ ॥

॥ २२ ॥ इ॒ममि॑न्द्र॒ वर्ध॑य क्ष॒त्रियं॑ म इ॒मं वि॒शामे॑कवृ॒धं कृ॑णु त्वम् ।
 नि॒रमि॑षान॒क्षु॒द्यस्य॑ सर्वा॒स्ताब्ध॑या॒सा अ॒हमु॑त्तरेषु ॥ १ ॥
 ए॒मं भ॑ज॒ यामे॑ अ॒श्वेषु॑ गोषु॒ निदं॑ भ॒ज यो अ॒मिचो॑ अस्य ।

वर्षं क्षत्राणामयमस्तु राजेन्द्र शत्रुं रन्ध्रं सर्वमसौ ॥ २ ॥
 अयमस्तु धनपतिर्धनानामयं विशां विशपतिरस्तु राजा ।
 अस्मिन्निन्द्र महि वर्चांसि धेह्यवर्चसं कृणुहि शत्रुमस्य ॥ ३ ॥
 असौ द्यावापृथिवी भूरि वामं दुहायां घर्मदुर्घे इव धेनू ।
 अयं राजा प्रिय इन्द्रस्य भूयात्प्रियो गवामोषधीनां पशूनाम् ॥ ४ ॥
 युनज्मि त उत्तरावन्तमिन्द्रं येन जयन्ति न पराजयन्ते ।
 यस्त्वा करदेकवृषं जनानामुत राज्ञामुत्तमं मानवानाम् ॥ ५ ॥
 उत्तरस्त्वमधरे ते सपत्ना ये के च राजन्प्रतिशचवस्ते ।
 एकवृष इन्द्रसखा जिगीवां छूयतामा भरा भोजनानि ॥ ६ ॥
 सिंहप्रतीको विशो अङ्घ्रि सर्वा व्याघ्रप्रतीको ऽव बाधस्व शत्रून् ।
 एकवृष इन्द्रसखा जिगीवां छूयतामा सिंहा भोजनानि ॥ ७ ॥

अपेर्मन्त्रे प्रथमस्य प्रचेतसः पाञ्चजन्यस्य बहुधा यमिन्धते । ॥ २३ ॥
 विशोविशः प्रविशिवांसमीमहे स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ १ ॥
 यथा हव्यं वहंसि जातवेदो यथा यज्ञं कल्पयसि प्रजानन् ।
 एवा देवेभ्यः सुमतिं न आ वह स० ॥ २ ॥
 इष्टं कर्मन्कर्मन्नाभगमयिमीडे ।
 इतं स० ॥ ३ ॥
 वैश्वानरं विभुम् ।

हव्यवाहं हवामहे स० ॥ ४ ॥
 येन क्षुषयो बलमद्यौतयन्युजा येनासुराणामयुवन्त मायाः ।
 येनाग्निना पृणीनिन्द्रो जिगाय स० ॥ ५ ॥
 येन देवा अमृतमच्चविन्द्येनौषधीर्मधुमतीरकृण्वन् ।
 येन देवाः स्वराभरन्तः ॥ ६ ॥
 यस्येदं प्रदिशि यद्विरोचते यज्जातं जनितव्यं च केवलम् ।
 स्तौम्यमिं नायितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ ७ ॥

॥ २४ ॥ इन्द्रस्य मन्महे शश्वदिदस्य मन्महे वृषभ स्तोमा उप मेम आगुः ।

यो दाशुषः सुकृतो हवमेति स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ १ ॥

य दानवानां बलमास्तोज ।

येन जताः सन्धवा यन गावः स० ॥ २ ॥

यश्वर्षणिप्रो वृषभः स्वर्विद्यस्मै यावाणः प्रवदन्ति नृमणम् ।

यस्याध्वरः सप्तहोता मदिष्टः स० ॥ ३ ॥

यस्य वशासं ऋषभासं उक्ष्णो यस्यै मीयन्ते स्वरवः स्वर्विदे ।

यस्यै शुक्रः पवते ब्रह्मशुम्भितः स० ॥ ४ ॥

यस्य जुष्टिं सोमिनः कामयन्ते यं हवन्त इधुमन्तं गविष्टौ ।

यस्मिन्नर्केः शिश्चिये यस्मिन्नोजः स० ॥ ५ ॥

यः प्रथमः कर्मकृत्याय जज्ञे यस्य वीर्यं प्रथमस्यानुबुद्धम् ।

येनोद्यतो वज्रो ऽभ्यायताहिं स० ॥ ६ ॥

यः संप्रामात्रयति सं युधे वशी यः पुष्टानि संसृजति द्रव्यानि ।

स्तीमीन्द्रं नाथितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ ७ ॥

॥ २५ ॥ वायोः सवितुर्विदधानि मन्महे यावात्मन्वद्विशथो यौ च रक्षथः ।

यौ विश्वस्य परिभू बभूवयुस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ १ ॥

ययोः संस्थाता वरिमा पार्थिवानि याभ्यां रजो युपितमन्तरिक्षे ।

ययोः प्रायं नान्वानशे कश्चन तौ० ॥ २ ॥

तव व्रते नि विशन्ते जनासस्त्वय्युदिते प्रेरते चिचभानो ।

युवं वायो सविता च भुवन्नानि रक्षथस्तौ० ॥ ३ ॥

अपेतो वायो सविता च दुष्कृतमप रक्षांसि शिमिदां च सेधतम् ।

सं ह्युर्जया सृजथः सं बलेन तौ० ॥ ४ ॥

रयिं मे पोषं सवितोत वायुस्तनू दक्षमा सुवतां सुशेवम् ।

अयक्ष्मतातिं मह इह धंसं तौ० ॥ ५ ॥

प्र सुमतिं सवितर्वाय ऊतये महस्वनं मत्सरं मादयाथः ।

अर्वाग्वा॒मस्य॑ प्र॒वतो॑ नि य॒द्धतं॑ तौ॒ ॥ ६ ॥

उप॒ श्रेष्ठा॑ न आ॒शिषो॑ दे॒वयो॑र्धाम॒न्नस्थिर॑न् ।

स्तौमि॑ दे॒वं स॒वितारं॑ च वा॒युं तौ नो॑ मु॒ञ्चत॑म॒हंसः॑ ॥ ७ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

म॒न्वे वां द्या॒वापृ॑थि॒वी सु॒भोज॑सौ स॒चेत॑सौ ये अ॒प्रथे॒याम॑मिता॒ यो- ॥ २६ ॥
ज॒नानि॑ ।

प्र॒ति॒ष्ठे ह्य॒भ॒वतं॑ वसू॒नां ते नो॑ मु॒ञ्चत॑म॒हंसः॑ ॥ १ ॥

प्र॒ति॒ष्ठे ह्य॒भ॒वतं॑ वसू॒नां प्र॒वृद्धे॑ दे॒वी सु॒भगे॑ उरू॒ची ।

द्या॒वापृ॑थि॒वी भ॒वतं॑ मे स्यो॒ने ते॒ ॥ २ ॥

अ॒संता॑पे सु॒तप॑सौ हु॒वे ऽह॑मु॒र्वी ग॒म्भीरि॑ क॒विभि॑र्नेम॒स्ये । द्या॒ ॥ ३ ॥

ये अ॒मृतं॑ बिभृ॒थो ये ह॒वीषि॑ ये स्रो॒त्या बिभृ॒थो ये म॑नु॒ष्यान् । द्या॒ ॥ ४ ॥

ये उ॒स्रिया॑ बिभृ॒थो ये वन॑स्पती॒न्ययो॑र्वां वि॒श्वा भु॑र्वना॒न्यन्तः॑ । द्या॒ ॥ ५ ॥

ये की॒लाले॑न त॒र्पय॑थो ये घृ॒तेन॑ या॒भ्यामृ॑ते न किं च॒न श॑क्नु॒वन्ति॑ ।

द्या॒वापृ॑थि॒वी भ॒वतं॑ मे स्यो॒ने ते॒ ॥ ६ ॥

यन्मे॒दम॑भि॒शोच॑ति येन॒येन॑ वा कृ॒तं पौ॑रु॒षेया॑न्न दै॒वात् ।

स्तौमि॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी ना॒थितो॑ जो॒हवीमि॑ ते नो॑ मु॒ञ्चत॑म॒हंसः॑ ॥ ७ ॥

म॒रुतां॑ म॒न्वे अ॒धि मे ब्रु॑वन्तु प्रे॒मं वाजं॑ वाज॒साते॑ अ॒वन्तु॑ ।

॥ २७ ॥

आ॒शूनि॑व सु॒यमा॑न॒ह ऊ॒तये॑ ते नो॑ मु॒ञ्चन्त॑म॒हंसः॑ ॥ १ ॥

उ॒त्स॒म॒क्षितं॑ व्य॒चन्ति॑ ये स॒दा य आ॑सि॒ञ्चन्ति॑ र॒समो॑ष॒धीषु॑ ।

पु॒रो द॑धे म॒रुतः॑ पृ॒श्निमा॑तृ॒स्ते॒ ॥ २ ॥

प॒यो धे॒नूनां॑ र॒समो॑ष॒धीनां॑ ज॒वम॑र्वतां क॒वयो॑ य इ॒न्वथ॑ ।

श॒ग्मा भ॑वन्तु म॒रुतो॑ नः स्यो॒नास्ते॒ ॥ ३ ॥

अ॒पः संमु॑द्रा॒हिव॑मु॒द्धन्ति॑ दि॒वस्पृ॑थि॒वीम॑भि ये सृ॒जन्ति॑ ।

ये अ॒ङ्गिरी॑शाना म॒रुत॑श्चर॒न्ति ते॒ ॥ ४ ॥

ये कीलालेन तर्पयन्ति ये घृतेन ये वा वयो मेदसा संसृजन्ति ।

ये अङ्गिरीशाना मरुतो वर्षयन्ति ते ० ॥ ५ ॥

यदीदिदं मरुतो मारुतेन यदि देवा दैव्येनेद्वगारं ।

वसवस्तस्य निष्कृतेस्ते ० ॥ ६ ॥

हस्वन्मारुतं शर्धः पृतनासूयम् ।

स्तौमि मरुते

जोहवीमि ते नो मुञ्चन्मंहसः ॥ ७ ॥

॥ २८ ॥ भवाश्वो मन्वे वां तस्य विह्वं ययोर्वामिदं प्रदिशि यद्विरोचते ।

यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ १ ॥

ययोरभ्यध्व उत यदूरे चिद्यौ विदिताविषुभृतामसिद्यौ । याव० ॥ २ ॥

सहस्राक्षौ वृचहणा हुवे ऽहं

याव० ॥ ३ ॥

यावारेभाथे बहु साकमये प्र

। याव० ॥ ४ ॥

ययोर्वधानापपद्यते कश्चनान्तर्देवेषूत मानुषेषु । याव० ॥ ५ ॥

यः कृत्याकृन्मूलकृद्यातुधानो नि तस्मिन्धत्तं वज्रमुपौ ।

यावस्ये

॥ ६ ॥

अधिः

जतं यः किमीदी ।

स्तौमि

तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ ७ ॥

॥ २९ ॥ मन्व वां

सचेतसौ दुहृणो यौ नुदेथे ।

प्र सत्यावान्

मुञ्चतमंहसः ॥ १ ॥

सचेतसौ दुहृणो यौ नुदेथे प्र सत्यावानमवथो भरेषु ।

यौ गद्यथो नृचक्षसौ बभ्रुणा

२ ॥

यावङ्गिरसमवथो यावगस्तिं

जमदग्निमर्चिम् ।

यौ कश्यपमवथो यौ वसिष्ठं तौ ० ॥ ३ ॥

यौ श्यावाश्वमवथो वध्यश्च मिचावरुणा पुरुमीढमर्चिम् ।

यौ विमदमवथः सप्तवधिं तौ ० ॥ ४ ॥

यौ भरद्वाजमवथो यौ गविष्टिरं विश्वामिचं वरुण मिच कुत्सम् ।
 यौ कक्षीवन्तमवथः प्रोत कक्षं तौ ० ॥ ५ ॥
 यौ मेधातिथिमवथो यौ विशोकं मिचावरुणावुशनां काथं यौ ।
 यौ गोतममवथः प्रोत मुक्त्रलं तौ ० ॥ ६ ॥
 ययो रथः सत्यवर्त्मर्जुरश्मिर्मिथुया चरन्तमभियाति दूषयन् ।
 स्तौमि मिचावरुणौ नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ ७ ॥

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदैवैः । ॥ ३० ॥
 अहं मिचावरुणोभा विभर्म्यहमिन्द्रापी अहमश्विनोभा ॥ १ ॥
 अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् ।
 तां मा देवा व्यदधुः पुरुषा भूरिस्थाचां भूर्यावेशयन्तः ॥ २ ॥
 अहमेव स्वयमिदं वदामि जुष्टं देवानामुत मानुषाणाम् ।
 यं कामये तंतमुयं कृणोमि तं ब्रह्माणं तमृषिं तं सुमेधाम् ॥ ३ ॥
 मया सो ऽन्नमस्ति यो विपश्यति यः प्राणति य ईं शृणोत्युक्तम् ।
 अमन्तवो मां त उप स्त्रियन्ति श्रुधि श्रुत अज्ञेयं ते वदामि ॥ ४ ॥
 अहं रुद्राय धनुरा तनोमि ब्रह्मद्विषे शरवे हन्तवा उ ।
 अहं जनाय समदं कृणोम्यहं द्यावापृथिवी आ विवेश ॥ ५ ॥
 अहं सोममाहनसं विभर्म्यहं त्वष्टारमुत पूषणं भगम् ।
 अहं दधामि द्रविणा हविष्मते सुप्राप्या ऽयजमानाय सुन्वते ॥ ६ ॥
 अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन्मम योनिरप्स्वपन्तः समुद्रे ।
 ततो वि तिष्ठे भुवनानि विश्वोतामूं द्यां वर्ष्मणोप स्पृशामि ॥ ७ ॥
 अहमेव वात इव प्र वाम्यारभमाणा भुवनानि विश्वा ।
 परो दिवो पर एना पृथिव्येतावती महिम्ना सं बभूव ॥ ८ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ अष्टमः प्रपाठकः ॥

॥ ३१ ॥ त्वया मन्यो सरथमारुजन्तो हर्षमाणा हवितासो मरुत्वन् ।
 तिग्मेधव आयुधा संशिशाना उप प्र यन्तु नरो अमिह्याः ॥ १ ॥
 अमिरिव मन्यो त्विषितः सहस्व सेनानीर्नः सहुरे हूत एधि ।
 हत्वाय शशून्वि भजस्व वेद ओजो मिमानो वि मृधो नुदस्व ॥ २ ॥
 सहस्व मन्यो अभिमातिमस्से रुजन्मृणन्नमृणन्नेहि शशून् ।
 उपं ते पाजो नन्वा रुरुधे वशी वशं नयासा एकज त्वम् ॥ ३ ॥
 एको बहूनामसि मन्य ईडिता विश्विशं युद्धाय सं शिशाधि ।
 अकृत्तरुक्ताया युजा वयं द्युमन्तं घोषं विजयाय कृणमसि ॥ ४ ॥
 विजेषकृदिन्द्र इवानवब्रवोऽस्माकं मन्यो अधिपा भवेह ।
 प्रियं ते नाम सहुरे गृणीमसि विद्या तमुत्सं यत आबभूष ॥ ५ ॥
 आभूत्या सहजा वज्र सायक सहो विभर्षि सहभूत उत्तरम् ।
 क्रत्वा नो मन्यो सह मेद्येधि महाधनस्य पुरुहूत संसृजि ॥ ६ ॥
 संसृष्टं धनमुभयं समाकृतमस्मभ्यं धत्तां वरुणश्च मन्युः ।
 भियो दधाना हृदयेषु शश्वः पराजितासो अप नि लयन्ताम् ॥ ७ ॥

॥ ३२ ॥ यस्ते मन्यो ऽविधद्वज्र सायक सह ओजः पुष्यति विश्वमानुषक् ।
 साह्याम दासमार्यं त्वया युजा वयं सहस्कृतेन सहसा सहस्वता ॥ १ ॥
 मन्युरिन्द्रो मन्युरेवास देवो मन्युर्होता वरुणो जातवेदाः ।
 मन्युर्विशं ईडते मानुषीर्याः पाहि नो मन्यो तपसा सजोषाः ॥ २ ॥
 अभीहि मन्यो तवसस्तवीयान्तपसा युजा वि जहि शशून् ।
 अमिचहा व च विश्वा वसूत्या भरा त्वं नः ॥ ३ ॥
 त्वं हि मन्यो : स्वयंभूर्भामो अभिमातिषाहः ।
 विश्वचर्षणिः सहुरिः सहीयानस्सास्वोजः पृतनासु धेहि ॥ ४ ॥
 अभागः सन्नप परेतो अस्मि तव क्रत्वा तविषस्य प्रचेतः ।
 तं त्वा मन्यो अक्रतुर्जिहीडाहं स्वा तनूर्बलदावा न एहि ॥ ५ ॥
 अयं ते अस्पृप न एष्ववाङ् प्रतीचीनः सहुरे विश्वदावन् ।

मन्यो वज्रिन्मभि न आ ववृत्स्व हनाव दस्यूत बोध्यापेः ॥ ६ ॥
अभि प्रेहि दक्षिणतो भवा नो ऽधा वृचाणि जङ्गनाव भूरि ।
जुहोमि ते धरुणं मध्वो अयमुभावुपांशु प्रथमा पिबाव ॥ ७ ॥

अप नः शोशुचदधममे शुशुग्ध्या रयिम् । अप नः शोशुचदधम् ॥ १ ॥ ॥ ३३ ॥
सुक्षेचिया सुगातुया वसूया च यजामहे । अप ० ॥ २ ॥
प्र यज्ञन्दिष्ट एषां प्रास्माकासश्च सूरयः । अप ० ॥ ३ ॥
प्र यज्ञे अमे सूरयो जायेमहि प्र ते वयम् । अप ० ॥ ४ ॥
प्र यदमेः सहस्वतो विश्वतो यन्ति भानवः । अप ० ॥ ५ ॥
त्वं हि विश्वतोमुख विश्वतः परिभूरसि । अप ० ॥ ६ ॥
द्विषो नो विश्वतोमुखाति नावेव पारय । अप ० ॥ ७ ॥
स नः सिन्धुमिव नावाति पर्षा स्वस्तये । अप नः शोशुचदधम् ॥ ८ ॥

ब्रह्मास्य शीर्षं बृहदस्य पृष्ठं वामदेव्यमुदरमोदनस्य । ॥ ३४ ॥
छन्दांसि पक्षौ मुखमस्य सत्यं विष्टारी जातस्तपसो ऽधि यज्ञः ॥ १ ॥
अनस्थाः पृताः पर्वनेन शुद्धाः शुचयः शुचिमपि यन्ति लोकम् ।
नैषां शिघ्रं प्रदहति जातवेदाः स्वर्गे लोके बहु स्त्रैणमेषाम् ॥ २ ॥
विष्टारिणमोदनं ये पचन्ति नैनानवर्तिः सचते कदा चन ।
आस्ते यम उप याति देवान्सं गन्धर्वैर्मदते सोम्येभिः ॥ ३ ॥
विष्टारिणमोदनं ये पचन्ति नैनान्यमः परि मुष्णाति रेतः ।
रथी ह भूत्वा रथयान ईयते पक्षी ह भूत्वाति दिवः समेति ॥ ४ ॥
एष यज्ञानां विततो वहिष्ठो विष्टारिणं पक्वा दिवमा विवेश ।
आण्डीकं कुमुदं सं तनोति बिसं शालूकं शफको मुलाली ।
एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत्पिन्वमाना
उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥ ५ ॥
घृतहृदा मधुकूलाः सुरोदकाः क्षीरिण पूर्णा उदकेन दध्ना । एतास्त्वा ॥ ६ ॥

चतुरः कुम्भाञ्चतुर्धा ददामि क्षरिणं पूर्णो उदकेन दध्ना ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमप्यिन्वमाना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥ ७ ॥

इममोदनं नि दधे ब्राह्मणेषु विष्टारिणं लोकजितं स्वर्गम् ।

स मे मा क्षेष्ट स्वधया पिन्वमानो विश्वरूपा धेनुः कामदुघा मे अस्तु ॥ ८ ॥

॥ ३५ ॥ यमोदनं प्रथमजा क्षुतस्य प्रजापतिस्तपसा ब्रह्मणे ऽपचत् ।

यो लोकानां विधृतिर्नाभिरेषास्तेनोदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥ १ ॥

येनातर्भूतकृतो ऽति मृत्युं यमन्वविन्दन्तपसा अमेण ।

यं पपाच ब्रह्मणे ब्रह्म पूर्वं तेनो० ॥ २ ॥

यो दाधार पृथिवीं विश्वभोजसं यो अन्तरिक्षमापृणाद्रसेन ।

यो तेनो० ॥ ३ ॥

यस् संवत्सरो यस्माच्चिमितो द्वादशारः ।

अहोरात्रा यं परियन्तो नापुस्तेनो० ॥ ४ ॥

यः प्राणदः प्राणदावान्बभूव यस्यै लोका घृतवन्तः क्षरन्ति ।

ज्योतिष्मतीः प्रदिशो यस्य सर्वास्तेनो० ॥ ५ ॥

यस्मात्पञ्चादमृतं संबभूव यो गायत्र्या अधिपतिर्बभूव ।

यस्मिन्वेदा निहिता विश्वरूपास्तेनोदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥ ६ ॥

अव बाधे द्विषन्तं देवपीयुं सपत्ना ये मे ऽप ते भवन्तु ।

ब्रह्मोदनं विश्वजितं पचामि शृण्वन्तु मे अहधानस्य देवाः ॥ ७ ॥

॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३६ ॥

तान्सत्यौजाः प्र दहन्मिर्वैश्वानरो वृषा ।

यो नो दुरस्यादिप्साश्चाथो यो नो अरातियात् ॥ १ ॥

यो नो दिप्सादिप्सतो दिप्सतो यश्च दिप्सति ।

वैश्वानरस्य दंष्ट्रयोरमेरपि दधामि तम् ॥ २ ॥

य आगरे मृगयन्ते प्रतिक्रोशे ऽमावास्थे ।
क्रथादो अन्यान्दिप्सतः सर्वास्तान्सहसा सहे ॥ ३ ॥

ददे ।

हूतिर्ऋध्यताम् ॥ ४ ॥

ये देवास्तेन हासन्ते सूर्येण मिमते जवम् ।
नदीषु पर्वतेषु ये सं तैः पशुभिर्विदे ॥ ५ ॥
तपनो अस्मि पिशाचानां व्याघ्रो गोमतामिव ।
श्चानः सिंहमिव दृष्ट्वा ते न विन्दन्ते न्यञ्चनम् ॥ ६ ॥
न पिशाचैः सं शक्नोमि न स्तेनैर्न वनर्गुभिः ।
पिशाचास्तस्मान्नश्यन्ति यमहं याममाविशे ॥ ७ ॥
यं याममाविशत इदमुयं सहो मम ।
पिशाचास्तस्मान्नश्यन्ति न पापमुप जानते ॥ ८ ॥
ये मा क्रोधयन्ति लपिता हस्तिनं मशका इव ।
तानहं मन्ये दुर्हितां जने अल्पशयूनिव ॥ ९ ॥
अभि तं निर्ऋतिर्धत्तामश्चमिवाश्वाभिधान्या ।
मत्सो यो मह्यं क्रुध्यति स उ पाशान् मुच्यते ॥ १० ॥

त्वया पूर्वमथर्वाणो जम्बू रक्षांस्योषधे ।

॥ ३७ ॥

त्वया जघान कश्यपस्त्वया कण्वो अगस्त्यः ॥ १ ॥

त्वया वयमप्सरसो गन्धर्वाश्चातयामहे ।

अजशृङ्गज रक्षः सर्वाङ्गान्धेन नाशय ॥ २ ॥

नदीं यन्त्वप्सरसो ऽपां तारमवश्चसम् ।

गुग्गुलूः पीला नलक्ष्मीः क्षगन्धिः प्रमन्दनी ।

तत्परेताप्सरसः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥ ३ ॥

यचाश्चत्था न्यपोधा महावृक्षाः शिखशिङ्गः ।

यच वः प्रेक्षा हरिता अर्जुना उत यचाघाटाः कर्कर्यः संवदन्ति ।

तत्परेताप्सरसः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥ ४ ॥

एयमंगनोषधीनां वीरुधां वीर्यावती ॥ ५ ॥

तीक्ष्णशृङ्गी व्युषतु ॥ ६ ॥

शिङ्गो गन्धर्वस्याप्सरापतेः ।

भिन्नस्त्रिं मुष्कावपि ह्यामि शेषः ॥ ७ ॥

भीमा इन्द्रस्य हेतयः शतमृष्टीरयस्मयीः ।

ताभिर्हविरदान्गन्धर्वानवकादान्व्युषतु ॥ ८ ॥

भीमा इन्द्रस्य हेतयः शतमृष्टीर्हिरण्ययीः ।

ताभिर्हविरदान्गन्धर्वानवकादान्व्युषतु ॥ ९ ॥

अवकादानभिश्चोचानप्सु ज्योतयमामकान् ।

पिशाचान्सर्वानोषधे प्र मृणीहि सहस्व च ॥ १० ॥

श्वेवैकः कपिरिवैकः कुमारः सर्वकेशकः ।

प्रियो दृश इव भूत्वा गन्धर्वः संचते स्त्रियम् ।

तमितो नाशयामसि ब्रह्मणा वीर्यावता ॥ ११ ॥

जाया इवो अप्सरसो गन्धर्वाः पतयो यूयम् ।

अप धावतामर्त्या मर्त्यान्मा संचध्वम् ॥ १२ ॥

॥ ३८ ॥

उज्जिन्दीं संजयन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।

ग्लहे कृतानि कृष्णानामप्सरां ॥ १ ॥

विचिचतीमाकिरन्तीमप्सरां ।

ग्लहे कृतानि गृह्णानामप्सरां ॥ २ ॥

ययैः परिनृत्यत्याददाना कृतं ग्लहात् ।

सा नः कृतानि सीषती प्रहामाप्नोतु मायया ।

सा नः पर्यस्वत्येतु मा नो जेषुरिदं धनम् ॥ ३ ॥

या अक्षेषु प्रमोदन्ते शुचं क्रोधं च विधत्ति ।

आनन्दिनीं प्रमोदिनीमप्सरां तामिह हुवे ॥ ४ ॥

सूर्यस्य : संचरन्ति मरीचीर्वा या अनुसंचरन्ति ।
 यासां वाजिनीवानस्तद्यः सर्वां लोकान्यरेति रक्षन् ।
 स न रे जुषाणोऽन्तरिक्षेण सह वाजिनीवान् ॥ ५ ॥
 अन्तरिक्षेण सह वाजिनीवन्कर्कीं वत्सामिह रक्ष वाजिन ।
 इमे ते स्तोका बहुला एहर्वाडियं ते कर्कीह ते मनोऽस्तु ॥ ६ ॥
 अन्तरिक्षेण सह वाजिनीवन्कर्कीं वत्सामिह रक्ष वाजिन ।
 अयं घासो अयं व्रज इह वत्सा नि बन्धीमो यथानाम व ईशमहे स्वाहा ॥ ७ ॥

पृथिव्यामग्नये समनमन्त आर्धोत ।

॥ ३९ ॥

यथा पृथिव्यामग्नये समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ १ ॥
 पृथिवी धेनुस्तस्या अभिर्वत्सः । सा मेऽग्निना वत्सेनेषमूर्जं कामं
 दुहाम् । आयुष्प्रथमं प्रजां पोषं रयिं स्वाहा ॥ २ ॥

अन्तरिक्षे वायवे समनमन्त आर्धोत ।

यथान्तरिक्षे वायवे समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ ३ ॥
 अन्तरिक्षं धेनुस्तस्या वायुर्वत्सः । सा मे वायुना वत्सेनेषमूर्जं ० । ० ॥ ४ ॥

दिव्यादित्याय समनमन्त आर्धोत ।

यथा दिव्यादित्याय समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ ५ ॥
 द्यौर्धेनुस्तस्या आदित्यो वत्सः । स मे आदित्येन वत्सेनेषमूर्जं ० । ० ॥ ६ ॥

दिक्षु चन्द्राय समनमन्त आर्धोत ।

यथा दिक्षु चन्द्राय समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ ७ ॥
 दिशो धेनवस्तासां चन्द्रो वत्सः । ता मे चन्द्रेण वत्सेनेषमूर्जं कामं
 दुहाम् । आयुष्प्रथमं प्रजां पोषं रयिं स्वाहा ॥ ८ ॥

अप्तावमिश्ररतिं प्रविष्टं ऋषीणां पुत्रो अभिशस्तिपा उ ।

नमस्कारेण नमसा ते जुहोमि मा देवानां मिथुया कर्मभागम् ॥ ९ ॥

हृदा पूतं मनसा जातवेदो विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।

सप्तास्थानि तव जातवेदस्तेभ्यो जुहोमि स जुषस्व हव्यम् ॥ १० ॥

॥ ४० ॥ ये पुरस्ताज्जुहति जातवेदः प्राच्या दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 अग्निमृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्नतिसरेण हन्मि ॥ १ ॥
 ये दक्षिणतो जुहति जातवेदो दक्षिणाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 यममृत्वा ते ० ॥ २ ॥
 ये पश्चाज्जुहति जातवेदः प्रतीच्या दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 वरुणमृत्वा ते ० ॥ ३ ॥
 य उत्तरतो जुहति जातवेद उदीच्या दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 सोममृत्वा ते ० ॥ ४ ॥
 येऽधस्ताज्जुहति जातवेदो ध्रुवाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।

॥

जातवेदो व्यधाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।

वायुमृत्वा ते ० ॥ ६ ॥

य उपरिष्टाज्जुहति जातवेद ऊर्ध्वाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।

सूर्यमृत्वा ते ० ॥ ७ ॥

ये दिशामन्तर्देशेभ्यो जुहति जातवेदः सर्वाभ्यो दिग्भ्यो ऽभिदास-
 न्यस्मान् ।

ब्रह्मर्त्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्नतिसरेण हन्मि ॥ ८ ॥

॥ षष्ठ्यो ऽनुवाकः ॥

॥ नवमः प्रपाठकः ॥

॥ चतुर्थं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

अध्व॒मन्त्रो॒ योनिं॒ य आ॒व॒भू॒वामृ॒तासु॒र्वर्ध॑मानः सु॒जन्मा । ॥ १ ॥
 अ॒द॒व्यासु॒र्धाज॑मानो ऽहे॒व चि॒तो ध॑र्ता दा॒धार ची॒णि ॥ १ ॥
 आ यो ध॒र्माणि॑ प्रथ॒मः स॒साद् ततो॑ व॒पूषि॑ कृ॒णुषे॑ पु॒रुहि॑ ।
 धा॒स्युर्योनिं॑ प्रथ॒म आ वि॒वेश यो वाच॑मनु॒दितां चि॒केत ॥ २ ॥
 यस्ते शो॒काय॑ त॒न्व रि॒रेच॑ क्ष॒रच्चि॑र॒ण्यं शुच॑यो ऽनु स्वाः ।
 अ॒वा द॑धेते अ॒मृता॑नि॒ नामा॑स्यै वस्त्रा॒णि वि॒श ए॒रय॑न्ताम् ॥ ३ ॥
 प्र य॑देते प्र॒तरं॑ पू॒र्य गुः स॒दःस॒द आ॒तिष्ठ॑न्तो अ॒जुर्य॑म् ।
 क॒विः शु॒षस्य॑ मा॒तरा॑ रि॒हाणे॑ जा॒म्ये धुर्य॑ पति॒मेर॑येथाम् ॥ ४ ॥
 तद् षु ते॒ मह॑त्पृ॒थुज्म॑न्नमः क॒विः का॒व्येना॑ कृ॒णोमि॑ ।
 तत्स॒म्यच्चा॒वभि॑यन्ता॒वभि॑ क्षा॒मवा॑ म॒ही रो॒धच॑क्रे वावृ॒धेते ॥ ५ ॥
 स॒प्र म॑र्यादाः क॒वय॑स्तत॒क्षुस्ता॑सामि॒देका॑म॒भ्यहू॑रो गा॒त ।
 आ॒योर्हे स्त॒म्भ उ॒पम॑स्य नी॒डे प॒थां वि॒सर्गे॑ ध॒रुणेषु॑ तस्थौ ॥ ६ ॥
 उ॒तामृ॒तासु॒र्वत॑ १ त॒न्व प॑स्त॒सुम॑द्रुः ।
 उ॒त वा श॒क्रो रु॒त त्स॑च॒ते ह॒विदाः ॥ ७ ॥
 उ॒त पु॒षः पि॒तरं॑ द॒मह॑यन्स्व॒स्तये॑ ।
 दर्श॑न्तु ता व॒रुण॑ यास्ते वि॒ष्टा आ॒ववृ॑ततः कृ॒णवो॑ व॒पूषि॑ ॥ ८ ॥
 अ॒र्धम॑र्धेन॒ पर्य॑सा पृ॒णस्य॑र्धेन॒ शुष॑म॒ वर्ध॑से अ॒मुर ।

अविं वृधाम शग्मियं सखायं वरुणं पुषमदित्या इषिरम् ।
कविशस्तान्यस्मै वपूषवोचाम रोदसी सत्यवाचा ॥ ९ ॥

॥ २ ॥ तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उयस्त्वेषनृम्णः ।
सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शबूननु यदेनं मदेन्ति विष्णु ऊमाः ॥ १ ॥
वावृधानः शवसा भूर्योजाः शबुर्दासाय भियसं दधाति ।
अर्थनश्च प्यनश्च सञ्जि सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु ॥ २ ॥
त्वे क्रतुमपि पृञ्चन्ति भूरि द्विर्यदेते चिर्भवन्त्यूमाः ।
स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ॥ ३ ॥
यदि चिन्नु त्वा धना जयन्तं रक्षेरखे अनुमदन्ति विप्राः ।
ओजीयः शुष्मिन्निस्थिरमा तनुष्व मा त्वा दभन्दुरेवासः कशोकाः ॥ ४ ॥
त्वया वयं शाश्वद्गहे रक्षेषु प्रपश्यन्तो युधेन्यानि भूरि ।
चोदयामि त आयुधा वचोभिः सं ते शिशामि ब्रह्मणा वयोसि ॥ ५ ॥
नि तद्दधिषे ऽवरे परे च यस्मिन्नाविषावसा दुरोणे ।
आ स्थापयत मातरं जिगलुमतं इन्वत कर्वराणि भूरि ॥ ६ ॥
स्तुष्व वर्षन्पुरुवर्त्मानं समृभाणमिनतममाप्रमाप्मानाम् ।
आ दर्शति शवसा भूर्योजाः प्र संक्षति प्रतिमानं पृचिष्याः ॥ ७ ॥
इमा ब्रह्म बृहद्विषः कृणवदिन
महो गोचस्य क्षयति स्वराजा ॥ ८ ॥
एवा महान्वृहद्विषो अथर्वावोचत्स्वां तन्वमिन्द्रमेव ।
स्वसारौ मातरिष्वरी अरिमे हिन्वन्ति चैने शवसा वर्धयन्ति च ॥ ९ ॥

॥ ३ ॥ ममाग्रे वचो विह्वेष्वस्तु वयं त्वेन्यानास्तन्वै पुषेम ।
मह्यं नमन्तां प्रदिशन्तस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम ॥ १ ॥
अग्रे मन्युं प्रतिनुदत्योषां त्वं नो गापाः परि पाहि विञ्चतः ।
अपाञ्चो यन्तु निवता दुरस्यवो ऽमैषां चिसं प्रबुधां वि नैश्नत ॥ २ ॥

मम देवा विह्वे सन्तु सर्व इन्द्रवन्तो मरुतो विष्णुरग्निः ।
ममान्तरिक्षमुल्लोकमस्तु मह्यं वातः पवतां कामायासै ॥ ३ ॥
मह्यं यजन्तां मम यानीष्टाकूतिः सत्या मनसो मे अस्तु ।
एनो मा नि गां कतमच्चनाहं विधे देवा अभि रक्षन्तु मेह ॥ ४ ॥
मयिः शीरस्तु मयि देवहूतिः ।
देवाः स्याम तन्वा सुवीराः ॥ ५ ॥
दैवीः देवास इह मादयध्वम् ।
मा नो नो ष्या या ॥ ६ ॥
तिस्रो देवीर्महि नः शर्म यद्धत प्रजायै पुष्टम् ।
मा हासहि प्रजया मा तनूभिर्मा रधाम द्विषते सोम राजन् ॥ ७ ॥
उरुष्यचा नो महिषः शर्म यद्धत्वसिन्हवे पुरुहूतः पुरुष्टु ।
स नः प्रजायै हर्यश्च मृडेन् मा नो रीरिषो मा परा दाः ॥ ८ ॥
धाता विधाता भुवनस्य यस्पतिर्देवः सविताभिमातिषाहः ।
आदित्या रुद्रा अश्विनोभा देवाः पान्तु यजमानं निर्वृथात् ॥ ९ ॥
ये नः सपत्ना अप ते भवन्विन्द्राग्निभ्यामव बाधामह एनान् ।
आदित्या रुद्रा उपरिस्पृशो न उ ॥ १० ॥
अर्वाञ्चमिन्द्रममुतो हवामहे यो ।
इमं नो यज्ञं विह्वे शृणोत्वस्माकमभूर्हर्यश्च मेदी ॥ ११ ॥

यो गिरिष्वजायथा वीरुधां बलवत्तमः ।

॥ ४ ॥

कुष्ठेहि तक्त्रनाशन तक्त्रानं नाशयन्नितः ॥ १ ॥

सुपर्णसु

।

धनैरभि

नम् ॥ २ ॥

अश्वत्थो

वि ।

तचामृत

॥ ३ ॥

हिरण्यं

।

तचामृतस्य पुष्यं देवाः कुष्ठमवन्वत ॥ ४ ॥
 हिरण्ययाः पन्थान आसन्नरिचाणि हिरण्यया ।
 नावो हिरण्ययीरासन्याभिः कुष्ठं निरावहन् ॥ ५ ॥
 इमं मे कुष्ठं पूरुषं तमा वह तं निष्कुरु । तमु मे अगदं कृधि ॥ ६ ॥
 देवेभ्यो अधि जातो ऽसि सोमस्यासि सखा हितः ।
 स प्राणाय व्यानाय चक्षुषे मे अस्यै मृड ॥ ७ ॥
 उदङ् जातो हिमवतः स प्राच्यां नीयसे जनम् ।
 तच्च कुष्ठस्य नामान्युत्तमानि वि भेजिरे ॥ ८ ॥
 उत्तमो नाम कुष्ठास्युत्तमो नाम ते पिता ।
 यक्ष्मं च सर्वं नाशय तक्त्रानं चारसं कृधि ॥ ९ ॥
 शीर्षामयमुपहृत्यामक्षोस्तब्धोऽरपः ।
 कुष्ठस्तत्सर्वं निष्करह्वैव समह वृषायम् ॥ १० ॥

॥ ५ ॥

राभी माता नभः पितार्यमा ते पितामहः ।
 सिलाची नाम वा असि सा देवानामसि स्वसा ॥ १ ॥
 यस्त्वा पिबति जीवति चायसे पूरुषं त्वम् ।
 भभी हि शश्वतामसि जनानां च न्यञ्जनी ॥ २ ॥
 वृक्षंवृक्षमा रोहसि वृषस्यन्तीव कन्यला ।
 जयन्ती प्रत्यातिष्ठन्ती स्पर्शनी नाम वा असि ॥ ३ ॥
 यद्गण्डेन यदिष्वा यद्धारुर्हरसा कृतम् ।
 तस्य त्वमसि निष्कृतिः सेमं निष्कृधि पूरुषम् ॥ ४ ॥
 भद्रात्स्रक्षान्निस्तिष्ठस्यन्त्यात्सदिराज्जवात् ।
 भद्रान्ययोधात्यर्णात्सा न एसरून्धति ॥ ५ ॥
 हिरण्यवर्णे सुभगे सूर्यवर्णे वपुष्टमे ।
 रुतं गङ्गासि निष्कृते निष्कृतिर्नाम वा असि ॥ ६ ॥
 हिरण्यवर्णे सुभगे शुष्मे लोमशवक्षणे ।

अ॒पा॒म॒सि॒ स्व॒सा ला॒क्षे वा॒तो हा॒त्मा ब॒भूव ते ॥ ७ ॥
 सि॒ला॒ची ना॒म का॒नी॒नो ऽज॒ब॒धु पि॒ता तव ।
 अ॒श्वो य॒मस्य॒ यः श्या॒वस्तस्य॒ हा॒स्त्रास्यु॒क्षिता ॥ ८ ॥
 अ॒श्वस्या॒क्षः स॒प॒तिता सा वृ॒क्षो अ॒भि सि॒ष्यदे ।
 स॒रा प॒त॒चिणी भू॒त्वा सा न ए॒क्षरु॒न्धति ॥ ९ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

ब्र॒ह्म ज॒ज्ञानं प्रथ॒मं पुर॒स्ता॒दि सी॒मतः सु॒रुचो वे॒न आ॒वः । ॥ ६ ॥
 स बु॒ध्या उप॒मा अ॒स्य वि॒ष्टाः स॒तश्च॒ योनि॒मस॑तश्च॒ वि वः ॥ १ ॥
 अ॒ना॒म्ना ये वः प्रथ॒मा या॒नि क॒र्माणि॒ चक्रि॑रे ।
 वी॒रा॒न्नो अ॒च मा द॑भ॒न्तव॑ ए॒तत्पु॒रो द॑धे ॥ २ ॥
 स॒हस्र॑धा॒र ए॒व ते स॒मस्वर॑न्दि॒वो ना॒के म॒धुजि॒ह्वा अ॒स॒श्वतः॑ ।
 तस्य॒ स्प॒शो न नि मि॑षन्ति॒ भूर्णी॒यः प॒देप॑दे पा॒शिनः॑ स॒न्ति से॒तवे ॥ ३ ॥
 प॒र्यै षु प्र ध॑न्वा वा॒जसा॑तये॒ परि वृ॒चाणि॑ स॒क्षणिः॑ ।
 द्वि॒षस्त॑द॒ध्यर्ण॑वे॒नेय॑से स॒नि॒स्रसो॑ ना॒मासि॑
 च॒योद॑शो मा॒स इ॒न्द्रस्य॑ गृहः ॥ ४ ॥
 वे॒३ते॒ना॒रा॒त्सी॒रसौ॑ स्वाहा ।
 ति॒ग्मायु॑धौ ति॒ग्महे॑ती सु॒शेवौ॑ सो॒मा॒रु॒द्रावि॑ह सु मृ॒डतं॑ नः ॥ ५ ॥
 अ॒वैते॒ना॒रा॒त्सी॒रसौ॑ स्वाहा । ति॒ग्मा० ॥ ६ ॥
 अ॒पैते॒ना॒रा॒त्सी॒रसौ॑ स्वाहा ।
 ति॒ग्मायु॑धौ ति॒ग्महे॑ती सु॒शेवौ॑ सो॒मा॒रु॒द्रावि॑ह सु मृ॒डतं॑ नः ॥ ७ ॥
 य॒ज्ञम॑मृ॒तम॑स्मा॒सु ध॑त्तम् ॥ ८ ॥
 इ॒ते त॑प॒सश्च॒ हेते॑ ।
 मे॒न्या मे॒निर॑स्यमे॒नय॑स्ते स॒न्तु ये॒३स्मा॑न॒भ्यघा॑यन्ति ॥ ९ ॥
 यो॒३स्मा॑श्चक्षु॒षा मन॑सा चि॒त्याकू॑त्या च॒ यो अ॒घा॒युर॑भि॒दासा॑त् ।
 तं ता॒नये॑ मे॒न्यामे॒नीन्कृ॑णु स्वाहा ॥ १० ॥

इन्द्रस्य गृहो ऽसि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वगुः सर्व-
पूरुषः सर्वात्मा सर्वतनूः सह यन्मे ऽस्ति तेन ॥ ११ ॥

इन्द्रस्य शर्मोसि । तं त्वा ० ॥ १२ ॥

इन्द्रस्य वर्मोसि । तं त्वा ० ॥ १३ ॥

इन्द्रस्य वह्न्यमसि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वगुः सर्व-
पूरुषः सर्वात्मा सर्वतनूः सह यन्मे ऽस्ति तेन ॥ १४ ॥

॥ ७ ॥ आ नो भर मा परि ष्ठा अराते मा नो रक्षीर्दक्षिणां नीयमानाम् ।

नमो वीर्त्ताया असमृद्धये नमो अस्वरातये ॥ १ ॥

यमराते पुरोधत्से पुरुषं परिरापिणम् ।

नमस्ते तस्मै कृणो मा वनिं व्यषयीर्मम ॥ २ ॥

प्र णो वनिर्देवकृता दिवा नक्तं च कल्पताम् ।

अरातिमनुप्रेमो वयं नमो अस्वरातये ॥ ३ ॥

सरस्वतीमनुमतिं भगं यन्तो हवामहे ।

वाचं जुष्टां मधुमतीमवादिषं देवानां देवहूतिषु ॥ ४ ॥

यं याचाम्यहं वाचा सरस्वत्या मनोयुजा ।

अद्वा तमद्य विन्दत दत्ता सोमेन बभूव ॥ ५ ॥

मा वनिं मा वाचं आ भरतां नो वसूनि ।

सर्वे नो अद्य दित्सन्तो ऽरातिं प्रति हर्यत ॥ ६ ॥

परो ऽपेक्ष्यसमृद्धे वि ते हेतिं नयामसि ।

वेदं त्वाहं निमीवन्तीं नितुदन्तीमराते ॥ ७ ॥

उत नया बोभुवती स्वप्नया संचसे जनम् ।

अराते चित्तं वीर्त्सन्याकूतिं पुरुषस्य च ॥ ८ ॥

या मंहती महोन्माना विश्वा आशा व्यानशे ।

तस्मै हिरण्यकेश्यै निर्ऋत्या अकरं नमः ॥ ९ ॥

हिरण्यवर्णा सुभगा हिरण्यकशिपुर्मही ।

तस्यै हिरण्यद्रापये ऽरात्या अकरं नमः ॥ १० ॥

॥ दशमः प्रपाठकः ॥

वैकङ्कतेनेध्मेन देवेभ्य आज्यं वह ।

॥ ८ ॥

अग्ने तां इह मादय सर्व आ यन्तु मे हवम् ॥ १ ॥

इन्द्रा याहि मे हवमिदं करिष्यामि तद्धृणु ।

इम ऐन्द्रा अतिसरा आकूतिं सं नमन्तु मे ।

तेभिः शकेम वीर्यं जातवेदस्तनूवशिन् ॥ २ ॥

यदसावमुतो देवा अदेवः संश्विकीर्षति ।

मा तस्यामिर्हृष्यं वाक्षीद्धवं देवा अस्य मोषं गुर्ममैव हवमेतन् ॥ ३ ॥

अति धावतातिसरा इन्द्रस्य वचसा हत ।

अविं वृक इव मथीत स वो जीवन्मा मोचि प्राणमस्यापि नह्यत ॥ ४ ॥

यममी पुरोदधिरे ब्रह्माणमपभूतये ।

इन्द्र स ते अधस्पदं तं प्रत्यस्या ॥ ५ ॥

यदि प्रेयुर्देवपुरा ब्रह्म वर्माणि

तनूपानं परिपाणं कृण्वाना यदुपोचिरे सर्वं तदस्सं कृधि ॥ ६ ॥

यानसार्वतिसरांश्चकार कृण्वच्च यान् ।

त्वं तानिन्द्र वृचहन्तीचः पुनरा कृधि यथामुं तृणहां जनम् ॥ ७ ॥

यथेन्द्र उवाचनं लब्ध्वा चक्रे अधस्पदम् ।

कृण्वेऽहमधरांस्तथामूं छन्द्यतीभ्यः समाभ्यः ॥ ८ ॥

अचैनानिन्द्र मर्माणि विध्य ।

अचैवैनानि मेघं हं तव ।

अनु तेन्द्रारभामहे स्याम सुमतौ तव ॥ ९ ॥

दिवे स्वाहा ॥ १ ॥

॥ ९ ॥

पृथिव्यै स्वाहा ॥ २ ॥

अ॒न्तरि॒क्षाय॒ स्वाहा ॥ ३ ॥

अ॒न्तरि॒क्षाय॒ स्वाहा ॥ ४ ॥

दि॒वे स्वाहा ॥ ५ ॥

पृ॒थि॒व्यै स्वाहा ॥ ६ ॥

सूर्यो मे चक्षुर्वातः प्राणोऽन्तरिक्षमात्मा पृथिवी शरीरम् । अस्तुतो
नामाहमयमस्मि स आत्मानं नि दधे द्यावापृथिवीभ्यां गोपीचार्य ॥७॥
उदायुरुबलमुकृतमुकृत्यामुन्मनीषामुदिन्द्रियम् । आयुष्कृदायुष्पत्नी
स्वधावन्तौ गोपा मे स्तं गोपायत मा । आत्मसदौ मे स्तं मा मा
हिसिष्टम् ॥ ८ ॥

॥ १० ॥ अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा प्रा॒च्या दि॒शो ऽघा॒युर॒भि॒दा॒सात् ।
ए॒तत्स च॒छात् ॥ १ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा दक्षि॒णाया दि॒शो० । ० ॥ २ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा प्र॒ती॒च्या दि॒शो० । ० ॥ ३ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मो॒दी॒च्या दि॒शो० । ० ॥ ४ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा ध्रु॒वाया दि॒शो० । ० ॥ ५ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मो॒र्ध्वाया दि॒शो० । ० ॥ ६ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा दि॒शाम॒न्तर्दे॒शेभ्यो ऽघा॒युर॒भि॒दा॒सात् ।
ए॒तत्स च॒छात् ॥ ७ ॥

बृ॒ह॒ता मन॒ उप॒ ह्ये मा॒तरि॒श्व॒ना प्रा॒णापा॒नौ । सूर्या॒श्चक्षु॒र॒न्तरि॒क्षा॒
ह्योच॑ पृथि॒व्याः शरी॒रम् । सर॒स्व॒त्या वाच॒मुप॑ ह्यामहे मनो॒यु॒
जा ॥ ८ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ११ ॥ कथं महे असुरायाव्रवीरिह कथं पित्रे हरये त्वेषनृम्णः ।

पृथ्विं वरुण दक्षिणां ददावान्युनर्मघ त्वं मनसाचिकित्सीः ॥ १ ॥

न कामेन पुनर्मघो भवामि सं चक्षे कं पृश्निमेतामुपाजे ।
 केन नु त्वमथर्वन्काथेन केन जातेनासि जातवेदाः ॥ २ ॥
 सत्यमहं गभीरः काथेन सत्यं जातेनास्मि जातवेदाः ।
 न मे दासो नार्यो महित्वा व्रतं मीमाय यदहं धरिष्ये ॥ ३ ॥
 न त्वदन्यः कवितरो न मेधया धीरतरो वरुण स्वधावन ।
 त्वं ता विश्वा भुवनानि वेत्थ स चिन्तु त्वज्जनो मायी बिभाय ॥ ४ ॥
 त्वं ह्य१ङ्ग वरुण स्वधावन्विश्वा वेत्थ जनिमा सुप्रणीते ।
 किं रजस एना परो अन्यदस्त्येना किं परोणावरममुर ॥ ५ ॥
 एकं रजस एना परो अन्यदस्त्येना पर एकेन दुर्गंशं चिद्वक् ।
 तस्मै विद्वान्वरुण प्र ब्रवीम्यधोवर्चसः पणयो भवन्तु
 नीचैर्दासा उप सर्पन्तु भूमिम ॥ ६ ॥
 त्वं ह्य१ङ्ग वरुण ब्रवीषि पुनर्मघेष्ववद्यानि भूरि ।
 मो षु पणीरभ्येऽतावतो भून्मा त्वा वोचन्नराधसं जनासः ॥ ७ ॥
 मा मा वोचन्नराधसं जनासः पुनस्ते पृश्निं जरितर्दमि ।
 स्तोत्रं मे विश्वमा याहि शचीभिरन्तर्विश्वासु मानुषीषु दिक्षु ॥ ८ ॥
 आ ते स्तोत्राण्युद्यतानि यन्वन्तर्विश्वासु मानुषीषु दिक्षु ।
 देहि नु मे यन्मे अदत्तो अस्मि युज्यो मे सप्तपदः सखासि ॥ ९ ॥
 समा नौ बन्धुवरुण समा जा वेदाहं तद्यन्नावेषा समा जा ।
 ददामि तद्यत्ते अदत्तो अस्मि युज्यस्ते सप्तपदः सखासि ॥ १० ॥
 देवो देवाय गृणते वयोधा विप्रो विप्राय स्तुवते सुमेधाः ।
 अजीजनो हि वरुण स्वधावन्नथर्वाणं पितरं देवबन्धुम् ।
 तस्मा उ राधः कृणुहि सुप्रशस्तं सखा नो अस्मि परमं च बन्धुः ॥ ११ ॥

समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणे देवो देवान्यजसि जातवेदः । ॥ १२ ॥
 आ च वह मित्रमहश्चिकित्वान्वं दूतः कविरसि प्रचेताः ॥ १ ॥
 तनूनपात्यथ ऋतस्य यानान्मध्वा समञ्जनस्वदया सुजिह्व ।

मन्मानि धीभिरुत यज्ञमृन्धन्देवचा च कृणुह्यध्वरं नः ॥ २ ॥
 आजुह्वान ईड्यो वन्द्यश्चा याह्यमे वसुभिः सजोषाः ।
 त्वं देवानामसि यह होता स एनान्यक्षीषितो यजीयान् ॥ ३ ॥
 प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अये अहाम् ।
 धुं प्रथते वितरं वरीयो देवेभ्यो अदितये स्योनम् ॥ ४ ॥
 अचस्वतीरुर्विया वि अयन्तां पतिभ्यो न जनयः शुभमानाः ।
 देवीर्द्वारो बृहतीर्विष्वमिचा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः ॥ ५ ॥
 आ मुष्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्ता सदतां नि योनौ ।
 दिव्ये योषणे बृहती सुरुक्ने अधि अयं शुक्रपिशं दधाने ॥ ६ ॥
 दैव्या होतारा प्रथमा सुवाचा मिमाना यज्ञं मनुषो यजथै ।
 प्रचोदयन्ता विदथेषु कारु प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशा दिशन्ता ॥ ७ ॥
 आ नो यज्ञं भारती तूयमेत्विडा मनुष्वदिह चेतयन्ती ।
 तिस्रो दवीर्बर्हिरेदं स्योनं सरस्वतीः स्वपसः सदन्ताम् ॥ ८ ॥
 य इमे द्यावापृथिवी जनिषी रूपैरपिशङ्खुवनानि विश्वा ।
 तमद्य होतरिषितो यजीयान्देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान् ॥ ९ ॥
 उपाव सृज त्मन्या समञ्जन्देवानां पार्थ अतुथा हवीषि ।
 वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः स्वदन्तु हव्यं मधुना घृतेन ॥ १० ॥
 सद्यो जातो अमिमीत यज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः ।
 अस्य होतुः प्रशिष्युतस्य वाचि स्वाहाकृतं हविरदन्तु देवाः ॥ ११ ॥

॥ १३ ॥ ददिहि मखं वरुणो दिवः कविर्वचोभिरुपैर्नि रिणामि ते विषम् ।

खातमखातमुत सक्तमयभमिरेव धन्वन्नि जजास ते विषम् ॥ १ ॥

यज्ञ अपोदकं विषं तत्त एतास्वयभम् ।

गृह्णामि ते मध्यममुत्तमं रसमुतावमं भियसा नेशदादु ते ॥ २ ॥

वृषा मे रवो नभसा न तन्यतुरुयेण ते वचसा बाध आदु ते ।

अहं तमस्य नृभिरयभं रसं तमस इव ज्योतिरुदेतु सूर्यः ॥ ३ ॥

चक्षुषा ते चक्षुर्हन्मि विषेण हन्मि ते विषम् ।
 अहे धियस्व मा जीवीः प्रत्यगभ्येतु त्वा विषम् ॥ ४ ॥
 कैरात पृश्न उपेतृण्य बभ्र आ मे शृणुतासिता अलीकाः ।
 मा मे सख्युः स्तामानमपि हाताश्चावयन्तो नि विषे रमध्वम् ॥ ५ ॥
 असितस्य तैमातस्य बभ्रोरपोदकस्य च ।
 साचासाहस्याहं मन्योरव ज्यामिव धन्वनो वि मुञ्चामि रथीं इव ॥ ६ ॥
 आलिङ्गी च विलिङ्गी च पिता च माता च ।
 विघ्न वः सर्वतो बन्धरसाः किं करिष्यथ ॥ ७ ॥
 उर्यूलाया दुहिता जाता दास्यसिक्का ।
 प्रतङ्कः ॥ ८ ॥
 कर्णाः ।
 याः काश्चेमाः खनिषिमास्तासामरसतमं विषम् ॥ ९ ॥
 ताबुवं न ताबुवं न धेस्त्वमसि ताबुवं । ताबुवेनारसं विषम् ॥ १० ॥
 तस्तुवं न तस्तुवं न धेस्त्वमसि तस्तुवं । तस्तुवेनारसं विषम् ॥ ११ ॥

सुपर्णस्वान्विन्दत्सूकरस्त्वास्वनवसा । ॥ १४ ॥
 दिप्सौषधे त्वं दिप्सन्तमव कृत्याकृतं जहि ॥ १ ॥
 अवं जहि यातुधानानव कृत्याकृतं जहि ।
 अथो यो अस्मान्दिप्सति तमु त्वं जह्योषधे ॥ २ ॥
 रिश्यस्येव परीशासं परिकृत्य परि त्वचः ।
 कृत्यां कृत्याकृतं देवा निष्कमिव प्रति मुञ्चत ॥ ३ ॥
 पुनः कृत्यां कृत्याकृतं हस्तगृह्य परा ण्य ।
 समक्षमस्मा आ धेहि यथा कृत्याकृतं हनत ॥ ४ ॥
 कृत्याः सन्तु कृत्याकृतं शपथः शपथीयते ।
 सुखो रथ इव वर्ततां कृत्या कृत्याकृतं पुनः ॥ ५ ॥
 यदि स्त्री यदि वा पुमान्कृत्यां चकार पाप्मने ।

॥

१० ॥

॥ ११ ॥

१२ ॥

३ ॥

॥

शतं च मे सहस्रं चापवक्तारं ओषधे ।
अतजातं अतवारि मधु मे मधुला करः ॥ ११ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ एकादशः प्रपाठकः ॥

यद्येकवृषो ऽसिं सृजारसो ऽसि ॥ १ ॥

॥ १६ ॥

यदि द्विवृषो ऽसि० ॥ २ ॥

यदि त्रिवृषो ऽसि० ॥ ३ ॥

यदि चतुर्वृषो ऽसि० ॥ ४ ॥

यदि पञ्चवृषो ऽसि० ॥ ५ ॥

यदि षड्वृषो ऽसि० ॥ ६ ॥

यदि सप्तवृषो ऽसि० ॥ ७ ॥

यद्यष्टवृषो ऽसि० ॥ ८ ॥

यदि नववृषो ऽसि० ॥ ९ ॥

ऽसिं सृजारसो ऽसि ॥ १० ॥

सिं सो ऽपोदको ऽसि ॥ ११ ॥

ते ऽवदन्मथमा ब्रह्मकिल्बिषे ऽकूपारः सलिलो मातरिश्वा । ॥ १७ ॥

वीडुहंरास्तप उयं मयोभूरापो देवीः प्रथमजा अतस्य ॥ १ ॥

सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मजायां पुनः प्रायच्छदहणीयमानः ।

अवर्तिता वरुणो मित्र आसीदमिर्होता हस्तगृह्या निनाय ॥ २ ॥

हस्तेनैव यास्य आधिरस्या ब्रह्मजायेति चेदवोचत ।

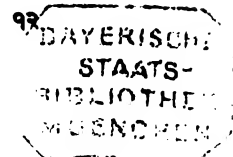
न दूताय प्रहेया तस्य एषा तथा राष्ट्रं गुपितं स्मृचियस्य ॥ ३ ॥

यामाहुस्तारकैषा विकेशीति दुहुनां याममवपद्यमानाम् ।

सा ब्रह्मजाया वि दुनोति राष्ट्रं यत्र प्रापादि शश उल्कुषीमान् ॥ ४ ॥

ब्रह्मचारी चरति वेर्विषद्विषः स देवानां भवत्येकमङ्गम् ।

अथर्ववेदे

तेन जायामन्वविन्दुहस्पतिः सोमेन नीतां जुह्वन् देवाः ॥ ५ ॥

देवा वा एतस्यामवदन्त पूर्वे सप्तऋषयस्तपसा ये निषेदुः ।

भीमा जाया ब्राह्मणस्योपनीता दुर्धा दधाति परमे व्योमन् ॥ ६ ॥

ये गर्भा अवपद्यन्ते जगद्यज्ञापलुष्यते ।

वीरा ये तृद्यन्ते मिथो ब्रह्मजाया हिंनस्ति तान् ॥ ७ ॥

उत यत्पतयो दश स्त्रियाः पूर्वे अब्राह्मणाः ।

ब्रह्मा चेद्वस्तमपहीत्स एव पतिरेकधा ॥ ८ ॥

ब्राह्मण एव पतिर्न राजन्योऽ न वैश्यः ।

तत्सूर्यः प्रब्रुवन्नेति पञ्चभ्यो मानवेभ्यः ॥ ९ ॥

पुनर्वै देवा अददुः पुनर्मेनुष्या अददुः ।

राजानः सत्यं गृह्णाना ब्रह्मजायां पुनर्ददुः ॥ १० ॥

पुनर्दाय ब्रह्मजायां कृत्वा देवैर्निकिल्बिषम् ।

ऊर्जं पृथिव्या भङ्गोरुगायमुपासते ॥ ११ ॥

नास्य जाया शतवाही कल्याणी तल्पमा शये ।

यस्मिन्बाष्ट्रे निरूप्यते ब्रह्मजायाचित्या ॥ १२ ॥

न विकर्णेः पृष्ठुशिरास्तस्मिन्वेश्मनि जायते । यस्मिन्बा० ॥ १३ ॥

नास्य क्षत्रा निष्कयीवः सूनानामेत्ययतः । यस्मिन्बा० ॥ १४ ॥

नास्य श्वेतः कृष्णकर्णो धुरि युक्तो महीयते । यस्मिन्बा० ॥ १५ ॥

नास्य श्वेते पुष्करिणी नारदीकं जायते विसम् । यस्मिन्बा० ॥ १६ ॥

नास्मै पृश्निं वि दुहन्ति ये ऽस्या दोहमुपासते ।

यस्मिन्बाष्ट्रे निरूप्यते ब्रह्मजायाचित्या ॥ १७ ॥

नास्य धेनुः कल्याणी नानद्धान्सहते धुरम् ।

विजानिर्यच्च ब्राह्मणो रात्रिं वसति पापया ॥ १८ ॥

॥ १८ ॥

नीतां ते देवा अददुस्तुभ्यं नृपते अक्षवे ।

मा ब्राह्मणस्य राजन्य गां जिघत्सो अनाद्याम् ॥ १ ॥

अ॒स्रद्रु॒ग्धो रा॒ज॒न्यः पा॒प आ॒त्मप॒राजि॒तः ।

स ब्रा॒ह्म॒णस्य॒ गार्म॑द्याद॒द्य जी॒वानि॒ मा ष्यः ॥ २ ॥

आ॒वि॒ष्टि॒ताघ॒विषा॒ पृ॒दाकू॒रिव॒ च॒र्म॒णा ।

मा ब्रा॒ह्म॒णस्य॒ राज॒न्य ॥ ३ ॥

निर्वै॒ क्ष॒त्रं न॒यति॒ ह॒न्ति व॒र्चो वि॒ दु॒नोति॒ सर्व॑म् ।

यो ब्रा॒ह्म॒णं म॒न्यते॒ अन्न॑मे॒व स वि॒षस्य॒ पि॒बति॒ तैमा॑तस्य ॥ ४ ॥

य ए॒नं ह॒न्ति मृ॒दुं म॒न्यमा॑नो॒ देव॑पी॒युर्धन॑कामो न चि॒त्तात् ।

सं त॒स्येन्द्रो॒ हृद॑ये ऽ॒ग्निमि॑न्ध उ॒भे ए॒नं द्वि॒ष्टो न॑भ॒सी च॑रन्तम् ॥ ५ ॥

न ब्रा॒ह्म॒णो हिंसि॑त॒ष्योऽग्निः॒ प्रि॒यत॑नोरिव ।

सोमो॒ ह्यस्य॒ दा॒याद॒ इन्द्रो॒ अस्या॑भि॒शस्ति॒पाः ॥ ६ ॥

श॒तापा॑ष्टां नि गि॒रति॒ तां न श॑क्रोति निः॒सि॒दम् ।

अन्नं॒ यो ब्रा॒ह्म॒णां म॒ल्वः स्वा॒ह्व॒१॒क्षीति॒ म॒न्यते ॥ ७ ॥

जि॒ह्वा ज्या भ॑वति क॒ल्मलं॒ वाङ्मा॑डीका द॒न्तास्त॑प॒साभि॑दिग्धाः ।

तेभि॑र्ब्र॒ह्मा वि॒ध्यति ॥ ८ ॥

ती॒क्ष्णेष॑वो ब्रा॒ह्म॒णा हा॑त॒मन्ता॒ याम॑स्यान्त श॒र॒ष्यां॑३ न सा मृ॒षा ।

अ॒नुहा॒य त॑प॒सा म॒न्युना॒ चोत॑ दू॒राद॑व॒ भि॒न्द॒न्येन॑म् ॥ ९ ॥

ये स॒हस्र॑म॒राज॑न्नास॒न्दश॑शता उ॒त ।

ते ब्रा॒ह्म॒णस्य॒ गां ज॒ग्ध्वा वै॑त॒ह॒व्याः प॑राभवन् ॥ १० ॥

गौरे॒व ता॒न्य॒माना॒ वैत॑ह॒व्याँ अ॒वाति॑रत् ।

ये के॒सर॑प्राब॒न्धाया॑श्च॒रमा॑जामपे॒चिर॑न् ॥ ११ ॥

एक॑शतं ता ज॒नता॒ या भू॑मि॒र्यधू॑नुत ।

प्र॒जां हिंसि॑त्वा ब्रा॒ह्म॒णीम॑संभ॒व्यं प॑राभवन् ॥ १२ ॥

दे॒वपी॑युश्चरति म॒र्त्येषु॒ गर॑गी॒र्णो भ॑वत्य॒स्थिभू॑यान् ।

यो ब्रा॒ हिन॑स्ति न स पि॒तृया॑णम॒प्येति॒ लोक॑म् ॥ १३ ॥

प्र॒द॒वायः॒ सोमो॑ दा॒याद॒ उच्य॑ते ।

ह॒न्ता॒भि॒शस्ते॒न्द्रस्त॑था त॒बेध॑सो वि॒दुः ॥ १४ ॥

इषुरिव दिग्धा नृपते पृदाकूरिव गोपते ।
सा ब्राह्मणस्येषुर्धोरा तया विध्यति पीयतः ॥ १५ ॥

॥ १९ ॥

अतिमाचमवर्धन्त नोदिव दिवमस्पृशन् ।
भृगुं हिंसित्वा सृञ्जया वैतहृष्याः पराभवन् ॥ १ ॥
ये बृहत्सामानमाङ्गिरसमार्पयन्ब्राह्मणं जनाः ।
पेतस्तेषामुभयादमविस्तोकान्यावयत् ॥ २ ॥
ये ब्राह्मणं प्रत्यष्टीवन्ये वासिं कुक्कुमीषिरे ।
अक्षस्ते मध्ये कुल्यायाः केशान्खादन्त आसते ॥ ३ ॥
ब्रह्मगवी पच्यमाना यावत्साभि विजङ्गहे ।
तेजो राष्ट्रस्य निर्हेन्ति न वीरो जायते वृषा ॥ ४ ॥
कूरमस्या आशसन्तं तृष्टं पिशितमस्यते ।
क्षीरं यदस्याः पीयते तद्वै पितृषु किल्बिषम् ॥ ५ ॥
उयो राजा मन्यमानो ब्राह्मणं यज्जिघत्सति ।
परा तस्तिच्यते राष्ट्रं ब्राह्मणो यच्च जीयते ॥ ६ ॥
अष्टापदी चतुरक्षी चतुःश्रोत्रा चतुर्हेनुः ।
द्यास्या विजिह्वा भूत्वा सा राष्ट्रमव धूनुते ब्रह्मज्यस्य ॥ ७ ॥
तद्वै राष्ट्रमा स्रवति नावै भिन्नामिवोदकम् ।
ब्रह्माणं यच्च हिंसन्ति तद्राष्ट्रं हन्ति दुङ्कुना ॥ ८ ॥
तं वृक्षा अप सेधन्ति छायां नो मोष गा इति ।
यो ब्राह्मणस्य सङ्घनमभि नारद् मन्यते ॥ ९ ॥
विषमेतदेवकृतं राजा वरुणो ऽब्रवीत् ।
न ब्राह्मणस्य गां जग्ध्वा राष्ट्रे जागार कश्चन ॥ १० ॥
नवैव ता नवतयो या भूमिर्बधूनुत ।
प्रजां हिंसित्वा ब्राह्मणीमसंभयं पराभवन् ॥ ११ ॥
यां मृतायानुबध्नन्ति कूटं पदयोपनीम् ।

तच्चै ब्रह्मज्य ते देवा उषस्तरणमब्रुवन् ॥ १२ ॥
 अश्रूणि कृपमाणस्य यानि जीतस्य वावृतुः ।
 तं वै ब्रह्मज्य ते देवा अपां भागमधारयन् ॥ १३ ॥
 येन मृतं क्षपयन्ति श्मश्रूणि येनोन्दते ।
 तं वै ब्रह्मज्य ते देवा अपां भागमधारयन् ॥ १४ ॥
 न वर्ष मैत्रावरुणं ब्रह्मज्यमभि वर्षति ।
 नास्मै समितिः कल्पते न मित्रं नयते वशम् ॥ १५ ॥

उच्चैर्घोषो दुन्दुभिः सत्त्वनायन्वानस्पत्यः संभृत उस्त्रियाभिः । ॥ २० ॥
 वाचं ह्यणुवानो दमयन्त्सपत्नानि सिंह इव जेष्यन्त्रभि तंस्तनीहि ॥ १ ॥
 सिंह इवास्तानीह्वयो विबद्धो ऽभिक्रन्दन्नुषभो वाशितामिव ।
 वृषा त्वं वध्रयस्ते सपत्ना ऐन्द्रस्ते शुष्मो अभिमातिषाहः ॥ २ ॥
 वृषेव यूषे सहसा विदानो गव्यन्त्रभि रुव सन्धनाजित् ।
 शुचा विध्य । यामात्रच्युता यन्तु शर्षवः ॥ ३ ॥
 संजयन्मृतना ह्यनो बहुधा वि चक्ष्व ।
 दैवीं वाचं दुन्दुभ आ गुरस्व वेधाः शर्चूणामुप भरस्व वेदः ॥ ४ ॥
 दुन्दुभेर्वाचं प्रयतां वदन्तीमाशृण्वती नायिता घोषबुद्धा ।
 नारी पुत्रं धावतु हस्तगृह्यामिषी भीता संमरे वधानाम् ॥ ५ ॥
 पूर्वो दुन्दुभे प्र वदासि वाचं भूम्याः पृष्ठे वद रोचमानः ।
 अमित्रसेनामभिजज्ञभानो द्युमद्वद दुन्दुभे सूनृतावत् ॥ ६ ॥
 अन्तरेमे नभसी घोषो अस्तु पृथक्ते ध्वनयो यन्तु शीभम् ।
 अभि क्रन्द स्तनयोत्पिपानः स्योककन्मिचतूरीय स्वधी ॥ ७ ॥
 धीभिः कृतः प्र वदाति वनामायुधानि ।
 इन्द्रमेदी सत्वनो नि ह्वय अत्र जङ्घनीहि ॥ ८ ॥
 संक्रन्दनः प्रवदो धृष्णुषेणः प्रवेदकृद्बहुधा यामघोषी ।
 श्रेयो वच्चानो वयुनानि विद्वान्कीर्ति बहुभ्यो वि हर द्विराजे ॥ ९ ॥

श्रेयःकेतो

ब्रह्मणासि ।

अंशूनिव

। नृत्य वेदः ॥ १० ॥

शृषूषाणीषाडभिमातिषाहो गवेषणः सहमान उञ्जित ।

वाग्वीव मन्त्रं प्र भरस्व वाचं सायमजित्यायेषमुष्टदेह ॥ ११ ॥

र्गा

एतायोध्यः ।

था

द्विषतां याहि शीर्भम् ॥ १२ ॥

॥ २१ ॥

विहृदयं वैमनस्यं वदामिचेषु दुन्दुभे ।

विह्वेषं कश्मशं भयममिचेषु नि दंष्ट्रस्यवैनान्दुन्दुभे जहि ॥ १ ॥

उद्वेषमाना मनसा चक्षुषा हृदयेन च ।

धावन्तु बिभ्यतो ऽमिषाः प्रचासेनाज्ये हुते ॥ २ ॥

वानस्पत्यः संभृत उस्त्रियाभिर्विचगोत्र्यः ।

प्रचासममिचैभ्यो वदाज्येनाभिघारितः ॥ ३ ॥

यथा मृगाः संविजन्त आरण्याः पुरुषादधि ।

एवा त्वं दुन्दुभे ऽमिचानभि क्रन्द प्र चासयाथो चित्तानि मोहय ॥ ४ ॥

यथा वृकादजावयो धावन्ति बहु बिभ्यतीः एवा० ॥ ५ ॥

यथा श्येनात्पतत्रिणः संविजन्ते अहर्दिवि सिंहस्य स्तनथोर्यथा ।

एवा त्वं दुन्दुभे ऽमिचानभि क्रन्द प्र चासयाथो चित्तानि मोहय ॥ ६ ॥

परामिचान्दुन्दुभिना हरिणस्याजिनेन च ।

सर्वे देवा अतिचसन्ये संपामस्येशते ॥ ७ ॥

येरिन्द्रः प्रक्रीडते पद्मोषैश्छायया सह ।

तैरमिचास्त्रसन्तु नो ऽमी ये यन्यनीकशः ॥ ८ ॥

ज्याघोषा दुन्दुभयो ऽभि क्रोशन्तु या दिशः ।

सेनाः पराजिता यतीरमिचाणामनीकशः ॥ ९ ॥

आदित्य चक्षुरा दंस्व मरीचयो ऽनु धावत ।

पासङ्गिनीरा संजन्तु विगते बाहुवीर्ये ॥ १० ॥

यूयमुया मरुतः पृथ्विमातर इन्द्रेण युजा प्र मृणीत शशून् ।
सोमो राजा वरुणो राजा महादेव उत मृत्युरिन्द्रः ॥ ११ ॥
एता देवसेनाः सूर्यकेतवः सचेतसः । अमित्राक्षो जयन्तु स्वाहा ॥ १२ ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

अग्निस्तक्त्रानमपबाधतामितः सोमो यावा वरुणः पूतदक्षाः । ॥ २२ ॥
॥ १ ॥

॥ २ ॥

यः परुषः पारुषेयौ ऽवध्वंस इवारुणः ।
तक्त्रानं विश्वधावीर्याधराञ्च परा सुवा ॥ ३ ॥
अधराञ्च प्र हिणोमि नमः कृत्वा तक्त्रने ।
शक्त्रभरस्य मुष्टिहा पुनरेतु महावृषान् ॥ ४ ॥
ओको अस्य मूर्जवन्त ओको अस्य महावृषाः ।
यावज्जातस्तक्त्रंस्तवानसि बल्लिकेषु न्योचरः ॥ ५ ॥
तक्त्रन् भूरि यावय ।
दासीं वज्रेण समर्पय ॥ ६ ॥
तक्त्रन्मूर्जवतो गच्छ बल्लिकान्वा परस्तराम् ।
शूद्रामिच्छ प्रफर्ष्य तां तक्त्रन्वीव धूनुहि ॥ ७ ॥
महावृषान्मूर्जवतो बन्ध्वंश्चि परेत्य ।
प्रेतानि तक्त्रने ब्रूमो अन्यक्षेत्राणि वा इमा ॥ ८ ॥
अन्यक्षेत्रे न रमसे वशी सन्मृडयासि नः ।
अभूदु प्रार्थस्तक्त्रा स गमिष्यति बल्लिकान् ॥ ९ ॥
यच्च शीतो ऽथो ह्रः सह कासोवैपयः ।
भीमास्ते तक्त्रन्हेतयस्ताभिः स्म परि वृद्धि नः ॥ १० ॥
मा स्मेतान्सखीन्कुरुषा बलासं कासमुद्युगम् ।

मा स्मातो ऽर्वाङ्गैः पुनस्तस्या तक्नन्नुपे भुवे ॥ ११ ॥
 तक्नन्भावा बलासेन स्वप्ना कासिकया सह ।
 पान्ना भानृष्येण सह गङ्गामुमरणं जनम् ॥ १२ ॥
 तृतीयकं वितृतीयं सटंदिमत शारदम् ।
 तक्नानं शीतं य वार्षिकम् ॥ १३ ॥
 गन्धारिभ्यो मूर्जवद्भ्यो ऽङ्गेभ्यो मगधेभ्यः ।
 प्रैथं जनमिव शेवधि तक्नानं परि दद्यसि ॥ १४ ॥

॥ २३ ॥

ओते मे द्यावापृथिवी ओता देवी सरस्वती ।
 ओतौ म इन्द्रश्चापिश्च क्रिमिं जम्भयतामिति ॥ १ ॥
 अस्येन्द्र कुमारस्य क्रिमीन्धनपते जहि ।
 हुता विश्वा अरातय उयेण वचसा मम ॥ २ ॥
 यो अक्ष्यौ परिसर्पति यो नासे परिसर्पति ।
 दतां यो मध्यं गच्छति तं क्रिमिं जम्भयामसि ॥ ३ ॥
 सरूपौ द्वौ विरूपौ द्वौ कृष्णौ द्वौ रोहितौ द्वौ ।
 बभ्रुश्च बभ्रुकर्णश्च गृध्रः कोकश्च ते हुताः ॥ ४ ॥
 ये क्रिमयः शितिकक्षा ये कृष्णाः शितिबाहवः ।
 ये के च विश्वरूपास्तान्क्रिमीं जम्भयामसि ॥ ५ ॥
 उत्पुस्ततासूर्य एति विश्वदृष्टो अदृष्टहा ।
 दृष्टांश्च भ्रजदृष्टांश्च सर्वांश्च प्रमृणन्क्रिमीन् ॥ ६ ॥
 येवाषासः कष्कषास एजत्काः शिपविल्नुकाः ।
 दृष्टश्च हन्यतां क्रिमिरुतादृष्टश्च हन्यताम् ॥ ७ ॥
 हुतो येवाषः क्रिमीणां हुतो नदनिमोत ।
 सर्वांश्च मष्मषाकरं दृष्टदा खल्वीं इव ॥ ८ ॥
 विशीर्षाणं चिककुदं क्रिमिं सारङ्गमर्जुनम् ।
 शृणाम्यस्य पृष्टीरपि वृक्षामि यद्धिरः ॥ ९ ॥

अ॒धि॒व॒हः क्रि॒म॒यो ह॒न्मि क॒ण॒व॒ज्ज॒म॒द॒मि॒व॒त् ।
 अ॒ग॒स्त्य॒स्य ब॒ह॒णा सं पि॒न॒घ्न्य॒हं क्रि॒मीन् ॥ १० ॥
 ह॒तो रा॒जा क्रि॒मी॒णामु॒तैषां स्थ॒प॒तिर्ह॒तः ।
 ह॒तो ह॒त॒मा॒ता क्रि॒मिर्ह॒त॒भ्रा॒ता ह॒त॒स्व॒सा ॥ ११ ॥
 ह॒ता॒सो अ॒स्य वे॒श॒सो ह॒ता॒सः परि॒वेश॒सः ।
 अ॒थो ये क्षु॒ल्ल॒का इ॒व स॒र्वे ते क्रि॒म॒यो ह॒ताः ॥ १२ ॥
 स॒र्वेषां च क्रि॒मी॒णां स॒र्वा॒सां च क्रि॒मी॒णाम् ।
 भि॒न॒द्म्य॒श्म॒ना शि॒रो द॒हाम्य॒ग्नि॒ना मु॒खम् ॥ १३ ॥

स॒वि॒ता प्र॒स॒वा॒नाम॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । अ॒सि॒न्ब॒ह॒ण्य॒सि॒न्क॒र्म ॥ २४ ॥
 ए॒य॒स्यां पु॒रो॒धा॒याम॒स्यां प्र॒ति॒ष्ठा॒याम॒स्यां चि॒त्स्या॒म॒स्यामा॒कू॒त्याम॒स्या॒-
 मा॒शि॒ष्य॒स्यां दे॒व॒हू॒त्यां स्वा॒हा ॥ १ ॥
 अ॒ग्नि॒र्वे॒न॒स्प॒तीना॒म॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ २ ॥
 द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी दा॒षा॒णाम॒धि॒प॒त्नी ते मा॒व॒ताम् । ० ॥ ३ ॥
 व॒रु॒णो ऽपा॒म॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ ४ ॥
 मि॒त्रा॒व॒रु॒णौ वृ॒ष्ट्या अ॒धि॒प॒ती तौ मा॒व॒ताम् । ० ॥ ५ ॥
 म॒रु॒तः प॒र्व॒ता॒नाम॒धि॒प॒तय॒स्ते मा॒व॒न्तु । ० ॥ ६ ॥
 सो॒मो वी॒रु॒धाम॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ ७ ॥
 वा॒यु॒र॒न्त॒रि॒क्ष॒स्याधि॒प॒तिः स० । ० ॥ ८ ॥
 सूर्य॑श्चक्षु॒षाम॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ ९ ॥
 च॒न्द्र॒मा नक्ष॑त्रा॒णाम॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ १० ॥
 इ॒न्द्रो दि॒वो ऽधि॒प॒तिः स० । ० ॥ ११ ॥
 म॒रु॒तां पि॒ता प॒शूना॒म॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ १२ ॥
 मृ॒त्युः प्र॒जा॒नाम॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ १३ ॥
 य॒मः पि॒तृ॒णाम॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ १४ ॥
 पि॒तरः॑ प॒रे ते मा॒व॒न्तु । ० ॥ १५ ॥

तता अवे ते ० । ० ॥ १६ ॥

ततस्ततामहास्ते मावन्तु । अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चित्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥ १७ ॥

॥ २५ ॥

पर्वताहिवो योनेरङ्गादङ्गात्समाभृतम् ।

शेषो गर्भस्य रेतोधाः सरौ पर्णमिवा दधत् ॥ १ ॥

यथेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे ।

एवा दधामि ते गर्भं तस्मै त्वामवसे हुवे ॥ २ ॥

गर्भं धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति ।

गर्भं ते अश्विनोभा धत्तां पुष्करस्रजा ॥ ३ ॥

गर्भं ते मित्रावरुणौ गर्भं देवो बृहस्पतिः ।

गर्भं त इन्द्रश्चापिश्च गर्भं धाता दधातु ते ॥ ४ ॥

रूपाणि पिंशतु ।

गर्भं दधातु ते ॥ ५ ॥

यद्येद राजा वरुणो यद्वा देवी सरस्वती ।

यदिन्द्रो वृचहा वेद तर्भकरणं पिब ॥ ६ ॥

गर्भो अस्योषधीनां गर्भो वनस्पतीनाम् ।

गर्भो विश्वस्य भूतस्य सो अये गर्भमेह धाः ॥ ७ ॥

अधि स्कन्द वीरयस्व गर्भमा धेहि योन्याम् ।

वृषासि वृषयावग्रजायै त्वा नयामसि ॥ ८ ॥

वि जिहीष्व बार्हत्सामे गर्भस्ते योनिमा श्याम् ।

अदुष्टे देवाः पुषं सोमपा उभयाविनम् ॥ ९ ॥

धातः श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्या गवीन्योः ।

पुमांसं पुषमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥ १० ॥

त्वष्टः श्रेष्ठेन ० । ० ॥ ११ ॥

सवितः श्रेष्ठेन ० । ० ॥ १२ ॥

प्रजापते श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्या गवीन्योः ।

पुमांसं पुचमा धेहि दशमे मासि सूर्तवे ॥ १३ ॥

यजूषि यज्ञे समिधः स्वाहाभिः प्रविष्टानिह वो युनक्तु ॥ १ ॥ ॥ २६ ॥
 युनक्तु देवः सविता प्रजानन्नस्मिन्यज्ञे महिषः स्वाहा ॥ २ ॥
 इन्द्र उक्थामदान्यस्मिन्यज्ञे स्वाहा ॥ ३ ॥
 प्रेषा यज्ञे निविदः स्वाहा युक्ताः ॥ ४ ॥
 छन्दांसि यज्ञे मरुतः स्वाहा मातेव पुचं पिपृतेह युक्ताः ॥ ५ ॥
 एयमगन्वर्हिषा प्रोक्षणीभिर्यज्ञं तन्नानादितिः स्वाहा ॥ ६ ॥

८ ॥

स्वाहा ॥ ९ ॥

सोमो युनक्तु बहुधा पर्यास्यस्मिन्यज्ञे सुयुजः स्वाहा ॥ १० ॥
 इन्द्रो युनक्तु बहुधा वीर्याण्यस्मिन्यज्ञे सुयुजः स्वाहा ॥ ११ ॥
 अश्विना ब्रह्मणा यातमर्वाञ्चौ वषट्कारेण यज्ञं वर्धयन्तौ ।
 बृहस्पते ब्रह्मणा यास्यर्वाङ्ग्यज्ञो अयं स्वरिदं यजमानाय स्वाहा ॥ १२ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

ऊर्ध्वा अस्य समिधो भवन्यूर्ध्वा शुक्रा शोचीष्यते । ॥ २७ ॥
 द्युमत्तमा सुप्रतीकः ससूनुस्तनूनपादसूरो भूरिपाणिः ॥ १ ॥
 देवो देवेषु देवः पथो अनक्ति मध्वा घृतेन ॥ २ ॥
 मध्वा यज्ञं नक्षति प्रैणानो नराशंसो अग्निः सुकृद्देवः सविता विश्ववारः ॥ ३ ॥
 अह्नायमेति शवसा घृता चिदीडानो वह्निर्ममसा ॥ ४ ॥
 अग्निः सुचो अश्वरेषु प्रयक्षु स यक्षदस्य महिमानमग्नेः ॥ ५ ॥
 तरी मन्द्रासु प्रयक्षु वसवश्चातिष्ठन्सुधातरश्च ॥ ६ ॥

द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रतं रक्षन्ति विश्वहा ॥ ७ ॥

उरुष्यचसायेधासा पत्यमाने ।

आ सुध्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्तेमं यज्ञमवतामध्वरं नः ॥ ८ ॥
 देवा होतार ऊर्ध्वमध्वरं नो ऽयेर्जिह्याभि गृणत गृणता नः स्विष्टये ।
 तिस्रो देवीर्बहिरेदं सदन्तामिडा सरस्वती मही भारती गृणाना ॥ ९ ॥
 तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुषु । देवं त्वष्टा रायस्योषं वि ष्य नाभिमस्य ॥ १० ॥
 वनस्पते ऽवं सृजा रराणः । त्मना देवेभ्यो अग्निर्हव्यं शमिता स्वदयतु ॥ ११ ॥
 अये स्वाहा कृणुहि जातवेदः । इन्द्राय यज्ञं विश्वे देवा हविरिदं जुषन्ताम् ॥ १२ ॥

॥ २८ ॥ नवं प्राणाञ्चवभिः सं मिमीते दीर्घायुत्वाय शतशारदाय ।

हरिते चीणि रजते चीण्ययसि चीणि तपसाविष्टितानि ॥ १ ॥

अग्निः सूर्यश्चन्द्रमा भूमिरापो द्यौरन्तरिक्षं प्रदिशो दिशश्च ।

आर्तवा चतुर्भिः संविदाना अनेन मा चिवृता पारयन्तु ॥ २ ॥

चयः पोषास्त्रिवृतिं श्रयन्तामनक्तु पूषा पयसा घृतेन ।

अन्नस्य भूमा पुरुष

पशूनां त इह श्रयन्ताम् ॥ ३ ॥

इममादित्या वसुना

वर्धय वावृधानः ।

इममिन्द्र सं सृज वीर्येणास्मिन्निवृद्धयतां पोषयिषु ॥ ४ ॥

भूमिष्ठा पातु हरितेन विश्वभृदग्निः पिपत्ययसा सजोषाः ।

वीरुक्त्रिष्टे अर्जुनं संविदानं दक्षं दधातु सुमनस्यमानम् ॥ ५ ॥

वेधा जातं जन्मनेदं हिरण्यमग्रेकं प्रियतमं बभूव

सोमस्यैकं हिंसितस्य परापतत् ।

अपामेकं वेधसां रेत आहुस्तत्ते हिरण्यं चिवृदस्त्वायुषे ॥ ६ ॥

आयुषं जमदग्नेः कश्यपस्य आयुषम् ।

वेधामृतस्य चक्षुणं चीण्यायूषि ते ऽकरम् ॥ ७ ॥

चयः सुपर्णास्त्रिवृता यदायन्नेकाक्षरमभिसंभूय शक्राः ।

प्रत्यौहन्मृत्युममृतेन साकमन्तर्दधाना दुरितानि विश्वा ॥ ८ ॥

दिवस्त्वा पातु हरितं मध्याह्ना पात्वर्जुनम् ।
 भूम्या अयस्यै पातु प्रागाहेवपुरा अयम् ॥ ९ ॥
 इमास्त्रिस्तो देवपुरास्तास्त्वा रक्षन्तु सर्वतः ।
 तास्त्वं बिभ्रच्चर्चस्युत्तरो द्विषतां भव ॥ १० ॥
 पुरं देवानाममृतं हिरण्यं य आबेधे प्रथमो देवो अये ।
 तस्मै नमो दश प्राचीः कृणोम्यनु मन्यतां चिवृदाबधे मे ॥ ११ ॥
 आ त्वा
 अहर्जा । तमसि ॥ १२ ॥
 चतुर्भिर्द्वार्तेवैरायुषे वर्चसे त्वा ।
 संवात्सरस्य तेजसा तेन संहनु कृणमसि ॥ १३ ॥
 मक्तं भूमिदहमच्युतं पारयिषु ।
 कृण्वदा मा रोह महते सौभगाय ॥ १४ ॥

जातवेदो ऽयं विद्धि क्रियमाणं यथेदम् । ॥ २९ ॥
 त्वं कर्ता त्वया गामश्वं पुरुषं सनेम ॥ १ ॥
 तथा तदमे कृणु जातवेदो विश्वेभिर्देवैः सह संविदानः ।
 यो नो दिदेव यतमो जघास यथा सो अस्य परिधिष्यताति ॥ २ ॥
 यथा सो अस्य परिधिष्यताति तथा तदमे कृणु जातवेदः ।
 विश्वेभिर्देवैः सह संविदानः ॥ ३ ॥
 अक्ष्यौ ऽनि विध्य हृदयं नि विध्य जिह्वां नि तृन्धि प्र दतो मृणीहि ।
 पिशाचो अस्य यतमो जघासामे यविष्ट प्रति तं शृणीहि ॥ ४ ॥
 यदस्य हतं विहतं यत्पराभृतमात्मनो जग्धं यतमर्पिशाचैः ।
 तदमे विद्वान्पुनरा भर त्वं शरीरि मांसमसुमेरयामः ॥ ५ ॥
 आमे सुपक्वे शबले विपक्वे यो मा पिशाचो अशने ददम्भ ।
 तदात्मना प्रजया पिशाचा वि यातयन्तामगदो ऽयमस्तु ॥ ६ ॥
 क्षीरि मा मन्ये यतमो ददम्भाकृष्टपच्ये अशने धान्ये ऽयः । तदा° ॥ ७ ॥

अ॒यां मा॒ पा॒ने य॒त॒मो द॒द॒म्भं क्र॒व्याद्या॒तूनां श॒य॒ने श॒यान॒म् । तदा॑ ॥ ८ ॥

दि॒वा मा॒ नक्तं॑ य॒त॒मो द॒द॒म्भं क्र॒व्याद्या॒तूनां श॒य॒ने श॒यान॒म् ।

तदा॒त्म॒ना प्र॒जया॑ पि॒शा॒चा वि॒ या॒त॒य॒न्ता॒म॒ग॒दो॒ऽय॒म॒स्तु ॥ ९ ॥

क्र॒व्याद॑म॒ये रु॒धि॒रं पि॒शा॒चं म॒नो॒हनं॑ ज॒हि जा॒त॒वेदः॑ ।

त॒मिन्द्रो॑ वा॒जी व॒ज्रेण॑ ह॒न्तु छि॒न॒न्तु सो॒मः शि॒रो अ॒स्य धृ॒ष्णुः ॥ १० ॥

स॒नाद॑मे मृ॒णसि॑ या॒तु॒धा॒ना॒न् त्वा र॒क्षांसि॑ पृ॒त॒ना॒सु जि॒म्युः ।

स॒ह॒मू॒रा॒न॒नु द॒ह क्र॒व्यादो॑ मा॒ ते हे॒त्या मु॒क्षत॑ दै॒व्या॒याः ॥ ११ ॥

स॒मा॒हर॑ जा॒त॒वेदो॑ य॒द्ध॒तं य॒त्प॒रा॒भृ॒तम् ।

गा॒त्रा॒ण्य॒स्य वर्ध॑न्ता॒मंशु॒रि॒वा प्या॒य॒ता॒म॒यम् ॥ १२ ॥

सो॒म॒स्ये॒व जा॒त॒वेदो॑ अ॒ंशु॒रा प्या॒य॒ता॒म॒यम् ।

अ॒ग्ने वि॒र॒प्शि॒नं मे॒घ्य॒म॒य॒क्ष्मं कृ॒णु जी॒व॒तु ॥ १३ ॥

ए॒ता॒स्ते अ॒ग्ने स॒मि॒धः पि॒शा॒च॒ज॒म्भ॒नीः ।

ता॒स्त्वं जु॒ष॒स्व प्र॒ति चै॒ना गृ॒हा॒ण जा॒त॒वेदः॑ ॥ १४ ॥

ता॒र्हा॒धी॒र॒ग्ने स॒मि॒धः प्र॒ति गृ॒ह्णा॒ण्य॒र्चि॒षा ।

ज॒हा॒तु क्र॒व्याद॑द्रु॒पं यो अ॒स्य मांसं॑ जिही॒र्ष॒ति ॥ १५ ॥

॥ ३० ॥

आ॒व॒त॒स्त आ॒व॒तः प॒रा॒व॒त॒स्त आ॒व॒तः ।

इ॒है॒व भ॒व मा॒ नु गा॒ मा पू॒र्वान॑नु॒ गाः पि॒तृ॒न॒सुं ब॒ध्ना॒मि ते दृ॒ढम् ॥ १ ॥

य॒ज्ञा॒भि॒चे॒रुः पु॒रु॒षः स्त्रो॑ य॒द॒र॒णो ज॒नः ।

उ॒न्मो॒च॒न॒प्र॒मो॒च॒ने उ॒भे वा॒चा व॒दामि॑ ते ॥ २ ॥

शे॒पि॒षे स्त्रि॒यै पुं॒से अ॒चि॒न्त्या । उ॒न्मो॒ ॥ ३ ॥

।। तृ॒कृ॒ता॒छे॒षे पि॒तृ॒कृ॒ताश्च॑ यत् ।

उ॒न्मो॒च॒न॒प्र॒मो॒च॒ने उ॒भे वा॒चा व॒दामि॑ ते ॥ ४ ॥

य॒ज्ञे मा॒ता य॒ज्ञे पि॒ता जा॒मि॒र्भा॒ता च॑ स॒र्ज॒तः ।

प्र॒त्य॒क्से॒व॒स्व भे॒ष॒जं ज॒र॒द॒ष्टिं कृ॒णो॒मि त्वा ॥ ५ ॥

इ॒है॒धि पु॒रु॒ष स॒र्वेण॑ म॒न॒सा स॒ह ।

दूतौ यमस्य मान् गा अधि जीवपुरा इहि ॥ ६ ॥

।ः ।

ऽयनम् ॥ ७ ॥

मा बिभेर्ने मरिष्यसि जरदष्टिं कृणोमि त्वा ।

निरवोचमहं यक्ष्ममङ्गेभ्यो अङ्गज्वरं तव ॥ ८ ॥

अङ्गभेदो अङ्गज्वरो यश्च ते हृदयामयः ।

यक्ष्मः श्येन इव प्रापन्नद्याचा साढः परस्तराम् ॥ ९ ॥

ऋषी बोधप्रतीबोधावस्वप्नो यश्च जागृविः ।

तौ ते प्राणस्य गोप्तासौ दिवा नक्तं च जागृताम् ॥ १० ॥

अयमपिरूपसद्य इह सूर्य उदैतु ते ।

उदैहि

॥ ११ ॥

नमो यमाय नमा अस्तु मृत्यव नमः । पतृभ्य उत ये नयन्ति ।

उत्पारणस्य यो वेद तमपि पुरो दधे ऽस्मा अरिष्टतातये ॥ १२ ॥

ऐतु प्राण ऐतु मन ऐतु चक्षुरथो बलम् ।

शरीरमस्य सं विदां तत्पद्मां प्रति तिष्ठतु ॥ १३ ॥

प्राणेनामे चक्षुषा सं सृजेमं समीरय तच्चाङ्गं बलेन ।

वेत्यामृतस्य मा नु गान्मा नु भूमिगृहो भुवत् ॥ १४ ॥

मा ते प्राण उप दसन्मो अपानो ऽपि धायि ते ।

रश्मिभिः ॥ १५ ॥

निष्पदा ।

त्वया यक्ष्मं निरवोचं शतं रोपीश्च तक्त्रनः ॥ १६ ॥

अयं लोकः प्रियतमो देवानामपराजितः ।

यस्मै त्वमिह मृत्यवे दिष्टः पुरुष जज्ञिषे ।

स च त्वानु ह्वयामसि मा पुरा जरसो मृथाः ॥ १७ ॥

यां ते चक्रुरामे पाचे यां चक्रुर्मिश्रधान्ये ।

॥ ३१ ॥

आमे मांसि कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥ १ ॥

यां ते चक्रुः कृकवाकावजे वा यां कुरीरिणि ।

अथ्यां ते कृत्यां यां ० ॥ २ ॥

यां ते चक्रुरेकशफे पशूनामुभयादति ।

गर्देभे कृत्यां यां ० ॥ ३ ॥

यां ते चक्रुर्मूलायां वलगं वा नराच्याम् ।

क्षेबे ते कृत्यां यां ० ॥ ४ ॥

यां ते चक्रुर्गार्हपत्ये पूर्वामावुत दुषितः ।

शालायां कृत्यां यां ० ॥ ५ ॥

यां ते चक्रुः सभायां यां चक्रुर्धिदेवने ।

अक्षेषु कृत्यां यां ० ॥ ६ ॥

यां ते चक्रुः सेनायां यां चक्रुरिष्वायुधे ।

दुन्दुभौ कृत्यां यां ० ॥ ७ ॥

यां ते कृत्यां कूपे ऽवद्धुः श्मशाने वा निचस्तुः ।

सद्यनि कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥ ८ ॥

यां ते चक्रुः पुरुषास्थे अग्नौ संकसुके च याम् ।

स्योकं निर्दाहं क्रव्यादं पुनः प्रति हरामि ताम् ॥ ९ ॥

अपचेना जभारिणां तां पथेतः प्र हिंससि ।

अधीरो मर्याधीरिभ्यः सं जभाराचित्या ॥ १० ॥

यश्चकार न शशाकं कर्तुं शस्त्रे पादमङ्गुरिम् ।

चकार भद्रमस्मभ्यमभगो भगवद्भ्यः ॥ ११ ॥

कृत्याकृतं

इन्द्रस्तं हन्तुं

॥ १२ ॥

॥ बहो ऽनुवाकः ॥

॥ द्वादशः प्रपाठकः ॥

॥ पञ्चमं काण्डं समाप्तम् ॥

दोषो गाय बृहन्नाय द्युमन्त्रेऽथाथर्वण । स्तुहि देवं सवितारम् ॥ १ ॥ ॥ १ ॥
तमु द्रुहि यो अन्तः सिन्धौ सूनुः सत्यस्य युवानम् ।
अद्रोघवाचं सुशेवम् ॥ २ ॥
स धा नो देवः सविता साविषदमृतानि भूरि । उभे सुष्टुती सुगातवे ॥ ३ ॥

इन्द्राय सोममृत्विजः सुनोता च धावत । ॥ २ ॥
स्तोतुर्यो वचः शृणवच्चैव च मे ॥ १ ॥
आ यं विशन्तीन्द्वो वयो : ।
विरिञ्चि मधो नीः ॥ २ ॥
सुनोता इन्द्राय वज्रिणे ।
स पुरुष्टुतः ॥ ३ ॥

पातं न इन्द्रापूषणादितिः पान्तु मरुतः । ॥ ३ ॥
अपीं नपात्सिन्धवः सप्त पातन पातु नो विष्णुरुत द्यौः ॥ १ ॥
पातां नो द्यावापृथिवी अभिर्ये पातु यावा पातु सोमो नो अंहसः ।
पातु नो देवो सुभगा सरस्वती पात्वमिः शिवा ये अस्य पायवः ॥ २ ॥
पातां नो देवाग्निना शुभस्पती उषासानक्तोत न उरुथताम् ।
अपीं नपादभिहुती गयस्य चिह्वे त्वष्टर्वर्धय सर्वतातये ॥ ३ ॥

॥ ४ ॥ त्वष्टा मे दैव्यं वचः पर्जन्यो ब्रह्मणस्पतिः ।
 पातुः माणं सहः ॥ १ ॥
 मित्रो पान्तु मरुतः ।
 अप तस्य द्वेषो गमेदभिहतो यावयच्छुमन्ति तम् ॥ २ ॥
 धिये समन्विना प्रावतं न उरुषा ण उरुज्मन्प्रयुञ्जन् ।
 द्यौष्पितर्यावय दुहुना या ॥ ३ ॥

॥ ५ ॥ उदेनमुत्तरं नयामे घृतेनाहुत ।
 समेनं वर्चसा सुज प्रजया च बहुं कृधि ॥ १ ॥
 इन्द्रेमं प्रतरं कृधि सजातानामसद्वशी ।
 रायस्योषेण सं सृज जीवातवे जरसे नय ॥ २ ॥
 यस्य कृणमो हविर्गृहे तममे वर्धया तम् ।
 तस्मै सोमो अधि ब्रवदयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥ ३ ॥

॥ ६ ॥ योऽस्मान्ब्रह्मणस्पते ऽदेवो अभिमन्यते ।
 सर्वं तं रन्धयासि मे यजमानाय सुचते ॥ १ ॥
 यो नः सोम सुशंसिनो दुःशंसं आदिदेशति ।
 वज्रेणास्य मुखे जहि स संपिष्टो अपायति ॥ २ ॥
 यो नः सोमाभिदासति सनाभिर्येष निष्ठः ।
 अप तस्य बलं तिर महीव द्यौर्विध त्मना ॥ ३ ॥

॥ ७ ॥ येन सोमादिति पथा मित्रा वा यन्यदुहः । तेना नो ऽवसा गहि ॥ १ ॥
 येन सोम साहन्त्यासुराबन्धयासि नः । तेना नो अधि वोचत ॥ २ ॥
 येन देवा असुराणामोजांस्यवृणीध्वम् । तेना नः शर्म यच्छत ॥ ३ ॥

॥ ८ ॥ यथा वृक्षं लिबुजा समन्तं परिष्वजे ।

ए॒वा परि॑ ष्वज॒स्व मां यथा॑ मां का॒मिन्य॑सो यथा॒ मन्ना॑र्प॒गा अ॒सः ॥ १ ॥

यथा॑ सु॒पर्णः प्र॒पत॑न्त्यक्षौ नि॒हन्ति॑ भू॒म्याम् ।

ए॒वा नि ह॑न्ति ते॒ मनो॑ यथा॒ मां • ॥ २ ॥

यथे॒मे

पर्ये॑ति॒ सूर्यः ।

ए॒वा पर्ये॑मि ते॒ मनो॑ यथा॒ मां का॒मिन्य॑सो यथा॒ मन्ना॑र्प॒गा अ॒सः ॥ ३ ॥

वा॒ञ्छ मे त॒चं॑ पा॒दौ वा॒ञ्छा॒स्यौ॑ वा॒ञ्छ स॒क्थ्यौ ।

॥ ९ ॥

अ॒स्यौ वृ॒षण्य॑न्याः केशा॒ मां ते॒ कामे॑न शु॒ष्यन्तु ॥ १ ॥

मम॑ त्वा दोष॑णि॒श्विषं॑ कृ॒णोमि॑ हृद॒यश्वि॑षम् ।

यथा॑ मम॒ कृता॑व॒सो मम॑ चि॒त्तमु॑पाय॒सि ॥ २ ॥

यासां॑ नाभि॒रारे॑ह॒णं हृदि॑ सं॒वन॑नं कृतम् ।

गावो॑ घृ॒तस्य॑ मा॒तरो॑ ऽमूं सं वा॒नय॑न्तु मे ॥ ३ ॥

पृ॒थि॒व्यै श्रो॒त्राय॑ व॒नस्प॑ति॒भ्यो ऽग्नये॑ ऽधि॒पतये॑ स्वाहा ॥ १ ॥

॥ १० ॥

प्रा॒णायान्तरि॑क्षाय॒ वयो॑भ्यो वा॒यवे॑ ऽधि॒पतये॑ स्वाहा ॥ २ ॥

दि॒वे चक्षु॑षे नक्ष॒त्रेभ्यः॑ सू॒र्याया॑धि॒पतये॑ स्वाहा ॥ ३ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

श॒मीम॑श्व॒त्थ आ॒रूढ॑स्त॒च पुं॑सु॒वनं॑ कृतम् ।

॥ ११ ॥

त॒वै पु॒त्रस्य॑ वेद॒नं तत्स्त्री॑ष्वा भ॒राम॑सि ॥ १ ॥

पुं॒सि वै रे॒तो भ॑वति॒ तत्स्त्रि॒याम॑नु॒ षिच्य॑ते ।

त॒वै पु॒त्रस्य॑ वेद॒नं तत्प्र॑जा॒पति॑र॒ब्रवी॑त् ॥ २ ॥

प्र॒जाप॑ति॒रनु॑मतिः॒ सिनी॑वा॒ल्यची॑कृ॒पत् ।

स्त्रै॒ष्वय॑म॒न्यच॑ दध॒त्युमा॑समु दध॒दिह ॥ ३ ॥

परि॑ द्यामि॒व सूर्यो॑ ऽही॒नां ज॑नि॒माग॑मम् ।

॥ १२ ॥

रात्री जगदिवा॒न्य॒क्षसा॒स्तेना ते वारये वि॒षम् ॥ १ ॥
 य॒ज्ञस॒भिर्य॒ह॒वि॒भिर्य॒हैवे॒र्वि॒दितं पुरा ।
 य॒ज्ञतं भ॒व्यमा॒स॒त्तेना ते वारये वि॒षम् ॥ २ ॥
 म॒ध्वा पृ॒ञ्चे न॒द्योऽ॒ पर्व॒ता गिर॒यो मधु॑ ।
 मधु॑ प॒रु॒ष्णी शी॒पाला॒ शमा॒स्ते अ॒स्तु शं इ॒दे ॥ ३ ॥

॥ १३ ॥

नमो॑ दे॒व॒धेभ्यो॑ नमो॑ रा॒ज॒धेभ्यः॑ ।
 अथो॑ ये वि॒श्यानां॑ व॒धास्तेभ्यो॑ मृत्यो॑ नमो॑ ऽस्तु ते ॥ १ ॥
 नम॑स्ते अ॒धि॒वा॒काय॑ प॒रा॒वा॒काय॑ ते नमः॑ ।
 सु॒म॒त्यै मृत्यो॑ ते नमो॑ दु॒र्म॒त्यै तं इ॒दं नमः॑ ॥ २ ॥
 नम॑स्ते नम॑स्ते भे॒ष॒जेभ्यः॑ ।
 नम॑स्ते ते ब्रा॒ह्म॒णेभ्य॑ इ॒दं नमः॑ ॥ ३ ॥

॥ १४ ॥

अ॒स्थि॒स्रंसं॑ प॒रुःस॑स॒मास्थितं॑ हृद॒याम॒यम् ।
 ब॒लासं॑ स॒र्वं नाश॑या॒ङ्गेष्टा य॒च्च प॒र्वसु॑ ॥ १ ॥
 नि॒र्व॒लासं॑ ब॒ला॒सिनः॑ क्षि॒णोमि॑ मु॒ष्करं॑ यथा ।
 छि॒न॒द॒म्यस्य॑ बन्ध॒नं मूल॑मु॒र्वा॒वा इव॑ ॥ २ ॥
 नि॒र्व॒लासे॒तः प्र प॑ताशु॒क्लः शिशु॑को यथा ।
 अथो॑ इ॒दं इव॑ हा॒य॒नो ऽप॑ द्रा॒क्षवी॒रहा॑ ॥ ३ ॥

॥ १५ ॥

उ॒त्त॒मो अ॒स्योष॑धीनां॒ तव॑ वृ॒क्षा उ॒प॒स्तयः॑ ।
 उ॒प॒स्तिर॑स्तु सोऽ॒स्माकं॑ यो अ॒स्मो अ॒भि॒दास॑ति ॥ १ ॥
 स॒र्व॒न्धु॒ष्वासं॑ ब॒न्धु॒श्च यो अ॒स्मो अ॒भि॒दास॑ति ।
 तेषां॑ सा वृ॒क्षाणा॑मि॒वाहं॑ भू॒यास॑मु॒त्तमः॑ ॥ २ ॥
 यथा॑ सोम॒ ओष॑धीनामु॒त्तमो॑ ह॒विषां॑ कृतः ।
 त॒ला॒शा वृ॒क्षाणा॑मि॒वाहं॑ भू॒यास॑मु॒त्तमः॑ ॥ ३ ॥

आबयो अनाबयो रसस्त उय आबयो । आ ते कस्मभमसि ॥ १ ॥ ॥ १६ ॥
 विहल्हो नाम ते पिता मदावती नाम ते माता ।
 स हि न त्वमसि यस्त्वमात्मानमावयः ॥ २ ॥
 तौविलिके ऽवेलयावायमैलब ऐलयीत् ।
 बभुष बभुर्कणैश्चापेहि निराल ॥ ३ ॥
 अलसालासि पूर्वा सिलाञ्जालास्युक्तरा । नीलागलसाला ॥ ४ ॥

यथेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे । ॥ १७ ॥
 एवा ते ध्रियतां गर्भे ॥ १ ॥
 यथेयं पृथिवी मही । एवा० ॥ २ ॥
 यथेयं पृथिवी मही दाधार पर्वतान्गिरीन् । एवा० ॥ ३ ॥
 यथेयं पृथिवी मही दाधार विष्टितं जगत् ।
 एवा ते ध्रियतां गर्भो अनु सूतुं सवितवे ॥ ४ ॥

ईर्ष्याया ध्राजिं प्रथमां प्रथमस्या उतापराम् । ॥ १८ ॥
 अयिं हृदय्यं शोकं तं ते निर्वोपयामसि ॥ १ ॥
 यथा ।
 यथोत् । ॥ २ ॥
 अदो यत्ते हृदि श्रितं मनस्कं पतयिष्णुकम् ।
 ततस्त ईर्ष्यां मुञ्चामि निरूष्माणं नृतेरिव ॥ ३ ॥

पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मनवो धिया । ॥ १९ ॥
 पुनन्तु विश्वा भूतानि पर्वमानः पुनातु मा ॥ १ ॥
 पर्वमानः पुनातु मा क्रत्वे दक्षाय जीवसे । अथो अरिष्टतातये ॥ २ ॥
 उभाभ्यां देव सवितः पवित्रेण सवेन च । अस्मान्पुनीहि चक्षसे ॥ ३ ॥

॥२०॥ अ॒पे॒रि॒वा॒स्य॒ द॒ह॒त॒ ए॒ति॒ शु॒ष्मि॒ण॒ उ॒ते॒व॒ म॒त्तो॒ वि॒ल॒प॒न्न॒पा॒य॒ति॒ ।
 अ॒न्य॒म॒स्म॒दि॒दु॒तु॒ कं॒ चि॒द॒घ्न॒त॒स्त॒पु॒र्व॒धा॒य॒ न॒मो॒ अ॒स्तु॒ त॒क्न॒ने ॥ १ ॥
 न॒मो॒ रु॒द्रा॒य॒ न॒मो॒ अ॒स्तु॒ त॒क्न॒ने॒ न॒मो॒ रा॒ज्ञे॒ व॒रु॒णा॒य॒ त्वि॒धी॒म॒ते॒ ।
 न॒मो॒ दि॒वे॒ न॒मः॒ पृ॒थि॒व्यै॒ न॒म॒ ओ॒ष॒धी॒भ्यः ॥ २ ॥
 अ॒यं॒ यो॒ अ॒भि॒शो॒च॒यि॒ष्णु॒र्वि॒श्व॒ा॒ रू॒पा॒णि॒ ह॒रि॒ता॒ कृ॒णो॒षि॒ ।
 त॒स्मै॒ ते॒ ऽरु॒णाय॒ ब॒भ॒वे॒ न॒मः॒ कृ॒णो॒मि॒ व॒न्या॒य॒ त॒क्न॒ने ॥ ३ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥२१॥ इ॒मा॒ या॒स्ति॒स्रः॒ पृ॒थि॒वी॒स्ता॒सां॒ ह॒ भू॒मि॒रु॒क्ष॒मा॒ ।
 ता॒सा॒मधि॒ त्व॒चो॒ अ॒हं॒ भे॒ष॒जं॒ स॒मु॒ ज॒य॒भ॒म् ॥ १ ॥
 श्रे॒ष्ठ॒म॒सि॒ भे॒ष॒जा॒नां॒ व॒सि॒ष्ठं॒ वी॒रु॒धा॒ना॒म् ।
 सो॒मो॒ भ॒ग॒ इ॒व॒ या॒मे॒षु॒ दे॒वेषु॒ व॒रु॒णो॒ यथा॒ ॥ २ ॥
 रे॒वंती॒र॒ना॒धृषः॒ सि॒षा॒स॒र्वः॒ सि॒षा॒स॒थ॒ ।
 उ॒त॒ स्थ॒ के॒श॒हं॒ह॒णी॒रथो॒ ह॒ के॒श॒व॒र्ध॒नीः ॥ ३ ॥

॥२२॥ कृ॒ष्णं॒ नि॒या॒नं॒ ह॒र॒यः॒ सु॒प॒र्णा॒ अ॒पो॒ व॒सा॒ना॒ दि॒व॒मु॒त्प॒त॒न्ति॒ ।
 त॒ आ॒व॒वृ॒च॒न्त॒स॒र्द॒ना॒द॒ह॒त॒स्या॒दि॒द्भु॒ते॒न॒ पृ॒थि॒वीं॒ ब्यू॒दुः ॥ १ ॥
 प॒य॒स्व॒तीः॒ कृ॒णु॒षा॒प॒ ओ॒ष॒धीः॒ शि॒वा॒ य॒दे॒ज॒था॒ म॒रु॒तो॒ रु॒क्म॒व॒क्ष॒सः॒ ।
 ऊ॒र्जं॒ च॒ त॒च॒ सु॒म॒तिं॒ च॒ पि॒ब॒त॒ यथा॒ न॒रो॒ म॒रु॒तः॒ सि॒ञ्च॒था॒ म॒धु॒ ॥ २ ॥
 उ॒द॒प्रु॒तो॒ म॒रु॒त॒स्तो॒ इ॒य॒ते॒ वृ॒ष्टि॒र्या॒ वि॒श्व॒ा॒ नि॒व॒त॒स्फु॒णा॒ति॒ ।
 ए॒जा॒ति॒ ग्ल॒हा॒ क॒न्ये॒व॒ तु॒जै॒रु॒ तु॒न्दा॒ना॒ प॒त्ये॒व॒ जा॒या ॥ ३ ॥

॥२३॥ स॒सु॒षी॒स्त॒द॒प॒सो॒ दि॒वा॒ न॒क्तं॒ च॒ स॒सु॒षीः॒ ।
 वो॒र॒ण्य॒क्र॒तु॒र॒ह॒म॒पो॒ दे॒वी॒रु॒प॒ ह्ये॒ ॥ १ ॥
 ओ॒ता॒ आ॒पः॒ क॒र्म॒ण्या॒ मु॒ञ्च॒न्वि॒तः॒ प्र॒क्षी॒तये॒ ।
 स॒द्यः॒ कृ॒ण॒न्वे॒त॒वे ॥ २ ॥

देवस्य सवितुः सवे कर्म कृण्वन्तु मानुषाः ।
शं नो भवन्त्वप ओषधीः शिवाः ॥ ३ ॥

हिमवतः प्र संवन्ति सिन्धौ समह संगमः । ॥ २४ ॥
आपो ह मखं तद्देवीर्देन्दुद्योतभेषजम् ॥ १ ॥
यन्मे अक्ष्योरादिद्योत पाष्यर्योः प्रपदोश्च यत् ।
आपस्तत्सर्वं निष्करन्भिषजां सुभिषक्तमाः ॥ २ ॥
सिन्धुपत्नीः सिन्धुराज्ञीः सर्वा या नद्यस्थन ।
दत्त नस्तस्य भेषजं तेना वो भुनजामहे ॥ ३ ॥

पञ्च च याः पञ्चाशच्च संयन्ति मन्या अभि । ॥ २५ ॥
इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अपचितामिव ॥ १ ॥
सप्त च याः सप्ततिश्च संयन्ति यैव्या अभि । इतस्ताः ० ॥ २ ॥
नव च या नवतिश्च संयन्ति स्कन्ध्या अभि ।
इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अपचितामिव ॥ ३ ॥

अव मा पाप्मन्सृज वशी सन्मृडयासि नः । ॥ २६ ॥
आ मा भद्रस्य लोके पाप्मन्धेह्यविहुतम् ॥ १ ॥
यो नः पाप्मन् जहासि तमु त्वा जहिमो वयम् ।
पथामनु व्यावर्तने ऽन्यं पाप्मानुं पद्यताम् ॥ २ ॥
अन्यचास्मन्युच्यतु सहस्राक्षो अमर्त्यः ।
यं द्वेषाम तमृच्छतु यमुं द्विष्मस्तमिज्जहि ॥ ३ ॥

देवाः कपोत इषितो यदिहन्दूतो निर्क्षन्त्या इदमाजगाम । ॥ २७ ॥
तस्मा अर्चाम कृण्वाम निष्कृतिं शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ १ ॥
शिवः कपोत इषितो नो अस्त्वनागा देवाः शकुनो गृहं नः ।

अग्निर्हि विप्रो जुषतां हविर्नः परि हेतिः पक्षिणी नो वृणक्तु ॥ २ ॥
हेतिः पक्षिणी न दंभात्यस्मानाष्ट्री पदं कृणुते अग्निधाने ।
शिवो गोभ्य उत पुरुषेभ्यो नो अस्तु मा नो देवा इह हिंसीत्कपोतः ॥ ३ ॥

अचा कपोतं नुदत प्रणोदमिषं मदन्तः परि गां नयामः ।
संलोभयन्तो दुरिता पदानि हित्वा न ऊर्जि प्र पदात्पथिष्ठः ॥ १ ॥
परीमेऽमिमर्षत परीमे गामनेषत ।
देवेष्वक्रत अवः क इमो आ दधर्षति ॥ २ ॥

यः प्रथमः प्रवतमाससाद बहुभ्यः पन्थामनुपस्पशानः ।
योऽस्येशे विपदो यश्चतुष्पदस्तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ॥ ३ ॥

अमून्हेतिः पतचिणी न्येतु यदुलूको वदति मोघमेतत् ।
यद्वा कपोतः पदमपौ कृणोति ॥ १ ॥
यो ते दूतौ निर्ऋत इदमेतो ऽप्रहितौ प्रहितौ वा गृहं नः ।
कपोतोऽलूकाभ्यामपदं तदस्तु ॥ २ ॥
अवैरहत्यायेदमा पपत्यात्सुवीरताया इदमा संसद्यात् ।
पराडेव परा वद पराचीमनु संवतम् ।
यथा यमस्य त्वा गृहे ऽरसं प्रतिचाकशानाभूकं प्रतिचाकशान् ॥ ३ ॥

देवा इमं मधुना संयुतं यवं सरस्वत्यामधि मणावचर्कृषुः ।
इन्द्र आसीत्सीरपतिः शतक्रतुः कीनाशा आसन्मरुतः सुदानवः ॥ १ ॥
यस्ते मदो ऽवकेशो विकेशो येनाभिहस्यं पुरुषं कृणोषि ।
आरास्वदत्या वनानि वृक्षि त्वं शमि शतबल्शा वि रोह ॥ २ ॥
बृहत्पलाशे सुभगे वर्षवृद्ध चृतावरि ।
मातेव पुत्रेभ्यो मृड केशेभ्यः शमि ॥ ३ ॥

आयं गोः पृश्निरक्रीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयत्स्वः ॥ १ ॥ ३१ ॥
 अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानतः । व्यस्थन्महिषः स्वः ॥ २ ॥
 विश्वामा वि राजति वाक्पतङ्गो अशिश्नियत् । प्रति वस्तोरहर्द्दुभिः
 ॥ तृतीयो ऽगुवाकः ॥ ३ ॥

अन्तर्दावे जुहुता स्वेऽतद्वातुधानक्षयणं धृतेन । ॥ ३२ ॥
 आराद्रक्षांसि प्रति दह त्वमये न नो गहाणामपे तीक्ष्णपासि ॥ १ ॥
 रुद्रो वो मीवा अशरैर्पिशाचाः यातुधानाः ।
 वीरुहो विश्वतोवीर्या ॥ २ ॥
 अभयं मिषावरुणाविहास्तु नो ऽर्चिषाभिणो नुदतं प्रतीचः ।
 मा ज्ञातारं मा प्रतिष्ठां विदन्त मिथो विघ्नाना उप यन्तु मृत्युम् ॥ ३ ॥

यस्येदमा रजो युजस्तुजे जना वनं स्वः । इन्द्रस्य रत्नं बृहत् ॥ १ ॥ ३३ ॥
 नाधृष आ दधृषते धृषाणो धृषितः शवः ।
 पुरा यथा व्यधिः अथ इन्द्रस्य नाधृषे शवः ॥ २ ॥
 स नो ददातु तां शम् ।
 इ जनेष्वा ॥ ३ ॥

प्रागये वाचमीरय वृषभाय क्षितीनाम् । स नः पर्षेदति द्विषः ॥ १ ॥ ३४ ॥
 यो रक्षांसि निजूर्वेत्यग्निस्तिग्मेन शोचिषा । स० ॥ २ ॥
 यः परस्याः परावर्तस्तिरो धन्वातिरोचते । स० ॥ ३ ॥
 यो विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति । स० ॥ ४ ॥
 यो अस्य पारे रजसः शुक्रो अमिरजायत । स नः पर्षेदति द्विषः ॥ ५ ॥

वैश्वानरो न ऊतय आ प्र यातु परावतः । अग्निर्नः सुष्टुतीरुप ॥ १ ॥ ३५ ॥
 वैश्वानरो न आगमदिमं यज्ञं सजूरुप । अग्निरुक्थेष्वाहसु ॥ २ ॥

वैश्वानरो ऽङ्गिरसां स्तोममुक्थं च चाकृपत् । ऐषु शुक्लं स्वर्वमत ॥ ३ ॥

चूतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं धर्ममीमहे ॥ १ ॥
स विश्वा प्रति चाक्ष वशी । यज्ञस्य वयं उत्तिरन् ॥ २ ॥
अग्निः परेषु धामसु कामा भूतस्य भव्यस्य । सप्ताडेको वि राजति ॥ ३ ॥

उप प्रागात्सहस्राक्षो युक्ता शपथो रथम् ।
शप्नारमबिद्धन्मम वृक इवाविमतो गृहम् ॥ १ ॥
परि शो वृद्धि शपथ हृदमगिरिवा दहन् ।
शप्नारमथ नो जहि दिवो वृक्षमिवाशनिः ॥ २ ॥
यो नः शपादशपतः शपतो यच्च नः शपात् ।
शुने पेष्टमिवावक्षामं तं प्रत्यस्यामि मृत्यवे ॥ ३ ॥

सिंहे व्याघ्र उत या पृदाकौ त्रिधिरग्नौ ब्राह्मणे सूर्ये या ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥ १ ॥
या हस्तिनि द्वीपिनि या हिरण्ये त्रिधिरप्सु गोषु या पुरुषेषु । इन्द्रं ॥ २ ॥
रथे अक्षेष्वाश्वस्य वाजे वाते पर्जन्ये वरुणस्य शुष्मे । इन्द्रं ॥ ३ ॥
राजन्ये दुन्दुभावार्यतायामश्वस्य वाजे पुरुषस्य मायौ ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥ ४ ॥

यशो हविर्वर्धतामिन्द्रजूतं सहस्रवीर्यं सुभृतं सहस्कृतम् ।
प्रसर्षाणमनु दीर्घाय चक्षसे हविर्धनं मा वर्धय ज्येष्ठतातये ॥ १ ॥
अद्या न इन्द्रं यशसं यशोभिर्येशस्विनं नमसाना विधेम ।
स नो रास्व राष्ट्रमिन्द्रजूतं तस्य ते रातौ यशसः स्याम ॥ २ ॥
यशा इन्द्रो यशा अग्निर्येशः सोमो अजायत ।
यशा विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥ ३ ॥

अभयं द्यावापृथिवी इहास्तु नो ऽभयं सोमः सविता नः कृणोतु ॥ ४० ॥
 अभयं नो ऽस्तूर्वपन्तरिक्षं सप्तऋषीणां नो अस्तु ॥ १ ॥
 अस्मै यामाय प्रदिशश्चतस्र ऊर्जे सुभूतं ॥ नः कृणोतु ।
 अश्विन्द्रो अभयं नः कृणोत्वन्यत्र राज्ञामभि यातु मन्युः ॥ २ ॥
 अनमिषं नो अधरादनमिषं न उत्तरात् ।
 इन्द्रानमिषं नः पश्चादनमिषं पुरस्कृधि ॥ ३ ॥

मनसे चेतसे धिय आकूतय उत चित्तये । ॥ ४१ ॥
 मत्स्यै श्रुताय चक्षसे विधेम हविषा वयम् ॥ १ ॥
 अपानाय ध्यानाय प्राणाय भूरिधायसे ।
 सरस्वत्या उरुष्यचे विधेम हविषा वयम् ॥ २ ॥
 मा नो या ये तनूपा ये नस्तबस्तनूजाः ।
 अमर्त्या तचध्वमायुर्धत्त प्रतरं जीवसे नः ॥ ३ ॥
 ॥ चतुर्षो ऽगुवाकः ॥

अव ज्यामिव धन्वनो मन्युं तनोमि ते हृदः । ॥ ४२ ॥
 यथा संमनसौ भूत्वा सखायाविव सचावहे ॥ १ ॥
 सखायाविव सचावहा अव मन्युं तनोमि ते ।
 अधस्ते अश्मनो मन्युमुपास्यामसि यो गुरुः ॥ २ ॥
 अभि तिष्ठामि ते मन्युं पाषाण्या प्रपदेन च ।
 यथावशो न वादिषो मम चित्तमुपायसि ॥ ३ ॥

अयं दर्भो विमन्युकः स्वाय चारणाय च । ॥ ४३ ॥
 मन्योर्विमन्युकस्यायं मन्युश्मन उच्यते ॥ १ ॥
 अयं यो भूरिमूलः समुद्रमवतिष्ठति ।
 दर्भः पृथिव्या उत्थितो मन्युश्मन उच्यते ॥ २ ॥

वि ते हन॒व्यां श॒रणिं॑ वि ते मु॒ख्यां न॒याम॑सि ।
यथा॒वशो॑ न वादि॒षो म॑म चि॒त्तमु॒पाय॑सि ॥ ३ ॥

॥ ४४ ॥

अ॒स्याद्यौ॑र॒स्थात्पृ॒थिव्य॑स्था॒द्वि॒श्वमि॒दं जग॑त् ।
अ॒स्युर्वृ॒क्षा ऊ॒र्ध्वस्व॑भा॒स्तिहा॒द्रोगो॑ अ॒यं तव॑ ॥ १ ॥
श॒तं या भेष॑जानि ते स॒हस्रं॑ स॒ंगता॑नि च ।
श्रेष्ठ॑मा॒स्राव॑भेष॒जं वसि॑ष्ठं रोग॒नाश॑नम् ॥ २ ॥
रु॒द्रस्य॑ मू॒चम॑स्य॒मृत॑स्य॒ नाभिः॑ ।

वि॒षाण॒का ना॒म वा अ॑सि पि॒तृणां॑ मू॒लादु॒त्थिता॑ वाती॒कृत॑ना॒शनी॑ ॥ ३ ॥

॥ ४५ ॥

प॒रो ऽपे॑हि म॒नस्या॒प कि॑म॒श॒स्तानि॑ शंस॑सि ।
प॒रेहि॑ न त्वा का॒मये॑ वृ॒क्षां व॒नानि॑ सं च॒र गृ॑हेषु गोषु मे॒ मनः॑ ॥ १ ॥
अ॒व॒श॒सा निःश॑सा यत्प॒राश॑सोपा॒रि॒म जा॑र्यतो॒ यत्स्व॑प॒नः ।
अ॒ग्निर्वि॒श्वान्य॑प॒ दुष्कृ॑तान्यजु॒ष्टान्य॑रे अ॒स्मद्धा॑तु ॥ २ ॥
यदि॑न्द्र ब्रह्म॒णस्प॑ते ऽपि मृ॒षा च॑राम॑सि ।
प्र॒चे॒ता न अ॑ङ्गि॒रसो॑ दु॒रिता॑त्पा॒तव॑हसः ॥ ३ ॥

॥ ४६ ॥

यो न जी॒वो ऽसि॑ म॒मृत॑ग॒र्भो ऽसि॑ स्व॒प्न । व॒रु॒णा॒नी ते॑ मा॒ता य॑मः ॥ १ ॥
वि॒द्य ते॑ स्व॒प्न ज॒निच॑ दे॒वजा॑मी॒नां पु॒त्रो ऽसि॑ य॒मस्य॑ कर॒णः । अ॒न्त॒को ऽसि॑ मृ॒त्युर॑सि । तं त्वा स्व॒प्न त॒था सं वि॑द्य स नः स्व॒प्न दु॒ष्वाप्त्वा॑
त्पाहि ॥ २ ॥

यथा॑ क॒लां यथा॑ श॒र्फं यथा॑णी स॒नय॑न्ति ।
ए॒वा दु॒ष्वाप्यं॑ स॒र्वं द्वि॑षते सं न॒याम॑सि ॥ ३ ॥

॥ ४७ ॥

अ॒ग्निः प्रा॑तःस॒वने॑ पा॒त्वस्मा॑च्चै॒श्वान॒रो वि॒श्वकृ॑द्वि॒श्वश॑भूः ।

स नः पावको द्रविणे दधात्वायुष्मन्तः सहभक्षाः स्याम ॥ १ ॥
 विश्वे देवा मरुत इन्द्रो अस्मानस्मिन्वितीये सर्वने न जङ्घुः ।
 आयुष्मन्तः प्रियमेषां वदेन्तो वयं देवानां सुमतौ स्याम ॥ २ ॥
 इदं तृतीयं सर्वनं कवीनामृतेन ये चमसमैरयन्त ।
 ते सौधन्नाः स्वरानशानाः स्विष्टिं नो अभि वस्यो नयन्तु ॥ ३ ॥

श्येनो ऽसि गायत्र्यच्छन्दा अनु त्वा रभे । स्वस्ति मा सं वहस्य ॥ ४८ ॥
 यज्ञस्योदचि स्वाहा ॥ १ ॥
 ऋभुरसि जगच्छन्दा अनु त्वा रभे । ० ॥ २ ॥
 वृषासि बिष्टुच्छन्दा अनु त्वा रभे । स्वस्ति मा सं वहस्य यज्ञस्यो-
 दचि स्वाहा ॥ ३ ॥

नहि ते अये तन्वः क्रूरमानंश मर्त्यः । ॥ ४९ ॥
 कपिर्बभस्ति तेजं स्वं जरायु गौरिव ॥ १ ॥
 मेष इव वै सं च वि चोर्वच्यसे यदुत्तरद्रावुपरश्च खादतः ।
 शीर्ष्णा शिरो ऽप्ससाप्सो अर्दयन्बंशून्बभस्ति हरितेभिरासभिः ॥ २ ॥
 सुपर्णा वाचमक्रतोप द्यव्याखरे कृष्णा इधिरा अनर्तिषुः ।
 नि यन्नियन्तुपरस्य निष्कृतिं पुरु रेतो दधिरे सूर्यश्चितः ॥ ३ ॥

हतं तर्दं समङ्कमासुमन्विना छिन्तं शिरो अपि पृष्टीः शृणीतम् । ॥ ५० ॥
 यवाच्चेददानपि नक्षतं मुखमथाभयं कृणुतं धान्याय ॥ १ ॥
 तर्दं है पतङ्ग है जभ्य हा उपङ्कस ।
 ब्रह्मेवासंस्थितं हविरनदन्त इमान्यवानहिसक्तो अपोदित ॥ २ ॥
 तर्दापते वधापते तृष्टजम्भा आ शृणोत मे ।
 य आराण्या व्यध्वरा ये के च स्थ व्यध्वरास्तान्सर्वां जम्भयामसि ॥ ३ ॥

॥ वा॒योः पू॒तः प॒वित्रेण॑ प्र॒त्यङ् सोमो॑ अ॒ति ह॒तः । इन्द्र॑स्य यु॒ज्यः सखा॑ ॥ १ ॥

आपो॑ अ॒स्मान्मा॒तरः सू॒ ॥ धृत॑ष्वः पु॒नन्तु॑ ।

वि॒श्वं हि रि॒प्रं प्र॒वह॑न्ति : शुचि॑रा पू॒त ए॒मि ॥ २ ॥

यत्किं॑ चे॒दं व॑रुण॒ दे॒व्ये जने॑ ऽभि॒द्रोहं॑ म॒नुष्या॑ ऽश्न॒न्ति ।

अचि॑त्या चे॒त्तव॑ ध॒र्मा यु॒योपि॑म मा न॒स्तस्मा॑दे॒नसो॑ दे॒व री॑रिषः ॥ ३ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ षष्ठोद्वयः प्रपाठकः ॥

॥ उत्सू॑र्यो दि॒व ए॒ति पु॒रो रक्षांसि॑ नि॒जूर्व॑न् ।

आ॒दि॒त्यः प॑र्व॒तेभ्यो॑ वि॒श्वदृ॑ष्टो अ॒दृष्ट॑हा ॥ १ ॥

नि गा॒वो गो॑ष्ठे अ॒सद॑न्नि मृ॒गासो॑ अ॒विक्ष॑त ।

न्यू॒ऽर्म॒यो न॑दी॒नां न्यू॑दृष्टा अ॒लिप्स॑त ॥ २ ॥

आ॒युर्दे॑दं वि॒पश्चितं॑ श्रु॒तां क॑र्ण॒स्य वी॑रुध॒म् ।

आ॒भार्घं वि॒श्वभै॑षजी॒मस्या॑दृष्टा॒न्नि श॑मय॒त् ॥ ३ ॥

॥ द्यौश्च॑ म इ॒दं पृ॑थि॒वी च॒ प्रचे॑तसौ शु॒क्रो बृ॑ह॒न्दक्षि॑णया पि॒पर्तु॑ ।

अ॒नु स्व॒धा चि॑कित्तां सोमो॑ अ॒भिर्वा॒युर्नः॑ पा॒तु स॒विता॑ भ॒र्गश्च॑ ॥ १ ॥

पु॒नः प्रा॒णः पु॒नरा॑त्मा न॒ ऐतु॑ पु॒नश्चक्षुः॑ पु॒नस्सु॑र्न॒ ऐतु॑ ।

वै॒श्वान॑रो नो अ॒द॒व्यस्त॑नूपा अ॒न्तस्ति॑ष्ठाति दु॒रितानि॑ वि॒श्वे ॥ २ ॥

सं व॑र्च॒सा प॑र्य॒सा सं त॑नू॒भिर॑ग॒न्महि॑ म॒नसा॑ सं शि॒वेन॑ ।

त्व॒ष्टा नो॑ अ॒थ व॑री॒यः कृ॑णो॒त्वनु॑ नो मा॒र्हे त॒वोऽ॒यद्वि॑रि॒ष्टम् ॥ ३ ॥

॥ इ॒दं तद्यु॑ज उत्त॑र॒मिन्द्रं॑ शु॒भाम्य॑दृ॒ष्टे ।

अ॒स्य क्ष॒त्रं श्रि॒यं म॒हीं वृ॑ष्टि॒रिव॑ वर्ध॒या तृ॑ण॒म् ॥ १ ॥

अ॒स्मै क्ष॒त्रम॑यीषोमा॒वस्मै॑ धा॒रय॑तं र॒यिम् ।

इ॒मं रा॒ष्ट्रस्या॑भी॒वर्गे॑ कृ॒णु॑तं यु॒ज उत्त॑रम् ॥ २ ॥

सबन्धुश्चासबन्धुश्च यो अस्माँ अभिदासति ।
सर्वं तं रन्धयासि मे यजमानाय सुन्वते ॥ ३ ॥

ये पन्थानो बहवो देवयाना अन्तरा द्यावापृथिवी संचरन्ति । ॥५५॥
तेषामज्यानि यतमो वहति तस्मै मा देवाः परि धत्तेह सर्वे ॥ १ ॥
यीष्मो हेमन्तः शिशिरो वसन्तः शरद्धर्षाः स्विते नो दधात ।
आ नो गोषु भजता प्रजायां निवात इवः शरणे स्याम ॥ २ ॥
इदावत्सराय परिवत्सराय संवात्सराय कृणुता बृहन्नमः ।
तेषां वयं सुमती यज्ञियानामपि भद्रे सौमनसे स्याम ॥ ३ ॥

मा नो देवा अर्हिर्वधीत्सतो कान्सहपूरुषान् । ॥५६॥
संयतं न वि ष्यरद्यात्तं न सं यमन्नमो देवजनेभ्यः ॥ १ ॥
नमो ऽस्त्वसिताय नमस्तिरश्चिराजये ।
स्वजाय बभवे नमो नमो देवजनेभ्यः ॥ २ ॥
सं ते हन्मि दता दतः समु ते हन्वा हनू ।
सं ते जिह्या जिह्वां सखांस्नाह आस्यम् ॥ ३ ॥

इदमिहा उ भेषजमिदं रुद्रस्य भेषजम् । ॥५७॥
येनेषुमेकतेजनां शतशल्यामपब्रवत् ॥ १ ॥
जालाषेणाभि विञ्चत जालाषेणोप सिञ्चत ।
जालाषमुयं भेषजं तेन नो मृड जीवसे ॥ २ ॥
शं च नो मयश्च नो मा च नः किं चनाममत् ।
क्ष्मा रपो विश्वं नो अस्तु भेषजं सर्वं नो अस्तु भेषजम् ॥ ३ ॥

यशसं मेन्द्रो
यशसं मा देवः ।

उभे इमे । ॥५८॥
इह स्याम् ॥१॥

यथेन्द्रो द्यावापृथिव्योर्यशस्वान्यथाप ओषधीषु यशस्वतीः ।

एवा विश्वेषु देवेषु वयं सर्वेषु यशसः स्याम ॥ २ ॥

यशा इन्द्रो यशा अमिर्यशाः सोमो अजायत ।

यशा विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥ ३ ॥

अनदुह्यस्त्वं प्रथमं धेनुभ्यस्त्वमरुन्धति ।

अधेनवे वयसे शर्म यद्व चतुष्पदे ॥ १ ॥

शर्म यद्वत्तोषधिः सह देवीररुन्धती ।

करत्पयस्वन्तं गोष्ठमयक्ष्माँ उत पूरुषान् ॥ २ ॥

विश्वरूपां सुभगामच्छावदामि जीवलाम् ।

सा नो रुद्रस्यास्तां हेतिं दूरं नयतु गोभ्यः ॥ ३ ॥

अयमा यात्यर्यमा पुरस्ताद्विधितमुपः ।

अस्या इद्वन्नयुवै पतिमुत जायामजानये ॥ १ ॥

अश्रमदियमर्यमन्न्यासां समनं यती ।

अङ्गो न्वर्यमन्नस्या अन्याः समनमायति ॥ २ ॥

धाता दाधार पृथिवीं धाता द्यामुत सूर्यम् ।

धातास्या अयुवै पतिं दधातु प्रतिकाम्यम् ॥ ३ ॥

मह्यमापो मधुमदेरयन्तां मह्यं सूरौ अभरज्ज्योतिषे कम ।

मह्यं देवा उत विश्वे तपोजा मह्यं देवः सविता व्यचो धात ॥ १ ॥

अहं विवेच पृथिवीमुत द्यामहमृतूरजनयं सप्त साकम् ।

अहं सत्यमनृतं यद्वदाम्यहं दैवीं परि वाचं विशश्व ॥ २ ॥

अहं जजान पृथिवीमुत द्यामहमृतूरजनयं सप्त सिन्धून् ।

अहं सत्यमनृतं यद्वदामि यो अग्नीषोमावजुषे सखाया ॥ ३ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

वैश्वानरो रश्मिभिर्नः पुनातु वातः प्राणेनेषिरो नभोभिः । ॥ ६२ ॥
 द्यावापृथिवी पर्यसा पर्यस्वती अतावरी यज्ञिये नः पुनीताम् ॥ १ ॥
 यस्या आशास्तन्वो वीतपृष्ठाः ।
 वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ २ ॥
 शुद्धा भवन्तः शुचयः पावकाः ।
 इहेडया सधमादं मदन्तो ज्योक्पश्येम सूर्यमुच्चरन्तम् ॥ ३ ॥

यस्ते देवी निर्ऋतिराबन्ध दामं यीवास्वविमोक्षं यत् । ॥ ६३ ॥
 तत्ते वि ध्याम्यायुषे वर्चसे बलायादोमदमन्महि प्रसूतः ॥ १ ॥
 नमो ऽस्तु ते निर्ऋते तिग्मतेजो ऽयस्सयान्वि चृता बन्धपाशान् ।
 यमो मह्यं पुनरिच्छां ददाति तस्मै यमाय नमो ऽस्तु मृत्यवे ॥ २ ॥
 अयस्सये द्रुपदे वैधिष इहाभिहितो मृत्युभिर्ये सहस्रम् ।
 यमेन त्वं पितृभिः संविदान उन्नमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ३ ॥
 सं समिधुवसे वृषन्मये विश्वान्यर्ये आ ।
 इडस्पदे समिध्यसे स नो वसून्वा भर ॥ ४ ॥

सं जानीध्वं सं पृथ्यध्वं सं वो मनींसि जानताम् । ॥ ६४ ॥
 देवा भागं यथा पूर्वं संजानाना उपासते ॥ १ ॥
 समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं व्रतं सह चित्तमेषाम् ।
 समानेन वो हविषा जुहोमि समानं चेतो अभिसंविशध्वम् ॥ २ ॥
 समानी व आकूतिः समाना हृदयानि वः ।
 समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥ ३ ॥

अव मन्युरवायताव बाहू मनोयुजा । ॥ ६५ ॥
 पराशर त्वं तेषां पराश्वं शुष्ममर्देयाधा नो रयिमा कृधि ॥ १ ॥
 निर्हस्तेभ्यो नैहस्तं यं देवाः शरुमस्यथ ।

वृक्षामि शूराणां बाहून्नेन हविषाहम् ॥ २ ॥
 इन्द्रश्चकार प्रथमं नैर्हस्तमसुरेभ्यः ।
 जयन्तु सत्त्वानो मम स्थिरेणेन्द्रेण मेदिना ॥ ३ ॥

॥ ६६ ॥ निर्हस्तः शत्रुरभिदासञ्जस्तु ये सेनाभिर्युधमायन्त्यस्मान् ।
 समर्पयेन्द्र महता वधेन द्राक्षेष्वामघहारो विविधः ॥ १ ॥
 आतन्वाना आयच्छन्तो ऽस्यन्तो ये च धावन् ।
 निर्हस्ताः शशव स्थनेन्द्रो वो ऽद्य पराशरेत् ॥ २ ॥
 निर्हस्ताः सन्तु शशवो ऽङ्गैषां स्नापयामसि ।
 अथैषामिन्द्र वेदांसि शतशो वि भञ्जामहे ॥ ३ ॥

॥ ६७ ॥ परि वर्त्मनि सर्वत इन्द्रः पूषा च सस्रतुः ।
 मुषन्त्वद्यामूः सेना अमिषाणां परस्तराम् ॥ १ ॥
 मूढा अमिषाश्चरताशीर्षाण इवाह्वयः ।
 तेषां वो अमिमूढानामिन्द्रो हन्तु वरवरम् ॥ २ ॥
 ऐषु नक्ष वृषाजिनं हरिणस्या भिर्यं कृधि ।
 पराङ्मिष एषत्ववाची गौरुपेषतु ॥ ३ ॥

॥ ६८ ॥ आयमगन्तविता क्षुरेणोष्णेन वाय उदकेनेहि ।
 आदित्या रुद्रा वसंव उन्दन्तु सचेतसः सोमस्य राज्ञो वपत प्रचेतसः ॥ १ ॥
 अदितिः श्मश्रु वपत्वाप उन्दन्तु वर्चसा ।
 चिकित्सतु प्रजापतिर्दीर्घायुत्वाय चक्षसे ॥ २ ॥
 येनावपत्सविता क्षुरेण सोमस्य राज्ञो वरुणस्य विद्वान् ।
 तेन ब्रह्माणो वपतेदमस्य गोमानन्धवानयमस्तु प्रजावान् ॥ ३ ॥

॥ ६९ ॥ गिरावरगराटेषु हिरण्ये गोषु यद्यशः ।

सुरायां सिध्यमानायां कीलाले मधु तन्मयि ॥ १ ॥
 अग्निना सारधेण मा मधुनाङ्गतं शुभस्पती ।
 यथा भर्गस्वतीं वाचमावदानि जनों अनु ॥ २ ॥
 मयि वर्चो अथो यशो ऽथो यज्ञस्य यत्पयः ।
 तन्मयि प्रजापतिर्दिवि द्यामिव दृंहतु ॥ ३ ॥

यथा मांसं यथा सुरा यथाक्षा अधिदेवने । ॥ ७० ॥
 यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्यते मनः ।
 एवा तै अग्नये मनो ऽधि वासे नि हन्यताम् ॥ २ ॥
 यथा हस्ती हस्तिन्याः पदेन पदमुद्युजे । यथा पुंसो ० । ० ॥ २ ॥
 यथा प्रधिर्यथोपधिर्यथा नभ्यं प्रधावधि ।
 यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्यते मनः ।
 एवा तै अग्नये मनो ऽधि वासे नि हन्यताम् ॥ ३ ॥

। ॥ ७१ ॥

यथासितः प्रचयते वशो अनु वर्षेषु कृत्स्नसुरस्य मायया । ॥ ७२ ॥
 एवा ते शेषः सहसायमको संसमकं कृणोतु ॥ १ ॥
 यथा पसस्तायादरं लभं कृतम् ।
 यावत्परस्वतः पसस्तावत्ते वर्धतां पसः ॥ २ ॥
 यावदङ्गीनं पारस्वतं हास्तिनं गार्दिभं च यत् ।

यावदश्वस्य वाजिनस्तावत्ते वर्धतां पसं ॥ ३ ॥

॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

॥ ७३ ॥ एह यातु वरुणः सोमो अग्निर्वृहस्पतिर्वसुभिरेह यातु ।
अस्य श्रियमुपसंयात सर्व उयस्य चेतुः संमनसः सजाताः ॥ १ ॥
यो वः शुष्मो हृदयेष्वन्तराकूतिर्या वो मनसि प्रविष्टा ।
तां ह्रीवयामि हविषा घृतेन मयि सजाता रमतिर्वो अस्तु ॥ २ ॥
इहैव स्त माप याताध्यस्तमूषा परस्तादपथं वः कृणोतु ।
वास्तोष्पतिरनु वो जोहवीतु मयि सजाता रमतिर्वो अस्तु ॥ ३ ॥

॥ ७४ ॥ सं वः पृथ्यन्तां तस्रपः सं मनीसि समु व्रता ।
सं वो ऽयं ब्रह्मणस्पतिर्भगः सं वो अजीगमत ॥ १ ॥
संज्ञपनं वो मनसो ऽथो संज्ञपनं हृदः ।
अथो भगस्य यक्षान्तं तेन संज्ञपयामि वः ॥ २ ॥
यथादित्या वसुभिः संबभूवुर्मरुद्भिर्ह्या अहंणीयमानाः ।
एवा बिणामबहंणीयमान इमां जनानसंमनसस्कृधीह ॥ ३ ॥

॥ ७५ ॥ निरमुं नुद ओक्सः सपत्नो यः पृतन्यति ।
नैर्वाघ्येन हविषेन्द्र एनं पराशरीत् ॥ १ ॥
परमां तं परावतमिन्द्रो नुदतु वृषहा ।
यतो न पुनरायति शश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥ २ ॥
एतु तिस्रः परावत एतु पञ्च जनों अति ।
एतु तिस्रो ऽति रोचना यतो न पुनरायति ।
शश्वतीभ्यः समाभ्यो यावत्सूर्यो असंहिवि ॥ ३ ॥

॥ ७६ ॥ य एनं परिषीदन्ति समादधति चक्षसे ।

१ ॥

॥ २ ॥

म् ।

॥

ति ।

अमेर्यः क्षत्रियो विद्वान्नामं गृह्णात्यायुषे ॥ ४ ॥

अस्थाद्यौरस्थात्पृथिव्यस्थाद्विश्वमिदं जगत् ।

॥ ७७ ॥

अस्थाने पर्वता अस्थु स्थान्यश्चो अतिष्ठिपम् ॥ १ ॥

य उदानं परायणं य उदानं न्यायनम् ।

आवर्तनं निवर्तनं यो गोपा अपि तं हुवे ॥ २ ॥

जातवदो नि वर्तय शतं ते सन्वावृतः ।

सहस्रं त उपावृतस्ताभिर्नः पुनरा कृधि ॥ ३ ॥

तेन भूतेन हविषायमा यायतां पुनः ।

॥ ७८ ॥

जायां यामसा आवाक्षुस्तां रसेनाभि वर्धताम् ॥ १ ॥

अभि वर्धतां पयसाभि राष्ट्रेण वर्धताम् ।

रम्या सहस्रवर्चसेमौ स्तामनुपक्षितौ ॥ २ ॥

त्वष्टा जायामजनयत्त्वष्टास्यै तां पतिम् ।

त्वष्टा सहस्रमायूषि दीर्घमायुः कृणोतु वाम् ॥ ३ ॥

अयं नो नभसस्पतिः संस्फानो अभि रक्षतु । असमातिं गृहेषु नः ॥ १ ॥ ७९ ॥

त्वं नो नभसस्पत जज्ञे गृहे

वसु ॥ २ ॥

देव संस्फान

तस्य नो रास्व तस्य नो धेहि तस्य ते भक्तिर्वांसः स्याम ॥ ३ ॥

॥ ८० ॥

अन्तरिक्षेण पतति विधा भूतावचाकशत ।
 शुनो दिव्यस्य यन्महस्तेना ते हविषा विधेम ॥ १ ॥
 ये चयः कालकाञ्चा दिवि देवा इव धिताः ।
 तान्सर्वानह ऊतये ऽस्मा अरिहतातये ॥ २ ॥
 अप्सु ते जन्म दिवि ते सधस्व समुद्रे अन्तर्महिमा ते पृथिव्याम् ।
 शुनो दिव्यस्य यन्महस्तेना ते हविषा विधेम ॥ ३ ॥

॥ ८१ ॥

यन्तासि यक्षसे हस्तावप रक्षीसि सेधसि ।
 प्रजां धनं च गृह्णानः परिहस्तो अभूदयम् ॥ १ ॥
 परिहस्त वि धारय योनिं गर्भाय धातवे ।
 मर्यादे पुषमा धेहि तं त्वमा गमयागमे ॥ २ ॥
 यं परिहस्तमविभरदितिः पुषकाम्या ।
 तष्टा तमस्या आ वन्नाद्यथा पुषं जनादिति ॥ ३ ॥

॥ ८२ ॥

आगच्छत आगतस्य नाम गृह्णाम्यायतः ।
 इन्द्रस्य वृषघ्नो वन्दे वासवस्य शतक्रतोः ॥ १ ॥
 येन सूर्यां सावित्रीमग्निनोहतुः पथा ।
 तेन मामब्रवीद्भगो जायामा वहतादिति ॥ २ ॥
 यस्ते ऽकुशो वसुदानो बृहन्निन्द्र हिरण्ययः ।
 तेना जनीयते जायां मय्यं धेहि शचीपते ॥ ३ ॥

॥ षष्ठ्यो ऽनुवाकः ॥

॥ ८३ ॥

अपचितः प्र पतत सुपर्णो वसतेरिव ।
 सूर्यः कृणोतु भेषजं चन्द्रमा वो ऽपोहतु ॥ १ ॥
 अन्येका श्येन्येका कृष्णेका रोहिणी द्वे ।
 सर्वासामयम् नामावीरघ्नीरपेतन ॥ २ ॥

असूतिका रामायस्यपचित्र पतिष्यति ।

ग्लौरितः प्र पतिष्यति स गलुन्तो नशिष्यति ॥ ३ ॥

वीहि स्वामाहुतिं जुषाणो मनसा स्वाहा मनसा यदिदं जुहोमि ॥ ४ ॥

यस्यास्त आसनि घोरे जुहोम्येषां ब्रह्मानामवसर्जनाय कम् । ॥ ८४ ॥

भूमिरिति त्वाभिप्रमचते जना निर्ऋतिरिति त्वाहं परि वेद सर्वतः ॥ १ ॥

भूते हविष्मती भवैष ते भागो यो अस्मासु । मुञ्चेमानमूनेनसः स्वाहा ॥ २ ॥

एवो ष्वपस्मन्निर्ऋते ऽनेहा ।

यमो मद्यं पुनरिच्छां ददाति । ३ ॥

अयस्मये दुपदे वैधिष इहाभिहितो मृत्युभिर्ये सहस्रम् ।

यमेन त्वं पितृभिः संविदान उत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ४ ॥

वारुणो वारयाता अयं देवो वनस्पतिः ।

॥ ८५ ॥

यक्ष्मो यो अस्मिन्नाविष्टस्तमु देवा अवीवरन् ॥ १ ॥

इन्द्रस्य वचसा वयं मित्रस्य वरुणस्य च ।

देवानां सर्वेषां वाचा यक्ष्मं ते वारयामहे ॥ २ ॥

यथा वृष इमा आपस्तस्तम्भं विश्वधा यतीः ।

एवा ते अपिना यक्ष्मं वैश्वानरेण वारये ॥ ३ ॥

वृषेन्द्र

अयम् ।

॥ ८६ ॥

वृषा विश्व

॥ १ ॥

समुद्र ईशे ।

चन्द्रमा नक्षत्राणामीशे त्वमेकवृषो भव ॥ २ ॥

सप्तादस्यसुराणां ककुब्मनुद्याणाम् ।

देवानामर्धभागसि त्वमेकवृषो भव ॥ ३ ॥

॥ ८७ ॥

आ त्वाहर्षमन्तरभूर्ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलत् ।
 विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु मा त्वाष्ट्रमधि भशत् ॥ १ ॥
 इहैवैधि माप चोष्टाः पर्वत इवाविचाचलत् ।
 इन्द्रो राष्ट्रमु धारय ॥ २ ॥
 इन्द्र ध्रुवेण हविषा ।
 तस्मै त्वदयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥ ३ ॥

॥ ८८ ॥

ध्रुवा द्यौर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवं विश्वमिदं जगत् ।
 ध्रुवासः पर्वता इमे ध्रुवो राजा विशमयम् ॥ १ ॥
 ध्रुवं ते राजा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।
 ध्रुवं त इन्द्रश्चापिष्य राष्ट्रं धारयतां ध्रुवम् ॥ २ ॥
 ध्रुवो ऽर्चुतः प्र मृणी ऽधरान्यादयस्व ।
 सर्वा दिशः संमनसः समितिः कल्पतामिह ॥ ३ ॥

॥ ८९ ॥

इदं यत्प्रेण्यः शिरो दत्तं सोमेन वृष्यम् ।
 ततः परि प्रजातेन हार्दिं ते शोचयामसि ॥ १ ॥
 शोचयामसि ते हार्दिं शोचयामसि ते मनः ।
 वातं धूम इव सध्वं इह मामेवान्वेतु ते मनः ॥ २ ॥
 मर्षं त्वा मिचावरुणी मर्षं देवी सरस्वती ।
 मर्षं त्वा मर्षं भूम्या उभावन्तौ समस्यताम् ॥ ३ ॥

॥ ९० ॥

यां ते रुद्र इषुमास्यदङ्गेभ्यो हृदयाय च ।
 इदं तामस्य त्वह्यं विषूचीं वि वृहामसि ॥ १ ॥
 यास्ते शतं धमनयो ऽङ्गान्यनु विष्टिताः ।
 तासां ते सर्वासां वयं निर्विषाणि हूयामसि ॥ २ ॥
 नमस्ते रुद्रास्यते नमः प्रतिहितायै ।

नमो विसृज्यमानायै नमो निपतितायै ॥ ३ ॥

इ॒मं य॒वम॑ष्टा॒योगैः षड्योगे॑भिर॒चर्क॑षुः । ॥९१॥
तेना॒ ते त॒न्वोऽर॑पो ऽपा॒चीन॑मप॒थ्यये ॥ १ ॥
न्य॒ग्वातो॑ वाति॒ न्यक्त॑पति॒ सूर्यैः ।
नी॒चीन॑म॒घ्ना दु॒हे न्य॑भवतु ते रपः ॥ २ ॥
आप॒ इ॒ष्टा उ॒ भेष॑जीरापो॒ अमी॑व॒चात॑नीः ।
आपो॒ विश्व॑स्य भेष॒जीस्ता॑स्ते कृ॒ण्वन्तु॒ भेष॑जम् ॥ ३ ॥

वा॒तर॑हा भव वाजि॒न्युज्य॑मान॒ इन्द्र॑स्य याहि प्र॒सवे॑ मनोजवाः । ॥९२॥
यु॒ञ्जन्तु॒ त्वा म॒रुतो॑ वि॒श्ववे॑दस॒ आ ते॒ त्वष्टा॑ प॒त्सु ज॒वं द॑धातु ॥ १ ॥
ज॒वस्ते॑ अ॒र्वचि॑र्हितो गुहा॒ यः श्ये॑ने वात॒ उत॒ यो ऽच॑रत्परी॒क्षतः॑ ।
तेन॒ त्वं वा॑जि॒न्बल॑वा॒न्बले॑नाजिं जय॒ सम॑ने पा॒रयि॑ष्णुः ॥ २ ॥
त॒नूष्टे॑ वाजि॒न्तन्व॑न् न॒यन्ती॑
अ॒हुतो॑ म॒हो ध॒रुणाय॑ दे॒वो ॥ ३ ॥

॥ नवमो ऽनुवाकः ॥

य॒मो । ब॒भ्रुः श॒र्वो ऽस्ता॒ नील॑शिखर॒डः । ॥९३॥
दे॒वज॑ना । अ॒स्माकं॑ परि॒ वृ॒ञ्जन्तु॒ वी॒रान् ॥ १ ॥
मन॑सा होमैर्हर॑सा घृ॒तेन॑ श॒र्वाया॑स्त्र उ॒त रा॒ज्ञे भ॑वाय ।
नम॑स्येभ॒ नय॑न्तु ॥ २ ॥
चा॒र्यध्वं । वि॒श्ववे॑दसः ।
अ॒ग्नीषो॑मा वरु॒णः पू॒तद॑क्षा वा॒ताप॑र्जन्ययोः सु॒म॒तौ स्या॑म ॥ ३ ॥

सं वो॒ मना॑सि सं व्र॒ता स॒माकू॑तीर्नमामसि । ॥९४॥
अ॒मी ये वि॒व्रता॑ स्थन॒ तान्वः॒ सं न॑मयामसि ॥ १ ॥

अथर्ववेद

१७

अहं गृभ्णामि मनसा मनीसि मम चित्तमनु चित्तेभिरेते ।
 मम वशेषु हृदयानि वः कृणोमि मम यातमनुवर्तमान एत ॥ २ ॥
 ओते मे द्यावापृथिवी ओता देवी सरस्वती ।
 ओतौ म इन्द्रायिष्यार्थास्तेदं सरस्वति ॥ ३ ॥

॥ ९५ ॥

अश्वत्थो देवसदनस्तृतीयस्यामितो दिवि ।
 तचामृतस्य चक्षुषं देवाः कुष्टमवचत ॥ १ ॥
 हिरण्ययी नीरचरद्विरण्यबन्धना दिवि ।
 तचामृतस्य पुष्यं देवाः कुष्टमवचत ॥ २ ॥
 गर्भो अस्योषधीनां गर्भो हिमवतामुत ।
 गर्भो विश्वस्य भूतस्येम मे अगदं कृधि ॥ ३ ॥

॥ ९६ ॥

या ओषधयः सोमराज्ञीर्वेहीः शतविचक्षणाः ।
 बृहस्पतिप्रसूतास्ता नो मुञ्चन्वहंसः ॥ १ ॥
 मुञ्चन्तु मा शपथ्याऽदयो वरुण्यादुत ।
 अथो यमस्य पङ्क्तीनां शस्त्रिणां स्याद्देवकिल्बिषात् ॥ २ ॥
 यच्चक्षुषा मनसा यच्च वाचोपारिम जायतो यत्स्वपन्तः ।
 सोमस्तानि स्वधया नः पुनातु ॥ ३ ॥

॥ ९७ ॥

अभिभूर्यज्ञो अभिभूरगिरिभिभूः सोमो अभिभूरिन्द्रः ।
 अभ्य॑हं विष्वाः पृतना यथासान्येवा विधेमामिहोवा इदं हविः ॥ १ ॥
 स्वधास्तु मिषावरुणा विपश्चिता प्रजावत्क्षुषं मधुनेह पिबतम् ।
 बाधेयां दूरं निर्ऋतिं पराचैः कृतं चिदेनः प्र मुमुक्षुमसत् ॥ २ ॥
 इमं मुयमिन्द्रं सखायो अनु सं रभध्वम् ।
 याम् वज्रबाहुं जयन्तमज्म प्रमृणन्तमोजसा ॥ ३ ॥

इन्द्रो जयाति न परा जयाता अधिराजो राजसु राजयाति । ॥९८॥

चर्कृत्य ईड्यो वन्द्योपसद्यो नमस्यो भवेह ॥ १ ॥

त्वमिन्द्राधिराजः श्रवस्युस्त्वं भूरभिभूतिर्जनानाम् ।

त्वं रै

प्राच

यष

ऽसि ।

। ३ ॥

अभि त्वेन्द्र वरिमतः पुरा त्वांहूणाशुवे ।

॥९९॥

ह्यम्युयं चेत्त

॥ १ ॥

यो अद्य सेन्यो

।

इन्द्रस्य तच्च बाहू समन्तं परि दध्मः ॥ २ ॥

परि दध्म इन्द्रस्य बाहू समन्तं चातुस्त्रायतां नः ।

देवं सवितः सोमं राजन्सुमनसं मा कृणु स्वस्तये ॥ ३ ॥

देवा अदुः सूर्यो अदाद्यौरदात्पृथिव्यदात् ।

॥१००॥

तिस्रः सरस्वतीरदुः सचिन्ता विषदूषणम् ॥ १ ॥

यद्यो देवा उपजीका आसिश्चन्धन्वन्युदकम् ।

तेन देवप्रसूतेनेदं दूषयता विषम् ॥ २ ॥

असुराणां दुहितासि सा देवानामसि स्वसा ।

दिवस्पृथिव्याः संभूता सा चर्करासं विषम् ॥ ३ ॥

आ वृषायस्व शसिहि वर्धस्व प्रथयस्व च ।

॥१०१॥

यथाङ्गं वर्धतां शेषस्तेन योषितमिज्जहि ॥ १ ॥

येन कृशं वाजयन्ति येन हिन्वन्यातुरम् ।

तेनास्य ब्रह्मणस्पते धनुरिवा तानया पसः ॥ २ ॥

आहं तनोमि ते पसो अधि ज्यामिव धन्वनि ।

क्रमस्वर्श इव रोहितमनवग्लायता सदा ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥

यथायं वाहो अश्विना समैति सं च वर्तते ।
 एवा मामभि ते मनः समैतु सं च वर्तताम् ॥ १ ॥
 आहं खिदामि ते मनो राजाश्वः पृच्छामिव ।
 रेष्मच्छिबं यथा तृणम् मयि ते वेष्टतां मनः ॥ २ ॥
 आज्ञनस्य मदुधस्य कुष्ठस्य नलदस्य च ।
 तुरो भगस्य हस्ताभ्यामनुरोधनमुञ्चरे ॥ ३ ॥

॥ दशमो ऽनुवाकः ॥

॥ चतुर्दशः प्रपाठकः ॥

॥ १०३ ॥

संदानं वो बृहस्पतिः संदानं सविता कर्त ।
 संदानं मिषो अर्यमा संदानं भगो अश्विना ॥ १ ॥
 सं परमान्तसमवमानथो सं द्यामि मध्यमान् ।
 इन्द्रस्ताप्यर्यहार्दासा तानमे सं द्या त्वम् ॥ २ ॥
 अमी ये युधमायन्ति केतून्कृत्वानीकशः ।
 इन्द्रस्ताप्यर्यहार्दासा तानमे सं द्या त्वम् ॥ ३ ॥

॥ १०४ ॥

आदानेन संदानेनामिषाना द्यामसि ।
 अपाना ये चैषां प्राणा असुनासून्तसमच्छिदन् ॥ १ ॥
 इदमादानमकारं तपसेन्द्रेण संशितम् ।
 अमिषा ये ऽच नः सन्ति तानमे आ द्या त्वम् ॥ २ ॥
 ऐनान्यतामिन्द्राग्नी सोमो राजा च मेदिनी ।
 इन्द्रो मरुत्वानादानममिषेभ्यः कृणोतु नः ॥ ३ ॥

॥ १०५ ॥

यथा मनो मनस्केतैः परापतत्याशुमत ।

ए॒वा त्वं का॒से प्र प॑त॒ मन॒सो ऽनु॑ प्रवा॒य्यम् ॥ १ ॥
यथा॒ बा॒णः सु॑सं॒शितः॑ प॒राप॑त॒त्याशु॑मत् ।
ए॒वा त्वं का॒से प्र प॑त॒ पृथि॒व्या अ॒नु सं॑व॒तम् ॥ २ ॥
यथा॒ सूर्य॑स्य र॒श्मयः॑ प॒राप॑त॒न्याशु॑मत् ।
ए॒वा त्वं का॒से प्र प॑त॒ समु॑द्र॒स्यानु॑ वि॒क्षर॑म् ॥ ३ ॥

आ॒यने॑ ते प॒राय॑णे दू॒र्वा रो॑हतु पु॒ष्पिणी॑ ।
उ॒त्तो वा॒ तच्च॑ जा॒यतां॑ हृ॒दो वा पु॒ण्डरी॑क॒वान् ॥ १ ॥
अ॒पा॒मिदं॑ न्य॒यनं॑ स॒मुद्र॑स्य नि॒वेश॑नम् ।
म॒ध्ये हृ॒दस्य॑ नो गृ॒हाः प॒राची॑ना मु॒खा कृ॒धि ॥ २ ॥
हि॒मस्य॑ त्वा ज॒रायु॑णा शाले॒ परि॑ व्य॒याम॑सि ।
शी॒तहृ॑दा हि नो भु॒वो ऽमि॑ष्कृ॒णोतु॑ भे॒षज॑म् ॥ ३ ॥

॥ १०६ ॥

वि॒श्वजि॑न्नायमा॒णायै॑ मा॒ परि॑ देहि ।
चा॒यमा॑णे द्वि॒पाच्च॑ स॒र्वे नो॑ रक्ष॒ चतु॑ष्पा॒द्यच्च॑ नः स्व॒म् ॥ १ ॥
चा॒यमा॑णे वि॒श्वजि॑ते मा॒ परि॑ देहि । वि॒श्वजि॑द्वि॒पाच्च॑ ॥ २ ॥
वि॒श्वजि॑त्कल्या॒णायै॑ मा॒ परि॑ देहि । क॒ल्या॑णि द्वि॒पाच्च॑ ॥ ३ ॥
क॒ल्या॑णि स॒र्ववि॑दे मा॒ परि॑ देहि ।
स॒र्ववि॑द् द्वि॒पाच्च॑ स॒र्वे नो॑ रक्ष॒ चतु॑ष्पा॒द्यच्च॑ नः स्व॒म् ॥ ४ ॥

॥ १०७ ॥

त्वं नो॑ मे॒धे प्र॑थ॒मा गो॒भिर॑श्चे॒भिरा॑ ग॒हि ।
त्वं सूर्य॑स्य र॒श्मिभि॑स्त्वं नो॑ अ॒सि य॒ज्ञिया॑ ॥ १ ॥
मे॒धाम॑हं प्र॑थ॒मां ब्र॑ह्म॒रत्नीं॑ ब्र॒ह्मजू॑तामृषि॒ष्टुता॑म् ।
प्र॒पीतां॑ ब्र॒ह्मचा॑रिभिर्दे॒वाना॑म॒वसे॑ हु॒वे ॥ २ ॥
यां मे॒धामृ॑भवो वि॒दुर्यां॑ मे॒धाम॑सु॒रा वि॒दुः ।
ऋ॒षयो॑ भ॒द्रां मे॒धां यां॑ वि॒दुस्तां॑ म॒य्या वै॑श॒याम॑सि ॥ ३ ॥

॥ १०८ ॥

यामृषयो भूतकृतो मेधां मेधाविनो विदुः ।
 तया मामद्य मेधयामे मेधाविनं कृणु ॥ ४ ॥
 मेधां सायं मेधां प्रातर्मेधां मध्यन्दिनं परि ।
 मेधां सूर्यस्य रश्मिभिर्वचसा वैश्यामहे ॥ ५ ॥

पिप्पली क्षिप्रभेषज्युतातिविश्वभेषजी ।
 तां देवाः समकल्पयन्त्रियं जीवित्वा अलम् ॥ १ ॥
 पिप्पल्यः समवदन्तायतीर्जननादधि ।
 यं जीवमन्नवामहे न स रिष्यति पूरुषः ॥ २ ॥
 असुरास्त्वा न्यस्तनन्देवास्त्वोदवपत्युनः ।
 वातीकृतस्य भेषजीमणो क्षिप्रस्य भेषजीम् ॥ ३ ॥

प्रानो हि कमीड्यो अध्येषु सनाच्च होता नय्यच्च सत्ति ।
 स्वां चाये तच्च पिप्रायस्त्वास्त्र्यं च सौभगमा यजस्व ॥ १ ॥
 ज्यैष्ठ्यां जातो विचृतोर्यमस्य मूलबर्हणात्यरि पाप्मेनम् ।
 अत्येनं नेषदुरितानि विश्वा दीर्घायुत्वार्यं शतशरदाय ॥ २ ॥
 व्याघ्रे ऽग्रजनिष्ट वीरो नक्षत्रजा जायमानः सुवीरः ।
 स मा वधीत्यितरं वर्धमानो मा मातरं प्र मिनीञ्जनिषीम् ॥ ३ ॥

इमं मे अये पुरुषं मुमुग्ध्ययं यो वदः सुयतो लालपीति ।
 अतो ऽधि ते कृणवन्नागधेयं यदानुन्मदितो ऽसन्ति ॥ १ ॥
 अग्निष्टे नि शमवतु यदि ते मन उद्युतम् ।
 यानुन्मदितो ऽसन्ति ॥ २ ॥
 रक्षसस्परि ।
 दानुन्मदितो ऽसन्ति ॥ ३ ॥
 पुनस्त्वा दुरप्सरसः पुनरिन्द्रः पुनर्भगः ।

पनस्त्वा दुर्विधे देवा यथानुन्मदितो ऽसंसि ॥ ४ ॥

मा ज्येष्ठं वधीद्यमय एषां मूलबर्हणात्परि पाद्येनम् । ॥११२॥
 स याद्याः पाशाब्धि चृतं प्र नु जानन्तु विधे ॥ १ ॥
 उन्मुञ्च पाशांस्त्वमय एषां येभिरासन् ।
 स याद्याः पाशाब्धि चृतं प्रजानन्वितापुत्रौ मातरं मुञ्च सर्वान् ॥ २ ॥
 येभिः पाशैः परिवित्तो विबद्धो ऽङ्गेऽङ्ग आर्पित उत्सितश्च ।
 वि ते मुञ्चन्तां विमुचो हि सन्ति भूणमि पूषन्दुरितानि मृक्ष ॥ ३ ॥

तृते देवा नं मनुष्येषु ममृजे । ॥११३॥
 ततो यदि त्व देवा ब्रह्मणा नाशयन्तु ॥ १ ॥
 ॥ नीहारान् ।
 रितानि मृक्ष ॥ २ ॥
 ।
 ॥ नाशयन्तु ॥ ३ ॥

॥ एकादशमो ऽनुवाकः ॥

यद्देवा देवहेडनं देवासश्चकृमा वयम् । ॥११४॥
 आदित्यास्तस्मान्नो यूयमृतस्यर्तेन मुञ्चत ॥ १ ॥
 ऋतस्यर्तेनादित्या यजन्ता मुञ्चतेह नः ।
 यज्ञं यद्यज्ञवाहसः शिक्षन्तो नोपशेकिम ॥ २ ॥
 मेदस्वता यजमानाः सुचाज्यानि जुह्वतः ।
 अकामा विधे वो देवाः शिक्षन्तो नोप शेकिम ॥ ३ ॥

यद्विद्वांसो यद्विद्वांस एनांसि चकृमा वयम् । ॥११५॥
 यूयं नस्तस्मान्मुञ्चत विधे देवाः सजोषसः ॥ १ ॥

यदि जायद्यदि स्वपन्नेन एनस्यो ऽकरम् ।
 भूतं मा तस्मान्नर्थं च दुपदादिव मुञ्चताम् ॥ २ ॥
 दुपदादिव मुमुचानः स्विन्नः स्नात्वा मलादिव ।
 पूतं पवित्रेणैवाज्यं विश्वे शुम्भन्तु मेनसः ॥ ३ ॥

यद्यामं चक्रुर्निखनन्तो अये कर्षीवणा अन्नविदो न विद्वया ।
 वैवस्वते राजनि तज्जुहोम्यथ यज्ञियं मधुमदस्तु नो ऽन्नम् ॥ १ ॥
 ब्रागधेयं मधुभागो मधुना सं सृजाति ।
 न आगन्त्यद्वा पितापराद्धो जिहीडे ॥ २ ॥
 यदीदं मातुर्येदि वा पितुर्नः परि भ्रातुः पुत्राश्चेत्तस एन आगन् ।
 यावन्तो अस्मान्पितरः सचन्ते तेषां सर्वेषां शिवो अस्तु मन्युः ॥ ३ ॥

अपमित्यमप्रतीक्षं यदस्मि यमस्य येन बलिना चरामि ।
 इदं तदमे अनृणो भवामि त्वं पाशाच्चिचृतं वेत्थ सर्वान् ॥ १ ॥
 इहैव सन्तः प्रति दध्म एनज्जीवा जीवेभ्यो नि हराम एनत् ।
 अपमित्य धान्यं यज्जघासाहमिदं तदमे अनृणो भवामि ॥ २ ॥
 अनृणा अस्मिन्नृणाः परस्मिन्नृतीये लोके अनृणाः स्याम ।
 ये देवयानाः पितृयाणाञ्च लोकाः सर्वान्यथो अनृणा आ क्षियेम ॥ ३ ॥

यद्वस्त्राभ्यां चकृम किल्बिषाण्यक्षाणां गणमुपलिप्तमानाः ।
 उर्यपश्ये नृणं नः ॥ १ ॥
 उर्यपश्ये दत्तं न एतत् ।
 ऋणान्नो रज्जुरायत् ॥ २ ॥
 यस्मा ऋ गो अभ्यैमि देवाः ।
 ते वाचं त्वधीतम् ॥ ३ ॥

यददीष्यन्नृणमहं कृणोम्यदास्यन्नम उत संगृणामि । ॥११९॥
 वैश्वानरो नो अधिपा वसिष्ठ उदिन्नयाति सुकृतस्य लोकम् ॥ १ ॥
 वैश्वानराय प्रति वेदयामि यद्यृणं संगरो देवतासु ।
 स एतान्याशाच्चित्तं वेद सर्वानथ पक्वेन सह सं भवेम ॥ २ ॥
 वैश्वानरः पविता मा पुनातु यासंगरमभिधावाम्याशाम् ।
 अनाजानन्मनसा याचमानो यत्तथैनो अप तत्सुवामि ॥ ३ ॥

यदन्नरिष्टं पृथिवीमुत द्यां यन्मातरं पितरं वा जिहिंसिम । ॥१२०॥
 अयं तस्मान्नाहंपत्यो नो अपिरुदिन्नयाति सुकृतस्य लोकम् ॥ १ ॥
 भूमिर्मातादितिर्नो जनिषं भातान्नरिष्टमभिषस्या नः ।
 द्यौर्नः पिता पित्र्याहं भवाति जामिमृत्वा माव पत्ति लोकात् ॥ २ ॥
 यथा मुहार्दः सुकृतो मदन्ति विहाय रोगं तच्च १ः स्वायाः ।
 अक्षोणा अक्षैरहुताः स्वर्गे तच पश्येम पितरौ च पुत्रान् ॥ ३ ॥

विषाणा पाशाच्च धाध्यस्मद्य उक्तमा अधमा वारुणा ये । ॥१२१॥
 दुष्वध्रं दुरितं निः ध्वास्मदथ गच्छेम सुकृतस्य लोकम् ॥ १ ॥
 यद्धारुणि बध्यसे यच्च रज्ज्वां यद्भूम्यां बध्यसे यच्च वाचा ।
 अयं तस्मान्नाहंपत्यो नो अपिरुदिन्नयाति सुकृतस्य लोकम् ॥ २ ॥
 उदगातां भगवती विचृतौ नाम तारके ।
 प्रेहामृतस्य यच्छतां प्रेतु बद्धकमोचनम् ॥ ३ ॥
 वि जिहीष्व लोकं कृणु बन्धान्मुञ्चासि बद्धकम् ।
 योन्या इव प्रच्युतो गर्भः पथः सर्वो अनु क्षिय ॥ ४ ॥

एतं भागं परि ददामि विद्वाच्चिन्धकर्मप्रथमजा चतुस्य । ॥१२२॥
 अस्माभिर्देतं जरसः परस्तादद्विन्नं तन्नुमनु सं तरेम ॥ १ ॥
 तत् तन्नुमन्नेके तरन्ति येषां दत्तं पित्र्यमायनेन ।

अबन्ध्वेके ददतः प्रयच्छन्तो दातुं चेद्विद्वान्स स्वर्ग एव ॥ २ ॥
 अन्वाभेयामनुसंभेयामेतं लोकं अहधानाः सचन्ते ।
 यद्वां पक्वं परिविष्टमग्नौ तस्य गुप्त्रये दंपती सं अयेयाम् ॥ ३ ॥
 यज्ञं यन्तं मनसा बृहन्तमन्वारोहामि तपसा सयोनिः ।
 उपहूता अग्ने जरसः परस्तात्तृतीये नाके सधमादं मदेम ॥ ४ ॥
 शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिया इमा ब्रह्मणा हस्तेषु प्रपृथक्सादयामि ।
 यत्काम इदमभिषिञ्चामि वो ऽहमिन्द्रो मस्त्वान्स ददातु तन्मे ॥ ५ ॥

॥ १२३ ॥ एतं सधस्थाः परि वो ददामि यं शैवधिमावहाज्जातवेदाः ।
 अन्वागन्ता यजमानः स्वस्ति तं स्म जानीत परमे व्योमन् ॥ १ ॥
 जानीत स्मै न परमे व्योमन् देवाः सधस्था विद लोकमथ ।
 अन्वागन्ता यजमानः स्वस्तीष्टापूर्तिं स्म कृणुताविरस्मै ॥ २ ॥
 देवाः पितरः पितरो देवाः । यो अस्मि सो अस्मि ॥ ३ ॥
 स पंचामि स ददामि स यजे स दत्तान्मा यूषम् ॥ ४ ॥
 नाके राजन्मति तिष्ठ तथैतन्मति तिष्ठतु ।
 विद्धि पूर्तस्य नो राजन्स देव सुमना भव ॥ ५ ॥

॥ १२४ ॥ दिवो नु मां बृहतो स्तोको अभ्यपन्नद्रसेन ।
 समिन्द्रियेण पयसाहमं सुकृतां कृतेन ॥ १ ॥
 तद्यद्यन्तरिक्षात्स उ वायुरेव ।
 शसंस आपो नुदन्तु निर्धृतिं पराचैः ॥ २ ॥
 मृद्धिर्हिरण्मतिः ॥ ३ ॥
 सर्वो पवित्रा वितताध्यस्मत्तन्मा
 ॥ द्वादशो ऽनुवाकः ॥

॥ १२५ ॥ वनस्पते वीद्वङ्गो हि भूया अस्मात्सखा प्रतरणः सुवीरः ।

गोभिः संनद्धो असि वीडयस्वास्थाता ते जयतु जेतानि ॥ १ ॥
 दिवस्पृथिव्याः पर्योज उद्धृतं वनस्पतिभ्यः पर्याभृतं सहः ।
 अपामोज्मानं परि गोभिराभृतमिन्द्रस्य वज्रं हविषा रथं यज ॥ २ ॥
 इन्द्रस्यौजो मरुतामनीकं मिचस्य गर्भो वरुणस्य नाभिः ।
 स इमां नो हव्यदातिं जुषाणो देव रथं प्रति हव्या गृभाय ॥ ३ ॥

उप श्वासय पथिवीमत छां परुषा ते वचतां विष्टितं जगत् । ॥ १२६ ॥
 स दुन्दुभे सेध शर्बून् ॥ १ ॥
 आ क्रन्दय बलमोजो न आ धा अभि दृन दृरिता बार्धमानः ।
 अप सेध दुन्दुभे िडयस्व ॥ २ ॥
 प्रामूं जयाभी३ं ।
 समश्रपणाः पतन्तु ना नरा ऽस्माकामन्द्र राथनो जयन्तु ॥ ३ ॥

विद्रुधस्य बलासस्य लोहितस्य वनस्पते । ॥ १२७ ॥
 विसर्त्यकस्यौषधे मोक्षिषः पिशितं चन ॥ १ ॥
 यौ ते बलास तिष्ठतः कक्षे मुष्कावपश्चिती ।
 वेदाहं तस्य भेषजं शीपुदुरभिचक्षणम् ॥ २ ॥
 यो अङ्गो यः कार्यो यो अस्थोर्विसर्त्यकः ।
 वि वृहामो विसर्त्यकं विद्रुधं हृदयामयम् ।
 परा तमज्ञातं यक्ष्ममधराजं सुवामसि ॥ ३ ॥

शकधूमं नक्षत्राणि यद्राजानमकुर्वत । ॥ १२८ ॥
 भद्राहमस्मै प्रायच्छन्निदं राष्ट्रमसादिति ॥ १ ॥
 भद्राहं नो मध्यन्दिने भद्राहं सायमस्तु नः ।
 भद्राहं नो अहां प्राता रात्री भद्राहमस्तु नः ॥ २ ॥
 अहोरात्राभ्यां नक्षत्रेभ्यः सूर्याचन्द्रमसाभ्याम् ।

भद्राहमस्सभ्यं राजं छकधूम त्वं कृधि ॥ ३ ॥
 यो नो भद्राहमकरः सायं नक्तमथो दिवा ।
 तस्मै ते नक्षत्रराज शकधूम सदा नमः ॥ ४ ॥

भगेन मा शांशयेन साकमिन्द्रेण मेदिना ।
 कृणोमि भगिनं मापं द्रान्वरातयः ॥ १ ॥
 येन वृक्षो अभ्यभवो भगेन वर्चसा सह ।
 तेन मा भगिनं कृण्वपं द्रान्वरातयः ॥ २ ॥
 यो अन्यो यः पुनःसरो भगो वृक्षेष्वहितः ।
 तेन मा भगिनं कृण्वपं द्रान्वरातयः ॥ ३ ॥

रथजितां रथजितेयीनामस्मरतामयं स्मरः ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ १ ॥
 असी मे स्मरतादिति प्रियो मे स्मरतादिति । देवाः ० ॥ २ ॥
 यथा मम स्मरादसौ नामुषाहं कदा चन ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ ३ ॥
 उन्मादयत मरुत उदन्तरिक्ष मादय ।
 अय उन्मादया त्वमसौ मामनु शोचतु ॥ ४ ॥

नि शीर्षतो नि पक्षत आथ्योऽनि तिरामि ते ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ १ ॥
 अनुमते ऽब्धिदं मन्यस्वाकूते समिदं नमः ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ २ ॥
 यद्वावसि वियोजनं पञ्चयोजनमाश्विनम ।
 ततस्त्वं पुनरायसि पुत्राणां नो असः पिता ॥ ३ ॥

यं देवाः स्मरमसिञ्चन्स्वपन्तः शोशुचानं सहाध्या । ॥१३२॥

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥ १ ॥

यं विधे देवाः स्मरमसिञ्चन्स्वपन्तः ० । ० ॥ २ ॥

यमिन्द्राणी स्मरमसिञ्चन्स्वपन्तः ० । ० ॥ ३ ॥

यमिन्द्राणी स्मरमसिञ्चन्तामस्वपन्तः ० । ० ॥ ४ ॥

यं मित्रावरुणौ स्मरमसिञ्चन्तामस्वपन्तः शोशुचानं सहाध्या ।

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥ ५ ॥

य इमां देवो मेखलामाबबन्ध यः सैननाह य उ नो युयोज । ॥१३३॥

तस्य देवस्य प्रशिषा चरामः स पारमिच्छात् उ नो वि मुञ्चात् ॥ १ ॥

आहुतास्यभिहुत चृषीणामस्यायुधम् ।

पूर्वा व्रतस्य प्राप्तती वीरघ्नी भव मेखले ॥ २ ॥

मृत्योरहं ब्रह्मचारी य

तमहं ब्रह्मणा तपसा

॥ ३ ॥

अज्ञाया दुहिता तपसा ऽध जाता स्वस चृषाणा भूतकृतां बभूव ।

सा नो मेखले मतिमा धेहि मेधामथो नो धेहि तप इन्द्रियं च ॥ ४ ॥

यां त्वा पूर्वे भूतकृत चृषयः परिबेधिरे ।

सा त्वं परि ष्वजस्व मां दीर्घायुत्वाय मेखले ॥ ५ ॥

अयं वज्रस्तर्पयतामृतस्यावांस्य राष्ट्रमप हन्तु जीवितम् । ॥१३४॥

शृणानु यीवाः प्र शृणानूष्णिहा वृषस्येव शचीपतिः ॥ १ ॥

अधरो ऽधर उत्तरेभ्यो गूढः पृथिव्या मोत्सृपत् ।

वज्रेणावहतः शयाम् ॥ २ ॥

यो जिनाति तमचिच्छ यो जिनाति तमिज्जहि ।

जिनतो वज्र त्वं सीमन्तमचञ्चमनु पातय ॥ ३ ॥

॥ १३५ ॥

यद॒भ्यामि॒ बलं॑ कुर्वे॒ इत्थं॑ वज्र॒मा ददे॑ ।
 स्कन्धान॒मुषं॑ शा॒तय॑न्वृष॒स्यैव॑ शची॒पतिः॑ ॥ १ ॥
 यत्पि॒बामि॑ सं पि॒बामि॑ समु॒द्र इव॑ संपि॒बः ।
 प्रा॒णान॒मुषं॑ संपा॒य सं पि॑बामो अ॒मुं व॒यम् ॥ २ ॥
 यन्नि॒रामि॑ सं गि॒रामि॑ समु॒द्र इव॑ संगि॒रः ।
 प्रा॒णान॒मुषं॑ संगी॒र्य सं गि॑रामो अ॒मुं व॒यम् ॥ ३ ॥

॥ १३६ ॥

दे॒वी दे॒व्यामधि॑ जा॒ता पृ॒थिव्या॑म॒स्योषधे॑ ।
 तां त्वा॒ नित॑न्नि॒ केशे॑भ्यो ह॒हणा॑य खनामसि ॥ १ ॥
 ह॒हं प्रा॒तां ज॒नया॑जा॒तां जा॒तानु॑ व॒धीय॑सस्तृ॒धि ॥ २ ॥
 यस्ते॒ केशो॑ ऽव॒पद्यते॑ स॒मूलो॑ यश्च॒ वृष्यते॑ ।
 इ॒दं तं वि॒श्वभे॑ष॒ज्याभि॑ बि॒ञ्चामि॑ वी॒रुधा॑ ॥ ३ ॥

॥ १३७ ॥

यां ज॒मद॑गिर॒स्त्रन॑दुहि॒षे केश॑वर्धनीम् ।
 तां वी॒तह॑ष्य॒ आभ॑र॒दसि॑तस्य गृ॒हेभ्यः॑ ॥ १ ॥
 अ॒भीशु॑ना मे॒या आ॑स॒न्ध्यामे॒नानु॑मे॒याः ।
 केशा॒ नडा॑ इव॒ वर्ध॑न्तां शी॒र्ष्णस्ते॑ अ॒सिताः॑ परि ॥ २ ॥
 ह॒हं मूल॑मा॒यं यद्ध॑ वि म॒र्ध्यं या॑मयौषधे ।
 केशा॒ नडा॑ इव॒ वर्ध॑न्तां शी॒र्ष्णस्ते॑ अ॒सिताः॑ परि ॥ ३ ॥

॥ १३८ ॥

त्वं वी॒रुधां॑ श्रे॒ष्ठत॑माभि॒श्रुता॑स्योषधे ।
 इ॒मं मे॑ अ॒द्य पू॒रुषं॑ क्ली॒बमो॑प॒शिनं॑ कृ॒धि ॥ १ ॥
 क्ली॒बं कृ॒ध्योप॑शि॒नम॒थो कुरी॑रिणं कृ॒धि ।
 अथा॒स्येन्द्रो॑ भि॒नत्वा॑ण॒ङ्गौ ॥ २ ॥
 क्ली॒वं क्ली॒वं त्वा॒करं॑ व॒ध्रे व॒ध्नि त्वा॒कर॑म॒रसा॒रसं॑ त्वा॒करम् ।
 कुरी॑रमस्य शी॒र्षेणि॑ कु॒र्व चाधि॑नि॒दध्म॑सि ॥ ३ ॥

ये ते नाङ्गौ स्तवति वृषण्यम् ।
ते ते भिनक्षि अधि मुष्कयोः ॥ ४ ॥
यथा नडं कशिपुने स्त्रियो भिन्दन्यश्मना ।
एवा भिनक्षि ते शेपो ऽमुषा अधि मुष्कयोः ॥ ५ ॥

न्यस्तिका रुरोहिष सुभगंकरणी मम ।
शतं तव प्रतानास्त्रयस्त्रिंशच्चितानाः ।
तया सहस्रपण्या हृदयं शोषयामि ते ॥ १ ॥
शुष्यंतु मयि ते हृदयमथो शुष्यन्वास्यम् ।
अथो नि शुष्य मां कामेनाथो शुष्कास्या चर ॥ २ ॥
संवर्ननी समुषला बभ्रु कल्याणि सं नुद ।
अमूं च मां च सं नुद समानं हृदयं कृधि ॥ ३ ॥
यथोदक्रमपुषो ऽपशुष्यन्वास्यम् ।
एवा नि शुष्य मां कामेनाथो शुष्कास्या चर ॥ ४ ॥
यथा नकुलो विद्धि सं दधान्यहि पुनः ।
एवा कामस्य विद्धि सं धेहि वीर्यावति ॥ ५ ॥

॥ १३९ ॥

यौ व्याघ्राववृद्धौ जिघत्सतः पितरं मातरं च ।
तौ दन्तौ ब्रह्मणस्पते शिवौ कृणु जातवेदः ॥ १ ॥
व्रीहिमत्तं यवमत्तमथो माषमथो तिलम् ।
एष वां भागो निहितो रत्नधेयाय दन्तौ
मा हिंसिष्टं पितरं मातरं च ॥ २ ॥
उपहूतौ सयुजौ स्योनौ दन्तौ सुमङ्गलौ ।
अन्यच्च वां घोरं तच्च १ः परितु दन्तौ
मा हिंसिष्टं पितरं मातरं च ॥ ३ ॥

॥ १४० ॥

॥ १४१ ॥

वायुरेनाः समाकर्त्तव्यं पोषाय प्रियताम् ।
 इन्द्र आभ्यो अग्निं ब्रवदुद्रो भूमे चिकित्सतु ॥ १ ॥
 लोहितेन स्वधितिना मिथुनं कर्णयोः कृधि ।
 अकर्त्तामग्निना लक्ष्म तदस्तु प्रजया बहु ॥ २ ॥
 यथा चक्रुर्देवासुरा यथा मनुष्या उत ।
 एवा सहस्रपोषायं कृणुतं लक्ष्माग्निना ॥ ३ ॥

॥ १४२ ॥

उद्धयस्व बहुर्भव स्वेन महसा यव ।
 मृणीहि विश्वा पाषाणि मा त्वा दिव्याशनिर्वधीत् ॥ १ ॥
 आशृण्वन्तं यवं देवं यच्च त्वाद्धावदामसि ।
 तदुद्धयस्व द्यौरिव समुद्र ईवैष्यक्षितः ॥ २ ॥
 अक्षितास्त उपसदो ऽक्षिताः सन्तु राशयः ।
 पूणन्तो अक्षिताः सन्वत्तारः सन्वक्षिताः ॥ ३ ॥

॥ चषोदशो ऽनुवाकः ॥

॥ पंचदशः प्रपाठकः ॥

॥ षष्ठं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

धी॒ती वा॒ ये अ॒न॒य॒न्वा॒चो अ॒यं म॒न॒सा वा॒ ये ऽव॑द॒न्त॒नानि॑ । ॥ १ ॥
 तृ॒ नाम॑ धे॒नोः ॥ १ ॥
 स भु॒व॒त्पु॒न॒र्म॒घः ।
 स त॒वा॒त्स आ॒भव॑त् ॥ २ ॥

अथ॑र्वा॒णं पि॒तरं॑ । ॥ २ ॥
 य इ॒मं य॒ज्ञं म॒न॒सा । ॥ १ ॥

अ॒या वि॒ष्टा ज॒न॒य॒न्क॑र्वा॒णि स हि॒ घृ॒णि॒रु॒र्व॑रा॒य गा॒तुः । ॥ ३ ॥
 स प्र॒त्यु॒दै॒क्ष॒रु॒णं म॒ध्वो अ॒यं स्व॒या त॒न्वा त॒न्मै॑र॒यत् ॥ १ ॥

ए॒क॒या च॒ द॒श॒भि॒श्चा सु॒हू॒ते द्वा॒भ्या॒मि॒ष्ट॒ये विं॒श॒त्या च॑ । ॥ ४ ॥
 ति॒सृ॒भि॒श्च व॒ह॒से विं॒श॒ता च॑ वि॒यु॒ग्भि॒र्वा॒य इ॒ह ता॒ वि मु॒ञ्च ॥ १ ॥

य॒ज्ञेन॑ य॒ज्ञम॑य॒जन्त॑ दे॒वास्त॑ानि॒ धर्मा॑णि प्रथ॒मान्या॑सन् । ॥ ५ ॥
 ते ह॒ ना॒कं म॒हि॒मानः॑ स॒चन्त॑ य॒च्च पू॒र्वे सा॒ध्याः सन्ति॑ दे॒वाः ॥ १ ॥
 य॒ज्ञो ब॒भूव॑ स आ ब॒भूव॑ स प्र ज॒ज्ञे स उ॑ वावृ॒धे पु॒नः ।

स देवानामधिपतिर्बभूव सो अस्मासु द्रविणमा दधातु ॥ २ ॥

यद्देवा देवान्हविषायजन्तामर्त्यान्मनसामर्त्येन ।

मर्देम तच्च परमे व्योमन्यग्न्येम तदुदितौ सूर्यस्य ॥ ३ ॥

यत्पुरुषेण हविषा यज्ञं देवा अतच्छत ।

अस्ति नु तस्मादोजीयो यद्विह्व्येनेजिरे ॥ ४ ॥

मुग्धा देवा उत शुनायजन्तोत गोरङ्गैः पुरुधायजन्त ।

य इमं यज्ञं मनसा चिकेत प्र णो वोचस्तमिहेह ब्रवः ॥ ५ ॥

॥ ६ ॥ अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमदितिर्माता स पिता स पुत्रः ।

विश्वे देवा अदितिः पञ्च जना अदितिर्जातमदितिर्जनिन्तम् ॥ १ ॥

महीमू षु मातरं सुव्रतानामृतस्य पत्नीमवसे हवामहे ।

तुविश्वचामजरन्तीमुरुचीं सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिम् ॥ २ ॥

सुचामाणं पृथिवीं द्यामनेहसं सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिम् ।

दैवीं नावं स्वरिचामनागसो अस्त्रवन्तीमा रुहेमा स्वस्तये ॥ ३ ॥

वाजस्य नु प्रसवे मातरं महीमदितिं नाम वचसा करामहे ।

यस्या उपस्थं उर्वरन्तरिक्षं सा नः शर्म चिवरूयं नि यच्छात ॥ ४ ॥

॥ ७ ॥ दितेः पुत्राणामदितेरकार्षमव देवानां

तेषां हि धामं गभिषक्समुद्रियं नैनात्तमस

नि ॥ १ ॥

॥ ८ ॥ भद्रादधि श्रेयः प्रेहि बृहस्पतिः पुरेता ते अस्तु ।

अथेममस्या वर आ पृथिव्या आरेशं कृणुहि सर्ववीरम् ॥ १ ॥

॥ ९ ॥ प्रपथे पथामजनिष्ट पूषा प्रपथे दिवः प्रपथे पृथिव्याः ।

उभे अभि प्रियतमे सधस्थे आ च परा च चरति प्रजानन् ॥ १ ॥

पूषेमा आशा अनु वेद सर्वाः सो अस्माँ अभयतमेन नेषत् ।

स्वस्ति॒दा आ॒र्घुणिः॑ सर्व॒वीरो ऽप्र॑यु॒द्धन्तुर॑ ए॒तु प्र॒जान॑न् ॥ २ ॥
 पू॒षन्त॑र्व॒ व्रते॑ व॒यं न रि॑षेम क॒दा च॑न । स्तो॒तार॑स्त इ॒ह स्त॑सि ॥ ३ ॥
 परि॑ पू॒षा पु॒रस्ता॑च्च॒स्तं द॑धातु दक्षि॑णम् ।
 पु॒नर्नो॑ न॒ष्टमा॑जंतु सं न॒ष्टेन॑ गमेमहि ॥ ४ ॥

यस्ते॒ स्तनः॑ श॒शुयो॑ यः सु॒हवो॑ यः सु॒दधः॑ । ॥ १० ॥
 येन॒ वि॒द्या पु॒षसि॑ वा॒र्ये त॑मि॒ह धा॑त॒वे कः ॥ १ ॥

यस्ते॒ पृ॒थु स्त॑नयि॒त्यु॒र्ये च॒ष्ट्वो दे॒वः के॒तुर्वि॒श्वमा॑भूष॒तीद॑म् । ॥ ११ ॥
 मा नो॑ व॒धीर्वि॒द्युता॑ दे॒व स॒स्यं मो॑त व॒धी र॒श्मिभिः॑ सूर्य॑स्य ॥ १ ॥

स॒भा च॑ मा॒ स॒मिति॑श्चाव॒तां प्र॒जाप॑तेर्दु॒हित॑रौ संवि॒दाने॑ । ॥ १२ ॥
 येना॑ सं॒ग॒हो उ॒प मा॒ स शि॑क्षाश्चा॒रु व॑दानि पि॒तरः॑ सं॒गते॑षु ॥ १ ॥
 वि॒द्य तै॑ स॒भे ना॑म न॒रि॒ष्टा ना॑म वा अ॒सि ।
 ये ते॒ के च॑ स॒भास॑दस्ते मे॒ सन्तु॑ स॒वाच॑सः ॥ २ ॥
 ए॒षाम॑हं स॒मासी॑नानां व॒र्चो वि॒ज्ञान॑मा द॑दे ।
 अ॒स्याः सर्व॑स्याः सं॒सदो॑ मा॒मिन्द्र॑ भ॒गिनै॑ कृ॒णु ॥ ३ ॥
 य॒ज्ञो मनः॑ प॒रागा॑तं य॒ज्ञमि॑ह वे॒ह वा॑ ।
 त॒व आ॑ वर्त॒याम॑सि म॒रिचो॑ रम॒तां मनः॑ ॥ ४ ॥

यथा॒ सूर्यो॑ नक्ष॒त्राणामु॑द्यंस्तेजा॒स्याद॑दे । ॥ १३ ॥
 ए॒वा स्त्री॑णां च पुं॒सां च॑ द्वि॒षतां॑ वर्च॒ आ द॑दे ॥ १ ॥
 याव॑न्तो मा स॒पत्नी॑नामा॒यन्तं॑ प्रति॒पश्य॑थ ।
 उ॒द्यन्सूर्य॑ इव सु॒भ्रा॒णां द्वि॒षतां॑ वर्च॒ आ द॑दे ॥ २ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

अभि त्वं देवं सवितारमोख्योः कविक्रतुम् ।
 रचामि सत्यसंव रत्नधामभि प्रियं मतिम् ॥ १ ॥
 त्वां यस्यामतिर्भा अदिद्युतस्सवीमनि ।
 इरण्यपाणिरमिमीत सुक्रतुः कृपात्स्वः ॥ २ ॥
 व प्रथमाय पिबे वर्षमाणमस्मै वरिमाणमस्मै ।
 सवितर्वार्याणि दिवोदिव आ सुवा भूरि पञ्चः ॥ ३ ॥
 : सविता वरेण्यो दधद्रत्नं दक्षं पितृभ्य आरूषि ।
 ममदेनमिष्टे परिज्मा चित्क्रमते अस्य धर्मेणि ॥ ४ ॥

तः सत्यसवां सुचिचामाहं वृणे सुमतिं विश्ववाराम् ।
 त्वो अदुहृत्प्रपीनां सहस्रधारां महिषो भगाय ॥ १ ॥

सवितर्वर्धयैनं ज्योतयैनं महते सौभगाय ।
 संतरं सं शिशाधि विश्व एनमनु मदन्तु देवाः ॥ १ ॥

धातु नो रयिमीशानो जगतस्पतिः । स नः पूर्णेन यद्धतु ॥ १ ॥
 ताता दधातु दाशुषे प्राचीं जीवातुमक्षिताम् ।
 त्वं देवस्य धीमहि सुमतिं विश्वराधसः ॥ २ ॥
 वंशा वार्या दधातु प्रजाकामाय दाशुषे दुरोणे ।
 ता अमृतं सं व्ययन्तु विश्वे देवा अदितिः सजोषाः ॥ ३ ॥
 तितिः सवितेदं जुषन्तां प्रजापतिर्निधिपतिर्नो अग्निः ।
 ष्णुः प्रजया संरराणो यजमानाय द्रविणं दधातु ॥ ४ ॥

प्र नभस्व पृथिवि भिन्धीऽदं दिव्यं नभः ।
 ते दिव्यस्य नो धातरीशानो वि ष्या हतिम् ॥ १ ॥
 प न हिमो जघान प्र नभतां पृथिवी जीरदानुः ।

आप॑श्चिद॒स्यै घृ॒तमि॒त्क्षर॑न्ति॒ यच्च॒ सोमः॒ सद॒मि॒त्तच॒ भद्र॑म् ॥ २ ॥

प्र॒जाप॑तिर्जनयति प्र॒जा इ॒मा धा॑त
सं॒जा॒ना॒नाः संम॑नसः स॒योन॑यो मयि
नः । ॥ १९ ॥
॥ १ ॥

अ॒ब॒ध नो ऽनु॑मतिर्य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यताम् । ॥ २० ॥
अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भवतां दा॒शुषे॑ मम ॥ १ ॥
अ॒चिद॑नुमते त्वं मंससे शं च न॒स्कृधि॑ ।
जुष॑स्व ह॒व्यमाहु॑तं प्र॒जां दे॒वि ररा॑स्व नः ॥ २ ॥
अ॒नु॒ मन्य॑तामनुमन्यमानः प्र॒जाव॑न्तं रयिम॒क्षीय॑माणम् ।
तस्य॑ व॒यं हेड॑सि मापि भूम सुमृ॒डीके॑ अस्य सुम॒तौ स्या॑म ॥ ३ ॥
यत्ते॒ नाम॑ सुह॒वं सुप्र॑णीते ऽनु॒मते॒ अनु॑मतं सु॒दानु॑ ।
तेना॒ नो य॒ज्ञं पि॑पृहि वि॒श्ववारे॑ रयिं नो धेहि सु॒भगे सु॑वीरम् ॥ ४ ॥
ए॒मं य॒ज्ञमनु॑मतिर्जगाम सु॒क्षेच॑ ।
भ॒द्रा ह्य॑स्याः प्र॒मति॑र्बभूव से॒मं ।
अ॒नु॒मतिः॒ सर्व॑मिदं बभूव य॒स्तिष्ठ॑ति च॒रति॒ यदु॒ च वि॒श्वमे॑जति ।
तस्या॑स्ते दे॒वि सुम॑तौ स्या॒मानु॑मते॒ अनु॒ हि मंस॑से नः ॥ ६ ॥

स॒मेत॒ विश्वे॒ वच॑सा पतिं दि॒व ए॒को वि॒भूर॑तिथिर्जनानाम् । ॥ २१ ॥
स पू॒र्यो नू॑तनमा॒विवा॑स॒त्तं वर्ते॑निरनु॒ वावृ॑त एक॒मित्यु॑रु ॥ १ ॥

अ॒यं स॒हस्र॑मा नो ह॒शे क॑वीनां म॒तिज्योति॑र्विध॒र्मणि॑ ॥ १ ॥ ॥ २२ ॥
ब्र॒ध्नः स॒मीची॑रुषसः स॒मैर॑यन् ।
अ॒रेप॑सः स॒चेत॑सः स्व॒सरे॑ मन्युम॒त्तमा॑श्चिते गोः ॥ २ ॥
॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

- ॥ दौर्ध्वम् दौर्जीवित्यं रक्षो अभ्वमराग्यः ।
दुर्णाक्षीः सर्वा दुर्वाचस्ता अस्पन्नाशयामसि ॥ १ ॥
- ॥ यन्न इन्द्रो अस्नन्नस्यदमिर्विभे देवा मरुतो यस्त्वकाः ।
तदस्मभ्यं सविता सत्यधर्मा प्रजापतिरनुमतिर्नि यद्वात ॥ १ ॥
- ॥ ययोरोजसा स्कभिता रजांसि यौ वीर्यवीरितमा शविष्ठा ।
यो पत्येते अप्रतीतौ सहोभिर्विष्णुमगन्नरुणं पूर्वहूतिः ॥ १ ॥
यस्येदं प्रदिशि यद्विरोचते प्र चानति वि च चष्टे शचीभिः ।
पुरा देवस्य धर्मेणा सहोभिर्विष्णुमगन्नरुणं पूर्वहूतिः ॥ २ ॥
- ॥ विष्णोर्नु कं प्र वोच वीर्याणि यः पार्थिवानि विममे रजांसि ।
यो अस्कन्धायदुत्तरं सधस्यं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥ १ ॥
प्र तद्विष्णुं स्तवते वीर्याणि मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ।
परावत आ जगम्यात्परस्याः ॥ २ ॥
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेष्वधिष्ठियन्ति भुवनानि विष्वा ।
उरु विष्णो वि क्रमस्वोरु क्षयाय नस्कृधि ।
घृतं घृतयोने पिब प्रप्रं यज्ञपतिं तिर ॥ ३ ॥
इदं विष्णुर्वि चक्रमे वेधा नि दधे पदा । समूढमस्य पांसुरे ॥ ४ ॥
चीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः ।
इतो धर्माणि धारयन् ॥ ५ ॥
विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पश्यशे ।
इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥ ६ ॥
तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥ ७ ॥
दिवो विष्ण उत वा पृथिव्या महो विष्ण उरोरन्तरिक्षात् ।
हस्तौ पृथस्व बहुभिर्वसथैराप्रयच्छ दक्षिणादोत सभ्यात् ॥ ८ ॥

इहेवासो॑ अ॒नु व॒स्तां व्र॒तेन॒ यस्याः॒ पदे॒ पुन॑ते॒ देव॒यन्तः॑ । ॥ २७ ॥
घृ॒तप॑दी श॒क्ररी॒ सोम॑पृ॒ष्ठोप॑ य॒ज्ञम॑स्थित॒ वैश्व॑दे॒वी ॥ १ ॥

वे॒दः स्व॒स्तिर्दु॒घणः॑ स्व॒स्तिः पर॑शुर्वेदिः पर॒शुर्नः॑ स्व॒स्ति । ॥ २८ ॥
ह॒विष्कृ॑तो॒ यक्षि॑या य॒ज्ञका॑मा॒स्ते दे॒वासो॑ य॒ज्ञमि॑मं जुष॒न्ताम् ॥ १ ॥

अ॒ग्रावि॑ष्णू॒ महि॑ तद्वां॒ महि॑त्वं पा॒थो घृ॑तस्य गु॒ह्यस्य॑ नाम । ॥ २९ ॥
दमे॑दमे स॒प्त रा॒त्रा द॑धानौ प्र॒ति वां जि॒ह्वा घृ॑तमा च॒रण्यात् ॥ १ ॥
अ॒ग्रावि॑ष्णू॒ महि॑ धामं प्रि॒यं वां वी॒थो घृ॑तस्य गु॒ह्या जु॑षा॒णौ ।
दमे॑दमे सु॒ष्टुत्या वा॑वृ॒धानौ॒ प्र॒ति वां जि॒ह्वा घृ॑तमुच्च॒रण्यात् ॥ २ ॥

स्वा॒क्तं मे॒ द्यावा॑पृथि॒वी स्वा॒क्तं मि॒त्रो अ॒कर॑यम् । ॥ ३० ॥
स्वा॒क्तं मे॒ ब्रह्म॑ण॒स्पतिः॑ स्वा॒क्तं स॒विता॑ क॒रत् ॥ १ ॥

इन्द्रो॑तिभिर्बहु॒लाभि॑र्नो॒ अ॒द्य या॑वच्छे॒ष्टाभि॑र्म॒घवं॑ दू॒र जि॒च्च । ॥ ३१ ॥
यो नो॑ वे॒द्यध॑रः सस्प॒दीष्ट॑ यमु॒ बिष्म॑स्तमु॒ प्रा॒णो ज॑हातु ॥ १ ॥

उप॑ प्रि॒यं प॒नि॒भ्रतं॑ यु॒वान॑माहु॒तीवृ॑धम् । ॥ ३२ ॥
अ॒गन्म॑ वि॒भ्रतो॑ नमो॒ दी॒र्घमा॑युः कृ॒णोतु॑ मे ॥ १ ॥

सं मा॑ सि॒ञ्चन्तु॑ म॒रुतः॑ सं पू॒षा सं बृ॒हस्प॑तिः । ॥ ३३ ॥
सं मा॑यम॒ग्निः सि॒ञ्चतु॑ प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च॒ दी॒र्घमा॑युः कृ॒णोतु॑ मे ॥ १ ॥

अ॒ग्रे जा॑ता॒ग्न्य शु॑दा मे स॒पत्ना॑ग्न्यजा॒तां जा॑तवि॒दो नु॑दस्व । ॥ ३४ ॥
अ॒ध॒स्पदं॑ कृ॒णुष्व॑ ये पृ॒त॒न्यवो॑ ऽना॒गस॑स्ते व॒यम॑दि॒तये॑ स्याम ॥ १ ॥

॥ ३५ ॥ प्रा॒न्या॒नस्स॒प॒न्ना॒नस्स॒हसा॒ सह॒स्व प्र॒त्यजा॒तां जा॒तवे॒दो नु॒दस्व ।
 इ॒दं रा॒ष्ट्रं पि॒पृहि॒ सौभ॒गाय॒ विश्व॑ ए॒नम॒नु म॒दनु॒ दे॒वाः ॥ १ ॥
 इ॒मा या॒स्तै श॒तं हि॒राः स॒हस्रं॑ ध॒मनी॒रुत॑ ।
 ता॒सीं ते॒ सर्वा॑सा॒मह॒मश्म॑ना॒ बिल॒मर्ष॑धाम् ॥ २ ॥
 परं॑ यो॒नेर॒वरं॑ ते॒ कृ॒णोमि॒ मा त्वा॒ प्रजा॒भि भू॒न्मोत॑ सू॒तुः ।
 अ॒स्वंप्र॑ त्वा॒प्रज॑सं क॒णोम्य॑श्मानं ते॒ अपि॒धानं॑ कृ॒णोमि ॥ ३ ॥

॥ ३६ ॥ अ॒स्यौ नौ॒ मधु॑संका॒शे अ॒नीकं॑ नौ॒ सम॒ञ्जन॑म् ।
 अ॒न्तः कृ॒णुष्व॒ मां इ॒दि म॒न इ॒जौ स॒हास॑न्ति ॥ १ ॥

॥ ३७ ॥ अ॒भि त्वा॒ मनु॑जा॒तेन॒ दधा॑मि॒ मम॒ वास॑सा ।
 यथा॑सो॒ मम॒ केव॑लो॒ नान्या॑सीं की॒र्तया॑च॒न ॥ १ ॥

॥ ३८ ॥ इ॒दं ख॑नामि॒ भेष॑जं मां॒पश्य॑म॒भिरो॒रुद॑म् ।
 प॒राय॑तो नि॒वर्त॑नमा॒यतः॑ प्र॒तिन॑न्दनम् ॥ १ ॥
 येना॑ नि॒चक्र॑ आ॒सुरी॑न्द्रं दे॒वेभ्य॑स्परि ।
 तेना॑ नि॒ कुर्वे॑ त्वा॒महं॑ यथा॒ ते ऽसा॑नि सु॒प्रिया ॥ २ ॥
 प्र॒तीची॑ सो॒मम॑सि प्र॒तीच्यु॑त सूर्यम् ।
 प्र॒तीची॑ विश्वा॒न्दे॒वानां॑ त्वा॒द्याव॑दाम॒सि ॥ ३ ॥
 अ॒हं व॑दामि॒ नेत्वं॑ स॒भाया॑म॒ह त्वं॑ व॒द ।
 ममे॑द॒सस्त्वं॑ के॒वलो॒ नान्या॑सीं की॒र्तया॑च॒न ॥ ४ ॥
 यदि॑ वा॒सि ति॑रोज॒नं यदि॑ वा॒ नद्य॑स्ति॒रः ।
 इ॒यं ह॒ मद्यं॑ त्वा॒मोष॑धि॒र्बद्धे॑व॒ न्या॒नय॑त् ॥ ५ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

दि॒व्यं सु॒पर्णे॑ प॒यसं॑ बृ॒हन्त॑म॒पां ग॒र्भे वृ॒षभ॑मोषधीनाम् । ॥३९॥
अ॒भीप॑तो वृ॒ष्ट्या त॒र्पय॑न्त॒मा नो॑ गो॒ष्ठे र॒यिष्ठां॑ स्थापयति ॥ १ ॥

यस्य॑ व्र॒तं प॒शवो॑ यन्ति॒ सर्वे॑ यस्य॑ व्र॒त उ॒पति॑ष्ठन्त॒ आपः॑ । ॥४०॥
यस्य॑ व्र॒ते पु॒ष्टप॑तिर्नि॒विष्ट॑स्तं सर॒स्वन्त॑मवसे हवामहे ॥ १ ॥
आ प्र॒त्यञ्च॑ दा॒शुषे॑ दा॒श्वानां॑ सर॒स्वन्तं॑ पु॒ष्टप॑तिं रयि॒ष्टाम् ।
रा॒यस्यो॑षं अ॒वस्युं॑ व॒साना॑ इ॒ह हु॑वेम॒ सदे॑नं रयी॒णाम् ॥ २ ॥

अ॒ति ध॒न्वा॒न्यत्य॑पस्त॒तर्दे॑ श्ये॒नो नृ॒चक्षा॑ अव॒सानदर्शः॑ । ॥४१॥
त॒र॒क्षि॒न्वा॒न्यव॑रा र॒जांसी॑न्द्रेण स॒ख्या शि॒व आ ज॑गम्यात् ॥ १ ॥
श्ये॒नो नृ॒चक्षा॑ दि॒व्यः सु॒पर्णेः॑ स॒हस्र॑पा॒कृत॑योनिर्वयो॒धाः ।
स नो॑ नि य॒ज्ञाव॑सु य॒त्परा॑भूतम॒स्माक॑मस्तु पि॒तृषु॑ स्व॒धाव॑न्त ॥ २ ॥

सो॒मा॒रु॒द्रा वि॑ वृ॒हतं॑ वि॒षूची॑ममी॒वा या नो॑ गय॒मावि॑वेश । ॥४२॥
बा॒धे॒षां दू॒रं नि॒र्घृतिं॑ प॒राचैः॑ कृतं चि॒देनः॑ प्र मु॒मुक्त॑म॒स्तत् ॥ १ ॥
सो॒मा॒रु॒द्रा यु॒वमे॑ता॒न्यस्म॒द्वि॒न्वा त॒नूषु॑ भेष॒जानि॑ ध॒त्तम् ।
अ॒व स्य॑तं मु॒ञ्चतं॑ य॒ज्ञो अ॒स॒त्त॒नूषु॑ ब॒धं कृ॑तमे॒नो अ॒स्तत् ॥ २ ॥

शि॒वास्त॑ ए॒का अ॒शि॒वास्त॑ ए॒काः सर्वा॑ वि॒भर्षि॑ सु॒मन॑स्य॒मानः॑ । ॥४३॥
ति॒स्रो वा॒चो नि॒हिता॑ अ॒न्तर॑स्मि॒न्नासा॑मे॒का वि॑ प॒पाता॑नु॒ घोष॑म् ॥१॥

उ॒भा जि॒म्यथु॑र्न प॒रा ज॑ये॒षे न प॒रा जि॒म्ये क॑तर॒श्चनै॑नयोः । ॥४४॥
इ॒न्द्रश्च॑ वि॒ष्णो य॑द॒पस्पृ॑धे॒षां चे॒धा स॒हस्रं॑ वि तदै॒रये॑षाम् ॥ १ ॥

ज॒ना॒द्वि॒ज॒नीना॑स्ति॒न्धुत॑स्प॒र्याभू॑तम् । ॥४५॥
दू॒रात्त्वा॑ म॒न्य उ॒द्धृत॑मी॒र्ष्याया॑ नाम॒ भेष॑जम् ॥ १ ॥

अपेरिवास्य दहतो दावस्य दहतः पृथक् ।
एतामेतस्येर्थामुग्राभिमिव शमय ॥ २ ॥

॥ ४६ ॥ सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा ।
जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि दिदिङ्छि नः ॥ १ ॥
या सुबाहुः स्वङ्गुरिः सुषूमा बहुसूवरी ।
तस्यै विष्पत्न्यै हविः सिनीवाल्यै जुहोतन ॥ २ ॥
या विष्पत्नीन्द्रमसि प्रतीची सहस्रस्तुकाभियन्ती देवी ।
विष्णोः पत्नि तुभ्यं राता हवींषि पतिं देवि राधसे चोदयस्व ॥ ३ ॥

॥ ४७ ॥ कुहूं देवीं सुकृतं विघ्ननापसमस्मिन्यज्ञे सुहवा जोहवीमि ।
सा नो रयिं विश्ववारं नि यच्छाहदातु ॥ १ ॥
कुहूर्देवानाममृतस्य पत्नी हव्या नो अ
शृणोतु यज्ञमुशन्ती नो अद्य रायस्पोषं ॥ २ ॥

॥ ४८ ॥ राकामहं सुहवा सुष्टुती हुवे शृणोतु नः सुभगा बोधतु त्मना ।
सीष्यत्वपः सूच्याद्विद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुक्थ्यम् ॥ १ ॥
यास्ते राके सुमतयः सुपेशसो याभिर्देदासि दाशुषे वसूनि ।
ताभिर्नो अद्य सुमना उपागंहि सहस्रापोषं सुभगे रराणा ॥ २ ॥

॥ ४९ ॥ देवानां पत्नीरुशन्तीरवन्तु नः प्रावन्तु नस्तुजये वाजसातये ।
याः पार्थिवासो या अपामपि व्रते ता नो देवीः सुहवाः शर्म यच्छन्तु ॥ १ ॥
उत या व्यन्तु देवपत्नीरिन्द्राण्यग्नाय्यश्विनी राट् ।
आ रोदसी वरुणानी शृणोतु व्यन्तु देवीर्ये अतुर्जनीनाम् ॥ २ ॥

॥ ५० ॥ यथा वृक्षमशनिर्विन्धाहा हन्यप्रति ।

ए॒वाह॒म॒द्य कि॒त॒वान॒क्षैर्ब॒ध्यास॒म॒प्रति ॥ १ ॥

इ॒डे अ॒ग्निं
र॒घैरि॒व प्र
व॒यं ज॒ये
अ॒स्मभ्य॑

॥ ३ ॥

हज ॥ ४ ॥

अ॒जैषं॒ त्वा सं॒लि॒खित॒म॒जैष॒मु॒त सं॒रु॒धम् ।

अ॒विं वृ॒को यथा॒ म॒य॒दे॒वा म॒ग्न्यामि॒ ते कृ॒तम् ॥ ५ ॥

उ॒त प्र॒हाम॒ति॒दी॒वा ज॒यति॒ कृ॒तमि॒व श॒ष्ठी वि चि॒नोति॒ काले॑ ।

यो दे॒वका॒मो न ध॒नं रु॒णञ्चि॒ समि॒त्तं रा॒यः सृ॒जति॒ स्व॒धाभिः॑ ॥ ६ ॥

गो॒भि॒ष्टरे॒माम॒तिं दुरे॒वां यवे॑न वा क्षु॒धं पु॒रु॒हूत॒ वि॒श्वे ।

व॒यं राज॑

॥ ७ ॥

तः ।

[॥ ८ ॥

अ॒श्वः फ॒ल॒वतीं॑ द्यु॒वं द॒त्त गां क्षी॒रिणी॑मि॒व ।

सं मा कृ॒तस्य॒ धार॑या ध॒नुः स्ना॒त्रैव॒ नक्ष॑त ॥ ९ ॥

बृ॒ह॒स्पति॑र्नः परि पातु प॒श्चादु॒तोत्तर॑स्मा॒दध॒राद॒घा॒योः ।

॥ ५१ ॥

इ॒न्द्रः पु॒रस्ता॑दु॒त म॒ध्यतो॒ नः स॒खा स॒खिभ्यो॒ वरी॑यः कृ॒णोतु ॥ १ ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

सं॒ज्ञानं॒ नः स्वे॒भिः सं॒ज्ञान॒मर॑णेभिः ।

॥ ५२ ॥

सं॒ज्ञान॑म॒ग्निना॒ युव॑मि॒हासा॒सु नि य॑द्धतम् ॥ १ ॥

सं जा॒नाम॑हे मन॒सा सं चि॑क्त्वा मा यु॒त्सहि॒ मन॑सा दे॒व्येन॑ ।

मा घो॒षा उ॒त्थुर्ब॒हुले वि॒निर्ह॑ते मे॒षुः प॒प्रदि॒न्द्रस्या॒ह॒न्या॒गते॑ ॥ २ ॥

२०*

॥ ५३ ॥ अमुचभूयादधि यद्यमस्य बृहस्पते ऽभिर्शस्तेरमुषः ।
 प्रत्यौहतामश्विना मृत्युमस्सद्देवानाममे भिषजा शचीभिः ॥ १ ॥
 सं क्रामतं मा जहीतं शरीरं प्राणापानौ ते सयुजाविह स्नाम् ।
 शतं जीव शरदो वर्धमानो ऽमिष्टे गोपा अधिपा वसिष्ठः ॥ २ ॥
 आयुर्यस्ते अतिहितं पराचैरपानः प्राणः पुनरा ताविताम् ।
 अमिष्टदाहार्निर्ऋतेरुपस्थात्तदात्मनि पुनरा वैश्यामि ते ॥ ३ ॥
 मेमं प्राणो हासीन्मो अपानो ऽवहाय परा गात ।
 सप्तच्छविभ्य एनं परि ददामि त एनं स्वस्ति जरसे वहन्तु ॥ ४ ॥
 प्र विशतं प्राणापानावनद्वाहाविव व्रजम् ।
 अयं जरिम्णः श्वेवधिररिष्ट इह वर्धताम् ॥ ५ ॥
 आ ते प्राणं सुवामसि परा यक्ष्मं सुवामि ते ।
 आयुर्नो विश्वतो दधद्यममिर्वरेण्यः ॥ ६ ॥
 उद्वयं तमसस्पारि रोहन्तो नाकमुत्तमम् ।
 देवं देवचा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥ ७ ॥

॥ ५४ ॥ ऋचं सामं यजामहे याभ्यां कर्माणि कुर्वते ।
 एते सदेसि राजतो यज्ञं देवेषु यच्छतः ॥ १ ॥
 ऋचं सामं यदप्राक्षं हविरोजो यजुर्बलम् ।
 एष मा तस्मान्मा हिंसीद्वेदः पृष्टः शचीपते ॥ २ ॥

॥ ५५ ॥ ये ते पन्थानो ऽव दिवो येभिर्विश्वमैरयः ।
 तेभिः सुमया धेहि नो वसो ॥ १ ॥

॥ ५६ ॥ तिरश्चिराजेरसितात्पृदाकोः परि संभृतम् ।
 तत्कृष्णपर्वणो विषमियं वीरुदनीनशत ॥ १ ॥

इयं ।
 सा । २ ॥
 यतो दृष्टं यतो धीतं ततस्ते निर्ह्वयामसि ।
 अर्भस्य
 अयं यो वा ।
 तानि त्वं ब्रह्मणस्पत इषीकामिव सं नमः ॥ ४ ॥
 अरसस्य शर्कोटस्य नीचीनस्योपसर्पतः ।
 विषं ह्यपस्यादिषथो एनमजीजभम् ॥ ५ ॥
 न ते बाहोर्बलमस्ति न शीर्षे नोत मध्यतः ।
 अथ किं पापयामुया पुच्छे विभर्षेभकम् ॥ ६ ॥
 अदन्ति त्वा पिपीलिका वि वृश्चन्ति मयूर्यः ।
 सर्वे भल ब्रवाथ शर्कोटमरसं विषम् ॥ ७ ॥
 य उभाभ्यां प्रहरसि पुच्छेन चास्येन च ।
 आस्येऽ न ते विषं किमु ते पुच्छधावसत् ॥ ८ ॥

यदाशसा वदतो मे विबुक्षुभे यद्याचमानस्य चरतो जनों अनु । ॥ ५७ ॥
 यदात्मनि तच्चो मे विरिष्टं सरस्वती तदा पृणहुतेन ॥ १ ॥
 सप्त क्षरन्ति शिशवे मरुत्वते पित्रे पुत्रासो अर्थवीवतनुतानि ।
 उभे इदस्योभे अस्य राजत उभे यतेते उभे अस्य पुष्यतः ॥ २ ॥

इन्द्रावरुणा सुतपाविमं सुतं सोमं पिबतं मद्यं धृतव्रतौ । ॥ ५८ ॥
 युवो रथो अध्वरो देववीतये प्रति स्वसरमुप यातु पीतये ॥ १ ॥
 इन्द्रावरुणा मधुमत्तमस्य वृष्णः सोमस्य वृषणा वृषेयाम् ।
 इदं वामन्धः परिषिक्तमासद्यास्मिन्बर्हिषि मादयेयाम् ॥ २ ॥

यो नः शपादशपतः शपतो यच्च नः शपात् । ॥ ५९ ॥

वृक्ष इव विद्युता हत आ मूलादनु मुच्यतु ॥ १ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ षोडशः प्रपाठकः ॥

॥ ६० ॥ ऊर्जं विभङ्गसुवनिः सुमेधा अघोरिणं चक्षुषा मिषियेण ।

गृहानैमि सुमना वन्दमानो रम्यं मा विभीतं मतं ॥ १ ॥

इमे गृहा मयोभुव ऊर्जस्वन्तः पर्यस्वन्तः ।

पूर्णा वामेन तिष्ठन्तस्ते नो जानन्वायतः ॥ २ ॥

येषामध्येति प्रवसन्त्येषु सौमनसो बहुः ।

गृहानुपं ह्यामहे ते नो जानन्वायतः ॥ ३ ॥

उपहृता भूरिधनाः सखायः स्वादुसमुदः ।

अक्षुष्या अतृष्या स्त गृहा मासङ्घिभीतन ॥ ४ ॥

उपहृता इह गाव उपहृता अजावयः ।

अथो अन्नस्य कीलाल उपहृतो गृहेषु नः ॥ ५ ॥

सूनृतावन्तः सुभगा इरावन्तो हसामुदाः ।

अतृष्या अक्षुष्या स्त गृहा मासङ्घिभीतन ॥ ६ ॥

इहैव स्त मानु गात विन्धा रुमाणि पुष्यत ।

ऐषामि भद्रेणा सह भूयांसो भवता मया ॥ ७ ॥

॥ ६१ ॥ यदप्ये तपसा तप उपतप्यामहे तपः ।

प्रियाः श्रुतस्व भूयास्यायुष्मन्तः सुमेधसः ॥ १ ॥

अप्ये तपस्तप्यामह उप तप्यामहे तपः ।

श्रुतानि श्रुतन्तो वयमायुष्मन्तः सुमेधसः ॥ २ ॥

॥ ६२ ॥ अयमग्निः

नाभा पृषिष्य

तीनजयत्पुरोहितः ।

कृशुतां ये पृतन्यवः ॥ १ ॥

सहमानमग्निमुक्थैर्हवामहे परमात्सधस्थात् । ॥ ६३ ॥
स दुर्गाणि विष्वा क्षामहेवो ऽति दुरितान्यग्निः ॥ १ ॥

इदं यत्कृणः शकुनिरभिनिष्यतचपीपतत् । ॥ ६४ ॥
आपो मा तस्मात्सर्वसादुरितात्पान्वंहसः ॥ १ ॥
इदं यत्कृणः ते मुखेन ।
अग्निर्मा तस्मादनसा गाहपत्यः प्र मुञ्चतु ॥ २ ॥

प्रतीचीनफलो हि त्वमपामार्गे रुरोहिथ । ॥ ६५ ॥
सर्वान्मरुपथ्यं अधि वरीयो यावया इतः ॥ १ ॥
यहुष्कृतं यच्छर्मलं यद्वा चेरिम पापया ।
त्वया तद्विश्वतोमुखापामार्गापं मृज्महे ॥ २ ॥
म्यावदता कुनखिना वरुणेन यासहासिम ।
अपामार्गे त्वया वयं सर्वं तदपं मृज्महे ॥ ३ ॥

यद्यन्तरिक्षे यदि वात आस यदि वृक्षेषु यदि वोल्पेषु । ॥ ६६ ॥
यदस्रवन्पशव उद्यमानं तद्वाह्यं पुनरस्मानुपैतु ॥ १ ॥

पुनर्मैत्रिन्द्रियं पुनरात्मा द्रविणं ब्राह्मणं च । ॥ ६७ ॥
पुनरग्नयो धिष्ण्या यथास्थाम कल्पयन्तामिहैव ॥ १ ॥

सरस्वति व्रतेषु ते दिव्येषु देवि धामसु । ॥ ६८ ॥
जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि ररास्व नः ॥ १ ॥
इदं ते हव्यं यत् ।
इमानि त जादता शतमान ताभवय मधुमन्तः स्याम ॥ २ ॥
शिवा नः शतमा भव सुमृडीका सरस्वति । मा ते युयोम संवृणः ॥ ३ ॥

॥६९॥ शं नो वातो वातु शं नस्तपतु सूर्यः ।
अहानि शं भवन्तु नः शं रात्री प्रति धीयतां शमुषा नो षुद्धतु ॥ १ ॥

॥७०॥ यत्किं चासौ मनसा यच्च वाचा यज्ञैर्जुहोति हविषा यजुषा ।
तन्मृत्युना निश्चीतिः संविदाना पुरा सत्यादाहुतिं हन्त्वस्य ॥ १ ॥
यातुधाना निश्चीतिरादु रक्षस्ते अस्य मन्वन्तृतेन सत्यम् ।
इन्द्रे पिता देवा आज्यमस्य मयन्तु मा तत्सं पादि यदसौ जुहोति ॥ २ ॥
अजिराधिराजौ म्येनौ संपातिनाविव ।
आज्यं पृतन्यतो हतां यो नः कक्षाभ्यधायति ॥ ३ ॥
अपाञ्चौ त उभौ बाहू अपि नक्षाम्यास्यम् ।
अमेर्देवस्य मन्युना तेन ते ऽवधिषं हविः ॥ ४ ॥
अप नक्षामि ते बाहू अपि नक्षाम्यास्यम् ।
अमेर्घोरस्य मन्युना तेन ते ऽवधिषं हविः ॥ ५ ॥

॥७१॥ परि त्वाप्ते पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि ।
धृषवन्ती दिवेदिवे हन्तारं भङ्गुरावतः ॥ १ ॥

॥७२॥ उत्तिष्ठताव पश्यतेन्द्रस्य भागमुत्थियम् ।
यदि आतं जुहोतन यद्यश्नातं ममत्तन ॥ १ ॥
आतं हविरो ष्विन्द्र प्र याहि जगाम सूरौ अर्ध्वनो वि मर्ध्यम् ।
परि त्वासते निधिभिः सखायः कुलपा न ब्राजपतिं चरन्तम् ॥ २ ॥
आतं मन्य ऊर्धनि आतमपौ सुशृतं मन्ये तदृतं नवीयः ।
माध्यन्दिनस्य सर्वनस्य दध्नः पिबेन्द्र वज्रिन्पुरुकृञ्जुषाणः ॥ ३ ॥

॥७३॥ समिद्धो अपिर्वृषणा रथी दिवस्तप्नो घर्मो दुहते वामिषे मधु ।
वयं हि वां पुरुदमासो अश्विना हवामहे सधमादेषु कारवः ॥ १ ॥

समिद्धो अ॒ग्निर॒श्विना त॒प्नो वां घ॒र्म आ ग॒तम्
 दु॒ष्टान्ने ॥६॥ धे॒नवो द॒स्रा म॒दन्ति वे॒धसः ॥ २ ॥
 स्वाहा॑कृतः य॒ज्ञो यो अ॒श्विनो॒श्चम॒सो दे॒वपा॒नः ।
 तमु॒ वि॒श्वे अ॒मृता॒सो जुषा॑णा गन्धर्वस्य प्रत्या॒स्त्रा रि॒हन्ति ॥ ३ ॥
 यदु॒स्रिया॒स्वाहु॑तं घृतं पयो ऽयं स वाम॒श्विना भा॒ग आ ग॒तम् ।
 मा॒ध्वी ध॒र्तारा वि॒दथ॑स्य सत्यती त॒प्तं घ॒र्म पि॒बतं रो॒चने दि॒वः ॥ ४ ॥
 त॒प्नो वां घ॒र्मो न॒क्षतु॒ स्वहो॑ता प्र
 म॒धोर्दु॒ग्धस्या॒श्विना त॒नाया वी॑तं ॥ ५ ॥
 उप॑ द्रव पयसा गो॒धुगो॒षमा घ॒र्मे सि॒ञ्च पय॑ उ॒स्रिया॒याः ।
 वि॒ नाक॑म॒स्थत्स॒विता वरे॑ण्यो ऽनु॒प्रया॑णमु॒षसो वि॒ राज॑ति ॥ ६ ॥
 उप॑ ह॒ये सु॒दुधां धे॒नुमे॑तां सुह॒स्तो गो॒धुगु॑त दो॒हदे॑नाम् ।
 श्रेष्ठं॑ स॒वं स॒विता सा॒विष॒न्नो ऽभी॑द्धो घ॒र्मस्त॒दु षु प्र वो॑चत् ॥ ७ ॥
 हि॒ङ्गु॒ण्वती व॑सु॒पत्नी व॑सूनां व॒त्समि॒हन्ती म॑नसा न्या॒गन् ।
 दु॒हाम॒श्विभ्यां प॑यो अ॒ग्न्येयं सा वर्ध॑तां म॒हते सौ॒भगा॑य ॥ ८ ॥
 जुष्टो द॒मूना अ॒तिथि॑र्दुरो॒ण इ॒मं नो य॒ज्ञमु॑प याहि वि॒द्वान् ।
 वि॒श्वा अ॒ग्ने अ॒भियु॑जो वि॒हत्य॑ श॒शूय॑तामा भ॒रा भो॑र्जनानि ॥ ९ ॥
 अ॒ग्ने श॒र्धं म॒हते सौ॒भगा॑य तव द्यु॒ज्ञान्यु॑त्त॒मानि स॑न्तु ।
 सं जा॒स्पत्यं सु॑यम॒मा कृ॑णुष्व श॒शूय॑ताम॒भि ति॑ष्ठा म॒हांसि ॥ १० ॥
 हि भू॒या अ॒था व॒यं भ॑गवन्तः स्याम ।
 वे॒श्वदा॒नीं पि॒ब शु॒द्धमु॒दक॑मा॒चर॑न्ती ॥ ११ ॥
 ॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

अप॒चितां लोहि॑नीनां कृ॒णा मा॒तेति॑ शुश्रुम । ॥ ७४ ॥
 ऐ॒न सर्वा॑ वि॒ध्यामि॒ ता अ॒हम् ॥ १ ॥
 प्रथ॑मां वि॒ध्याम्यु॑त म॒ध्यमा॑म् ।
 इ॒दं ज॒घन्या॑मा॒सामा छि॑न॒मि स्तु॑कामि॒व ॥ २ ॥

त्वाष्ट्रेणाहं वचसा वि त ईर्याममीमदम् ।
 अथो यो मन्युष्टे पते तमु ते शमयामसि ॥ ३ ॥
 व्रतेन त्वं व्रतपते समस्तो विश्वाहा सुमना दीदिहीह ।
 तं त्वा वयं जातवेदः समिधं प्रजावन्त उप सदेम सर्वे ॥ ४ ॥

प्रजावतीः सूयवसे रुशनीः शुद्धा अपः सुप्रपाणे पिबन्तीः ।
 । व स्तेन ईशत माघशंसः परि वो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु ॥ १ ॥
 पदज्ञा स्थ रमतयः संहिता विश्वनाम्नीः ।
 उप मा देवीर्देविभिरेत ।
 इमं गोष्ठमिदं सदो घृतेनास्मान्समुक्षत ॥ २ ॥

आ सुसंसः सुससो असंतीभ्यो असंतराः ।
 सेहोरसंतरा लवणाद्विक्रेदीयसीः ॥ १ ॥
 या यैष्या अपचितो ऽथो या उपपस्याः ।
 विजामि या अपचितः स्वयंसंसः ॥ २ ॥
 यः कीकसाः प्रशृणाति तलीद्यमवतिष्ठति ।
 निरास्तं सर्वं जायान्यं यः कच्च ककुदि श्रितः ॥ ३ ॥
 पक्षी जायान्यः पतति स आ विशति पूरुषम् ।
 तदक्षितस्य भेषजमुभयोः सुक्षितस्य च ॥ ४ ॥
 विद्य वै ते जायान्य जानं यतो जायान्य जायसे ।
 कथं ह तच्च त्वं हनो यस्य कृणमो हविर्गृहे ॥ ५ ॥
 अतिव कलशे सोममिन्द्र वृषहा शूर समरे वसूनाम् ।
 । ध्यन्दिने सर्वान् आ वृषस्व रयिष्ठानो रयिमस्मासु धेहि ॥ ६ ॥

सांतपना इदं हविर्मरुतस्तज्जुह्वन । अस्माकोती रिशदसः ॥ १ ॥
 । नो मर्तो मरुतो दुर्हणायुस्तिरश्चित्तानि वसवो जिघांसति ।

दुहः पाशा॒न्प्रति॑ मु॒ञ्चतां॑ स तपि॑ष्ठेन तपसा॒ हन्त॑ना तम् ॥ २ ॥
सं॒वा॒त्स॒री॒णा म॒रुतः॑ स्व॒र्का उ॒रु॒क्षयाः॑ सग॒णा मानु॑षासः ।
ते अ॒स॒त्पाशा॒न्प्र मु॒ञ्चन्वे॑नसः सा॒न्तप॑ना म॒त्सरा मा॑दयि॒ष्णवः ॥ ३ ॥

वि ते॑ मु॒ञ्चामि॑ र॒श्नां वि॑ योक्तुं वि॒नियोज॑नम् । ॥ ७८ ॥

इ॒हैव त्वम॑र्जस ए॒ध्यमे ॥ १ ॥
धा॒रय॑न्तममे यु॒नज्मि॑ त्वा ब्र॒ह्म॒णा दै॒व्येन॑ ।
द्रवि॑णेह भ॒द्रं प्रेमं॑ वो॒चो ह॒विर्दां॑ दे॒वता॑सु ॥ २ ॥

यस्मै॑ दे॒वा अ॒कृ॒ण्व॒भाग॑धेयममा॒वास्ये॑ सं॒वस॑न्तो म॒हि॒त्वा । ॥ ७९ ॥

तेना॑ नो य॒ज्ञं पि॑पृ॒हि वि॒श्ववारे॑ रयिं नो॑ धेहि । ॥ १ ॥

अ॒हमे॒वाख्य॑मा॒वास्या॑ऽमा॒मा व॑सन्ति सु॒कृ॒तो
मयि॑ दे॒वा उ॒भये॑ सा॒ध्याश्चेन्द्र॑ज्ये॒ष्ठाः स॒म॒ग॒च्छन्त॑ सर्वे ॥ २ ॥
आ॒ग॒न्वा॒ची॒ संग॑म॒नी व॑सू॒नामू॒र्जं पु॒ष्टं व॑स्वा॒वेश्य॑न्ती ।
अ॒मा॒वा॒स्यायै॑ ह॒विषा॑ वि॒धेमो॒र्जं दु॒हाना॑ पयसा॒ न आ॑र्गन् ॥ ३ ॥
अ॒मा॒वा॒स्ये न॑ त्वदे॒तान्य॑न्यो वि॒श्वा रू॒पाणि॑ परि॒भूर्ज॑जान ।
य॒त्कामा॑स्ते जुहु॒मस्त॑न्नो॒ अस्तु॑ व॒यं स्या॑म॒ पत॑यो रयी॒णाम् ॥ ४ ॥

पू॒र्णा प॒श्चादु॑त पू॒र्णा पु॒रस्ता॑दुन्म॒ध्यतः॑ पौ॒र्णेमा॑सी जि॒गाय॑ । ॥ ८० ॥

तस्यां॑ दे॒वैः सं॒वस॑न्तो म॒हि॒त्वा ना॒कस्य॑ पृ॒ष्ठे स॒मिषा॑ म॒देम॑ ॥ १ ॥

वृ॒षभं॑ वा॒जिनं॑ व॒यं पौ॒र्णेमा॑सं य॒जाम॑हे ।

स नो॑ द॒दा॒त्व॒क्षितां॑ रयि॒मनु॑प॒दस्व॑तीम् ॥ २ ॥

प्र॒जाप॑ते न त्वदे॒तान्य॑न्यो वि॒श्वा रू॒पाणि॑ परि॒भूर्ज॑जान ।
य॒त्कामा॑स्ते जुहु॒मस्त॑न्नो॒ अस्तु॑ व॒यं स्या॑म॒ पत॑यो रयी॒णाम् ॥ ३ ॥

पौ॒र्णेमा॑सी प्रथ॒मा रा॒ची॒णाम॑ति॒श्वरे॑षु ।
ये त्वां य॒ज्ञैर्य॑ज्ञिये । ना॒कं सु॒कृतः॑ प्र॒विष्टाः॑ ॥ ४ ॥

। पूर्वापरं चरतो माययैतौ शिशू क्रीडन्तौ परि यातो ऽर्हवम् ।
विश्वान्यो भुवना विचष्टे चतूरन्यो विदधेज्जायसे नवः ॥ १ ॥
नवोनवो भवसि जायमानो ऽहं केतुरुषसामेष्यम् ।
भागं देवेभ्यो वि दधास्यायन् चन्द्रमस्तिरसे दीर्घमायुः ॥ २ ॥
सोमस्यांशो युधां पते ऽनूनो नाम वा असि ।
अनूनं दर्श मा कृधि प्रजया च धनेन च ॥ ३ ॥
दर्शो ऽसि दर्शतो ऽसि समयो ऽसि समन्तः ।
समयः समन्तो भूयासं गोभिरनैः प्रजया पशुभिर्गृहैर्धनेन ॥ ४ ॥
योऽस्मान्वेष्टि यं वयं द्विष्मस्तस्य त्वं प्राणेना ष्यायस्व ।
आ वयं ष्यायिषीमहि गोभिरनैः प्रजया पशुभिर्गृहैर्धनेन ॥ ५ ॥
यं देवा अंशुमाष्याययन्ति यमक्षितमक्षिता भक्षयन्ति ।
तेनास्मानिन्द्रो वरुणो बृहस्पतिरा ष्यायन्तु भुवनस्य गोपाः ॥ ६ ॥

॥ सप्तमो ऽगुवाकः ॥

॥ अभ्यर्चेत सुष्टुतिं गर्भमाजिमस्सासु भद्रा द्रविणानि धत्त ।
इमं यज्ञं नयत दवत धारा मधुमत्पवन्ताम् ॥ १ ॥
मय्यये अयिं ऽ स्रवेण वर्चसा बलेन ।
मयि प्रजां मय्यायुर्दधामि स्वाहा मय्ययिम् ॥ २ ॥
इहैवाये अधि धारया रयिं मा त्वा नि क्रन्पूर्वचित्ता निकारिणः ।
स्रवेणामे सुयममस्तु तुभ्यमुपसत्ता वर्धतां ते अनिष्टतः ॥ ३ ॥
अबभिरुषसामयमख्यदबहानि प्रथमो जातवेदाः ।
द्यावापृथिवी आ विवेश ॥ ४ ॥
प्रथमो जातवेदाः ।
त द्यावापृथिवी आ ततान ॥ ५ ॥
घृतं ते अये दिव्ये सधस्ये घृतेन त्वां मनुरद्या समिन्धे ।
घृतं ते देवीर्नम्य आ वहन्तु घृतं तुभ्यं दुहतां गावो अये ॥ ६ ॥

अप्सु ते राजचरुण गृहो हिरण्ययो मितः ।

॥ ८३ ॥

ततो धृतव्रतो राजा सर्वा दामानि मुञ्चतु ॥ १ ॥

दाक्षोदाक्षो राजन्नितो वरुण मुञ्च नः ।

यदापो अघ्ना इति वरुणेति यदूचिम ततो वरुण मुञ्च नः ॥ २ ॥

उदुक्तमं वरुण पाशमस्मदबाधमं वि मध्यमं श्रयाय ।

अधा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥ ३ ॥

प्रासत्पाशावरुण मुञ्च सर्वान्य उक्तमा अधमा वारुणा ये ।

दुष्वमं दुरितं निष्वास्सदधं गच्छेम सुकृतस्य लोकम् ॥ ४ ॥

अनाधृष्यो जातवेदा अमर्त्यो विराडमे क्षत्रभृद्दीहिह ।

॥ ८४ ॥

विष्वा अमीवाः प्रमुञ्चन्मानुषीभिः शिवाभिरद्य परि पाहि नो गर्यम् ॥ १ ॥

इन्द्र क्षत्रमभि वाममोजो ऽजायथा वृषभ चर्षणीनाम् ।

अपानुदो वेभ्यो अकृणोरु लोकम् ॥ २ ॥

मृगो न परावत आ जगम्यात्परस्याः ।

सृकं संशाय पविमिन्द्र तिग्मं वि शबूनादि वि मृधो नुदस्व ॥ ३ ॥

त्यमू षु वाजिनं देवजूतं सहोवानं तरुतारं रथानाम् ।

॥ ८५ ॥

अरिष्टनेमिं पृतनाजिमाशुं स्वस्तये तार्ष्णिमिहा हुवेम ॥ १ ॥

।

॥ ८६ ॥

हुवे

॥ १ ॥

यो असौ रुद्रो यो अप्सवन्तर्य ओषधीर्वीर्य आविवेश ।

॥ ८७ ॥

य इमा विष्वा भुव्नानि चाक्नुपे तस्मै रुद्राय नमो अस्त्यगवे ॥ १ ॥

॥ ८८ ॥ अपेक्षरिस्वरिवा असि । विषे विषमपृक्त्वा विषमिद्धा अपृक्त्वाः ।
अहिमेवाभ्यपेहि तं जहि ॥ १ ॥

॥ ८९ ॥ अपो दिव्या अचायिषं रसेन समपृक्षमहि ।
पर्यस्वानप आगमं तं मा सं सृज वर्यसा ॥ १ ॥
सं मामे वर्यसा सृज सं प्रजया समायुषा ।
विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात्सहस्रुषिभिः ॥ २ ॥
इदमापः प्र वहतावद्यं च मलं च यत् ।
यज्ञाभिदुद्रोहानृतं यज्ञं शेपे अभीरुणम् ॥ ३ ॥
एधो ऽस्येधिषीय समिदसि समेधिषीय । तेजो ऽसि तेजो मयि धेहि ॥ ४ ॥

॥ ९० ॥ अपि वृक्ष पुराणवद्वततेरिव गुष्पितम् । ओजो दासस्य दम्भय ॥ १ ॥
वयं तदस्य संभृतं वस्विन्द्रेण वि भजामहे ।
ह्यापयामि भजः शिषं वरुणस्य व्रतेन ते ॥ २ ॥
यथा शेपो अपायति स्त्रीषु चासदनावयाः ।
अवस्थस्य कृदीवतः शाकुरस्य नितोदिनः ।
यदाततमव तत्तनु यदुत्ततं नि तत्तनु ॥ ३ ॥
॥ अष्टमो ऽनुवाकः ॥

॥ ९१ ॥ इन्द्रः सुचामा स्वर्वा अवोभिः सुमृडीको भवतु विश्ववेदाः ।
बाधतां द्वेषो अभयं नः कृणोतु सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ १ ॥

॥ ९२ ॥ स सुचामा स्वर्वा इन्द्रो अस्सदाराच्चिद्वेषः सनुतयुयोतु ।
तस्य वयं सुमती यज्ञियस्यापि भद्रे सौमनसे स्याम ॥ १ ॥

॥ ९३ ॥ इन्द्रेण मन्युना वयमभि ध्याम पृतन्यतः । व्रन्तो वृषाण्यप्रति ॥ १ ॥

ध्रुवं ध्रुवेण हविषाव सोमं नयामसि । ॥९४॥
यथा न इन्द्रः केवलीर्विशः संमनसस्कारत् ॥ १ ॥

द्यामिव पेततुः । ॥९५॥

हृदः ॥ १ ॥

अहमेनावुदतिष्ठिपं गावौ आन्तसदाविव ।
कुर्कुराविव कूजन्तावुदवन्तौ वृकाविव ॥ २ ॥
आतोदिनौ नितोदिनावथो संतोदिनावुत ।
अपि नक्षाम्यस्य मेढं य इत स्त्री पुमां जभारं ॥ ३ ॥

असदग्नावः सदने ऽपन्नसतिं वयः । ॥९६॥
आस्थाने पर्वता अस्थु स्थानि वृक्षावतिष्ठिपन् ॥ १ ॥

यदद्य त्वा प्रयति यज्ञे अस्मिन्होतश्चिकित्वन्नवृणीमहीह । ॥९७॥
ध्रुवमयो ध्रुवमुता श्विष्ठ प्रविष्टान्यज्ञमुप याहि सोमम् ॥ १ ॥
समिन्द्र नो मनसा नेष गोभिः स्वस्त्या ।
सं ब्रह्मणा देवहितं यदस्ति सं । यानाम् ॥ २ ॥
यानावह उशतो देव देवास्तान्नेरय स्वे अमे सधस्थे ।
जक्षिवांसः पपिवांसो मधून्यस्यै धत्त वसवो वसूनि ॥ ३ ॥
सुगा वो देवाः सदना अकर्म य आजग्म सर्वने मा जुषाणाः ।
वहमाना भरमाणाः स्वा वसूनि वसुं घर्म दिवमा रोहतानुं ॥ ४ ॥
यज्ञं यज्ञं गच्छ यज्ञपतिं गच्छ स्वां योनिं गच्छ स्वाहा ॥ ५ ॥
एष ते यज्ञो यज्ञपते सहसूक्तवाकः सुवीर्यः स्वाहा ॥ ६ ॥
वषड्दुतेभ्यो वषड्दुतेभ्यः । देवा गातुविदो गातुं विस्त्वा गातुमित ॥७॥
मनसस्पत इमं नो दिवि देवेषु यज्ञम् । स्वाहा दिवि स्वाहा पृथिष्यां
स्वाहान्नरिष्टे स्वाहा वाते धां स्वाहा ॥ ८ ॥

॥९८॥ सं ब॒हिर॒क्तं ह॒विषा घृ॒तेन॒ समि॒न्द्रेण॒ वसु॒ना सं म॒रुद्भिः ।
सं दे॒वैर्वि॒श्वदे॒वेभि॒र॒क्तमिन्द्रं॑ ग॒च्छतु॒ हविः॑ स्वाहा ॥ १ ॥

॥९९॥ परि॑ स्तृ॒णीहि॒ परि॑ धेहि॒ वेदि॑ मा जा॒मिं मो॒षीर॒मुया श्या॒नाम् ।
होतृ॑ष॒दनं॒ हरि॑तं॒ हिर॒ण्ययं॑ नि॒ष्का ए॒ते यज॑मानस्य लोके ॥ १ ॥

॥१००॥ पर्या॑वर्ते॒ दुष्व॒भ्यात्पा॒पात्स्व॒भ्याद॒भूत्याः ।
ब्र॒ह्मा॒हम॒न्तरं॑ कृ॒ण्वे परा॑ स्व॒प्नमु॒खाः शुचः॑ ॥ १ ॥

॥१०१॥ यत्स्व॒प्ने अ॒ब्रम॑म॒मामि॒ न प्रा॒तरधि॑गम्यते ।
सर्वं॑ तद॒स्तु मे शि॒वं न॒हि तद्भृ॑म्यते दि॒वा ॥ १ ॥

॥१०२॥ न॒मस्कृ॑त्य द्या॒वापृ॒थिवी॒भ्याम॒न्तरि॑क्षाय मृत्यवे ।
मे॒ष्ट्याम्यूर्ध्वे॑स्तिष्ठ॒न्मा मां हिं॑सिषु॒रीश्वराः॑ ॥ १ ॥

॥ नवमो ऽनुवाकः ॥

॥१०३॥ को अ॒स्या नो॑ दु॒हो ऽव॒द्यव॑त्या उ॒बैष्य॑ति क्ष॒त्रियो॒ वस्य॑ इ॒ध्न ।
को य॒ज्ञका॑मः क उ॒ पूर्ति॑कामः को दे॒वेषु॑ व॒नुते दी॒र्घमा॑युः ॥ १ ॥

॥१०४॥ कः पृ॒श्निं धे॒नुं वरु॑णेन द॒त्ताम॑थर्वणे सु॒दुघां॑ नित्य॒वत्साम् ।
वृ॒हस्प॑तिना स॒ख्यं जु॒षाणो॑ यथा॒वशं॑ त॒चः क॑ल्पयाति ॥ १ ॥

॥१०५॥ अ॒प॒क्राम॑न्पौ॒रुषे॒यावृ॒णानो॑ दै॒व्यं वचः॑ ।
प्र॒णीती॒रभ्या॑वर्त॒स्व वि॒श्वेभिः॑ स॒स्त्रिभिः॑ स॒ह ॥ १ ॥

॥१०६॥ यद॒स्मृति॑ च॒कृम॑ किं चि॒दय॑ उपा॒रिम॑ च॒रणे॑ जातवेदः ।

ततः पाहि त्वं नः प्रचेतः शुभे सस्त्रिभ्यो अमृतत्वमस्तु नः ॥ १ ॥

अव दिवस्तालयन्ति सप्त सूर्यस्य रश्मयः ।

॥ १०७ ॥

आपः समुद्रिया धारास्तास्ते शल्यमसिससन् ॥ १ ॥

यो न स्त्रायहिंसति यो न आविः स्वो विद्वानरणो वा नो अग्ने । ॥ १०८ ॥

प्रतीच्येत्वरणी दत्वती तान्मेषामग्ने वास्तु भून्मो अर्पत्यम् ॥ १ ॥

यो नः सुप्तां जायतो वाभिदासात्तिष्ठतो वा चरतो जातवेदः ।

वैश्वानरेण सयुजा सजोषास्ताअतीचो निर्देह जातवेदः ॥ २ ॥

इदमुयाय बभवे नमो यो अक्षेषु तनूवशी ।

॥ १०९ ॥

घृतेन कलिं शिष्यामि स नो मृडातीदृशे ॥ १ ॥

घृतमप्सराभ्यो वह त्वमग्ने पांसूनक्षेभ्यः सिकता अपञ्च ।

यथाभागं हव्यदाति जुषाणा मदन्ति देवा उभयानि हव्या ॥ २ ॥

अप्सरसः सधमादं मदन्ति हविर्धानमन्तरा सूर्यं च ।

ता मे हस्तौ सं सृजन्तु घृतेन सपत्नं मे कितवं रन्धयन्तु ॥ ३ ॥

आदिनवं प्रतिदीवे घृतेनास्मौ अभि क्षर ।

वृक्षमिवाश्रया जहि यो अस्मान्प्रतिदीव्यति ॥ ४ ॥

यो नो हुवे धनमिदं चकार यो अक्षाणां ग्लहनं शेषणं च ।

स नो ते जुषाणो गन्धर्वेभिः सधमादं मदेम ॥ ५ ॥

संवसव मधेयमुयंपय्या राष्ट्रभृतो ह्यपक्षाः ।

तेभ्यो व इन्द्रो हविषा विधेम वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ ६ ॥

ब्रह्मचर्यं यदूषिम ।

१ नो मृडन्वीदृशे ॥ ७ ॥

अय इन्द्रश्च दाशुषे हतो वृषाण्यप्रति । उभा हि वृचहन्तमा ॥ १ ॥ ॥ ११० ॥

अथर्ववेद

वाभ्यामजयन्स्व १रय एव यावातस्थतुर्भुवनानि विष्वा ।
 प्रचर्षणी वृषणा वज्रबाहू अग्निमिन्द्रं वृषहणा हुवे ऽहम् ॥ २ ॥
 उप त्वा देवो अयभीक्ष्मसेन वृहस्पतिः ।
 इन्द्रं गीर्भिर्न आ विश यजमानाय सुचते ॥ ३ ॥

॥ १११ ॥ इन्द्रस्य कुक्षिरसि सोमधानं आत्मा देवानामुत मानुषाणाम् ।
 इह प्रजा जनय यास्त आसु या अन्यचेह तास्तै रमन्ताम् ॥ १ ॥

॥ ११२ ॥ शुभ्रं नी द्यावापृथिवी अन्तिसुखे महिषते ।
 आपः सप्त सुसुवुर्देवीस्ता नो मुञ्चन्वंहसः ॥ १ ॥
 मुञ्चन्तु मा शपथ्याऽदयो वरुण्यादुत ।
 अथो यमस्य पङ्क्तीशश्चिन्मसाहेवकिल्बिषात् ॥ २ ॥

॥ ११३ ॥ तृष्टिके तृष्टवन्दन उदमूं क्षिन्धि तृष्टिके ।
 ऽमुष्मै शेषावते ॥ १ ॥
 वेषा विषातर्कसि ।
 परिवृक्ता यथासंसृषभस्य वशेव ॥ २ ॥

॥ ११४ ॥ आ ते ददे वक्षणाभ्य आ ते ऽहं हृदयाहृदे ।
 आ ते मुखस्य संकाशात्सर्वं ते वर्च आ ददे ॥ १ ॥
 प्रेतो यन्तु व्याध्यः प्रानुष्याः प्रो अशस्तयः ।
 अग्नी रक्षस्विनीहन्तु सोमो हन्तु दुरस्यतीः ॥ २ ॥

॥ ११५ ॥ प्र पतेतः पापि लक्ष्मि नश्येतः प्रामुतः पत ।
 अयस्सयेनाङ्गेन द्विषते त्वा संजामसि ॥ १ ॥
 या मा लक्ष्मीः पतयालूरजुष्टाभिचस्कन्द वन्दनेव वृक्षम् ।

अन्यथासत्सवितस्तामितो धा हिरण्यहस्तो वसु नो रराणः ॥ २ ॥
 एकशतं लक्ष्म्योऽमर्त्यस्य साकं तन्वा जनुषो ऽधि जाताः ।
 तासां पापिष्ठा निरितः प्र हिंमः शिवा अस्मभ्यं जातवेदो नि यच्छ ॥ ३ ॥
 एता एना व्याकरं खिले गा विष्टिता इव ।
 रमन्तां पुण्या लक्ष्मीर्याः पापीस्ता अनीनशम् ॥ ४ ॥

नमो ह्याय अर्चनाय चोदनाय धृषावे । ॥ ११६ ॥
 नमः शीताय पूर्वकामकृत्तने ॥ १ ॥
 यो अन्येद्युर्भयद्युरभ्येतीमं मण्डूकमभ्येतव्रतः ॥ २ ॥

आ मन्दैरिन्द्र हरिभिर्याहि मयूररोमभिः । ॥ ११७ ॥
 मा त्वा के चिद्वि यमन्वि न पाशिनो ऽति धर्मेव तौ इहि ॥ १ ॥

मर्माणि ते वर्मणा छादयामि सोमस्त्वा राजामृतेनानुं वस्ताम् । ॥ ११८ ॥
 उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयन्तं त्वानुं देवा मन्दन्तु ॥ १ ॥

॥ इष्टमो ऽनुवाकः ॥
 ॥ सप्तदशः प्रपाठकः ॥
 ॥ सप्तमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अन्नकाय मृत्यवे नमः प्राणा अपाना इह ते रमन्ताम् ।
 इहायमस्तु पुरुषः सहासुना सूर्यस्य भागे अमृतस्य लोके ॥ १ ॥
 उदेनं भगो अयभीदुदेनं सोमो अंशुमान् ।
 उदेनं मरुतो देवा उदिन्द्रापी स्वस्तये ॥ २ ॥
 इह ते ऽसुरिह प्राण इहायुरिह ते मनः ।
 उच्चा निर्वृत्त्याः पार्श्वेभ्यो दैर्घ्या वाचा भरामसि ॥ ३ ॥
 उत्क्रामातः पुरुष माव पत्न्या मृत्योः पङ्क्तीशमवमुञ्चमानः ।
 मा छित्त्वा अस्मास्त्रोकादग्नेः सूर्यस्य संहृशः ॥ ४ ॥
 तुभ्यं वातः पवतां मातरिष्वा तुभ्यं वर्षन्वमृतान्यापः ।
 सूर्यस्ते तवेऽं शं तपाति त्वां मृत्युर्दयतां मा प्र मेष्टाः ॥ ५ ॥
 उद्यानं ते पुरुष नावयानं जीवातुं ते दक्षतातिं कृणोमि ।
 आ हि रोहेमममृतं सुखं रयमथ जिघ्रिर्विदयमा वदासि ॥ ६ ॥
 मा ते मनस्त्वथ गान्मा तिरो भून्मा जीवेभ्यः प्र मंदो मानु गाः पितृन् ।
 विश्वे देवा अभि रक्षन्तु त्वेह ॥ ७ ॥
 मा गतानामा दीधीषा ये नयन्ति परावतम् ।
 आ रोह तमसो ज्योतिरेष्टा ते हस्तौ रभामहे ॥ ८ ॥
 श्यामश्च त्वा मा शबलश्च प्रेषितौ यमस्य यौ पथिरक्षी श्वानौ ।

अ॒र्वाडे॒हि मा वि दी॒ध्यो माच॑ तिष्ठः पराङ्मु॒नाः ॥ ९ ॥

मेतं प॒न्था॒मनु॑ गा भी॒म एष॑ येन॒ पूर्वं॑ नेयथ॒ तं ब्र॑वीमि ।

तम॑ ए॒तत्पु॑रुष॒ मा प्र प॑न्था भ॒यं पर॑स्तादभ॒यं ते अ॒र्वाक् ॥ १० ॥ (१)

रक्ष॑न्तु त्वा॒मयो॑ ये अ॒प्स्व॑न्ता रक्ष॑न्तु त्वा मनु॒ष्या॑ऽयमि॒न्धते॑ ।

वै॒श्वान॒रो रक्ष॑तु जा॒तवे॑दा दि॒व्यस्त्वा॒ मा धा॑ग्वि॒द्युता॑ सह ॥ ११ ॥

मा त्वा क्र॒थाद॑भि म॑स्तारात्सं॒कमु॑काच्च ।

रक्ष॑न्तु त्वा द्यौ रक्ष॑न्तु पृथि॒वी सूर्य॑श्च त्वा रक्ष॑तां च॒न्द्रमा॑श्च ।

अ॒न्तरि॑क्षं रक्ष॑तु दे॒वहे॒त्याः ॥ १२ ॥

बो॒धश्च॑ त्वा प्र॒तीबो॒धश्च॑ रक्ष॑तामस्व॒प्रश्च॑ त्वान॒वद्रा॑णश्च॒ रक्ष॑ताम् ।

गो॒पाय॑श्च॒ त्वा जा॑गृ॒विश्च॑ रक्ष॑ताम् ॥ १३ ॥

ते त्वा रक्ष॑न्तु ते त्वा गो॒पाय॑न्तु तेभ्यो नम॒स्तेभ्यः॑ स्वाहा ॥ १४ ॥

जी॒वेभ्य॑स्त्वा स॒मुदे॑ वा॒युरि॒न्द्रो धा॑ता द॒धातु॑ सवि॒ता चा॑य॒माणः॑ ।

मा त्वा प्रा॒णो बल॑ं हासी॒दसुं॑ ते ऽनु॑ ह्यामसि ॥ १५ ॥

मा त्वा ज॒म्भः स॑ह॒नुर्मा॑ तमो॑ वि॒दन्मा॑ जि॒ह्वा ब॑र्हिः प्र॒मयुः॑ क॒था स्याः॑ ।

उ॒त्सादि॒त्या व॑स॒वो भ॑र॒न्तूदि॒न्द्राग्नी॑ स्व॒स्तये॑ ॥ १६ ॥

उ॒त्सा द्यौ॑रु॒पृथि॒व्युत्प॑ज॒पति॑रयभीत् ।

उ॒त्सा मृ॒त्योरो॒षध॑यः सोम॒राज्ञी॑रपी॒पर॑न् ॥ १७ ॥

अ॒यं दे॒वा इ॒हैवा॑स्त्व॒यं मा॑मु॒चं गा॑दि॒तः ।

इ॒मं स॒हस्र॑वी॒र्येण॑ मृ॒त्योर्त्पा॑रयामसि ॥ १८ ॥

उ॒त्सा मृ॒त्योर्पी॒परं॑ सं ध॒मन्तु॑ वयो॒धसः॑ ।

मा त्वा व्य॒स्तके॒भ्योऽमा॑ त्वाघ॒रुदो॑ रु॒दन् ॥ १९ ॥

आहा॒र्षम॑वि॒दं त्वा पु॒नरा॑गाः पु॒नर्णे॑वः ।

सर्वाङ्गु॑ सर्वं॑ ते चक्षुः॒ सर्व॑मायु॒श्च ते ऽवि॑दम् ॥ २० ॥

व्य॒वाह॑ते मो॒ अक्र॑मीत् ।

अप॒ त्व य॒क्ष्मं नि॑ द॒ध्मसि॑ ॥ २१ ॥ (२)

॥ २ ॥ आ रभस्वेमाममृतस्य शुष्टिमच्छिद्यमाना जरदष्टिरस्तु ते ।
 असुं त आयुः पुनरा भरामि रजस्तमो मोषं गा मा प्र मेष्टाः ॥ १ ॥
 जीवतां ज्योतिरभ्येक्ष्यवाङ्मा त्वा हरामि शतशारदाय ।

तरं ते दधामि ॥ २ ॥

त्वं ।

जिह्वालयन् ॥ ३ ॥

प्राणेन त्वा क्षिपदां चतुष्पदामपिमिव जातमभि सं धमामि ।

नमस्ते मृत्यो चक्षुषे नमः प्राणाय ते ऽकरम् ॥ ४ ॥

अयं जीवतु मा मृतेमं समीरयामसि ।

कृणोम्यस्मै भेषजं मृत्यो मा पुरुषं वधीः ॥ ५ ॥

जीवलां नधारिषां जीवन्तीमोषधीमहम् ।

चायमाणां सहमानां सहस्वतीमिह हुवे ऽस्मा अरिष्टतातये ॥ ६ ॥

अधि ब्रूहि मा रभथाः सृजेमं तवैव सन्तसर्वहाया इहास्तु ।

भवाश्वौ मृदतं शर्म यच्छतमपसिध्यं दुरितं धत्तमायुः ॥ ७ ॥

अस्मै मृत्यो अधि ब्रूहीमं दयस्वोदितोऽयमेतु ।

अरिष्टः सर्वोक्तः सुश्रुज्जरसा शतहायन आत्मना भुजमश्रुताम् ॥ ८ ॥

देवानां हेतिः परि त्वा वृणक्तु पारयामि त्वा रजस उच्चा मृत्योरपीपरम् ।

आरादमिं क्रव्यादं निरूहं जीवातवे ते परिधिं दधामि ॥ ९ ॥

यस्यै नियानं रजसं मृत्यो अनवधर्षम् ।

पथ इमं तस्माद्रक्षन्तो ब्रह्मास्मै वर्म कृणमसि ॥ १० ॥ (३)

कृणोमि ते प्राणापानौ जरां मृत्यं दीर्घमायुः स्वस्ति ।

वैवस्वतेन

ऽपं सेधामि सर्वान् ॥ ११ ॥

आ

याहिं क्रव्यादः पिशाचान् ।

रक्षो यत्सर्वं दुर्भूतं तत्तमं इवाप हन्मसि ॥ १२ ॥

अमेहे प्राणममृतादायुष्मतो वन्वे जातवेदसः ।

यथा न रिषा अमृतः सजूरसस्तस्यै कृणोमि तदु ते समृध्यताम् ॥ १३ ॥

शिवे ते स्ता द्यावापृथिवी असंतापे अभिश्चियौ ।
 शं ते सूर्य आ तपतु शं वातो वातु ते हृदे ।
 शिवा अभि क्षरन्तु त्वापो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥ १४ ॥
 शिवास्ते सन्वोषधय उच्चाहार्धमधरस्या उत्तरां पृथिवीमभि ।
 तत्र त्वादित्यौ रक्षतां सूर्याचन्द्रमसावुभा ॥ १५ ॥
 यज्ञे वासः परिधानं यां नीविं कृणुषे त्वम् ।
 शिवं ते तन्वेऽ तत्कृणमः संस्पृशे ऽरुक्ष्णमस्तु ते ॥ १६ ॥
 यत्क्षुरेण मर्चयता सुतेजसा वप्रा वपसि केशम्भु ।
 शुभं मुखं मा न आयुः प्र मोषीः ॥ १७ ॥
 शिवौ ते स्तां ग्रीहियवावबलासावदोमधौ ।
 एतौ यक्षं वि बाधेते एतौ मुञ्चतो अंहसः ॥ १८ ॥
 यदस्त्रासि यत्पिबसि धान्यं कृथाः पर्यः ।
 यदाद्यं यदनाद्यं सर्वं ते अन्नमविषं कृणोमि ॥ १९ ॥
 अहं च त्वा राचये चोभाभ्यां परि दद्यसि ।
 अरायेभ्यो जिघत्सुभ्य इमं मे परि रक्षत ॥ २० ॥ (४)
 शतं ते ऽयुतं हायनान्वे युगे चीणिं चत्वारि कृणमः ।
 इन्द्रायी विभे देवास्ते ऽनु मन्यन्तामहणीयमानाः ॥ २१ ॥
 शरदे त्वा हेमन्ताय वसन्ताय यीष्माय परि दद्यसि ।
 वर्षाणि तुभ्यं स्योनानि येषु वर्धन्त ओषधीः ॥ २२ ॥
 मृत्युरीशे द्विपदां मृत्युरीशे चतुष्पदाम् ।
 तस्माज्ज्ञां मृत्योर्गोपतेरुन्नरामि स मा बिभेः ॥ २३ ॥
 सो ऽरिष्ट न मरिष्यसि न मरिष्यसि मा बिभेः ।
 न वै तत्र क्षियन्ते नो यन्न्यधमं तमः ॥ २४ ॥
 सर्वो वै तत्र जीवति गौरश्चः पुरुषः पशुः ।
 यचेदं ब्रह्म क्रियते परिधिर्जीवनाय कम् ॥ २५ ॥
 परि त्वा पातु समानेभ्यो ऽभिचारात्सर्वन्पुण्यः ।

अमन्निर्भवामृतो ऽतिजीवो मा ते हासिषुरस्वः शरीरम् ॥ २६ ॥

ये मृत्यव एकशतं या नाष्टा अतिताप्याः ।

मुञ्चन्तु तस्मात्त्वा देवा अग्नेर्वैश्वानरादधि ॥ २७ ॥

अग्नेः शरीरमसि पारयिष्णू रक्षोहासि सपत्नहा ।

अथो अमीवचातनः पूतदुर्नाम भेषजम् ॥ २८ ॥ (५)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३ ॥ रक्षोहस्य वाजिनमा जिघर्मि मिथं प्रविष्टमुप यामि शर्म ।

शिशानो अग्निः क्रतुभिः समिद्धः स नो दिवा स रिषः पातु नक्तम् ॥ १ ॥

अयोदंष्ट्रो अर्चिषा यातुधानानुप स्पृश जातवेदः समिद्धः ।

आ जिह्वा मूर्देवान्भस्व क्रव्यादो वृष्टापि धत्स्वासन् ॥ २ ॥

उभोभयाविन्नुप धेहि दंष्ट्रौ हिंस्रः शिशानो ऽवरं परं च ।

उतान्तरिक्षे परि यास्यमे जम्भैः सं धेस्यभि यातुधानान् ॥ ३ ॥

अग्ने त्वचं यातुधानस्य भिन्धि हिंसाशनिर्हरसा हन्वेनम् ।

प्र पर्वाणि जातवेदः शृणीहि क्रव्यात्क्रविष्णुर्वि चिनोत्वेनम् ॥ ४ ॥

यचेदानीं पश्यसि जातवेदस्तिष्ठन्तमग उत वा चरन्तम् ।

उतान्तरिक्षे पतन्तं यातुधानं तमस्ता विध्य शर्वा शिशानः ॥ ५ ॥

यज्ञैरिषूः संनममानो अग्ने वाचा शस्यो अशनिभिर्दिहानः ।

ताभिर्विध्य हृदये यातुधानान्प्रतीचो बाहून्प्रति भुज्येषाम् ॥ ६ ॥

उतारव्यान्स्पृणुहि जातवेद उतारैर्भाणो ऋष्टिभिर्यातुधानान् ।

अग्ने पूर्वो नि जहि शोशुचान आमादः क्ष्विक्कास्तमदन्वेनीः ॥ ७ ॥

इह प्र ब्रूहि यतमः सो अग्ने यातुधानो य इदं कृणोति ।

तमा रभस्व समिधा यविष्ठ नृचक्षसश्शुषे रन्ध्रयेनम् ॥ ८ ॥

तीक्ष्णेनाग्ने चक्षुषा रक्ष यज्ञं प्राञ्च वसुभ्यः प्र राय प्रचेतः ।

हिंस्रं रक्षांस्यभि शोशुचानं मा त्वा दभन्यातुधाना नृचक्षः ॥ ९ ॥

नृचक्षा रक्षः परि पश्य विक्षु तस्य चीणिं प्रति शृणीष्यथा ।

तस्यामे पृष्टीर्हेरसा शृणीहि चेधा मूलं यातुधानस्य वृक्ष ॥ १० ॥ (६)
 चिर्यातुधानः प्रसितिं त एत्वृतं यो अमे अनृतेन हन्ति ।
 तमर्चिषा स्फूर्जयं जातवेदः समक्षमेनं गृणते नि युङ्क्ति ॥ ११ ॥
 यदमे अद्य मिथुना शपातो यद्वाचस्तृष्टं जनयन्त रेभाः ।
 मन्योर्मनसः शरण्याऽ जायते या तथा विध्य हृदये यातुधानान् ॥ १२ ॥

१३ ॥

१४ ॥

यो अघ्याया भरति क्षीरममे तेषां शीर्षाणि हरसापि वृक्ष ॥ १५ ॥
 विषं गवां यातुधाना भरन्तामा वृक्षन्तामदितये दुरेवाः ।
 परैणान्देवः संविता ददातु परा भागमोषधीनां जयन्ताम् ॥ १६ ॥
 संवत्सरीणं पय उस्त्रियायास्तस्य माशीद्यातुधानो नृचक्षः ।
 पीयूषममे यतमस्तितृप्सासं प्रत्यञ्चमर्चिषा विध्य मर्मणि ॥ १७ ॥
 सनादमे मृणसि यातुधानान् त्वा रक्षांसि पृतनासु जिम्युः ।
 सहमूराननु दह क्रव्यादो मा ते हेत्या मुक्षत देव्यायाः ॥ १८ ॥
 त्वं नो अमे अधरादुदक्तस्त्वं पश्चादुत ।
 प्रति ते ते अजरासस्तपिष्ठा अघशंसं ॥ १९ ॥

: कार्थेन परि पाह्यमे ।

मे मर्तो अमर्त्यस्त्वं नः ॥ २० ॥ (७)

धेहि रेभे शफारुजो येन पश्यसि यातुधानान् ।

दैव्येन सत्यं धूर्वन्तमचितं न्योष ॥ २१ ॥

परि त्वामे पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि ।

धृषद्वर्णि दिवेदिवे हन्तारं भङ्गुरावतः ॥ २२ ॥

विषेण भङ्गुरावतः प्रति स्म रक्षसो जहि ।

अग्ने तिग्मेन शोचिषा तपुस्याभिरर्चिभिः ॥ २३ ॥
 वि ज्योतिषा बृहता भान्यमिराविर्विश्वानि कृणुते महित्वा ।
 प्रादेवीर्मायाः स शृङ्गे रक्षोभ्यो विनिक्षे ॥ २४ ॥
 ये ते शृङ्गे अजरे ब्रह्मसंशिते ।
 ताभ्यां दुर्हादमभिदासन्तं किमीदिने प्रत्यञ्चमर्चिषा जातवेदो वि
 निस्व ॥ २५ ॥
 अग्नी रक्षांसि सेधति शुक्रशोचिरमर्त्यः । शुचिः पावक ईड्यः ॥ २६ ॥ (८)

॥ ४ ॥ इन्द्रासोमा तपतं रक्ष उज्जतं न्यर्पयतं वृषणा तमोवृधः ।
 परा शृणीतमचितो न्योषतं ह नि शिशीतमचिणः ॥ १ ॥
 इन्द्रासोमा समघशंसमभ्यर्ध चरुरग्निमाँ इव ।
 ब्रह्मद्विषे क्रव्यादे घोरचक्षसे द्वेषो धत्तमनवायं किमीदिने ॥ २ ॥
 इन्द्रासोमा दुष्कृतो ववे अन्तरनारम्भणे तमसि प्र विध्यतम् ।
 यतो नैषां मन्युमहवः ॥ ३ ॥
 इन्द्रासोमा अघशंसाय तर्हणम् ।
 उक्तक्षतं स्वर्यं पर्वतेभ्यो येन रक्षो वावृधानं निजूर्यथः ॥ ४ ॥

: ।

स्वरम् ॥ ५ ॥

। वाजिना ।

यां वां होचां परिहिनोमि मेधयेमा ब्रह्माणि नृपतीव जिञ्चतम् ॥ ६ ॥
 प्रति स्मरेषां तुजयन्निरेवैहेतं दुहो रक्षसो
 इन्द्रासोमा दुष्कृते मा सुगं भूद्यो मा कट दुहुः ॥ ७ ॥
 यो मा पाकेन मनसा चरन्तमभिचष्टे अनृतेभिर्वचोभिः ।
 आप इव काशिना संगृभीता असन्नस्त्वासत इन्द्र वक्ता ॥ ८ ॥
 ये पाकशंसं विहरन्त एवैर्ये वा भद्रं दूषयन्ति स्वधाभिः ।
 अहये वा तान्मददातु सोम आ वा दधातु निर्जृतेरूपस्थे ॥ ९ ॥

यो नो रसं दिप्सन्ति पित्वो अग्ने अश्वानां गवां यस्तनूनाम् ।
 रिपु स्तेन स्तैयकृद्भमेवु नि ष हीयतां तच्चाङ्गं तना च ॥ १० ॥ (९)
 परः सो अस्तु तच्चाङ्गं तना च तिस्रः पृथिवीरधो अस्तु विश्वाः ।
 प्रति शुष्यतु यशो अस्य देवा यो मा दिवा दिप्सन्ति यच्च नक्तम् ॥ ११ ॥
 सुविज्ञानं चिकितुषे जनाय सच्चासञ्च वचसी पस्पृधाते ।
 तयोर्यत्सत्यं यतरहजीयस्तदित्सोमो ऽवति हन्यासत ॥ १२ ॥
 न वा उ सोसो वृजिनं हिनोति न क्षत्रियं मिथुया धारयन्तम् ।
 हन्ति रक्षो हन्यासद्वदन्तमभाविन्द्रस्य प्रसिती शयाते ॥ १३ ॥

यदि

किम्

॥ १४ ॥

अद्या

॥

अथा

५ ॥

यो मायातुं यातुधानेत्याह यो वा रक्षाः शुचिरस्मीत्याह ।
 इन्द्रस्तं हन्तु महता वधेन विश्वस्य जन्तोरधमस्पदीष्ट ॥ १६ ॥
 प्र या जिगाति स्वर्गलेव नक्तमपं दुहुस्तब्धं गूहमाना ।
 वधमनन्तमव सा पदीष्ट यावाणो घ्नन्तु रक्षसं उपदैः ॥ १७ ॥
 वि तिष्ठध्वं मरुतो विक्ष्विच्छतं गृभायतं रक्षसः सं पिनष्टन ।
 वयो ये भूत्वा पतयन्ति नक्तभिर्ये वा रिपो दधिरे देवे अध्वरे ॥ १८ ॥
 प्र वर्तय दिवो ऽश्मानमिन्द्र सोमशितं मघवन्तं शिशाधि ।
 प्राक्तो अपाक्तो अधरादुदक्तोऽभि जहि रक्षसः पर्वतेन ॥ १९ ॥
 एत उ ते पतयन्ति श्वयातव इन्द्रं दिप्सन्ति दिप्सवो ऽदाभ्यम् ।
 शिशीते शक्रः पिशुनेभ्यो वधं नूनं सृजदशनिं यातुमद्भ्यः ॥ २० ॥ (१०)
 इन्द्रो यातूनामभवत्पराशरो हविर्मथीनामभ्याङ्गविवासताम् ।
 अभीदु शक्रः परशुर्यथा वनं पात्रेव भिन्दन्सत एतु रक्षसः ॥ २१ ॥
 उलूकयातुं शुशुलूकयातुं जहि श्वयातुमुत कोकयातुम् ।
 सुपर्णयातुमुत गृध्रयातुं दृषदेव प्र मृण रक्ष इन्द्र ॥ २२ ॥

मा नो रक्षो अभि नङ्गातुमावदपोछन्तु मिथुना ये किमीदिनः ।
 पृथिवी नः पार्थिवात्पातंहसो ऽन्तरिक्षं दिव्यात्पातस्मान् ॥ २३ ॥
 इन्द्र जहि पुमांसं यातुधानमुत स्त्रियं मायया शशदानाम् ।
 वियीवासो मूर्देवा अदन्तु मा ते दृशन्सूर्यमुच्चरन्तम् ॥ २४ ॥
 प्रति चक्ष्व वि चक्ष्वेन्द्रश्च सोम जागृतम् ।
 रक्षोभ्यो बधमस्यतमशनिं यातुमघ्नः ॥ २५ ॥ (११)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ५ ॥

अयं प्रतिसरो मणिर्वीरो वीराय बध्यते ।
 वीर्यवान्सपत्नहा शूरवीरः परिपाणः सुमङ्गलः ॥ १ ॥
 अयं मणिः सपत्नहा सुवीरः सहस्वाचाजी सहमान उयः ।
 प्रत्यङ्कृत्या दूषयन्नेति वीरः ॥ २ ॥
 अनेनेन्द्रो मणिना वृषमहचनेनासुरान्पराभावयन्मनीषी ।
 अनेनाजयद्यावापृथिवी उभे इमे अनेनाजयत्प्रदिशन्तसः ॥ ३ ॥
 अयं स्राक्त्र्यो मणिः प्रतीवर्तः प्रतिसरः ।
 ओजस्वाचिमृधो वशी सो अस्मान्पातु सर्वतः ॥ ४ ॥
 तदग्निराह तदु सोम आह बृहस्पतिः सविता तदिन्द्रः ।
 ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्याः प्रतिसरैरजन्तु ॥ ५ ॥
 अन्तर्दधे द्यावापृथिवी उताहरुत सूर्यम् ।
 ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्याः प्रतिसरैरजन्तु ॥ ६ ॥
 ये स्राक्त्र्यं मणिं जना वर्मणि कृत्वते ।
 सूर्य इव दिवमारुह्य वि कृत्या बाधते वशी ॥ ७ ॥
 स्राक्त्र्येन मणिन अर्धिलेव मनीषिणा ।
 अजैषं सर्वाः पृतना वि मृधो हन्मि रक्षसः ॥ ८ ॥
 याः कृत्या आङ्गिरसीर्याः कृत्या आसुरीः ।
 याः कृत्याः स्वयंकृता या उ चान्येभिराभृताः ।

उभयीस्ताः परा यन्तु परावतो नवति नाव्याऽ अति ॥ ९ ॥
अस्मै मणिं वर्मं बध्नन्तु देवा इन्द्रो विष्णुः सविता रुद्रो अग्निः ।
प्रजापतिः परमेष्ठी विराड् विश्वानर ऋषयश्च सर्वे ॥ १० ॥ (१२)

उत्तमो अस्योषधीनामनडां जगतामिव ।

व्याघ्रः श्वपदामिव यमैक्षामाविदाम तं प्रतिस्पर्शनमन्ति तम् ॥ ११ ॥

स इद्याग्रो भवत्यथो सिंहो अथो वृषा ।

अथो सपत्नकर्षेणो यो बिभर्तीमं मणिम् ॥ १२ ॥

नैनं घ्नन्त्यप्सरसो न गन्धर्वा न मर्त्याः ।

सर्वा दिशो वि राजति यो बिभर्तीमं मणिम् ॥ १३ ॥

कश्यपस्त्वामसृजत कश्यपस्त्वा समैरयत् ।

अबिभस्त्वेन्द्रो मानुषे बिभर्त्संश्रेष्ठिणे ऽजयत् ।

मणिं सहस्रवीर्यं वर्मं देवा अकृण्वत ॥ १४ ॥

दीक्षाभिर्यज्ञैर्यस्त्वा जिघांसति ।

वज्रेण शतपर्वणा ॥ १५ ॥

अयमिद्वै प्रतीवर्त ओजस्वान्संजयो मणिः ।

प्रजां धनं च रक्षतु परिपाणः सुमङ्गलः ॥ १६ ॥

असपत्नं नो अधरादसपत्नं न उत्तरात् ।

इन्द्रासपत्नं नः पश्चाज्ज्योतिः शूर पुरस्कृधि ॥ १७ ॥

वर्मं मे द्यावापृथिवी वर्माहर्वर्मं सूर्यः ।

वर्मं मे इन्द्रश्चाग्निश्च वर्मं धाता दधातु मे ॥ १८ ॥

ऐन्द्राग्रं वर्मं :

नातिविध्यन्ति सर्वे ।

तन्मे तच्च चा

जरदृष्टिर्यथास्तानि ॥ १९ ॥

आ

रिष्टतातये ।

इमं मेथिमभिसंविशध्वं तनूपानं चिवरूथमोजसे ॥ २० ॥

अस्मिन्निन्द्रो नि दधातु नृणामिमं देवासो अभिसंविशध्वम् ।

दीर्घायुत्वाय शतशारदायामुष्मां जरदृष्टिर्यथास्तत् ॥ २१ ॥

स्वस्ति॒दा वि॒शं प॒तिर्वृ॒चहा वि॒मृधो व॒शी ।

इन्द्रो॑ ब॒भ्रातु ते म॒णिं जि॒गीवाँ अ॒परा॒जितः ।

सोम॒पा अ॒भय॑करो वृषा ।

स त्वा र॒क्षतु स॒र्वतो दि॒वा न॒क्तं च वि॒श्वतः ॥ २२ ॥ (१३)

॥ चष्टादशः प्रपाठकः ॥

६ ॥

यौ ते मा॒तोन्म॒मार्जं जा॒तायाः प॒तिवे॒दनौ ।

दु॒र्णामा॑ तच्च॒ मा गृ॒धद॒लिंश॑ उ॒त व॒त्सपः॑ ॥ १ ॥

प॒लाल॑ । म॒लिमु॒चं प॒लीज॑कम् ।

आ॒श्रेषं॑ प्र॒मीलि॑नम् ॥ २ ॥

मा सं वृ॒तो मो॒षं सृ॒प ऊ॒रु मा॒व सृ॒पो ऽन्त॒रा ।

कृ॒णोम्य॑स्यै भेष॒जं ब॒जं दु॒र्णाम॑चा॒तन॑म् ॥ ३ ॥

दु॒र्णामा॑ च सु॒नामा॑ चो॒भा ।

अ॒राया॑नप॒ हन्मः॑ सु॒नामा॑ ॥ ४ ॥

यः कृ॒णः के॒यसु॑र॒ स्तब्ध॑ज उ॒त तु॒रिङ्कः॑ ।

अ॒राया॑नस्या॒ मुष्का॑भ्यां भंस॒सो ऽप॑ हन्म॒सि ॥ ५ ॥

अ॒नुजि॑ । हे॒म ।

अ॒रायं॑ अ॒नीन॑शत् ॥ ६ ॥

यस्त्वा॒ स्वप्न॑ न॒पद्य॑त॒ भ्राता॑ भू॒त्वा पि॒तेव॑ च ।

ब॒जस्तान् स॑हता॒मितः॑ क्ली॒ब॒रूपां॑स्ति॒रीटि॑नः ॥ ७ ॥

यस्त्वा॒ स्वप॑न्तीं त्स॒रति॑ यस्त्वा॒ दि॒प्सति॑ जा॒यती॑म् ।

छा॒यामि॑व प्र॒ तान् सूर्यैः॑ परि॒क्राम॑न्ब॒नीन॑शत् ॥ ८ ॥

यः कृ॒णोति॑ स्त्रि॒यम् ।

तमो॑षधे त्वं व॒म् ॥ ९ ॥

ये शा॒लाः परि॑नृत्यन्ति सा॒यं गर्द॑भना॒दिनः॑ ।

कु॒सूला॒ ये च कु॒क्षिलाः॑ ककु॒भाः क॒रुमाः॑ सि॒माः ।

तानोषधे त्वं गन्धेन विषूचीनाच्चि नाशय ॥ १० ॥ (१४)

ये कुकुन्धाः कुकूरभाः ।

झीवा इव प्रनृत्यन्तो वने ये दृश्यामसि ॥ ११ ॥

ये सूर्ये न तितिक्षन्त आतपन्तममुं दिवः ।

अरायाच्च

॥ १२ ॥

य

स्त्रीणां श्रोणिप्रतोदिन इन्द्र रक्षांसि नाशय ॥ १३ ॥

येषां पश्चात्प्रपदानि पुरः पार्श्वीः पुरो मुखा ।

खलजाः शकधूमजा उरूगडा ये च मदमटाः कुम्भमुष्का अयाशवः ।

तानस्या ब्रह्मणस्पते प्रतीबोधेन नाशय ॥ १५ ॥

पर्यस्ताक्षा अप्रचङ्कशा अस्त्रैणाः सन्तु पण्डगाः ।

अव भेषज पादय य इमां स्वपतिं स्त्रियम् ॥ १६ ॥

उद्धर्षिणं मुनिकेशं एम् ।

उपेधन्तमुदुबलं तुरङ्गेलमुत शालुडम् ।

पदा प्र विध्य पाष्ण्यौ स्थालीं गौरिव स्यन्दना ॥ १७ ॥

यस्ते गर्भे प्रतिमृशाज्जातं वा मारयाति ते ।

पिङ्गस्तमुपधन्वा कृणोतु हृदयाविधम् ॥ १८ ॥

ये अन्नो जातान्मारयन्ति सूतिका अनुशेरते ।

स्त्रीभागान्पिङ्गो गन्धर्वान्वातो अभमिवाजतु ॥ १९ ॥

परिसृष्टं धारयतु यद्वितं माव पादि तत् ।

गर्भे त उयौ रक्षतां भेषजौ नीविभर्यौ ॥ २० ॥ (१५)

पवीनसात्तङ्गल्वाऽच्छायकादुत नमकात् ।

प्रजायै पत्ये त्वा पिङ्गः परि पातु किमीदिनः ॥ २१ ॥

आस्याच्चतुरक्षात्पञ्चपादादनङ्गुरेः ।

वृन्तादभि प्रसर्पतः परि पाहि वरीवृतात् ॥ २२ ॥
 य आमं मांसमदन्ति पौरुषेयं च ये क्रविः ।
 गर्भान्खादन्ति केशवास्तानितो नाश्यामसि ॥ २३ ॥
 ये सूर्यात्परिसर्पन्ति सुषेव अशुरादधि ।
 बजश्च तेषां पिङ्गश्च हृदये ऽधि नि विध्यताम् ॥ २४ ॥
 पिङ्ग रक्ष जायमानं मा पुमांसं स्त्रियं क्रन ।
 आण्डादो गर्भान्मा दम्बाधस्वेतः किमीदिनः ॥ २५ ॥
 अप्रजास्त्वं मार्तवत्समाद्रोदमघमावयम् ।
 वृक्षादिव स्रजं कृत्वाप्रिये प्रति मुञ्च तत् ॥ २६ ॥ (१६)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ या बभूवो याश्च शुक्रा रोहिणीरुत पृथ्वयः ।
 ओषधीः सर्वा अद्यावदामसि ॥ १ ॥
 ह्यं यक्ष्माहेवेषितादधि ।
 यासां द्यौः पिता पृथिवी माता समुद्रो मूलं वीरुधां बभूव ॥ २ ॥

तास्ते

॥ ३ ॥

प्रस्तृणती स्तब्धिनीरिक्षुक्ताः प्रतच्छतीरोषधीरा वदामि ।
 अंशुमतीः काशिङ्नीर्या विशाखा ह्वयामि ते वीरुधो वैश्वदेवीर्
 उयाः पुरुषजीवनीः ॥ ४ ॥
 यद्यः सहः सहमाना वीर्यं यश्च वो बलम् ।
 तेनेममस्माद्यक्ष्मात्पुरुषं मुञ्चतीषधीरयो कृणोमि भेषजम् ॥ ५ ॥
 जीवलां नधारिषां जीवन्तीमोषधीमहम् ।
 अरुन्धतीमुन्नयन्तीं पुष्यां मधुमतीमिह हुवे ऽस्मा अरिष्टतातये ॥ ६ ॥
 इहा यन्तु प्रचेतसो मेदिनीर्वचसो मम ।
 यथेमं पारयामसि पुरुषं दुरितादधि ॥ ७ ॥

अ॒ग्नेर्घा॒सो अ॒पां ग॒र्भो या रो॒हन्ति पु॒नर्ण॒वाः ।
 ध्रु॒वाः स॒हस्र॒नाक्षी॒र्भेष॒जीः स॒न्वाभृ॒ताः ॥ ८ ॥
 अ॒वको॒ल्वा उ॒दका॒त्मान॒ ओष॑धयः । व्यृषन्तु दुरि॒तं ती॒क्ष्णशृ॒ङ्गाः ॥ ९ ॥
 उ॒न्मुञ्च॒न्तीर्वि॒वरू॒णा उ॒या या वि॒षदूष॑णीः ।
 अ॒थो ब॒लास॒नाश॑नीः कृ॒त्यदूष॑णीश्च यास्ता इ॒हा य॒न्त्वोष॑धीः ॥ १० ॥ (१७)
 अ॒प॒क्री॒ताः स॒हीय॑सीर्वीरु॒धो या अ॒भिष्टु॑ताः ।
 चा॒यन्ता॒म॒स्मिन्या॒मे गा॒मश्च॑ पु॒रुषं॑ प॒शुम् ॥ ११ ॥
 म॒धुम॑न्मूलं म॒धुम॑द॒यमा॑सां म॒धुम॑न्म॒घ्यं वी॒रुधां॑ ब॒भूव॑ ।
 म॒धुम॑त्य॒णी म॒धुम॑त्यु॒ष्पमा॑सां म॒धोः संभ॑क्ता अ॒मृत॑स्य भ॒क्षो
 इ॒हतां॑ गो॒पुरो॑गवम् ॥ १२ ॥
 याव॑ती पृ॒थि॒व्याम॒ध्योष॑धीः ।
 ता मा॑ यो॒र्मुञ्च॑न्वंहसः ॥ १३ ॥
 वै॒याघ्रो म॒णिर्वी॒रुधां॑ चा॒यमा॑खो ऽभि॒शस्ति॒पाः ।
 अ॒मीवाः सर्वा॑ रक्षा॒स्यप॑ ह॒न्त्वधि॑ दूर॒म॒स्तत् ॥ १४ ॥
 सि॒ंहस्ये॒व स्त॒नयोः सं वि॑जन्ते ऽयेरि॒व वि॑जन्त आ॒भृता॒भ्यः ।
 ग॒वां यक्ष॑सः पु॒रुषा॑णां वी॒रुद्भिर॑ति॒नुत्तो ना॒व्या एतु॑ स्रो॒त्याः ॥ १५ ॥
 मुमु॑चाना ओष॑धयो ऽयेर्वै॒श्वान॒राद॑धि ।
 भू॒मिं संत॑च॒तीरि॑त यासां राजा वन॒स्यतिः ॥ १६ ॥
 या रो॒हन्त्या॑ङ्गि॒रसीः प॑र्व॒तेषु॑ स॒मेषु॑ च ।
 ता नः॑ प॒यस्व॑तीः शि॒वा ओष॑धीः सन्तु शं ह॒दे ॥ १७ ॥
 याश्चा॑हं वेदं वी॒रुधो॑ याश्च प॒श्यामि॑ चक्षु॒षा ।
 अ॒ज्ञाता॑ जानी॒मश्च॑ या यासु॑ वि॒द्य च॑ संभृतम् ॥ १८ ॥
 सर्वाः॑ स॒मया॑ ओष॑धीर्बोधन्तु वच॒सो म॑म ।
 यथे॒मं पा॒रयाम॑सि पु॒रुषं॑ दुरि॒ताद॑धि ॥ १९ ॥
 अ॒श्व॒न्थो द॒र्भो वी॒रुधां॑ सोमो राजा॒मृतं॑ ह॒विः ।
 व्री॒हिर्य॑वश्च भेष॒जी दि॒वस्पु॑षाव॒मन्वो ॥ २० ॥ (१८)

उज्जिहीध्वे स्तनयन्त्यभिक्रन्दत्योषधीः ।

यदा वः पृश्निमातरः पर्जन्यो रेतसावति ॥ २१ ॥

तस्यामृतस्येमं बलं पुरुषं पाययामसि ।

अथो यथासंस्तुतहायनः ॥ २२ ॥

वराहो कुलो वेद भेषजीम् ।

सर्पा गन्धर्वा या विदुस्ता अस्मा अवसे हुवे ॥ २३ ॥

याः सुपर्णा आङ्गिरसीर्दिष्वा या रषटो विदुः ।

वयांसि हंसा या विदर्याश्च सर्वे पतपिणः ।

मृगा या स्मा अवसे हुवे ॥ २४ ॥

यावतीनामोषधीनां गावः प्राञ्चन्यध्मा यावतीनामजावयः ।

तावतीस्तुभ्यमोषधीः शर्म यच्छन्वाभृताः ॥ २५ ॥

जं भिषजो विदुः ।

भरामि त्वामभि ॥ २६ ॥

पुष्पवतीः प्रसूमतीः फलिनीरफला उत ।

समातर इव दुहामस्मा अरिष्टतातये ॥ २७ ॥

उत्वाहार्षि पञ्चशलादथो दशशलादुत ।

अथो यमस्य पङ्क्तीशास्त्रिंसाद्देवकिल्बिषात् ॥ २८ ॥ (१९)

॥ इन्द्रो मन्यतु मन्थिता शक्रः शूरः पुरंदरः ।

यथा हनाम सेना अमिषाणां सहस्रशः ॥ १ ॥

पूतिरज्जुरुपध्मानी पूतिं सेनां कृणोत्वमूम ।

धूममयिं पराहयामिषा हत्स्वा दधतां भयम् ॥ २ ॥

अमूनश्चान्य निः शृणीहि सादामून्सदिराजिरम् ।

ताजङ्ग इव भज्यन्तां हन्वेनाब्धको वधैः ॥ ३ ॥

परुषानमून्यरुषाहः कृणोतु हन्वेनाब्धको वधैः ।

क्षिप्रं शर इव भज्यन्तां बृहज्जालेन संदिताः ॥ ४ ॥

अ॒न॒रि॒क्षं॒ जाल॑मासीज्जालद॒ण्डा दि॒शो म॒हीः ।
तेना॒भि॒धाय॑ द॒स्यूनां॑ श॒क्रः सेना॒मपा॑वयत् ॥ ५ ॥

तेन
बृहन्
तेन

।

॥ ७ ॥

अम॑स्त॒न्द्नी॒श्च मो॒ह॒श्च तै॒र॒मू॒न॒भि द॑षामि स॒र्वान् ॥ ९ ॥
मृ॒त्यवे॒ ऽमू॒त्र य॑च्छामि मृ॒त्युपा॑शैर॒मी सि॒ताः ।
मृ॒त्यो॒र्ये अ॒घ॒ला दू॒तास्ते॒भ्य ए॒ना॒म्र॒ति न॑यामि ब॒द्धा ॥ १० ॥ (२०)

नय॑तामू॒न्मृ

परः॑ स॒हस्रा

॥ ११ ॥

सा॒ध्या ए॒क

।

रु॒द्रा ए॒क

॥ १२ ॥

वि॒श्वे दे॒वा

।

म॒ध्येन॑ घ्नन्

॥ १३ ॥

व॒न॒स्प॒ती॒चान॒स्प॒त्या॒नो॒ष॒धी॒रु॒त वी॒रु॒धः ।

वि॒पा॒ञ्चतु॑ष्पादि॒ष्णामि॑ यथा सेना॒ममू॑ ह॒नन् ॥ १४ ॥

गन्ध॑र्वा॒प्सर॑सः

।

दृ॒ष्टान॑दृ॒ष्टा॒नि॒ष

॥ १५ ॥

इ॒म उ॒प्रा मृ॒त्युपा॑शा या॒नाक्र॑म्य न मु॒च्यसे॑ ।

अ॒मु॒षा ह॒न्तु से॒नाया॑ इ॒दं कू॑टं स॒हस्र॑शः ॥ १६ ॥

घ॒र्मः स॒मि॒द्धो अ॒भि॒नाय॑ होमः स॒हस्र॑हः ।

भ॒व॒श्च पृ॒श्नि॒बाहु॑श्च श॒र्व से॒ना॒ममू॑ ह॒तम् ॥ १७ ॥

ॐ ॥ २१ ॥
समुद्धिः ।
ए वाक्य-

म् । इन्द्रः

ਸ੍ਰੀ ਜੰਧਨਾਂ
੨੪॥ (੨੧)

पृथिव्याः ।
॥ १ ॥

1

11

॥ ३ ॥

माया ह जज्ञे मायाया मायाया मातली परि ॥ ५ ॥
 वैश्वानरस्य प्रतिमोपरि द्यौर्यावद्रोदसी विवबाधे अग्निः ।
 ततः षष्ठादामृतो यन्ति स्तोमा उदितो यन्वभि षष्ठमहः ॥ ६ ॥
 षट् त्वा ३ ।
 विराजम् ॥ ७ ॥
 यां प्रच्युतामनु यज्ञाः प्रच्यवन्त उपतिष्ठन्त उपतिष्ठमानाम् ।
 यस्या व्रते प्रसवे यक्षमेजति सा विराड्वृषयः परमे व्योमन् ॥ ८ ॥
 अप्राणैति प्राणेन प्राणतीनां विराट् स्वराजमभ्येति पश्चात् ।
 विश्वे मृशन्तीमभिरूपां विराजं पश्यन्ति ते न ते पश्यन्त्येनाम् ॥ ९ ॥
 को विराजो मिथुनत्वं प्र वेद क ऋतून्क उ कल्पमस्याः ।
 क्रमान्को अस्याः कतिधा विदुर्धान्को अस्या धाम कतिधा व्युष्टीः
 ॥ १० ॥ (२२)

इयमेव सा या प्रथमा व्यौहृदास्वितरासु चरति प्रविष्टा ।
 महान्तो अस्यां महिमानो अन्तर्वधूर्जिगाय नवगज्जनिषी ॥ ११ ॥
 छन्दःपक्षे उषसा पेपिशाने समानं योनिमनु सं चरेते ।
 सूर्यपत्नी सं चरतः प्रजानती केतुमती अजरे भूरितसा ॥ १२ ॥
 ऋतस्य पन्थामनु तिस्र आगुस्त्रयो घर्मा अनु रेत आगुः ।
 प्रजामेका जिह्वत्यूजमेका राष्ट्रमेका रक्षति देवयूनाम् ॥ १३ ॥
 अप्रीषोमावदधुर्या तुरीयासीद्यज्ञस्य पक्षावृषयः कल्पयन्तः ।
 गायत्रीं विष्टुभं जगतीमनुष्टुभं बृहदकीं यजमानाय स्वराभरन्तीम् ॥ १४ ॥
 पञ्च व्युष्टीरनु पञ्च दोहा गां ऽनु पञ्च ।
 पञ्च दिशः पञ्चदशेन कृमास्तु ग्रेकमेकम् ॥ १५ ॥
 षड्वाता भूता प्रथमज ऋतस्य षड् सामानि षडहं वहन्ति ।
 षड्भोगं सीरमनु सामंस षडुर्वीः ॥ १६ ॥
 षडाहुः शीतान्वडु मास उष्णानृतु ना ब्रूत यतमो ऽतिरिक्तः ।
 सप्त सुपणोः कवयो नि वेदुः सप्त छन्दांस्यनु सप्त दीक्षाः ॥ १७ ॥

। १८ ॥

॥ १९ ॥

॥ २२ ॥

४ ॥

मेवेद
॥ १ ॥
वेद ॥ २ ॥

३ ॥

सोदक्रामत्सा सभायां न्यक्रामत् ।
 यन्यस्य सभां सभ्यो भवति य एवं वेद ॥ ५ ॥
 सोदक्रामत्सा समितौ न्यक्रामत् ।
 यन्यस्य समितिं सामित्यो भवति य एवं वेद ॥ ६ ॥
 सोदक्रामत्सामन्त्रणे न्यक्रामत् ।
 यन्यस्यामन्त्रणमामन्त्रणीयो भवति य एवं वेद ॥ ७ ॥ (२५)

(२) सोदक्रामत्सान्तरिक्षे चतुर्धा विक्रान्तातिष्ठत् ॥ ८ ॥
 तां देवमनुष्या अभ्रुवन्त्रियमेव तद्धेद यदुभय उपजीवेमेमामुप ह्रया-
 महा इति ॥ ९ ॥

तामुपाह्रयन्त ॥ १० ॥

ऊर्जे एहि ।

११ ॥

तस्या इन्द्रो

१२ ॥

१ च द्वौ स्तनावास्तां यज्ञायज्ञियं च वामदेष्ट्यं च द्वौ ॥ १३ ॥

रथन्तरेण देवा अदुहन्त्यचो बृहता ॥ १४ ॥

अपो वामदेष्ट्येन यज्ञं यज्ञायज्ञियेन ॥ १५ ॥

ओषधीरिवासै रथन्तरं दुहे ष्यचो बृहत् ॥ १६ ॥

अपो वामदेष्ट्यं यज्ञं यज्ञायज्ञियं य एवं वेद ॥ १७ ॥ (२६)

(३) सोदक्रामत्सा वनस्पतीनागच्छतां वनस्पतयो ऽघ्नत सा संव-
 त्सरे समभवत् । तस्माद्वनस्पतीनां संवत्सरे वृक्षणमपि रोहति वृक्षते
 ऽस्याग्निरो भ्रातृभ्यो य एवं वेद ॥ १८ ॥

सोदक्रामत्सा पितृनागच्छतां पितरो ऽघ्नत सा मासि समभवत् ।
 तस्मात्पितृभ्यो मास्युपमास्यं ददति प्र पितृयाणं घन्थां जानाति य
 एवं वेद ॥ १९ ॥

सोदक्रामत्सा देवानागच्छतां देवा अघ्नत सार्धमासे समभवत् ।

तस्माद्देवेभ्यो ऽर्धमासे वषट्कुर्वन्ति प्र देवयानं पन्थां जानाति य एवं वेद ॥ २० ॥

सोदक्रामत्ता मनुष्याऽनागच्छतां मनुष्या अग्नत सा सद्यः सम्भवत् । तस्मान्मनुषेभ्य उभयद्युरूप हरन्युपास्य गृहे हरन्ति य एवं वेद ॥ २१ ॥ (२७)

(४) सोदक्रामत्तासुरानागच्छतामसुरा उपाह्वयन्त माय एहीति । तस्या विरोचनः प्राह्मादिर्वत्स आसीदयस्याचं पाचम् । तां द्विमूर्धा-
न्व्यो ऽधोक्तां मायामेवाधोक् । तां मायामसुरा उप जीवन्त्युपजीव-
नीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २२ ॥

सोदक्रामत्ता पितृनागच्छतां पितर उपाह्वयन्त स्वध एहीति । त-
स्या यमो राजा वत्स आसीद्वज्रतपाचं पाचम् । तामनाको मार्त्यवो
ऽधोक्तां स्वधामेवाधोक् । तां स्वधां पितर उप जीवन्त्युपजीवनीयो
भवन्ति य एवं वेद ॥ २३ ॥

सोदक्रामत्ता मनुष्याऽनागच्छतां मनुष्याऽउपाह्वयन्तेरावत्येहीति ।
तस्या मनुर्वैवस्वतो वत्स आसीत्पृथिवी पाचम् । तां पृथी वैन्व्यो
ऽधोक्तां कृषिं च सस्यं चाधोक् । ते कृषिं च सस्यं च मनुष्याऽउप
जीवन्ति कृष्टराधिरुपजीवनीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २४ ॥

सोदक्रामत्ता सप्तच्छवीनागच्छतां सप्तच्छ्वय उपाह्वयन्त ब्रह्मण्ये-
हीति । तस्याः सोमो राजा वत्स आसीच्छन्दः पाचम् । तां बृहस्प-
तिराङ्गिरसो ऽधोक्तां ब्रह्मं च तपश्चाधोक् । तद्ब्रह्मं च तपश्च सप्तच्छ्वय
उप जीवन्ति ब्रह्मवर्चस्युपजीवनीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २५ ॥ (२८)

(५) सोदक्रामत्ता देवानागच्छतां देवा उपाह्वयन्तोर्ज एहीति । तस्या
इन्द्रो वत्स आसीच्चमसः पाचम् । तां देवः सविताधोक्तामूर्जामेवाधोक् ।
तामूर्जां देवा उप जीवन्त्युपजीवनीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २६ ॥

सोदक्रामत्सा गन्धर्वाप्सरसः
पुण्यगन्ध एहीति । तस्याश्चित्र
वत्स आसीत्पुष्कर-
पणी पाचम् । तां वसुरुचिः सौर्यवर्चसो ऽधोक्तां पुण्यमेव गन्धम-
धोक् । तं पुण्यं गन्धं गन्धर्वाप्सरस उप जीवन्ति पुण्यगन्धिरुपजी-
वनीयो भवति य एवं वेद ॥ २७ ॥

सोदक्रामत्सेतरजनानागच्छतामितरजना उपाह्वयन्ति तिरोध एही-
ति । तस्याः कुबेरो वैश्रवणो वत्स आसीदामपाचं पाचम् । तां रज-
तनाभिः काबेरको ऽधोक्तां तिरोधामेवाधोक् । तां तिरोधामितरजना
उप जीवन्ति तिरो धत्ते सर्वे पाप्मानमुपजीवनीयो भवति य एवं
वेद ॥ २८ ॥

सोदक्रामत्सा सर्पानागच्छतां सर्पा उपाह्वयन्ति विषवत्येहीति ।
तस्यास्तक्षको वैशालेयो वत्स आसीदलाबुपाचं पाचम् । तां धृतराष्ट्र
ऐरावतो ऽधोक्तां विषमेवाधोक् । तद्विषं सर्पा उप जीवन्त्युपजीव-
नीयो भवति य एवं वेद ॥ २९ ॥ (२९)

(६) यद्यस्मा एवं विदुषे ऽलाबुनाभिषिचेत्प्रत्याह्न्यात् ॥ ३० ॥
न च प्रत्याह्न्यान्मनसा त्वा प्रत्याहन्मीति प्रत्याह्न्यात् ॥ ३१ ॥
यत्प्रत्याहन्ति विषमेव तत्प्रत्याहन्ति ॥ ३२ ॥
विषमेवास्याप्रियं भ्रातृव्यमनुविषिच्यते य एवं वेद ॥ ३३ ॥ (३०)

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ एकोनविंशतिमः प्रपाठकः ॥

॥ अष्टमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

अ॒न्तरि॒क्षात्समु॒द्राद॒ग्नेर्वा॒तान्मधु॒क॒शा हि ज॒ज्ञे ।
 तां व॒सानां ह॒ज्जिः प्र॒जाः प्र॒ति नन्द॑न्ति सर्वाः ॥ १ ॥
 म॒हत्प॒यो वि॒श्वरूप॑मस्याः समु॒द्रस्य॑ त्वा॒त रे॒त आहुः ।
 यत् ऐ॒ति मधु॒क॒शा ररा॑णा तत्रा॒णस्त॒दमृतं॑ निर्विष्टम् ॥ २ ॥
 प॒थ्यन्त्य॑स्याश्चरि॒तं पृथि॒व्यां पृथ॒ङ्गरो बहु॑धा मीमांस॒मानाः ।
 अ॒ग्नेर्वा॒तान्मधु॒क॒शा हि ज॒ज्ञे म॒रुता॑मु॒या न॒मिः ॥ ३ ॥
 मा॒तादि॒त्यानां दु॒हिता वसू॑नां प्रा॒णः प्र॒जाना॑म॒मृत॑स्य नाभिः ।
 हि॒रण्य॑वर्णा मधु॒क॒शा घृ॒ताची॑ म॒हान्गर्भ॑श्चरति म॒र्त्येषु ॥ ४ ॥
 म॒धोः क॒शाम॑जनयन्त दे॒वास्त॑स्या ग॒र्भो अ॒भवद्वि॒श्वरूपः ।
 तं ज्ञा॒तं त॒रुणं॑ पि॒पति॑ मा॒ता स जा॒तो वि॒श्वो भुव॑ना वि च॒ष्टे ॥ ५ ॥
 क॒स्तं प्र वे॒द् क उ॒ तं चि॑के॒त यो अ॒स्या ह॒तः क॒लशः॑ सोम॒धानो॑ अ॒क्षितः ।
 ब्र॒ह्मा सु॑मे॒धाः सो अ॒सिन्म॑दे॒त ॥ ६ ॥
 स तौ प्र वे॒द् स उ॒ तौ चि॑के॒त याव॑स्या स्तनौ स॒हस्र॑धा॒राव॑क्षि॒तौ ।
 ऊ॒र्जं दु॒हाते॑ अ॒नप॑स्फुरन्तौ ॥ ७ ॥
 हि॒ङ्ग॒रि॒क॒ती बृ॒हती॑ व॒योधा उ॒च्चैर्घोषा॑भ्येति या व्र॒तम् ।
 ची॒न्ध॒र्मान॑भि वाव॒शाना॑ मि॒माति॑ मा॒युं प॒र्यते॑ प॒योभिः ॥ ८ ॥
 या॒मापी॑नामु॒पसी॑द॒न्यापः॑ शा॒क॒रा वृ॑ष॒भा ये स्व॑राजः ।
 ते व॑र्षन्ति ते व॑र्षयन्ति त॒द्विदे॑ का॒ममूर्जे॑मापः ॥ ९ ॥

स्तनयितुस्ते वाक्प्रजापते वृषा शुष्यं क्षिपसि भूम्यामधि ।

अपेर्वातान्मधुकशा हि जज्ञे भेः ॥ १० ॥ (१)

यथा सोमः प्रातःसवने प्रियः ।

एवा मे अश्विना वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ ११ ॥

यथा सोमो द्वितीये सर्वेन्द्राग्न्योर्भवति प्रियः ।

एवा मे इन्द्रापी वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ १२ ॥

यथा सोमस्तृतीये सर्वेऋभूणां भवति प्रियः ।

एवा मे ऋभवो वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ १३ ॥

मधु जनिषीय मधु वशिषीय ।

पयस्वानम आगमं तं मा सं सृज वर्चसा ॥ १४ ॥

सं माये वर्चसा सृज सं प्रजया समायुषा ।

विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात्सह ऋषिभिः ॥ १५ ॥

यथा मधु मधुकृतः संभरन्ति मधावधि ।

एवा मे अश्विना वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ १६ ॥

यथा मक्षा इदं मधु न्यजन्ति मधावधि ।

एवा मे अश्विना वर्चस्तेजो बलमोजश्च प्रियताम् ॥ १७ ॥

यन्निरिषु पर्वतेषु गोष्वश्वेषु यन्मधु ।

सुरायां सिच्यमानायां यत्तच्च मधु तन्मयि ॥ १८ ॥

अश्विना सारधेण मा मधुनाइतं शुभस्पती ।

यथा वर्चस्वतीं वार्चमावदानि जनों अणु ॥ १९ ॥

स्तनयितुस्ते वाक्प्रजापते वृषा शुष्यं क्षिपसि भूम्यां दिवि ।

तां पशव उप जीवन्ति सर्वे तेनो सेषमूर्जे पिपति ॥ २० ॥

पृथिवी द्राडोऽन्नारिहं गर्भो ह्योः कशा विद्युत्प्रकशो हिरण्ययो
बिन्दुः ॥ २१ ॥

यो वै कशायाः सप्त मधूनि वेद मधुमान्भवति । ब्राह्मणश्च राजा च
धेनुश्चानङ्गाश्च व्रीहिश्च यवश्च मधु सप्तमम् ॥ २२ ॥

मधुमान्भवति मधुमदस्याहार्यं भवति । मधुमतो लोकां जयति य
एवं वेद ॥ २३ ॥

यद्वाग्ने स्तनयति प्रजापतिरेव तत्प्रजाभ्यः प्रादुर्भवति । तस्मात्प्राची-
नोपवीतस्तिष्ठे प्रजापते ऽनु मा बुध्यस्वेति । अर्चनं प्रजा अनु प्रजा-
पतिर्बुध्यते य एवं वेद ॥ २४ ॥ (२)

॥ २ ॥ सपत्नहनमृषभं घृतेन कामं शिक्षामि हविषाज्येन ।

नीचैः सपत्नान्मम पादय त्वमभिष्टुतो महता वीर्येण ॥ १ ॥

यन्मे मनसो न प्रियं न चक्षुषो यन्मे बभस्ति नाभिनन्दति ।

तदुष्वभ्यं प्रति मुञ्चामि सपत्ने कामं स्तुत्वोदहं भिदेयम् ॥ २ ॥

दुष्वभ्यं कामं दुरितं च कामाप्रजस्तामस्वगतामवर्तिम् ।

उय ईशानः प्रति मुञ्च तस्मिन्यो अस्मभ्यमंहूराणा चिकित्सात् ॥ ३ ॥

नुदस्व कामं प्र शुंदस्व कामावर्तिं यन्तु मम ये सपत्नाः ।

तेषां नुत्तानामधमा तमांस्यमे वास्तूनि निर्देह त्वम् ॥ ४ ॥

सा ते कामं दुहिता धेनुरुच्यते यामाहुर्वाचं कवयो विराजम् ।

तया सपत्नान्परि वृद्धिं ये मम पर्येनाभ्राणः पशवो जीवनं वृणक्तु ॥ ५ ॥

कामस्येन्द्रस्य वरुणस्य राज्ञो विष्णोर्बलेन सवितुः सवेन ।

अमेर्होत्रेण प्र शुंदे सपत्नां छद्मीव नावमुदकेषु धीरः ॥ ६ ॥

अर्घ्यक्षो वाजी मम कामं उयः कृणोतु मह्यमसपत्नमेव ।

विश्वे देवा मम नाथं भवन्तु सर्वे देवा हवमा यन्तु म इमम् ॥ ७ ॥

इदमाज्यं घृतवज्जुषाणाः कामज्येष्टा इह मादयध्वम् ।

कृण्वन्तो मह्यमसपत्नमेव ॥ ८ ॥

इन्द्रायी कामं सरथं हि भूत्वा नीचैः सपत्नान्मम पादयाथः ।

तेषां पत्नानामधमा तमांस्यमे वास्तून्नुनिर्देह त्वम् ॥ ९ ॥

जहि त्वं कामं मम ये सपत्ना अन्था तमांस्यव पादयैनान् ।

निरिन्द्रिया अरसाः संन्तु सर्वे मा ते जीविषुः कतमञ्चनाहः ॥ १० ॥ (३)

अवधीत्कामो मम ये सपत्ना उरुं लोकमकारन्मह्यमेधतुम् ।

मह्यं नमः

॥ ११ ॥

ते

न्वनात् ।

न

॥ १२ ॥

अग्निर्येव इन्द्रो यवः सोमो यवः । यवयावानो देवा यावयन्त्वेनम् ॥ १३ ॥

असर्ववीरश्चरतु प्रणुतो वेष्यो मिषाणां परिवर्ग्यः स्वानाम् ।

उत पृथिव्यामव स्यन्ति विद्युत उग्रो वो देवः प्रमृणत्सपत्नान् ॥ १४ ॥

च्युता चेयं बृहत्यच्युता च विद्युश्चिभर्ति स्तनयित्नुष्य सर्वान् ।

उद्यन्नादित्यो द्रविणेन तेजसा नीचैः सपत्नान्नुदतां मे सहस्वान् ॥ १५ ॥

यज्ञे काम शर्म चिवरूथमुद्गु ब्रह्म वर्मे विततमनतिष्याध्यं कृतम् ।

तेन सपत्नान्यरि वृद्धि ये मम पर्येनाभ्राणः पशवो जीवनं वृणक्तु ॥ १६ ॥

येन देवा असुराभ्राणुदन्त येनेन्द्रो दस्यूनधमं तमो निनाय ।

तेन त्वं काम मम ये सपत्नास्तानस्माह्लोकात्प शूदस्व दूरम् ॥ १७ ॥

यथा देवा असुराभ्राणुदन्त यथेन्द्रो दस्यूनधमं तमो बबाधे ।

तथा त्वं काम मम ये सपत्नास्तानस्माह्लोकात्प शूदस्व दूरम् ॥ १८ ॥

कामो जज्ञे

पेतरो न मर्त्याः ।

ततस्त्वमसि

ते काम नम इत्कृणोमि ॥ १९ ॥

यावती द्यावापृथिवी वरिष्णा यावदापः सिध्यदुर्यावदग्निः । ततस्त्वं ॥ २० ॥ (४)

यावतीर्दिशः प्रदिशो विषूचीर्यावतीराशा अभिचक्षणा दिवः । ततः ॥ २१ ॥

यावतीर्भृङ्गा जत्वं

बभूवुः । ततः ॥ २२ ॥

ज्यायाच्चिमिषतो

काम मन्यो । ततः ॥ २३ ॥

न वै वार्तश्चन क

बन्द्रमाः ।

ततस्त्वमसि ज्यायाच्चिषहा महास्तस्यै ते काम नम इत्कृणोमि ॥ २४ ॥

यास्तै शिवास्तच्चः काम भद्रा याभिः सत्यं भवन्ति यद्गृणीषे ।

ताभिष्ट्वमस्मां अभिसंविशस्वान्यच्च पापीरप वेश्या धियः ॥ २५ ॥ (५)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

- ॥ उपमितां प्रतिमितामथो परिमितामुत ।
 शालाया विश्ववाराया नद्यानि वि चृतामसि ॥ १ ॥
 यज्ञे नद्यं विश्ववारे पाशो यन्विश्व यः कृतः ।
 बृहस्पतिरिवाहं बलं वाचा वि ससयामि तत् ॥ २ ॥
 आ ययाम सं बबर्ह यन्वीश्वकार ते वृढान् ।
 परूषि विद्वां वृक्षेवेन्द्रेण वि चृतामसि ॥ ३ ॥
 वंशानीं ते नहनानां प्राणाहस्य तृणस्य च ।
 पक्षाणां विश्ववारे ते नद्यानि वि चृतामसि ॥ ४ ॥
 संदंशानीं पलदानां परिष्वज्जल्यस्य च ।
 इदं मानस्य पत्न्या नद्यानि वि चृतामसि ॥ ५ ॥
 यानि ते ऽन्तः शिष्यान्यावेधू रणाय कम् ।
 प्र ते तानि चृतामसि शिवा मानस्य पत्नि न उद्धिता तवे भव ॥ ६ ॥
 हविर्धानमग्निशालं पत्नीनां सदंनं सदः ।
 सदो देवानामसि देवि शाले ॥ ७ ॥
 अक्षुमोपशं विततं सहस्राक्षं विषूवति ।
 अवनद्यमभिहितं ब्रह्मणा वि चृतामसि ॥ ८ ॥
 यस्त्वा शाले प्रतिगृह्णाति येन चासि मिता त्वम् ।
 उभौ मानस्य पत्नि तौ जीवतां जरदृष्टी ॥ ९ ॥
 अमुषैनमा गच्छतादृढा नद्या परिष्कृता ।
 यस्यास्ते विचृतामस्यक्लमङ्गं परूष्यरुः ॥ १० ॥ (६)
 यस्त्वा शाले निमिमाय संजभार वनस्पतीन् ।
 प्रजायै चक्रे त्वा शाले परमेष्ठी प्रजापतिः ॥ ११ ॥
 नमस्तस्मै नमो दात्रे शालापतये च कृण्मः ।
 नमो ऽग्नये प्रचरते पुरुषाय च ते नमः ॥ १२ ॥
 गोभ्यो अश्वेभ्यो नमो यद्यालायां विजायते ।
 विजावति प्रजावति वि ते पाशांचृतामसि ॥ १३ ॥

अ॒ग्निम॒न्त॒श्चा॒दय॒सि पु॒रुषा॒न्यशु॒भिः सह ।

वि॒जाव॒ति प्र॒जाव॒ति वि ते पा॒शांश्च॒ताम॒सि ॥ १४ ॥

अ॒न्त॒रा ह्यं च॑ पृ॒थि॒वीं च॑ य॒ज्ञच॒स्तेन॒ शालां॑ प्र॒ति गृ॒ह्णामि॒ त इ॒माम् ।

यद॒न्तरि॑क्षं रज॒सो वि॒मानं॑ तत्कृ॒त्स्ने ऽह॒मुद॑रं शेव॒धिभ्यः॑ ।

तेन॒ शालां॑ प्र॒ति गृ॒ह्णामि॒ तस्मै ॥ १५ ॥

ज॒र्ज॒स्वती॑ प॒र्य॒स्वती॑ पृ॒थि॒व्यां नि॒मिता॑ मि॒ता ।

वि॒श्वान्नं॑ वि॒भ॒ती शाले॒ मा हिं॒सीः प्र॒तिगृ॒ह्णतः॑ ॥ १६ ॥

तृ॒णैरा॒वृता॑ प॒ल॒दाच्च॒साना॑ रा॒शीव॒ शाला॑ जग॒तो नि॒वेश॒नी ।

मि॒ता पृ॒थि॒व्यां तिष्ठ॑सि ह॒स्तिनी॑व प॒द्मती॑ ॥ १७ ॥

इ॒दं स्य॑ ते वि चृ॒ताम्य॑पि॒नद्ध॑मपो॒र्णुवन् ।

वरु॒णेन॑ स॒मुञ्चि॑तां मि॒त्रः प्रा॒तर्भु॑ञ्चतु ॥ १८ ॥

ब्र॒ह्म॒णा शालां॑ नि॒मितां॑ क॒विभि॑र्नि॒मितां॑ मि॒ताम् ।

इ॒न्द्रा॒ग्नी र॑ स॒दः ॥ १९ ॥

कु॒ला॒ये ऽ॑ स॒मुञ्चि॑तः ।

त॒प॒ म॒र्तो जा॒यते ॥ २० ॥ (७)

या द्वि॒प॒क्षा च॒तुष्प॒क्षा षट्प॒क्षा या नि॒मी॒यते॑ ।

अ॒ष्टा॒प॒क्षां द॒श॒प॒क्षां शालां॑ मा॒नस्य॑ प॒त्नीम॒ग्निर्ग॒र्भे इ॒वा श॒ये ॥ २१ ॥

प्र॒ती॒चीं त्वा प्र॒ती॒चीनः॑ शाले॒ प्रैम्य॑हिंस॒तीम् ।

अ॒ग्निर्ह्य॑न्त॒राप॑श्च अ॒तस्य॑ प्रथ॒मा द्वाः ॥ २२ ॥

इ॒मा आ॒पः प्र भ॑रा॒म्यय॒क्ष्मा य॒क्ष्मना॑श॒नीः ।

गृ॒हानु॑प॒ प्र सी॑दा॒म्यमृ॑तेन स॒हा॒ग्निना॑ ॥ २३ ॥

मा नः॑ पा॒शं प्र॒ति मु॒चो गु॒र्भो॒रो ल॒घुर्भ॑व ।

व॒धू॒मि॒व त्वा शाले॑ य॒त्रका॑र्म भ॒राम॑सि ॥ २४ ॥

प्रा॒च्या दि॒शः शाला॑या॒ नमो॑ म॒हि॒म्ने स्वाहा॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वा॒क्षेभ्यः॑ ॥ २५ ॥

दक्षि॑णा॒या दि॒शः ० ॥ २६ ॥ प्र॒ती॒च्या दि॒शः ० ॥ २७ ॥

उ॒दी॒च्या दि॒शः ० ॥ २८ ॥ ध्रु॒वा॒या दि॒शः ० ॥ २९ ॥

ऊर्ध्वाया दिशः ० ॥ ३० ॥

दिशो दिशः शालाया नमो महिषे स्वाहा देवेभ्यः स्वाहेभ्यः ॥३१॥ (८)

- ४ ॥ साहस्रस्त्वेष ऋषभः पयस्वाविश्या रूपाणि वक्षणासु विभंत ।
 भद्रं दाचे यजमानाय शिष्टं बार्हस्पत्य उस्त्रियस्तन्नुमातान् ॥ १ ॥
 अपां यो अये प्रतिमा बभूव प्रभूः सर्वस्यै पृथिवीव देवी ।
 पिता वत्सानां पतिरघ्नानां साहस्रे पोषे अपि नः कृणोतु ॥ २ ॥
 पुमानन्तर्वान्स्थविरः पयस्वान्सोः कबन्धमृषभो विभर्ति ।
 तमिन्द्राय पथिभिर्देवयानैर्हुतमग्निर्वहतु जातवेदाः ॥ ३ ॥
 पिता वत्सानां पतिरघ्नानामथो पिता मंहतां गर्गराणाम् ।
 वात्सो जरायु प्रतिधुक्पीयूष आमिक्षा घृतं तवस्य रेतः ॥ ४ ॥
 देवानां भाग उपनाह एषोऽपां रस ओषधीनां घृतस्य ।
 सोमस्य भक्षमवृणीत शक्रो बृहन्नद्रिभवद्यक्षरीरम् ॥ ५ ॥
 सोमेन पूर्य कलशं विभर्षि त्वष्टा रूपाणां जनिता पशूनाम् ।
 शिवास्ते सन्तु प्रजन्त इह या इमा न्यस्मभ्यं स्वधिते यच्छ या अमूः ॥ ६ ॥
 आज्यं विभर्ति घृतमस्य रेतः साहस्रः पोषस्तमु यज्ञमाहुः ।
 इन्द्रस्य रूपमृषभो वसानः सो अस्मान्देवाः शिव ऐतु दत्तः ॥ ७ ॥
 इन्द्रस्यौजो वरुणस्य बाहू अश्विनो रसौ मरुतामियं ककुत् ।
 बृहस्पतिं संभृतमेतमाहुर्धे धीरासः कवयो ये मनीषिणः ॥ ८ ॥
 दैवीर्विशः पयस्वाना तनोषि त्वामिन्द्रं त्वां सरस्वन्तमाहुः ।
 सहस्रं स एकमुखा ददाति यो ब्राह्मण ऋषभमाजुहोति ॥ ९ ॥
 बृहस्पतिः सविता ते वयो दधौ त्वष्टुर्वायोः पर्यात्मा त आभृतः ।
 अन्तरिक्षे मनसा त्वा जुहोमि बर्हिष्टे द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥ १० ॥ (९)
- य इन्द्र इव देवेषु गोष्वेति विवावदत् ।
 तस्य ऋषभस्याङ्गानि ब्रह्मा सं स्तौतु भद्रया ॥ ११ ॥
 पार्श्वे आस्तामनुमत्या भगस्यास्तामनूवृजौ ।

अ॒ष्टी॒वन्ता॒वब्र॒वीन्मि॒त्रो म॒मैतौ॒ केव॒ला॒विति॒ ॥ १२ ॥
 भ॒सदा॒सीदा॒दित्वा॒नां श्रो॒णी आ॒स्तां बृ॒हस्प॒तेः ।
 पु॒च्छं वा॒तस्य॒ देव॒स्य ते॒न धू॒नोत्योष॑धीः ॥ १३ ॥
 गु॒दा आ॒सनि॒सनी॒वाल्याः॒ सूर्या॒यास्त्व॒चम॒ब्रुवन् ।
 उ॒त्था॒तुर॒ब्रुवन्प॒द ऋ॒षभं॒ यद॒कल्प॑यन् ॥ १४ ॥
 क्रो॒ड आ॒सीज्जा॒मिशं॒सस्य॒ सोम॑स्य क॒लशो॒ धृतः॒ ।
 दे॒वा सं॒गत्य॒ यास्त्व॑ ऋ॒षभं॒ व्य॒कल्प॑यन् ॥ १५ ॥
 ते कु॒ष्ठिकाः॒ सर॒मायै॒ कूर्मे॒भ्यो अ॒दधुः॒ शफा॑न् ।
 उ॒ब॒ध्यम॑स्य की॒टेभ्यः॒ शव॑र्ते॒भ्यो अ॒धार॑यन् ॥ १६ ॥
 शृ॒ङ्गाभ्यां॒ रक्ष॑ ऋ॒षत्य॒र्वति॒ हन्ति॒ चक्षु॑षा ।
 शृ॒णोति॒ भद्रं॒ कर्षा॑भ्यां ग॒वां यः प॑ति॒रग्न्यः॒ ॥ १७ ॥
 श॒तया॑जं स य॒जते॒ नैनं॒ दु॒श्चन्य॑मयः ।
 जि॒च॒न्ति वि॒श्वे तं॒ दे॒वा यो ब्रा॑ह्म॒ण ऋ॒षभ॑माजु॒होति॒ ॥ १८ ॥
 ब्रा॒ह्म॒णोभ्य॑ ऋ॒षभं॒ द॒त्त्वा वी॑र्यः कृ॒णुते॒ मनः॑ ।
 पु॒ष्टिं सो अ॒घ्न्यानां॒ स्वे गो॒ष्ठे ऽव॑ प॒म्यते॒ ॥ १९ ॥
 गा॒वः सन्तु॒ प्र॒जाः स॒न्त्वथो॑ अस्तु त॒नूब॑लम् ।
 न्य॒न्तां दे॒वा ऋ॒षभ॑दा॒यिने॒ ॥ २० ॥
 इ॒न्द्र इ॒द्रि॒यिं द॑धातु चे॒तनी॑म् ।
 नि॒त्य॒षास्तां॒ वशं॒ दु॒हां वि॒पश्चितं॒ परो॒ दि॒वः ॥ २१ ॥
 सो व॒योधा॒ ऐ॒न्द्रः शु॒ष्मो वि॒श्वरूपो॒ न आ॒गन् ।
 आ॒यु॒र॒स्मभ्यं॒ दध॑त्प्र॒जां च॒ रा॒यश्च॒ पोषै॑र॒भि नः॒ सच॑ताम् ॥ २२ ॥
 उ॒पे॒होप॑प॒र्चना॒सिन्गो॑ष्ठ उ॒पं पृ॒ञ्च नः॑ ।
 उ॒पं ऋ॒षभ॑स्य॒ यदे॒त उ॒पे॒न्द्र तव॑ वी॒र्य॑म् ॥ २३ ॥
 ए॒तं वो॒ युवा॑नं प्र॒ति द॒ध्मो अ॒च ते॒न क्री॑ड॒न्तीश्च॑रत॒ वशं॑ अ॒नु ।
 मा नो॑ हा॒सिष्ट॒ ज॒नुषा॒ सुभा॑गा रा॒यश्च॒ पोषै॑र॒भि नः॒ सच॑ध्वम् ॥ २४ ॥ (१०)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

।

॥ १ ॥

।

२ ॥

प्रजानन् ।

म् ॥ ३ ॥

मस्याः ।

म् ॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

॥ ६ ॥

॥

।

॥ ७ ॥

षः ।

२ ॥

।

॥ १० ॥ (११)

।

॥

।

॥ १२ ॥

।

अमोतं वासो दद्याच्चिरायमपि दक्षिणाम् ।

तथा लोकान्समाप्नोति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ॥ १४ ॥

एतास्व

।

स्तभान

५ ॥

अजोऽं

।

तं लोकं पुण्यं प्र ज्ञेषम् ॥ १६ ॥

येना सहस्रं वहसि येनामे सर्ववेदसम् ।

तेनेमं यज्ञं नो वह स्वर्देवेषु गन्तवे ॥ १७ ॥

अजः पृक्तः स्वर्गे लोके दधाति पञ्चौदनो निर्जृतिं बाधमानः ।

तेन लोकान्सूर्यवतो जयेम ॥ १८ ॥

यं ब्राह्मणे

सर्वं तदमे

। १९ ॥

अजो वा इदममे व्यक्रमत तस्योर इयमभवद्यौः पृष्ठम् ।

अन्नरिक्षं मध्यं दिशः पार्श्वे समुद्रौ कुक्षी ॥ २० ॥ (१२)

सत्यं च अतं च चक्षुषी विश्वं सत्यं अद्वा प्राणो विराट् शिरः ।

एष वा अपरिमितो यज्ञो यदजः पञ्चौदनः ॥ २१ ॥

अपरिमितमेव यज्ञमाप्नोत्यपरिमितं लोकमव रुन्धे ।

योऽं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २२ ॥

नास्यास्थीनि भिन्द्यान् मज्ज्ञो निर्धयेत् ।

सर्वमेनं समादायेदमिदं प्र वेशयेत् ॥ २३ ॥

इदमिदमेवास्य रूपं भवति तेनैनं सं गमयति ।

इषं मह ऊर्जमसौ दुहे योऽं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २४ ॥

पञ्च रुक्मा पञ्च नवानि वस्त्रा पञ्चासौ धेनवः कामदुधा भवन्ति ।

योऽं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २५ ॥

पञ्च रुक्मा ज्योतिरसौ भवन्ति वर्म वासांसि तच्च भवन्ति ।

स्वर्गं लोकमप्नुते योऽं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २६ ॥

२६ *

या पूर्व पतिं विस्वाधान्यं विन्दते ऽपरम् ।

पञ्चौदनं च तावजं ददातो न वि योषतः ॥ २७ ॥

समानलोको भवति पुनर्भुवापरः पतिः ।

योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २८ ॥

अनुपु

वासो

।
।माम् ॥ २९ ॥

आत्मानं पितरं पुत्रं पौत्रं पितामहम् ।

जायां जनिषीं मातरं ये प्रियास्तानुप हूये ॥ ३० ॥ (१३)

यो वै नैदाघं नाम ऋतुं वेद । एष वै नैदाघो नाम ऋतुर्यदजः

पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य श्रियं दहति भवत्यात्मना ।

योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ ३१ ॥

यो वै कुर्वन्तं नाम ऋतुं वेद । कुर्वतीकुर्वतीमेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य

श्रियमा दत्ते । एष वै कुर्वन्नाम ऋतुर्यदजः ० । ० । ० ॥ ३२ ॥

यो वै संयन्तं नाम ऋतुं वेद । संयतीसंयतीमेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य

श्रियमा दत्ते एष वै संयन्नाम ० । ० । ० ॥ ३३ ॥

यो वै पिबन्तं नाम ऋतुं वेद । पिबतीपिबतीमेवाप्रियस्य भ्रातृ-

ष्यस्य श्रियमा दत्ते । एष वै पिबन्नाम ० । ० । ० ॥ ३४ ॥

यो वा उद्यन्तं नाम ऋतुं वेद । उद्यतीमुद्यतीमेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य

श्रियमा दत्ते । एष वा उद्यन्नाम ० । ० । ० ॥ ३५ ॥

यो वा अभिभुवं नाम ऋतुं वेद । अभिभवन्तीमभिवन्तीमेवाप्रियस्य

भ्रातृष्यस्य श्रियमा दत्ते । एषा वा अभिभूर्नाम ऋतुर्यदजः पञ्चौदनः ।

निरेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य श्रियं दहति भवत्यात्मना । योऽजं पञ्चौदनं

दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ ३६ ॥

अजं च पचत पञ्च चौदनान् ।

सर्वा दिशः संमनसः सघ्रीचीः सानर्देशाः प्रति गृह्णन्तु त एतम् ॥ ३७ ॥

तास्ते रक्षन्तु तव तुभ्यमेतं ताभ्य आज्यं हविरिदं जुहोमि ॥ ३८ ॥ (१४)

। विशः प्रपाठकः ।

(१) यो विद्याञ्चक्षं प्रत्यक्षं प

॥ ६ ॥

सामानि यस्य लोमानि

यद्वा अतिथिपतिरतिथीन्ना

वदति दीक्षामुपैति यदुदकं याचन्त्यपः प्रणयति ॥४॥ या एव यज्ञ
आपः प्रणीयन्ते ता एव ताः ॥५॥ यत्तर्पणमाहरन्ति य एवासी-
षोमीयः पशुर्बध्यते स एव सः ॥६॥ यदावसथान्कल्पयन्ति सदो-
हविर्धानान्येव तत्कल्पयन्ति ॥७॥ यदुपस्तृणन्ति बहिरेव तत् ॥८॥
यदुपरिशयनमाहरन्ति स्वर्गमेव तेन लोकमव रुन्धे ॥९॥ यत्कशि-
पूपवर्हणमाहरन्ति परिधय एव ते ॥१०॥ यदाञ्जनाभ्यञ्जनमाहर-
न्त्याज्यमेव तत् ॥११॥ यत्पुरा परिवेषात्खादमाहरन्ति पुरोडाशावेव
तौ ॥१२॥ यदशनकृतं ह्वयन्ति हविष्कृतमेव तद्ध्वयन्ति ॥१३॥
ये व्रीहयो यवा निरूप्यन्ते ऽश्व एव ते ॥१४॥ यान्युलूखलमुस-
लानि यावाण एव ते ॥१५॥ शूर्पे पवित्रं तुषा ऋजीषाभिषव-
णीरापः ॥१६॥ सुगदर्विर्नेक्षणायावर्नं द्रोणकलशः कुम्भो वा-
यव्यानि पात्राणीयमेव कृष्णाजिनम् ॥१७॥ (१५)

(२) यजमानब्राह्मणं वा एतदतिथिपतिः कुरुते यदाहार्याणि प्रेक्षत
इदं भूयाऽ इदाऽमिति ॥१८॥ यदाह भूय उद्धरेति प्राणमेव तेन
वधीयांसं कुरुते ॥१९॥ उप हरति हवींषा सादयति ॥२०॥ तेषा-
मासन्नानामतिथिरात्मं जुहोति ॥२१॥ सुचा हस्तेन प्राणे यूपे सु-
क्कारेण वषट्कारेण ॥२२॥ एते वै प्रियाश्चाप्रियाश्चर्त्विजः स्वर्गं लोकं
गमयन्ति यदतिथयः ॥२३॥ स य एवं विद्वान् द्विषन्नस्मीयान् द्वि-
षतो ऽन्नमस्मीयान् मीमांसितस्य न मीमांसमानस्य ॥२४॥ सर्वो
वा एष जग्धपाप्मा यस्यान्नमश्नन्ति ॥२५॥ सर्वो वा एषो ऽजग्ध-
पाप्मा यस्यान्नं नाश्नन्ति ॥२६॥ सर्वदा वा एष युक्त्यावार्द्रपवित्रो
वितताध्वर आहतयज्ञक्रतुर्ये उपहरति ॥२७॥ प्राजापत्यो वा एतस्य

यज्ञो विततो य उपहरति ॥२८॥ प्रजापतेर्वा एष विक्रमाननुवि-
क्रमते य उपहरति ॥२९॥ यो ऽतिथीनां स अहवनीयो यो वेम्-
नि स गार्हपत्यो यस्मिन्यचन्ति स दक्षिणामिः ॥ ३० ॥ (१६)

(३) इष्टं च वा एष पूतं च गृहाणामश्नाति यः पूर्वो ऽतिथेरश्नाति
॥३१॥ पर्यञ्च वा एष रसं च० ॥३२॥ ऊर्जां च वा एष स्फातिं
च० ॥३३॥ प्रजां च वा एष पशूञ्च० ॥३४॥ कीर्तिं च वा एष
यशञ्च० ॥३५॥ अर्यं च वा एष संविदं च गृहाणामश्नाति यः
पूर्वो ऽतिथेरश्नाति ॥३६॥ एष वा अतिथिर्यज्ञोऽभियस्तस्मात्पूर्वो
नाश्नीयात् ॥३७॥ अशितावत्यतिथावश्नीयाद्यज्ञस्य सात्मत्वाय य-
ज्ञस्याविच्छेदाय तद्व्रतम् ॥३८॥ एतद्वा उ स्वादीयो यदधिगवं क्षीरं
वा मांसं वा तदेव नाश्नीयात् ॥३९॥ (१७)

(४) स य एवं विद्वान् क्षीरमुपसिच्योपहरति । यावदग्निष्टोमेनेष्टु
सुसमृद्धेनावरुन्धे तावदेनेनाव रुन्धे ॥४०॥ स य एवं विद्वान्सपि-
पसिच्योपहरति । यावदतिराचेनेष्टु० ॥४१॥ स य एवं विद्वान्म-
धूपसिच्योपहरति । यावत्सचसद्येनेष्टु० ॥४२॥ स य एवं विद्वान्-
न्मांसमुपसिच्योपहरति । यावद
नेनाव रुन्धे ॥४३॥ स य एवं प्रजानां
प्रजननाय गच्छति प्रतिष्ठां प्रियः प्रजानां भवति य एवं विद्वानुदकमु-
पसिच्योपहरति ॥४४॥ (१८)

(५) प्र स्तौति । बृहस्पतिरूर्जयोऽग्रायति
तथा नृ- निधनम् । निधनं भूत्याः प्रजायाः
पशूनां भवति य एवं वेद ॥४५॥ तस्मा उद्यन्सूर्यो हिङ्करोति सं-
गवः प्र स्तौति । मध्यन्दिन उग्रायत्यपराह्णः प्रति हरत्यस्तं यन्निधनम् ।

निधनं० ॥४६॥ तस्मा अ॒भो भव॑न्हि॒ङ्गुणो॑ति स्तनय॑न्म स्तौति॑ । वि॒द्योत॑मानः प्रति॑ हरति॒ वर्ष॑न्नु॒क्ताय॑त्यु॒गृह्ण॑न्निधन॑म् । निधनं० ॥४७॥ अति॑धी॒म्रति॑ पश्यति॒ हिङ्गु॑णो॒त्यभि॑ ब॒दति॑ प्र स्तौ॑त्यु॒दकं॑ याच॒त्युक्ता॑यति । उप॑ हरति॒ प्रति॑ हर॒त्युद्धि॑ष्टं निधन॑म् । निधनं॑ भू॒त्याः प्र॒जायाः प॒शूनां॑ भवति॒ य एवं॑ वेद ॥४८॥ (१९)

(६) यत् क्ष॒त्तारं॑ ह॒यत्या॑ श्रावयत्येव तत् ॥४९॥ यत्प्रति॑शृ॒णोति॑ प्र॒त्याश्रा॑वयत्येव तत् ॥५०॥ यत्परि॑वेष्टारः पाच॑हस्ताः पूर्वे॑ चापरि॑ च
॥५१॥ तेषां॑ न कश्च॑नाहोता ॥५२॥
गृ॒हानु॑पो॒दैत्य॑व॒भृश॑मेव तदुपा॑वैति
॥५३॥ यत्स॒भाग॑यति॒ दक्षि॑णाः स॒भाग॑यति॒ यदनु॑तिष्ठत उ॒दव॑स्यत्येव तत् ॥५४॥ स उप॑हूतः पृ॒थि॒ष्या भक्ष॑यत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्यपृ॑थि॒ष्या वि॒श्वरूप॑म् ॥५५॥ स उप॑हूतो ऽन्ति॑
वि॒श्वरूप॑म् ॥५६॥ स उप॑हूतो
वि॒श्वरूप॑म् ॥५७॥ स उप॑हूतो दे॒वेषु॑ भक्ष॑यत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्यदे॒वेषु॑
वि॒श्वरूप॑म् ॥५८॥ स उप॑हूतो लो॒केषु॑ भक्ष॑यत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्यस्त्रि॒लोकेषु॑
वि॒श्वरूप॑म् ॥५९॥ स उप॑हूत उप॑हूतः ॥६०॥ आ॒प्नोती॑मं लो॒कमा॒प्नोत्य॑मु॒म् ॥६१॥ ज्योति॑ष्म॒तो लो॒कां ज॑यति॒ य एवं॑ वेद ॥६२॥ (२०)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

प्र॒जाप॑तिश्च परमे॒ष्ठी च॑ शृ॒ङ्गे इन्द्रः॑ शिरो॑ अ॒मिले॑लाटं यमः कृ॒का- ॥ ७ ॥
टम् ॥१॥ सोमो॑ राजा म॒स्तिष्को॑ द्यौरु॒त्तर॑हनुः पृ॒थि॒ष्यध॑रहनुः ॥२॥
वि॒द्युज्जि॒ह्वा म॒रुतो॑ दन्ता॒ रेवती॑यी॒वा कृ॒त्तिका॑ स्कन्धा घ॒र्मो वहः॑ ॥३॥
वि॒श्वं वा॒युः स्व॒र्गो लो॒कः कृ॒ष्णद॑रं वि॒धर॑णी निवे॒द्यः ॥४॥ श्येनः॑
क्रो॒डो ऽन्तरि॑क्षं पाज॒स्यं बृ॒हस्पतिः॑ क॒कुबृ॑हतीः की॒कसाः ॥५॥ दे॒वा-

नां पत्नीः पृथय उपसदः पर्शवः ॥६॥ मिषश्च वरुणश्चांसौ त्वष्टा
 चार्यमा च दोषणी महादेवो बाहू ॥७॥ इन्द्राणी भसद्वायुः पुष्टं
 पर्वमानो वालाः ॥८॥ ब्रह्म च क्षत्रं च श्रोणी बलमूरु ॥९॥
 धाता च सविता चाष्टीवन्ती जङ्गा गन्धर्वा अप्सरसः कुष्टिका अदि-
 तिः शफाः ॥१०॥ चेतो हृदयं यकृन्मेधा व्रतं पुरीतत् ॥११॥
 क्षुक्लक्षिरिा वनिष्ठुः पर्वताः साशयः ॥१२॥ क्रोधो वृक्षौ मन्युराण्डौ
 प्रजा शेषः ॥१३॥ नदी सूची वर्षस्य पतय स्तना स्तनयिानुह्यः ॥१४॥
 विश्वस्य चाश्वमौषधयो लोमानि नक्षत्राणि रूपम् ॥१५॥ देवजना
 गुदा मनुष्या आन्वाण्यचा उदरम् ॥१६॥ रक्षांसि लोहितमित्तरजना
 ऊर्ध्वम् ॥१७॥ अश्वं पीबो मज्जा निधनम् ॥१८॥ अमिरासीन
 उत्थितो ऽश्विना ॥१९॥ इन्द्रः प्राङ् तिष्ठन्दक्षिणा तिष्ठन्वमः ॥२०॥
 प्रत्यङ् तिष्ठन्धातोदङ् तिष्ठन्सविता ॥२१॥ तृणानि प्राप्नः सोमो राजा
 ॥२२॥ मिष ईक्षमाण आवृष्ट आनन्दः ॥२३॥ युज्यमानो वैश्वदेवो
 युक्तः प्रजापतिर्विमुक्तः सर्वम् ॥२४॥ एतच्च विश्वरूपं सर्वरूपं
 गोरूपम् ॥२५॥ उपैनं विश्वरूपाः सर्वरूपाः पशवस्तिष्ठन्ति य
 एवं वेद ॥२६॥ (२१)

८ ॥

शीर्षेक्षि शीर्षाम

इतम् ।

सर्वं शीर्षेण्यं ते रोगं

॥ १ ॥

कर्णोभ्यां ते

कर्णशूलं विसर्त्यकम् । सर्वं ० ॥ २ ॥

यस्य हेतोः प्रच्यवत यक्ष्मः कर्णत आस्यतः । सर्वं ० ॥ ३ ॥

यः कृणोति प्रमोतमन्त्रं कृणोति पूरुषम् । सर्वं ० ॥ ४ ॥

विश्वङ्गो विसर्त्यकम् ।

रोगं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥ ५ ॥

यस्य भीमः प्रतीकाश उद्वेपयति पूरुषम् ।

तक्मानं विश्वशरदं बहि ० ॥ ६ ॥

य ऊरु अनुसर्पत्यथो एति गृवीनिके ।
यक्ष्म ते अन्तरङ्गेभ्यो बहिः ॥ ७ ॥
यदि कामादपकामाद्दृष्ट्याज्जायते परि ।
हृदो बलासमङ्गेभ्यो बहिः ॥ ८ ॥
हरिमाणं ते अङ्गेभ्यो ऽध्वामन्तरोदरात् ।
यक्ष्मो धामन्तरात्मनो बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥ ९ ॥
आसो बलासो भवतु मूर्धं भवत्वामयत् ।
यक्ष्माणां सर्वेषां विषं निर्वोचमहं त्वत् ॥ १० ॥ (२२)
क्ष्माणां ॥ ११ ॥

॥ १२ ॥

याः सीमानं विरुजन्ति मूर्धानं प्रत्यर्षणीः ।
अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेवन्तु बहिर्बिलम् ॥ १३ ॥
। अहिं ॥ १४ ॥
। अहिं ॥ १५ ॥
। अहिं ॥ १६ ॥
त च । अहिं ॥ १७ ॥
ने च ।

अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेवन्तु बहिर्बिलम् ॥ १८ ॥
ये अङ्गानि मदयन्ति यक्ष्मासो रोपणास्तव ।
यक्ष्माणां सर्वेषां विषं निर्वोचमहं त्वत् ॥ १९ ॥
विसल्यस्य विद्रुधस्य वातीकारस्य बालजेः ।
यक्ष्माणां सर्वेषां विषं निर्वोचमहं त्वत् ॥ २० ॥
पादाभ्यां ते जानुभ्यां श्रोणिभ्यां परि भंससः ।
अनूकादर्षणीरुणिहाभ्यः शीर्णो रोगमनीनशम् ॥ २१ ॥
स ते शीर्णः कपालानि हृदयस्य च यो विधुः ।

वेदे ९। ८. ९ ॥

गमनीनशोऽङ्गभेदमशीशमः ॥२२॥ (२३)

ज्योऽगुवाकः ॥

तुस्तस्य भाता मध्यमो अस्त्यन्नः ।

नापय्यं विष्पतिं सप्तपुत्रम् ॥ १ ॥

अश्वो वहति सप्तनामा ।

॥ विष्वा भुवनाधि तस्युः ॥ २ ॥

चक्रं सप्त वहन्यश्वाः ।

यच्च गवां निहिता सप्त नामा ॥ ३ ॥

चन्तं यदनस्था बिभर्ति ।

तो विद्वांसमुप गात्रदुमेतत् ॥ ४ ॥

तमस्य निहितं पदं वेः ।

वध्निं वसना उदकं पदापुः ॥ ५ ॥

देवानामेना निहिता पदानि ।

तन्निरे कवय ओतवा उ ॥ ६ ॥

वीन्यृक्षामि विद्वानो न विद्वान् ।

तस्य रूपे किमपि स्विदेकम् ॥ ७ ॥

त्यये मनसा सं हि जग्मे ।

मस्वन्त इदुपवाकमीयुः ॥ ८ ॥

अतिष्ठन्नर्भो वृजनीष्वन्तः ।

शरूपं चिषु योजनेषु ॥ ९ ॥

र्ध्वस्तस्थौ नेमव ग्लापयन्त ।

विदो वाचमविश्वविज्ञाम् ॥१०॥ (२४)

जातस्युर्भुवनानि विश्वा ।

तादेव न छिद्यते सनाभिः ॥ ११ ॥

त्व आहुः परे अर्धे पुरीषिणम् ।

अथेमे अन्य उपरे विचक्षणे सप्तचक्रे षडर आहुरर्पितम् ॥ १२ ॥

षादशारं नहि तज्जराय वर्वर्ति चक्रं परि द्यामृतस्य ।

आ पुषा अये तिष्ठ तस्युः ॥ १३ ॥

सनेमि चक्रमः वहन्ति ।

सूर्यस्य चक्षू रः ऋषा ॥ १४ ॥

स्त्रियः सतीस्तौ उ रं पश्यदक्षखान्न वि चेतदन्धः ।

कविर्यः पुषः स ईमा विजानात्स पितुष्यितासत् ॥ १५ ॥

साकंजानां सप्तर्षमाहुरेकजं षडिद्यमा ऋषयो देवजा इति ।

तेषामिष्टानि विहितानि धामश स्थाचे रेजन्ते विकृतानि रूपशः ॥ १६ ॥

अवः परेण पर एनावरेण पदा वत्सं बिभ्रती गौरुदस्यात् ।

सा कद्रीची कं स्विदर्धं परागात्कं स्विस्तूते नहि यूषे अस्मिन् ॥ १७ ॥

अवः परेण पितरं यो अस्य वेदावः परेण पर एनावरेण ।

कवीयमानः क इह प्र वोचहेवं मनः कृतो अधि प्रजातम् ॥ १८ ॥

ये अर्वाञ्चस्तौ उ पराच आहुर्ये पराञ्चस्तौ उ अर्वाच आहुः ।

इन्द्रश्च या चक्रयुः सोम तानि धुरा न युक्ता रजसो वहन्ति ॥ १९ ॥

वा सुपर्णा सयुजा सखाया समानं वृक्षं परि षस्वजाते ।

तयोरन्यः पिप्पलं स्वाहृत्यनघ्नन्नन्यो अभि चाकशीति ॥ २० ॥

यस्मिन्नुक्षे मध्वदः सुपर्णा निविशन्ते सुवते चाधि विश्वे ।

तस्य यदाहुः पिप्पलं स्वाहये तन्नोन्नशद्यः पितरं न वेद ॥ २१ ॥

यवा सुपर्णा अमृतस्य भक्षमनिमेषं विदधाभिस्वरन्ति ।

एना विश्वस्य भुवनस्य गोपाः स मा धीरः पाकमषा विवेश ॥ २२ ॥ (२५)

यज्ञायचे अधि गायत्रमाहितं चैष्टुभं वा चैष्टुभान्निरतक्षत ।

॥ १० ॥

यथा जगज्जगत्याहितं पदं य इत्तद्विदुस्ते ॥ १ ॥

गायत्रेण प्रति मिमीते अर्कमर्केण साम ।

वाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदाक्षरेण मिमते सप्त वाणीः ॥ २ ॥

॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

।

॥

॥ ६ ॥

धे धिता ।

हित ॥ ७ ॥

८ ॥

॥

त ।

॥ १० ॥ (२६)

।

॥ ११ ॥

हीयम् ।

१२ ॥

॥ १ ॥

मि ॥ १३ ॥

रेतः ।

मि ॥ १४ ॥

मि ।

॥ १५ ॥

अपाङ् प्राङेति स्वधया गृभीतो ऽमर्त्यो मर्त्येना सयोनः ।
 ता शश्वन्ता विषूचीना वियन्ता न्ययन्यं चिक्युर्ने नि चिक्युरन्यम् ॥१६॥
 सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेतो विष्णोस्तिष्ठन्ति प्रदिशा विधर्मणि ।
 ते धीतिभिर्मनसा ते विपश्चितः परिभुवः परि भवन्ति विश्वतः ॥१७॥
 ऋचो अक्षरे परमे व्योमन्यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदुः ।
 यस्तन्न वेदं किमुचा करिष्यति य इत्तद्विदुस्ते अमी समासते ॥ १८ ॥
 ऋचः पदं मार्चया कल्पयन्तो ऽर्धर्चेन चाक्लुपुर्विश्वमेजत् ।
 चिपाङ्गस्य पुरुरूपं वि तस्ये तेन जीवन्ति प्रदिशश्चतस्रः ॥ १९ ॥
 सूयवसाङ्गवती हि भूया अधा वयं भगवन्तः स्याम ।

ये विश्वदानीं

॥ २० ॥ (२७)

सलिलानि

चतुष्पदी ।

अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा भुवनस्य पङ्क्तिस्
 तस्याः समुद्रा अधि वि क्षरन्ति ॥ २१ ॥
 कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतन्ति ।
 त आर्ववृचन्सदनाहतस्यादिङ्गतेन पृथिवीं व्यूदुः ॥ २२ ॥
 अपादेति प्रथमा पङ्क्तीनां कस्तब्हां मिचावरुणा चिकेत ।
 गर्भो भारं भरत्या चिदस्या ऋतं पिपत्यनृतं नि पाति ॥ २३ ॥
 विराडाग्विराट् पृथिवी विराडन्तरिक्षं विराट् प्रजापतिः । विराणमृत्युः
 साध्यानामधिराजो बभूव तस्य भूतं भव्यं वशे स मे भूतं भव्यं वशे
 कृणोतु ॥ २४ ॥

शकमयं धूममारादपश्यं विषूवता पर एनावरेण ।

उक्षाणं पृश्निमपचन्त वीरास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ॥ २५ ॥

चयः केशिनं ऋतुथा वि चक्षते संवत्सरे वपत एक एषाम् ।

विश्वमन्यो अभिचष्टे शचीभिर्घ्राजिरेकस्य ददृशे न रूपम् ॥ २६ ॥

चत्वारि वाक्परिमिता पदानि तानि विदुर्ब्राह्मणा ये मनीषिणः ।

गुहा चीणि निहिता नेङ्गयन्ति तुरीयं वाचो मनुष्या वदन्ति ॥ २७ ॥

इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुर्षो दिव्यः सं सुपर्णो गरुत्मान् ।
 एकं सवित्रा बहुधा वदन्त्यग्निं यमं मातरिष्वानमाहुः ॥ २८ ॥ (२८)

॥ पञ्चमी ऽनुवाकः ॥

॥ हवर्षिज्ञः प्रपाठकः ॥

॥ नवमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

यां कल्पयन्ति वहती वधूमिव विश्वरूपां हस्तकृतां चिकित्सवः । ॥ १ ॥

सारादेत्वपं नुदाम एनाम् ॥ १ ॥

शीर्षेणती नस्वती कर्णेनी कृत्याकृता संभृता विश्वरूपा ।

सारादेत्वपं नुदाम एनाम् ॥ २ ॥

शूद्रकृता राजकृता स्त्रीकृता ब्रह्मभिः कृता ।

जाया पत्या नुसेव कर्तारं बन्धुछतु ॥ ३ ॥

अनयाहमोषध्या सर्वाः कृत्या अदूदुषम् ।

यां क्षेपे चकुर्यां गोषु यां वा ते पुरुषेषु ॥ ४ ॥

अघमस्त्वघकृते शपथः शपथीयते ।

प्रत्यक्प्रतिप्रहिण्मो यथा कृत्याकृतं हनत ॥ ५ ॥

प्रतीचीनं आत्रि

।

प्रतीचीः कृत्या

॥ ६ ॥

यस्त्वोवाच परेह

तं कृत्ये ऽभिनि

सः ॥ ७ ॥

यस्ते परेषु संदधौ रथस्येव क्षुभुर्धिया ।

तं गच्छ तच्च ते

॥ ८ ॥

ये त्वा कृत्वाले

।

शंभ्वी ऽदं कृत्यादूषणं प्रतिबर्त्ते पुनःसरं तेन त्वा क्षपयामसि ॥ ९ ॥

। (१)

॥ ११ ॥

मुञ्चन्तु त्वा वीरुधो वीर्येण ब्रह्मण ऋग्भिः पर्यस ऋषीणाम् ॥१२॥

यथा वातश्चावयति भूम्या रेणुमन्तरिक्षाश्चाध्वम् ।

एवा मत्सर्वं दुर्भूतं ब्रह्मनुत्तमपायति ॥ १३ ॥

अपं क्राम नानन्दती विनद्धा गर्दभीव ।

कर्तृबक्षस्वेतो नुत्ता ब्रह्मणा वीर्यावता ॥ १४ ॥

अयं पन्थाः कृत्य इति त्वा नयामो ऽभिप्रहितां प्रति त्वा प्र हिणमः ।

तेनाभि याहि भञ्जत्यनस्वतीव वाहिनी विश्वरूपा कुरुटिनी ॥ १५ ॥

पराक्ते ज्योतिरपथं ते अर्वागन्यचास्मदयना कृणुष्व ।

परेणेहि नवतिं नाथ्या ऽअति दुर्गाः स्रोत्या मा क्षणिष्ठाः परेहि ॥ १६ ॥

वातः । णीहि पादय मा गामश्च पुरुषमुद्धिष एषाम् ।

कृत्ये ऽप्रजास्त्वाय बोधय ॥ १७ ॥

यां ते बहिषि यां श्मशाने क्षेचे कृत्यां वलगं वा निचक्षुः ।

अयौ वा त्वा गार्हपत्ये ऽभिचेरुः पाकं सन्तं धीरतरा अनागसम् ॥ १८ ॥

उपाहतमनुबुद्धं निखातं वैरं त्सार्यचविदाम् कर्चम् ।

तदेतु यत आभृतं तचाश्व इव वि वर्ततां हन्तु कृत्याकृतः प्रजाम् ॥ १९ ॥

स्वायसा असयः सन्ति नो गृहे विद्या ते कृत्ये यतिधा परूषि ।

उत्तिष्ठैव परेहीतो ऽज्ञाते किमिहेक्षसि ॥ २० ॥ (२)

यीवास्ते कृत्ये पादौ चापि कर्स्यामि निर्द्वेव ।

इन्द्रायी अस्मानक्षतां यौ प्रजानां प्रजावती ॥ २१ ॥

सोमो राजाधिपा मृडिता च भूतस्य नः पतयो मृडयन्तु ॥ २२ ॥

भवाशर्वावस्यतां पापकृते कृत्याकृते दुष्कृते विद्युते देवहेतिम् ॥ २३ ॥

यद्येयच द्विपदी चतुष्पदी कृत्याकृता संभृता विष्णुमा ।
 सेतोऽष्टापदी भूत्वा पुनः परेहि दुष्टुने ॥ २४ ॥
 अभ्यक्ताक्ता स्वरंकृता सर्वं भरन्ती दुरितं परेहि ।
 जानीहि कृत्ये कर्तारं दुहितेव पितरं स्वम् ॥ २५ ॥
 परेहि कृत्ये मा तिष्ठो विद्वस्येव पदं नय ।
 मृगः स मृगयुस्त्वं न त्वा निकर्तुमर्हेति ॥ २६ ॥
 उत हन्ति पूर्वासिनं प्रत्यादायापरं इष्वा ।
 उत पूर्वस्य निघ्नतो नि हन्यपरः प्रति ॥ २७ ॥
 एतच्च शृणु मे वचो ऽपेहि यत् एयथं । यस्त्वा चकार तं प्रति ॥ २८ ॥
 वै भीमा कृत्ये मा नो गामश्वं पुरुषं वधीः ।
 नेहिता ततस्त्वोत्थापयामसि पर्णास्त्रधीयसी भव ॥ २९ ॥
 यदि स्थ तमसावृता जालेनाभिहिता इव ।
 सर्वाः संलु पुनः कर्षे प्र हिएमसि ॥ ३० ॥
 कृत्याकृतो भिनिष्कारिणः प्रजाम् ।
 मृणीहि कृत्ये मोक्षिषो ऽमून्कृत्याकृतो जहि ॥ ३१ ॥
 यथा सूर्यो मुच्यते तमसस्परि राशिं जहात्युषसश्च केतून् ।
 एवाहं सर्वं दुर्भूतं क कृतं
 हस्तीव हामि ॥ ३२ ॥ (३)

केन पाष्णीं आभृते पूरुषस्य केन मांसं संभृतं केन गुल्फौ । ॥ २ ॥
 केनाङ्गुलीः पेशनीः केन खानि केनोङ्गुली मध्यतः कः प्रतिष्ठाम् ॥ १ ॥
 कस्मान्बु गुल्फावधरावकृण्वन्नीवन्तावुत्तरी पूरुषस्य ।
 जक्षे निष्कृत्य न्यदधुः कं स्विज्जानुनोः सन्धी क उ तच्चिकेत ॥ २ ॥
 चतुष्टयं युज्यते संहितान्तं जानुभ्यामूर्ध्वं शिथिरं कबन्धम् ।
 श्रोणी यदूरु क उ तज्जजान याभ्यां कुसिन्धं सुदृढं बभूव ॥ ३ ॥
 कति देवाः कतमे त आसन्त्य उरो यीवाश्चिष्युः पूरुषस्य ।

कति स्तनौ बद्धुः कः कफौडौ कति स्कन्धान्कति पृथीरचिबन् ॥४॥

को अस्य बाहू समभरद्भीर्यं करवादिति ।

अंसौ को अस्य तद्देवः कुसिन्धे अग्रा दधौ ॥ ५ ॥

कः सप्त खानि वि ततर्दे शीर्षेणि कर्णाविमौ नासिके चक्षणी मुखम् ।

येषां पुरुषा विजयस्य मक्षनि चतुष्पादो द्विपदो यन्ति यामम् ॥६॥

हवोहि जिह्वामदधात्पुरुचीमधा महीमधि शिश्नाय वाचम् ।

स आ वरीवर्ति भुवनेष्वन्तरपो वसानः क उ तच्चिकेत ॥ ७ ॥

मस्तिष्कमस्य यतमो ललाटे ककाटिकां प्रथमो यः कपालम् ।

चित्वा चित्यं हवोः पूरुषस्य दिवं स्रोह कतमः स देवः ॥ ८ ॥

प्रियाप्रियाणि बहुला स्वप्नं संवाधतन्त्र्यः ।

॥ कस्माद्वहति पूरुषः ॥ ९ ॥

: कुतो नु पुरुषे ऽमतिः ।

। (४)

जाताः ।

तिरषीः ॥११॥

१२ ॥

को अस्मिन्प्राणमवयत्को अपानं व्यानमु ।

समानमस्मिन्को देवो ऽधि शिश्नाय पूरुषे ॥ १३ ॥

को अस्मिन्यज्ञमदधादेको देवो ऽधि पूरुषे ।

को अस्मिन्सत्यं को ऽनृतं कुतो मृत्युः कुतो ऽमृतम् ॥१४॥

को अस्यै वासः पर्यदधात्को अस्यायुरकल्पयत् ।

बलं को अस्यै प्रायच्छत्को अस्याकल्पयज्जवम् ॥ १५ ॥

केनापो अचतनुत् ।

उषसं केनाचैन्ध के ॥ १६ ॥

को अस्मिन्नेतो न्यदधात्तनुरा तायतामिति ।

मेधां को अस्मिन्नध्यौहत्को बाणं को नृतो दधौ ॥१७॥

केनेमां भूमिमौर्णोत्केन पर्यभवद्विदम् ।

केनाभि महा पर्वतान्केन कर्माणि पूरुषः ॥ १८ ॥

केन पर्जन्यमन्वेति केन सोमं विचक्षणम् ।

केन यज्ञं च अद्वां च केनास्मिन्निहितं मनः ॥ १९ ॥

केन ओचियमाप्नोति केनेमं परमेष्ठिनम् ।

केनेममग्निं पूरुषः केन संवत्सरं ममे ॥ २० ॥ (५)

ब्रह्म ओचियमाप्नोति ब्रह्मेमं परमेष्ठिनम् ।

ब्रह्मेममग्निं पूरुषो ब्रह्म संवत्सरं ममे ॥ २१ ॥

केन देवां अनु क्षियति केन देवजनीर्विशः ।

केनेदमन्यन्नक्षत्रं केन सत् क्षत्रमुच्यते ॥ २२ ॥

ब्रह्म देवां अनु क्षियति ब्रह्म देवजनीर्विशः ।

ब्रह्मेदमन्यन्नक्षत्रं ब्रह्म सत् क्षत्रमुच्यते ॥ २३ ॥

केनेयं भूमिर्विहिता केन द्यौरुत्तरा हिता ।

केनेदमूर्ध्वं तिर्यक्चान्तरिक्षं व्यचो हितम् ॥ २४ ॥

ब्रह्मणा भूमिर्विहिता ब्रह्म द्यौरुत्तरा हिता ।

ब्रह्मेदमूर्ध्वं तिर्यक्चान्तरिक्षं व्यचो हितम् ॥ २५ ॥

मूर्धानमस्य संसीध्याथर्वा हृदयं च यत् ।

प्रेरयत्यवमानो ऽधि शीर्षतः ॥ २६ ॥

शिरो देवकोशः समुज्जितः ।

तत्प्राणो अभि रक्षति शिरो अन्नमथो मनः ॥ २७ ॥

ऊर्ध्वो नु ण३ः सर्वा दिशः पूरुष आ बभूवाँ३ ।

पुर या ब्रह्मणा वद यस्याः पूरुष उच्यते ॥ २८ ॥

यो वै तां ब्रह्मणो वेदामृतेनावृतां पुरम् ।

तस्मै ब्रह्म च ब्राह्मण्य चक्षुः प्राणं प्रजां ददुः ॥ २९ ॥

न वै तं चक्षुर्जहाति न प्राणो जरसः पुरा ।

पुरं यो ब्रह्मणो वेद यस्याः पुरुष उच्यते ॥ ३० ॥
 अष्टाचक्रा नवद्वारा देवानां पूरयोध्या ।
 तस्यां हिरण्ययः कोशः स्वर्गो ज्योतिषावृतः ॥ ३१ ॥
 तस्मिन्हिरण्यये कोशे चरे चिप्रतिष्ठिते ।
 तस्मिन्यद्यक्षमात्मचक्षुषै ब्रह्मविदो विदुः ॥ ३२ ॥
 प्रभाजमानां हरिणीं यशसा संपरीवृताम् ।
 पुरं हिरण्ययीं ब्रह्मा विवेशापरराजिताम् ॥ ३३ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ अयं मे वरुणो मणिः संपातद्वयणो वृषा ।
 तेना रभस्व त्वं शबून् मृणीहि दुरस्यतः ॥ १ ॥
 प्रैणां कृणीहि प्र मृणा रभस्व मणिस्तै अस्तु पुरेता पुरस्तात् ।
 अवारयन्त वरुणेन देवा अभ्याचारमसुराणां चःचः ॥ २ ॥
 अयं मणिर्वरुणो विश्वभेषजः सहस्राक्षो हरितो हिरण्ययः ।
 स ते शबून्धरात्पादयाति पूर्वस्तान्दभुहि ये त्वा द्विषन्ति ॥ ३ ॥
 अयं ते कृत्यां विततां पौरुषेयादयं भयात् ।
 अयं त्वा सर्वस्मात्पापाद्वरुणो वारयिष्यते ॥ ४ ॥
 वरुणो वारयाता अयं देवो वनस्पतिः ।
 यक्ष्मो यो अस्मिन्नाविष्टस्तमु देवा अवीवरन् ॥ ५ ॥
 स्वप्नं सुप्त्वा यदि पम्यासि पा यति धावाद्जुष्टाम् ।
 परिहृवाङ्कुनेः पापवादादयं वारयिष्यते ॥ ६ ॥
 अरात्यास्त्वा निर्हृत्या अभिचारादयो भयात् ।
 मृत्योरोजीयसो वधाद्वरुणो वारयिष्यते ॥ ७ ॥
 यन्मे माता यन्मे पिता भ्रातरो यच्च मे स्वा यदेनश्चकृमा वयम् ।
 ततो नो वारयिष्यते ऽयं देवो वनस्पतिः ॥ ८ ॥
 वरुणेन प्रथ्यन्ति भ्रातृणा मे सर्वन्धवः ।

असूतं रजो अर्पगुस्ते यन्वधमं तमः ॥ ९ ॥

अरिष्टो ऽहमरिष्टगुरायुष्मान्सर्वपूरुषः ।

तं मायं वरणो मणिः परि पातु दिशोदिशः ॥ १० ॥ (७)

अयं मे वरण उरसि राजा देवो वनस्पतिः ।

स मे शशूचि बाधतामिन्द्रो दस्यूनिवासुरान् ॥ ११ ॥

इमं विभर्मि वरणमायुष्मां हतशारदः ।

स मे राष्ट्रं च क्षत्रं च पशूनोजश्व मे दधात् ॥ १२ ॥

यथा वातो वनस्पतीवृक्षान्भनक्त्योजसा ।

एवा सपत्नान्मे भङ्गि पूर्वां जातौ उतापराचरणस्त्वाभि रक्षतु ॥ १३ ॥

यथा वातश्चापिश्च वृक्षान्प्सातो वनस्पतीन् ।

एवा सपत्नान्मे प्साहि पूर्वां • ॥ १४ ॥

यथा वातेन प्रक्षीणा वृक्षाः शेरे न्यर्पिताः ।

एवा सपत्नान्स्त्वं मम प्रक्षिणीहि न्यर्पय

पूर्वां जातौ उतापराचरणस्त्वाभि रक्षतु ॥ १५ ॥

तांस्त्वं प्र छिन्धि वरण पुरा दिष्टायुरायुषः ।

य एनं पशुषु दिप्सन्ति ये चास्य राष्ट्रदिप्सवः ॥ १६ ॥

यथा सूर्यो अतिभाति यथास्मिन्नेज आहितम् ।

एवा मे वरणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु

त यशसा समनक्तु मा ॥ १७ ॥

यथा च नृचक्षसि । एवा मे • ॥ १८ ॥

यथा यशः पृथिव्यां यथास्मिं जातवेदसि । एवा • ॥ १९ ॥

यथा यशः कन्यायां यथास्मिन्संभृते रथे । एवा • ॥ २० ॥ (८)

यथा यशः सोमपीथे मधुपर्के यथा यशः । एवा • ॥ २१ ॥

यथा यशो ऽ यशः । एवा • ॥ २२ ॥

यथा यशो आहितम् । एवा • ॥ २३ ॥

यथा यशः प्रजापता यथास्मन्वरमेष्टिनि । एवा • ॥ २४ ॥

यथा देवेष्वमृतं यथैषु सत्यमाहितम् ।
 एवा मे वरणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु
 तेजसा मा समुक्षतु यशसा समनक्तु मा ॥ २५ ॥ (९)

इन्द्रस्य प्रथमो रथो देवानामपरो रथो वरुणस्य तृतीय इत् ।
 अहीनामपमा रथं स्थाणुमारदर्थावर्षत् ॥ १ ॥
 दर्भः शोचिस्तृणकमश्वस्य वारः परुषस्य वारः । रथस्य बन्धुरम् ॥ २ ॥
 अथ श्वेत पदा जहि पूर्वेण चापरेण च ।
 उदधुतमिव दार्वहीनामरसं विषं वारुणम् ॥ ३ ॥
 अरंघुषो निमज्योन्मज्य पुनरब्रवीत् ।
 उदधुतमिव दार्वहीनामरसं विषं वारुणम् ॥ ४ ॥
 पैद्यो हन्ति कसलीलं पैद्यः श्विचमुतासितम् ।
 पैद्यो रथर्याः शिरः सं बिभेद पृदाक्काः ॥ ५ ॥
 पैद्य प्रेहि प्रथमो ऽनु त्वा वयमेमसि ।
 अहीन्यस्यतात्यथो येन स्मा वयमेमसि ॥ ६ ॥
 इदं पैद्यो अजायतेदमस्य परारणम् ।
 इमान्यर्वतः पदाहिघ्नो वाजिनीवतः ॥ ७ ॥
 संयतं न वि ष्यरञ्जातं न सं यमत ।
 अस्मिन् क्षेपे द्वावही स्त्री च पुमांश्च तावुभावरसा ॥ ८ ॥
 अरसासं इहाहयो ये अन्ति ये च दूरके ।
 घनेन हन्ति वृश्चिकमहिं दण्डेनार्गतम् ॥ ९ ॥
 अघाश्वस्येदं भेषजमुभयोः स्वजस्य च ।
 इन्द्रो मे ऽहिमघायन्तमहिं पैद्यो अरन्धयत् ॥ १० ॥ (१०)
 पैद्यस्य मन्महे वयं स्थिरस्य स्थिरधाम्नः ।
 इमे पश्चा पृदाकवः प्रदीध्यत आसते ॥ ११ ॥
 नष्टासवो नष्टविषा हता इन्द्रैश्च वज्रिणा । जघानेन्द्रो जग्निमा वयम् ॥ १२ ॥

हुतास्तिरश्चिराजयो निपिंष्टासः पृदाकवः ।
 दर्वि करिक्तं श्विचं दर्भेष्वसितं जहि ॥ १३ ॥
 कैरातिका कुमारिका सका स्ननति भेषजम् ।
 हिरण्ययीभिरधिभिर्गिरीणामुप सानुषु ॥ १४ ॥
 आयमगन्युवा भिषक्पृश्निहापराजितः ।
 स वै स्वजस्य जम्भन उभयोर्वृश्चिकस्य च ॥ १५ ॥
 इन्द्रो मे ऽहिमरन्धयन्मिषश्च वरुणश्च । वातापर्जन्योभा ॥ १६ ॥
 इन्द्रो मे ऽहिमरन्धयत्पृदाकुं च पृदाकम् ।
 स्वजं तिरश्चिराजिं कसर्णीलं दशोनसिम् ॥ १७ ॥
 इन्द्रो जघान प्रथमं जनितारमहे तव ।
 तेषामु ॥ १८ ॥
 सं हि
 सिन्धो ॥
 अहीनां सर्वेषां विषं परा वहन्त सिन्धवः ।

वः ॥ २० ॥ (११)

।

२१ ॥

।

कान्दावष कनक्रका नरत्त्वतु त । वषम् ॥ २२ ॥
 ये अमिजा ओषधिजा अहीनां ये अप्सुजा विद्युत आवभूवुः ।
 येषां जातानि बहुधा महान्ति तेभ्यः सर्पेभ्यो नमसा विधेम ॥ २३ ॥
 तीदी नामासि कन्या घृताची नाम वा असि ।
 अधस्पदेन ते पदमा ददे विषदूषणम् ॥ २४ ॥
 अक्लादक्लात्प्र चावय हृदयं परि वर्जय ।
 अधा विषस्य यज्ञेजो ऽवाचीनं तदेतु ते ॥ २५ ॥
 आरे अभूद्विषमरौद्विषे विषमप्रागपि ।

अग्निर्विषमहेर्निरधात्सोमो निरणयीत् ।

दंष्टारमर्बगाद्विषमहिरमृत ॥ २६ ॥ (१२)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

इन्द्रस्यौजं स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य बलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं
स्थ । जिष्णवे योगाय ब्रह्मयोगैर्वो युनज्मि ॥ १ ॥ इन्द्रस्यौजं ।
जिष्णवे योगाय क्षत्रयोगैर्वो युनज्मि ॥ २ ॥ इन्द्रस्यौजं । जिष्णवे
योगायेन्द्रयोगैर्वो युनज्मि ॥ ३ ॥ इन्द्रस्यौजं । जिष्णवे योगाय
सोमयोगैर्वो युनज्मि ॥ ४ ॥ इन्द्रस्यौजं । जिष्णवे योगायाप्सुयो-
गैर्वो युनज्मि ॥ ५ ॥ इन्द्रस्यौजं स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य बलं स्येन्द्रस्य
वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्थ । जिष्णवे योगाय विश्वानि मा भूतान्युप
तिष्ठन्तु युक्ता मं आप स्थ ॥ ६ ॥

अग्नेर्भाग स्थ । अपां शुक्रमापो देवीर्वर्चो अस्मासु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धात्रासै लोकाय सादये ॥ ७ ॥

इन्द्रस्य भाग स्थ । ०।० ॥ ८ ॥ सोमस्य भाग स्थ । ०।० ॥ ९ ॥

वरुणस्य भाग स्थ । ०।० ॥ १० ॥ (१३)

मित्रावरुणयोर्भाग स्थ । ०।० ॥ ११ ॥ यमस्य भाग स्थ । ०।० ॥ १२ ॥

पितॄणां भाग स्थ । ०।० ॥ १३ ॥

देवस्य सवितुर्भाग स्थ । अपां शुक्रमापो देवीर्वर्चो अस्मासु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धात्रासै लोकाय सादये ॥ १४ ॥

यो व आपो ऽपां भागोऽप्स्व न्तर्यजुषो देवयजनः । इदं तमति
सृजामि तं माभ्यवनिक्षि । तेन तमभ्यतिसृजामो योऽस्मान्वेष्टि यं

वयं द्विष्मः । तं वधेयं तं स्तृषीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या
॥ १५ ॥ यो व आपो ऽपामूर्मिरप्स्व ०।०।०।० ॥ १६ ॥ यो व

आपो ऽपां वत्सोऽप्स्व ०।०।०।० ॥ १७ ॥ यो व आपो ऽपां

वृक्षोऽप्स्व ०।०।०।० ॥ १८ ॥ यो व आपो ऽपां हिरण्यग-

भो॑ऽप्स्व॑०।०।०।० ॥ १९ ॥ यो व॑ आपो॑ ऽपाम॑श्मा पृ॒श्निदि॑-
व्यो॑ऽप्स्व॑०।०।०।० ॥ २० ॥ (१४)

ये व॑ आपो॑ ऽपाम॑ययो॑ ज॒नाः । इ॒दं ता॑नति
सृ॒जामि॑ ता॒न्माभ्य॑वनि॒ष्टि यो॑ऽस्मान्नेष्टि॒ यं व॑यं
द्वि॒ष्टः । । ॥ २१ ॥

समु॒द्रं वः॑ प्र हि॒णोमि॑ स्वां॒ योनि॑मपी॒तन ।

अ॒रि॒ष्टाः स॑र्व॒हाय॑सो॒ मा च॑ नः किं च॒नाम॑मत ॥ २३ ॥

अ॒रि॒प्रा आपो॑ अ॒प रि॑प्रम॒सत ।

प्रा॒सदे॑नो॒ दुरि॑तं सु॒प्रती॑काः प्र दु॒ष्वप्सं॑ प्र म॒लं वह॑न्तु ॥ २४ ॥

वि॒ष्णोः क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्नहा॑ पृ॒थि॒वीसं॑शितो॒ ऽपि॑ते॒जाः । पृ॒थि॒वीम॑नु
वि क्र॑मे॒ ऽहं पृ॑थि॒व्यास्तं॑ निर्भ॒जामो॑ यो॒ऽस्मान्नेष्टि॒ यं व॑यं द्वि॒ष्टः ।

स मा जी॒वीत्तं प्रा॑णो ज॒हातु॑ ॥ २५ ॥ वि॒ष्णोः क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्न-

हा॒न॒रि॒क्षसं॑शितो॒ वा॒युते॑जाः । अ॒न॒रि॒क्षम॑नु॒ वि क्र॑मे॒ ऽहम॑न॒रि॒क्षात्तं॑

निर्भ॒जामो॑ ०।० ॥ २६ ॥ वि॒ष्णोः क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्नहा॑ द्यौ॒संशितः॑

सूर्य॑ते॒जाः । दि॒वम॑नु॒ वि क्र॑मे॒ ऽहं दि॒वस्तं॑ ०।० ॥ २७ ॥ वि॒ष्णोः

क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्नहा॑ दि॒क्सं॑शितो॒ मन॑स्ते॒जाः । दि॒शो ऽनु॑ वि क्र॑मे॒ ऽहं

दि॒ग्भ्यस्तं॑ ०।० ॥ २८ ॥ वि॒ष्णोः क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्नहा॑श॒संशितो॑ वा-

त॒तेजाः॑ । आ॒शा अ॒नु वि क्र॑मे॒ ऽहमा॑श॒भ्यस्तं॑ ०।० ॥ २९ ॥ वि॒ष्णोः

क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्नहा॑ ऋ॒क्सं॑शितः॒ साम॑ते॒जाः । ऋ॒चो ऽनु॑ वि क्र॑मे॒ ऽहमृ॑-

ग्भ्यस्तं॑ ०।० ॥ ३० ॥ (१५) वि॒ष्णोः क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्नहा॑ य॒ज्ञसं॑शितो॒

अ॒क्षते॑जाः॒ ऽहं य॒ज्ञात्तं॑ ०।० ॥ ३१ ॥ वि॒ष्णोः

क्र॑मो॒ ऽसि सो॑म॒तेजाः॑ । ओ॒षधी॑र॒नु वि क्र॑मे॒ ऽह-

मो॒षधी॑भ्यस्तं॑ ०।० ॥ ३२ ॥ वि॒ष्णोः क्र॑मो॒ ऽसि स॑प॒त्नहा॑प्सु॒संशितो॑

व॒रु॒णते॑जाः । अ॒पो ऽनु॑ वि क्र॑मे॒ ऽहम॑प्यस्तं॑ ०।० ॥ ३३ ॥ वि॒ष्णोः

क्रमो ऽसि सपत्नहा कृषिसंशितो ऽन्नतेजाः । कृषिमनु वि क्रमे ऽहं
 कृष्यास्तं० । ० ॥ ३४ ॥ विष्णोः क्रमो ऽसि सपत्नहा प्राणसंशितः
 पुरुषतेजाः । प्राणमनु वि क्रमे ऽहं प्राणात्तं निर्भजामो योऽस्मान्वेष्टि
 यं वयं द्विष्मः । स मा जीवीत्तं प्राणो जहातु ॥ ३५ ॥

जितमस्माकमुज्जिन्नमस्माकमभ्यष्टां विष्वाः पृतना अरातीः ।

पुषस्य वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टया-

॥ ३६ ॥

सूर्यस्यावृतमन्त्रावर्ते दक्षिणामन्त्रावृतम् ।

सा मे द्रविणं ऋसम् ॥ ३७ ॥

दि

ता मे द्रविणं मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ३८ ॥

सप्तक्षुधीनभ्यावर्ते । ते यद्वन्तु ते मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ३९ ॥

ब्रह्माभ्यावर्ते । तन्मे द्रविणं यद्वन्तु तन्मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ४० ॥ (१६)

ब्राह्मणो अभ्यावर्ते । ते मे द्रविणं यद्वन्तु ते मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ४१ ॥

यं वयं तं वधे स्तृण्वामहे ।

व्यासे ब्रह्मणापीपदाम तम् ॥ ४२ ॥

वैश्वानरस्य दंष्ट्राभ्यां हेतिस्तं समधादभि ।

इयं तं स्नात्वाहुतिः समिहेवी सहीयसी ॥ ४३ ॥

राज्ञो वरुणस्य बन्धो ऽसि ।

सोऽमुमामुषायणममुषाः पुषमन्ने प्राणे बन्धान ॥ ४४ ॥

यस्ते अन्नं भुवस्पत आस्त्रियति पृथिवीमनु ।

तस्य नस्त्वं भुवस्पते संप्रयच्छ प्रजापते ॥ ४५ ॥

अपो दिव्या अचायिषं रसेन समपृक्षमहि ।

पर्यस्वानय आर्गमं तं मा सं सृज वर्चसा ॥ ४६ ॥

सं माप्ते वर्चसा सृज सं प्रजया समायुषा ।

विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात्सह ऋषिभिः ॥ ४७ ॥

यदमे अ॒द्य मि॒थुना श॒पातो य॒ज्ञाच॒स्तृष्टं ज॒नय॑न्त रे॒भाः ।

म॒न्योर्म॑नसः श॒र॒व्य

॥ ४८ ॥

परा॑ शृ॒णीहि॒ तप॑स

परा॑र्चिषा मू॒रदे॑वां

॥ ४९ ॥

अ॒पाम॑स्मै व॒ज्रं प्र

सो अ॒स्याक्लानि॑ प्र शृ॒णातु॒ सर्वा॑ तन्मे॒ देवा॑ अनु॒ जानन्तु॒ वि॒श्वे ॥ ५० ॥ (१७)

॥ द्वाविंशः प्रपाठकः ॥

अ॒रा॒तीयो॒र्ध्नातृ॑ण्यस्य दु॒र्होदो॑ द्वि॒षतः॑ शि॒रः । अपि॑ वृ॒क्षाम्यो॒जसा ॥ १ ॥ ॥ ६ ॥

व॒र्म म॒ह्यम॑यं म॒णिः फा॒लाज्जा॑तः क॒रिष्य॑ति ।

पू॒र्णो म॒न्येन॒ माग॑म॒द्रसे॑न स॒ह वर्च॑सा ॥ २ ॥

य॒ज्ञा शि॒क्रः प॒राव॑धी॒त॒क्षा ह॒स्तेन॒ वास्या॑ ।

आ॒प॒स्त्वा त॒स्माज्जी॑व॒लाः पु॒नन्तु॒ शुच॑यः शुचि॑म् ॥ ३ ॥

हि॒र॒ण्य॒स्रग॑यं म॒णिः अ॒द्यां य॒ज्ञं म॒हो द॑र्धत । गृ॒हे व॑सतु नो ऽति॑थिः ॥ ४ ॥

तस्मै॑ घृ॒तं सु॒रां म॒ध्वन्न॑मन्नं क्ष॒दाम॑हे ।

स नः॑ पि॒तेव॑ पु॒त्रेभ्यः॑ श्रेयः॒श्रेयश्चि॑कित्सतु

भूयो॑भूयः श्वः श्वो॒ देवे॑भ्यो म॒णिरे॒त्य ॥ ५ ॥

यम॑ब॒ध्नाद्बृ॒हस्प॑ति॒र्मणिं॑ फा॒लं ख॒दि॒रमो॑जसे ।

तम॑मिः प्र॒त्यमु॑ञ्चत॒ दु॒ह आ॒ज्यं

भूयो॑भूयः श्वः श्व॒स्तेन॒ त्वं द्वि॑षतो ज॒हि ॥ ६ ॥

यम॑ब॒ध्नाद्बृ॒हस्प॑ति॒र्मणिं॑ ।

तमि॑न्द्रः प्र॒त्यमु॑ञ्चतौज॒से वी॒र्या॑य कं ।

सो अ॒स्मै ब॒लमि॑द्बृ॒हे भूयो॑भूयः ० ॥ ७ ॥

यम॑ब० । तं सोमः प्र॒त्यमु॑ञ्चत म॒हे श्रो॒त्राय॑ चक्ष॒से ।

सो अ॒स्मै वर्च॑ इद्बृ॒हे भूयो॑ ० ॥ ८ ॥

यम॑ब० । तं सूर्यः प्र॒त्यमु॑ञ्चत॒ तेने॒मा अ॒जय॑द्दि॒शः ।

सो अस्मै भूतिमिहुहे भूयो० ॥ ९॥

यमबंभाद्बृहस्पतिर्मणिं फालं घृतश्रुतमुयं खदिरमोजसे ।

तं बिभ्रच्चन्द्रमा मणिमसुराणां पुरो ऽजयहानवानां हिरण्यवीः ।

सो अस्मै श्रियमिहुहे भूयो० ॥ १० ॥ (१८)

यमबंभाद्बृहस्पतिर्वाताय मणिमाशवे ।

सो ११ ॥

यमबं० । तेने रक्षतः ।

स । १२ ॥

यमबं० । तं बिभ्रत्सविता मणिं तेनेदमजयस्वः ।

सो अस्मै सूनृतां दुहे भूयो० ॥ १३ ॥

यमबं० । तमापो बिभ्रतीर्मणिं सदा धावन्त्यक्षिताः ।

स आभ्यो ऽमृतमिहुहे भूयो० ॥ १४ ॥

यमबं० । तं राजा वरुणो मणिं प्रत्यमुञ्चत शंभुवम् ।

सो अस्मै सत्यमिहुहे भूयो० ॥ १५ ॥

यमबं० । तं देवा बिभ्रतो मणिं सर्वाँल्लोकान्युधाजयन् ।

स एभ्यो जितिमिहुहे भूयो० ॥ १६ ॥

यमबंभाद्बृहस्पतिर्वाताय मणिमाशवे ।

तमिमं देवता मणिं प्रत्यमुञ्चन्त शंभुवम् ।

आभ्यो विश्वमिहुहे भूयोभूयः श्वःश्वस्तेन त्वं विषतो जहि ॥ १७ ॥

चतुर्वस्तमबध्नतर्वास्तमबध्नत ।

संवत्सरस्तं बद्ध्वा सर्वं भूतं वि रक्षति ॥ १८ ॥

अन्तर्देशा अबध्नत प्रदिशस्तमबध्नत ।

प्रजापतिसृष्टो मणिर्विषतो मे ऽधरो अकः ॥ १९ ॥

अथर्वाणो अबध्नताथर्वणा अबध्नत ।

मेदिनो अक्रिरसो दस्यूनां विभिदुः पुरस्तेन त्वं विषतो जहि ॥ २० ॥ (१९)

धाता प्रत्यमुञ्चत स भूतं व्यकल्पयत । तेन त्वं विषतो जहि ॥ २१ ॥

यमब॑भा॒वृह॒स्पति॑दे॒विभ्यो॑ अ॒सुर॑क्षि॒तिम् ।

स मा॒यं म॒णिरा॑ग॒मद्र॑से॒न सह॑ वर्च॒सा ॥ २२ ॥

यमब॑० । स मा॒यं म॒णिरा॑ग॒मत्स॑ह गो॒भिर॑जा॒विभि॑र॒न्नेन॑ प्र॒जया॑ स॒ह ॥ २३ ॥

यमब॑० । स मा॒यं म॒णिरा॑ग॒मत्स॑ह व्री॒हिय॑वा॒भ्यां मह॑सा भू॒त्या स॒ह ॥ २४ ॥

यमब॑० । स मा॒यं म॒णिरा॑ग॒मन्म॑धो॒र्धृत॑स्य॒ धार॑या की॒लाले॑न म॒णिः स॒ह ॥ २५ ॥

यमब॑०

यमब॑०

तमि॒मं रे॒णं म॒ह्यं द॑दतु पु॒ष्टये॑ ।

अ॒भिभुं स॒पत्न॑द॒म्भनं॑ म॒णिम् ॥ २९ ॥

ब्र॒ह्म॒णा ते॒जसा॑ स॒ह प्र॑ति मु॒ञ्चा॑सि मे शि॒वम् ।

अ॒स॒प॒त्नः स॒प॒त्न॒हा स॒प॒त्नान्मे॑ ऽध॒रौ अ॒कः ॥ ३० ॥ (२०)

उ॒त्तरं॑ वि॒षतो॑ मा

यस्य॑ लो॒का इ॒मे

स मा॒यम॑धि रो॒हतु॑ मा॒णः श्र॑ष्ट॒याय॑ मू॒धतः॑ ॥ ३१ ॥

यं दे॒वाः पि॒तरो॑ म॒नुषा॑ उप॒जीव॑न्ति स॒र्वदा॑ ।

स मा॒यम॑धि रो॒हतु॑ म॒णिः श्र॑ष्ट॒याय॑ मू॒धतः॑ ॥ ३२ ॥

यथा॑ बी॒जमु॑र्व॒रायां॑ कृ॒ष्टे फा॑ले॒न रो॑हति ।

ए॒वा म॑यि प्र॒जा प॒शवो॑ ऽन्न॒मन्नं॑ वि रो॒हतु॑ ॥ ३३ ॥

यस्मै॑ त्वा य॒ज्ञव॑र्ध॒न म॑णे प्र॒त्यमु॑चं शि॒वम् ।

तं त्वं श॑तदक्षि॒ण म॑णे श्र॑ष्ट॒याय॑ जि॒ह्वाता॑ ॥ ३४ ॥

ए॒तमि॒ध्मं स॒माहि॑तं जुषा॒णो अ॒ग्ने प्र॑ति ह॒र्य हो॑मैः ।

तस्मि॑न्नि॒देम॑ सु॒म॒तिं स्व॒स्ति प्र॒जां चक्षुः॑ प॒शून्स॑मि॒द्धे जा॒तवे॑द॒सि

ब्र॒ह्म॒णा ॥ ३५ ॥ (२१)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ अथर्ववेदे १० । ७ ॥

अस्याधि तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे चतुर्मस्याध्याहितम् ।

तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे सत्यमस्य प्रतिष्ठितम् ॥ १ ॥

अग्निरस्य कस्मादङ्गात्पवते मातरिषा ।

ते ऽधि चन्द्रमा मह स्कम्भस्य मिमानो अङ्गम् ॥ २ ॥

भूमिरस्य कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्यन्तरिक्षम् ।

हिता द्यौः कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्युत्तरं दिवः ॥ ३ ॥

अर्ध्वो अग्निः क्व प्रेक्षन्पवते मातरिषा ।

न्यावृतं स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ ४ ॥

न मासाः संवत्सरेण सह संविदानाः ।

तर्त्वा स्कम्भं तं ० ॥ ५ ॥

विदुषे अहोरात्रे द्रवतः संविदाने ।

न्याप स्कम्भं तं ० ॥ ६ ॥

वा प्रजापतिर्लोकान्सर्वो आधारयत् ।

स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ ७ ॥

मध्यमं प्रजापतिः समुजे विश्वरूपम् ।

विवेश तच्च यन्न प्राविशत्क्रियत्तद्भूव ॥ ८ ॥

विवेश भूतं क्रियन्नविष्यद्वाशये ऽस्य ।

तद्वस्रधा क्रियता स्कम्भः प्र विवेश तच्च ॥ ९ ॥

आपो ब्रह्म जना विदुः ।

स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ १० ॥ (२२)

व्रतं धारयत्युत्तरम् ।

चापो ब्रह्म समाहिता स्कम्भं तं ० ॥ ११ ॥

द्यौर्येस्मिन्नध्याहिता ।

र्यो वातस्तिष्ठन्पार्षिता स्कम्भं तं ० ॥ १२ ॥

अङ्गे सर्वे समाहिताः । स्कम्भं तं ० ॥ १३ ॥

ना चतुः साम यजुर्मही ।

एकर्विरेयस्मिन्नार्पित स्क्मभं तं० ॥ १४ ॥

यचामृतं च मृत्युश्च पुरुषे ऽधि समाहिते ।

समुद्रो यस्य नाड्यः ५ पुरुषे ऽधि समाहिता स्क्मभं तं० ॥ १५ ॥

यस्य चतस्रः प्रदिशो नाड्यः ५ स्तिष्ठन्ति प्रथमाः ।

यज्ञो यच पराक्रान्त स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ १६ ॥

ये पुरुषे ब्रह्म विदुस्ते विदुः परमेष्ठिनम् ।

यो वेद परमेष्ठिनं यश्च वेद प्रजापतिम् ।

ज्येष्ठं ये ब्राह्मणं विदुस्ते स्क्मभमनुसंविदुः ॥ १७ ॥

यस्य शिरो वैश्वानरश्चक्षुरङ्गिरसो ऽभवन् ।

अङ्गानि यस्य यातव स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ १८ ॥

यस्य ब्रह्म मुखमाहुर्जिह्वां मधुकशामुत ।

विराजमूधो यस्याहु स्क्मभं तं० ॥ १९ ॥

यस्मादृचो अपातक्षन्त्यजुर्यस्मादपाकषन् ।

सामानि यस्य लोमान्यथर्वाङ्गिरसो मुखं

स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ २० ॥ (२३)

अस्रद्धाक्षां प्रतिष्ठन्तीं परममिव जना विदुः ।

उतो सन्मन्यन्ते ऽवरे ये ते शाखामुपासन्ते ॥ २१ ॥

यचादित्याश्च रुद्राश्च वसवश्च समाहिताः ।

भूतं च यच भर्षं च सर्वे लोकाः प्रतिष्ठिता

स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ २२ ॥

यस्य चयस्त्रिंशद्देवा निधिं रक्षन्ति सर्वदा ।

निधिं तमद्य को वेद यं देवा अभिरक्ष्य ॥ २३ ॥

यच देवा ब्रह्मविदो ब्रह्म ज्येष्ठमुपासन्ते ।

यो वै ताच्चिद्यात्प्रत्यक्षं स ब्रह्मा वेदिता स्यात् ॥ २४ ॥

बृहन्तो नाम ते देवा ये ऽसतः परि जज्ञिरे ।

एकं तदङ्गं स्क्मभस्यासदाहुः परो जनाः ॥ २५ ॥

यच्च स्क्मभः प्रजनयन्पुराणं व्यवर्तयत् ।

एकं तदङ्गं स्क्मभस्य पुराणमनुसंविदुः ॥ २६ ॥

यस्य चयस्त्रिंशद्देवा अङ्गे गात्रा विभेजिरे ।

ताच्चै चयस्त्रिंशद्देवानेकै ब्रह्मविदो विदुः ॥ २७ ॥

हिरण्यगर्भं

॥ विदुः ।

स्क्मभस्तदये

लोके अन्तरा ॥ २८ ॥

स्क्मभे लोका स्क्मभे तप स्क्मभे ऽध्यतमाहितम् ।

स्क्मभ त्वा वेद प्रत्यक्षमिन्द्रे सर्वं समाहितम् ॥ २९ ॥

इन्द्रे लोका इन्द्रे तप इन्द्रे ऽध्यतमाहितम् ।

इन्द्रं त्वा वेद प्रत्यक्षं स्क्मभे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ ३० ॥ (२४)

नाम नात्रा जोहवीति पुरा सूर्यात्पुण्येषसः ।

यदजः प्रथमं संबभूव स ह तत्स्वराज्यमियाय

यस्मान्नान्यत्परमस्ति भूतम् ॥ ३१ ॥

यस्य भूमिः प्रमान्तरिक्षमुतोदरम् ।

दिवं यश्चक्रे मूर्धानं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३२ ॥

यस्य सूर्यश्चक्षुश्चन्द्रमाश्च पुनर्णवः ।

अग्निं यश्चक्र आस्यं च तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३३ ॥

यस्य वातः प्राणापानौ चक्षुरङ्गिरसो ऽभवन् ।

दिशो यश्चक्रे प्रज्ञानी तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३४ ॥

स्क्मभो दाधार द्यावापृथिवी उभे इमे स्क्मभो दाधारोर्वपन्तरिक्षम् ।

स्क्मभो दाधार प्रदिशः षडुर्वी स्क्मभ इदं विश्वं भुवनमा विवेश ॥ ३५ ॥

यः अमास्तपसो जातो लोकान्सर्वान्समानशे ।

सोमं यश्चक्रे केवलं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३६ ॥

कथं वातो नेलयति कथं न रमते मनः ।

किमापः सत्यं प्रेप्सन्तीर्नेलयन्ति कदा चन ॥ ३७ ॥

महद्यक्षं भुवनस्य मध्ये तपसि क्रान्तं सलिलस्य पृष्ठे ।

तस्मिं ह्युयन्ते य उ के च देवा वृक्षस्य स्कन्धः परित इव शाखाः ॥३८॥
यस्मै हस्ताभ्यां पादाभ्यां वाचा ओर्ध्वेण चक्षुषा ।
यस्मै देवाः सदा बलिं प्रयच्छन्ति विमिते ऽमितं
स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ ३९ ॥
अप तस्य हतं तमो व्यावृत्तः स पाप्मना ।
सर्वाणि तस्मिं ज्योतीषि यानि चीणि प्रजापतौ ॥४०॥
यो वेतसं हिरण्ययं तिष्ठन्तं सलिले वेद । स वै गुह्यः प्रजापतिः ॥४१॥
तन्वमेकं युवती विरूपे अभ्याक्रामै वयतः षण्मयूखम् ।
प्रान्या तनूस्तिरते धत्ते अन्या नाप वृक्षाते न गमातो अन्नम् ॥४२॥
तयोरहं परिनृत्यन्त्योरिव न वि जानामि यतरा परस्तात् ।
पुमानेन वयत्युमृणसि पुमानेन द्वि जभाराधि नाके ॥ ४३ ॥
इमे मयूखा उप तस्तभुर्दिव सामानि चक्रुस्तसराणि वातवे ॥४४॥ (२५)

यो भूतं च भव्यं च सर्वं यच्चाधितिष्ठति । ॥ ८ ॥
स्वर्ग्यस्य च केवलं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ १ ॥
स्कन्धेनेमे विष्टभिते द्यौश्च भूमिश्च तिष्ठतः ।
स्कन्ध इदं सर्वमात्मन्ब्रह्मत्प्राणन्निमिषश्च यत् ॥ २ ॥
तिस्रो ह प्रजा अत्यायमायन्त्यर्ग्या अर्कमभितो ऽविशन्त ।
बृहन् तस्यौ रजसो विमानो हरितो हरिणीरा विवेश ॥ ३ ॥
द्वादश प्रधयश्चक्रमेकं चीणि नभ्यानि क उ तच्चिकेत ।
तथाहतास्त्रीणि शतानि शङ्खवः षष्टिश्च स्त्रीला अविचाचला ये ॥४॥
इदं संवितर्वि जानीहि षड्युमा एक एकजः ।
तस्मिन्हापित्वमिच्छन्ते य एषामेक एकजः ॥ ५ ॥
आविः सन्निहितं गुहा जरन्नाम महत्पदम् ।
तच्चेदं सर्वमार्पितमेजत्प्राणत्प्रतिष्ठितम् ॥ ६ ॥
एकचक्रं वर्तत एकनेमि सहस्राक्षरं प्र पुरो नि पश्चा ।

अ॒र्धेन॒ वि॒श्वं॒ भु॒व॒नं॒ ज॒ज्ञान॒ यद॒स्यार्धं॒ क॒प॒त॒ब्र॒भूव॒ ॥ ७ ॥

प॒ञ्च॒वाही॒ व॒ह॒त्य॒य॒मे॒षां॒ प्र॒ह॒यो

अ॒या॒त॒म॒स्य॒ द॒ह॒शे॒ न॒ या॒तं॒ परं॒

॥ ८ ॥

ति॒र्य॒ग्बि॒ल॒क्ष॒म॒स॒ ऊ॒र्ध्व॒बु॒ध॒स्त॒स्मि॒न्य॒शो॒ नि॒हि॒तं॒ वि॒श्व॒रू॒प॒म् ।

तदा॒स॒त॒ ऋ॒ष॒यः॒ स॒प्र॒ सा॒कं॒ ये॒ अ॒स्य॒ गो॒पा॒ म॒ह॒तो॒ ब॒भू॒वुः॒ ॥ ९ ॥

या॒ पु॒र॒स्ता॒द्यु॒ज्य॒ते॒ या॒ च॒ प॒श्चा॒द्या॒ वि॒श्व॒तो॒ यु॒ज्य॒ते॒ या॒ च॒ स॒र्व॒तः॒ ।

य॒या॒ य॒ज्ञः॒ प्रा॒ङ् ता॒य॒ते॒ तां॒ त्वा॒ पृ॒च्छा॒मि॒ क॒त॒मा॒ स॒ च॒च॒ाम॒ ॥ १० ॥ (२६)

यदे॒ज॒ति॒ प॒त॒ति॒ य॒च्च॒ ति॒ष्ठ॒ति॒ प्रा॒ण॒द॒प्रा॒ण॒जि॒मि॒ष॒च्च॒ य॒जु॒व॒त् ।

तद्वा॒धा॒र॒ प॒थि॒वीं॒ वि॒श्व॒रू॒पं॒ त॒त्सं॒भ॒य॒ भ॒व॒त्ये॒क॒मे॒व॒ ॥ ११ ॥

अ॒

ते ।

ते

भ॒र्ष॒म॒स्य॒ ॥ १२ ॥

प्रः

धा॒ वि॒ जा॒य॒ते॒ ।

अ॒र्धेन॒ वि॒श्वं॒ भु॒व॒नं॒ ज॒ज्ञान॒ यद॒स्यार्धं॒ क॒त॒मः॒ स॒ के॒तुः॒ ॥ १३ ॥

ऊ॒र्ध्वं॒ भ॒र॒न्त॒मु॒द॒कं॒ कु॒म्भे॒नै॒वो॒द॒हा॒र्य॒म् ।

प॒श्य॒न्ति॒ स॒र्वे॒ च॒क्षु॒षा॒ न॒ स॒र्वे॒ म॒न॒सा॒ वि॒दुः॒ ॥ १४ ॥

दू॒रे॒ पू॒र॒णे॒न॒ व॒स॒ति॒ दू॒र॒ ऊ॒ने॒न॒ ही॒य॒ते॒ ।

म॒ह॒द्य॒क्षं॒ भु॒व॒न॒स्य॒ म॒ध्ये॒ त॒स्मै॒ ब॒लिं॒ रा॒ष्ट्र॒भृ॒तो॒ भ॒र॒न्ति॒ ॥ १५ ॥

य॒तः॒ सूर्य॑ उ॒दे॒त्य॒स्तं॒ य॒च॒ च॒ ग॒च्छ॒ति॒ ।

तदे॒व॒ म॒न्ये॒ ऽहं॒ ज्ये॒ष्ठं॒ तदु॒ ना॒त्ये॒ति॒ किं॒ च॒न॒ ॥ १६ ॥

ये॒ अ॒र्वा॒ङ् म॒ध्यं॒ उ॒त॒ वा॒ पु॒रा॒णं॒ वेदं॒ वि॒द्वांसं॒म॒भितो॒ वद॑न्ति ।

अ॒दि॒त्य॒मे॒व॒ ते॒ परि॑ वद॒न्ति॒ स॒र्वे॒ अ॒ग्निं॒ द्वि॒तीयं॒ चि॒वृ॒तं॒ च॒ हंस॑म् ॥ १७ ॥

प॒क्षौ॒ हो॒र्हस॑स्य॒ प॒त॒तः॒ स्व॒र्ग॒म् ।

सं॒प॒श्य॒न्या॒ति॒ भु॒व॒ना॒नि॒ वि॒श्वा॒ ॥ १८ ॥

ऋ॒वा॒ङ् प॒श्य॒ति॒ ।

प्रा॒णे॒न॒ ति॒र्य॒ङ् प्रा॒ण॒ति॒ य॒स्मिं॒ ज्ये॒ष्ठ॒म॒धि॒ श्रि॒त॒म् ॥ १९ ॥

यो॒ वै॒ ते॒ वि॒द्या॒द॒र॒णी॒ या॒भ्यां॒ निर्मे॑य्य॒ते॒ व॒सु॒ ।

स विद्वां ज्येष्ठं मन्येत स विद्याद्वाक्ष्णं महत् ॥ २० ॥ (२७)
 अपादये समभवत्सो अये स्वराभरत् ।
 चतुष्पाङ्गत्वा भोग्यः सर्वमादत्त भोजनम् ॥ २१ ॥
 भाग्यो भवदथो अन्नमदद्बहु ।
 यो देवमुत्तरावन्तमुपासीत सनातनम् ॥ २२ ॥
 सनातनमेनमाहुर्गुताद्य स्यात्पुनर्णवः ।
 अहोरात्रे प्र जायेते अन्यो अन्यस्य रूपयोः ॥ २३ ॥
 शतं सहस्रमयुतं न्यर्बुदमसंख्येयं स्वर्मस्मिन्निविष्टम् ।
 तदस्य घन्यभिपश्यत एव तस्माद्देवो रोचत एष एतत् ॥ २४ ॥
 त्वं दृश्यते ।

सा मम प्रिया ॥ २५ ॥

इयं कल्याण्यजरा मर्त्यस्यामृता गृहे ।
 यस्मै कृता शये स यश्चकार जजार सः ॥ २६ ॥
 त्वं स्त्री त्वं पुमानसि त्वं कुमार उत वा कुमारी ।
 त्वं जीर्णो दण्डेन वञ्चसि त्वं जातो भवसि विश्वतोमुखः ॥ २७ ॥
 उत्तैषां पितोत वा पुत्र एषामुत्तैषां ज्येष्ठ उत वा कनिष्ठः ।
 एको ह देवो मनसि प्रविष्टः प्रथमो जातः स उ गर्भे अन्तः ॥ २८ ॥
 पूर्णात्पूर्णमुदचति पूर्णं पूर्णेन सिच्यते ।
 उतो तदद्य विद्याम यतस्तत्परिषिच्यते ॥ २९ ॥
 एषा सनन्ती सनमेव जातैषा पुराणी परि सर्वे बभूव ।
 मही देषुषसो विभाती सैकैकैक मिषता वि चष्टे ॥ ३० ॥ (२८)
 अविर्वे नाम देवतं चृतेनास्ते परीवृता ।
 तस्या रूपेणेमे वृक्षा हरिता हरितस्रजः ॥ ३१ ॥
 अन्ति सन्तं न जहात्यन्ति सन्तं न पश्यति ।
 देवस्य पश्य काव्यं न ममार न जीर्यति ॥ ३२ ॥
 अपूर्वेणैषिता वाचस्ता वदन्ति यथायथम् ।

वदन्तीर्यच गच्छन्ति तदाहुर्ब्राह्मणं महत् ॥ ३३ ॥

यच देवाश्च मनुष्याश्चारा नाभाविव श्रिताः ।

अपां त्वा पुष्यं पृच्छामि यच तन्मायया हितम् ॥ ३४ ॥

त इषितः प्रवाति ये ददते पञ्च दिशः सग्नीचीः ।

तिमित्यमन्यन्त देवा अपां नेतारः कतमे त आसन् ॥ ३५ ॥

वां पृथिवीं वस्त एको ऽन्तरिक्षं पर्येको बभूव ।

वां ददते यो विधर्ता विश्वा आशाः प्रति रक्षन्त्येकै ॥ ३६ ॥

यो विद्यात्सूचं विततं यस्मिन्नोताः प्रजा इमाः ।

सूचं सूचस्य यो विद्यात्स विद्याब्राह्मणं महत् ॥ ३७ ॥

वेदाहं सूचं विततं यस्मिन्नोताः प्रजा इमाः ।

सूचं सूचस्याहं वेदायो यद्ब्राह्मणं महत् ॥ ३८ ॥

द्यावापृथिवी अग्निरिन्द्रहविश्वदायः ।

हवेकपत्नीः परस्तात्क्षेवासीन्मातरिश्वा तदानीम् ॥ ३९ ॥

सीन्मातरिश्वा प्रविष्टः प्रविष्टा देवाः संलिलान्यासन् ।

तस्थौ रजसो विमानः पर्वमानो हरित आ विवेश ॥ ४० ॥

उत्तरेणैव गायत्रीममृते ऽधि वि चक्रमे ।

साक्षा ये सामं संविदुरजस्तद्दृष्टे क ॥ ४१ ॥

नः संगमनो वसूनां देव इव सविता सत्यधर्मा ।

इन्द्रो न तस्थौ समरे धनानाम् ॥ ४२ ॥

पुण्डरीकं नवद्वारं त्रिभिर्गुणेभिरावृतम् ।

तस्मिन्यद्यक्षमात्मन्तश्चै ब्रह्मविदो विदुः ॥ ४३ ॥

ते धीरो अमृतः स्वयंभू रसेन तृप्नो न कुतश्चनोनः ।

विद्वान्न विभाय मृत्योरात्मानं धीरमजरं युवानम् ॥ ४४ ॥ (२९)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

अघायतामपि नद्या मुस्तानि सपत्नेषु वज्रमर्पयितम् । ॥ ९ ॥
 इन्द्रेण दत्ता प्रथमा शतौदना भ्रातृष्वघ्नी यजमानस्य गानुः ॥ १ ॥
 वेदिष्ठे चर्म भवतु बर्हिर्लोमानि यानि ते ।
 एषा त्वा रशनायभीम्रावा त्वेषो ऽधि नृत्यतु ॥ २ ॥
 बालास्ते प्रोक्षणीः सन्तु जिह्वा सं मार्द्व्ये ।
 शुद्धा त्वं यज्ञिया भूत्वा दिवं प्रेहि शतौदने ॥ ३ ॥
 यः शतौदनां पचति कामप्रेण स कल्पते ।
 प्रीता ह्यस्य ऋत्विजः सर्वे यन्ति यथायथम् ॥ ४ ॥
 स स्वर्गमा रोहति यचादस्त्रिदिवं दिवः ।
 अपूपनाभिं कृत्वा यो ददाति शतौदनाम् ॥ ५ ॥
 स तांस्तोकान्समाप्नोति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ।
 हिरण्यज्योतिषं कृत्वा यो ददाति शतौदनाम् ॥ ६ ॥
 ये ते देवि शमितारः पक्तारो ये च ते जनाः ।
 ते त्वा सर्वे गोप्स्यन्ति मैभ्यो भैषीः शतौदने ॥ ७ ॥
 वसवस्त्वा दक्षिणत उत्तरान्मरुतस्त्वा ।
 आदित्याः पश्चाज्जोप्स्यन्ति सामिष्टोममतिं द्रव ॥ ८ ॥
 देवाः पितरो मनुष्या गन्धर्वाप्सरसश्च ये ।
 ते त्वा सर्वे गोप्स्यन्ति सातिराचमतिं द्रव ॥ ९ ॥
 अन्तरिक्षं दिशः ।
 लोकान्स शतौदनाम् ॥ १० ॥ (३०)
 घृतं प्रोक्षन्ती ।
 पक्तारमध्ये म ११ ॥
 ये देवा दिवि भूम्यामधि ।
 तेभ्यस्त्वं धुस्व सर्वदा क्षीरं सर्पिरथो मधु ॥ १२ ॥
 यत्ते मुखं यौ कर्णौ ये च ते हनू ।
 दुहतां दाचे क्षीरं सर्पिरथो मधु ॥ १३ ॥

यौ त ओष्ठौ ये नासिके ये शृङ्गे ये च ते ऽक्षिणी । आमिक्षां० ॥ १४ ॥
 यस्ते क्रोमा यद्धृदयं पुरीतत्सहकण्डिका । आमिक्षां० ॥ १५ ॥
 यत्ते यकृद्ये मतस्ते यदान्वं याश्च ते गुदाः । आमिक्षां० ॥ १६ ॥
 यस्ते म्नाशिर्यो वनिष्ठुर्यो कुक्षी यच्च चर्म ते । आमिक्षां० ॥ १७ ॥
 यस्ते मज्जा यदस्थि यन्मांसं यच्च लोहितम् । आमिक्षां० ॥ १८ ॥
 यौ ते बाहू ये दोषणी यावंसौ या च ते ककुत् । आमिक्षां० ॥ १९ ॥
 यास्ते ग्रीवा ये स्कन्धा याः पृष्टीर्याश्च पर्श्वः । आमिक्षां० ॥ २० ॥ (३१)
 यौ त ऊरू अष्टीवन्तौ ये ओणी या च ते भसत् । आमिक्षां० ॥ २१ ॥
 यत्ते पुच्छं ये ते बाला यद्धो ये च ते स्तनाः । आमिक्षां० ॥ २२ ॥
 यास्ते जङ्घा याः कुष्ठिका चूछरा ये च ते शफाः । आमिक्षां० ॥ २३ ॥
 यत्ते चर्म शतौदने यानि लोमान्यग्रे ।
 आमिक्षां दुहतां दाचे क्षीरं सर्पिरथो मधु ॥ २४ ॥
 क्रोडौ ते स्तां पुरोडाशावाज्येनाभिघारितौ ।
 तौ पक्षी देवि कृत्वा सा पक्तां दिवं वह ॥ २५ ॥
 उलूखले मुसले यच्च चर्मणि यो वा शूर्पे तराङ्गुलः कणः ।
 यं वा वातो मातरिश्वा पर्वमानो ममाथामिष्टञ्चोता सुहुतं कृणोतु ॥ २६ ॥
 अपो देवीर्मधुमतीर्धृतश्चुतो ब्रह्मणां हस्तेषु प्रपृथक्सादयामि ।
 यत्काम इदमभिषिञ्चामि वो ऽहं तन्मे सर्वं सं पद्यतां
 वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ २७ ॥ (३२)

॥ नमस्ते जायमानायै जाताया उत ते नमः ।
 बालेभ्यः शफेभ्यो रूपायाग्रे ते नमः ॥ १ ॥
 यो विद्यात्सन्न प्रवतः सन्न विद्यात्परावतः ।
 शिरो यज्ञस्य यो विद्यात्स वशं प्रति गृह्णीयात् ॥ २ ॥
 वेदाहं सन्न प्रवतः सन्न वेद परावतः ।
 शिरो यज्ञस्याहं वेद सोमं चास्यां विचक्षणम् ॥ ३ ॥

यया द्यौर्यया पृथिवी ययापो गुप्तिता इमाः ।
 वशां सहस्रधारां ब्रह्मणा छावदामसि ॥ ४ ॥
 शतं कंसाः शतं दोग्धारः शतं गोमारो अधि पृष्ठे अस्याः ।
 ये देवास्तस्यां प्राणन्ति ते वशां विदुरेकधा ॥ ५ ॥
 यज्ञपदीराक्षीरा स्वधाम्राणा महीलुका ।
 वशा पर्जन्यपत्नी देवा अपेति ब्रह्मणा ॥ ६ ॥
 अनु त्वापिः प्राविशदनु सोमो वशे त्वा ।
 ऊर्ध्वस्ते भदे पर्जन्यो विद्युतस्ते स्तना वशे ॥ ७ ॥
 अपस्त्वं धुक्षे प्रथमा उर्वरा अपरा वशे ।
 ॥ ८ ॥

इन्द्रः सहस्रं पाचानस्तोमं त्वापाययद्वशे ॥ ९ ॥
 यदनुचीन्द्रमैरास्वं ऋषभो ऽह्वयत् ।
 तस्मात्ते वृक्षहा पयः क्षीरं क्रुद्धो ऽहरद्वशे ॥ १० ॥ (३३)
 यत्ते क्रुद्धो धनपतिरा क्षीरमहरद्वशे ।
 इदं तदद्य नाकस्त्रिषु पात्रेषु रक्षति ॥ ११ ॥
 त्रिषु पात्रेषु तं सोममा देव्यहरद्वशा ।
 अथर्वा यत्र दीक्षितो बहिष्यास्त हिरण्यये ॥ १२ ॥
 सं हि सोमेनागतं समु सर्वेण पद्वता ।
 वशा संमुद्रमध्यष्टान्धर्वैः कलिभिः सह ॥ १३ ॥
 सं हि वातेनागतं समु सर्वैः पतत्रिभिः ।
 वशा संमुद्रे प्रानृत्यहवः सामानि बिभ्रती ॥ १४ ॥
 सं हि सूर्येणागतं समु सर्वेण चक्षुषा ।
 वशा संमुद्रमत्यख्यद्वा ज्योतीषि बिभ्रती ॥ १५ ॥
 अभीवृता हिरण्येन यदतिष्ठ ऋतावरि ।
 अश्वः समुद्रो भूत्वाध्यस्कन्दद्वशे त्वा ॥ १६ ॥

तद्गद्राः समगच्छन्त वशा देह्यथो स्वधा ।
 अथर्वा यच दीक्षितो बहिषास्त हिरण्यये ॥ १७ ॥
 वशा माता राजन्यस्य वशा माता स्वधे तव ।
 वशाया यज्ञ आयुधं ततश्चित्तमजायत ॥ १८ ॥
 ऊर्ध्वो बिन्दुरुदचरन्नक्षत्राणिः ककुदादधि ।
 ततस्त्वं जज्ञिषे वशे ततो होताजायत ॥ १९ ॥
 आस्रस्ते गाथा बलं वशे ।
 पाजस्याज्जज्ञे २ स्तव ॥ २० ॥ (३४)
 ईर्माभ्यामयनं जातं सक्थिभ्यां च वशे तव ।
 आन्तेभ्यो जज्ञिरे अचा उदरादधि वीरुधः ॥ २१ ॥
 यदुदरं वरुणस्यानुप्राविशथा वशे ।
 ततस्त्वा ब्रह्मोदह्यत्स हि नेषमवेत्तव ॥ २२ ॥
 सर्वे गर्भादवेपन्त जायमानादसृस्वः ।
 ससूव हि तामाहुर्वशेति ब्रह्मभिः क्लृप्तः स सस्या बन्धुः ॥ २३ ॥
 युध एकः सं सृजति यो अस्या एक इवशी ।
 तरांसि यज्ञा अभवन्तरसां चक्षुरभवद्वशा ॥ २४ ॥
 वशा यज्ञं प्रत्यगृह्णाद्वशा सूर्यमधारयत् ।
 वशायामनारविशदोदनो ब्रह्मणा सह ॥ २५ ॥
 वशामेवामृतमा ।
 वशेदं सर्वमभवद्देवा पेतर् अष्टयः ॥ २६ ॥
 य एवं विद्यात्स त ।
 तथा हि यज्ञः सर्वपादुहे दाचे ऽनपस्फुरन् ॥ २७ ॥
 तिस्रो जिह्वा वरुणस्यान्तर्दीक्षित्यासनि ।
 तासां या मध्ये राजति सा वशा दुष्प्रतियहा ॥ २८ ॥
 चतुर्धा रेतो अभवद्वशायाः ।
 आपस्तुरीयममृतं तुरीयं यज्ञस्तुरीयं पशवस्तुरीयम् ॥ २९ ॥

व॒शा द्यौर्व॒शा पृ॒थि॒वी व॒शा वि॒ष्णुः प्र॒जाप॑तिः ।

व॒शाया दुग्ध॑मपिबन्साध्या वस॑वश्च ये ॥ ३० ॥

व॒शाया दुग्धं पी॒त्वा सा॒ध्या वस॑वश्च ये ।

ते वै ब्र॒ह्मस्य॑ वि॒ष्टपि॑ पयो॑ अस्या॒ उपा॑सते ॥ ३१ ॥

सोम॑मेनामेके दुहे घृतमेक॑ उपासते ।

य ए॒वं वि॒दुषे॑ व॒शां द॒दु ॥ ३२ ॥

ब्रा॒ह्म॒णेभ्यो॑ व॒शां द॒त्त्वा

ऋ॒तं ह्य॑स्यामा॒र्पित॑मपि ब्र॒ह्मा॒थो तपः॑ ॥ ३३ ॥

व॒शां दे॒वा उप॑ जीवन्ति व॒शां म॑नुष्या उ॒त ।

व॒शेदं॑ सर्व॑मभव॒द्याव॑त्सू॒र्यो वि॒पर्य॑ति ॥ ३४ ॥ (३५)

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ चत्वारिंशः प्रपाठकः ॥

॥ दशमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

अमे जायस्वादितिर्नाथितेयं ब्रह्मोदन् पंचति पुषकामा ।
 सप्तच्छषयो भूतकृतस्ते त्वा मन्यन्तु प्रजया सहेह ॥ १ ॥
 कृणुत धूमं वृषणः सखायो ऽद्रोधाविता वाचमह ।
 अयमग्निः पृतनाषाट् सुवीरो येन देवा असहन्त दस्यून ॥ २ ॥
 अमे ऽजनिष्ठा महते वीर्याय ब्रह्मोदनाय पक्षवे जातवेदः ।
 सप्तच्छषयो भूतकृतस्ते त्वाजीजनन्त्यै रयिं सर्ववीरं नि यच्छ ॥ ३ ॥
 समिद्धो अमे समिधा समिध्यस्व विद्वान्देवान्यज्ञिर्यो एह वक्षः ।
 तेभ्यो हविः अपर्यं जातवेद उत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ४ ॥
 चेधा भागो निहितो यः पुरा वो देवानां पितॄणां मर्त्यानाम् ।
 अंशां जानीध्वं वि भजामि तावो यो देवानां स इमां पारयाति ॥ ५ ॥
 अमे सहस्वानभिभूभीदसि नीचो न्युञ्ज द्विषतः सपत्नान् ।
 इयं माचा मीयमाना मिता च सजातांस्ते बलिहतः कृणोतु ॥ ६ ॥
 साकं संजातैः पर्यसा सहैधुदुश्चैनां महते वीर्याय ।
 ऊर्ध्वो नाकस्याधि रोह विष्टपं स्वर्गो लोक इति यं वदन्ति ॥ ७ ॥
 इयं मही प्रति गृह्णातु चर्मं पृथिवी देवी सुमनस्यमाना ।
 अथ गच्छेम सुकृतस्य लोकम् ॥ ८ ॥
 एतौ यावाणी सयुजा युद्धि चर्मणि निर्भिन्ध्यंश्न्यजमानाय साधु ।
 अवघ्नती नि जहि य इमां पृतन्यव ऊर्ध्वं प्रजामुन्नन्युदूह ॥ ९ ॥

गृहाण यावाणी सकृत्तौ वीर हस्त आ ते देवा यज्ञिया यज्ञमंगुः ।
 चयो वरा यतमास्त्वं वृणीषे तास्ते समृद्धीरिह राधयामि ॥ १० ॥ (१)
 इयं ते धीतिरिदमु ते जनिषं गृह्णातु त्वामदितिः शूरपुषा ।
 परा पुनीहि य इमां पृतन्यवो ऽस्यै रयिं सर्ववीरं नि यच्छ ॥ ११ ॥
 उपश्रसे दुवये सीदता यूयं वि विच्यध्वं यज्ञियासस्तुषैः ।
 श्रिया समानानति सर्वान्स्यामाधस्पदं द्विषतस्यादयामि ॥ १२ ॥
 परेहि नारि पुनरेहि क्षिप्रमपां त्वा गोष्ठो अर्घ्यरुक्षज्जराय ।
 तासां गृह्णीताद्यतमा यज्ञिया असंखिभाज्यं धीरीतरा जहीतात् ॥ १३ ॥
 एमा अंगुर्योषितः शुभमाना उत्तिष्ठ नारि तवसं रभस्व ।
 सुपत्नी पत्या प्रजया प्रजावत्या त्वागन्यज्ञः प्रति कुम्भं गृभाय ॥ १४ ॥
 ऊर्जो रेताः ।
 अयं अस्तु ॥ १५ ॥
 अये
 आर्षे पन्तु ॥ १६ ॥
 शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिया इमा आपश्चरुमव सर्पन्तु शुभाः ।
 अदुः प्रजां बहुलां पशून्ः पक्षीदनस्य सुकृतामेतु लोकम् ॥ १७ ॥
 ब्रह्मणा शुद्धा उत पूता घृतेन सोमस्यांशवस्तपुला यज्ञिया इमे ।
 अपः प्र विंशत प्रति गृह्णातु वक्षरुमिं पक्षा सुकृतामेत लोकम् ॥ १८ ॥
 उरुः प्रथस्व महता महिम्ना सहस्रपृष्ठः सुकृतस्य लोके ।
 पितामहाः पितरः प्रजोपजाहं पक्षा पञ्चदशस्ते अस्मि ॥ १९ ॥
 सहस्रपृष्ठः शतधारो अक्षितो ब्रह्मदनो देवयानः स्वर्गः ।
 अमूंस्त आ दधामि प्रजया रेषयैनाबलिहाराय मृदतान्मह्यमेव ॥ २० ॥ (२)
 उदेहि वेदिं प्रजया वर्धयैनां नुदस्व रक्षः प्रतरं धेह्येनाम् ।
 श्रिया समानानति सर्वान्स्यामाधस्पदं द्विषतस्यादयामि ॥ २१ ॥
 अभ्यावर्तस्व पशुभिः सहैनां प्रत्यङ्गेनां देवताभिः सहैधि ।
 मा त्वा प्राप्यपथो माभिचारः स्वे श्वेनं अनमीवा वि राज ॥ २२ ॥

ऋतेन तष्टा मनसा हितेषा ब्रह्मोदनस्य विहिता वेदिरये ।
 असर्धी शुद्धामुप धेहि नारि तचोदनं सादय देवानाम् ॥ २३ ॥
 अदितेर्हस्तां सुचमेतां द्वितीयां सप्रञ्चयौ भतकतो यामकृण्वन् ।
 सा गाचाणि विदुष्योदनस्य ॥ २४ ॥
 शृतं त्वा हव्यमुप सीदन्तु देवा निःसृष्यामेः पुनरेनान्न सीद ।
 सोमेन पूतो जठरे सीद ब्रह्मणामार्षेयास्ते मा रिषन्नाशितारः ॥ २५ ॥
 सोमं राजन्संज्ञानमा वपैभ्यः सुब्राह्मणा यतमे त्वोपसीदान् ।
 ऋषीनार्षेयांस्तपसो ऽधि जातान्ब्रह्मोदने सुहवा जोहवीमि ॥ २६ ॥
 शुद्धाः प्रता योषितो यज्ञिया इमा ब्रह्मणा हस्तेषु प्रपृथक्सादयामि ।
 यत्कामं हमिन्द्रो मरुत्वान्स ददादिदं मे ॥ २७ ॥
 इदं मे क्षेचात्कामदुधा म एषा ।
 इदं धनं पन्थां पितृषु यः स्वर्गः ॥ २८ ॥
 अमी परः कर्मरम् ।
 एतं शुश्रुम गृहराजस्य भागमथो विद्म ॥ २९ ॥
 आम्यतः पचतो विद्धि सुचतः पन्थां स्वर्गमधि रोहयैनम् ।
 येन रोहात्परमापद्य यद्वय उत्तमं नाकं परमं व्योम ॥ ३० ॥ (३)
 बभ्रेरध्वर्यो मुखमेतद्धि मृद्व्याज्याय लोकं कृणुहि प्रविद्वान् ।
 घृतेन गाचानु सर्वा वि मृद्वि कृण्वे पन्थां पितृषु यः स्वर्गः ॥ ३१ ॥
 बभ्रे रक्षः समदमा वपैभ्यो ऽब्राह्मणा यतमे त्वोपसीदान् ।
 पुरीषिणः प्रथमानाः पुरस्तादार्षेयास्ते मा रिषन्नाशितारः ॥ ३२ ॥
 शार्षेयेषु नि दध ओदन त्वा नानार्षेयाणामप्यस्त्यच ।
 अग्निर्मे गोप्ता मरुतश्च सर्वे विश्वे देवा अभि रक्षन्तु पक्वम् ॥ ३३ ॥
 यज्ञं दुहानं सदमित्त्रपीनं पुमांसं धेनुं सदनं रयीणाम् ।
 प्रजामृतत्वमुत दीर्घमायू रायश्च पोषैरुप त्वा सदेम ॥ ३४ ॥
 वृषभो ऽसि स्वर्गं ऋषीनार्षेयान्छ ।
 सुकृतां लोके सीद तच्च नौ संस्कृतम् ॥ ३५ ॥

। देवयानान् ।

। मधि सप्तर्ष्यौ ॥ ३६ ॥

पक्षा सुकृतस्य लोकम् ।

अभि नाकमुत्तमम् ॥ ३७ ॥ (४)

भवाश्वौ मृडतं माभि यातं भूतपती पशुपती नमो वाम् ।

॥ २ ॥

प्रति

। हं द्विपदो मा चतुष्पदः ॥ १ ॥

शुने

ध्रेभ्यो ये च कृष्णा अविषवः ।

मक्षिकास्ते पशुपते वयांसि ते विषसे मा विदन्त ॥ २ ॥

क्रन्दाय ते प्राणाय याश्च ते भव रोपयः ।

नमस्ते रुद्र कृणमः सहस्राक्षायामर्त्य ॥ ३ ॥

पुरस्तास्ते नमः कृणमः उत्तरादधरादुत ।

अभीवर्गाह्विस्पर्यन्तरिक्षाय ते नमः ॥ ४ ॥

मुखाय ते पशुपते यानि चक्षूषि ते भव ।

त्वचे रूपाय संहर्षे प्रतीचीनाय ते नमः ॥ ५ ॥

अङ्गेभ्यस्त उदराय जिह्वाया आस्थाय ते ।

दृष्टो गन्धाय ते नमः ॥ ६ ॥

अस्त्रा नीलशिखरादेन सहस्राक्षेण वाजिना ।

रुद्रेणार्धकघातिना तेन मा समरामहि ॥ ७ ॥

स नो भवः परि वृणक्तु विश्वत आप इवामिः परि वृणक्तु नो भवः ।

मा नो ऽभि मांस्त नमो अस्त्वस्यै ॥ ८ ॥

चतुर्नमो अष्टकृत्वो भवाय दश कृत्वः पशुपते नमस्ते ।

तवेमे पञ्च पश

षा अजावयः ॥ ९ ॥

तव चतस्रः प्र

भ्योर्वेपन्तरिक्षम् ।

तवेदं

॥ १० ॥ (५)

उरुः कोशो व

। भुवनान्यन्तः ।

॥ अथर्ववेदे ११।२ ॥

म॒स्ते परः क्रो॒ष्टारो॑ अ॒भिभाः॑ चानः॒ परो॑
यन्व॒घरु॑दो॒ वि॒के॒र्यः ॥ ११ ॥

ए॒यय॑ सह॒स्र॒घ्निं श॒तव॑धं शि॒खसि॑डन् ।
स्त्व॒स्यै नमो॑ य॒तम॒स्यां दि॒शी॒ऽतः ॥ १२ ॥
ने॒लय॑ते त्वां रु॒द्र नि॒चि॒की॒र्षेति॑ ।
तं वि॒द्वस्य॑ प॒दनी॑रिव ॥ १३ ॥

।। वी॒र्या॑य ।
भ्यः । ॥ १४ ॥

य॒ते नमो॑ अस्तु॒ परा॑यते ।
व॒त आ॒सीना॑यो॒त ते नमः॑ ॥ १५ ॥
ः प्रा॒तर्नमो॑ रा॒त्र्या नमो॑ दि॒वा ।
।य॑ चो॒भाभ्या॑म॒करं नमः॑ ॥ १६ ॥
पु॒रस्ता॑दु॒द्रम॒स्यन्तं बहु॑धा वि॒प॒श्चित॑म् ।
।पा॒राम॑ जि॒ह्वये॑य॒मानम् ॥ १७ ॥
।तं मृ॒णन्तं॑ भी॒मं रथं॑ के॒शिनः॑ पा॒दय॑न्तम् ।
र्वं प्र॒तीमो॑ नमो॒ अस्त्व॒स्यै ॥ १८ ॥
।त्यं दे॒वहे॑तिं मा नः क्रु॒धः प॒शुप॑ते नम॒स्ते ।
।न्य॒चा॒स्मद्वि॒ष्यां शा॒स्त्रां वि धू॑नु ॥ १९ ॥
धि॒ नो ब्रू॑हि॒ परि॒ णो वृ॑द्धि॒ मा क्रु॑धः ।
। त्वया॑ स॒म॒राम॑हि ॥ २० ॥ (६)
गृ॒ह्येषु॑ मा गृ॒धो नो अ॒जावि॑षु ।
व॒र्तय॑ पि॒या॒रूणां॑ प्र॒जां ज॑हि ॥ २१ ॥
का हे॒तिरे॒कम॑श्व॒स्येव॑ वृ॒षणः॑ क्र॒न्द ए॒ति ।

य॒ते नमो॑ अस्त्व॒स्यै ॥ २२ ॥

ते वि॒ष्ट॒भितो॑ ऽयं॒ज्जनः॑ प्र॒मृ॒णन्दे॒वपी॑यून् ।
स्यै नमो॑ द॒शभिः॑ श॒क्र॒रीभिः॑ ॥ २३ ॥

तुभ्यमारुण्याः पशवो मृगा वने हिता हंसाः सुपर्णाः शकुना वयांसि ।

तव यक्षं पशुपते अप्सवन्तस्तुभ्यं क्षरन्ति दिव्या आपो वृधे ॥ २४ ॥

शिशुमारा अजगराः पुरीकया जघा मत्स्या रजसा येभ्यो अस्यसि ।

न ते दूरं न परिहास्ति ते भव सद्यः सर्वां परि पश्यसि भूमिं

पूर्वस्माच्चस्युत्तरस्मिन्समुद्रे ॥ २५ ॥

मा नो रुद्र तक्मना मम विषेण मा नः सं स्ना दिव्येनाग्निना ।

अन्यथास्मद्विद्युतं पातयेताम् ॥ २६ ॥

भवो दिवो भव ईशे पृथिव्या भव आ पप्र उर्वन्तारिक्षम् ।

तस्यै न देशीऽतः ॥ २७ ॥

भव राजन्यजमानाय मृड पशूनां हि

यः अहधाति सन्नि देवा इति चतुष्पदे द्विपदे ऽस्य मृड ॥ २८ ॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा नो वहन्तमुत मा नो वक्ष्यतः ।

मा नो हिंसीः पितरं मातरं च स्वां तच्च रुद्र मा रीरिषो नः ॥ २९ ॥

रुद्रस्यैलवकारेभ्यो ऽसंसूक्तगिलेभ्यः ।

इदं महास्येभ्यः श्वेभ्यो अकरं नमः ॥ ३० ॥

नमस्ते घोषिणीभ्यो नमस्ते केशिनीभ्यः ।

नमो नमस्कृताभ्यो नमः संभुञ्जतीभ्यः ।

नमस्ते देव सेनाभ्यः स्वस्ति नो अर्भयं च नः ॥ ३१ ॥ (७)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

(१) तस्यौदनस्य बृहस्पतिः शिरो ब्रह्म मुखम् ॥ १ ॥ द्यावापृ- ॥ ३ ॥

थिवी ओषे सूर्याचन्द्रमसावक्षिणी सप्तञ्चषयः प्राणापानाः ॥ २ ॥

चक्षुर्मुसलं काम उलूखलम् ॥ ३ ॥ दितिः शूर्पमदितिः शूर्पयाही

वातो ऽपाविनक् ॥ ४ ॥ अश्वः कणा गावस्तण्डुला मशकास्तुषाः

॥ ५ ॥ कम्बु फलीकरणाः शरो ऽभ्रम् ॥ ६ ॥ श्याममयो ऽस्य मांसानि

लोहितमस्य लोहितम् ॥ ७ ॥ चपु भस्म हरितं वर्णः पुष्करमस्य

गन्धः ॥ ८ ॥ खलः पात्रं स्फुट्यावंसावीषे अनुक्ये ॥ ९ ॥ आन्वाणि
जचवो गुदा वरचाः ॥ १० ॥ इयमेव पृथिवी कुम्भी भवति राध्यमा-
नस्योदनस्य द्यौरपिधानम् ॥ ११ ॥ सीताः पर्शवः सिकता उब-
ध्यम् ॥ १२ ॥ अतं हस्तावनेजनं कुल्योपसेचनम् ॥ १३ ॥ अचा
कुम्भ्यधिहितार्विज्येन प्रेषिता ॥ १४ ॥ ब्रह्मणा परिगृहीता साक्षा
पर्यूढा ॥ १५ ॥ बृहदायवनं रथन्तरं दर्विः ॥ १६ ॥ अतवः पक्तारं
आर्तवाः समिन्धते ॥ १७ ॥ चरुं पञ्चबिलमुखं घर्मोऽभीन्धे ॥ १८ ॥

ओदनेन यज्ञवचः सर्वे लोकाः समाप्याः ॥ १९ ॥

यस्मिन्समुद्रो द्यौर्भूमिस्त्रयोऽवरपरं श्रिताः ॥ २० ॥

यस्य देवा अकल्पन्तोद्धिष्टे षडशीतयः ॥ २१ ॥

तं त्वौदनस्य पृष्ठामि यो अस्य महिमा महान् ॥ २२ ॥

स य ओदनस्य महिमानं विद्यात् ॥ २३ ॥ नाल्प इति ब्रूयान्नु-
पसेचन इति नेदं च किं चेति ॥ २४ ॥ यावद्वाताभिर्मनस्येत तन्नाति
वदेत् ॥ २५ ॥ ब्रह्मवादिनो वदन्ति पराञ्चमोदनं प्राशीः प्रत्य-
ञ्चाऽमिति ॥ २६ ॥ त्वमोदनं प्राशीऽस्त्वामोदनाऽ इति ॥ २७ ॥
पराञ्चं चैनं प्राशीः प्राणास्त्वा हास्यन्तीत्येनमाह ॥ २८ ॥ प्रत्यञ्चं
चैनं प्राशीरपानास्त्वा हास्यन्तीत्येनमाह ॥ २९ ॥ नैवाहमोदनं न
मामोदनः ॥ ३० ॥ ओदन एवौदनं प्राशीत् ॥ ३१ ॥ (८)

(२) ततश्चैनमन्येन शीर्ष्णा प्राशीर्येन चेतं पूर्वं अष्टयः प्राञ्चन् ।
ज्येष्ठतस्ते प्रजा मरिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न
प्रत्यञ्चम् । बृहस्पतिना शीर्ष्णा । तेनैनं प्राशिषं तेनैनमजीगमम् ।
एष वा ओदनः सर्वाङ्गः सर्वपरुः सर्वतनूः । सर्वाङ्ग एव सर्वपरुः
सर्वतनूः सं भवति य एवं वेद ॥ ३२ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यां ओचाभ्यां
प्राशीर्याभ्यां चेतं पूर्वं अष्टयः प्राञ्चन् । बधिरो भविष्यतीत्येनमाह ।
तं वा० । द्यावापृथिवीभ्यां ओचाभ्याम् । ताभ्यामेनं प्राशिषं ताभ्या-

मेनमजीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३३ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यामक्षीभ्यां
प्राशीर्याभ्यां चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । अन्यो भविष्यसीत्येनमाह । तं
। ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ३४ ॥

पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । मुखतस्ते
ब्रह्मणा मुखेन । तेनैनं प्राशिषं

तेनैनमजीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३५ ॥ ततश्चैनमन्यया जिह्वया प्रा-
शीर्यया चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । जिह्वा ते मरिष्यतीत्येनमाह । तं
वा० ।

॥ ३६ ॥ तं प्राशिषं तयैनमजीगमम् । एष वा० । ०

प्राशीर्येष्टेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । दन्तास्ते
शस्यन्तीत्येनमाह । तं वा० । ऋतुभिर्देनैः । तेनैनं प्राशिषं तेनैनम-
जीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३७ ॥ ततश्चैनमन्यैः प्राणापानैः प्रा-
शीर्येष्टेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । प्राणापानास्त्वा हास्यन्तीत्येनमाह ।
तं वा० । सप्तऋषिभिः प्राणापानैः । तेनैनं० । ० । ० ॥ ३८ ॥ ततश्चै-

नमन्येन व्यचसा प्राशीर्येन चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । राजयक्ष्मस्त्वा
हनिष्यतीत्येनमाह । तं वा० । अन्तरिक्षेण व्यचसा । तेनैनं प्राशिषं
तेनैनमजीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३९ ॥ ततश्चैनमन्येन पृष्ठेन प्रा-
शीर्येन चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । विद्युत्स्वा हनिष्यतीत्येनमाह । तं
वा० । दिवा पृष्ठेन । तेनैनं० । ० । ० ॥ ४० ॥ ततश्चैनमन्येनोरेसा प्रा-
शीर्येन चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । कृष्या न रात्यसीत्येनमाह । तं वा० ।

। तेनैनं० । ० । ० ॥ ४१ ॥ ततश्चैनमन्येनोदरेण प्राशीर्येन

ऋषयः प्राश्नन् । उदरदारस्त्वा हनिष्यतीत्येनमाह । तं वा० ।

सत्येनोदरेण । तेनैनं० । ० । ० ॥ ४२ ॥ ततश्चैनमन्येन वस्तिना प्रा-

शीर्येन चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । अप्सु मरिष्यसीत्येनमाह । तं वा० ।

समुद्रेण वस्तिना । तेनैनं० । ० । ० ॥ ४३ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यामूरुभ्यां

प्राशीर्याभ्यां चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । ऊरु ते मरिष्यत इत्येनमाह ।

तं वा० । मिचावरुणयोर्हूरुभ्याम् । ताभ्यामेनं प्राशिषं ताभ्यामेनम-

जीगमम् । एष वा० । ० ॥ ४४ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यामहीवद्वा प्रा-
शीर्याभ्यां चैतं पूर्वं ऋषयः प्राञ्चन् । सामो भविष्यसीत्येनमाह । तं
वा० । त्वष्टुरहीवद्वा । ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ४५ ॥ ततश्चैनमन्या-
भ्यां पादाभ्यां प्राशीर्याभ्यां चैतं पूर्वं ऋषयः प्राञ्चन् । बहुचारी भवि-
ष्यसीत्येनमाह । तं वा० । अश्विनोः पादाभ्याम् । ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥
४६ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यां प्रपदाभ्यां प्राशीर्याभ्यां चैतं पूर्वं ऋषयः
प्राञ्चन् । सर्पस्त्वा हनिष्यतीत्येनमाह । तं वा० । सवितुः प्रपदाभ्याम् ।
ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ४७ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यां हस्ताभ्यां प्राशीर्या-
भ्यां चैतं पूर्वं ऋषयः प्राञ्चन् । ब्राह्मणं हनिष्यसीत्येनमाह । तं वा० ।
ऋतस्य हस्ताभ्याम् । ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ४८ ॥ ततश्चैनमन्यया
प्रतिष्ठया प्राशीर्यया चैतं पूर्वं ऋषयः प्राञ्चन् । अप्रतिष्ठानो ऽनाय-
तनो मरिष्यसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।
सत्ये प्रतिष्ठाय । तयैनं प्राशिषं तयैनमजीगमम् । एष वा ओदनः
सर्वाङ्गः सर्वपरुः सर्वतनूः । सर्वाङ्ग एव सर्वपरुः सर्वतनूः सं भवति
य एवं वेद ॥ ४९ ॥ (९)

(३) एतच्चै ब्रह्मस्य विष्टपं यदोदनः ॥ ५० ॥ ब्रह्मलोको भवति
ब्रह्मस्य विष्टपि अयते य एवं वेद ॥ ५१ ॥ एतस्माद्वा ओदनात्तय-
स्त्रिंशत् लोकान्निरमिमीत प्रजापतिः ॥ ५२ ॥ तेषां प्रज्ञानाय यज्ञ-
मसृजत ॥ ५३ ॥ स य एवं विदुषं उपद्रष्टा भवति प्राणं रुणद्धि
॥ ५४ ॥ न च प्राणं रुणद्धि सर्वज्यानि जीयते ॥ ५५ ॥ न च सर्व-
ज्यानि जीयते पुरेनै जरसः प्राणो जहाति ॥ ५६ ॥ (१०)

॥ ४ ॥

प्राणाय नमो यस्य सर्वमिदं वशे ।
यो भूतः सर्वस्येश्वरो यस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ १ ॥
नमस्ते प्राण क्रन्दाय नमस्ते स्तनयित्तवे ।

नमस्ते प्राण विद्युते नमस्ते प्राण वर्षते ॥ २ ॥
 यत्प्राण स्तनयित्नुनाभिक्रन्दत्योषधीः ।
 प्र वीयन्ते गर्भान्दधते ऽथो बह्वीर्वि जायन्ते ॥ ३ ॥
 यत्प्राण च्छृतावागते ऽभिक्रन्दत्योषधीः ।
 सर्वे तदा प्र मोदते यत्किं च भूम्यामधि ॥ ४ ॥
 यदा प्राणो अभ्यवर्षीष्वर्षेण पृथिवीं महीम् ।
 पशवस्तत्र मोदन्ते महो वै नो भविष्यति ॥ ५ ॥
 अभिवृष्टा ओषधयः प्राणेन समवादिरन् ।
 आयुर्वै नः प्रातीतरः सर्वा नः सुरभीरकः ॥ ६ ॥
 नमस्ते अस्त्रायते नमो अस्तु परायते ।
 नमस्ते प्राण तिष्ठत आसीनायोत ते नमः ॥ ७ ॥
 नमस्ते प्राण प्राणते नमो अस्त्वपानते ।
 पराचीनाय ते नमः प्रतीचीनाय ते नमः सर्वस्मै त इदं नमः ॥ ८ ॥
 या ते प्राण प्रिया तनूर्यो ते प्राण प्रेयसी ।
 अथो यज्ञेषजं तव तस्य नो धेहि जीवसे ॥ ९ ॥
 प्राणः प्रजा अनु वस्ते पिता पुत्रमिव प्रियम् ।
 प्राणो ह सर्वस्येश्वरो यच्च प्राणति यच्च न ॥ १० ॥ (११)
 प्राणो मृत्युः प्राणस्तक्त्वा प्राणं देवा उपासते ।
 प्राणो ह सत्यवादिनमुत्तमे लोक आ दधत ॥ ११ ॥
 प्राणो विराट् प्राणो देष्टी प्राणं सर्व उपासते ।
 प्राणो ह सूर्यश्चन्द्रमाः प्राणमाहुः प्रजापतिम् ॥ १२ ॥
 प्राणापानौ व्रीहियवावन्द्वाभ्राण उच्यते ।
 यवै ह प्राण आहितो ऽपानो व्रीहिरुच्यते ॥ १३ ॥
 अपानति प्राणति पुरुषो गर्भे अन्तरा ।
 यदा त्वं प्राण जिह्वस्यथ स जायते पुनः ॥ १४ ॥
 प्राणमाहुर्मातरिश्चानं वातो ह प्राण उच्यते ।

प्राणे ह भूतं भव्यं च प्राणे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ १५ ॥
 आथर्वणीरास्त्रिरसीदेवीर्मनुष्यजा उत ।
 ओषधयः प्र जायन्ते यदा त्वं प्राणं जिह्वसि ॥ १६ ॥
 यदा प्राणो अभ्यवर्षीर्ष्वर्षेण पृथिवीं महीम् ।
 ओषधयः प्र जायन्ते ऽथो याः काश्च वीरुषः ॥ १७ ॥
 यस्ते प्राणेदं वेद् यस्मिंश्चासि प्रतिष्ठितः ।
 सर्वे तस्मै बलिं हरानमुषिंस्त्र्योक् उतमे ॥ १८ ॥
 यथा प्राणं बलिदत्तस्तुभ्यं सर्वाः प्रजा इमाः ।
 एवा तस्मै बलिं हरान्यस्त्वा शृण्वस्तुश्रवः ॥ १९ ॥
 अन्तर्गर्भश्चरति देवतास्वाभूतो भूतः स उ जायते पुनः ।
 स भूतो भव्यं भविष्यत्पिता पुत्रं प्र विवेश शचीभिः ॥ २० ॥ (१२)
 एकं पादं नोत्सिदति सलिलाब्जं स उच्चरन् ।
 यदङ्ग स तमुत्सिदेनैवाद्य न चः स्यात्
 न रात्री नाहः स्यान्न व्युच्छेत्कदा चन ॥ २१ ॥
 अष्टाचक्रं वर्तत एकनेमि सहस्राक्षरं प्र पुरो नि पथा ।
 अर्धेन विश्वं भुवनं जजान यदस्यार्धं कृतमः स केतुः ॥ २२ ॥
 यो अस्य विश्वजन्मन ईशे विश्वस्य चेष्टतः ।
 अन्येषु क्षिप्रधत्तने तस्मै प्राणं नमो ऽस्तु ते ॥ २३ ॥
 यो अस्य सर्वजन्मन ईशे सर्वस्य चेष्टतः ।
 अतन्द्रो ब्रह्मणा धीरः प्राणो मानुं तिष्ठतु ॥ २४ ॥
 ऊर्ध्वः सुप्तेषु जागार ननु तिर्यङ्गि पद्यते ।
 न सुप्तमस्य सुप्तेष्वनु शुश्राव कश्चन ॥ २५ ॥
 प्राणं मा मत्पर्यावृतो न मदन्यो भविष्यति ।
 अपां गर्भमिव जीवसे प्राणं बभ्रामि त्वा मयि ॥ २६ ॥ (१३)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

ब्रह्मचारीष्णं चरति रोदसी उभे तस्मिन् देवाः संमनसो भवन्ति । ॥ ५ ॥

स दाधार पृथिवीं दिवं च स आचार्यैः तपसा पिपति ॥ १ ॥

ब्रह्मचारिणं पितरो देवजनाः पृथग् देवा अनुसंयन्ति सर्वे ।

गन्धर्वा एनमचायन्त्यस्त्रिंशच्छ्रिताः षट्सहस्राः

सर्वान्स देवास्तपसा पिपति ॥ २ ॥

आचार्य उपनयमानो ब्रह्मचारिणं कृणुते गर्भमन्तः ।

तं राक्षस्त्रिंश उदरे विभति तं जातं द्रष्टुमभिसंयन्ति देवाः ॥ ३ ॥

इयं समित्पृथिवी द्यौश्चितीयोतान्तरिक्षं समिधा पृणति ।

ब्रह्मचारी समिधा मेखलया अमेण लोकांस्तपसा पिपति ॥ ४ ॥

पूर्वो जातो ब्रह्मणो ब्रह्मचारी घर्म वसानस्तपसोदतिष्ठत् ।

तस्माज्जातं ब्राह्मणं ब्रह्म ज्येष्ठं देवाश्च सर्वे अमृतेन साकम् ॥ ५ ॥

ब्रह्मचार्येति समिधा समिद्धः काष्ठी वसानो दीक्षितो दीर्घश्मश्रुः ।

स सद्य एति पूर्वस्मादुत्तरं समुद्रं लोकान्संगृभ्य मुहुराचरिक्त ॥ ६ ॥

ब्रह्मचारी जनयन्ब्रह्मापो लोकं प्रजापतिं परमेष्ठिनं विराजम् ।

गर्भो भूत्वामृतस्य योनाविद्रो ह भूत्वासुरांस्ततर्ह ॥ ७ ॥

आचार्यस्ततश्च नभसी उभे इमे उर्वी गम्भीरे पृथिवीं दिवं च ।

ते रक्षति तपसा ब्रह्मचारी तस्मिन् देवाः संमनसो भवन्ति ॥ ८ ॥

इमां भूमिं पृथिवीं ब्रह्मचारी भिक्षामा जभार प्रथमो दिवं च ।

ते कृत्वा समिधावुपास्ते तयोरार्पिता भुवनानि विश्वा ॥ ९ ॥

अर्वागन्यः परो अन्यो दिवस्पृष्टाद्गुहा निधी निहितौ ब्राह्मणस्य ।

तौ रक्षति तपसा ब्रह्मचारी तत्केवलं कृणुते ब्रह्म विद्वान् ॥ १० ॥ (१४)

अर्वागन्य इतो अन्यः पृथिव्या अग्नी समेतो नभसी अन्तरेमे ।

तयोः श्रयन्ते रश्मयो ऽधि हृदास्ताना तिष्ठति तपसा ब्रह्मचारी ॥ ११ ॥

अभिक्रन्दन्स्तनयन्नरुणः शितिङ्गो बृहद्येपो ऽनु भूमौ जभार ।

ब्रह्मचारी सिञ्चति सानौ रेतः पृथिव्यां तेन जीवन्ति प्रदिशन्तस्रः ॥ १२ ॥

अग्नी सूर्ये चन्द्रमसि मातरिष्वन्ब्रह्मचार्यैः समिधमा दधाति ।

तासामचींषि पृथंगभे चरन्ति तासामाज्यं पुरुषो वर्षमापः ॥ १३ ॥

१: ।

॥ १४ ॥

हणः ।

अध्यात्मनः ॥ १५ ॥

आचार्यो ब्रह्मचारी ब्रह्मचारी प्रजापतिः ।

प्रजापतिर्वि राजति विराडिन्द्रो ऽभवद्वशी ॥ १६ ॥

ब्रह्मचर्येण तपसा राजा राष्ट्रं वि रक्षति ।

आचार्यो ब्रह्मचर्येण ब्रह्मचारिणमिच्छते ॥ १७ ॥

।

१८ ॥

इन्द्रो ह ब्रह्मचर्येण देवेभ्यः स्वपराभरत् ॥ १९ ॥

ओषधयो भूतभष्यमहोरात्रे वनस्पतिः ।

संवात्सरः सह ऋतुभिस्ते जाता ब्रह्मचारिणः ॥ २० ॥ (१५)

पार्थिवा दिव्याः पशव आरण्या ग्राम्याश्च ये ।

अपक्षाः पक्षिणश्च ये ते जाता ब्रह्मचारिणः ॥ २१ ॥

पृथक्सर्वे प्राजापत्या

रति ।

तान्सर्वान्ब्रह्म रक्षति

॥ २२ ॥

देवानामेतत्परिषूतमनभ्यारूढं चरति रोचमानम् ।

तस्माज्जातं ब्राह्मणं ब्रह्म ज्येष्ठं देवाश्च सर्वे अमृतेन साकम् ॥ २३ ॥

ब्रह्मचारी ब्रह्म भाजद्विभर्ति तस्मिन्देवा अधि विश्वे समोताः ।

प्राणापानौ जनयन्नाद्यानं वाचं मनो हृदयं ब्रह्म मेधाम् ॥ २४ ॥

चक्षुः श्रोत्रं यशो अस्मासु धेह्यन् रेतो लोहितमुदरम् ॥ २५ ॥

तानि कल्पद्वयचारी संलिलस्य पृष्ठे तपो ऽतिष्ठत्तप्यमानः समुद्रे ।

स स्नातो बभुः पिङ्गुलः पृथिव्यां बहु रोचते ॥ २६ ॥ (१६)

॥ चतुर्विंशः प्रपाठकः ॥

३

।

॥ ६ ॥

इन्द्रं

॥

ब्रूमो

।

अंशं विवस्वन्तं ब्रूमस्ते ० ॥ २ ॥

ब्रूमो देवं संवितारं धातारमुत पूषणम् ।

त्वष्टारमयियं ब्रूमस्ते नो ० ॥ ३ ॥

गन्धर्वाप्सरसो ब्रूमो अश्विना ब्रह्मणस्पतिम् ।

अर्यमा नाम यो देवस्ते ० ॥ ४ ॥

अहोरात्रे इदं ब्रूमः सूर्याचन्द्रमसावुभा ।

विश्वानादित्यान्ब्रूमस्ते ० ॥ ५ ॥

वातं ब्रूमः पर्जन्यमन्तरिक्षमथो दिशः ।

आशाश्च सर्वा ब्रूमस्ते नो मुञ्चन्वंहसः ॥ ६ ॥

मुञ्चन्तु मा शपथ्यादहोरात्रे अथो उषाः ।

इति ॥ ७ ॥

ये मृगाः ।

तः ॥ ८ ॥

भवाश्वाविदं ब्रूमो रुद्रं पशुपतिश्च यः ।

इषूया एषां संविद्य ता नः सन्तु सदा शिवाः ॥ ९ ॥

दिवं ब्रूमो नक्षत्राणि भूमिं यक्षाणि पर्वतान् ।

समुद्रा नद्यो वेशन्तास्ते नो मुञ्चन्वंहसः ॥ १० ॥ (१७)

सप्तर्षीणा इदं ब्रूमो ऽपो देवीः प्रजापतिम् ।

पितृन्यमश्रेष्ठान्ब्रूमस्ते ० ॥ ११ ॥

ये देवा दिविषदो अन्तरिक्षसदश्च ये ।

पृथिव्यां शक्रा ये श्वितास्ते ० ॥ १२ ॥

आदित्या रुद्रा वसवो दिवि देवा अथर्वाणः ।

अङ्गिरसो मनीषिणस्ते ० ॥ १३ ॥

यज्ञं ब्रूमो यजमानमृचः सामानि भेषजा ।

यजूषि होवा ब्रूमस्ते ० ॥ १४ ॥

पञ्च राज्यानि वीरुधां सोमश्चेष्टानि ब्रूमः ।

० ॥ १५ ॥

पान्युण्यजनापितृन् ।

मृत्यूनेकशतं ब्रूमस्ते ० ॥ १६ ॥

चतुर्ब्रूम चतुपतीनार्तवानुत हायनान् ।

समाः संवात्सरान्मासांस्ते ० ॥ १७ ॥

एतं देवा दक्षिणतः पश्चात्प्राञ्च उदेत ।

विश्वे देवाः समेत्य ते ० ॥ १८ ॥

ब्रूमः सत्यसन्धानृतावृधः ।

विश्वाभिः पत्नीभिः सह ते ० ॥ १९ ॥

सर्वान्देवानिदं ब्रूमः सत्यसन्धानृतावृधः ।

सर्वाभिः पत्नीभिः सह ते ० ॥ २० ॥

भूतं ब्रूमो भूतपतिं भूतानामुत यो वशी ।

भूतानि सर्वा संगत्य ते नो मुञ्चन्वहंसः ॥ २१ ॥

या देवीः पञ्च प्रदिशो ये देवा द्वादश चतुर्वः ।

संवात्सरस्य ये दंष्ट्रास्ते नः सन्तु सदा शिवाः ॥ २२ ॥

यन्मातली रथक्रीतममृतं वेदं भेषजम् ।

तदिन्द्रो अप्सु प्रावेशयत्तदापो दत्त भेषजम् ॥ २३ ॥ (१८)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ७ ॥

उच्छिष्टे नाम रूपं चोच्छिष्टे लोक आहितः ।

उच्छिष्ट इन्द्रश्चापिष्व विश्वमन्तः समाहितम् ॥ १ ॥

उच्छिष्टे द्वावापृथिवी विश्वं भूतं समाहितम् ।

आपः समुद्र उच्छिष्टे चन्द्रमा वात आहितः ॥ २ ॥

सन्नुद्धि॑ष्टे असं॒शोभौ॑ मृत्यु॒र्वाजः॑ प्र॒जाप॑तिः ।
 लौ॒क्या उ॒द्धिष्टे॑ आ॒य॒ता व॒श द्र॒क्षापि॑ श्री॒र्मयि॑ ॥ ३ ॥
 दृ॒ढो दृ॒ह स्थि॒रो न्यो व॒श वि॒श्वसृ॒जो द॒श ।
 नाभि॑मिव स॒र्वतश्च॑क्रमुद्धि॑ष्टे दे॒वताः॑ श्रि॒ताः ॥ ४ ॥
 अ॒क॒साम॑ यजु॒रुद्धि॑ष्ट उ॒न्नीयः॑ प्र॒स्तुतं॑ स्तु॒तम् ।
 हि॒ङ्गार उ॒द्धिष्टे॑ स्वरः॒ सा॒न्धो मे॒डि॒श्व तन्म॑यि ॥ ५ ॥

॥ ६ ॥

रा॒ज॒सूयं॑ वा॒ज॒पेय॑म॒ग्निष्टोम॑स्त॒दध्व॑रः ।
 अ॒र्का॒श्वमे॒धावुद्धि॑ष्टे जी॒वर्हि॑र्म॒दि॒न्त॑मः ॥ ७ ॥
 अ॒ग्न्या॒धेय॑म॒थो दी॒क्षा का॑म॒प्र॒च्छन्द॑सा सह ।
 उ॒त्स॒न्ना य॒ज्ञाः स॒चाणु॑द्धि॑ष्टे ऽधि॒ समा॑हि॒ताः ॥ ८ ॥
 अ॒ग्नि॒होत्रं॑ च॒ अ॒द्वा च॑ व॒षट्कारो॑ व्र॒तं तपः॑ ।
 दक्षि॑णेष्टं पू॒र्तं चोद्धि॑ष्टे ऽधि॒ समा॑हि॒ताः ॥ ९ ॥
 ए॒क॒रा॒त्रो वि॒रा॒त्रः स॒द्यः॒क्रीः प्र॒क्री॑रु॒क्थ्यः ।
 ओ॒तं नि॒हि॒तमुद्धि॑ष्टे य॒ज्ञस्या॑णू॒नि वि॒द्यया॑ ॥ १० ॥ (१९)
 च॒तू॒रा॒त्रः प॒ञ्च॒रा॒त्रः ष॒ड्रा॒त्रश्चो॒भयः॑ सह ।

षोडशी

। अ॒मृते॑ हि॒ताः ॥ ११ ॥

यः ।

सा॒हा॒ति॒रा॒त्रावुद्धि॑ष्टे द्वा॒द॒शा॒हो ऽपि॑ तन्म॑यि ॥ १२ ॥
 सूनृ॒ता सं॑न॒तिः क्षेमः॑ स्व॒धोर्जामृ॑तं सहः ।
 उद्धि॑ष्टे स॒र्वे प्र॒त्य॒ञ्चः॒ कामाः॑ का॒मेन॑ तातृ॒पुः ॥ १३ ॥
 न॒व भू॑मीः स॒मु॒द्रा उद्धि॑ष्टे ऽधि॒ श्रि॒ता दि॒वः ।
 आ॒ सूर्यो॑ भा॒त्युद्धि॑ष्टे ऽहो॒रा॒त्रे अपि॑ तन्म॑यि ॥ १४ ॥
 उ॒प॒ह॒र्यं वि॒षू॒वन्तं॑ ये च॒ य॒ज्ञा गु॒हा हि॒ताः ।
 बि॒भर्ति॑ भ॒र्ता वि॒श्वस्यो॑द्धि॑ष्टो ज॒नि॒तुः पि॒ता ॥ १५ ॥

पि॒ता ज॑नि॒तुरु॒द्धिष्टो ऽसोः॑ पी॒चः पि॒ताम॒हः ।
 स स्त्रि॑यति॒ विश्व॑स्येशा॒नो वृषा॑ भू॒म्यामति॑म्यः ॥ १६ ॥
 ऋ॒तं सत्यं॑ तपो॑ रा॒ष्ट्रं अ॒मो धर्म॑श्च कर्म॑ च ।
 भू॒तं भवि॑ष्यदु॒द्धिष्टे वी॒र्यं ल॒क्ष्मीर्वलं॑ बलं॑ ॥ १७ ॥
 समृ॑द्धिरोज॒ आकू॑तिः क्ष॒पं रा॒ष्ट्रं षडु॑र्यः ।
 सं॒वत्स॑रो ऽप्यु॒द्धिष्ट इडा॑ प्रैषा॒ यहा॑ ह॒विः ॥ १८ ॥
 चतु॑र्हो॒तार आ॒प्रिय॑श्चातु॒र्मास्यानि॑ नी॒विदः॑ ।
 उ॒द्धिष्टे॑ य॒ज्ञा हो॒त्राः प॒शुब॒न्धास्तदि॑ष्टयः ॥ १९ ॥
 अ॒र्धमा॑साश्च॒ मासा॑श्चा॒र्तवा॑ ऋ॒तुभिः॑ सह ।
 उ॒द्धिष्टे॑ घोषिणी॒राप॑ स्तनयि॒त्नुः श्रुति॑र्म॒ही ॥ २० ॥ (२०)
 शर्क॑राः सि॒कता॑ अ॒ग्न्मान॑ ओष॒धयो वी॒रुध॑स्तृ॒णा ।
 अ॒भाणि॑ विद्यु॒तो वर्ष॑मु॒द्धिष्टे संश्रि॑ता श्रिता ॥ २१ ॥
 रा॒द्धिः प्रा॒प्तिः समा॑प्ति॒र्थ्याप्ति॑र्महं ए॒धतुः॑ ।
 अ॒त्याप्ति॑रु॒द्धिष्टे भू॒तिश्चाहि॑ता निहि॒ता हि॒ता ॥ २२ ॥
 यच्च॑ प्राण॒ति प्रा॒णेन॑ यच्च॒ पथ्य॑ति चक्षु॒षा ।
 उ॒द्धिष्टा॑ञ्ज॒ज्ञिरे॒ सर्वे॑ दि॒वि दे॒वा दि॒विश्रि॑तः ॥ २३ ॥
 ऋ॒चः सामा॑नि॒ छन्दा॑सि पु॒राणं॑ यजु॒षा सह॑ ।
 उ॒द्धिष्टा॑ञ्ज॒ज्ञिरे॒ ॥ २४ ॥
 प्रा॒णापा॑नौ चक्षुः॒ ओच॑मक्षि॒तिश्च क्षि॒तिश्च॒ या ।
 उ॒द्धिष्टा॑ ॥ २५ ॥
 आ॒नन्दा॑ मो॒दाः प्र॒मुदो॑ ऽभी॒मोद॑मु॒दश्च॒ ये ।
 उ॒द्धिष्टा॑ ॥ २६ ॥
 दे॒वाः पि॒तरौ॑ मनु॒ष्या गन्ध॑र्वाप्सर॑सश्च॒ ये ।
 उ॒द्धिष्टा॑ञ्ज॒ज्ञिरे॒ सर्वे॑ दि॒वि दे॒वा दि॒विश्रि॑तः ॥ २७ ॥ (२१)

यन्मन्युर्जायामावहत्संकल्पस्य गृहादधि ।

क आसं जन्वाः के वराः क उ ज्येष्ठवरो ऽभवत् ॥ १ ॥

तपश्चैवास्तां कर्म चान्तर्महत्कर्णवे ।

त आसं जन्वास्ते वरा ब्रह्म ज्येष्ठवरो ऽभवत् ॥ २ ॥

दश साकमजायन्त देवा देवेभ्यः पुरा ।

यो वै ताबिद्यात्प्रत्यक्षं स वा अद्य महश्चेत् ॥ ३ ॥

प्राणापानौ चक्षुः श्रोत्रमक्षितिश्च क्षितिश्च या ।

थ्यानोदानौ वाङ् मनस्ते वा आकूतिमावहन ॥ ४ ॥

अजाता आसन्नुतवो ऽथो धाता बृहस्पतिः ।

इन्द्रापी अश्विना तर्हि कं ते ज्येष्ठमुपासत ॥ ५ ॥

तपश्चैवास्तां कर्म चान्तर्महत्कर्णवे ।

तपो ह जज्ञे कर्मणस्ते ज्येष्ठमुपासत ॥ ६ ॥

येत आसीद्भूमिः पूर्वा यामञ्जातय इष्टिदुः ।

यो वै ताबिद्यान्नामथा स मन्येत पुराणवित् ॥ ७ ॥

कुत इन्द्रः कुतः सोमः कुतो अपिरजायत ।

कुतस्त्वष्टा समभवत्कुतो धाताजायत ॥ ८ ॥

इन्द्रादिन्द्रः सोमात्सोमो अमेरमिरजायत ।

त्वष्टा ह जज्ञे त्वष्टुर्धातुर्धाताजायत ॥ ९ ॥

ये त आसन्दश जाता देवा देवेभ्यः पुरा ।

पुत्रेभ्यो लोकं दत्वा कस्मिंस्ते लोक आसते ॥ १० ॥ (२२)

यदा केशानस्थि छाव मांसं मज्जानमाभरत् ।

शरीरं कृत्वा पादवत्कं लोकमनु प्राविशत् ॥ ११ ॥

कुतः केशान्कुतः छाव कुतो अस्थीन्याभरत् ।

अङ्गा पर्वणि मज्जानं को मांसं कुत आभरत् ॥ १२ ॥

संसिचो नाम ते देवा ये सभारान्समभरन् ।

सर्वे संसिच्य मर्त्यं देवाः पुरुषमाविशन् ॥ १३ ॥

ऊ॒रु पा॒दाव॒हीव॒न्तौ शि॒रो ह॒स्ताव॒थो मु॒खं म॒ ।

पा॒र्श्वे क॒स्तात्स॒म॒द॒धा॒दृषिः ॥ १४ ॥

व॒थो मु॒खं जि॒ह्वां यी॒वाश्च॒ की॒क॒साः ।

त्व॒चा प्रा॒वृत्य॒ सर्वं तत्स॒न्धा स॒म॒द॒धान्म॒ही ॥ १५ ॥

य॒ज्ञश्छरी॒रम॒शय॒त्स॒न्धया॒ सं॒हितं॒ म॒हत॒ ।

येने॒दम॒द्य रो॒चते॒ को अ॒स्मिन्ब॒र्णमा॒भर॒त् ॥ १६ ॥

स॒र्वे दे॒वा उ॒पाशि॒क्षन्त॒द॒जाना॒वधूः॒ स॒ती ।

ई॒शा व॒शस्य॒ या जा॒या सा॒स्मिन्ब॒र्णमा॒भर॒त् ॥ १७ ॥

य॒दा त्व॒ष्टा व्य॒तृण॒ति॒ता त्व॒ष्टुर्ये॒ उत्त॒रः ।

गृ॒हं कृ॒त्वा म॒र्यै दे॒वाः पु॒रुष॒मावि॒शन् ॥ १८ ॥

स्व॒प्नो वै त॒न्दीर्नि॒र्घृतिः॒ पा॒प्मानो॒ नाम॒ दे॒वताः॒ ।

ज॒रा खाल॒त्यं पा॒लि॒त्यं शरी॒रम॒नु प्रा॒वि॒शन् ॥ १९ ॥

स्ते॒यं दु॒ष्कृतं॒ वृ॒जिनं॒ स॒त्यं य॒ज्ञो य॒शो बृ॒हत॒ ।

ब॒लं च॒ क्ष॒मोर्ज॒श्च शरी॒रम॒नु प्रा॒वि॒शन् ॥ २० ॥ (२३)

भू॒तिश्च॒ वा अ॒भू॒तिश्च॒ रा॒तयो॒ ऽरा॒तय॒श्च याः॒ ।

सु॒धश्च॒ सर्वा॒स्तृ॒ष्णाश्च॒ शरी॒रम॒नु प्रा॒वि॒शन् ॥ २१ ॥

नि॒न्दाश्च॒ वा अ॒नि॒न्दाश्च॒ यश्च॒ ह॒न्तेति॒ नेति॒ च ।

शरी॒रं अ॒द्या द॒क्षि॒णाश्च॒ चानु॒ प्रा॒वि॒शन् ॥ २२ ॥

वि॒द्याश्च॒ वा अ॒वि॒द्याश्च॒ यश्चान्य॒दुप॒दे॒श्यम् ।

शरी॒रं ब्र॒ह्म प्रा॒वि॒श॒द्वचः॒ सा॒माथो॒ यजुः॒ ॥ २३ ॥

आ॒न॒न्दा मो॒दाः प्र॒मु॒दो ऽभी॒मो॒दमु॒दश्च॒ ये ।

ह॒सो न॒रि॒ष्टा नृ॒क्षानि॒ शरी॒रम॒नु प्रा॒वि॒शन् ॥ २४ ॥

आ॒ला॒पाश्च॒ प्र॒ला॒पाश्चा॒भी॒ला॒प॒ल॒पश्च॒ ये ।

शरी॒रं स॒र्वे प्रा॒वि॒श॒न्नायु॒जः प्र॒यु॒जो यु॒जः ॥ २५ ॥

प्रा॒णा॒पा॒नौ च॒क्षुः॒ श्रो॒त्रम॒क्षि॒तिश्च॒ क्षि॒तिश्च॒ या ।

व्या॒नो॒दानौ॒ वाङ् मनः॒ शरी॒रेण॒ त ई॒यन्ते ॥ २६ ॥

आशिषश्च प्रशिषश्च संशिषो विशिषश्च याः ।
 चित्तानि सर्वे संकल्पाः शरीरमनु प्राविशन् ॥ २७ ॥
 आक्षेयीश्च वास्तेयीश्च त्वरणाः कृपणाश्च याः ।
 गुह्याः शुक्रा स्थूला अपस्ता बीभत्सावसादयन् ॥ २८ ॥
 अस्थि कृत्वा समिधं तदष्टापो असादयन् ।
 रेतः कृत्वाज्यं देवाः पुरुषमाविशन् ॥ २९ ॥
 या आपो याश्च देवता या विराड् ब्रह्मणा सह ।
 शरीरं ब्रह्म प्राविशच्छरीरे ऽधि प्रजापतिः ॥ ३० ॥
 सूर्यश्चक्षुर्वीतः प्राणं पुरुषस्य वि भेजिरे ।
 अथास्येतरमात्मानं देवाः प्रायच्छन्मये ॥ ३१ ॥
 तस्माच्च विद्वान्पुरुषमिदं ब्रह्मेति मन्यते ।
 सर्वा हस्मिन्देवता गावो गोष्ठ इवासते ॥ ३२ ॥
 प्रथमेन प्रमारेण चेधा विष्वङ्किं गच्छति ।
 अद एकेन गच्छत्यद एकेन गच्छतीहिकेन नि षेवते ॥ ३३ ॥
 अप्सु स्तीमासु वृद्धासु शरीरमन्तरा हितम् ।
 तस्मिं ह्रवो ऽध्यन्तरा तस्माह्रवो ऽध्युच्यते ॥ ३४ ॥ (२४)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

ये बाहवो या इषवो धन्वनां वीर्याणि च ।
 असीन्परशूनायुधं चित्ताकृतं च यद्वृदि ।
 सर्वं तद्वेदे त्वमभिचेभ्यो हृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥ १ ॥
 उत्तिष्ठत सं नक्षध्वं मिचा देवजना यूयम् ।
 संदृष्टा गुप्ता वः सन्तु या नो मिचार्यव्वेदे ॥ २ ॥
 उत्तिष्ठतमा र्भेथां आदानसंदानाभ्याम् ।
 अमिचाणां सेना अभि धत्तमव्वेदे ॥ ३ ॥
 अव्वेदिर्नाम यो देव ईशानश्च न्यव्वेदिः ।

॥ ९ ॥

याभ्यामन्नरिद्धमावृतमियं च पृथिवी मही ।
 ताभ्यामिन्द्रमेदिभ्यामहं जितमर्बेभिः सेनया ॥ ४ ॥
 उत्तिष्ठ त्वं देवजनार्बुदे सेनया सह ।
 भञ्जन्नमिषाणां सेनां भोगेभिः परि वारय ॥ ५ ॥
 सप्त जाताच्यर्बुद उदाराणां समीक्षयन् ।
 तेभिष्टुमाज्ये हुते सर्वेरुत्तिष्ठ सेनया ॥ ६ ॥
 प्रतिघ्नानाश्रुमुखी कृधुकर्णी च क्रोशतु ।
 विकेशी परुषे हते रदिते अर्बुदे तव ॥ ७ ॥

संकर्षं

पतिं

॥ ८ ॥

अलिङ्गवा जाष्कमदा गृध्राः श्येनाः पतञ्जिणः ।
 ध्वाङ्गाः शकुनयस्तृणन्वमिषेषु समीक्षयन्नदिते अर्बुदे तव ॥ ९ ॥
 अथो सर्वं श्वापदं मक्षिका तृणतु किमिः ।
 पौरुषेये ऽधि कुणपे रदिते अर्बुदे तव ॥ १० ॥ (२५)
 आ गृह्णीतं सं बृहतं प्राणापानाच्यर्बुदे ।
 निवाशा घोषाः सं यन्त्वमिषेषु समीक्षयन्नदिते अर्बुदे तव ॥ ११ ॥
 उद्वेपय सं विजन्तां भियामिषान्सं सृज ।
 उरुपाहैर्बाहूकैर्विध्यामिषाच्यर्बुदे ॥ १२ ॥

१३ ॥

: ।

अघारिणीर्विकेश्यो रुदत्यः पुरुषे हते रदिते अर्बुदे तव ॥ १४ ॥
 अन्वतीरप्सरसो रूपका उतार्बुदे ।
 अन्नः पात्रे रोहिणीं रिशां दुर्णिहितैषिणीम् ।
 सर्वास्ता अर्बुदे त्वमिषेभ्यो हृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥ १५ ॥
 सङ्गरे ऽधिचक्रुमां सविक्कां सर्ववासिनीम् ।

य उ॒दारा अ॒न्तर्हि॒ता गन्ध॑र्वाप्सर॒सश्च॒ ये ।

स॒र्पा इ॒तर॒ज॒ना रक्षा॑सि ॥ १६ ॥

चतु॑र्द॒ष्टां छ॒याव॑दतः कु॒म्भमु॑ष्काँ अ॒सृङ्मु॒क्षान् ।

स्व॒भ्य॒सा ये चो॑द्भ॒साः ॥ १७ ॥

॥ १८ ॥

।

॥ १९ ॥

अ॒मि॒

० ॥ (२६)

उ॒क्त॒स॒न्तु ह॒द॒या॒न्यूर्ध्वः॒ प्रा॒ण उ॒दी॒ष॒तु ।

शौ॒ष्का॒स्य॒मनु॑ वर्त॒ताम॒मि॒चान्मो॑त मि॒चि॒णः ॥ २१ ॥

ये च॒ धी॒रा ये चा॒धी॒राः प॒रा॒ज्चो ब॒धि॒राश्च॒ ये ।

त॒म॒सा ब॒स्ता॒भि॒वा॒सि॒नः ।

स॒र्वा॒स्ताँ अ॒र्बु॑ । कुरु॒दारा॑श्च प्र दर्श॒य ॥ २२ ॥

अ॒र्बु॒दि॒क्ष चि॒षन्धि॒श्चामि॒चान्नो॒ वि वि॒ध्य॒ताम् ।

यथै॒षा । सह॒स्र॒शः ॥ २३ ॥

।

गन्ध॑र्वाप्सर॒सः स॒र्पा॒न्दे॒वान्पु॒ण्य॒ज॒ना॒न्पि॒तृन् ।

स॒र्वा॒स्ताँ अ॒र्बु॑दे त्वम॒मि॒चै॒भ्यं प्र दर्श॒य ॥ २४ ॥

ई॒शां वो म॒रुतो॑ दे॒व प॒तिः ।

ई॒शां व इन्द्र॑श्चामि॒क्ष धा॒ता मि॒त्रः प्र॒जाप॑तिः ।

ई॒शां व ऋ॒षय॑श्चक्रु॒मि॒चेषु॑ समी॒क्ष्यन्न॑दि॒ते अ॒र्बु॑दे तव ॥ २५ ॥

तेषां स॒र्वेषा॑मी॒शाना॒ उत्ति॑ष्ठत॒ सं न॒स्य॒ध्वम् ।

मि॒चा दे॒व॒ज॒ना यू॒यमि॑मं स॒यामं॑ संजि॒त्य यथा॑लो॒कं वि ति॑ष्ठ॒ध्वम्

॥ २६ ॥ (२७)

॥ १० ॥

उत्तिष्ठत सं नद्यध्वमुदाराः केतुभिः सह ।
 सर्पा इतरजना रक्षांस्यमिचाननु धावत ॥ १ ॥
 ईशां वो वेदराज्यं चिषन्धे अरुणैः केतुभिः सह ।
 ये अन्तरिक्षे ये दिवि पृथिव्यां ये च मानवाः ।
 चिषन्धेस्ते चेतसि दुर्णोमान उपासताम् ॥ २ ॥
 अयोमुखाः सूचीमुखा अथो विकङ्कतीमुखाः ।
 क्रथादो वार्ताहस आ संजन्वमिचान्वज्रेण चिषन्धिना ॥ ३ ॥
 अन्तर्धेहि जातवेद आदित्य कुरापं बहु ।
 चिषन्धेरियं सेना सुहितास्तु मे वशे ॥ ४ ॥
 उत्तिष्ठ त्वं देवजनार्बुदे सेनया सह ।
 अयं बलिर्व आहुतस्त्रिषन्धेराहुतिः प्रिया ॥ ५ ॥
 शितिपदी सं द्यतु शरथ्येऽयं चतुष्पदी ।
 कृत्ये ऽमिषेभ्यो भव चिषन्धेः सह सेनया ॥ ६ ॥
 धूमाक्षी सं पततु कृधुकर्णी च क्रोशतु ।
 चिषन्धेः सेनया जिते अरुणाः सन्तु केतवः ॥ ७ ॥
 अवायन्तां पक्षिणो ये वयांस्यन्तरिक्षे दिवि ये चरन्ति ।
 आपदो मक्षिकाः सं रभन्तामामादो गृध्राः कुरापे रदन्ताम् ॥ ८ ॥
 यामिन्द्रेण संधां समधन्था ब्रह्मणा च बृहस्पते ।
 तयाहमिन्द्रसंधया सर्वान्देवानिह हुव इतो जयत मामुतः ॥ ९ ॥
 बृहस्पतिराङ्गिरस ऋषयो ब्रह्मसंशिताः ।
 असुरक्षयणं वधं चिषं ॥ (२६)
 येनासौ गुप्त आदित्य ।
 चिषन्धिं देवा अभजन्तौजसे च बलाय च ॥ ११ ॥
 सर्वांल्लोकान्समजयन् देवा आहुत्यानया ।
 बृहस्पतिराङ्गिरसो वज्रं यमसिञ्चतासुरक्षयणं वधम् ॥ १२ ॥
 बृहस्पतिराङ्गिरसो वज्रं यमसिञ्चतासुरक्षयणं वधम् ।

तेनाहममूं सेनां नि लिम्पामि बृहस्पते ऽमिचान्हन्योजसा ॥ १३ ॥

१४ ॥

१५ ॥

इन्द्र एषां बाहून्नतिं भनक्तु मा शकन्नतिधामिषुम् ।
 आदित्य एषामस्त्रं वि नाशयतु चन्द्रमा युतामर्गतस्य पन्थाम् ॥ १६ ॥
 यदि प्रेयुर्देवपुरा ब्रह्म वर्माणि चक्रिरे ।
 तनूपानं परिपारुं कृत्स्नाना यदुपोचिरे सर्वं तदस्त्रं कृधि ॥ १७ ॥
 क्रथ्यादानुवर्तयन्मृत्युना च पुरोहितम् ।
 चिषन्धे प्रेहि सेनया जयामिचान्त्र पद्यस्व ॥ १८ ॥
 चिषन्धे तमसा त्वममिचान्त्रारि वारय ।
 पृषदाज्यप्रणुत्तानां मामीषां मोचि कश्चन ॥ १९ ॥
 शितिपदी सं पतत्वमिचाणाममूः सिचः ।
 मुखन्वद्यामूः सेना अमिचाणां न्यर्बुदे ॥ २० ॥ (२१)
 मूढा अमिचा न्यर्बुदे जह्येषां वरवरम् ।

पा ॥ २१ ॥

यश्च कवची

यश्चाज्मनि ।

ज्यापाशैः कवचपाशैरज्मनाभिहतः शयाम् ॥ २२ ॥
 ये वर्मिणो ये ऽवर्माणो अमिचा ये च वर्मिणः ।
 सर्वास्तां अर्बुदे हतां ह्वानो ऽदन्तु भूम्याम् ॥ २३ ॥
 ये रथिनो ये अरथा असादा ये च सादिनः ।
 सर्वानदन्तु तान्हतान्गृध्राः श्येनाः पतत्रिणः ॥ २४ ॥
 सहस्रकुणपा शेतामामिची सेना समरे वधानाम् ।
 विविद्धा कक्काकृता ॥ २५ ॥

म॒र्मा॒विधं॑ रो॒रुवतं॑ सु॒प॒णैर॑दन्तु दु॒श्चितं॑ मृ॒दितं॑ श॒यान॑म् ।
 य इ॒मां प्र॒तीची॑माहु॒तिम॒मिचो॑ नो यु॒युत्स॑ति ॥ २६ ॥
 यां दे॒वा अ॒नुति॑ष्ठन्ति॒ यस्या॑ नास्ति वि॒राध॑नम् ।
 तयेन्द्रो॑ हन्तु वृ॒च॒हा वज्रे॑ण॒ चिध॑न्धिना ॥ २७ ॥ (३०)

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ पञ्चविंशः प्रपाठकः ॥

॥ एकादशं वाचं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

सत्यं बृहदृतमुयं दीक्षा तपो ब्रह्म यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति । ॥ १ ॥
 सा नो भूतस्य भव्यस्य पत्न्युरु लोकं पृथिवी नः कृणोतु ॥ १ ॥
 असंबाधं बध्यतो मानवानां यस्या उद्यतः प्रवतः समं बहु ।
 नानावीर्या ओषधीर्या बिभर्ति पृथिवी नः प्रथतां राध्यतां नः ॥ २ ॥
 यस्यां समुद्र उत सिन्धुरापो यस्यामन्नं कृष्टयः संबभूवुः ।
 यस्यामिदं जिह्वति प्राणदेजत्सा नो भूमिः पूर्वपेये दधातु ॥ ३ ॥
 यस्याश्चतस्रः प्रदिशः पृथिव्या यस्यामन्नं कृष्टयः संबभूवुः ।
 या बिभर्ति बहुधा प्राणदेजत्सा दधातु ॥ ४ ॥
 यस्यां पूर्वं पूर्वजना विचक्रिरे यस्यां देवा असुरानभ्यवर्तयन् ।
 गवामश्वानां वयसश्च विष्टा भगं वर्चैः पृथिवी नो दधातु ॥ ५ ॥
 विश्वंभरा वंसुधानी प्रतिष्ठा हिरण्यवक्षा जगतो निवेशनी ।
 वैश्वानरं बिभर्ति भूमिरमिमिन्द्रश्च षभा द्रविणे नो दधातु ॥ ६ ॥
 यां रक्षन्त्यस्वप्ना विश्वदानीं देवा भूमिं पृथिवीमप्रमादम् ।
 सा नो मधु प्रियं दुहामथो उक्षतु वर्चसा ॥ ७ ॥
 याणेवे ऽधि सलिलमय आसीद्वा मायाभिरुच्चरन्मनीषिणः ।
 यस्या हृदयं परमे व्योमनस्त्येनावृतममृतं पृथिव्याः ।
 सा नो भूमिस्त्वधिं बलं राष्ट्रे दधातूस्तमे ॥ ८ ॥
 यस्यामापः परिचराः समानीरहोरात्रे अप्रमादं क्षरन्ति ।

सा नो भूमिर्भूरिधारा पयो दुहामथो उक्षतु वर्चसा ॥ ९ ॥

यामश्चिनावमिमातां विष्णुर्यस्यां विचक्रमे ।

इन्द्रो यां चक्र आत्मने ऽनमिचां शचीपतिः ।

सा नो भूमिर्वि सृजतां माता पुत्राय मे पयः ॥ १० ॥ (१)

गिरयस्ते पर्वता हिमवन्तो ऽरण्यः ।

बभूव कृष्णां रोहिणीं विश्वरूपां ध्रुव

अजीतो ऽहंतो अक्षतो ।

यस्ते मध्यं पृथिवि यश्च नभ्यं यास्त ऊजस्तच्चः सबभूवुः ।

तासु नो धेनुभि नः पवस्व माता भूमिः पुत्रो अहं पृथिव्याः ।

पर्जन्यः पिता स उ नः पिपर्तु ॥ १२ ॥

यस्यां वेदिं परिगृह्णन्ति भूम्यां यस्यां यज्ञं तच्चते विश्वकर्माणः ।

यस्यां मीयन्ते स्वरवः पृथिव्यामूर्ध्वः शुक्रा आहुत्याः पुरस्तात् ।

सा नो भूमिर्वर्धयद्वर्धमाना ॥ १३ ॥

यो नो वेष्टपृथिवि यः पृतन्याद्यो ऽभिदासान्मनसा यो वधेन ।

तं नो भूमे रन्ध्रय पूर्वकृत्वरि ॥ १४ ॥

तज्जातास्त्वयि चरन्ति मर्त्यास्त्वं विभर्षि द्विपदस्त्वं चतुष्पदः ।

तवेमे पृथिवि पञ्च मानवा येभ्यो ज्योतिरमृतं मर्येभ्य

उद्यन्सूर्यो रग्मिभिरातनोति ॥ १५ ॥

ता नः प्रजाः सं दुहतां समया वाचो मधु पृथिवि धेहि मर्याम् ॥ १६ ॥

विश्वस्त्वं मातरमोषधीनां ध्रुवां भूमिं पृथिवीं धर्मेणा धृताम् ।

शिवां स्योनामनु चरेम विश्वहा ॥ १७ ॥

महात्सधस्थं महती बभूविथ महाबेग एजधुर्वेपथुष्टे ।

महांस्वेन्द्रो रक्षत्यग्रमादम् ।

सा नो भूमे प्र रोचय हिरण्यस्येव संहशि मा नो द्विस्त कश्चन ॥ १८ ॥

अग्निर्भूम्यामोषधीष्वग्निमापो विश्वत्यग्निरग्मसु ।

अग्निरन्तः पुरुषेषु गोष्वश्वेष्वग्नयः ॥ १९ ॥

अ॒ग्निर्दि॒व आ त॑प॒त्यमे॒र्दे॒वस्यो॒र्व॑ न॒तरि॒क्षम् ।
 अ॒ग्निं म॒ता॑स इ॒न्धते॒ ह॒व्यवा॑हं घृ॒तप्रि॒यम् ॥२०॥ (२)
 अ॒ग्निवा॑साः पृ॒थिव्य॑सि॒त॒ज्ञूस्त्वि॒षीम॑न्तं सं॒शितं॑ मा कृ॒णोतु ॥२१॥
 भू॒म्यां दे॒वेभ्यो॑ द॒दति॒ यज्ञं॑ ह॒व्यम॑र॒कृतम् ।
 भू॒म्यां म॑नु॒ष्या जी॒वन्ति॒ स्व॒धया॑न्नेन॒ मर्याः॑ ।
 सा नो॒ भूमिः॑ प्रा॒णमा॑यु॒र्देधा॑तु ज॒रद॑ष्टिं मा पृ॒थिवी॑ कृ॒णोतु ॥२२॥
 य॒स्ते ग॒न्ध मापः॑ ।
 यं ग॒न्ध॒र्वा अ॒प्सर॑सश्च॒ भाज॑र॒ तन॑ मा सु॒राभ॑ कृ॒णु मा नो॑ वि॒क्षत॒ कश्च॑न ॥२३॥
 य॒स्ते ग॒न्धः पु॒ष्कर॑मा॒वि॒वेश॑ यं सं॒ज॒भुः सूर्या॑या वि॒वाहे॑ ।
 अ॒म॒र्त्याः पृ॒थिवि॑ ग॒न्धम॑ये॒ तेन॑ मा सु॒रभि॑ कृ॒णु मा नो॑ वि॒क्षत॒ कश्च॑न ॥२४॥
 य॒स्ते ग॒न्धः पु॒रुषे॑षु स्त्रीषु पुं॒सु भ॑गो रुचिः ।
 यो अ॒श्वेषु॑ वी॒रिषु॑ यो मृ॒गेषू॑त ह॒स्तिषु॑ ।
 क॒न्यायां॑ व॒र्चो य॒ज्ञमे॒ तेना॑स्मौ अ॒पि सं सृ॑ज॒ मा नो॑ वि॒क्षत॒ कश्च॑न ॥२५॥
 शि॒ला भूमि॑र॒ग्मा भूमिः॑ सं॒धृता॑ धृ॒ता ।
 तस्यै॒ हिर॑ण्यव॒क्ष्णं अ॒करं॑ नमः ॥२६॥
 यस्यां॑ वृ॒क्षा वा॑नस्य॒त्या ध्रु॒वास्ति॑ष्ठ॒न्ति वि॒श्वहा॑ ।
 पृ॒थि॒वीं वि॒श्वधा॑य॒सं धृ॒ताम॑छाव॒दाम॑सि ॥२७॥
 उ॒दी॒राणा॑ उ॒तासी॑नास्तिष्ठ॒न्तः प्र॒क्राम॑न्तः ।
 प॒द्भ्यां दक्षि॑णस॒व्याभ्यां॑ मा व्य॒थिष्य॑हि भू॒म्याम् ॥२८॥
 वि॒मृ॒ग्वरीं॑ पृ॒थि॒वीमा॑ व॒दामि॒ क्षमां॑ भूमिं ब्रह्म॒णा वा॑वृ॒धाना॑म् ।
 ऊ॒र्जं पु॒ष्टं बि॒भ्रती॑मन्न॒भागं॑ घृ॒तं त्वाभि॑ नि षी॒देम॑ भूमे ॥२९॥
 शु॒द्धा न॒ आप॑स्त॒न्वे क्ष॑रन्तु॒ यो नः॑ स्येदु॒रप्रि॑ये तं नि द॒ध्मः ।
 प॒वित्रे॑ण पृ॒थिवि॑ मो॒र्त्युना॑मि ॥३०॥ (३)
 यास्ते॒ प्राचीः॑ प्र॒दिशो॑ या उ॒दीची॑र्यास्ते॒ भूमे॑ अ॒धरा॑द्याश्च प॒श्चात् ।
 स्यो॒नास्ता॑ म॒ह्यं च॑रते भवन्तु॒ मा नि प॑प्तं भुव॒ने शि॒श्रिया॑णः ॥३१॥
 मा नः॑ प॒श्चान्मा॑ पु॒रस्ता॑न्नु॒दिष्टा॑ मो॒क्षरा॑द॒धरा॑दुत ।

स्वस्ति भूमे नो भव मा विदन्यरिपन्थिनो वरीयो यावया वधम् ॥३२॥

यावत्ते ऽभि विपश्यामि भूमे सूर्येण मेदिना ।

तावन्मे ॥ ३३ ॥

यद्ययान । पार्श्वम् ।

उत्ताना ।

मा हिंसास्तत्र ना भूम सवस्य प्रातशावरि ॥ ३४ ॥

यत्ते भूमे विस्मनामि क्षिप्रं तदपि रोहतु ।

मा ते मर्म विमृग्वरि मा ते हृदयमर्पिषम् ॥ ३५ ॥

यीष्मस्ते भूमे वर्षाणि शरद्धेमन्तः शिशिरो वसन्तः ।

चतवस्ते विहिता हायनीरहोरात्रे पृथिवि नो दुहाताम् ॥ ३६ ॥

याप सपि विजमाना विमृग्वरी यस्यामासन्नपयो ये अप्सवन्तः ।

परा दस्युन्ददती देवपीयूनिन्द्र वृणाना पृथिवी न वृचम् ।

शक्राय दध्रे वृषभाय वृष्णे ॥ ३७ ॥

यस्यां सदोहविधाने यूपो यस्यां निमीयते ।

ब्रह्माणो यस्यामर्चन्त्यग्निभः साक्षा यजुर्विदः ।

युज्यन्ते यस्यामृत्विजः सोममिन्द्राय पातवे ॥ ३८ ॥

यस्यां पूर्वे भूतकृत चर्षयो गा उदानृचुः ।

सप्त सचेण वेधसो यज्ञेन तपसा सह ॥ ३९ ॥

सा नो भूमिरा दिशतु यद्धनं कामयामहे ।

भगो अनुप्रयुङ्क्षामिन्द्र एतु पुरोगवः ॥ ४० ॥ (४)

यस्यां गायन्ति नृत्यन्ति भूम्यां मर्त्या धैलवाः ।

युध्यन्ते यस्यामाक्रन्दो यस्यां वदति दुन्दुभिः ।

सा नो भूमिः प्र गुदतां सपत्नानसपत्नं मा पृथिवी कृणोतु ॥ ४१ ॥

यस्यामर्चं व्रीहियवौ यस्या इमाः पञ्च कृष्टयः ।

भूम्यै पर्जन्यपत्न्यै नमो ऽस्तु वर्षमेदसे ॥ ४२ ॥

यस्याः पुरो देवकृताः स्त्रेचे यस्या विकृर्वते ।

प्रजापतिः पृथिवीं विश्वगर्भामाशामाशं रण्यां नः कृणोतु ॥ ४३ ॥
 निधिं बिभ्रती बहुधा गुहा वसु मणिं हिरण्यं पृथिवी ददातु मे ।
 वसूनि नो वसुदा रासमाना देवी दधातु सुमनस्यमाना ॥ ४४ ॥
 जनं बिभ्रती बहुधा विवाचसं नानाधर्माणं पृथिवी यथौकसम् ।
 सहस्रं धारा द्रविणस्य मे दुहां ध्रुवेव धेनुरनपस्फुरन्ती ॥ ४५ ॥
 यस्ते सपो हेमन्तजब्धो भृमलो गुहा शये ।

यद्यदेजति प्रावृषि

तन्नः सपेन्मोप सृपद्यद्धिवं तेन नो मृड ॥ ४६ ॥
 ये ते पन्थानो बहवो जनार्यना रथस्य वर्त्मानसश्च यातवे ।
 यैः संचरन्त्युभये भद्रपापास्तं पन्थानं जयेमानमिचमंतस्करं
 यद्धिवं तेन नो मृड ॥ ४७ ॥

मत्वं बिभ्रती गुरुभृन्नद्रपापस्य निधनं तितिष्ठुः ।
 वराहेण पृथिवी संविदाना सूकराय वि जिहीते मृगाय ॥ ४८ ॥
 ये त आरण्याः पशवो मृगा वने हिताः सिंहा व्याघ्राः पुरुषादश्चरन्ति ।
 उलं वृकं पृथिवि दुह्नुनामित चक्षीकां रक्षो अप बाधयासत ॥ ४९ ॥
 ये गन्धर्वा अप्सरसो ये चारायाः किमीदिनः ।

पिशाचान्सर्वा रक्षींसि तानस्मद्भूमे यावय ॥ ५० ॥ (५)
 यां द्विपादः पक्षिणः संपतन्ति हंसाः सुपर्णाः शकुना वयांसि ।
 यस्यां वातो मातरिष्वेयते रजांसि कृष्णंश्चावयंश्च वृक्षान् ।
 वातस्य प्रधामुपवामनु वात्यर्चिः ॥ ५१ ॥

यस्यां कृष्णमरुणं च संहिते अहोरात्रे विहिते भूम्यामधि ।
 वर्षेण भूमिः पृथिवी वृतावृता
 सा नो दधातु भद्रया प्रिये धार्मनिधामनि ॥ ५२ ॥
 द्यौश्च म इदं पृथिवी चान्तरिक्षं च मे व्यचः ।
 अग्निः सूर्य आपो मेधां विश्वे देवाश्च सं ददुः ॥ ५३ ॥
 अहमस्मि सहमान उत्तरो नाम भूम्याम् ।

अ॒भीषा॑ड॒स्मि वि॒श्व॒षाडा॑श॒माशं॑ वि॒षास॒हिः ॥ ५४ ॥
 अ॒दो य॒हेवि॒ प्रथ॑मा॒ना पु॒रस्ता॑हे॒वैरु॒क्ता ष्य॑स॒र्पो म॒हित्व॑म् ।
 आ त्वा सु॒भूत॑म॒विश॑त्त॒दानी॑म॒कल्प॑यथाः प्र॒दिश॑श्च॒तस्रः ॥ ५५ ॥
 ये या॒मा यद॑रण्यं याः स॒भा अ॒धि भू॒म्याम् ।
 ये सं॒या॒माः स॒मित॑य॒स्तेषु॑ चा॒रु वदे॑म ते ॥ ५६ ॥
 अ॒श्व इ॒व रजो॑ दु॒धुवे॒ वि तां॑ ज॒नान्य॑ आ॒क्षि॒यन्पृ॒थि॒वीं याद॑जायत ।
 म॒न्द्राये॑त्वंरी भु॒वन्स्य॑ गो॒पा वन॑स्पती॒नां गृ॒भिरो॑ष॒धीना॑म् ॥ ५७ ॥
 य॒व॒दामि॑ म॒धुम॑त्त॒व॒दामि॑ यदी॒क्षे त॒व॒नन्ति॑ मा ।
 त्वि॒षी॒मान॑स्मि जू॒ति॒मान॑वा॒न्यान्ह॑न्मि दो॒धतः ॥ ५८ ॥
 श॒न्ति॒वा सु॒रभिः॑ स्यो॒ना की॒लालो॑भी प॒य॒स्वती॑ ।
 भू॒मि॒रधि॑ ब्रवीतु मे पृ॒थि॒वी प॒य॒सा सह ॥ ५९ ॥
 या॒मन्वै॒च्छ॒द्विषा॑ वि॒श्वक॑र्मा॒न्तर॑ण॒वे रज॑सि प्रवि॒ष्टाम् ।
 भु॒जि॒ष्यं॑ पा॒चं नि॒हितं॑ गुहा यदा॒विर्भो॑गे अ॒भव॑न्मातृ॒मग्नः ॥ ६० ॥
 त्व॒र्म॒स्याव॑प॒नी ज॒नाना॑म॒दितिः॑ का॒मदु॒घा प॒प्र॒थाना॑ ।
 य॒त्त ज॒नं त॒त्त आ पू॑रयाति प्र॒जाप॑तिः प्रथ॒मजा॑ च॒तस्र॑ ॥ ६१ ॥
 उ॒प॒स्था॒स्ते अ॒नमी॑वा अ॒य॒क्ष्मा अ॒स्मभ्य॑ सन्तु पृ॒थि॒वि प्र॑सू॒ताः ।
 दी॒र्घं न॒ आ॒युः प्र॑तिबु॒ध्य॒माना॑ व॒यं तु॒भ्यं ब॒लि॒ह॒तः स्या॑म ॥ ६२ ॥
 भू॒मे मा॒त॒र्नि धे॒हि मा भ॑द्र॒या सु॑प्र॒ति॒ष्ठि॒तम् ।
 सं॒वि॒दाना॑ दि॒वा क॑वे श्रि॒यां मा धे॒हि भू॒त्याम् ॥ ६३ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽगुवाकः ॥

न॒ड॒मा रो॒ह न ते॒ अ॒त्र लो॒क इ॒दं सी॒सं भा॒ग॒धे॒यं त ए॒हि ।
 यो गो॒षु य॒क्ष्मः पु॒रुषे॑षु य॒क्ष्मस्ते॒न त्वं सा॑क॒र्मध॑रा॒इ प॑रे॒हि ॥ १ ॥
 अ॒ध॒शंस॑दुःशं॒साभ्यां॑ को॒णानु॑को॒णं च ।
 य॒क्ष्मं च॒ सर्वं॑ ते॒नेतो॑ मृत्युं च नि॒र॒जाम॑सि ॥ २ ॥
 नि॒रि॒तो मृत्युं॑ नि॒र्जृ॒तिं नि॒र॒राति॑म॒जाम॑सि ।

यो नो वेष्टि तमद्यमे अक्रव्याद्यमु द्विषस्तमु ते प्र सुवामसि ॥ ३ ॥

यद्यमिः क्रव्याद्यदि वा व्याध्य इमं गोष्ठं प्रविवेशान्योकाः ।

तं माषाज्यं कृत्वा प्र हिणोमि दूरं स गच्छत्वसुषदो ऽप्यमीन ॥ ४ ॥

यत्त्वा क्रुद्धाः प्रचकुर्मन्युना पुरुषे मृते ।

सुकल्पमये तत्त्वया पुनस्त्वोहीपयामसि ॥ ५ ॥

पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः पुनर्ब्रह्मा वसुनीतिरये ।

पुनस्त्वा ब्रह्मणस्पतिराधाहीर्धायुत्वाय शतशारदाय ॥ ६ ॥

यो अमिः क्रव्यात्प्रविवेश पश्यन्तिरं जातवेदसम् ।

तं हरामि पितृयज्ञाय दूरं स घमामन्था परमे सधस्थे ॥ ७ ॥

क्रव्यादममिं प्र हिणोमि दूरं यमराज्ञो गच्छतु रिप्रवाहः ।

इहायमितरो जातवेदा देवो देवेभ्यो हव्यं वहतु प्रजानन ॥ ८ ॥

क्रव्यादममिमिषितो हरामि जनान्दहन्तं वज्रेण मृत्युम् ।

नि तं शास्मि गार्हपत्येन के अपि भागो अस्तु ॥ ९ ॥

क्रव्यादममिं शशमानमुव पथिभिः पितृयज्ञैः ।

मा देवयानैः पुनरा गा अचैवैधि पितृषु जागृहि त्वम् ॥ १० ॥ (७)

समिन्धते संकसुको स्वस्तये शुद्धा भवन्तः शुचयः पावकाः ।

जहाति रिप्रमत्येन एति समिद्धो अमिः सुपुना पुनाति ॥ ११ ॥

देवो अमिः संकसुको दिवस्पृष्टान्यारुहत् ।

मुच्यमानो निरेनसो ऽमौगस्मौ अशस्त्याः ॥ १२ ॥

अस्मिन्नयं संकसुके अमी रिप्राणि मृज्महे ।

अभूम यज्ञियाः शुद्धाः प्र ए आयूषि तारिषत् ॥ १३ ॥

संकसुको विकसुको निर्जृथो यश्च निस्वरः ।

ते ते यक्ष्मं सवेदसो दूरादूरमनीनशम् ॥ १४ ॥

यो नो अश्वेषु वीरेषु यो नो गोष्वजाविषु ।

क्रव्यादं निर्णुदामसि यो अमिर्जनयोपनः ॥ १५ ॥

अन्येभ्यस्त्वा पुरुषेभ्यो गोभ्यो अश्वेभ्यस्त्वा ।

निःक्र॒थाद॑ नु॒दाम॑सि॒ यो अ॒यिर्जी॒वित॒योप॑नः ॥ १६ ॥

यस्मि॑न्दे॒वा अ॒मृज॑त॒ यस्मि॑न्मनु॒ष्या उ॒त ।

तस्मि॑न्धृ॒तस्ता॒वो मृ॒ष्टा त्वम॑पे॒ दिवं रु॒ह ॥ १७ ॥

समि॑द्धो अ॒ग्न आ॒हुत॑ स नो॒ माभ्य॑प॒क्रमीः ।

अ॒त्रैव दी॑दिहि॒ द्यवि॑ ज्योक्च॒ सूर्ये॑ ह॒शे ॥ १८ ॥

सी॒से सं॒कसु॑के च॒ यत् ।

अ॒थो क्ति॑मु॒पव॑र्हणे ॥ १९ ॥

सी॒से म॒लं सा॑दयि॒त्वा शी॒र्षे क्ति॑मु॒पव॑र्हणे ।

अ॒थ्याम॑सि॒कन्यां॑ मृ॒ष्टा शु॒द्धा भ॑वत॒ यज्ञि॒याः ॥ २० ॥ (८)

परं॑ मृ॒त्यो अ॒नु परे॑हि॒ पन्थां॑ यस्तं॒ एष इ॑तरो॒ देव॒याना॑त् ।

चक्षु॑ष्मते॒ शृण्व॑ते ते॒ ब्रवी॑मी॒हेमे वी॒रा ब॒हवो॑ भवन्तु ॥ २१ ॥

इ॒मे जी॒वा वि॒ मृतै॑राव॒वृच॑न्मू॒द्भद्रा॑ दे॒वहू॑तिर्नो॒ अ॒द्य ।

प्रा॒ज्णो अ॒गाम॑ नृ॒तये॑ ह॒साय॑ वि॒दथ॑मा॒ वदे॑म ॥ २२ ॥

इ॒मं जी॒वेभ्यः॑ परि॒धिं द॑धामि॒ गाद॑परो॒ अर्थ॑मे॒तम् ।

ए॒तं जी॒वन्तः॑ श॒रदः॑ पु॒रुची॑स्ति॒रो मृ॒त्युं द॑धतां॒ पर्व॑तेन ॥ २३ ॥

आ॒ रो॒हता॑यु॒र्जर॑सं॒ वृ॒णा॒ना अ॒नुपूर्॑व॒ यत॑माना॒ यति॑ स्थ ।

रा॒त्रस्त्व॑ष्टा सु॒जनि॑मा जी॒वना॑य ॥ २४ ॥

प॒थाहा॑न्यनुपूर्॒व भव॑नि सा॒कम् ।

प॒था न पूर्॑वम॒परो ज॑हा॒त्य वा॒ धात॑स॒धूष॑ क॒ल्पये॑षाम् ॥ २५ ॥

प्र॒श्म॒च॒ती री॑यते सं र॒भध्वं॑ वी॒रय॑ध्वं प्र॒ त॑रता॒ सखा॑यः ।

प्र॒चा ज॑हीत॒ ये अ॒स॒न्दुरे॑वा॒ अन॑मी॒वानु॑त्तरे॒माभि॑ वा॒जान् ॥ २६ ॥

प॒त्ति॒ष्ठता॑ प्र॒ त॑रता॒ सखा॑यो ऽश्म॒च॒ती न॑दी स्य॒न्दत॑ इ॒यम् ।

प्र॒चा ज॑हीत॒ ये अ॒स॒न्नशि॑वाः शि॒वान्त्सो॒नानु॑त्तरे॒माभि॑ वा॒जान् ॥ २७ ॥

अ॒ग्नि॒देवीं॑ व॒र्च॑स॒ आ र॑भध्वं शु॒द्धा भ॑वन्तः शु॒चयः॑ पा॒वकाः॑ ।

ति॒क्राम॑न्तो दुरि॒ता प॑दानि॒ शतं॑ हि॒माः स॑र्व॒वीरा॑ मदे॒म ॥ २८ ॥

दी॒चीनैः॑ प॒थिभि॑र्वायुम॒ग्निर॑ति॒क्राम॑न्तो ऽव॒रान्प॑रे॒भिः ।

चिः सप्त कृत्व ऋषयः परेता मृत्युं प्रत्यौहन्यदयोपनेन ॥ २९ ॥
 मृत्योः पदं योपयन्त एत द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ।
 आसीना मृत्युं नुदता सधस्थे ऽथ जीवासो विदथमा वदेम ॥ ३० ॥ (९)
 इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा सं स्पृशन्ताम् ।
 अनश्रवो अनमीवाः सुरत्ना आ रोहन्तु जनयो योनिमये ॥ ३१ ॥
 व्याकरोमि हविषाहमेतौ तौ ब्रह्मणा व्य१हं कल्पयामि ।
 स्वधां पितृभ्यो ॥ ३२ ॥
 यो नो अग्निः
 मय्यहं तं परि ॥ ३३ ॥

अपावृत्य गार्हपत्यान्क्रव्यादा प्रेतं दक्षिणा ।
 प्रियं पितृभ्य आत्मने ब्रह्मभ्यः कृणुता प्रियम् ॥ ३४ ॥
 द्विभागधनमादाय प्र क्षिणान्यवर्त्या ।
 अग्निः पुत्रस्य ज्येष्ठस्य यः क्रव्यादनिराहितः ॥ ३५ ॥
 यत्कृषते यद्वनुते यच्च वस्त्रेण विन्दते ।
 सर्वं मर्त्यस्य तन्नास्ति क्रव्याच्चेदनिराहितः ॥ ३६ ॥
 अयज्ञियो हतवर्चा भवति नैनेन हविरस्तवे ।
 छिनत्ति कृषा गोर्धनाद्यं क्रव्यादनुवर्तते ॥ ३७ ॥
 मुहुर्गृध्रैः प्र वदत्यार्तिं मर्त्यो नीत्य ।
 क्रव्याद्यानमिरन्ति कादनुविद्वाच्चितावति ॥ ३८ ॥
 यास्या गृहाः सं सृज्यन्ते स्त्रिया यन्म्रियते पतिः ।
 ब्रह्मैव विद्वानेथो३ यः क्रव्यादं निरादधत् ॥ ३९ ॥
 यद्रिपं शर्मलं चकृम यच्च दुष्कृतम् ।
 आपो मा तस्माद्बुभन्वयेः संकसुकाच्च यत् ॥ ४० ॥ (१०)
 ता अधरादुदीचीराववृचन्नजानतीः पथिभिर्देवयानैः ।
 पर्वतस्य वृषभस्याधि पृष्ठे नवाश्चरन्ति सरितः पुराणीः ॥ ४१ ॥
 अये अक्रव्यान्निः क्रव्यादं नुदा देवयजनं वह ॥ ४२ ॥

इमं क्रथ्यादा विवेशायं क्रथ्यादमन्त्रगात् ।

प्याघ्नौ कृत्वा नानानं तं हरामि शिवापरम् ॥ ४३ ॥

अन्तर्धिर्देवानां परिधिर्मनुष्याणाम् ।

अग्निर्गार्हपत्य उभयानन्तरा श्रितः ॥ ४४ ॥

जीवानामायुः प्र तिर त्वमग्ने पितॄणां लोकमपि गच्छन्तु ये मृताः ।

सुगार्हपत्यो वितपन्नरातिमुषामुषां श्रेयसीं धेस्यस्यै ॥ ४५ ॥

सर्वानग्ने सहमानः सपत्नानेषामूर्जं रयिमस्मासु धेहि ॥ ४६ ॥

इममिन्द्रं वह्निं पप्रिमन्वारभध्वं स वो निर्वक्षद्वुरितादवद्यात् ।

तेनाप हत शरुमापतन्तं तेन रुद्रस्य परि पातास्ताम् ॥ ४७ ॥

अनङ्गार्हं स्रवमन्वारभध्वं स वो निर्वक्षद्वुरितादवद्यात् ।

आ रोहत सवितुर्नावमेतां षड्भिरुर्वीभिरमन्तिं तरेम ॥ ४८ ॥

अहोरात्रे अत्रेधि बिभ्रत्क्षेम्यस्तिष्ठन्प्रतरणः सुवीरः ।

अनातुरान्सुमनसस्तल्प बिभ्रज्ज्योगेव नः पुरुषगन्धिरेधि ॥ ४९ ॥

ते देवेभ्य आ वृश्चन्ते पापं जीवन्ति सर्वदा ।

क्रथ्याद्यानमिरन्तिकार्दन्व इवानुवपते नडम् ॥ ५० ॥ (११)

ये ऽश्रद्धा धनकाम्यात्क्रथ्यादा समासन्ते ।

ते वा अन्येषां कुम्भीं पर्यादधति सर्वदा ॥ ५१ ॥

प्रेव पिपतिषति मनसा मुहुरा वर्तते पुनः ।

क्रथ्याद्यानमिरन्तिकार्दनुविद्धाच्चितावन्ति ॥ ५२ ॥

अविः कृष्णा भागधेयं पशूनां सीसं क्रथ्यादपि चन्द्रं तं आहुः ।

माषाः पिष्टा भागधेयं ते हव्यमरणयान्या गह्वरं सचस्व ॥ ५३ ॥

इषीकां जरतीमिष्ट्वा तिल्पिञ्जं दण्डनं नडम् ।

तमिन्द्र इध्मं कृत्वा यमस्याग्निं निरादधौ ॥ ५४ ॥

प्रत्यञ्चमर्कं प्रत्यर्पयित्वा प्रविद्वान्यन्यां वि ह्याविवेश ।

परामीषामसून्दिदेश दीर्घेणायुषा समिमान्सृजामि ॥ ५५ ॥ (१२)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

पुमान्युंसो ऽधि तिष्ठ चर्मेहि तच्च ह्यस्व यतमा प्रिया ते । ॥ ३ ॥
 यावन्तावये प्रथमं ॥ १ ॥
 तावद्वां चक्षुस्तति ।
 अपिः शरीरं सचते यदैधो ऽधा पक्कान्मिथुना सं भवाथः ॥ २ ॥
 समस्मिंस्लोके समु देवयाने सं स्मा समेतं यमराज्येषु ।
 पूतौ पविचैरुप तद्भयेषां यद्यद्रेतो अधि वां संबभूव ॥ ३ ॥
 आपस्पुचासो अभि सं विशध्वमिमं जीवं जीवधन्याः समेत्य ।
 तासां भजध्वममृतं पचति वां जनिची ॥ ४ ॥
 यं वां पिता पचति रेप्राक्षिर्मुक्त्यै शर्मलाञ्छ वाचः ।
 स औदनः शतधारः स्वर्गे उभे व्याप नभसी महित्वा ॥ ५ ॥
 उभे नभसी उभयांश्च लोकान्ये यज्वनामभिजिताः स्वर्गाः ।
 तेषां ज्योतिष्मान्मधुमान्यो अये तस्मिन्पुत्रैर्जरसि सं श्रयेषाम् ॥ ६ ॥
 प्राचींप्राचीं प्रदिशमा रभेषामेतं लोकं अहधानाः सचन्ते ।
 यद्वां पक्कं परिविष्टमग्नौ तस्य गुप्त्रये दंपती सं श्रयेषाम् ॥ ७ ॥
 दक्षिणां दिशमभि नक्षमाणी पर्यावर्तेषामभि पाचमेतत् ।
 तस्मिंश्चां यमः पितृभिः संविदानः पक्काय शर्म बहुलं नि यच्छात् ॥ ८ ॥
 प्रतीची दिशामियमिद्वरं यस्यां सोमो अधिपा मृडिता च ।
 तस्यां श्रयेषां सुकृतः सचेषामधा पक्कान्मिथुना सं भवाथः ॥ ९ ॥
 उत्तरं राष्ट्रं प्रजयोत्तरावहिशामुदीची कृणवन्नो अयम् ।
 पाङ्क्तं छन्दः पुरुषो बभूव विश्वैर्विश्वाङ्गैः सह सं भवेम ॥ १० ॥ (१३)
 ध्रुवेयं विराणनमो अस्त्वस्यै शिवा पुत्रेभ्य उत मह्यमस्तु ।
 सा नो देष्यदिते विश्ववार इर्य इव गोपा अभि रक्ष पक्कम् ॥ ११ ॥
 पितेव पुत्रानभि सं स्वजस्व नः शिवा नो वाता इह वान्तु भूमौ ।
 यमौदनं पचतो देवते इह तन्नस्तप उत सत्यं च वेत्तु ॥ १२ ॥
 यद्यत्कृष्णः शकुन एह गत्वा त्सरन्निषक्तं बिलं आससाद ।
 यद्वा दास्याऽर्द्धहस्ता समङ्गत उलूखलं मुसलं शुम्भतापः ॥ १३ ॥

उ॒ते॒व प्र॒भ्वी॒रु॒त सं॒मि॒ता॒स उ॒त शु॒क्राः शु॒च॒यश्च॒ामृ॒ता॒सः ।
 ता ओ॒द॒नं दंप॑ति॒भ्यां प्र॒शि॒ष्टा आपः॑ शि॒ष्ट॒न्तीः प॒च॒ता सु॒ना॒थाः ॥ २७ ॥
 सं॒ख्या॒ता स्तो॒काः पृ॒थि॒वीं सं॒च॒न्ते प्रा॒णा॒पा॒नैः सं॒मि॒ता ओष॑धी॒भिः ।
 अ॒सं॒ख्या॒ता ओ॒ष॒मा॒नाः सु॒व॒र्णाः सर्व॑ व्या॒पुः शु॒च॒यः शु॒चि॒त्व॒म् ॥ २८ ॥
 उ॒द्यो॒ध॒न्य॒भि व॑लान्ति त॒प्ताः फे॒न॒म॒स्य॒न्ति बहु॑लांश्च बि॒न्दून् ।
 योषे॑व ह॒ष्टा प॒ति॒मृ॒त्वि॒या ये॒तैस्त्वा॒ङ्गु॒लैर्भ॑वता स॒मा॒पः ॥ २९ ॥
 उ॒त्था॒प॒य सी॑द॒तो बु॒ध ए॒नान॑ङ्गि॒रा॒त्मा॒न॒म॒भि सं स्पृ॑श॒न्ता॒म् ।
 अ॒मा॒सि पा॒चैरु॑द॒कं यदे॒तन्मि॒तास्त्वा॒ङ्गु॒लाः प्र॒दि॒शो यदी॒माः ॥ ३० ॥ (१५)

॥ षड्विंशः प्रपाठकः ॥

प्र य॑च्छ॒ प॒शुं त्व॒रया॑ ह॒रौष॑महिंसन्त॒ ओष॑धी॒र्दान्तु॑ प॒र्व॒न् ।
 यासां॑ सोमः॒ परि॑ रा॒ज्यं ब॒भू॒वाम॑न्यु॒ता नो वी॒रु॒धो भ॑वन्तु ॥ ३१ ॥
 न॒वै ब॒
 तस्मि॑न्
 व॒न॒स्यां
 त्वष्ट्रे॑व
 ष॒ष्ठ्यां
 उपै॑नं जी॒वादि॑ तं स्व॒र्गं ग॑म॒यान्त॑म॒ग्नेः ॥ ३४ ॥
 ध॒र्ता ध्रि॑यस्व अ॒च्यु॒तं त्वा दे॒वता॑श्चाव॒यन्तु॑ ।
 तं त्वा दंप॑ती मु॒चावु॑द्वा॒सया॑तः पर्य॑मि॒धाना॑त् ॥ ३५ ॥
 स॒र्वान्स॑मा॒गा अभि॑जि : का॒माः स॑म॒तीतृ॑प॒स्तान् ।
 वि गा॑हे॒थामा॑य॒वनं च अ॒ध्यु॒द्धैर॑नम् ॥ ३६ ॥
 उप॑ स्तृणीहि प्र॒थः पा॒च॒म॒भि घा॑रयै॒तत् ।
 वा॒श्रेवो॑स्मा त॒रु॒णं दे॒वासो॑ अ॒भिहि॑ङ्कु॒णोत॑ ॥ ३७ ॥
 उ॒पा॒स्त॒रीर॑करो लो॒कमे॒तमु॑रुः प्र॒थ॒ता॒म॒स॒मः स्व॒र्गः ।
 तस्मि॑ं ह्य॒यातै॑ म॒हिषः सु॑प॒र्णो दे॒वा ए॒नं दे॒वता॑भ्यः प्र य॑च्छान् ॥ ३८ ॥
 यद्य॑ज्जा॒या प॑च॒ति त्व॒त्प॒रः प॒रः प॒ति॒र्वा जा॒ये त्व॒स्ति॒रः ।

तृजेथां सह वां तदस्तु संपादयन्तौ सह लोकमेकम् ॥ ३९ ॥
 तो अस्याः पृथिवीं सचन्ते अस्त्युचाः परि ये संबभूवुः ।
 तौ उप पाचेद्भूयेथां नाभिं जानानाः शिशवः समायान् ॥ ४० ॥ (१६)
 ता धारा मधुना प्रपीना घृतेन मिश्रा अमृतस्य नाभयः ।
 ता अव रुन्धे स्वर्गः षष्ठ्यां शरत्सु निधिपा अभीक्षात् ॥ ४१ ॥
 निधिपा अभ्येनमिद्धादनीश्वरा अभितः सन्तु येऽन्ये ।
 भिर्देसो निहितः स्वर्गस्त्रिभिः कारुडिस्त्रीन्स्वर्गानरुक्षत् ॥ ४२ ॥
 रक्षस्तपतु यद्विदेवं क्रष्यात्पिशाच इह मा प्र पास्त ।
 एनमप रुध्मो असदादित्या एनमङ्गिरसः सचन्ताम् ॥ ४३ ॥
 त्येभ्यो अङ्गिरोभ्यो मध्विदं घृतेन मिश्रं प्रति वेदयामि ।
 स्तौ ब्राह्मणस्यानिहत्येतं स्वर्गं सुकृतावपीतम् ॥ ४४ ॥
 तपमुत्तमं कारुडमस्य यस्मात्सोकात्परमेष्ठी समाप ।
 तञ्च सर्पिर्घृतवत्समङ्गेष भागो अङ्गिरसो नो अच ॥ ४५ ॥
 य च तपसे देवताभ्यो निधिं शैवधिं परि दत्त एतम् ।
 द्यूते ऽव गान्मा समित्यां मा सान्यस्मा उत्तृजता पुरा मत् ॥ ४६ ॥
 पंचाम्यहं ददामि ममेदु कर्मन्करुणे ऽधि जाया ।
 रो लोको अजनिष्ट पुत्रोऽङ्गारभेथां वय उत्तरावत् ॥ ४७ ॥
 त्विषमच नाधारो अस्ति न यन्मिचैः समममान एति ।
 पाचं निहितं न एतत्पक्कारं पक्कः पुनरा विशति ॥ ४८ ॥
 प्रियाणां कृण्वाम तमस्ते यन्तु यतमे विषन्ति ।
 द्वाचयोवय आयदेव पौरुषेयमप मृत्युं नुदन्तु ॥ ४९ ॥
 यो विदुरन्यो अन्यं य ओषधीः सचन्ते यश्च सिन्धून् ।
 तो देवा दिव्याऽतपन्ति हिरण्यं ज्योतिः पचन्तो बभूव ॥ ५० ॥ (१७)
 त्वां पुरुषे सं बभूवान्माः सर्वे पशवो ये अन्ये ।
 आत्मानं परि धापयाथो ऽमोतं वासो मुखमोदनस्य ॥ ५१ ॥
 षु वदा यत्समित्यां यद्वा वदा अनृतं वित्तकाम्या ।

समानं तन्तुमभि संवसानौ तस्मिन्सर्वं शर्मलं सादयायः ॥ ५२ ॥

गच्छ

पृष्ठो

॥ ५३ ॥

तच्च स्वर्गो बहुधा वि चक्रे यथा विद आत्मस्यवर्णाम् ।

अपाजैकृष्णां रुशतीं पुनानो या लोहिनी तां

॥

प्राच्यै त्वा दिशेऽग्रे ऽधिपतये ऽसिताय र

।

एतं परि दद्यस्तं नो गोपायतास्माकमैतोः ।

दिष्टं नो अच जरसे नि

परि णो ददान्

ह सं भवेम ॥ ५५ ॥

दक्षिणायै त्वा दिश इन्द्रायाधिपतये

एतं ० । ० ॥ ५६ ॥ प्रतीच्यै त्वा

रक्षिचे ऽन्नायेषुमते । एतं ० । ० ॥ ५७ ॥ उदीच्यै त्वा दिशे सोमा-

याधिपतये स्वजाय रक्षिचे ऽशन्या इषुमत्वे । एतं ० । ० ॥ ५८ ॥

ध्रुवायै त्वा दिशे विष्णवे ऽधिपतये कल्मार्षमीवाय रक्षिच ओषधीभ्य

इषुमतीभ्यः । एतं ० । ० ॥ ५९ ॥

ऊर्ध्वायै त्वा दिशे बृहस्पतये ऽधिपतये शिषाय रक्षिचे वर्धयेषुमते ।

एतं परि दद्यस्तं नो गोपायतास्माकमैतोः ।

दिष्टं नो अच जरसे नि नैषज्जरा मृत्यवे परि णो ददान्

अथ पक्वेन सह सं भवेम ॥ ६० ॥ (१८)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

ददामीत्येव

॥ ४ ॥

वशां ब्रह्मभ्यो

॥ १ ॥

प्रजया स वि क्रीणीति पशुभिश्चोप दस्यति ।

य आर्षेयेभ्यो याचश्चो देवानां गां न दित्सति ॥ २ ॥

कूटयास्य सं शीर्यन्ते ह्योणयो काटमर्दति ।

अथर्ववेद

३६

ए॒द्या द॒क्षन्ते गृ॒हाः का॒णया दी॒यते स्व॒म् ॥ ३ ॥

लो॒हि॒तो अ॒धि॒ष्ठा॒नाछ॒क्रो वि॒न्दति गो॒पति॒म् ।

या व॒शायाः सं॒वि॒द्यं दुर॒द्भा ह्यु॒च्यसे ॥ ४ ॥

शे॒रस्या

।।

ना॒म॒ना

॥ ५ ॥

अ॒स्या

षते ।

क्ष्मं कु॒र्व॒ज्ञात॒ मन्य॒त॒ क॒नायः कृ॒णुत॒ स्व॒म् ॥ ६ ॥

स्याः क॒स्मै चि॒ज्ञो॒गाय॒ बाला॒न्क॒श्चित्प्र॒कृ॒न्तति ।

१ः कि॒शोरा म्रिय॒न्ते व॒त्सांश्च॒ घातु॒को वृ॒कः ॥ ७ ॥

स्या गो॒प॒तौ स॒त्या लो॒म ध्वा॒ङ्को अ॒जी॒हि॒डत ।

१ः कु॒मारा म्रिय॒न्ते य॒क्ष्मो वि॒न्दत्य॒नाम॒नात् ॥ ८ ॥

स्याः प॒ल्पू॒लनं॒ शकृ॒द्दा॒सी स॒म॒स्य॒ति ।

तो ऽप॒रुषं जा॒यते त॒स्माद॒व्ये॒ष्य॒दे॒नसः ॥ ९ ॥

य॒मा॒नाभि जा॒यते

।

मा॒ङ्ग॒स॒भ्यो दे॒येषा

म् ॥ १० ॥ (१९)

ए॒नां व॒नि॒मा॒य॒न्ति

।

प्र॒ज्येयं तद॒ब्रु॒व॒न्य॒ए

१ ॥

आ॒र्षे॒ये॒भ्यो याच॑न्तो दे॒वानां॒ गां न दि॒त्स॒ति ।

स दे॒वेष॑ व॒क्षते ब्रा॒ह्म॒णानां॒ च म॒न्यवे ॥ १२ ॥

अ॒स्य

अ॒न्यामि॒च्छेत् तर्हि॒ सः ।

स्ते अ॒द॒क्षा पु॒रुषं॒ याचि॑तां च न दि॒त्स॒ति ॥ १३ ॥

त॒ शे॒व॒धि॒र्नि॒हि॒तो ब्रा॒ह्म॒णानां॒ तथा॒ व॒शा ।

मे॒तद॒द्या॒य॒न्ति॒ यस्मि॒न्क॒स्मिंश्च॒ जा॒यते ॥ १४ ॥

मे॒तद॒द्या॒य॒न्ति॒ यश्च॒शां ब्रा॒ह्म॒णा अ॒भि ।

नि॒ान॒न्य॒स्मिं जि॒नी॒यादे॒वास्या॒ नि॒रो॒ध॒नम् ॥ १५ ॥

दे॒वा चै॒हाय॒णाद॒वि॒ज्ञात॒गदा॒ स॒ती ।

व॒शं च॑ वि॒द्यान्ना॒रद॑ ब्रा॒ह्मणा॑स्तर्ह्ये॒षाः ॥ १६ ॥
 य ए॒नाम॑व॒शमा॑ह दे॒वानां॑ नि॒हितं॑ नि॒धिम् ।
 उ॒भौ तस्मै॑ भ॒वाश॑वौ प॒रि॒क्रम्ये॑षुम॒स्यतः॑ ॥ १७ ॥
 यो अ॒स्या ऊ॒धो न॑ वे॒दाधो॑ अ॒स्या स्त॑नानु॒त् ।
 उ॒भये॑नै॒वासै॑ दुः क॒वश॑म् ॥ १८ ॥
 दु॒रद॑भै॒नमा॑ श॒ये न॑ दि॒त्स॑ति ।
 नास्मै॑ का॒माः स॑म॒ध्यन्ते॑ या॒मद॑त्त्वा चि॒कीर्ष॑ति ॥ १९ ॥
 दे॒वा ब्रा॒ह्मण॑म् ।
 तेषां॑ गानु॒षः ॥ २० ॥ (२०)
 हे॒डं प॑शूनां न्येति ब्रा॒ह्मणे॑भ्यो ऽद॑द॒वश॑म् ।
 दे॒वानां॑ नि॒हितं॑ भा॒गं म॒र्त्यश्चे॒न्निप्रि॑यायते ॥ २१ ॥
 यद॒न्ये श॑तं याचै॒युर्ब्रा॑ह्म॒णा गो॑पतिं व॒शम् ।
 अ॒थैनां॑ दे॒वा अ॑ब्रुवन्ने॒वं ह॑ वि॒दुषो॑ व॒श ॥ २२ ॥
 य ए॒वं वि॒दुषे॑ ऽद॒त्त्वाथान्ये॑भ्यो ऽद॑द॒वश॑म् ।
 दु॒र्गा त॑स्मा अ॒धि॒ष्ठाने॑ पृथि॒वी स॒हदे॑वता ॥ २३ ॥
 दे॒वा व॒शम॑याच॒न्यस्मि॑न्नये अ॒जाय॑त ।
 ता॒मेतां॑ वि॒द्यान्ना॒रदः॑ स॒ह दे॒वैरु॑दाजत ॥ २४ ॥
 अ॒न॒पत्य॑म॒ल्प॑पशुं व॒श कृ॑णोति पू॒रुष॑म् ।
 ब्रा॒ह्मणे॑श्च याचि॒ताम॑थै॒नां नि॑प्रि॒याय॑ते ॥ २५ ॥
 अ॒पी॒षोमा॑भ्यां का॒माय॑ मि॒त्राय॑ व॒रुणाय॑ च ।
 तेभ्यो॑ याच॒न्ति ब्रा॑ह्म॒णास्ते॒ष्वा वृ॑श्चते ऽद॑दत् ॥ २६ ॥
 याव॑द॒स्या गो॑पति॒र्नोप॑शृणुया॒हचः॑ स्व॒यम् ।
 च॑रे॒दस्य॑ ताव॒ज्जोषु॑ नास्य॒ श्रुत्वा॑ गृ॒हे व॑शेत् ॥ २७ ॥
 यो अ॒स्या ऋ॒चं उप॑श्रुत्याथ गो॒ष्वची॑चरत् ।
 आ॒युश्च॑ तस्य भूतिं च दे॒वा वृ॑श्चन्ति ही॒डिताः॑ ॥ २८ ॥
 व॒श च॑रन्ती बहु॒धा दे॒वानां॑ नि॒हितो॑ नि॒धिः ।

आविष्कृणुष्व रूपाणि यदा स्याम जिघांसति ॥ २९ ॥

आविरात्मानं कृणुते यदा स्याम जिघांसति ।

अथो ह ब्रह्मभ्यो वशा याज्ज्याय कृणुते मनः ॥ ३० ॥ (२९)

मनसा सं कल्पयति तदेवो अपि गच्छति ।

ततो ह ब्रह्माणो वशामुपप्रयन्ति याचितुम् ॥ ३१ ॥

स्वधाकारेण पितृभ्यो यज्ञेन देवताभ्यः ।

दानेन राजन्यो वशाया मातुर्हेडं न गच्छति ॥ ३२ ॥

वशा माता राजन्यस्य तथा संभूतमयशः ।

तस्या प्रदीयते ॥ ३३ ॥

यथाज अयये ।

एवा ह ब्रह्मभ्यो वशामय आ वृक्षते ऽददत् ॥ ३४ ॥

पुरोडा गेके ऽस्मा उप तिष्ठति ।

सासौ प्रददुषे दुहे ॥ ३५ ॥

सर्वान्कामान्यमराज्ये वशा प्रददुषे दुहे ।

अथाहुर्नारकं लोकं निरुन्धानस्य याचिताम् ॥ ३६ ॥

प्रवीयमाना चरति क्रुद्धा गोपतये वशा ।

वेहतं मा मन्यमानो मृत्योः पाशेषु बध्यताम् ॥ ३७ ॥

यो वेहतं मन्यमानो ऽमा च पचते वशाम् ।

अयस्य पुषान्यौचांश्च याचयते बृहस्पतिः ॥ ३८ ॥

महदेषाव तपति चरन्ती गोषु गौरपि ।

अथो ह गोपतये वशाददुषे विषं दुहे ॥ ३९ ॥

प्रियं पशूनां भवति यद्ब्रह्मभ्यः प्रदीयते ।

अथो वशायास्तप्रियं यदेवचा हविः स्यात् ॥ ४० ॥ (२२)

या वशा उदकल्पयन् देवा यज्ञादुदेत्य ।

तासां विलिप्तं भीमामुदाकुरुत नारदः ॥ ४१ ॥

तां देवा अमीमांसन्त वशेयाऽमवशेति ।

ताम्रवीचरद एषा वशानीं वशतमेति ॥ ४२ ॥
 कति नु वशा नारद यास्त्वं वेत्थ मनुष्यजाः ।
 तास्त्वा पृच्छामि विद्वांसं कस्या नाक्षीयादब्राह्मणः ॥ ४३ ॥
 विलिप्ता बृहस्पते या च सूतवशा वशा ।
 तस्या नाक्षीयादब्राह्मणो य आशंसेत भूष्याम् ॥ ४४ ॥
 नमस्ते अस्तु नारदानुष्टु विदुषे वशा ।
 कतमासीं भीमतमा यामदत्वा पराभवेत् ॥ ४५ ॥
 विलिप्ती या बृहस्पते ऽथो सूतवशा वशा ।
 तस्या नाक्षीयादब्राह्मणो य आशंसेत भूष्याम् ॥ ४६ ॥
 चीणि वै वशाजातानि विलिप्ती सूतवशा वशा ।
 ताः प्र यच्छेद्ब्रह्मभ्यः सो ऽनामस्कः प्रजापतौ ॥ ४७ ॥
 एतद्धो ब्राह्मणा हविरिति मचीत याचितः ।
 वशां चेदेनं याचेयुर्या भीमाददुषो गृहे ॥ ४८ ॥
 देवा वशां पर्यवदन्न नो ऽदादिति हीडिताः ।
 स पराभवत् ॥ ४९ ॥
 इन्द्रेण याचितः ।
 तस्मात्तं देवा आगसो ऽवृश्चन्नहमुत्तरे ॥ ५० ॥
 ये वशाया अदानाय वदन्ति परिरापिणः ।
 इन्द्रस्य मन्यवे जाल्मा आ वृश्चन्ते अचिन्त्या ॥ ५१ ॥
 ये गोपतिं पराणीयाथाहुर्मा ददा इति ।
 रुद्रस्यास्तां ते हेतिं परि मन्यचिन्त्या ॥ ५२ ॥
 यदि हुतां यद्यहुताममा च पचते वशाम् ।
 देवान्सब्राह्मणानृत्वा जिहो लोकाच्चिर्ह्युच्छति ॥ ५३ ॥ (२३)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

(१) अमेण तपसा सृष्टा ब्रह्मणा वित्तं ऋते धिता ॥१॥ सत्ये-
नावृता श्रिया प्रावृता यशसा परीवृता ॥२॥ स्वधया परिहिता
अद्यया पर्यूढा दीक्षया गुप्ता यज्ञे प्रतिष्ठिता लोको निधनम् ॥३॥
ब्रह्म पदवायं ब्राह्मणो ऽधिपतिः ॥४॥ तामाददानस्य ब्रह्मगवीं
जिनतो ब्राह्मणं क्षत्रियस्य ॥५॥ अपं क्रामति सूनृता वीर्यं पुण्या
लक्ष्मीः ॥६॥ (२४)

(२) ओजश्च तेजश्च सहश्च बलं च वाक्चेन्द्रियं च श्रीश्च धर्मश्च ॥७॥
ब्रह्म च क्षत्रं च राष्ट्रं च विशश्च त्विषिश्च यशश्च वर्चश्च द्रविणं च ॥८॥
आयुश्च रूपं च नामं च कीर्तिश्च प्राणश्चापानश्च चक्षुश्च श्रोत्रं च ॥९॥
पर्यश्च रसश्चान्नं चान्नाद्यं च ऋतं च सत्यं चेष्टं च पूर्तिं च प्रजा च पश-
वश्च ॥१०॥ तानि सर्वाण्यपं क्रामन्ति ब्रह्मगवीमाददानस्य जि-
नतो ब्राह्मणं क्षत्रियस्य ॥११॥ (२५)

(३) सैषा भीमा ब्रह्मगव्यं घविषा साक्षात्कृत्या कूल्बजमावृता
॥१२॥ सर्वाण्यस्यां घोराणि सर्वे च मृत्यवः ॥१३॥ सर्वाण्यस्यां
क्रूराणि सर्वे पुरुषवधाः ॥१४॥ सा ब्रह्मज्यं देवपीयुं ब्रह्मगव्यादी-
यमाना मृत्योः पङ्क्तींश्च आ द्यति ॥१५॥

मेनिः शतवधा हि सा ब्रह्मज्यस्य क्षितिर्हि सा ॥१६॥

तस्माद्वै ब्राह्मणानां गौर्दुराधर्षा विजानता ॥१७॥

वज्रो धावन्ती वैश्वानर उद्धीता ॥१८॥ हेतिः शफानुत्सिदन्ती महा-
देवोऽपेक्षमाणा ॥१९॥ क्षुरपविरीक्षमाणा वाग्म्यमानाभि स्फूर्जति
॥२०॥ मृत्युर्हिङ्कृत्युः पुं यो देवः पुष्टं पर्यस्यन्ती ॥२१॥ सर्व-
ज्यानिः कर्णौ वरीवर्जयन्ती राजयक्ष्मो मेहन्ती ॥२२॥ मेनिर्देह्य-
माना शीर्षेः क्तिर्दुग्धा ॥२३॥ सेदिरूपतिष्ठन्ती मिथोयोधः परामृष्टा
॥२४॥ शरण्याऽमुखे ऽपिनश्यमाना ऋतिर्हन्यमाना ॥२५॥ अघ-

विषा निपतन्ती तमो निपतिता ॥ २६ ॥ अनुगच्छन्ती प्राणानुप
दासयति ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यस्य ॥ २७ ॥ (२६)

(४) वैरं विकृत्यमाना पौचाद्यं विभाज्यमाना ॥ २८ ॥ देवहे-
तिर्ह्रियमाणा व्यृद्धिर्हेता ॥ २९ ॥ पाप्माधिधीयमाना पारुष्यमवधी-
यमाना ॥ ३० ॥ विषं प्रयस्यन्ती तक्त्रा प्रयस्ता ॥ ३१ ॥ अघं पच्य-
माना दुष्वध्मं पक्त्रा ॥ ३२ ॥ मूलबर्हीणी पर्याक्रियमाणा स्थितिः
पर्याकृता ॥ ३३ ॥ असंज्ञा गन्धेन शुगुद्धियमाणाशीविष उद्धृता ॥ ३४ ॥
अभूतिरुपह्रियमाणा पराभूतिरुपहता ॥ ३५ ॥ शर्वः क्रुद्धः पिश्यमाना
शिमिदा पिशिता ॥ ३६ ॥ अवतिरिश्यमाना निर्चूर्तिरशिता ॥ ३७ ॥
अशिता लोकाच्छिनत्ति ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यमस्माच्चामुष्माच्च ॥ ३८ ॥ (२७)

(५) तस्या आहननं कृत्या मेनिराशसनं वलग-ऊर्बध्यम् ॥ ३९ ॥
अस्वगता परिहृता ॥ ४० ॥ अग्निः क्रव्याड्भूत्वा ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यं
प्रविश्यात्ति ॥ ४१ ॥ सर्वास्याङ्गा पर्वो मूलानि वृश्चति ॥ ४२ ॥
छिनत्त्यस्य पितृबन्धु परा भावयति मातृबन्धु ॥ ४३ ॥ विवाहां ज्ञा-
तीन्सर्वानपि क्षापयति ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यस्य क्षत्रियेणापुनर्दीयमाना
॥ ४४ ॥
करोत्यपरापरणो भवति क्षीयते
॥ ४५ ॥ क्षत्रियो गामादत्ते ॥ ४६ ॥ (२८)

(६) क्षिप्रं वै तस्याहनने गृध्राः कुर्वत ऐलवम् ॥ ४७ ॥
क्षिप्रं वै तस्यादहनं परि नृत्यन्ति केशिनीः ।
आम्नानाः पाणिनोरसि कुर्वाणाः पापमैलवम् ॥ ४८ ॥
क्षिप्रं वै तस्य वास्तुषु वृकाः कुर्वत ऐलवम् ॥ ४९ ॥
क्षिप्रं वै तस्य पृच्छन्ति यत्तदासीदिति नु तादिति ॥ ५० ॥
क्षिप्रं वै तस्य पृच्छन्ति यत्तदासीदिति नु तादिति ॥ ५१ ॥

अथर्ववेदे १२।५ ॥

से ब्रह्मज्यमुप दासय ॥ ५२ ॥
१ कृत्या कूल्बजमावृता ॥ ५३ ॥
ती ब्रह्मणो वज्रः ॥ ५४ ॥
वि धाव त्वम् ॥ ५५ ॥
वर्च इष्टं पूर्तं चाशिषः ॥ ५६ ॥
ताय लोकेऽमुष्मिन् यद्धसि ॥ ५७ ॥
राक्षसाभिशस्त्या ॥ ५८ ॥
पाघादघविषा भव ॥ ५९ ॥
१ ज्यस्य कृतागसो देवपीयोराधसः ॥ ६० ॥
तममिर्देहतु दुष्कृतम् ॥ ६१ ॥ (२९)

वृष दह प्र दह सं दह ॥ ६२ ॥
१ मूलादनुसंदह ॥ ६३ ॥
त्पापलोकान्परावतः ॥ ६४ ॥
१ योराधसः ॥ ६५ ॥
॥ ६६ ॥

१ न्धि त्वचमस्य वि वेष्टय ॥ ६८ ॥
१ स्त्रावान्यस्य सं वृह ॥ ६९ ॥
मज्जानमस्य निर्जहि ॥ ७० ॥
१ पर्वणि वि अथय ॥ ७१ ॥
१ दतामुदोषतु वायुरन्तरिक्षान्महतो वरिम्हः
न्योषतु ॥ ७३ ॥ (३०) ॥ ७२ ॥
॥ पञ्चमोऽनुवाकः ॥
१ सप्तविंशः प्रपाठकः ॥
दादशं वाख्यं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

उदेहि वाजिन्यो अस्व॑न्त॒रिदं॒ रा॒ष्ट्रं प्र वि॒श सूनृ॑तावत् । ॥ १ ॥
यो रोहि॑तो वि॒श्वमि॒दं ज॒जान॒ स त्वा॒ रा॒ष्ट्राय॒ सुभृ॑तं बिभर्तु ॥ १ ॥
उ॒वाज॒ आग॑न्यो अस्व॑न्त॒र्वि॒श आ रो॑ह त्वद्यो॒नयो याः ।
सोमं॑ दधानो ऽप ओष॑धीर्गा॒न्तुष्प॒दो द्वि॒पद् आ वे॑शयेह ॥ २ ॥
यू॒यमु॒या म॑रुतः पृ॒श्निमा॑तर॒ इन्द्रे॑ण यु॒जा प्र मृ॑णीत॒ श॒चून् ।
आ वो॒ रोहि॑तः शृ॒णव॑सु॒दानव॑स्त्रिष॒प्तासो॑ मरुतः स्वा॒दुसं॑मुदः ॥ ३ ॥
रुहो॑ ज॒नुषा॑मुपस्थम् ।
ता॒मि॒ह रा॒ष्ट्रमा॑हाः ॥ ४ ॥
आ॑ अभयं ते अभूत् ।
तस्मै॑ ते द्यावापृथि॒वी रे॒वती॑भिः का॒मं दु॒हाता॑मि॒ह श॒क्ररी॑भिः ॥ ५ ॥
रोहि॑तो द्यावापृथि॒वी ज॒जान॒ तच्च॒ तन्तुं॑ परमे॒ष्ठी त॑तान ।
तच्च॑ शि॒श्रिये॒ ऽज॒ एक॑पादो बले॒न ॥ ६ ॥
रोहि॑तो द्यावापृथि॒वी अ॒हं न॒ नाकः॑ ।
तेना॑न्तरि॒क्षं वि॑मि॒ता र॒जांसि॑ तेन॒ दे॒वा अ॒मृत॑म॒ब्रवि॑न्दन् ॥ ७ ॥
वि रोहि॑तो अ॒मृश॑द्वि॒श्वरूपं॑ स॒माकु॑र्वाणः प्र॒रुहो॑ रुहश्च ।
दि॒वै रु॒द्रा म॑ह॒ता म॑हि॒म्ना सं ते॑ रा॒ष्ट्रम॑नक्तु॒ पर्य॑सा
यास्ते॑ रुहः प्र॒रुहो॑ यास्त॑ आ॒रुहो॑ ।
तासां॑ ब्रह्म॒णा पर्य॑सा वावृ॒धानो॑ ।
॥ हि रोहि॑तस्य ॥ ९ ॥

। इहागुः ।

।भ्येतु रोहितः ॥१०॥ (१)

। जनयन्तुवा कविः ।

।सि प्रियाणि ॥ ११ ॥

३: सुवीरः ।

मे वीरपोषं च धेहि ॥१२

ब्रोजेण मनसा जुहोमि।

सामित्यै रोहयतु ॥१३॥

मेमान्यागुः ।

॥ १४ ॥

।तवेदः ।

रोहितो रेतसा सह ॥१५॥

।न्तरिक्षम् ।

॥ १६ ॥

।त्या नः सुशेवा ।

येपिरायुषा वर्चसा द-

धातु ॥ १७ ॥

रे ये संबभूवुः ।

। रोहित आयुषा वर्च-

सा दधातु ॥ १८ ॥

योनिषु प्रजाः ।

येहमायुषा वर्चसा द-

धामि ॥ १९ ॥

।हणावभि त्वा ।

त ॥ २० ॥ (२)

।सि रिणन्नपः ॥ २१ ॥

अनुव्रता रोहिणी रोहितस्य सूरिः सुवर्णा बृहती सुवर्चाः ।
तया वाजाचिह्नरूपां जयेम तया विश्वाः पृतना अभि धाम ॥ २२ ॥
इदं सदा रोहिणी रोहितस्यासौ पन्थाः पृषती येन याति ।
तां गन्धर्वाः कन्यपा उन्नयन्ति तां रक्षन्ति कवयो ऽप्रमादम् ॥ २३ ॥
सूर्यस्याश्वा हरयः केतुमन्तः सदा वहन्यमृताः सुखं रथम् ।
घृतपावा रोहितो भ्राजमानो दिवं देवः पृषतीमा विवेश ॥ २४ ॥
यो रोहितं धर्मिं परि सूर्यं बभूव ।
यो विष्टभाति पृथिवीं दिवं च तस्माद्देवा अधि सृष्टीः सृजन्ते ॥ २५ ॥
रोहितो दिवमारुहन्महतः पर्यणवात् । सर्वा रुरोह रोहितो रुहः ॥ २६ ॥
वि मिमीष्व पर्यस्वतीं घृताचीं देवानां धेनुरनपस्पृगेषा ।
इन्द्रः सोमं पिबतु क्षेमो अस्त्वमिः प्र स्तौतु वि मृधो नुदस्व ॥ २७ ॥
समिद्धो अमिः समिधानो घृतवृद्धो घृताहुतः ।
अभीषाड्विष्वाषाडमिः सपत्नान् हन्तु ये मम ॥ २८ ॥
हन्तव्येनाम दहत्वरियो नः पृतन्यति ।
क्रथादामिना वयं सपत्नान् दहामसि ॥ २९ ॥
अवाचीनानव जहीन्द्र वज्रेण बाहुमान् ।
अथा सपत्नान्मामकान्मेस्तेजोभिरादिषि ॥ ३० ॥ (३)
अग्ने सपत्नानधराव्यादयास्सद्यथया सजातमुत्पिपानं बृहस्पते ।
इन्द्राग्नी मित्रावरुणावधरे पद्यन्तामप्रतिमन्युयमानाः ॥ ३१ ॥
उद्यंस्त्वं देव सूर्य सपत्नानव मे जहि ।
अवैनानश्मना जहि ते यन्त्वधमं तमः ॥ ३२ ॥
वत्सो विराजो वृषभो मंतीनामा रुरोह शुक्रपृष्ठो ऽन्तरिक्षम् ।
घृतेनार्कमभ्यर्चन्ति वत्सं ब्रह्म सन्तं ब्रह्मणा वर्धयन्ति ॥ ३३ ॥
दिवं च रोह पृथिवीं च रोह राष्ट्रं च रोह द्रविणं च रोह ।
प्रजां च रोहामृतं च रोह रोहितेन तन्वं सं स्पृशस्व ॥ ३४ ॥
ये देवा राष्ट्रभृतो ऽभितो यन्ति सूर्यम् ।

तैष्टे रोहितः संविदानो राष्ट्रं दधानु सुमनस्यमानः ॥ ३५ ॥

उत्था यज्ञा ब्रह्मपूता वहन्यध्वगतो हरयस्त्वा वहन्ति ।

से ऽर्णवम् ॥ ३६ ॥

रोहिते द्यावापृथिवी :

गोजिति संधनाजिति ।

सहस्रं यस्य जनिमानि सप्त च वाचय त नाभं भुवनस्याधि मज्जनि ॥ ३७ ॥

यशा यासि प्रदिशो दिशश्च यशाः पशूनामुत चर्षणीनाम् ।

यशाः पृथिव्या अदित्या उपस्थे ऽहं भूयासं सवितेव चारुः ॥ ३८ ॥

अमुच सन्निह वेत्थेतः संस्तानि पश्यसि ।

इतः पश्यन्ति रोचनं दिवि सूर्यं विपश्चितम् ॥ ३९ ॥

देवो देवान्मर्चयस्यन्तश्चरस्यर्णवे ।

समानमग्निमिन्धते तं विदुः कवयः परे ॥ ४० ॥ (४)

अवः परेण पर एनावरेण पदा वत्सं बिभ्रती गौरुदस्थात् ।

सा कट्टीची कं स्विदर्थं परागान्कं स्विस्तूते नहि यूथे अस्मिन् ॥ ४१ ॥

एकपदी द्विपदी सा चतुष्पद्यष्टापदी नवपदी बभूवुषी ।

सहस्राक्षरा भुवनस्य पङ्क्तिस्तस्याः समुद्रा अधि वि क्षरन्ति ॥ ४२ ॥

आरोहन्ध्याममृतः प्राव मे वचः ।

उत्था यज्ञा ब्रह्मपूता वहन्यध्वगतो हरयस्त्वा वहन्ति ॥ ४३ ॥

वेद तत्ते अमर्त्यं यत्त आक्रमणं दिवि । यत्ते सधस्थं परमे ध्योमन् ॥ ४४ ॥

सूर्यो द्यां सूर्यः पृथिवीं सूर्य आपो ऽति पश्यति ।

सूर्यो भूतस्थेकं चक्षुरा रुरोह दिवं महीम् ॥ ४५ ॥

उवीरासन्यरिधयो वेदिर्भूमिरकल्पत ।

तचैतावमी आधत्त हिमं ग्रंसं च रोहितः ॥ ४६ ॥

हिमं ग्रंसं चाधाय यूपांकृत्वा पर्वतान् ।

वर्षाज्यावमी ईजाते रोहितस्य स्वर्विदः ॥ ४७ ॥

स्वर्विदो रोहितस्य ब्रह्मणामिः समिध्यते ।

तस्माद्भुसस्तस्माद्धिमस्तस्माद्यज्ञो ऽजायत ॥ ४८ ॥

ब्रह्मणा॒मी वा॒वृधा॒नौ ब्रह्म॑वृद्धौ ब्रह्मा॒हुतौ ।
 ब्रह्मे॒ष्टाव॒मी ई॒जाते॒ रोहि॑तस्य स्व॒र्विदः॑ ॥ ४९ ॥
 सत्ये॒ अन्यः॑ समा॒हितो ऽप्स्व॑न्यः समि॒ध्यते ।
 ब्रह्मे॒ष्टाव॒मी ई॒जाते॒ रोहि॑तस्य स्व॒र्विदः॑ ॥ ५० ॥ (५)
 यं वा॒तः परि॑शु॒भति॑ यं वे॒न्द्रो ब्रह्म॑णस्पतिः ।
 ब्रह्मे॒ष्टाव॒मी ई॒जाते॒ रोहि॑तस्य स्व॒र्विदः॑ ॥ ५१ ॥
 वेदिं॑ भूमिं कल्पयित्वा दि॒वं कृ॒त्वा दक्षि॑णाम् ।
 ग्र॒सं तद॒ग्निं कृ॒त्वा च॒कार॒ विश्व॑मात्म॒न् च॒र्षेणा॒ज्येन॑ रोहि॒तः ॥ ५२ ॥
 वर्ष॑माज्यं ग्र॒सो अ॒ग्निर्वेदि॑र्भ॒मिर॑कल्पत ।
 प्र॒कल्प॑यत् ॥ ५३ ॥
 भूमि॑मब्रवीत् ।
 त्वयी॒दं सर्वं॑ जायतां य॒ज्ञतं॑ य॒ज्ञा भा॒व्यम् ॥ ५४ ॥
 स य॒ज्ञः प्र॒थमो॑ भूतो भ॒व्यो अजा॑यत ।
 तस्मा॑द् ज॒ज्ञ इ॒दं सर्वं॑ यत्किं चे॒दं वि॒रोच॑ते रोहि॒तेन॑ च॒षिणा॑भूतम् ॥ ५५ ॥
 य॒ज्ञ गां प॒दा स्फु॑रति॒ प्रत्य॑ङ् सूर्ये॒ च मे॒रुति॑ ।
 तस्य॑ वृ॒क्षामि॒ ते मूलं॑ न छायां क॒रवो॑ ऽपरम् ॥ ५६ ॥
 यो मा॑भि॒क्षाय॑मत्येषि मां चा॒ग्निं चा॒न्तरा॑ ।
 तस्य॑ वृ॒क्षामि॒ ते मूलं॑ न छायां क॒रवो॑ ऽपरम् ॥ ५७ ॥
 यो अ॒द्य दे॒व सूर्य॑ त्वां च मां चा॒न्तरा॑यति ।
 दु॒ष्वाभ्यं॑ तस्मिं॒ छम॑लं दु॒रितानि॑ च मृ॒ज्महे ॥ ५८ ॥
 मा प्र॑ गा॒म प॒थो व॒यं मा य॒ज्ञादि॑न्द्र सो॒मिनः॑ । मा॒न्त स्यु॑र्नो अ॒रात॑यः ॥ ५९ ॥
 यो य॒ज्ञस्य॑ प्र॒साध॑न॒स्तनु॑र्दे॒वेष्वा॑ततः । तमा॑हु॒तम॑शीमहि ॥ ६० ॥ (६)
 ॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

उ॒दस्य॑ के॒तवो॑ दि॒वि शु॒क्रा भा॑जन्त ई॒रते॑ ।
 आ॒दि॒त्यस्य॑ नृ॒चक्ष॑सो म॒हिष॑तस्य मी॒दुषः॑ ॥ १ ॥

॥ २ ॥

। प्रज्ञानां स्वरयन्तमर्चिषा सुपक्षमाशुं पतयन्तमर्णवे ।
 ।म सूर्ये भुवनस्य गोषां यो रश्मिभिर्दिशं आभाति सर्वाः ॥ २ ॥
 इ प्रत्यङ् स्वधया यासि शीभं नानारूपे अहनी कर्षि मायया ।
 देव्य महि तस्ते महि श्रवो यदेको विश्वं परि भूम जायसे ॥ ३ ॥
 श्रितं तरणिं भाजमानं वहन्ति यं हरितः सप्त बह्नीः ।
 द्यमर्चिर्दिवमुच्चिनाय तं त्वा पश्यन्ति परियान्तमाजिम ॥ ४ ॥
 वा दभन्परियान्तमा अति याहि शीभम् ।
 च सूर्ये पृथिवीं च श्रमिमानो यदेषि ॥ ५ ॥
 त ते सूर्ये चरसे रथाय येनोभावन्तौ परियासि सद्यः ।
 वहन्ति हरितो वहिष्ठाः शतमश्वो यदि वा सप्त बह्नीः ॥ ६ ॥
 सूर्ये रथमंशुमनं स्योनं सुवह्मिधि तिष्ठ वाजिनम् ।
 वहन्ति हरितो वहिष्ठाः शतमश्वो यदि वा सप्त बह्नीः ॥ ७ ॥
 सूर्यो हरितो यातवे रथे हिरण्यत्वचसो बृहतीरयुक्त ।
 चि शुक्रो रजसः परस्ताद्विधूय देवस्तमो दिवमारुहत् ॥ ८ ॥
 तुना बृहता देव ऽभि ज्योतिरश्नैत् ।
 : सुपर्णैः स वीरो व्यख्यददितेः पुत्रो भुवनानि विश्वा ॥ ९ ॥
 उद्यच्चामीना तनुषे विश्वा रूपाणि पुष्यसि ।
 समुद्रौ क्रतुना वि भासि सर्वाँल्लोकान्परिभूर्भाजमानः ॥ १० ॥ (७)
 परं चरतो माययैती शिशू क्रीडन्तौ परि यातो अर्णवम् ।
 न्यो भुवना विचष्टे हैरण्यैरन्यं हरितो वहन्ति ॥ ११ ॥
 दिवि त्वार्धिरधारयत्सूर्ये मासाय कर्तवे ।
 स ऽपि सुधृतस्तपस्विश्वा भूतावचाकशत् ॥ १२ ॥
 उभावन्तौ समर्षसि वत्सः संमातराविव ।
 नचेत्तदितः पुरा ब्रह्म देवा अमी विदुः ॥ १३ ॥
 यत्समुद्रमनु श्रितं तत्सिषासति सूर्यः ।
 अश्वस्य विततो महान्पूर्वश्चापरश्च यः ॥ १४ ॥

तं समाप्नोति जूतिभिस्ततो नाप चिकित्सति ।

तेनामृतस्य भक्षं देवानां नाव रुन्धते ॥ १५ ॥

उदु त्वं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । हृशे विश्वाय सूर्यम् ॥ १६ ॥

अप ते तायवो यथा नक्षत्रा यन्यक्तभिः । सुराय विश्वचक्षसे ॥ १७ ॥

वि द्यामेषि रजस्पृष्टहर्मिमानो अकुभिः । पश्यं जन्मानि सूर्ये ॥ २२ ॥

सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्ये । शोचिष्केशं विचक्ष्णम् ॥ २३ ॥

अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः सूरौ रथस्य नभ्यः । ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः ॥ २४ ॥

रोहितो दिवमारुहत्तपसा तपस्वी ।

स योनिमैति स उ जायते पुनः स देवानामधिपतिर्बभूव ॥ २५ ॥

यो विश्वचर्षणिरुत विश्वतोमुखो यो विश्वतस्पाणिरुत विश्वतस्पृथः ।

सं बाहुभ्यां भरति सं पतचैर्द्यावापृथिवी जनयन्देव एकः ॥ २६ ॥

यो वि चक्रमे द्विपात्त्रिपादमभ्येति पश्चात् ।

भूयो वि चक्रमे त एकपदस्तत्त्वं समासते ॥ २७ ॥

अतन्द्रो यास्यन्हरितो यदास्थाह्वे रूपे कृणुते रोचमानः ।

केतुमानुद्यन्सहमानो रजांसि विश्वा आदित्य प्रवतो वि भांसि ॥ २८ ॥

बणमहो अ

असि ।

महांस्ते मह

महो असि ॥ २९ ॥

रोचसे दिवि रोचसे

। रोचसे रोचसे अप्सवन्तः ।

उभा संमुद्रौ रुच्या व्यापिथ

। र्जित ॥ ३० ॥ (९)

अर्वाङ् परस्तात्प्रयतो व्यध

ः ।

। धितिष्ठन् केतुना सहते विश्वमेजत् ॥ ३१ ॥

ः सुपर्णे आरोचयन्नोदसी अन्नरिक्षम् ।

अ॒हो॒रा॒त्रे परि॒ सूर्ये॒ वसा॒ने प्रा॒स्य वि॒श्वे ति॒रतो॒ वी॒र्याणि ॥ ३२ ॥
ति॒ग्मो वि॒भ्राज॑न्त॒र्च॑ शि॒शानो ऽर॑ग॒मासः प्र॒वतो॒ ररा॑णः ।

वि॒श्वे आ॒स्था॒त्रदि॒शः क॒ल्प॒मानः ॥ ३३ ॥

आ॒न्त्रदि॒शः सूर्ये॒ उ॒द्यन् ।

दि॒वा॒करो ऽति॒ द्यु॒क्षे॒स्तमांसि॒ विश्वा॑ता॒रीदु॒रितानि॑ शु॒क्रः ॥ ३४ ॥

मि॒त्रस्य॒ वरु॑णस्या॒ग्नेः ।

सूर्ये॒ आ॒त्मा ज॑ग॒स्त॒स्थुष॑श्च ॥ ३५ ॥

दि॒व॒स्तर॑णिं भा॒ज॒मानम् ।

प॒थ्याम॒ त्वा स॒वि॒तारं॒ यमा॑हुर॒जस्रं॒ ज्योति॑र्यद॒विन्द॒दधिः ॥ ३६ ॥

दि॒व॒स्पृ॒ष्टे धा॒व॒मानं॒ सु॒पर्णे॑मदि॒त्याः पु॒षं ना॒थका॑म॒ उप॑ या॒मि भी॑तः ।

स नः॑ सूर्ये॒ प्र ति॑र दी॒र्घमा॑यु॒र्मा रि॒षाम॒ सुम॑तौ ते॒ स्याम ॥ ३७ ॥

सह॒स्रा॒ह्व्यं वि॒यता॑वस्य॒ पक्षी॑ हरे॒र्हिस्य॒ पत॑तः स्व॒र्गम् ।

स दे॒वान्सर्व॑ानुर॒स्युप॑दद्य॒ संप॒थ्य॒न्याति॒ भुव॑नानि॒ विश्वा ॥ ३८ ॥

रोहि॑तः का॒लो अ॒भव॒द्रोहि॑तो ऽयं प्र॒जाप॑तिः ।

रोहि॑तो य॒ज्ञानां॒ मुखं॒ रोहि॑तः स्व॒राभ॑रत ॥ ३९ ॥

रोहि॑तो लो॒को अ॒भव॒द्रोहि॑तो ऽत्य॑तप॒द्भि॒वम् ।

रोहि॑तो र॒श्मि

॥ ४० ॥ (१०)

सर्वा॑ दि॒शः

वि र॑क्षति ॥ ४१ ॥

। रू॒पे कृ॑णुते रोच॒मानः ।

। त्वतो॒ लोकान॑भि यद्वि॒भाति ॥ ४२ ॥

अ॒भ्य॒न्यदे॑ति॒ पर्य॑न्यद॒स्यते ऽहो॑रा॒त्राभ्यां॒ म॒हिषः॒ कल्प॑मानः ।

सूर्ये॒ वयं॒ रज॑सि स्त्रि॒यन्तं॒ गातु॑विदं॒ हवाम॑हे नाध॒मानाः ॥ ४३ ॥

म॒हिषो॒ नाध॑मानस्य॒ गातु॑रद॒भ्यच॑क्षुः परि॒ विश्वं॒ बभू॑व ।

यन्सु॑विद॒न्नो यज॑न् इदं शृ॒णोतु॒ यद॑हं ब्रवी॒मि ॥ ४४ ॥

पर्य॑स्य म॒हिमा॒ पृथि॑वीं स॒मुद्रं॒ ज्योति॑षा वि॒भ्राज॑न्परि॒ द्याम॑न्तरि॒क्षम् ।

सर्वे संपश्यन्सुविद्वो यजन् इदं शृणोतु यदहं ब्रवीमि ॥ ४५ ॥
अबोध्यमिः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवायतीमुषासम् ।
यद्वा इव प्र वयामुज्जिहानाः प्र भानवः सिंस्रते नाकमछ ॥ ४६ ॥ (११)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

य इमे द्यावापृथिवी जजान यो द्रापि कृत्वा भुवनानि वस्ते । ॥ ३ ॥
यस्मिन् क्षियन्ति प्रदिशः षडुर्वीर्याः पतंगो अनु विचाकशीति ।
तस्य देवस्य कुड्यस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद्वेपय रोहितं प्र क्षिणीहि ब्रह्मज्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥ १ ॥
यस्माद्वाता चतुथा पवन्ते यस्मात्समुद्रा अधि विक्षरन्ति ।
तस्य देवस्य ° पाशान् ॥ २ ॥
यो मारयति प्राणयति यस्मात्प्राणन्ति भुवनानि विश्वा । तस्य ° ॥ ३ ॥
यः प्राणेन द्यावापृथिवी तर्पयत्यपानेन समुद्रस्य जठरं यः पिपति । तस्य ° ॥ ४ ॥
यस्मिन्निराट् परमेष्ठी प्रजापतिरभिवैश्वानरः सह पइत्या श्रितः ।
यः परस्य प्राणं परमस्य तेज आददे । तस्य ° ॥ ५ ॥
यस्मिन्षडुर्वीः पञ्च दिशो अधि श्रिताश्चतस्र आपो यज्ञस्य च यो ऽक्षराः ।
यो अन्तरा रोदसी कुड्यश्चक्षुषैक्षत । तस्य ° ॥ ६ ॥
यो अन्नादो अन्नपतिर्बभूव ब्रह्मणस्पतिरुत यः ।
भूतो भविष्यद्भुवनस्य यस्पतिः । तस्य ° ॥ ७ ॥
अहोरात्रैर्विमितं त्रिंशदङ्गं चयोदशं मासं यो निर्मिमीते । तस्य ° ॥ ८ ॥
कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतन्ति ।
त आववृचन्तसर्दनाहतस्य । तस्य ° ॥ ९ ॥
यस्ते चन्द्रं कश्यप रोचनावद्यत्संहितं पुष्कलं चिचभानु ।
यस्मिन्सूर्या आर्षिताः सप्त साकम् । तस्य ° ॥ १० ॥ (१२)
बृहदेनमनु वस्ते पुरस्तादथन्तरं प्रति गृह्णाति पश्चात् ।
ज्योतिर्वसाने सदमप्रमादम् । तस्य ° ॥ ११ ॥

१३ । ३ ॥

सबले सध्रीधी ।

देवाः । तस्य० ॥ १२ ॥

भवति प्रातरुद्यन् ।

इन्द्रो भूत्वा तपति मध्यतो दि-
वम् । तस्य० ॥ १३ ॥

स्य पततः स्वर्गम् ।

ते भुवनानि विश्वा । तस्य० ॥ १४ ॥

पुरुशाको अग्निः ।

जजान । तस्य० ॥ १५ ॥

व वर्चसा भार्जमानम् ।

वर्णेः पटैर्वि भाति । तस्य० ॥ १६ ॥

न बहवो बन्ति प्रजानन्तः ।

वि भाति । तस्य० ॥ १७ ॥

बहति सप्तनामा ।

भुवनाधि तस्युः । तस्य० ॥ १८ ॥

देवानां जनिता मतीनाम् ।

इशः पवते मातरिश्वा । तस्य० ॥ १९ ॥

गीयन्त्याममृतस्य गर्भे ।

तस्य० ॥ २० ॥ (१३)

जांसि दिवो अङ्ग तिस्रः ।

नां जनिमानि विद्म । तस्य० ॥ २१ ॥

मुद्रमदधादन्तरिक्षे । तस्य० ॥ २२ ॥

मेघ उदरोचया दिवि ।

हेतमजनयन्त देवाः । तस्य० ॥ २३ ॥

तते प्रशिषं यस्य देवाः ।

यश्चतुष्पदः । तस्य० ॥ २४ ॥

एकपाद्विपदो भूयो वि चक्रमे द्विपाच्चिपादमभ्येति पश्चात् ।
 चतुष्पाच्चक्रे द्विपदामभिस्वरे संप्रत्यन्यङ्गतिमुपतिष्ठमानः ।
 तस्य देवस्य क्रुद्धस्त्वैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
 उवैपय रोहितं प्र क्षिप्सीहि ब्रह्मज्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥ २५ ॥
 कृष्णायाः पुत्रो अर्जुनो रात्र्या वत्सो ऽजायत ।
 स ह ग्रामधि रोहति रूहो रूरोह रोहितः ॥ २६ ॥ (१४)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

(१) स एति सविता स्वर्दिवस्पृष्टे ऽवचाकश्व ॥ १ ॥

॥ ४ ॥

रग्मिभिर्नभ आभृतं महेन्द्र एत्यावृतः ॥ २ ॥

स धाता स विधर्ता स वायुर्नभ उद्धृतम् ॥ ३ ॥

सो ऽर्यमा स वरुणः स रुद्रः स महादेवः ॥ ४ ॥

सो अग्निः स उ सूर्यः स उ एव महायमः ॥ ५ ॥

तं वत्सा उप तिष्ठन्येकशीर्षाणो युता दश ॥ ६ ॥

पश्चात्प्राञ्च अ तच्चन्ति यदुदेति वि भासति ॥ ७ ॥

तस्यैष मारुतो गणः स एति शिक्वाकृतः ॥ ८ ॥

रग्मिभिर्नभ आभृतं महेन्द्र एत्यावृतः ॥ ९ ॥

तस्येमे नव कोशा विहम्भा नवधा हिताः ॥ १० ॥

स प्रजाभ्यो वि पश्यति यच्च प्राणति यच्च न ॥ ११ ॥

तमिदं निर्गतं सहः स एष एक एकवृदेक एव ॥ १२ ॥

एते अस्मिन् देवा एकवृत्तो भवन्ति ॥ १३ ॥ (१५)

(२) कीर्तिश्च यश्च्याम्भश्च नभश्च ब्राह्मणवर्चसं चान्नं चान्नाह्नं च ॥ १४ ॥

य एतं देवमेकवृत्तं वेद ॥ १५ ॥

न द्वितीयो न तृतीयश्चतुर्थो नाप्युच्यते ॥ १६ ॥

न पञ्चसो न षष्ठः सप्तसो नाप्युच्यते ॥ १७ ॥

नाष्टमो न नवमो दशमो नार्ण्यच्यते ॥ १८ ॥
 स सर्वस्मै वि पश्यति यच्च प्राणति यच्च न ॥ १९ ॥
 तमिदं निगतं सहः स एष एक एकवृदेक एव ॥ २० ॥
 सर्वे अस्मिन्देवा एकवृत्तो भवन्ति ॥ २१ ॥ (१६)

(३) ब्रह्म च तपश्च कीर्तिश्च यशश्चाम्भश्च नभश्च ब्राह्मणवर्चसं चान्नं
 चान्नाद्यं च ॥ २२ ॥

भूतं च भयं च अद्वा च रुचिश्च स्वर्गश्च स्वधा च ॥ २३ ॥
 य एतं देवमेकवृत्तं वेद ॥ २४ ॥
 स एव मृत्युः सोऽमृतं सोऽभ्वं स रक्षः ॥ २५ ॥
 स रुद्रो वसुवर्निर्वसुदेव्ये नमोवाके वषट्कारो ऽनु संहितः ॥ २६ ॥
 तस्येमे सर्वे यातव उप प्रशिष्यमासते ॥ २७ ॥
 तस्यामू सर्वा नक्षत्रा वशे चन्द्रमसा सह ॥ २८ ॥ (१७)

(४) स वा अहो ऽजायत तस्मादहरजायत ॥ २९ ॥
 स वै रात्र्या अजायत तस्माद्रात्रिरजायत ॥ ३० ॥
 स वा अन्तरिक्षादजायत तस्मादन्तरिक्षमजायत ॥ ३१ ॥
 स वै वायोरजायत तस्माद्वायुरजायत ॥ ३२ ॥
 स वै दिवो ऽजायत तस्माद्दिव्यैरजायत ॥ ३३ ॥
 स वै दिग्भ्यो ऽजायत तस्माद्दिशो ऽजायन्त ॥ ३४ ॥
 स वै भूमेरजायत तस्माद्भूमिरजायत ॥ ३५ ॥
 स वा अमेरजायत तस्मादमिरजायत ॥ ३६ ॥
 स वा अहो ऽजायत तस्मादापो ऽजायन्त ॥ ३७ ॥
 स वा अग्नेर्जायत तस्मादग्नेर्जायन्त ॥ ३८ ॥
 स वै यज्ञादजायत तस्माद्यज्ञो ऽजायत ॥ ३९ ॥
 स यज्ञस्तस्य यज्ञः स यज्ञस्य शिरस्कृतम् ॥ ४० ॥

स स्तनयति स वि द्योतते स उ अश्मानमस्यति ॥ ४१ ॥
 पापाय वा भद्राय वा पुरुषायासुराय वा ॥ ४२ ॥
 यज्ञा कृणोष्योषधीर्यज्ञा वर्षसि भद्रया यज्ञा जन्यमवीवृधः ॥ ४३ ॥
 तावांस्ते मघवन्महिमोपो ते तवः शतम् ॥ ४४ ॥
 उपो ते बद्धे बद्धानि यदि वासि न्यर्बुदम् ॥ ४५ ॥ (१८)

(५) भूयानिन्द्रो नमुराष्ट्र ॥ ४६ ॥
 भूयानरात्याः शच्याः भूः प्रभूरिति त्वोपास्महे
 वयम् ॥ ४७ ॥

नमस्ते अस्तु पश्यत पश्य मा पश्यत ॥ ४८ ॥
 अन्नाद्येन यशसा तेजसा ब्राह्मणवर्चसेन ॥ ४९ ॥
 अम्भो अमो महः सह इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५० ॥
 अम्भो अरुणं रजतं रजः सह इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५१ ॥ (१९)

(६) उरुः पृथुः सुभूर्भुव इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५२ ॥
 प्रथो वरो व्यचो लोक इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५३ ॥
 भवद्भसुरिदद्भसुः त्वोपास्महे वयम् ॥ ५४ ॥
 नमस्ते अस्तु पश्यत पश्य मा पश्यत ॥ ५५ ॥
 अन्नाद्येन यशसा तेजसा ब्राह्मणवर्चसेन ॥ ५६ ॥ (२०)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ अष्टाविंशः प्रपाठकः ॥

॥ चतुर्दशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

सत्वेनोत्तमिता भूति द्यौः ।
 ऋतेनादित्यास्तिष्ठन्ति ऋषितः ॥ १ ॥
 सोमेनादित्या बलिमः सोमेन पृथिवी मही ।
 अथो नक्षत्राणामेषामुषस्ये सोम अहितः ॥ २ ॥
 सोमं मन्यते पपिवान्यत्संधिषन्त्योषधिम् ।
 सोमं यं ब्रह्माणो विदुर्न तस्याश्नाति पार्थिवः ॥ ३ ॥
 यत्त्वा सोमं प्रपिबन्ति तत्त आ ध्यायसे पुनः ।
 वायुः सोमस्य रक्षिता समाना मास अकृतिः ॥ ४ ॥
 आहविधानैर्गुपितो बह्वैः सोम रक्षितः ।
 याव्णामिहृषन्तिष्ठसि न ते अश्नाति पार्थिवः ॥ ५ ॥
 चित्तिरा उपवर्हं चक्षुरा अभ्यक्षन्म ।
 द्यौर्भूमिः कोश आसीच्छदवात्सूयो पतिम् ॥ ६ ॥
 रेभ्यासीदनुदेयी नाराक्षसी न्येक्षनी ।
 सूर्याया भद्रमिवासी गाव्येति परिष्कृता ॥ ७ ॥
 स्तोमा आसन्नतिधयः कुरीरं छन्द ओपशः ।
 सूर्याया अश्विना वरागिरासीत्पुरोगवः ॥ ८ ॥
 सोमो वधूयुरभवदश्विनास्तामुभा वरा ।
 सूर्या यत्पत्ये शंसन्तीं मनसा सविताददात् ॥ ९ ॥

यदयातं शुभस्पती वरेयं सूर्योमुप ।

२)

इहैव स्तं मा वि यौष्टं विश्वमायुष्यंभुतम् ।
क्रीडन्तौ भुविर्नमृभिर्मोदमानौ स्वस्तकौ ॥ २२ ॥

पूर्वापरं चरतो माययेतौ शिशू क्रीडन्तौ परि यातो ऽर्णवम् ।
 विश्वान्यो भुवना विचष्टे अतूरन्यो विदधज्जायसे नवः ॥ २३ ॥
 नवोनवो भवसि जायमानो ऽह्नां केतुरुषसामेधयम् ।
 भागं देवेभ्यो वि दधास्यायन्न चन्द्रमस्तिरसे दीर्घमायुः ॥ २४ ॥

परा देहि शामुल्यं ब्रह्मभ्यो वि भञ्जा वसु ।
 कृत्यैषा पृथ्वी भूत्वा जाया विशते पतिम् ॥ २५ ॥
 नीललोहितं भवति कृत्यासक्तिर्यज्यते ।
 एधन्ते अस्या ज्ञातयः पतिर्बन्धेषु बध्यते ॥ २६ ॥

अष्टीला ।
 पतिर्यद्वधं । २७ ॥
 आशसनं ।

सूर्यायाः पथ्य रूपाणि तानि ब्रह्मोत् शुभति ॥ २८ ॥
 तृष्टमेतत्कटुकमपाष्टवद्विषवचैतदस्तवे ।
 सूर्यां यो ब्रह्मा वेद स इद्वाधूयमर्हति ॥ २९ ॥
 स इक्षत्योऽनं हरति ब्रह्मा वासः सुमङ्गलम् ।
 प्रायश्चित्तिं यो अध्येति येन जाया न रिचति ॥ ३० ॥ (३)
 युवं भगं सं भरतं समृद्धमृतं वदन्तावृतोद्येषु ।

ब्रह्मणस्पते पतिमस्यै रोचय चारु संभलो वदतु वार्चमेताम् ॥ ३१ ॥
 इहेदसाथ न परो गमाथेमं गावः प्रजया वर्धयाथ ।
 शुभं यतीरुस्रियाः सोमवर्चसो विश्वे देवाः क्रचिह वो मनींसि ॥ ३२ ॥
 इमं गावः प्रजया सं विशाथायं देवानां न मिनाति भागम् ।
 अस्मै वः पूषा मरुतश्च सर्वे अस्मै वो धाता संविता सुवाति ॥ ३३ ॥
 अनृक्षरा अजवः सन्तु पन्थानो येभिः सखायो यन्ति नो वरेयम् ।
 सं भगेन समर्थम्णा सं धाता सृजतु वर्चसा ॥ ३४ ॥
 यच्च वर्चो अक्षेषु सुरायां च यदाहितम् ।
 यन्नोष्वश्विना वर्चस्तेनेमां वर्चसावतम् ॥ ३५ ॥

येन महानघ्या जघनमश्विना येन वा सुरा ।
येनाक्षा अभ्यषिच्यन्त तेनेमां वर्चसावतम् ॥ ३६ ॥

यो विप्रास ईडते अश्वरेषु ।
आ षीवान् ॥ ३७ ॥

इदमहं रुशन्तं याभं ।
यो भद्रो रोचनस्तमुदचामि ॥ ३८ ॥

आस्यै ब्राह्मणाः स्रपनीर्हरन्त्ववीरघ्नीरुदजन्वापः ।
अर्यम्णो अग्निं प्रयेतु पूषन्नतीक्षन्ते अशुरो देवरश्च ॥ ३९ ॥
शं ते हिरण्यं शमु सन्वापः शं मेधिर्भवतु शं युगस्य तर्ध्व ।
शं त आपः शतपविचा भवन्तु शमु पत्या तन्वं१ सं स्पृशस्व ॥ ४० ॥ (४)

खे रथस्य खे ऽनसः खे युगस्य शतक्रतो ।
अपालामिन्द्र बिष्णूत्वाकृणोः सूर्यत्वचम् ॥ ४१ ॥

आशासाना सौमनसं प्रजां सौभाग्यं रयिम् ।
पत्युरनघ्रता भत्वा सं नक्षस्वामृताय कम् ॥ ४२ ॥

यथा साम्राज्यं सुषुवे वृषा ।
एवा त्वं समाड्येधि पत्युरस्तं परेत्य ॥ ४३ ॥

समाड्येधि अशुरेषु समाड्युत देवेषु ।
ननान्दुः समाड्येधि समाड्युत अश्वः ॥ ४४ ॥

या अकृन्तन्नवयन्याश्च तन्निरे या देवीरन्तां अभितो ऽददन्त ।
तास्त्वा जरसे सं व्ययन्वायुष्मतीदं परि धत्स्व वासः ॥ ४५ ॥
जीवं रुदन्ति वि नयन्यध्वरं दीर्घामनु प्रसितिं दीध्युर्नरः ।
वामं पितृभ्यो य इदं समीरिरे मयः पतिभ्यो जनये परिष्वजे ॥ ४६ ॥

स्योन मि ते ऽश्मानं देव्याः पृथिव्या उपस्थे ।
तमा दीर्घि त आयुः सविता कृणोतु ॥ ४७ ॥

भूम्या हस्तं जयाह दक्षिणम् ।
तेन गृह्णामि ते हस्तं मा व्यषिष्टा मया सह प्रजया च धनेन च ॥ ४८ ॥

तं गृह्णातु सोमो राजा सुप्रजसं कृणोतु ।
 तवेदाः पत्ये पत्नीं जरदष्टिं कृणोतु ॥ ४९ ॥
 त्वाय हस्तं मया पत्या जरदष्टिर्यथांसः ।
 ता पुरंधिर्मह्यं त्वादुर्गाहंपत्याय देवाः ॥ ५० ॥ (५)
 मयहीत्सविता हस्तमयहीत ।
 से धर्मणाहं गृहपतिस्तव ॥ ५१ ॥
 पोषा मह्यं त्वादाबृहस्पतिः ।
 प्रजावति सं जीव शरदः शतम् ॥ ५२ ॥
 ऋभे कं बृहस्पतेः प्रशिषा कवीनाम् ।
 ता भगव्यं सूर्यामिव परि धत्तां प्रजया ॥ ५३ ॥
 त्वी मातरिष्य मिषावरुणा भगो अश्विनोभा ।
 स सोम इमां नारीं प्रजया वर्धयन्तु ॥ ५४ ॥
 प्रथमः सूर्यायाः शीर्षे केशो अकल्पयत् ।
 ना नारीं पत्ये सं शोभयामसि ॥ ५५ ॥
 योषा जायां जिज्ञासे मनसा चरन्तीम् ।
 भर्नवग्वैः क इमाब्धिष्वि चर्तते पाशान् ॥ ५६ ॥
 ये रूपमस्या वेददित्यम्यन्मनसः कुलायम् ।
 तदमुष्ये स्वयं श्रष्टानो वरुणस्य पाशान् ॥ ५७ ॥
 णस्य पाशाद्येन त्वाबध्नात्सविता सुशेवाः ।
 पन्थां कृणोमि तुभ्यं सहपन्थ्यै वधु ॥ ५८ ॥
 हनाथेमां नारीं सुकृते दधात ।
 मस्यै विवेद भगो राजा पुर एतु प्रजानन् ॥ ५९ ॥
 पादान्भगस्ततश्च चत्वार्युषलानि ।
 ते ऽनु वर्धन्ता नो अस्तु सुमङ्गली ॥ ६० ॥
 श्वरूपं हिरण्यवर्णं सुवृत्तं सुचक्रम् ।
 तस्य लोकं स्योनं पतिभ्यो वहतुं कृणु त्वम् ॥ ६१ ॥

अ॒भा॒तृ॒ष्णीं व॒रु॒णाप॑शु॒ष्णीं वृ॒हस्प॑ते ।

इन्द्रा॑प॒ति॒ष्णीं स॒वित॑र्वह ॥ ६२ ॥

मा हि॑सि॒ष्टं कु॒माय॑स्यू॒णं द॒वकृ॑ते प॒णि ।

श॒ला॒या दे॒व्या द्वा॒रं स्यो॑नं कृ॒ण्मो व॑धू॒पय॑म् ॥ ६३ ॥

ब्र॒ह्माप॑रं यु॒ज्यतां ब्र॒ह्म पू॒र्वं ब्र॒ह्मान्त॑तो म॒ध्यतो ब्र॒ह्म स॑र्वतः ।

अ॒ना॒ध्या॒धा दे॒वपु॑रां प्र॒पद्य॑ शि॒वा स्यो॑ना प॒तिलो॑के वि॒राज ॥ ६४ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

तुभ्य॑म॒ये पर्य॑व॒हन्सू॒र्यां व॑ह॒तुना॑ सह ।

॥ २ ॥

स नः॑ प॒ति॒भ्यो जा॒यां दा॑ अ॒मे प्र॒जया॑ सह ॥ १ ॥

पुनः॑ प॒त्नीम॒गिर॑दा॒दायु॑षा सह व॒र्चसा॑ ।

दी॒र्घायु॑र॒स्या यः प॒तिर्जी॑वा॒ति श॒रदः॑ श॒तम् ॥ २ ॥

सोम॑स्य जा॒या प्र॑थ॒मं ग॑न्ध॒र्वस्ते ऽप॑रः प॒तिः ।

तृ॒तीयो॑ अ॒भिष्टे॑ प॒तिस्तु॒रीय॑स्ते म॒नुष्य॑जाः ॥ ३ ॥

सोमो॑ द॒दन्न॑न्ध॒र्वाय॑ ग॒न्धर्वो॑ द॒दद॑म॒ये ।

र॒यिं च पु॒त्रांश्चा॑दा॒दग्नि॑र्म॒ह्यम॑थो॒ इमाम् ॥ ४ ॥

आ वा॑म॒गन्सु॑म॒तिर्वा॑जिनी॒वसू॑ न्य॒श्चिना॑ ह॒स्तु का॑मा अ॒रंस॑त ।

अ॒भूतं॑ गो॒पा मि॑थुना शु॒भस्प॑ती प्रि॒या अ॒येष्णो॑ दु॒र्यो अ॒शीम॑हि ॥ ५ ॥

सा म॑न्द॒साना॑ म॒नसा॑ शि॒वेन॑ र॒यिं धे॑हि स॒र्ववी॑रं व॒चस्य॑म् ।

सु॒गं ती॒र्थं सु॑प्र॒पाणं॑ शु॒भस्प॑ती स्था॒णुं प॒थि॒ष्ठाम॑प॒ दुर्मे॑तिं ह॒तम् ॥ ६ ॥

या ओ॒षध॑यो॒ या न॒द्योऽ॒यानि॑ स्ते॒चाणि॑ या व॒ना ।

तास्त्वा॑ व॒धु प्र॒जाव॑तीं प॒त्ये र॑क्षन्तु र॒क्षसः॑ ॥ ७ ॥

ए॒मं प॑न्थाम॒रुक्षाम॑ सु॒गं स्व॑स्ति॒वाह॑नम् ।

यस्मि॑न्वी॒रो न रि॑ष्य॒त्यन्ये॑षां वि॒न्दते॑ व॒सु ॥ ८ ॥

इ॒दं सु॑ मे॒ नरः॑ शृ॒णुत॑ य॒याशि॑षा द॒प॒ती वा॑म॒म॒श्रुतः॑ ।

ये ग॑न्ध॒र्वा अ॒प्सर॑संश्च दे॒वीरि॑षु वा॒नस्प॑त्येषु॒ ये ऽधि॑ त॒स्युः ।

स्योनास्ते अस्यै वध्वै भवन्तु मा हिंसिषुर्वहतुमुद्यमानम् ॥ ९ ॥

— — — — — क्त्वा यन्ति जनां अनु ।

नयन्तु यत् आगताः ॥ १० ॥ (७)

मा विदन्परिपन्थिनो य आसीदन्ति दंपती ।

सुगेन दुर्गमतीतामपे द्रान्त्वरातयः ॥ ११ ॥

सं काशयामि वहतुं ब्रह्मणा गृहैरघोरैश्च चक्षुषा मित्रियैश्च ।

पर्याण्वं विश्वरूपं यदस्ति स्योनं पतिभ्यः संविता तत्कृणोतु ॥ १२ ॥

शिवा नारीयमस्तमागन्निमं धाता लोकमस्यै दिदेश ।

तामर्यमा भगो अश्विनोभा प्रजापतिः प्रजया वर्धयन्तु ॥ १३ ॥

आत्मचतुर्वरा नारीयमागन्तस्यां नरो वपत् बीजमस्याम् ।

सा वः प्रजां जनयद्वक्षणाभ्यो बिभ्रती दुग्धमृषभस्य रेतः ॥ १४ ॥

प्रति तिष्ठ विराडसि विष्णुरिवेह सरस्वति ।

सिनीवालि प्र जायतां भगस्य सुमतावसत् ॥ १५ ॥

उद्ध ऊर्मिः शम्या हन्वापो योक्ताणि मुञ्चत ।

मादुष्कृतौ ध्येनसावध्यावशुनमारताम् ॥ १६ ॥

स्योना शग्मा सुशेवा सुयमा गृहेभ्यः ।

यैधिषीमहि सुमनस्यमाना ॥ १७ ॥

शिवा पशुभ्यः सुयमा सुवर्चाः ।

क्त्वा स्योनेममग्निं गार्हपत्यं सपर्य ॥ १८ ॥

उत्तिष्ठेतः किमिच्छन्तीदमागा अहं त्वेडे अभिभूः स्वाङ्गहात् ।

शून्यैषी निर्घृते याजगन्धोत्तिष्ठाराते प्र पत मेह रस्याः ॥ १९ ॥

यदा गार्हपत्यमसपर्यैत्पूर्वमग्निं वधूरियम् ।

अधा सरस्वत्यै नारि पितृभ्यश्च नमस्कुरु ॥ २० ॥ (८)

शर्म वर्मेतदा हरास्यै नार्या उपस्तरे ।

सिनीवालि प्र जायतां भगस्य सुमतावसत् ॥ २१ ॥

यं बल्बजं न्यस्यथ चर्म चोपस्तृणीयन ।

तदा रोहनु सुप्रजा या कन्या विन्दते पतिम् ॥ २२ ॥

बल्वजमधि चर्मणि रोहिते ।

सुप्रजा इममग्निं संपर्येतु ॥ २३ ॥

आ रोह चर्मोप न्ति रक्षांसि सर्वा ।

इह प्रजां जनय भवत्युचस्त एषः ॥ २४ ॥

वि तिष्ठन्तां मातुरस्या उपस्थानानारूपाः पशवो जायमानाः ।

सुमङ्गल्युप सीदेममग्निं संपत्नी प्रति भूषेह देवान् ॥ २५ ॥

सुमङ्गली प्रतरणी गृहाणां मुशेवा पत्ये श्वशुराय शंभूः ।

स्योना श्वश्वै प्र गृहाविशेमान् ॥ २६ ॥

स्योना भव श्वशुरेभ्यः स्योना पत्ये गृहेभ्यः ।

स्योनास्यै सर्वस्यै विशे स्योना पुष्टायैषां भव ॥ २७ ॥

सुमङ्गलीरियं वधूरिमां समेत पश्यत ।

सौभाग्यमस्यै दत्वा दौर्भाग्यैर्विपरेतन ॥ २८ ॥

या दुर्हार्दो युवतयो याश्चेह जरतीरपि ।

वर्चो चपस्यै सं दत्ताथास्तं विपरेतन ॥ २९ ॥

रुक्मप्रस्तरणं वक्षं विश्वा रूपाणि विभ्रतम् ।

आरोहात्सूर्या सावित्री बृहते सौभगाय कम ॥ ३० ॥ (९)

आ रोह तल्पं सुमनस्यमानेह प्रजां जनय पत्ये अस्यै ।

इन्द्राणीव सुबुधा बुध्यमाना ज्योतिरया उषसः प्रति जागरासि ॥ ३१ ॥

देवा अये न्यपद्यन्त पत्नीः समस्पृशन्त तच्चस्तनूभिः ।

सूर्येव नारि विश्वरूपा महित्वा प्रजावती पत्या सं भवेह ॥ ३२ ॥

उत्तिष्ठेतो विश्वावसो नमसेडामहे त्वा ।

जामिमिच्छ पितृषदं न्यक्तं स ते भागो जनुषा तस्य विद्धि ॥ ३३ ॥

अप्सरसः सधमादं मदन्ति हविर्धानमन्तरा सूर्यं च ।

तास्तै जनिचमभि ताः परेहि नमस्ते गन्धर्वर्तुना कृणोमि ॥ ३४ ॥

नमो गन्धर्वस्य नमसे नमो भामाय चक्षुषे च कृणमः ।

विश्वावसो ब्रह्मणा ते नमो ऽभि जाया अस्सरसः परेहि ॥ ३५ ॥
 राया वयं सुमनसः स्यामोदितो गन्धर्वमावीवृताम ।
 अगन्त देवः परमं सधस्थमगन्म यच्च प्रतिरन्त आयुः ॥ ३६ ॥
 सं पितरावृत्त्रिये सृजेथां माता पिता च रेतसो भवाथः ।
 मर्ये इव योषामधि रोहयैनां प्रजां कृत्वाथामिह पुंष्यतं रयिम् ॥ ३७ ॥
 तां पूषं छिवतमामेरयस्व यस्यां बीजं मनुष्याऽवपन्ति ।
 या न ऊरु उंशती विश्रयाति यस्यामुशन्तः प्रहरेम शेषः ॥ ३८ ॥
 आ रोहोरुमुप धत्स्व हस्तं परि ष्वजस्व जायां सुमनस्यमानः ।
 प्रजां कृत्वाथामिह मोदमानौ दीर्घ वामायुः सविता कृणोतु ॥ ३९ ॥
 आ वां प्रजां जनयतु प्रजापतिरहोरात्राभ्यां समनक्त्येमा ।
 अदुर्मङ्गली पतिलोकमा विशेमं शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ ४० (१०) ॥
 देवैर्देवं मनुना साकमेतद्वाधूयं वासो वध्वंश्च वस्त्रम् ।
 यो ब्रह्मणे चिकितुषे ददाति स इद्रक्षीसि तल्पानि हन्ति ॥ ४१ ॥

वासो वध्वंश्च वस्त्रम् ।

साकमिन्द्रंश्च दत्तम् ॥ ४२ ॥

दौ महसा मोदमानौ ।

सुगू सुपुत्रौ सुगृहौ तराथो जीवावुषसो विभातीः ॥ ४३ ॥
 नवं वसानः सुरभिः सुवासा उदागां जीव उषसो विभातीः ।
 आण्डात्पतन्तीवामुष्णि विश्वस्मादेनसस्परि ॥ ४४ ॥
 शुभ्रं नी द्यावापृथिवी अन्तिसुखे महिप्रते ।
 आपः सप्त सुसुवुर्देवीस्ता नो मुञ्चन्वंहसः ॥ ४५ ॥
 सूर्यायै देवेभ्यो मिषाय वरुणाय च ।
 ये भूतस्य प्रचेतसस्तेभ्य इदमकारं नमः ॥ ४६ ॥
 य ऋते चिदभिशिषः पुरा जचुभ्य आतृदः ।
 संधाता संधिं मघवा पुरुवसुर्निष्कर्ता विहुतं पुनः ॥ ४७ ॥
 अपासक्तम उछतु नीलं पिशङ्गमुत लोहितं यत् ।

नि॒दे॒ह॒नी या पृ॒षा॒त॒क्ष॒स्मि॒न्तां स्था॒णा॒व॒ध्या सं॒जामि ॥ ४८ ॥

याव॑तीः कृ॒त्या उ॒प॒वा॒स॒ने याव॑न्तो रा॒ज्ञो व॑रुणस्य पा॒शाः ।

वृ॒द्ध॒यो या अ॒स॒मृ॒द्ध॒यो या अ॒स्मि॒न्ता स्था॒णा॒व॒धिं सा॒दयामि ॥ ४९ ॥

या मे॑ प्रि॒यत॑मा त॒नूः सा मे॑ बि॒भा॒य वा॒स॒सः ।

तस्या॑ये त्वं व॒नस्प॑ते नी॒विं कृ॑णुष्व॒ मा व॒यं रि॑षाम ॥ ५० ॥ (११)

ये अ॒न्ता याव॑तीः सि॒चो य ओ॒त॒वो ये च॒ तन्त॑वः ।

वा॒सो या॒त॒प॒त्नीभि॑रु॒तं तन्नः॑ स्यो॒नमु॑प॒ स्पृ॒शात् ॥ ५१ ॥

उ॒श॒तीः क॒न्य॒ला इ॒माः पि॑तृ॒लो॒का॒त्य॒तिं य॒तीः ।

अ॒व दी॒क्षाम॑सृ॒क्षत॑ स्वाहा ॥ ५२ ॥

बृ॒ह॒स्प॒ति॒ना॒व॒सृ॒ष्टां वि॒श्वे दे॒वा अ॑धारयन् ।

व॒र्चो गो॒षु प्र॒विष्टं॑ य॒स्तेने॒मां सं सृ॑जामसि ॥ ५३ ॥

बृ॒ह॒स्प॒ति॒ना ० ।

ते॒जो गो॒षु प्र॒विष्टं॑ य॒स्तेने॒मां ० ॥ ५४ ॥

बृ॒ह॒स्प॒ति॒ना ० ।

भ॒गो गो॒षु प्र॒विष्टो॑ य॒स्तेने॒मां ० ॥ ५५ ॥

बृ॒ह॒स्प॒ति॒ना ० ।

य॒शो गो॒षु प्र॒विष्टं॑ य॒स्तेने॒मां ० ॥ ५६ ॥

बृ॒ह॒स्प॒ति॒ना ० ।

प॒यो गो॒षु प्र॒विष्टं॑ य॒स्तेने॒मां ० ॥ ५७ ॥

बृ॒ह॒स्प॒ति॒ना॒व॒सृ॒ष्टां वि॒श्वे दे॒वा अ॑धारयन् ।

र॒सो गो॒षु प्र॒विष्टो॑ य॒स्तेने॒मां सं सृ॑जामसि ॥ ५८ ॥

यदी॑मे के॒शिनो॑ ज॒ना गृ॑हे ते॒ सम॑न॒र्तिषू॑ रोदे॒न कृ॑ण्व॒न्तोऽ॒घम् ।

अ॒ग्नि॒ष्ट्वा त॒स्मादे॑न॒सः स॒वि॒ता च॒ प्र मु॑ञ्चताम् ॥ ५९ ॥

यदी॑यं दु॒हिता॑ तव॒ वि॒के॒प्यरु॑द॒द्गृ॑हे रोदे॒न कृ॑ण्व॒त्य॒घम् ।

अ॒ग्नि॒ष्ट्वा ० ॥ ६० ॥ (१२)

यज्जाम॑यो यद्बु॒वत॑यो गृ॑हे ते॒ सम॑न॒र्तिषू॑ रोदे॒न कृ॑ण्व॒ती॒र॒घम् ।

अमिष्टा ० ॥ ६१ ॥

यत्ने प्रजायां पशुषु यद्वा गृहेषु निश्चितमघकृन्निरघं कृतम् ।

अमिष्टा तस्मादेनसः सविता च प्र मुञ्चताम् ॥ ६२ ॥

इयं नार्युषं ब्रूते पूल्यान्यावपन्तिका ।

दीर्घायुरस्तु मे पतिर्जीवाति शरदः शतम् ॥ ६३ ॥

इहेमाविन्द्र सं नुद चक्रवाकेव दंपती ।

प्रजयैनौ स्वस्त्यौ विश्वमायुर्व्यंशुताम् ॥ ६४ ॥

यदासन्ध्यामुपधाने यद्वोपवासने कृतम् ।

विवाहे कृत्यां यां चक्रास्त्राने तां नि दध्मसि ॥ ६५ ॥

यदुष्कृतं यद्यमलं विवाहे वहतौ च यत् ।

तत्संभलस्य कक्षले मृज्महे दुरितं वयम् ॥ ६६ ॥

संभले मलं सादयित्वा कक्षले दुरितं वयम् ।

अभूम यज्ञियाः शुद्धाः प्र ण आर्यूषि तारिषत् ॥ ६७ ॥

कृचिमः कङ्कतः शतदन्य एषः ।

अपास्याः केश्यं मलमपं शीर्षण्यं लिखात् ॥ ६८ ॥

अङ्गादङ्गाद्वयमस्या अप यक्ष्मं नि दध्मसि ।

तन्मा प्रापत्पृथिवीं मोत देवान्दिवं मा प्रापदुर्वेदन्तरिक्षम् ।

अपो मा प्रापन्मलमेतदग्ने यमं मा प्रापत्पितृंश्च सर्वान् ॥ ६९ ॥

सं त्वा नह्यामि पयसा पृथिव्याः सं त्वा नह्यामि पयसौषधीनाम् ।

सं त्वा नह्यामि प्रजया धनेन सा संनद्धा सनुहि वाजमेमम् ॥ ७० ॥ (१३)

अमो ऽहमस्मि सा त्वं सामाहमस्यृक्षं द्यौरहं पृथिवी त्वम् ।

ताविह सं भवाव प्रजामा जनयावहै ॥ ७१ ॥

जनियन्ति नावयवः पुत्रियन्ति सुदानवः ।

अरिष्टासू सचेवहि बृहते वाजसातये ॥ ७२ ॥

ये पितरो बधूदर्शा इमं वहतुमार्गमन ।

ते अस्यै वध्वै संपन्त्यै प्रजावद्धर्मं यच्छन्तु ॥ ७३ ॥

येदं पूर्वाग्नशनायमाना प्रजामस्यै द्रविणं चेह दत्वा ।
 तां वहन्त्वगतस्यानु पन्थां विराडियं सुप्रजा अत्यजैषीत् ॥ ७४ ॥
 प्र बुध्यस्व सुबुधा बुध्यमाना दीर्घायुत्वाय शतशारदाय ।
 गृहान्गच्छ गृहपत्नी यथासौ दीर्घा त आयुः सविता कृणोतु ॥ ७५ ॥ (१४)

॥ द्वितीयो ऽनुवाचः ॥

॥ एकोनविंशः प्रपाठकः ॥

॥ चतुर्दशं वाक्यं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

प्रासीदीयमान एव स प्रजापतिं समैरयत् ॥ १ ॥ स प्रजा-
 त्सीमात्मन्पश्यत्तप्राजंनयत् ॥ २ ॥ तदेकमभवत्तत्सलाम-
 हद्भवत्तज्ज्येष्ठमभवत्तद्वृक्षमभवत्तत्तपो ऽभवत्तत्सत्यमभवत्तेन
 ॥ ३ ॥ सो ऽवर्धत् स महानभवत्स महादेवो ऽभवत् ॥ ४ ॥
 मीशां पर्येत्स ईशानो ऽभवत् ॥ ५ ॥ स एकघ्रात्यो ऽभवत्स
 तदेवेन्द्रधनुः ॥ ६ ॥ नीलमस्योदरं लोहितं पुष्टम् ॥ ७ ॥
 प्रेयं भानृष्यं प्रोक्षोति लोहितेन क्षिपन् विध्यतीति ब्रह्म-
 दन्ति ॥ ८ ॥

तद्वत्स प्राचीं दिशमनु व्यचलत् । तं बृहच्च रथन्तरं चादि-
 त् । च देवा अनुव्यचलन् । बृहते च वै स रथन्तराय चादि-
 श्वेभ्यश्च देवेभ्य आ वृषते य एवं विद्वांसं घ्रात्यमुपवर्दति ।
 स रथन्तरस्य चादित्यानी च विश्वेषां च देवानां प्रियं धाम
 एवं वेद । तस्य प्राच्यां दिशि अद्वा पुंश्चली मन्त्रो मागधो
 सो ऽहंरुणीषं राची केशा हरितौ प्रवर्तौ कल्मलिर्मणिः ।
 वेपथश्च परिष्कन्दौ मनो विपथं मातरिष्वा च पर्वमानश्च
 वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः कीर्तिश्च यशश्च पुरःसरौ ।
 विद्वत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥ १ ॥

स उदतिष्ठत्स दक्षिणां दिशमनु व्यचलत् । तं यज्ञायज्ञियं च वा-
मदेभ्यं च यज्ञश्च यजमानश्च पशवश्चानुव्यचलन् । यज्ञायज्ञियाय च वै
स वामदेभ्याय च यज्ञाय च यजमानाय च पशुभ्यश्चा वृश्चते य एवं
विद्वांसं प्रात्यमुपवदति । यज्ञायज्ञियस्य च वै स वामदेभ्यस्य च
यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ।
तस्य दक्षिणायां दिश्यु१षाः पुञ्चली मिषो मागधो विज्ञानं० मणिः ।
अमावास्या च पीर्णमासी च परिष्कन्दौ मनो० । ० ॥ २ ॥

स उदतिष्ठत्स प्रतीचीं दिशमनु व्यचलत् । तं वैरूपं च वैराजं चा-
पश्च वरुणश्च राजानुव्यचलन् । वैरूपाय च वै स वैराजाय चाप्यश्च
वरुणाय च राज्ञ आ वृश्चते य एवं विद्वांसं प्रात्यमुपवदति । वैरूपस्य
च वै स वैराजस्य चापां च वरुणस्य च राज्ञः प्रियं धाम भवति य
एवं वेद । तस्य प्रतीच्यां दिशी३रा पुञ्चली हसो मागधो विज्ञानं०
मणिः । अहश्च रात्री च परिष्कन्दौ मनो० । ० ॥ ३ ॥

स उदतिष्ठत्स उदीचीं दिशमनु व्यचलत् । तं श्वेतं च नौधसं च
सप्रर्षयश्च सोमश्च राजानुव्यचलन् । श्वेताय च वै स नौधसाय च
सप्रर्षिभ्यश्च सोमाय च राज्ञ आ वृश्चते य एवं विद्वांसं प्रात्यमुपवदति ।
श्वेतस्य च वै स नौधसस्य च सप्रर्षीणां च सोमस्य च राज्ञः प्रियं
धाम भवति य एवं वेद । तस्योदीच्यां दिशि स्तनयि-
लुर्मागधो विज्ञानं वासो ऽहरुष्णीषं रात्री केशा हारता प्रवर्तो कस्म-
लिर्मणिः । श्रुतं च विश्रुतं च परिष्कन्दौ मनो विषयं मातरिषा च
पवमानश्च विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः कीर्तिश्च यज्ञश्च
पुरःसरौ । ऐनं कीर्तिर्गच्छत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥ ४ ॥

स सैवत्सरमूर्ध्वो ऽति१ ॥ भुवन्मात्य किं नु तिष्ठसीति ॥ १ ॥ ३ ॥
सो ऽब्रवीदासन्दीं मे सं ॥ २ ॥ तस्मै प्रात्यायासन्दीं सम-
भरन् ॥ ३ ॥ तस्या यीषश्च वसन्तश्च द्वौ पादावास्तां शरश्च वर्षाश्च

द्यौ ॥ ४ ॥ बृहच्च रथन्तरं चानूच्येऽ आस्तां यज्ञायज्ञियं च वामदेथं
च तिरश्चे ॥ ५ ॥ अचः प्राञ्चस्तन्तवो यजूषि तिर्यञ्चः ॥ ६ ॥ वेदं
आस्तरणं ब्रह्मोपबर्हणम् ॥ ७ ॥ सामासाद उद्गीथो ऽपञ्चयः ॥ ८ ॥
तामासन्दीं प्राप्य आरोहन् ॥ ९ ॥ तस्य देवजनाः परिष्कन्दा आ-
सन्तसंकल्पाः प्रहाय्याऽविश्वानि भूतान्युपसदः ॥ १० ॥ विश्वान्येवास्य
भूतान्युपसदो भवन्ति य एवं वेद ॥ ११ ॥

तस्मै प्राच्या दिशः । वासन्तौ मासौ रथन्तरं
चानुष्टातारौ । वासन्तावेनं मासौ प्राच बृहच्च
रथन्तरं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ १ ॥
तस्मै दक्षिणाया दिशः । यैष्मौ मासौ गोभारावकुर्वन् यज्ञायज्ञियं च
वामदेथं चानुष्टातारौ । यैष्मावेनं मासौ दक्षिणाया दिशो गोपायतो
यज्ञायज्ञियं च वामदेथं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ २ ॥
तस्मै प्रतीच्या दिशः । वार्षिकौ मासौ गोभारावकुर्वन् वैरूपं च वैराजं
चानुष्टातारौ । वार्षिकावेनं मासौ प्रतीच्या दिशो गोपायतो वैरूपं
च वैराजं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ३ ॥
तस्मा उदीच्या दिशः । शरदौ मासौ गोभारावकुर्वन् छत्रेण च नौधसं
चानुष्टातारौ । शरदावेनं मासावुदीच्या दिशो गोपायतः श्येनं च
नौधसं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ४ ॥
तस्मै ध्रुवाया दिशः । हेमनौ मासौ गोभारावकुर्वन् भूमिं चाग्निं चानु-
ष्टातारौ । हेमनावेनं मासौ ध्रुवाया दिशो गोपायतो भूमिश्चाग्निश्चानु
तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ५ ॥
तस्मा ऊर्ध्वाया दिशः । शैशिरौ मासौ गोभारावकुर्वन् दिवं चादित्यं
चानुष्टातारौ । शैशिरावेनं मासावूर्ध्वाया दिशो गोपायतो द्यौश्चादि-
त्यश्चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ६ ॥

तस्मै प्राच्या दिशो
एनमिष्वासः प्राच्या ।

। भव ॥ ५ ॥
श्वो न

भवो नेशानो नास्य पशून् समानान्हिनस्ति य एवं वेद ॥ १ ॥

वे

॥

।

।

द्र

।

न

एनमिष्वासः सर्वेभ्यो ऽन्तर्देशेभ्यो ऽनुष्ठातानु तिष्ठति नैनं श्वो न
भवो नेशानो नास्य पशून् समानान्हिनस्ति य एवं वेद ॥ ७ ॥

स ध्रुवां दिशमनु व्यचलत् । तं भूमिश्चापिश्चौषधयश्च वनस्पतयश्च ॥ ६ ॥
वानस्पत्याश्च वीरुधश्चानुव्यचलन् । भूमेश्च वै सोऽमेश्चौषधीनां च वन-
स्पतीनां च वानस्पत्यानां च वीरुधां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ १ ॥
स ऊर्ध्वां दिशमनु व्यचलत् । तमृतं च सत्यं च सूर्यश्च चन्द्रश्च नक्षत्रा-
णि चानुव्यचलन् । ऋतस्य वै स सत्यस्य च सूर्यस्य च चन्द्रस्य च
नक्षत्राणां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ २ ॥
स उत्तमां दिशमनु व्यचलत् । तमृचश्च सामानि च यजूषि च ब्रह्म
चानुव्यचलन् । ऋचां च वै स साक्षां च यजुषां च ब्रह्मणश्च प्रियं
धाम भवति य एवं वेद ॥ ३ ॥

स बृहतीं दिशमनु व्यचलत् । तमितिहासश्च पुराणं च गाथाश्च नाराशंसीश्चानुव्यचलन् । इतिहासस्य च वै स पुराणस्य च गाथानां च नाराशंसीनां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ४ ॥

स परमां दिशमनु व्यचलत् । तमाहवनीयश्च गार्हपत्यश्च दक्षिणामिश्च यज्ञश्च यजमानश्च पशवश्चानुव्यचलन् । आहवनीयस्य च वै स गार्हपत्यस्य च दक्षिणामेयस्य च यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ५ ॥

सो ऽनादिष्टां दिशमनु व्यचलत् । तमृतवश्चार्तवानश्च लोकाश्च लौक्याश्च मासाश्चार्धमासाश्चाहोरात्रे चानुव्यचलन् । ऋतूनां च वै स आर्तवानां च लोकानां च लौक्यानां च मासानां चार्धमासानां चाहोरात्रयोश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ६ ॥

सो ऽनावृतां दिशमनु व्यचलत्ततो नावर्त्यन्नमन्यत । तं दितिश्चादितिश्चेडा चेन्द्राणी चानुव्यचलन् । दितेश्च वै सो ऽदितिश्चेडायाश्चेन्द्राण्याश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ७ ॥

स दिशो ऽनु व्यचलत्तं विराडनु व्यचलत्सर्वे च देवाः सर्वाश्च देवताः । विराजश्च वै स सर्वेषां च देवानां सर्वासां च देवतानां प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ८ ॥

स सर्वानन्तर्देशाननु व्यचलत् । तं प्रजापतिश्च परमेष्ठी च पिता च पितामहश्चानुव्यचलन् । प्रजापतेश्च वै स परमेष्ठिनश्च पितुश्च पितामहस्य च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ९ ॥

। स महिमा सद्भूत्वानं पृथिव्या अगच्छत्समुद्रो ऽभवत् ॥ १ ॥

तं प्रजापतिश्च परमेष्ठी च पिता च पितामहश्चापश्च अद्वा च वर्षं भूत्वानुव्यवर्तयन्त ॥ २ ॥

ऐनमापो गच्छन्त्येनं अद्वा गच्छन्त्येनं वर्षं गच्छति य एवं वेद ॥ ३ ॥

तं अद्वा च यज्ञश्च लोकश्चानं चान्नाद्यं च भूत्वाभिपर्यावर्तन्त ॥ ४ ॥

ऐनं अद्वा गच्छत्येनं यज्ञो गच्छत्येनं लोको गच्छत्येनमन्नं गच्छत्येनमन्नाद्यं
गच्छति य एवं वेद ॥ ५ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

सो ऽरज्यत ततो राजन्यो ऽजायत ॥ १ ॥ स विशः सर्वभूतान्नं ॥ ८ ॥
मन्नाद्यमभ्युदतिष्ठत ॥ २ ॥ विशां च वै स सर्वभूतां चान्नस्य चा-
न्नाद्यस्य च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ३ ॥

स विशो ऽनु व्यचलत ॥ १ ॥ तं सभा च समितिश्च सेना च ॥ ९ ॥
सुरा चानुव्यचलन् ॥ २ ॥ सभायाश्च वै स समितेश्च सेनायाश्च सुरा-
याश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ३ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्म्यो राज्ञो ऽतिथिर्गृहानागच्छेत् ॥ १ ॥ श्रेयां- ॥ १० ॥
समेनमात्मनो मानयेत्तथा क्षत्राय ना वृश्नते तथा राष्ट्राय ना वृश्नते
॥ २ ॥ अतो वै ब्रह्म च क्षत्रं चोदतिष्ठतां ते अमृतां कं प्र विशावे-
ति ॥ ३ ॥ बृहस्पतिमेव ब्रह्म प्र विशन्तिन्द्रं क्षत्रं तथा वा इति ॥ ४ ॥
अतो वै बृहस्पतिमेव ब्रह्म प्राविशन्दिन्द्रं क्षत्रम् ॥ ५ ॥ इयं वा उ
पृथिवी बृहस्पतिश्चैरिवेन्द्रः ॥ ६ ॥ अयं वा उ अग्निर्ब्रह्मासावादित्यः
क्षत्रम् ॥ ७ ॥ ऐनं ब्रह्म गच्छति ब्रह्मवर्चसी भवति ॥ ८ ॥ यः पृथि-
वीं बृहस्पतिमग्निं ब्रह्म वेद ॥ ९ ॥ ऐनमिन्द्रियं गच्छतीन्द्रियवान्भ-
वति ॥ १० ॥ य आदित्यं क्षत्रं दिवमिन्द्रं वेद ॥ ११ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्म्यो ऽतिथिर्गृहानागच्छेत् ॥ १ ॥ स्वयमेनमभ्यु- ॥ ११ ॥
देत्यं ब्रूयाद्वात्यं तर्पयन्तु वात्यं यथा ते प्रियं
तथास्तु वात्यं यथा ते निवामस्तथास्ति-
ति ॥ २ ॥ यदे- पथ एव तेन देवानानव

अथर्ववेदे १५ । ११-१३ ॥

गह् वात्योदकमित्यप एव तेनाव रुन्धे ॥ ४ ॥
पन्विति प्राणमेव तेन वर्षीयांसं कुरुते ॥ ५ ॥
ते प्रियं तथास्त्विति प्रियमेव तेनाव रुन्धे ॥ ६ ॥
ः प्रियस्य भवति य एवं वेद ॥ ७ ॥ यदेनमाह
वास्त्विति वशमेव तेनाव रुन्धे ॥ ८ ॥ ऐनं वशो
भवति य एवं वेद ॥ ९ ॥ यदेनमाह वात्य यथा
तं निकाममेव तेनाव रुन्धे ॥ १० ॥ ऐनं नि-
। निकामस्य भवति य एवं वेद ॥ ११ ॥

य उद्धृतेष्वमिष्वधिश्चिते ऽमिहोचे ऽतिथिर्गृहा-
निमभ्युदेत्य ब्रूयाद्वात्यातिं सृज होषामीति ॥ २ ॥
चातिसृजेन्न जुहुयात् ॥ ३ ॥ स य एवं विदुषा
तै ॥ ४ ॥ प्र पितृयाणं पन्थां जानाति प्र देव-
वेष्वा वृषते हुतमस्य भवति ॥ ६ ॥ पर्यस्या-
षते य एवं विदुषा वात्येनातिसृष्टो जुहोति ॥ ७ ॥
वात्येनानतिसृष्टो जुहोति ॥ ८ ॥ न पितृयाणं
वयानम् ॥ ९ ॥ आ देवेषु वृषते ऽहुतमस्य
स्यास्मिंल्लोक आयतनं शिषते य एवं विदुषा
ति ॥ ११ ॥

य एकां रात्रिमतिथिर्गृहे वसति । ये पृथिव्यां
तेनाव रुन्धे ॥ १ ॥

द्वितीयां रात्रिमतिथिर्गृहे वसति । येऽन्नरिप्ते
तेनाव रुन्धे ॥ २ ॥

तृतीयां रात्रिमतिथिर्गृहे वसति । ये दिवि पुण्या
रुन्धे ॥ ३ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्मण्यश्चतुर्थीं रात्रिमतिथिर्गृहे वसति । ये पुण्यानां पुण्या लोकास्तानेव तेनाव रुन्धे ॥ ४ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्मण्यो ऽपरिमिता रात्रीरतिथिर्गृहे वसति । य एवापरिमिताः पुण्या लोकास्तानेव तेनाव रुन्धे ॥ ५ ॥

अथ यस्याव्रात्यो ब्राह्मण्युवो नामविभ्रत्यतिथिर्गृहानागच्छेत् ॥ ६ ॥

कर्षेदेनं न चैनं कर्षेत् ॥ ७ ॥

अस्यै देवताया उदकं याचामीमां देवतां वासय इमामिमां देवतां परि वेवेषीत्येनं परि वेविष्यात् ॥ ८ ॥

तस्यामेवास्य तद्देवतायां हुतं भवति य एवं वेद ॥ ९ ॥

स यत्प्राचीं दिशमनु व्यचलन्मारुतं शर्धो भूत्वानुव्यचलन्मनो ऽन्नादं ॥ १४ ॥
कृत्वा । मनसाद्देनान्नमसि य एवं वेद ॥ १ ॥

स यहक्षिणां दिशमनु व्यचलदिन्द्रो भूत्वानुव्यचलन्बलमन्नादं कृत्वा ।
बलेनान्नादेनान्नमसि य एवं वेद ॥ २ ॥

स यत्प्रा । रुणो राजा भूत्वानुव्यचलदपो ऽन्नादीः
कृत्वा । य एवं वेद ॥ ३ ॥

स यदुदीचीं दिशमनु व्यचलत्सोमो राजा भूत्वानुव्यचलत्सप्रर्षिभिर्हुत
आहुतिमन्नादीं कृत्वा । आहुत्यान्नाद्यान्नमसि य एवं वेद ॥ ४ ॥

स यद्भुवां दिशमनु व्यचलद्विष्णुर्भूत्वानुव्यचलद्विराजमन्नादीं कृत्वा । वि-
राजान्नाद्यान्नमसि य एवं वेद ॥ ५ ॥

स यत्पशूननु व्यचलदुद्रो भूत्वानुव्यचलदोषधीरन्नादीः कृत्वा । ओषधी-
भिरन्नादीभिरन्नमसि य एवं वेद ॥ ६ ॥

स यत्पितृननु व्यचलद्यमो राजा भूत्वानुव्यचलत्स्वधाकारमन्नादं कृत्वा ।
स्वधाकारेणान्नादेनान्नमसि य एवं वेद ॥ ७ ॥

स यन्मनुष्याऽननु व्यचलदग्निर्भूत्वानुव्यचलत्स्वाहाकारमन्नादं कृत्वा ।
स्वाहाकारेणान्नादेनान्नमसि य एवं वेद ॥ ८ ॥

स यदूर्ध्वां दिशमनु व्यचलद्बृहस्पतिर्भूत्वानुव्यचलद्वषट्कारमन्नादं कृत्वा ।
वषट्कारेणान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ९ ॥

स यदेवाननु व्यचलदीशनो भूत्वानुव्यचलन्मन्युमन्नादं कृत्वा । मन्यु-
नान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ १० ॥

स यत्प्रजा अनु व्यचलत्प्रजापतिर्भूत्वानुव्यचलत्प्राणमन्नादं कृत्वा । प्रा-
णेनान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ११ ॥

स यात्सर्वाननर्देशाननु व्यचलत्परमेष्ठी भूत्वानुव्यचलद्ब्रह्मान्नादं कृत्वा ।
ब्रह्मेणान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ १२ ॥

॥ तस्य व्रात्यस्य ॥ १ ॥ सप्त प्राणाः सप्तापानाः सप्त ध्यानाः ॥ २ ॥
यो ऽस्य प्रथमः प्राण ऊर्ध्वा नामायं सो अग्निः ॥ ३ ॥ यो ऽस्य
द्वितीयः प्राणः प्रौढो नामासी स आदित्यः ॥ ४ ॥ यो ऽस्य तृतीयः
प्राणोऽभ्यूढो नामासी स चन्द्रमाः ॥ ५ ॥ यो ऽस्य चतुर्थः प्राणो
विभूर्नामायं स पर्वमानः ॥ ६ ॥ यो ऽस्य पञ्चमः प्राणो योनिर्नाम
ता इमा आपः ॥ ७ ॥ यो ऽस्य षष्ठः प्राणः प्रियो नाम त इमे
पशवः ॥ ८ ॥ यो ऽस्य सप्तमः प्राणो ऽपरिमितो नाम ता इमाः
प्रजाः ॥ ९ ॥

॥ यो ऽस्य प्रथमो ऽपानः सा पौर्णमासी ॥ १ ॥ यो ऽस्य द्वितीयो
ऽपानः साष्टका ॥ २ ॥ यो ऽस्य तृतीयो ऽपानः सामावास्या ॥ ३ ॥
यो ऽस्य चतुर्थो ऽपानः सा अष्टा ॥ ४ ॥ यो ऽस्य पञ्चमो ऽपानः
सा दीक्षा ॥ ५ ॥ यो ऽस्य षष्ठो ऽपानः स यज्ञः ॥ ६ ॥ यो ऽस्य
सप्तमो ऽपानस्ता इमा दक्षिणाः ॥ ७ ॥

॥ यो ऽस्य प्रथमो ध्यानः सेयं भूमिः ॥ १ ॥ यो ऽस्य द्वितीयो
ध्यानस्तदन्तरिक्षम् ॥ २ ॥ यो ऽस्य तृतीयो ध्यानः सा द्यौः ॥ ३ ॥

यो ऽस्य चतुर्थो ध्यानस्तानि नक्षत्राणि ॥ ४ ॥ यो ऽस्य पञ्चमो
ध्यानस्त चतुर्वः ॥ ५ ॥ यो ऽस्य षष्ठो ध्यानस्त आर्तवाः ॥ ६ ॥ यो
ऽस्य सप्तमो ध्यानः स संवत्सरः ॥ ७ ॥ समानमर्थे परि यन्ति देवाः
संवत्सरं वा एतद्वतवो ऽनुपरियन्ति व्रात्यं च ॥ ८ ॥ यदादित्यमभि-
संविश्यन्त्यमावास्यां चैव तत्पौर्णमासीं च ॥ ९ ॥ एकं तदेषाममृत-
त्वमित्याहुतिरेव ॥ १० ॥

तस्य व्रात्यस्य ॥ १ ॥ यदस्य दक्षिणमक्ष्यसौ स आदित्यो यदस्य ॥ १८ ॥
सध्यमक्ष्यसौ स चन्द्रमाः ॥ २ ॥ यो ऽस्य दक्षिणः कर्णो ऽयं सो
अग्निर्यो ऽस्य सध्यः कर्णो ऽयं स पर्वमानः ॥ ३ ॥ अहोरात्रे ना-
सिके दितिश्चादितिश्च शीर्षकपाले संवत्सरः शिरः ॥ ४ ॥ अहो
प्रत्यङ् व्रात्यो रात्र्या प्राङ् नमो व्रात्याय ॥ ५ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ विश्वः प्रपाठकः ॥

॥ पञ्चदशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ अतिसृष्टो अपां वृषभो ऽतिसृष्टा अमयो दिव्याः ॥ १ ॥ रुजन्य-
रिरुजन्मृणन्नमृणन् ॥ २ ॥ श्लोको मनोहा खनो निर्दाह आत्मदूषि-
स्तनूदूषिः ॥ ३ ॥ इदं तमति सृजामि तं माभ्यवनिक्षि ॥ ४ ॥ तेन
तमभ्यतिसृजामो योऽस्मान्नेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥ ५ ॥ अपामयमसि
समुद्रं वो ऽभ्यवसृजामि ॥ ६ ॥ योऽप्स्वमिरति तं सृजामि श्लोकं
खनिं तनूदूषिम् ॥ ७ ॥ यो व आपो ऽमिराविवेश स एष यज्ञो घोरं
तदेतत् ॥ ८ ॥ इन्द्रस्य व इन्द्रियेणाभि विञ्चेत् ॥ ९ ॥ अरिप्रा आपो
अप रिप्रमसत् ॥ १० ॥ प्रासदेनो वहन्तु प्र दुष्वर्ष्य वहन्तु ॥ ११ ॥
शिवेन मा चक्षुषा पश्यतापः शिवया तच्चोप स्पृशत त्वचं मे ॥ १२ ॥
शिवानग्नीनस्पृषदो हवामहे मयि क्ष्वचं वर्च आ धत्त देवीः ॥ १३ ॥

॥ निर्दुर्मण्य ऊर्जा मधुमती वाक् ॥ १ ॥ मधुमती स्य मधुमतीं
वाचमुदेयम् ॥ २ ॥ उपहूतो मे गोपा उपहूतो गोपीथः ॥ ३ ॥
सुश्रुतौ कर्णौ भद्रश्रुतौ कर्णौ भद्रं श्लोकं श्रूयासम् ॥ ४ ॥ सुश्रुतिश्च
मोपश्रुतिश्च मा हासिष्टां सौपर्णी चक्षुरजस्रं ज्योतिः ॥ ५ ॥ ऋषीणां
प्रस्तरो ऽसि नमो ऽस्तु देवाय प्रस्तराय ॥ ६ ॥

॥ मूर्धाहं रयीणां मूर्धा समानानां भूयासम् ॥ १ ॥ रुजश्च मा वेमश्च

मा हासिष्टां मूर्धा च मा विधर्मा च मा हासिष्टाम् ॥ २ ॥ उर्वश्च
मा चमसश्च मा हासिष्टां धर्ता च मा धरुणश्च मा हासिष्टाम् ॥ ३ ॥
विमोक्षश्च मार्द्रपविश्च मा हासिष्टामार्द्रदानुश्च मा मातरिश्वा च मा
हासिष्टाम् ॥ ४ ॥ बृहस्पतिर्मे आत्मा नृमणा नाम हृद्यः ॥ ५ ॥
असंतापं मे हृदयमुर्वी गण्यतिः समुद्रो अस्मि विधर्मेणा ॥ ६ ॥

नाभिरहं रयीणां नाभिः समानानां भूयासम् ॥ १ ॥

॥ ४ ॥

स्वासदसि सूषा अमृतो मर्त्येष्व्वा ॥ २ ॥

मा मां प्राणो हासीन्मो अपानो ऽवहाय परा गात् ॥ ३ ॥

सूर्यो माहूः पात्वमिः पृथिव्या वायुरन्तरिक्षाद्यमो मनुष्येभ्यः सरस्व-
ती पार्थिवेभ्यः ॥ ४ ॥

प्राणापानौ मा मा हासिष्टं मा जने प्र मेषि ॥ ५ ॥

स्वस्त्य १ द्योषसो दोषसश्च सर्व आपः सर्वगणो अशीय ॥ ६ ॥

शक्नोतीत्यपशवो मोषं स्थेषुर्मिवावरुणौ मे प्राणापानावमिर्मे दक्षं
दधातु ॥ ७ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

विद्य ते स्वप्न जनिचं यास्याः पुत्रो ऽसि यमस्य कारणः । अन्तको ॥ ५ ॥
ऽसि मृत्युरसि । तं त्वा स्वप्न तथा सं विद्य स नः स्वप्न दुष्वप्मात्या-
हि ॥ १ ॥ विद्य ते स्वप्न जनिचं निर्घृत्याः पुत्रो ऽसि यमस्य
कारणः । ० । ० ॥ २ ॥ विद्य ते स्वप्न जनिचमभूत्याः पुत्रो ऽसि ० । ० । ०
॥ ३ ॥ विद्य ते स्वप्न जनिचं निर्भूत्याः पुत्रो ऽसि ० । ० । ० ॥ ४ ॥
विद्य ते स्वप्न जनिचं पराभूत्याः पुत्रो ऽसि ० । ० । ० ॥ ५ ॥ विद्य
ते स्वप्न जनिचं देवजामीनां पुत्रो ऽसि यमस्य कारणः । अन्तको
ऽसि मृत्युरसि । तं त्वा स्वप्न तथा सं विद्य स नः स्वप्न दुष्वप्मात्या-
हि ॥ ६ ॥

॥ अजैष्माद्यासनामाद्याभूमानागसो वयम् ॥ १ ॥

उषो यस्मादुष्वभ्यादभैष्माप तदुछतु ॥ २ ॥

द्विषते तत्परा वह शपते तत्परा वह ॥ ३ ॥

यं द्विषो यश्च नो वेष्टि तस्मा एनक्रमयामः ॥ ४ ॥

उषा देवी वाचा संविदाना वाग्देव्युषसा संविदाना ॥ ५ ॥

उषस्पतिर्वाचस्पतिना संविदानो वाचस्पतिरुषस्पतिना संविदानः ॥ ६ ॥

तेऽमुष्मै परा वहन्वरायान्दुर्णोक्तः सदाचाः ॥ ७ ॥

कुम्भीका दूषीकाः पीयकान् ॥ ८ ॥

त्रिदुष्वभ्यम् ॥ ९ ॥

वरानविज्ञेः संकल्पानमुच्या दुहः पाशान् ॥ १० ॥

तदमुष्मा अग्ने देवाः परा वहन्तु वधिर्यथासंविधुरो न साधुः ॥ ११ ॥

॥ तेनैनं विध्याम्यभूत्यैनं विध्यामि निर्भूत्यैनं विध्यामि पराभूत्यैनं वि-

ध्यामि याज्ञैनं विध्यामि तमसैनं विध्यामि ॥ १ ॥ देवानामेनं घोरैः

क्रूरैः प्रैषैरभिप्रेषामि ॥ २ ॥ वैश्वानरस्यैनं दंष्ट्रयोरपि दधामि ॥ ३ ॥

एवानेवाव सा गंरत् ॥ ४ ॥ योऽस्मान्नेष्टि तमात्मा वेष्टु यं वयं

द्विषमः स आत्मानं वेष्टु ॥ ५ ॥ निर्विषन्तं दिवो निः पृथिव्या नि-

रन्तरिक्षाद्भजाम ॥ ६ ॥ सुयत्संश्चाक्षुष ॥ ७ ॥ इदमहमांमुषाय-

णेऽमुष्याः पुषे दुष्वभ्यं मृजे ॥ ८ ॥ यददोऽदो अभ्यगच्छं यद्दोषा

यत्पूर्वां रात्रिम् ॥ ९ ॥ यज्जायद्यात्सुप्तो यद्विवा यन्नक्तम् ॥ १० ॥

यदहरहरभिगच्छामि तस्मादेनमव दये ॥ ११ ॥ तं जहि तेन मन्दस्व

तस्य पृथीरपि शृणीहि ॥ १२ ॥ स मा जीवीत्तं प्राणो जहातु ॥ १३ ॥

॥ जितमस्माकमुन्निन्नमस्माकमृतमस्माकं तेजो ऽस्माकं ब्रह्मास्माकं

स्वरस्माकं यज्ञोऽस्माकं पशवो ऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्मा-

कम् । तस्मादमुं निर्भजामो ऽमुमांमुषायणममुष्याः पुषमसौ यः ।

स या॒द्याः पा॒शान्मा मो॒चि । तस्ये॒दं वर्च॑स्तेजः प्रा॒णमायु॑र्नि वे॒ष्टया-
मी॒दमे॑नमधरा॒जं वा॒दयामि ॥ १ ॥

जि॒तम॑ । ० । स नि॒र्घ्न्याः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽभू॒त्याः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ३ ॥

जि॒तम॑ । ० । स नि॒र्भूत्याः॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ४ ॥

जि॒तम॑ । ० । स परा॒भूत्याः॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ५ ॥

जि॒तम॑ । ० । स दे॒वजामी॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ६ ॥

जि॒तम॑ । ० । स बृ॒हस्प॑तेः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ७ ॥

जि॒तम॑ । ० । स प्र॒जाप॑तेः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ८ ॥

जि॒तम॑ । ० । स च॒ष्ट्रीणां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ९ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒र्ध्वेया॑णां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १० ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽङ्गि॒रसां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ११ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒ङ्गिर॑सानां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १२ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽथ॒र्वणां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १३ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒थर्व॑णानां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १४ ॥

जि॒तम॑ । ० । स वन॒स्पती॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १५ ॥

जि॒तम॑ । ० । स वान॒स्पत्या॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १६ ॥

जि॒तम॑ । ० । स ऋ॒तूनां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १७ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒र्तवा॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १८ ॥

जि॒तम॑ । ० । स मा॒सानां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १९ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽर्ध॒मासा॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २० ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽहो॒रात्र॑योः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २१ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽहोः॑ संय॒तोः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २२ ॥

जि॒तम॑ । ० । स द्या॒वापृ॑थि॒व्योः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २३ ॥

जि॒तम॑ । ० । स इ॒न्द्रा॒ग्न्योः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २४ ॥

जि॒तम॑ । ० । स मि॒त्रावरु॑ण॒योः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २५ ॥

जित॒म॒ ० । ० स रा॒ज्ञो वरु॑णस्य पा॒शा॒न्मा मो॑चि । ० ॥ २६ ॥
 जि॒त॒म॒स्साक॑मु॒ञ्जिन्न॑म॒स्साक॑मृ॒त॒म॒स्साक॑ तेजो ऽस्साक॑ ब्र॒ह्मा॒स्साक॑ स्वर॒-
 स्साक॑ य॒ज्ञोऽस्साक॑ प॒शवो॑ ऽस्साक॑ प्र॒जा अ॒स्साक॑ वी॒रा अ॒स्साक॑म् ।
 तस्मा॑द॒मुं निर्भ॑जामो ऽमु॒मामु॒धाय॑णम॒मुधाः पु॒चम॑सौ यः । स मृ॒त्योः
 प॒द्वीशा॒त्पाशा॒न्मा मो॑चि । तस्ये॒दं वर्च॑स्तेजः प्रा॒णमायु॑र्नि वे॒ष्टयामी॑-
 दमे॒नमध॑राजं पा॒दयामि ॥ २७ ॥

९॥ जि॒त॒म॒स्साक॑मु॒ञ्जिन्न॑म॒स्साक॑म॒भ्यष्टां॑ वि॒द्याः पृ॒त॒ना अ॒रातीः ॥ १ ॥
 तद॒ग्निरा॑ह तदु सोम॑ आ॒ह पू॒षा मा॑ धा॒त्सुकृ॑तस्य लो॒के ॥ २ ॥
 अ॒गन्म॒ स्व॒ः स्व॒रग॑न्म॒ सं सूर्य॑स्य ज्योति॑षागन्म ॥ ३ ॥
 व॒स्योभू॑याय॒ वसु॑मान्य॒ज्ञो वसु॑ वंशि॒षीय॒ वसु॑मान्भूयासं॒ वसु॑ मयि॒
 धेहि ॥ ४ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ एकविंशः प्रपाठकः ॥

॥ षोडशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

वि॒षास॒हिं स॒ह॒मा॒नं सा॒स॒हा॒नं स॒ही॒यांस॒म् । ॥ १ ॥
 स॒ह॒मा॒नं स॒हो॒जि॒तं स्व॒र्जि॒तं गो॒जि॒तं स॒ध॒ना॒जि॒तम् ।
 ई॒ड्यं॑ ना॒म ह॒ इन्द्र॒मायु॑ष्मा॒न्भू॒यास॒म् ॥ १ ॥
 वि॒षास॒हिं० । ० । ० ह॒ इन्द्रं॑ प्रि॒यो दे॒वानां॑ भू॒यास॒म् ॥ २ ॥
 वि॒षास॒हिं० । ० । ० ह॒ इन्द्रं॑ प्रि॒यः प्र॒जानां॑ भू॒यास॒म् ॥ ३ ॥
 वि॒षास॒हिं० । ० । ० ह॒ इन्द्रं॑ प्रि॒यः प॒शूनां॑ भू॒यास॒म् ॥ ४ ॥
 वि॒षास॒हिं स॒ह॒मा॒नं सा॒स॒हा॒नं स॒ही॒यांस॒म् ।
 स॒ह॒मा॒नं स॒हो॒जि॒तं स्व॒र्जि॒तं गो॒जि॒तं स॒ध॒ना॒जि॒तम् ।
 ह॒ इन्द्रं॑ प्रि॒यः स॒मा॒ना॒नां भू॒यास॒म् ॥ ५ ॥
 सूर्ये॑ व॒र्च॒सा मा॒भ्यु॒दि॒हि ।
 वि॒ष॒श्च म॒ह्यं र॒ध्य॒तु मा॒ चा॒हं वि॒ष॒ते र॒ध॒म् ।
 री॒या॒णि ।

त्वं न सु॒धायां॑ मा॒ धेहि॑ प॒रमे॒ व्यो॒म॒न् ॥ ६ ॥
 मा॒भ्यु॒दि॒हि ।

या॒श्च प॒श्यामि॑ या॒श्च न॑ ते॒षु मा॒ सु॒म॒तिं कृ॒धि । त॒वे० ॥ ७ ॥
 मा॒ त्वा द॒भ॒न्त॒स॒लि॒ले अ॒प्स्व प॒न॒र्ये पा॒शि॒नं उ॒प॒ति॒ष्ठ॒न्य॒च ।
 हि॒त्वाश॑स्ति॒ दि॒व॒मा र॒क्ष ए॒तां स नो॑ मृ॒ड सु॒म॒ती ते॒ स्या॒म । त॒वे० ॥ ८ ॥
 त्वं न॑ इन्द्र॒ मह॑ते सौ॒भ॒गा॒याद॑ब्धेभिः परि पा॒ण्य॒क्षुभिः॑ । त॒वे० ॥ ९ ॥

त्वं न इन्द्रोतिभिः शिवाभिः शंतमो भव ।

आरोहंस्त्रिदिवं दिवो गृणानः सोमपीतये प्रियधामा स्वस्तये ।

तवे० ॥ १० ॥ (१)

त्वमिन्द्रासि विश्वजित्सर्ववित्पुरुहूतस्त्वमिन्द्र ।

त्वमिन्द्रेमं सुहवं स्तोममेरयस्व स नो मृड मुमती ते स्याम । तवे० ॥ ११ ॥

अदव्यो दिवि पृथिव्यामुतासि न तं आपुर्महिमानमन्तरिक्षे ।

अदव्येन ब्रह्मणा वावृधानः स त्वं न इन्द्र दिवि षं छर्म यद्ध । तवे० ॥ १२ ॥

या तं इन्द्र तनूरप्सु या पृथिव्यां यान्तरप्सौ या तं इन्द्र पर्वमाने स्वर्विदि ।

ययेन्द्र तच्चाङ्गन्तरिक्षं व्यापिष्य तया न इन्द्र तच्चाङ्गशर्म यद्ध । तवे० ॥ १३ ॥

त्वमिन्द्र ब्रह्मणा वर्धयन्तः सचं नि षेदुर्चर्षयो नार्धमानाः । तवे० ॥ १४ ॥

त्वं तृतं त्वं पर्येषुत्सं सहस्रधारं विदथ्य स्वर्विदं । तवे० ॥ १५ ॥

त्वं रक्षसे प्रदिशश्चतस्रस्त्वं शोचिषा नभसी वि भासि ।

त्वमिमा विश्वा भुवनानु तिष्ठस ऋतस्य पन्थामन्त्रेषु विद्वान् । तवे० ॥ १६ ॥

पञ्चभिः पराङ् तपस्येक्यार्वाङ् शस्त्रिमेभि सुदिने नार्धमानः । तवे० ॥ १७ ॥

त्वमिन्द्रस्त्वं महेन्द्रस्त्व लोकस्त्वं प्रजापतिः ।

तुभ्यं यज्ञो वि तायते तुभ्यं जुहति जुहंतः । तवे० ॥ १८ ॥

असन्ति सत्यतिष्ठितं सति भूतं प्रतिष्ठितम् ।

भूतं ह भव्य आहितं भव्यं भूते प्रतिष्ठितम् ।

तवेद्विष्णो बहुधा वीर्याणि ।

त्वं नः पृणीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधायां मा धेहि परमे व्योमन् ॥ १९ ॥

शुक्रो ऽसि भ्राजो ऽसि । स यथा त्वं भ्राजता भ्राजो ऽस्येवाहं भ्राजता
भ्राज्यासम् ॥ २० ॥ (२)

रुचिरसि रोचो ऽसि । स यथा त्वं रुच्या रोचो ऽस्येवाहं पशुभिश्च
ब्राह्मणवर्चसेन च रुचिषीय ॥ २१ ॥

उद्यते नम उदायते नम उदिताय नमः । विराजे नमः स्वराजे नमः
सखाजे नमः ॥ २२ ॥

अस्तंयते नमो ऽस्तमेष्यते नमो ऽस्तमिताय नमः । विराजे नमः
स्वराजे नमः सभाजे नमः ॥ २३ ॥

उदगादयमादित्यो विश्वेन तपसा सह ।

सपत्नान्मह्यं रन्धयन्मा चाहं द्विषते रधम् ।

तवेद्विष्णो बहुधा वीर्याणि ।

त्वं नः पृणीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधायां मा धेहि परमे व्योमन् ॥ २४ ॥

आदित्य नावमारुह्यः शतारिचां स्वस्तये ।

अहर्मात्यपीपरो रात्रिं सचाति पारय ॥ २५ ॥

सूर्य नावमारुह्यः शतारिचां स्वस्तये ।

रात्रिं मात्यपीपरो ऽहः सचाति पारय ॥ २६ ॥

प्रजापतेरावृतो ब्रह्मणा वर्मेणाहं कश्यपस्य ज्योतिषा वर्चसा च ।

जरदष्टिः कृतवीर्यो विहायाः सहस्रायुः सुकृतश्चरेयम् ॥ २७ ॥

परीवृतो ब्रह्मणा वर्मेणाहं कश्यपस्य ज्योतिषा वर्चसा च ।

मा मा प्रापन्निषवो दैव्या या मा वधाय ॥ २८ ॥

ऋतेन गुप्तं ऋतुभिश्च सर्वैर्भूतेन गु । ॥

मा मा प्रापत्पाप्मा मोत ऽहं संलिलेन वाचः ॥ २९ ॥

अग्निर्मा गोप्ता परि पातु । वञ्चत उद्यन्तसूर्यो नुदतां मृत्युपाशान् ।

व्युहन्तीरुषसः पर्वता ध्रुवाः सहस्रं प्राणा मय्या यतन्ताम् ॥ ३० ॥ (३)

॥ द्वाविंशः प्रपाठकः ॥

॥ सप्तदशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

- ॥ ओ चित्सखायं सखा ववृत्या तिरः पुरु चिदर्णव जगन्वान् ।
 पितुर्नेपातमा दधीत वेधा अधि क्षमि प्रतरं दीर्घानः ॥ १ ॥
 न ते सखा सख्यं वष्ट्येतत्सलक्ष्मा यद्विषुरुपा भवति ।
 महस्युचासो असुरस्य वीरा दिवो धर्तार उर्विया परि स्थन् ॥ २ ॥
 उशन्ति घा ते अमृतास एतदेकस्य चित्यजसं मर्त्यस्य ।
 नि ते मनो मनसि धाम्यसे जनुः पतिस्तब्रमा विविश्याः ॥ ३ ॥
 न यत्पुरा चकृमा कच्च नूनमृतं वदन्तो अनृतं रपेम ।
 गन्धर्वो अप्सवर्षा च योषा सा नौ नाभिः परमं जामि तन्नौ ॥ ४ ॥
 गर्भे नु नौ जनिता दंपती कर्देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः ।
 नकिरस्य प्र मिनन्ति व्रतानि वेद नावस्य पृथिवी उत द्यौः ॥ ५ ॥
 को अद्य युङ्ते धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायून ।
 आसन्निषून्हत्स्वसो मयोभून्य एषां भृत्यामृणधत्स जीवात् ॥ ६ ॥
 को अस्य वेद प्रथमस्याहः क ई ददर्श क इह प्र वोचत् ।
 बृहन्मिषस्य वरुणस्य धाम कटु ब्रव आहनो वीच्या नृन् ॥ ७ ॥
 यमस्य मा यम्यं काम आगन्तमाने योनौ सहशेय्याय ।
 जायेव पत्ये तन्न रिरिच्यां वि चिद्वृहेव रथ्येव चक्रा ॥ ८ ॥
 न तिष्ठन्ति न नि मिषन्त्येते देवानां स्पश इह ये चरन्ति ।
 अन्येन मदाहनो याहि तूयं तेन वि बृह रथ्येव चक्रा ॥ ९ ॥

राशीभिरस्मा अहभिर्देशस्येत्यूर्य
 दिवा पृथिव्या मिथुना सबन्धु मे ॥१०॥ (१)
 आ घा ता गङ्गानुत्तरा युगानि यच्च जामयः कृण्वन्नजामि ।
 उप स्व सुभगे पतिं मत् ॥ ११ ॥
 किं स्वसा यन्निर्घृतिर्निगङ्गात् ।
 काममूता बहूऽतद्रपाम तच्चा म तच्चं सं पिपृग्धि ॥ १२ ॥
 न ते नाथं यम्यचाहमस्मि न ते तनूं तच्चा सं पपृचाम् ।
 अन्येन मत्प्रमुदः कल्पयस्व न ते भ्राता सुभगे वक्ष्येत्तत् ॥ १३ ॥
 न वा उ ते तनूं तच्चा सं पपृच्यां पापमाहुर्धुः स्वसारं निगङ्गात् ।
 असंयदेतन्मनसो हृदो मे भ्राता स्वसुः शयने यद्धयीय ॥ १४ ॥
 बतो बंतासि यम नैव ते मनो हृदयं चाविदाम् ।
 अन्या किल त्वां कक्ष्येव युक्तं परि ध्वजातै लिबुजेव वृक्षम् ॥ १५ ॥
 अन्य ऊ पु यम्यन्य उ त्वां परि ध्वजातै लिबुजेव वृक्षम् ।
 तस्य वा त्वं मन इच्छा स वा तवाधा कृणुष्व संविदं सुभद्राम् ॥ १६ ॥
 चीणि छन्दांसि कवयो वि येतिरे पुरुषं दर्शतं विश्वचक्षणम् ।
 आपो वाता ओषधयस्तान्येकस्मिन्भुवनं आपितानि ॥ १७ ॥
 वृषा वृषो दुदुहे दोहसा दिवः पर्यासि यद्ब्रह्म अदितेरदाभ्यः ।
 विश्वं स वेदं वरुणो यथा धिया स यज्ञियो यजति यज्ञियो ऋतून् ॥ १८ ॥
 रपन्नन्धवीर्या च योषणा नदस्य नादे परि पातु नो मनः ।
 इष्टस्य मध्ये अदितिर्नि धातु नो भ्राता नो ज्येष्ठः प्रथमो वि वोचति ॥ १९ ॥
 सो चिन्नु भद्रा क्षुमती यशस्वत्युषा उवास मनवे स्वर्वेती ।
 यदीमुशन्तमुशतामनु क्रतुममिं होतारं विदधाय जीजनन् ॥ २० ॥ (२)
 अध त्वं द्रुप्सं विभ्वं विचक्षणं विराभरदिषिरः श्येनो अध्वरे ।
 यदी विशो वृणते द्रुमार्था अमिं होतारमध धीरजायत ॥ २१ ॥
 सदासि रणो यवसेव पुष्यते होचाभिरमे मनुषः स्वध्वरः ।
 विप्रस्य वा यद्धश्मान उक्थ्यो वाजं सस्रवो उपयासि भूरिभिः ॥ २२ ॥

उदीरय पितरा जार आ भगमियक्षति हर्यतो हस्त इष्यति ।
 विवक्षि वहिः स्वपस्यते मस्सस्त्विष्यते असुरो वेपते मती ॥ २३ ॥
 यस्ते अये सुमतिं मर्तो अस्थत्सहसः सूनो अति स प्र शृण्वे ।
 इषं दधानो वहमानो अश्वैरा स द्युमो अमवान्भूषति द्यून ॥ २४ ॥
 शुधी नो अये सदने सधस्थे युद्धा रथममृतस्य द्रवित्नुम ।
 आ नो वह रोदसी देवपुत्रे माकिर्देवानामप भूरिह स्याः ॥ २५ ॥
 यदप एषा समितिर्भवाति देवी देवेषु यजता यजत्र ।
 रत्ना च यद्विभजासि स्वधावो भागं नो अत्र वसुमन्तं वीतात् ॥ २६ ॥
 अन्नमिरुषसामयमस्थदन्वहानि प्रथमो जातवेदाः ।
 अनु सूर्य उषसो अनु रमीननु द्यावापृथिवी आ विवेश ॥ २७ ॥
 प्रत्यमिरुषसामयमस्थप्रत्यहानि प्रथमो जातवेदाः ।
 प्रति सूर्यस्य पुरुधा च रमीनति द्यावापृथिवी आ ततान ॥ २८ ॥
 द्यावा ह क्षामा प्रथमे ऋतेनाभिश्चावे भवतः सत्यवाचा ।
 देवो यन्मर्तात्यजथाय कृण्वन्सीदङ्घोता प्रत्यङ् स्वमसुं यन् ॥ २९ ॥
 देवो देवान्यभिर्भूर्ऋतेन वहानो हव्यं प्रथमश्चिकित्वान् ।
 मर्केतुः समिधा भाञ्जजीको मन्द्रो होता नित्यो वाचा यजीयान् ॥ ३० ॥ (३)
 अर्चामि वां वर्धायापो घृतक्षू द्यावाभूमी शृणुतं रोदसी मे ।
 अहा यद्देवा असुनीतिमायन्मध्वा नो अत्र पितरा शिशीताम् ॥ ३१ ॥
 स्वावृग्देवस्यामृतं यदी गोरतो जातासो धारयन्त उर्वी ।
 विश्वे देवा अनु तस्ते यजुर्गुर्देहे यदेनी दिव्यं घृतं वाः ॥ ३२ ॥
 किं स्विन्नो राजा जगृहे कदस्याति व्रतं चकृमा को वि वेद ।
 मिचश्चिद्धि षा जुहुराणो देवां ह्योको न यातामपि वाजो अस्ति ॥ ३३ ॥
 दुर्मन्वचामृतस्य नाम सलक्ष्मा यद्विषुरुपा भवाति ।
 यमस्य यो मनवते सुमन्वये तमृष्व पात्यप्रयुञ्जन् ॥ ३४ ॥
 यस्मिन्देवा विदधे मादयन्ते विवस्वतः सदने धारयन्ते ।
 सूर्ये ज्योतिरदधुर्मास्य १ कून्परि द्योतनिं चरतो अजस्रा ॥ ३५ ॥

यस्मिन्देवा मन्मनि संचरन्त्यपीच्येऽ न वयमस्य विद्म ।

मिचो नो अचादितिरनागान्सविता देवो वरुणाय बोचत् ॥ ३६ ॥

सखाय आ शिषामहे ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे ।

स्तुष ऊ षु नृत्तमाय धृष्णवे ॥ ३७ ॥

शवसा ह्यसि श्रितो वृचहत्येन वृचहा ।

मधैर्मघोनो अति शूर दाशसि ॥ ३८ ॥

स्तेगो न क्षामत्येषि पृथिवीं मही नो वाता इह वान्तु भूमौ ।

मिचो नो अच वरुणो युज्यमानो अमिर्वने न व्यमृष्ट शोकम् ॥ ३९ ॥

स्तुहि श्रुतं गर्तिसदं जनानां राजानं भीममुपहन्तुमुग्रम् ।

मृडा जरिचे रुद्र स्तवानो अन्यमस्मत्ते नि वपन्तु सेन्यम् ॥ ४० ॥ (४)

सरस्वतीं देवयन्तो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तायमाने ।

सरस्वतीं सुकृतो हवन्ते सरस्वती दाशुषे वार्थं दात ॥ ४१ ॥

सरस्वतीं पितरो हवन्ते दक्षिणा यज्ञमभिनक्षमाणाः ।

आसद्यास्मिन्नर्हिषि मादयध्वमनमीवा इष आ धेह्यस्मे ॥ ४२ ॥

सरस्वति या सरथं ययाथोकथैः स्वधाभिर्देवि पितृभिर्मदन्ती ।

सहस्रार्धमिडो अच भागं रायस्पोषं यजमानाय धेहि ॥ ४३ ॥

उदीरतामवर उत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।

असुं तज्ञास्ते नो ऽवन्तु पितरो हवेषु ॥ ४४ ॥

आहं अवित्ति नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

बर्हिषदा य स्वधया सुतस्य भजन्त पितृस्त इहागमिष्टाः ॥ ४५ ॥

इदं पितृभ्यो नमो अस्त्वद्य ये पूर्वासो ये अपरास ईयुः ।

ये पार्थिवे रजस्या ॥ ४६ ॥

मातली कथैर्यमो ।

यांश्च देवा वावृधुर्ये च देवांस्ते नो ऽवन्तु पितरो हवेषु ॥ ४७ ॥

स्वादुः किलायं मधुमां उतायं तीव्रः किलायं रसवां उतायम् ।

उतो च१स्य पपिवांसमिन्द्रं न कश्चन सहत आहवेषु ॥ ४८ ॥

ते महीरिति बहुभ्यः पन्थामनुपस्पशानम् ।
 नं जनानां यमं राजानं हविषा सपर्येत ॥ ४९ ॥
 प्रथमो विवेद नैषा गथूतिरपभर्तवा उ ।
 तरः परेता एना जज्ञानाः पथ्याऽ अनु स्वाः ॥ ५० ॥ (५)
 ऊत्यर्वागिमा वो हव्या चकृमा जुषध्वम् ।
 शंतमेनाधा नः शं योररपो दधात ॥ ५१ ॥
 क्षणतो निषद्येदं नो हविरभि गृणन्तु विश्वे ।
 तरः केन चिन्नो यद्य आगः पुरुषता कराम ॥ ५२ ॥
 तुं कृणोति तेनेदं विश्वं भुवनं समेति ।
 युष्मन्मना महो जाया विवस्वतो ननाश ॥ ५३ ॥
 भेः पूर्याणैर्येना ते पूर्वे पितरः परेताः ।
 वधया मदनौ यमं पश्यासि वरुणं च देवम् ॥ ५४ ॥
 च सर्पतातो ऽस्मा एतं पितरो लोकमक्रन् ।
 भैर्यक्तं यमो ददात्यवसानमस्मै ॥ ५५ ॥
 स्त्वेधीमद्युशन्तः समिधीमहि ।
 शत आ वह पितृन्हविषे अक्षवे ॥ ५६ ॥
 स्त्वेधीमहि द्युमन्तः समिधीमहि ।
 द्युमन्त आ वह पितृन्हविषे अक्षवे ॥ ५७ ॥
 पितरो नवग्वा अथर्वाणो भृगवः सोम्यासः ।
 यज्ञियानामपि भद्रे सौमनसे स्याम ॥ ५८ ॥
 पौरा गहीह यमं वैरूपैरिह मादयस्व ।
 यः पिता ते ऽस्मिन्नर्हिषा निषद्य ॥ ५९ ॥
 ता हि रोहाङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः ।
 कविशस्ता वहन्तेना राजन्हविषो मादयस्व ॥ ६० ॥
 त उदारुहन्दिवस्पृष्टान्यारुहन् ।
 त्रयो यथा पथा द्यामङ्गिरसो ययुः ॥ ६१ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

यमाय सोमः पवते यमाय क्रियते हविः । ॥ २ ॥
यमं ह यज्ञो गच्छत्यपि दूतो अरकृतः ॥ १ ॥
यमाय मधुमत्तमं जुहोता प्र च तिष्ठत ।
इदं न पथिकृद्भ्यः ॥ २ ॥
यमाय ।
स नो निवसे ॥ ३ ॥
मैनमये वि द चिच्छिपो मा शरीरम् ।
शृतं यदा कांसि जातवेदो ऽथेममेनं प्र हिणुतात्पितृरूपं ॥ ४ ॥
यदा शृतं कृण्वो जातवेदो ऽथेममेनं परि दत्तात्पितृभ्यः ।
यदो गच्छात्यसुनीतिमेतामथ देवानां वशनीर्भवाति ॥ ५ ॥
चिकदुकेभिः पवते षडुर्वैरिकमिबृहत् ।
चिष्टुब्धायची छन्दांसि सर्वा ता यम आर्पिता ॥ ६ ॥
सूर्यं चक्षुषा गच्छ वातमात्मना दिवं च गच्छ पृथिवीं च धर्मभिः ।
अपो वा गच्छ यदि तच्च ते हितमोषधीषु प्रति तिष्ठा शरीरिः ॥ ७ ॥
अजो भागस्तपसः अर्चिः ।
यास्ते शिवास्तच्चो क्रम ॥ ८ ॥
यास्ते शोचयो रंह मन्तरिक्षम् ।
अजं यन्तमनु ताः शिवं कृधि ॥ ९ ॥
अव सृज पुनरमे पितृभ्यो यस्त आहुतश्चरति स्वधावान् ।
आयुर्वसान उप यातु शेषः सं गच्छतां तच्चा सुवर्चाः ॥ १० ॥ (७)
अति द्रव श्वानौ सारमेयौ चतुरक्षौ श्वलौ साधुना पथा ।
अथा गीहि यमेन ये संधमादं मदन्ति ॥ ११ ॥
यौ ते श्वाना यम राक्षतारौ चतुरक्षौ पथिषदी नृचक्षसा ।
ताभ्यां राजन्परि धेह्येनं स्वस्त्यस्मा अनमीवं च धेहि ॥ १२ ॥
उरूणसावसुतृपावुदुबलौ यमस्य दूतौ चरतो जनां अनु ।
तावस्मभ्यं हश्ये सूर्याय पुनर्दातामसुमद्येह भद्रम् ॥ १३ ॥

सोम एकैभ्यः पवते घृतमेक उपासते ।
 येभ्यो मधु प्रधावधि तांश्चिदेवापि गच्छतात् ॥ १४ ॥
 ये चित्पूर्वं ऋतसाता ऋतजाता ऋतावृधः ।
 ऋषीन्तपस्वतो यम तपोजो अपि गच्छतात् ॥ १५ ॥
 तपसा ये अनाधृषास्तपसा ये स्वर्ययुः ।
 तपो ये चक्रिरे महस्तांश्चिदेवापि गच्छतात् ॥ १६ ॥
 ये युधः
 ये वा
 : ।
 इतात् ॥ १७ ॥
 सहस्रलीथाः कवयो ये गोपायन्ति सूर्यम् ।
 ऋषीन्तपस्वतो यम तपोजो अपि गच्छतात् ॥ १८ ॥
 योनासै भव पृथिव्यनृक्षरा निवेशनी । यक्षासै शर्म सप्रथाः ॥ १९ ॥
 असंबाधे पृथिव्या उरौ लोके नि धीयस्व ।
 स्वधा याश्चकृषे जीवस्तास्ते सन्तु मधुश्रुतः ॥ २० ॥ (८)
 यामि ते मनसा मन इहेमाङ्गृहो उप जुजुषाण एहि ।
 गच्छस्व पितृभिः सं यमेन स्योनास्त्वा वाता उप वान्तु शग्माः ॥ २१ ॥
 उच्चा वहन्तु मरुत उद्वाहा उदप्रुतः ।
 अजेन कृण्वन्तः शीतं वर्षेणोक्षन्तु बालिति ॥ २२ ॥
 उदह्मायुरायुषे क्रत्वे दक्षाय जीवसे ।
 स्वान्गच्छतु ते मनो ऽधा पितृरूपं द्रव ॥ २३ ॥
 मा ते मनो मासोर्माङ्गानां मा रसस्य ते ।
 मा ते हास्त त्वयः किं चनेह ॥ २४ ॥
 मा त्वा वृक्षः सं बाधिष्ट मा देवी पृथिवी मही ।
 लोकं पितृषु विविधस्व यमराजसु ॥ २५ ॥
 ते अङ्गमतिहितं पराचैरपानः प्राणो य उ वाते परेतः ।
 ते संगत्य पितरः सनीडा घासाङ्गासं पुनरा वैशयन्तु ॥ २६ ॥
 पेमं जीवा अरुधङ्गृहेभ्यस्तं निर्वहत परि यामादितः ।

मृत्युर्यमस्यासीद्भूतः प्रचेता असून्पितृभ्यो गमयां चकार ॥ २७ ॥
 ये दस्यवः पितृषु प्रविष्टा ज्ञातिमुखा अहुतादश्नन्ति ।
 परापुरो निपुरो ये भरन्त्यभिष्टानस्मात्प्र धमाति यज्ञात् ॥ २८ ॥
 स विशन्विह पितरः स्वा नः स प्रतिरन्त आयुः ।
 तेभ्यः शकेम हविषा नक्षमाणा शरदः पुरुचीः ॥ २९ ॥
 यां ते ते क्षीर ओदनम् ।

तेना जनस्यासा भता या ऽचासदजीवनः ॥ ३० ॥ (९)
 अश्ववर्ती प्र तर या सुशेवाक्षीकं वा प्रतरं नवीयः ।
 यस्त्वा जघान बध्यः सो अस्तु मा सो अन्यद्विदत भागधेयम् ॥ ३१ ॥
 यमः परो ऽवरो विवस्वान्ततः परं नाति पश्यामि किं चन ।
 यमे अश्वरो अधि मे निविष्टो भुवो विवस्वानच्चाततान ॥ ३२ ॥
 अपागूहन्नमृतां मर्त्येभ्यः कृत्वा सर्वर्णामदधुर्विवस्वते ।
 उताश्विनावभरद्यत्तदासीदजहादु द्वा मिथुना संरण्यूः ॥ ३३ ॥
 ये निखाता ये परोप्रा ये दग्धा ये चोद्धिताः ।
 सर्वास्तानम आ वह पितृन्हविषे अक्षवे ॥ ३४ ॥
 ये अमिदग्धा ये अनमिदग्धा मध्ये दिवः स्वधया मादयन्ते ।
 त्वं ताबेत्य यदि ते जातवेदः स्वधया यज्ञं स्वधितिं जुषन्ताम् ॥ ३५ ॥
 शं तप माति तपो अये मा तच्च तपः ।
 वनेषु शुष्मो अस्तु ते पृथिव्यामस्तु यद्धरः ॥ ३६ ॥

ददाम्यस्मा अवसानमेतद्य एष आगन्मम चेदभूदिह ।
 यमश्चिकित्वात्रत्येतदाह ममैष राय उप तिष्ठतामिह ॥ ३७ ॥
 इमां माचां मिमीमहे यथापरं न मासति । शते शरत्सु नो पुरा ॥ ३८ ॥
 प्रेमां माचां ० । ० ॥ ३९ ॥
 अपेमां माचां ० । ० ॥ ४० ॥ (१०)
 वी३मां माचां ० । ० ॥ ४१ ॥
 निरिमां माचां ० । ० ॥ ४२ ॥

उदिमां माचां ० । ० ॥ ४३ ॥

समिमां माचां मिमीमहे यथापरं न मासतै । शन्ते शरत्सु नो पुरा ॥ ४४ ॥

अमासि माचां स्वरगामायुष्मान्भूयासम् ।

यथापरं न मासतै शन्ते शरत्सु नो पुरा ॥ ४५ ॥

प्राणो अपानो ध्यान आयुश्चक्षुर्दृश्ये सूर्याय ।

अपरिपरेण यथा यमराज्ञः ॥

ये अयवः शशमानाः परेयुर्हित्वा ॥

ते द्यामुदित्याविदन्त लोकं नाकस्य पृष्ठे अधि दीध्यानाः ॥ ४७ ॥

उद्वती द्यौरवमा पीलुमतीति मध्यमा ।

तृतीया ह प्रद्यौरिति यस्यां पितर आसन्ते ॥ ४८ ॥

ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य आविविशुर्वृक्षन्तरिक्षम् ।

य आक्षियन्ति द्यां तेभ्यः पितृभ्यो नमसा विधेम ॥ ४९ ॥

इदमिद्धा देवि पश्यसि सूर्यम् ।

माता पुत्रं यथा सिचाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ५० ॥ (११)

इदमिद्धा उ नापरं जरस्यन्यदितो ऽपरम् ।

जाया पतिमिव वाससाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ५१ ॥

अभि त्वोर्णोमि पृथिव्या मातुर्वस्त्रेण भद्रया ।

जीवेषु भद्रं तन्मयि स्वधा पितृषु सा त्वयि ॥ ५२ ॥

असीषोमा पथिकृता स्योनं देवेभ्यो रत्नं दधयुर्वि लोकम् ।

उप प्रेषतं पूषणं यो वहान्यजयानैः पथिभिस्तत्र गच्छतम् ॥ ५३ ॥

पूषा त्वेत्तच्छावयतु प्र विद्वाननष्टपशुर्भुवनस्य गोपाः ।

स त्वैतेभ्यः परि ददत्पितृभ्यो अग्निर्देवेभ्यः सुविदचियेभ्यः ॥ ५४ ॥

आयुर्विश्वायुः परि पातु त्वा पूषा त्वा पातु प्रपथे पुरस्तात् ।

यचासन्ते सुकृतो यच्च त इयुस्तच्च त्वा देवः सविता दधातु ॥ ५५ ॥

इमौ युनज्मि ते वही असुनीताय वोढवे ।

ताभ्यां यमस्य सार्दनं समितीश्चाव गच्छतात् ॥ ५६ ॥

एतस्त्वा वासः प्रथमं चागन्नपेतदूहं यदिहाबिभः पुरा ।
 इष्टापूर्तमनुसंक्राम विद्यान्यत्र ते दत्तं बहुधा विबन्धुषु ॥ ५७ ॥
 अग्नेर्वर्मं परि गोभिर्ब्रियस्व सं प्रोर्णुष्व मेदसा पीवसा च ।
 नेस्त्वा धृणुर्हरसा जर्हषाणो दधृग्विधस्यन्यरीह्यातै ॥ ५८ ॥
 दण्डं हस्तादाददानो गतासोः सह ओषेण वर्चसा बलेन ।
 अथैव त्वमिह वयं सुवीरा विश्वा मृधो अभिमातीर्जयेम ॥ ५९ ॥

षेण वर्चसा बलेन ।

त्वमेष्टुपं जीवलोकम् ॥ ६० ॥ (१२)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ चयस्त्रिंशः प्रपाठकः ॥

इयं नारी पतिलोकं वृणाना नि पद्यत उपं त्वा मर्त्यं प्रेतम् । ॥ ३ ॥
 धर्मं पुराणमनुपालयन्ती तस्यै प्रजां द्रविणं चेह धेहि ॥ १ ॥
 उदीर्ष्व नार्येभि जीवलोकं गतासुमेतमुपं शेष एहि ।
 हस्तयाभस्यं दधिषोस्तवेदं पत्युर्जनित्वमभि सं बभूष ॥ २ ॥
 अपश्यं युवतिं नीयमानां जीवामृतेभ्यः परिणीयमानाम् ।
 अन्येन यत्तमसा प्रावृतासीत्प्राक्तो अपाचीमनयं तदेनाम् ॥ ३ ॥
 प्रजानत्यग्रे जीवलोकं देवानां पन्थामनुसंचरन्ती ।
 अयं ते गोपतिस्तं जुषस्व स्वर्गं लोकमधि रोहयैनम् ॥ ४ ॥
 उप द्यामुपं वेतसमवत्तरो नदीनाम् । अग्ने पित्तमपामसि ॥ ५ ॥

यं त्वमग्ने समदहस्तमु निर्वापया पुनः ।

क्याक्षूरं रोहतु शाण्डदूर्वा व्यल्कशा ॥ ६ ॥

इदं त एकं पर ऊं त एकं तृतीयेन ज्योतिषा सं विशस्व ।
 संवेशने तच्चा३ चारुरेधि प्रियो देवानां परमे सधस्ये ॥ ७ ॥
 उत्तिष्ठ प्रेहि प्र द्रवीकः कृणुष्व सलिले सधस्ये ।
 तच्च त्वं पितृभिः संविदानः सं सोमेन मदस्व सं स्वधाभिः ॥ ८ ॥

प्र च्यवस्व तन्वं५ सं भरस्व मा ते गात्रा वि हायि मो शरीरम् ।
 मनो निविष्टमनुसंविशस्व यच्च भूमेर्जुषसे तच्च गच्छ ॥ ९ ॥
 वर्चसा मां पितरः सोम्यासो अञ्जन्तु देवा मधुना घृतेन ।
 चक्षुषे मा प्रतरं तारयन्तो जरसे मा जरदृष्टिं वर्धन्तु ॥ १० ॥ (१३)
 वर्चसा मां समनक्कपिर्मेधां मे विष्णुर्न्येनक्कासन् ।
 रयिं मे विश्वे नि यञ्जन्तु देवाः स्योना मापः पवनैः पुनन्तु ॥ ११ ॥
 मित्रावरुणा परि मामधातामादित्या मा स्वरवो वर्धयन्तु ।
 वर्चो म इन्द्रो न्यनक्तु हस्तयोर्जरदृष्टिं मा सविता कृणोतु ॥ १२ ॥
 यो ममारं प्रथमो मर्यानां यः प्रेयाय प्रथमो लोकमेतम् ।
 वैवस्वतं संगमनं जनानां यमं राजानं हविषा सपर्यत ॥ १३ ॥
 परा यात पितर आ च यातायं वो यज्ञो मधुना समक्तः ।
 दत्तो अस्मभ्यं द्रविणेह भद्रं रयिं च नः सर्ववीरं दधात ॥ १४ ॥
 कण्वः कक्षीवान्युरुमीढो अगस्त्यः श्यावाश्वः सोम्यैर्वचनानाः ।
 विश्वामित्रो ऽयं जमदग्निरचिरवन्तु नः कश्यपो वामदेवः ॥ १५ ॥
 विश्वामित्र जमदग्ने वसिष्ठ भरद्वाज गोतम वामदेव ।
 शर्दिर्नो अचिरयभीक्ष्मोभिः सुसंशासः पितरो मृडता नः ॥ १६ ॥
 कस्ये मृजाना अति यन्ति रिप्रमायुर्दधानाः प्रतरं नवीयः ।
 आप्यायमानाः प्रजया धनेनाध स्याम सुभयो गृहेषु ॥ १७ ॥
 अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते क्रतुं रिहन्ति मधुनाभ्यञ्जते ।
 सिन्धोरुद्धासे पतयन्तमुक्षुणं हिरण्यपावाः पशुमासु गृह्णते ॥ १८ ॥
 यद्वो मुद्रं पितरः सोम्यं च तेनो सचध्वं स्वयंशसो हि भूतम् ।
 ते अर्वाणः कवय आ शृणोत सुविदवा विदधे हूयमानाः ॥ १९ ॥
 ये अचयो अङ्गिरसो नवग्वा इष्टावन्तो रातिषाचो दधानाः ।
 दक्षिणावन्तः सुकृतो य उ स्यासद्यास्मिन्नहिषि मादयध्वम् ॥ २० ॥ (१४)
 अधा यथा नः पितरः परासः प्रत्नासो अय चतृमाशशानाः ।
 शुचीदयन्दीध्यत उक्थशासः क्षामा भिन्दन्तो अरुणीरपं व्रन् ॥ २१ ॥

सुकर्माणः सुरुचो देवयन्तो अयो न देवा जनिमा धमन्तः ।

शुचन्तो अग्निं षीं परिषदं नो अक्रन् ॥ २२ ॥

आ यूथेव क्षुम जनिमान्युय ।

मर्तासश्चिदुर्वशीरकृप्रचुधे चिदर्य उपरस्यायोः ॥ २३ ॥

अकर्म ते :

विश्वं तः ॥ २४ ॥

इन्द्रो मा ि द्यामिवोपरि ।

लोककृतं ह स्य ॥ २५ ॥

धाता मा ० ॥ २६ ॥

अदितिर्म २७ ॥

सोमो म । २८ ॥

धर्ता ह न मिवोपरि ।

लोककृतः ० ॥ २९ ॥

प्राच्यां त्वा दिशि पुरा संवृतः स्वधायामा दधामि बाहु ० । ॥ ३० ॥ (१५)

दक्षिणायां त्वा दिशि पुरा ० । ० ॥ ३१ ॥

प्रतीच्यां त्वा दिशि पुरा ० । ० ॥ ३२ ॥

उदीच्यां त्वा दिशि पुरा ० । ० ॥ ३३ ॥

ध्रुवायां त्वा दिशि पुरा ० । ० ॥ ३४ ॥

ऊर्ध्वायां त्वा दिशि पुरा संवृतः स्वधायामा दधामि बाहुच्युता

पृथिवी द्यामिवोपरि ।

लोककृतं यजामहे ये देवानां हुतभागा इह स्य ॥ ३५ ॥

ऽणो ऽसि वंसंगो ऽसि ॥ ३६ ॥

उदपूरसि मधुपूरसि वातपूरसि ॥ ३७ ॥

इतश्च मामुतश्चावतां यमे इव यतमाने यदैतम् ।

प्र वां भरन्मानुषा देवयन्त आ सीदतं स्वमु लोकं विदाने ॥ ३८ ॥

स्वासस्थे भवतमिन्दवे नो युजे वां ब्रह्म पूर्य नमोभिः ।

वि श्लोक एति पथ्ये

एतत् ॥ ३९ ॥

चीणि पदानि रूपो

अक्षरेण प्रति मिमीते अर्कमृतस्य नाभावमि सं पुनाति ॥ ४० ॥ (१६)

देवेभ्यः कर्मवृणीत मृत्युं प्रजायै किममृतं नावृणीत ।

बृहस्पतिर्यज्ञमतनुत ऋषिः प्रियां यमस्तच्चमा रिरिच ॥ ४१ ॥

त्वमग्र ईडितो जातवेदो ऽवाङ्मृष्यानि सुरभीणि कृत्वा ।

प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नद्धि त्वं देव प्रयता हवींषि ॥ ४२ ॥

आसीनासो अरुणीनामुपस्थे रयिं धत्त दाशुषे मर्त्याय ।

पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्र यच्छत त इहोर्जं दधात ॥ ४३ ॥

अग्निष्वात्ताः पितर एह गच्छत सदःसदः सदत सुप्रणीतयः ।

अन्नो हवींषि प्रयतानि बर्हिषि रयिं च नः सर्ववीरं दधात ॥ ४४ ॥

उपहूता नः पितरः सोम्यासो बर्हिषेषु निधिषु प्रियेषु ।

त आ गमन्तु त इह श्रुवन्त्वधि ब्रुवन्तु ते ऽवन्त्वस्मान् ॥ ४५ ॥

ये नः पितुः पितरो ये पितामहा अनूहिरे सोमपीथं वसिष्ठाः ।

तेभिर्यमः संरराणो हवींषुशन्नुशन्निः प्रतिकाममन्तु ॥ ४६ ॥

ये तातृषुदेवचा जेहमाना होचाविदः स्तोमंतष्टासो अर्कैः ।

आग्ने याहि सहस्रं देववन्दैः सत्यैः कविभिर्ऋषिभिर्धर्मसन्निः ॥ ४७ ॥

ये सत्यासो हविरदो हविष्या इन्द्रे

आग्ने याहि सुविदन्नेभिरवाङ् पयैः

॥ ४८ ॥

उप सर्प मातरं भूमिमेतामुरुष्यचंसं पृथिवीं सुशेवाम् ।

ऊर्णमदाः पृथिवी दक्षिणावत एषा त्वा पातु प्रपथे पुरस्तात् ॥ ४९ ॥

उद्धृञ्चस्व पृथिवि मा नि बाधथाः सूपायनासै भव सूपसर्पणा ।

माता पुत्रं यथा सिचाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ५० ॥ (१७)

उद्धृञ्चमाना पृथिवी सु तिष्ठतु सहस्रं मित उप हि श्रयन्ताम् ।

ते गृहासो घृतश्रुतः स्योना विश्वाहासै शरणाः सन्त्वच ॥ ५१ ॥

उत्ते स्तभ्रामि पृथिवीं त्वत्परीमं लोणं निदधन्मो अहं रिषम् ।

एतां स्थूणां पितरो धारयन्ति ते तच्च यमः सार्दना ते कृणोतु ॥ ५२ ॥

इममग्रे चमसं मा वि जिह्वरः प्रियो देवानामुत सोम्यानाम् ।

अयं यश्चमसो देवपानस्तस्मिन् देवा अमृता मादयन्ताम् ॥ ५३ ॥

‡ यमिन्द्रायाविर्भवाजिनीवते ।

कृतस्य भक्षं तस्मिन्निन्दुः पवते विश्वदानीम् ॥ ५४ ॥

पिपीलः सर्प उत वा श्वापदः ।

तेमश्च यो ब्राह्मणो आविवेश ॥ ५५ ॥

पर्यस्वतीरोषधयः पर्यस्वन्मामकं पर्यः ।

अपां पर्यसो यत्पयस्तेन मा सह शुम्भन्तु ॥ ५६ ॥

इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराजनेन सर्पिषा सं स्पृशन्ताम् ।

अनश्रवो अनमीवाः सुराणा आ रोहन्तु जनयो योनिमये ॥ ५७ ॥

सं गच्छस्व पितृभिः सं यमेनेष्टापूर्तेन परमे व्योमन् ।

हितावद्यं पुनरस्तमेहि सं गच्छतां तच्चा सुवर्चाः ॥ ५८ ॥

ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य आविविशुर्व्वेऽन्तरिक्षम् ।

तेभ्यः स्वराडसुनीतिर्नो अद्य यथावशं तच्चः कल्पयाति ॥ ५९ ॥

शं ते नीहारो भवतु शं शीयताम् ।

शीतिके शीतिकावति दिंकावति ।

मण्डूक्येषु शं भुव इमं स्वपिं शमय ॥ ६० ॥ (१८)

विवस्वान्नो अभयं कृणोतु यः सुचामा जीरदानुः सुदानुः ।

इहेमे वीरा बहवो भवन्तु गोमदश्चवन्मय्यस्तु पुष्टम् ॥ ६१ ॥

विवस्वान्नो अमृतत्वे दधातु परैतु ऐतु ।

इमा बक्षतु पुरुषाना जरिम्णो मो यमं गुः ॥ ६२ ॥

यो दध्रे अन्तरिक्षेण महा पितृणां कविः प्रमत्तिर्मतीनाम् ।

तमर्चत विश्वमिषा हविभिः स नो यमः प्रतरं जीवसे धात ॥ ६३ ॥

आ रोहन्त दिवमुत्तमामृषयो मा विभीतन ।

सोमपाः सोमपायिन इदं वः क्रियते हविरगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥ ६४ ॥

प्र केतुना बृहता भान्यमिरा रोदसी वृषभो रोरवीति ।

हिषो ववर्ध ॥ ६५ ॥

अभ्यचक्षत त्वा ।

हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं भुरग्युम ॥ ६६ ॥

इन्द्रं क्रतुं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा ।

शिक्षा णो अस्मिन्युरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ ६७ ॥

अपूपापिहितान्कुम्भान्यांस्ते देवा अधारयन् ।

ते ते सन्तु स्वधावन्तो मधुमन्तो घृतश्चुतः ॥ ६८ ॥

यास्ते धाना अनुकिरामि तिलमिश्राः स्वधावन्तीः ।

तास्ते सन्तु विभीः प्रभीस्तास्ते यमो राजानु मन्यताम् ॥ ६९ ॥

पुनर्देहि वनस्पते य एष निहितस्त्वयि ।

यथा यमस्य सार्देन आसीतै विदया वदेन् ॥ ७० ॥

आ रभस्व जातवेदस्तेजस्वङ्गरो अस्तु ते ।

शरीरमस्य सं दहायैनं धेहि सुकृतां लोके ॥ ७१ ॥

ये ते पूर्वे परागता अपरे पितरश्च ये ।

तेभ्यो घृतस्य कुल्यैतु शतधारा व्युन्दती ॥ ७२ ॥

एतदा रोह वय उन्मृजानः स्वा इह बृहदु दीदयन्ते ।

अभि प्रेहि मध्यतो माप हास्याः पितॄणां लोकं प्रथमो यो अत्र

॥ ७३ ॥ (१९)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ४ ॥ आ रोहत जनिर्ची जातवेदसः पितृयाणेः सं व आ रोहयामि ।

अवाङ्ढव्येषितो हव्यवाह ईजानं युक्ताः सुकृतां धत्त लोके ॥ १ ॥

देवा यज्ञमतवः कल्पयन्ति हविः प्रोडाशं सुचो यज्ञायुधानि ।

तेभिर्योहि स्वर्गं यन्ति लोकम् ॥ २ ॥

चतस्य पन्थामनु पश्य साध्वङ्गिरसः सुकृतो येन यन्ति ।

तेभिर्वाहि पथिभिः स्वर्गे यचादित्या मधु भक्षयन्ति तृतीये नाके
अधि वि श्रयस्व ॥ ३ ॥

चयः सुपर्णा उपरस्य मायू नाकस्य पृष्ठे अधि विष्टपि श्रिताः ।

स्वर्गा लोका अमृतेन विष्टा इषमूर्जं यजमानाय दुहाम् ॥ ४ ॥

द्यामुपभृदन्तरिक्षं ध्रुवा दाधार पृथिवीं प्रतिष्ठाम् ।

तेव

स्वर्गाः कामैकामं यजमानाय दुहाम् ॥ ५ ॥

ध्रुव आ रोह

श्वभोजसमन्तरिक्षमुपभृदा क्रमस्व ।

जुहु द्यां गच्छ यजमानेन साकं सुवेण वत्सेन दिशः प्रपीनाः सर्वा
धुस्वाहणीयमानाः ॥ ६ ॥

तीर्थेस्तरन्ति प्रवतो महीरिति यज्ञकृतः सुकृतो येन यन्ति ।

अचादधुर्यजमानाय लोकं दिशो भूतानि यदकल्पयन्त ॥ ७ ॥

अङ्गिरसामयनं पूर्वं अमिरादित्यानामयनं गार्हपत्यो दक्षिणानाम-
यनं दक्षिणामिः ।

महिमानमपेर्विहितस्य ब्रह्मणा समङ्गः सर्व उप याहि शग्मः ॥ ८ ॥

तपतु शं पुरस्ताद्धं

गार्हपत्यः ।

तपतु शर्म वर्मोत्तरा

अन्तरिक्षाद्

दिशोदिशो अये परि पाहि घोरात् ॥ ९ ॥

यूयमये शंतमाभिस्तनूभिरीजानमभि लोकं स्वर्गम् ।

अश्वा भूत्वा पृष्टिवाहो वहाथ यच देवैः संधमादं मदन्ति ॥ १० ॥ (२०)

शमये पश्चात्तप शं पुरस्ताद्धमुत्तराद्धमधरात्तपैनम् ।

एकस्त्रेधा विहितो जातवेदः सम्यगेनं धेहि सुकृतां लोके ॥ ११ ॥

शमययः समिद्धा आ रभन्तां प्राजापत्यं मेध्यं जातवेदसः ।

शृतं कृण्वन्त इह माव चिक्षिपन् ॥ १२ ॥

यज्ञ एति विततः कल्पमान ईजानमभि लोकं स्वर्गम् ।

तमययः सर्वहुतं जुषन्तां प्राजापत्यं मेध्यं जातवेदसः ।

शृतं कृण्वन्त इह माव चिक्षिपन् ॥ १३ ॥

इ॒जान॒श्चित्त॒मारु॒क्षद॒मिं ना॒कस्य॒ पृ॒ष्ठाद्वि॒वमु॒त्पति॒ष्यन् ।
 तस्मै॒ प्र भा॒ति न॒भसो॒ ज्योति॒षीमा॒न्स्वर्गः॒ पन्थाः॒ सुकृ॒ते दे॒वयानः॑ ॥ १४ ॥
 अ॒पिर्हो॒ताध्व॒र्युष्टे॒ बृह॒स्पति॒रिन्द्रो॒ ब्र॒ह्मा दक्षि॒णत॒स्ते अस्तु॑ ।
 हु॒तो ऽयं॑ सं॒स्थितो॒ यज्ञ॒ एति॒ यच्च॒ पूर्व॒मयनं॑ हु॒ताना॑म् ॥ १५ ॥

अ॒पूप॒वान् क्षी॒रवा॑श्च॒रुहे॒ह सी॒दतु॑ ।

लो॒क॒कृतः॑ प॒थि॒कृतो॑ य॒जामहे॒ ये दे॒वानां॑ हु॒तभा॑गा इ॒ह स्थ ॥ १६ ॥

अ॒पूप॒वा॒न् दधि॒वा॑श्च॒रुहे॒ह ० । ० ॥ १७ ॥

अ॒पूप॒वा॒न् द॒प्सवा॑श्च॒रुहे॒ह ० । ० ॥ १८ ॥

अ॒पूप॒वा॒न् घृ॒तवा॑श्च॒रुहे॒ह ० । ० ॥ १९ ॥

अ॒पूप॒वा॒न्मांस॒वा॑श्च॒रुहे॒ह ० । ० ॥ २० ॥ (२१)

अ॒पूप॒वा॒न् न॒न॒वा॑श्च॒रुहे॒ह ० । ० ॥ २१ ॥

अ॒पूप॒वा॒न्मधु॒मा॑श्च॒रुहे॒ह ० । ० ॥ २२ ॥

अ॒पूप॒वा॒न् न॒स॒वा॑श्च॒रुहे॒ह ० । ० ॥ २३ ॥

अ॒पूप॒वा॒न् प॒वा॑श्च॒रुहे॒ह सी॒दतु॑ ।

लो॒क॒कृतः॑ प॒थि॒कृतो॑ य॒जामहे॒ ये दे॒वानां॑ हु॒तभा॑गा इ॒ह स्थ ॥ २४ ॥

अ॒पूप॒पापि॒हिता॒न्कुम्भा॒न्यांस्ते॒ दे॒वा अ॒धारय॑न् ।

ते ते॑ स॒न्तु स्व॒धाव॑न्तो॒ मधु॑म॒न्तो घृ॒तश्चु॑तः ॥ २५ ॥

यास्ते॑ धा॒ना अ॒नुकि॑रामि॒ तिल॑मि॒त्राः स्व॒धाव॑तीः ।

तास्ते॑ स॒न्तु॒क्षीः प्र॒भीस्ता॑स्ते॒ यमो॑ रा॒जानु॑ म॒न्यता॑म् ॥ २६ ॥

अ॒क्षि॒तिं भू॒यसी॑म् ॥ २७ ॥

द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्द पृथि॒वीम॑नु॒ द्यामि॑मं च॒ योनि॑म॒नु यच्च॒ पूर्वं॑ ।

स॒मा॒नं योनि॑म॒नु सं॒चर॑न्तं॒ द्र॒प्सं जु॒होम्य॑नु॒ सप्र॑ हो॒षाः ॥ २८ ॥

श॒तधा॑रं वा॒युम॑र्कं स्व॒र्विदं॑ नृ॒चक्ष॑स॒स्ते अ॒भि च॑क्ष॒ते र॒यिम् ।

ये पृ॒णन्ति॒ प्र च॒ यक्ष॑न्ति॒ सर्व॑दा ते दु॒हते॒ दक्षि॑णां स॒प्रमा॑तरम् ॥ २९ ॥

को॒शं दु॑हन्ति॒ कल॑शं चतु॒र्बिल॑मि॒डां घे॒नुं मधु॑म॒तीं स्व॒स्तये॑ ।

ऊ॒र्जं म॑द॒न्तीम॑दि॒तिं जने॑ष्व॒ग्रे मा हिं॑सीः प॒रमे॒ व्यो॑मन् ॥ ३० ॥ (२२)

एतस्मै देवः संविता वासो ददाति भर्तवे ।

तत्त्वं यमस्य राज्ये वसानस्तार्थं चर ॥ ३१ ॥

धाना धेनुरभवद्वात्सो अस्यास्तिलो ऽभवत् ।

तां वै यमस्य राज्ये अक्षितामुप जीवति ॥ ३२ ॥

एतास्ते असौ धेनवः कामदुघा भवन्तु ।

एनीः श्येनीः संरूपा विरूपास्तिलवत्सा उप तिष्ठन्तु त्वाच ॥ ३३ ॥

एनीर्धाना हरिणीः श्येनीरस्य कृष्णा धाना रोहिणीर्धेनवस्ते ।

तिलवत्सा ऊर्जमसौ दुहाना विश्वाहा सन्वनपस्फुरन्तीः ॥ ३४ ॥

वैश्वानरे हविरिदं जुहोमि साहस्रं शतधारमुत्सम् ।

स बिभर्ति पितरं पितामहान्प्रपितामहान्विभर्ति पिन्वमानः ॥ ३५ ॥

सहस्रधारं शतधारमुत्समक्षितं व्यच्यमानं सलिलस्य पृष्ठे ।

ऊर्जं दुहानमनपस्फुरन्तमुपासते पितरः स्वधाभिः ॥ ३६ ॥

इदं पश्यतेतं ।

मातं यावत्सर्वन्तु ॥ ३७ ॥

क्तुः ।

राहतः ॥ ३८ ॥

पुत्रं पौत्रमभितर्पयन्तीरापो मधुमतीरिमाः ।

स्वधां पितृभ्यो अमृतं दुहाना आपो देवीरुभयांस्तर्पयन्तु ॥ ३९ ॥

आपो अग्निं प्र हिणुत पितृरूपेयं यज्ञं पितरो मे जुषन्ताम् ।

आसीनामूर्जमुप ये सचन्ते ते नो रयिं सर्ववीरं नि यच्छान् ॥ ४० ॥ (२३)

समिन्धते अमर्त्यं हव्यवाहं घृतप्रियम् ।

स वेद गतान् ॥ ४१ ॥

यं ते ऋ णामि ते ।

ते ते सन्तु स्वधावन्तो मधुमन्तो घृतश्रुतः ॥ ४२ ॥

यास्ते धाना अनुकिरामि तिलमिश्राः स्वधावन्तीः ।

तास्ते सन्तु विभीः प्रभीस्तास्ते यमो राजानु मन्यताम् ॥ ४३ ॥

इदं पूर्वमपरं नियानं येना ते पूर्वे पितरः परेताः ।
 पुरोगवा ये अभिषाचो अस्य ते त्वा वहन्ति सुकृतामु लोकम् ॥ ४४ ॥
 सरस्वतीं देवयन्तो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तायमाने ।
 सरस्वतीं सुकृतो हवन्ते सरस्वती दाशुषे वार्यं दात ॥ ४५ ॥
 सरस्वतीं पितरो हवन्ते दक्षिणा यज्ञमभिनक्षमाणाः ।
 आसद्यास्मिर्बर्हिषि मादयध्वमनमीवा इष आ धेह्यस्मे ॥ ४६ ॥
 सरस्वति या सरथं ययाथोकथैः स्वधाभिर्देवि पितृभिर्मदन्ती ।
 सहस्रार्धमिडो अच भागं रायस्पोषं यजमानाय धेहि ॥ ४७ ॥
 पृथिवीं त्वा पृथिव्यामा वेशयामि देवो नो धाता प्र तिरात्यायुः ।
 परापरेता वसुविद्वो अस्वधा मृताः पितृषु सं भवन्तु ॥ ४८ ॥
 आ प्र च्यवेथामप तन्मृजेथां यद्वामभिभा अचोचुः ।
 अस्मादेतमग्नौ तद्वशाय दातुः पितृष्विहभोजनौ मम ॥ ४९ ॥
 एयमग्निं सुदुधा वयोधाः ।
 यौवने संपराण्यादिमान् ॥ ५० ॥ (२४)
 इदं पितृभ्यः प्र भरामि बर्हिजीवं देवेभ्य उत्तरं स्तृणामि ।
 तदा रोह पुरुष मेध्यो भवन्नति त्वा जानन्तु पितरः परेतम् ॥ ५१ ॥
 एदं बर्हिरसदो मेध्यो ऽभूः प्रति त्वा जानन्तु पितरः परेतम् ।
 यथापरु तच्च १ सं भरस्व गात्राणि ते ब्रह्मणा कल्पयामि ॥ ५२ ॥
 पणो राजापिधानं चरुणामूर्जो बलं सह ओजो न आगन् ।
 आयुर्जीविभ्यो विदधहीर्घायुत्वाय शतशरदाय ॥ ५३ ॥
 ऊर्जो भागो य इमं जजानाश्माक्षानामाधिपत्यं जगाम ।
 तमर्चत विश्वमिवा हविर्भिः स नो यमः प्रतरं जीवसे धात ॥ ५४ ॥
 यथा यमाय हर्म्यमवपन्यञ्च मानवाः ।
 एवा वपामि हर्म्यं यथा मे भूरयो ऽसत ॥ ५५ ॥
 इदं हिरण्यं बिभृहि यज्ञे पिताविभः पुरा ।
 स्वर्गं यतः पितुर्हेस्तं निर्मेड्ढि दक्षिणम् ॥ ५६ ॥

ये च जीवा ये च मृता ये जाता ये च यज्ञियाः ।

तेभ्यो घृतस्य कुल्यैतु मधुधारा व्युन्दती ॥ ५७ ॥

वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सूरौ अह्नां प्रतरीता उषसां दिवः ।

प्राणः सिन्धूनां कलशौ अचिक्रददिन्द्रस्य हार्दिमाविशन्मनीषया ॥ ५८ ॥

त्वेषस्ते धूम ऊर्णोतु दिवि षं ह्युक्र आततः ।

सूरौ न हि हुता त्वं कृपा पावक रोचसे ॥ ५९ ॥

प्र वा एतीन्दुरिन्द्रस्य निष्कृतिं सखा सख्युर्न प्र मिनाति संगिरः ।

मर्ये इव योषाः समर्षसे सोमः कलशे शतयामना पथा ॥ ६० ॥ (२५)

अक्षन्नमीमदन्त ह्यव प्रियाँ अधूषत ।

अस्तौषत स्वभानवो विप्रा यविष्ठा ईमहे ॥ ६१ ॥

आ यात पितरः सोम्यासो गर्भरिः पथिभिः पितृयज्ञैः ।

आयुरस्मभ्यं दधतः प्रजां च रायश्च पोषैरभि नः सचध्वम् ॥ ६२ ॥

परा यात पितरः सोम्यासो गर्भरिः पथिभिः पूर्याणैः ।

अधा मासि पुनरा यात न सुप्रजसः सुवीराः ॥ ६३ ॥

यद्यो अमिरजहादेकमङ्गं पितृलाक गमय जातवेदाः ।

तच्च एतत्पुनरा प्राययामि साङ्गाः स्वर्गे पितरो मादयध्वम् ॥ ६४ ॥

अभूहूतः प्रहितो जातवेदाः सायं न्यह उप वन्द्यो नृभिः ।

प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नञ्चि त्वं देव प्रयेता हवींषि ॥ ६५ ॥

असौ हा इह ते मनः ककुत्सलमिव जामयः । अभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ६६ ॥

शुम्भन्तां लोकाः पितृषदनाः पितृषदने त्वा लोक आ सादयामि ॥ ६७ ॥

येऽस्माकं पितरस्तेषां बर्हिरसि ॥ ६८ ॥

उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधमं वि मध्यमं श्रयाय ।

अधा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥ ६९ ॥

प्रास्मत्पाशाच्चरुण मुञ्च सर्वान्यैः समामे बध्यते यैर्यामे ।

अधा जीवेम शरदां शतानि त्वया राजगुपिता रक्षमाणाः ॥ ७० ॥ (२६)

अपये कव्यवाहनाय स्वधा नमः ॥ ७१ ॥

सोमाय पितृमते स्वधा नमः ॥ ७२ ॥

पितृभ्यः सोमवद्भ्यः स्वधा नमः ॥ ७३ ॥

यमाय पितृमते स्वधा नमः ॥ ७४ ॥

एतसै प्रततामह स्वधा ये च त्वामनु ॥ ७५ ॥

एतसै ततामह स्वधा ये च त्वामनु ॥ ७६ ॥

एतसै तत स्वधा ॥ ७७ ॥

स्वधा पितृभ्यः पृथिविषद्भ्यः ॥ ७८ ॥

स्वधा पितृभ्यो अन्तरिक्षसद्भ्यः ॥ ७९ ॥

स्वधा पितृभ्यो दिविषद्भ्यः ॥ ८० ॥ (२७)

नमो वः पितर ऊर्जे नमो वः पितरो रसाय ॥ ८१ ॥

नमो वः पितरो भामाय नमो वः पितरो मन्यवे ॥ ८२ ॥

नमो वः पितरो यद्भोरं तस्मै नमो वः पितरो यत्क्रूरं तस्मै ॥ ८३ ॥

नमो वः पितरो यद्धिवं तस्मै नमो वः पितरो यत्स्योनं तस्मै ॥ ८४ ॥

नमो वः पितरः स्वधा वः पितरः ॥ ८५ ॥

ये ऽच पितरः पितरो ऽच यूयं स्य युष्मांस्ते ऽनु यूयं तेषां श्रेष्ठा भू-
यास्य ॥ ८६ ॥

य इह पितरो जीवा इह वयं स्म अस्मांस्ते ऽनु वयं तेषां श्रेष्ठा भू-
यास्य ॥ ८७ ॥

आ त्वाय ३

देवाजरम् ।

यद्ध सा ते पनीयसी

प्रवीर्यं स्तोतृभ्य आ भर ॥ ८८ ॥

चन्द्रमा अप्सवन्तरा सुपर्णो धावते दिवि ।

न वो हिरण्यनेमयः पदं विन्दन्ति विद्युतो विस्रं मे अस्य रोदसी ॥ ८९ (२८)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ चतुस्त्रिंशः प्रपाठकः ॥

॥ अष्टादशं वाक्यं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

सं सं स्रवन्तु नद्यः१ : सं वाताः सं पतञ्चिणः । ॥ १ ॥
 यज्ञमिमं वर्धयता गिरः संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ १ ॥
 इमं होमा यज्ञमवतेमं संस्रावणा उत्त ।
 यज्ञमिमं वर्धयता गिरः संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ २ ॥
 रूपंरूपं वयोवयः संरभ्यैनं परि ष्वजे ।
 यज्ञमिमं चतस्रः प्रदिशो वर्धयन्तु संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ ३ ॥

शं त आपो हेमवतीः शमु ते सन्तूत्याः । ॥ २ ॥
 शं ते सनिष्यदा आपः शमु ते सन्तु वर्ध्याः ॥ १ ॥
 शं त आपो धन्व्याः३ : शं ते सन्वन्तूषाः ।
 शं ते खनिचिमा आपः शं याः कुम्भेभिराभृताः ॥ २ ॥
 अनभयः खनमाना विप्रा गम्भीरवैपसः ।
 भिषग्भ्यो भिषक्तरा आपो अद्यावदामसि ॥ ३ ॥
 अपामहं दिव्यानामपां स्रोतस्थानाम् ।
 अपामहं प्रणेजने ऽश्वा भवथ वाजिनः ॥ ४ ॥

१। २ होमा

२। १ सनिष्यदा — ३ नक्षत्रि अपसः P.M. नक्षीर च; अद्या — ४ दिव्याना
 अथर्ववेद ४५

शं त आपः शिवा आपो ऽयक्ष्मंकरणीरापः ।
यथैव तृप्यते मयस्तास्त आहुतभेषजीः ॥ ५ ॥

॥ ३ ॥ दिवस्पृथिव्याः पर्यन्तरिक्षाश्चनस्पतिभ्यो अघ्योषधीभ्यः ।
यचयच विभृतो जातवेदास्ततस्ततो जुषमाणो न एहि ॥ १ ॥
यस्ते अप्सु महिमा यो वनेषु य ओषधीषु पशुष्वप्स्वपन्तः ।
अपे सर्वास्तच्चपः सं रभस्व ताभिर्न एहि द्रविणोदा अजस्रः ॥ २ ॥
यस्ते देवेषु महिमा स्वर्गे या ते तनूः पितृष्वविवेश ।
पुष्टिया ते मनुष्येषु पप्रथे ऽपे तया रयिमस्मासु धेहि ॥ ३ ॥
श्रुत्कर्णाय कवये वेद्याय वचोभिर्वाकैरुप यामि रातिम् ।
यतो भयमभयं तन्नो अस्त्यव देवानां यज हेडो अपे ॥ ४ ॥

॥ ४ ॥ यामाहुतिं प्रथमामथर्वायेजे यया हव्यमकृणोज्जातवेदाः ।
तां त एतां प्रथमो जोहवीमिहविष्कृतो वहतु हव्यमगिरगये स्वाहा ॥ १ ॥
आकूतिं देवीं सुभगां पुरो दधे चित्तस्य माता सुहवा नो अस्तु ।
यामाशामेमि केवली सा मे अस्तु विदेयमेनां मनसि प्रविष्टाम् ॥ २ ॥
आकूत्या नो बृहस्पत आकूत्या न उपा गहि ।
अथो भगस्य नो धेह्यथो नः सुहवो भव ॥ ३ ॥
बृहस्पतिर्मे आकूतिमाङ्गिरसः प्रति जानातु वाचमेताम् ।
यस्य देवा देवता संबभूवुः स सुप्रणीतिः कामो अचेत्त्वस्मान् ॥ ४ ॥

॥ ५ ॥ इन्द्रो राजा जगतश्चर्षणीनामधि क्षमि विषुरूपं यदस्ति ।

२ । ५ Anfang ता अपः, weiterhin अपो, अपः; तृप्यते, आहुत भेषजीः

३ । ४ वेद्याय

४ । १ ० मधर्वा याजाताया इ०; जोहवीमि ताभिर्हृतो वहतु — २ चित्तस्रः वि-

देय० — ४ देवताः संबभूवुः स सुप्रणीताः

ततो ददाति दाशुषे वसूनि चोदद्राध उपस्तुतश्चिद्वक् ॥ १ ॥

सहस्रबाहुः पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।

॥ ६ ॥

स भूमिं

॥ १ ॥

चिभिः

तथा व्यक्रामद्विष्वक्शनानशने अन् ॥ २ ॥

तावन्तो अस्य महिमानस्ततो ज्यायांश्च पूरुषः ।

पादो ऽस्य विश्वा भूतानि चिपादस्यामृतं दिवि ॥ ३ ॥

पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भाव्यम् ।

उतामृतत्वस्यैश्वरो यदन्येनाभवात्सह ॥ ४ ॥

यत्पुरुषं व्यदधुः कतिधा व्यकल्पयन् ।

मुखं किमस्य किं बाहू किमूरु पादा उच्येते ॥ ५ ॥

ब्राह्मणो ऽस्य मुखमासीद्बाहू राजन्यो ऽभवत् ।

मध्यं तदस्य यद्वैश्यः पद्मां शूद्रो अजायत ॥ ६ ॥

चन्द्रमा मनसो जातश्चक्षुः सूर्यो अजायत ।

मुखादिन्द्रश्चापिश्च प्राणाद्वायुरजायत ॥ ७ ॥

नाभ्या आसीदन्तरिक्षं शीर्ष्णो ह्यौः समवर्तत ।

पद्मां भूमिर्दिशः ओचात्तथा लोको अकल्पयन् ॥ ८ ॥

विराडये समभवद्विराजो अधि पूरुषः ।

स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ॥ ९ ॥

यत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमतच्चत ।

वसन्तो अस्यासीदार्ज्यं यीष्म इध्मः शरद्विः ॥ १० ॥

तं यज्ञं प्रावृषा प्रीक्षन्पुरुषं जातमयशः ।

तेन देवा अयजन्त साध्या वसवश्च ये ॥ ११ ॥

तस्मादश्वा अजायन्त ये च के चौभयादतः ।

गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाता अजावयः ॥ १२ ॥

तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतं ऋचः सामानि जज्ञिरे ।
 छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥ १३ ॥
 तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः संभृतं पृषदाज्यम् ।
 पशून्तांश्चक्रे वायव्यानारण्या याम्याश्च ये ॥ १४ ॥
 सप्तास्यासन्परिधयस्त्रिः सप्त समिधः कृताः ।
 देवा यद्यज्ञं तन्वाना अबध्नन्पुरुषं पशुम् ॥ १५ ॥
 मूर्ध्नो देवस्य बृहतो अंशवः सप्त सप्ततीः ।
 राज्ञः सोमस्याजायन्त जातस्य पुरुषादधि ॥ १६ ॥

॥ ७ ॥ चिचाणि साकं दिवि रौचनानि भुवने जवानि ।
 अष्टाविंश अहाणि पर्यामि नाकम् ॥ १ ॥
 सुहव मे वास्तु भद्रं मृगशिरः शमार्द्रा ।
 पुनर्वसू सूनृता चारु पुष्यो भानुराश्लेषा अयनं मघा मे ॥ २ ॥
 पुण्यं पूर्वा फल्गुन्यौ चात्र हस्तश्चित्रा शिवा स्वातिः सुखो मे अस्तु ।
 राधो विशाखे सुहवानुराधा ज्ये मूलम् ॥ ३ ॥
 अन्नं पूर्वा रासन्तां मे अषाढा ऊज य द्युत्तर आ वहन्तु ।
 अभिजिन्ने रासतां पुण्यमेव श्रवणः श्रविष्ठाः कुर्वतां सुपुष्टिम् ॥ ४ ॥
 आ मे महद्यतभिषग्वरीय आ मे व्रया प्रोष्ठपदा सुशर्म ।
 आ रेवती चाश्वयुजौ भर्ग म आ मे रयिं भरण्य आ वहन्तु ॥ ५ ॥

॥ ८ ॥ यानि नक्षत्राणि दिव्यन्तरिक्षे अप्सु भूमौ यानि नगेषु दिक्षु ।
 प्रकल्पयन्धन्द्रमा यान्येति सर्वाणि ममैतानि शिवानि सन्तु ॥ १ ॥

७।१ तुमिंश सुमतिः; सपर्यामि — २ सुहवमे, P. M. पुष्यो — ३ स्वाति;
 राधे, श्रविष्ट — ४ रासतां मे, द्युत्तर
 ८।१ प्रकल्प०

अष्टाविंशानि शिवानि शग्मानि सह योगं भजन्तु मे ।
योगं प्र पद्ये क्षेमं च क्षेमं प्र पद्ये योगं च नमो ऽहोरात्राभ्यामस्तु ॥ २ ॥
स्वस्तमितं मे नं मे अस्तु ।
सुहवममे स्वर ॥ ३ ॥

अनु
सर्वा ॥ ४ ॥
अप ॥ ५ ॥

शिवमाघ्राय नासिका पुण्यगन्धीनि मेदयताम् ॥ ५ ॥
इमा या ब्रह्मणस्पते विषूचीर्वात ईरते ।
सध्रीचीरिन्द्र ताः कृत्वा मर्त्यं शिवतमास्कृधि ॥ ६ ॥
स्वस्ति नो अस्त्वभयं नो अस्तु नमो ऽहोरात्राभ्यामस्तु ॥ ७ ॥

शान्ता द्यौः शान्ता पृथिवी शान्तमिदमुर्वान्तरिक्षम् । ॥ १ ॥
शान्ता उद्वत्तीरापः शान्ता नः सन्त्वोषधीः ॥ २ ॥
शान्तानि पूर्वरूपाणि शान्तं नो अस्तु कृताकृतम् ।
शान्तं भूतं च भव्यं च सर्वमेव शमस्तु नः ॥ ३ ॥
इयं या परमेष्ठिनी वाग्देवी ब्रह्मसंशिता ।
ययैव संसृजे घोरं तयैव शान्तिरस्तु नः ॥ ४ ॥
इदं यत्परमेष्ठिनं मनो वा ब्रह्मसंशितम् ।
येनैव संसृजे घोरं तेनैव शान्तिरस्तु नः ॥ ५ ॥
इमानि यानि पञ्चेन्द्रियाणि मनःषष्ठानि मे हृदि ब्रह्मणा संशितानि ।
यैरेव संसृजे घोरं तैरेव शान्तिरस्तु नः ॥ ६ ॥

८ । ३ स्वस्ति, सुशकुनः स्वस्त्वपि मर्त्यं गत्वा — ४ परिरक्ष्व । सर्वमे रित्तकुशान्-
रातास्तस्वितः — ५ अपपापं परिरक्ष्व पुष्टं भवीमहि हवम । शिवा ते पाप
नासिकां पुष्टगन्धाभि मेदयताम् ॥

९ । ४ वां ब्रह्म० — ५ मनः षष्ठानि

शं नो मिषः शं वरुणः शं विष्णुः शं प्रजापतिः ।

शं न इन्द्रो बृहस्पतिः शं नो भवत्वर्थमा ॥ ६ ॥

शं नो मिषः शं वरुणः शं विवस्वां छमन्तकः ।

उत्पाताः पार्थिवान्तरिक्षाद्यं नो दिविचरा यहाः ॥ ७ ॥

शं नो भूमिर्वेपमाना च यत् ।

शं गावो लोहितक्षीरं रियेती ॥ ८ ॥

शमस्तु नः शं नो ऽभिचाराः शमु सन्तु कृत्याः ।

लगाः शमुल्का देशोपसर्गाः शमु नो भवन्तु ॥ ९ ॥

शं नो यहाश्चान्द्रमसाः शमादित्याश्च राहुणा ।

शं नो मृत्युर्धूमकेतुः शं रुद्रास्तिग्मतैजसः ॥ १० ॥

शं रुद्राः शं वसवः शमादित्याः शमययः ।

शं नो महच्छुषयो देवाः शं देवीः शं बृहस्पतिः ॥ ११ ॥

ब्रह्म प्रजापतिर्धाता लोका वेदाः सप्तच्छुषयो ऽययः ।

तैर्मे कृतं स्वस्त्ययनमिन्द्रो मे शर्म यद्यतु ब्रह्मा मे शर्म यद्यतु ॥ १२ ॥

विश्वे मे देवाः शर्म यद्यन्तु सर्वे मे देवाः शर्म यद्यन्तु ।

यानि कानि चिद्धान्तानि लोके सप्तच्छुषयो विदुः ।

सर्वाणि शं भवन्तु मे शं मे अस्त्यभयं मे अस्तु ॥ १३ ॥

पृथिवी शान्तिरन्तरिक्षं शान्तिर्द्यौः शान्तिरापः शान्तिरोषधयः शा-

न्तिर्वैनस्पतयः शान्तिर्विश्वे मे देवाः शान्तिः सर्वे मे देवाः शान्तिः

शान्तिः शान्तिभिः । ताभिः शान्तिभिः सर्वशान्तिभिः शमयाम्यहं

यदिह घोरं यदिह क्रूरं यदिह पापं तद्धान्तं तद्धिवं सर्वमेव शमस्तु

नः ॥ १४ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

९।७ पार्थिवान्तरिक्षा० — ८ वेपमानाः, उल्का निर्हतः लोहितः क्षीराः शं

भूमिरवतीर्यतीति । — ९ उल्काभिर्हतं वल्गाः — १० दिवः शराज्या । —

११ शं देवाः — १४ सर्वशान्तिभिः शमयामो हं

शं न इन्द्रापी भवतामवोभिः शं न इन्द्रावरुणा रातहव्या । ॥ १० ॥
 शमिन्द्रासोमा सुविताय शं योः शं न इन्द्रापूषणा वाजसातौ ॥ १ ॥
 शं नो भगः शमु नः शंसो अस्तु शं नः पुरधिः शमु सन्तु रायः ।
 शं नः सत्यस्य सुयमस्य शंसः शं नो अर्यमा पुरुजातो अस्तु ॥ २ ॥
 शं नो धाता शमु धर्ता नो अस्तु शं न उरुची भवतु स्वधाभिः ।
 शं रोदसी बृहती शं नो अद्रिः शं नो देवानां सुहवानि सन्तु ॥ ३ ॥
 शं नो अमिज्योतिरनीको अस्तु शं नो मिचावरुणावश्विना शम् ।
 शं नः सन्तु शं न इषिरो अभि वातु वातः ॥ ४ ॥
 शं नो हूतौ शमन्तरिक्षं दृश्ये नो अस्तु ।
 शं न ओषधीर्वनिनो भवन्तु शं नो रजसस्पतिरस्तु जिष्णुः ॥ ५ ॥
 शं न इन्द्रो वसुभिर्देवो अस्तु शमादित्येभिर्वरुणः सुशंसः ।
 शं नो रुद्रो रुद्रेभिर्जलाश्वः शं नस्त्वष्टा माभिर्हि शृणोतु ॥ ६ ॥
 शं नः सोमो भवतु ब्रह्म शं नः शं नो यावाणः शमु सन्तु यज्ञाः ।
 शं नः स्वरुणां मितयो भवन्तु शं नः प्रस्वः शश्वस्तु वेदिः ॥ ७ ॥
 शं नः शं नो भवन्तु प्रदिशश्चतस्रः ।
 शं नः शं नः सिन्धवः शमु सन्त्वापः ॥ ८ ॥
 शं नो शं नो भवन्तु मरुतः स्वर्काः ।
 शं नो विष्णुः शमु पूषा नो अस्तु शं नो भविषं शश्वस्तु वायुः ॥ ९ ॥
 शं नो देवः सविता चार्यमाणः शं नो भवन्तूषसो विभातीः ।
 शं नः पर्जन्यो भवतु प्रजाभ्यः शं नः क्षेचस्य पतिरस्तु शंभुः ॥ १० ॥

शं नः सत्यस्य पतयो भवन्तु शं नो अर्वन्तः शमु सन्तु गावः । ॥ ११ ॥
 शं न अश्विनः सुकृतः सुहस्ताः शं नो भवन्तु पितरो हवेषु ॥ १ ॥
 शं नो देवा विश्वदेवा भवन्तु शं सरस्वती सह धीभिरस्तु ।
 शमभिषाचः शमु रातिषाचः शं नो दिव्याः पार्थिवाः शं नो अर्थाः ॥ २ ॥
 शं नो अज एकपादेवो अस्तु शमहिर्बुध्न्यः शं समुद्रः ।

शं नो अपां नपात्येहस्तु शं नः पृच्छिर्भवतु देवगोपा ॥ ३ ॥
 आदित्या रुद्रा वसवो जुषन्तामिदं ब्रह्म क्रियमाणं नवीयः ।
 शृण्वन्तु नो दिव्याः पार्थिवासो गोजाता उत ये यज्ञियासः ॥ ४ ॥
 ये यज्ञियासो मनोर्यजत्रा अमृता अतृप्ताः ।
 ते गायमद्य यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ५ ॥
 तदस्तु मित्रावरुणा तदग्ने शं योरस्मभ्यमिदमस्तु शस्तम् ।
 अशीमहि गाधमुत प्रतिष्ठां नमो दिवे बृहते सार्दनाय ॥ ६ ॥

॥ १२ ॥ उषा अप स्वसुस्तमः सं वर्तयति वर्तेनिं मुजातता ।
 अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ १ ॥

॥ १३ ॥ इन्द्रस्य बाहू स्थविरौ वृषाणौ चित्रा इमा वृषभौ पारयिष्णू ।
 तौ योस्ये प्रथमौ योग आगते याभ्यां जितमसुराणां स्वपूर्यत ॥ १ ॥
 आशुः शिशानो वृषभो न भीमो घनाघनः क्षोभणश्चर्षणीनाम् ।
 संक्रन्दनो ऽनिमिष एकवीरः शतं सेना अजयासाकमिन्द्रः ॥ २ ॥
 संक्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुनायोध्येन दुष्यवनेन धृष्णुना ।
 तदिन्द्रेण जयत तत्सहध्वं युधौ नर इषुहस्तेन वृष्णा ॥ ३ ॥
 स इषुहस्तैः स निषङ्गिभिर्वशी संस्रष्टा स युध इन्द्रो गणेन ।
 संसृष्टजित्सौमपा बाहुशर्धुपयधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥ ४ ॥
 बलविज्ञाय स्थविरः प्रवीरः सहस्वात्वाजी सहमान उयः ।
 अभिवीरो अभिसत्वा सहोजिज्जैबमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोविदम् ॥ ५ ॥
 इमं मुयमिन्द्रं सखायो अनु सं रभध्वम् ।
 यारामर्जं प्रमृणन्तमोजसा ॥ ६ ॥
 अभि गोचाणि सह ऽदय उयः शतमन्युरिन्द्रः ।
 दुष्यवनः पृतनाषाडयोध्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु ॥ ७ ॥

बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहामिर्षो अपबाधमानः ।
 प्रभञ्जं छूचूत्रमृणन्मिषानस्माकमेध्यविता तनूनाम् ॥ ८ ॥
 इन्द्र एषां नेता बृहस्पतिर्देक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।
 देवसेनानामभिभज्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्तु मध्ये ॥ ९ ॥
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्ध उयम् ।
 महामनसां भुवनष्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात् ॥ १० ॥
 अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु ।
 अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्वस्मान्देवासो ऽवता हवेषु ॥ ११ ॥

इदमुद्धेयो ऽवसानमागां शिवे मे द्यावापृथिवी अभूताम् । ॥ १४ ॥
 असपत्नाः प्रदिशो मे भवन्तु न वै त्वा द्विषो अभयं नो अस्तु ॥ १ ॥

यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि । ॥ १५ ॥
 मघवं छुग्धि तव तन्न ऊतिभिर्वि द्विषो वि मृधो जहि ॥ १ ॥
 इन्द्रं वयमनूराधं हवामहे ऽनु राध्यास्म द्विपदा चतुष्पदा ।
 मा नः सेना अरुषीरूपं गुर्विषूचीरिन्द्र दुहो वि नाशय ॥ २ ॥
 इन्द्रस्तातोत वृचहा गयस्कानो वरेण्यः ।
 स रक्षिता चरमतः स मध्यतः स पश्चात्स पुरस्तातो अस्तु ॥ ३ ॥
 उरु नो लोकमनु नेषि विद्वान्स्वर्ग्यज्योतिरभयं स्वस्ति ।
 उया त इन्द्र स्थविरस्य बाहू उप क्षयेम शरणा बृहन्ता ॥ ४ ॥
 अभयं नः वी उभे इमे ।
 अभयं पञ्च नो अस्तु ॥ ५ ॥
 अभयं मिषादभयममिषादभयं ज्ञातादभयं परोक्षत ।
 अभयं नक्तमभयं दिवा नः सर्वा आशा मम मिषं भवन्तु ॥ ६ ॥

॥ १६ ॥

असपानं पुरस्तात्पश्चाच्चो अभयं कृतम् ।

सविता मा दक्षिणत उंसरान्मा शचीपतिः ॥ १ ॥

दिवो मादित्या रक्षन्तु भूम्या रक्षन्त्वमयः ।

इन्द्राग्नी रक्षतां मा पुरस्तादग्निनावभितः शर्म यच्छताम् ।

तिरश्चीनाग्न्या रक्षतु जातवेदा भूतकृतो मे सर्वतः सन्तु वर्म ॥ २ ॥

॥ १७ ॥

अग्निर्मा पातु वसुभिः पुरस्तात्तस्मिन्क्रमे तस्मिं छूये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥ १ ॥

वायुर्मान्तरिक्षेणैतस्या दिशः पातु तस्मिन्क्रमे ० । ० ॥ २ ॥

सोमो मा रुद्रेर्दक्षिणाया दिशः पातु ० । ० ॥ ३ ॥

वरुणो मादित्यैरेतस्या दिशः पातु ० । ० ॥ ४ ॥

सूर्यो मा द्यावापृथिवीभ्यां प्रतीच्या दिशः पातु ० । ० ॥ ५ ॥

आपो मौषधीमतीरेतस्या दिशः पान्तु तासु क्रमे तासु अये तां पुरं प्रैमि । ता मा रक्षन्तु ता मा गोपायन्तु ताभ्य आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥ ६ ॥

विश्वकर्मा मा सप्तक्षुषिभिरुदीच्या दिशः पातु तस्मिन्क्रमे ० । ० ॥ ७ ॥

इन्द्रो मा मरुत्वानेतस्या दिशः पातु ० । ० ॥ ८ ॥

प्रजापतिर्मा प्रजननवान्सह प्रतिष्ठया ध्रुवाया दिशः पातु ० । ० ॥ ९ ॥

बृहस्पतिर्मा विश्वैर्देवैरुर्ध्वाया दिशः पातु तस्मिन्क्रमे तस्मिं छूये तां पुरं प्रैमि । स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥ १० ॥

॥ १८ ॥

अग्निं ते वसुवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवः प्राच्या दिशो ऽभिदासान् ॥ १ ॥

वायुं तेऽन्तरिक्षवन्तमृच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदासान् ॥ २ ॥

सोमं ते रुद्रवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवो दक्षिणाया दिशो ऽभिदासान् ॥ ३ ॥

वरुणं त आदित्यवन्तमृच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदासान् ॥ ४ ॥

सूर्ये ते छावापृथिवीवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवः प्रतीच्या दिशो
ऽभिदासान् ॥ ५ ॥
अपस्त ओषधीमतीर्चच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदा-
सान् ॥ ६ ॥
विश्वकर्माणं ते सप्तञ्चषिवन्तमृच्छन्तु । ये माघायव उदीच्या दिशो
ऽभिदासान् ॥ ७ ॥
इन्द्रं ते मरुत्वन्तमृच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदासान् ॥ ८ ॥
प्रजापतिं ते प्रजननवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवो ध्रुवाया दिशो
ऽभिदासान् ॥ ९ ॥
बृहस्पतिं ते विश्वदेववन्तमृच्छन्तु । ये माघायव ऊर्ध्वाया दिशो
ऽभिदासान् ॥ १० ॥

मिथः पृथिव्योदक्रामस्तां पुरं प्र गायामि वः । तामा विशत तां ॥ १९ ॥
प्र विशत सा वः शर्म च वर्म च यछतु ॥ १ ॥
वायुरन्तरिक्षोदक्रामस्तां ० । ० ॥ २ ॥
सूर्यो दिवोदक्रामस्तां ० । ० ॥ ३ ॥
चन्द्रमा नक्षत्रैरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ४ ॥
सोम ओषधीभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ५ ॥
यज्ञो दक्षिणाभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ६ ॥
समुद्रो नदीभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ७ ॥
व्रक्ष व्रक्षचारिभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ८ ॥
इन्द्रो वीर्यैर्ऽणोदक्रामस्तां ० । ० ॥ ९ ॥
देवा अमृतेनोदक्रामस्तां ० । ० ॥ १० ॥
प्रजापतिः प्रजाभिरुदक्रामस्तां पुरं प्र गायामि वः । तामा विशत तां
प्र विशत सा वः शर्म च वर्म च यछतु ॥ ११ ॥

- ॥२०॥ अप न्यधुः पौरुषेयं वधं यमिन्द्रायी धाता संविता बृहस्पतिः ।
 सोमो राजा वरुणो अश्विना यमः पूषास्मान्परि पातु मृत्योः ॥ १ ॥
 यानि चकार भुवनस्य यस्पतिः प्रजापतिर्मातरिश्वा प्रजाभ्यः ।
 प्रदिशो यानि वसते दिशश्च तानि मे वर्माणि बहुलानि सन्तु ॥ २ ॥
 यत्ते तनूष्वनस्यन्त देवा राज्याय योधिनः ।
 इन्द्रो यश्चक्रे वर्मे तदस्मान्पातु विश्वतः ॥ ३ ॥
 वर्मे मे द्यावापृथिवी वर्माहर्वर्मे सूर्यः ।
 वर्मे मे विश्वे देवाः क्रन्मा मा प्रापत्प्रतीचिका ॥ ४ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

- ॥२१॥ गायत्र्यु१ष्णिगनुष्टुबृहती पङ्क्तिस्त्रिष्टुप्जगत्यौ ॥ १ ॥

- ॥२२॥ आ॒ङ्गिर॒साना॒माद्यैः प॒ञ्चानु॒वाकैः स्वाहा ॥ १ ॥ ष॒ष्ठाय॒ स्वा-
 हा ॥ २ ॥ स॒प्तमा॒ष्टमा॒भ्यां स्वाहा ॥ ३ ॥ नी॒लन॒खेभ्यः स्वाहा ॥ ४ ॥
 ह॒रि॒ति॒भ्यः स्वाहा ॥ ५ ॥ क्षु॒द्रेभ्यः स्वाहा ॥ ६ ॥ पर्या॒यिकेभ्यः
 स्वाहा ॥ ७ ॥ प्रथ॒मेभ्यः श॒ङ्गेभ्यः स्वाहा ॥ ८ ॥ द्वि॒तीयेभ्यः श॒ङ्गेभ्यः
 स्वाहा ॥ ९ ॥ तृ॒तीयेभ्यः श॒ङ्गेभ्यः स्वाहा ॥ १० ॥ उ॒पो॒त्तमेभ्यः
 स्वाहा ॥ ११ ॥ उ॒त्तमेभ्यः स्वाहा ॥ १२ ॥ उ॒त्तरेभ्यः स्वाहा ॥ १३ ॥
 ऋ॒षि॒भ्यः स्वाहा ॥ १४ ॥ शि॒खि॒भ्यः स्वाहा ॥ १५ ॥ ग॒णेभ्यः
 स्वाहा ॥ १६ ॥ म॒हाग॒णेभ्यः स्वाहा ॥ १७ ॥ स॒र्वेभ्यो ऽङ्गि॒रोभ्यो
 वि॒दग॒णेभ्यः स्वाहा ॥ १८ ॥ पृथ॒क्स॒हस्रा॒भ्यां स्वाहा ॥ १९ ॥
 ब्र॒ह्म॒णे स्वाहा ॥ २० ॥

२०।२ वसते — ३ यत्ते, देवाधिराज्यो चेहि वः ।

२१ चिष्टुष्ववली

२२।५ हरि॒ति॒भ्यः — ९ द्वि॒तीयेभ्यः — १० तृ॒तीयेभ्यः — १३ उ॒त्तरेभ्यः

ब्रह्मज्येष्ठा संभृता वीर्याणि ब्रह्माये ज्येष्ठं दिवमा ततान ।

भूतानां ब्रह्मा प्रथमो ह जज्ञे तेनार्हति ब्रह्मणा स्पर्धितुं कः ॥ २१ ॥

आष्वर्चणानीं चतुर्ऋचेभ्यः स्वाहा ॥ १ ॥ पञ्चर्चभ्यः स्वाहा ॥ २ ॥ ॥ २३ ॥
षड्रचेभ्यः स्वाहा ॥ ३ ॥ सप्तर्चभ्यः स्वाहा ॥ ४ ॥ अष्टर्चभ्यः स्वाहा
॥ ५ ॥ नवर्चभ्यः स्वाहा ॥ ६ ॥ दशर्चभ्यः स्वाहा ॥ ७ ॥ एका-
दशर्चभ्यः स्वाहा ॥ ८ ॥ द्वादशर्चभ्यः स्वाहा ॥ ९ ॥ त्रयोदशर्चभ्यः
स्वाहा ॥ १० ॥ पञ्चदशर्चभ्यः स्वाहा
॥ ११ ॥ सप्तदशर्चभ्यः स्वाहा ॥ १२ ॥
अष्टादशर्चभ्यः स्वाहा ॥ १३ ॥ एकोनविंशतिः स्वाहा ॥ १४ ॥
विंशतिः स्वाहा ॥ १५ ॥ महत्कारणाय स्वाहा ॥ १६ ॥ तृचेभ्यः
स्वाहा ॥ १७ ॥ एकर्चभ्यः स्वाहा ॥ १८ ॥ छुद्रेभ्यः स्वाहा ॥ १९ ॥
एकषुचेभ्यः स्वाहा ॥ २० ॥ रोहितेभ्यः स्वाहा ॥ २१ ॥ सूर्याभ्यां
स्वाहा ॥ २२ ॥ वात्याभ्यां स्वाहा ॥ २३ ॥ प्राजापत्याभ्यां स्वाहा
॥ २४ ॥ विषासह्यै स्वाहा ॥ २५ ॥ मङ्गलिकेभ्यः स्वाहा ॥ २६ ॥
ब्रह्मणे स्वाहा ॥ २७ ॥

ब्रह्मज्येष्ठा संभृता वीर्याणि ब्रह्माये ज्येष्ठं दिवमा ततान ।

भूतानां ब्रह्मा प्रथमो ह जज्ञे तेनार्हति ब्रह्मणा स्पर्धितुं कः ॥ ३० ॥

येन देवं संवितारं परि देवा अधारयन् ।

॥ २४ ॥

तेनेमं ब्रह्मणस्पते परि राष्ट्राय धत्तन ॥ १ ॥

परीममिन्द्रमायुषे महे क्षत्राय धत्तन ।

यथैनं जरसे नयाज्ज्योक् क्षत्रे ऽधि जागरत् ॥ २ ॥

२२ । २१ ब्रह्म ज्येष्ठा, प्रथमोत वंज्ञे

२३ । ३ षड्रर्चभ्यः — २२ एकादशर्चभ्यः — २३ रोहितेभ्यः

२४ । २ नयां ज्योक्

परीमं सोममायुषे महे ओषाय धत्तन ।
 यथैनं जरसे नयाज्योक् ओषे ऽधि जागरत् ॥ ३ ॥
 परि धत्त धत्त नो वर्चसेमं जरामृत्युं कृणुत दीर्घमायुः ।
 बृहस्पतिः प्रायच्छद्वास एतत्सोमाय राज्ञे परिधातवा उ ॥ ४ ॥
 जरां सु गच्छ परि धत्स्व वासो भवा गृहीनामभिशस्तिपा उ ।
 शतं च जीव शरदः पुरुची रायश्च पोषमुपसंभ्यस्व ॥ ५ ॥
 परीदं वासो अधिषाः स्वस्तये ऽभूर्वशानामभिशस्तिपा उ ।
 शतं च जीव शरदः पुरुचीर्वसूनि चारुर्वि भजासि जीवन ॥ ६ ॥
 योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमृतये ॥ ७ ॥
 हिरण्यवर्णो अजरः सुवीरो जरामृत्युः प्रजया सं विशस्व ।
 तदमिराह तदु सोम आह बृहस्पतिः सविता तदिन्द्रः ॥ ८ ॥

॥ २५ ॥

अश्रान्तस्य त्वा मनसा युनज्मि प्रथमस्य च ।
 उत्कूलमुब्रहो भवोदुष्य प्रति धावतात् ॥ १ ॥

॥ २६ ॥

अग्नेः प्रजातं परि अग्निं मर्त्येषु ।
 य एनवेद स इदेनमहे यो विभर्ति ॥ १ ॥
 यद्विरण्यं सूर्येण सुवर्णं प्रजावन्तो मनवः पूर्वं ईषिरे ।
 तत्त्वा चन्द्रं वर्चसा सं यो विभर्ति ॥ २ ॥
 आयुषे त्वा वर्चं च ।
 यथा हिरण्यतेजसा विभासासि जनो अमु ॥ ३ ॥
 यद्वेद राजा वरुणो वेद देवो बृहस्पतिः ।

२४ । ३ नयां ज्योक् — ६ ऽभूर्वशीनामभि०

२५ । उत्कूलमुब्रहो भवोदुष्य

२६ । १. २ विभर्ति — २ सुवर्णा०

इन्द्रो यवृषहा वेद तत्त आयुषं भुवत्तत्तै वर्चस्वै भुवत् ॥ ४ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

गोभिष्ट्वा पातृषभो वृषा त्वा पातु वाजिभिः ।

॥ २७ ॥

वायुष्ट्वा ब्रह्मणा पात्विन्द्रस्त्वा पात्विन्द्रियैः ॥ १ ॥

सोमस्त्वा पात्वोषधीभिर्नक्षत्रैः पातु सूर्यैः ।

माध्यस्त्वा चन्द्रो वृषहा वातः प्राणेन रक्षतु ॥ २ ॥

तिस्रो दिवस्त्रिस्रः पृथिवीस्त्रीण्यन्तरिक्षाणि चतुरः समुद्रान् ।

चिवृतं

चिवृता चिवृत्त्रिः ॥ ३ ॥

ते ॥ ४ ॥

अमेश्वन्द्रस्य सूर्यस्य मा प्राणं मायिनो दधन् ॥ ५ ॥

मा वः प्राणं मा वो ऽपानं मा हरो मायिनो दधन् ।

भाजन्तो विश्ववेदसो देवा दैव्येन धावत ॥ ६ ॥

प्राणेनायिं सं सृजन्ति वातः प्राणेन संहितः ।

प्राणेन विश्वतोमुखं सूर्यं देवा अजनयन् ॥ ७ ॥

आयुषायुष्कृता जीवायुष्मां जीव मा मृषाः ।

प्राणेनात्मचतां जीव मा मृत्योरुप गा वशम् ॥ ८ ॥

देवानां निहितं निधिं यमिन्द्रो ऽच्चविन्दत्यधिभिर्देवयानैः ।

आपो हिरण्यं जगुप्रस्त्रिवृत्त्रिस्तास्त्वा रक्षन्तु चिवृता चिवृत्त्रिः ॥ ९ ॥

च वीर्याणि प्रियायमाणा जुगुपुरप्स्व१न्तः ।

ररण्यं तेनायं कृणवद्भीर्याणि ॥ १० ॥

ये देवा दिव्येकादश स्थ ते देवासो हविरिदं जुषध्वम् ॥ ११ ॥

ये दे॒वा अ॒न्तरि॒क्ष ए॒काद॑श् स्थ ते दे॒वाः जुष॑ध्वम् ॥ १२ ॥

ये दे॒वा पृ॒थि॒व्यामे॒काद॑श् स्थ ते दे॒वासो॑ षध्वम् ॥ १३ ॥

अ॒स॒प॒त्नं पुर॑स्ता॒त्प॒श्चान्नो॑ अ॒भयं॑ कृतम् ।

स॒वि॒ता मा दक्षि॑ण॒त उत्तरा॑न्मा श॒चीप॑तिः ॥ १४ ॥

दि॒वो मादि॑त्या र॒क्षन्तु॑ भू॒म्या र॒क्षन्त्व॒मयः॑ ।

इन्द्रा॑मी र॒क्षत

श॒र्म य॒हता॑म् ।

ति॒र॒श्चीना॑ग्न्या र॒क्षतु॑ जा॒तव॑दा भू॒त॒कृ॒ता म स॒वतः॑ सन्तु॒ वर्म॑ ॥ १५ ॥

॥ २८ ॥

इ॒मं व॒भ्रामि॑ ते म॒णिं दी॒र्घायु॑त्वाय॒ तेज॑से ।

दर्भे॑ स॒प॒त्नद॒र्भनं॑ द्विष॒तस्त॒प॒नं ह॒दः ॥ १ ॥

द्विष॒तस्त॒प॒नं ह॒दः श॒र्चूणां॑ ता॒प॒य॒न्मनः॑ ।

दु॒र्हा॒दः स॒र्वो॒स्त्वं दर्भे॑ घ॒र्मे इ॒वाभि॑संतापय ॥ २ ॥

घ॒र्मे इ॒वाभि॑तप॒न्दर्भे॑ द्विष॒तो नि॒त॒प॒न्मणे॑ ।

ह॒दः स॒प॒त्नाना॑ भि॒न्धीन्द्र॑ इव विरू॒ज॒चल॑म् ॥ ३ ॥

भि॒न्धि दर्भे॑ स॒प॒त्नानां॑ ह॒दयं॑ द्विष॒तां म॑णे ।

उ॒द्यन्व॑चमिव भू॒म्याः शि॒रे ए॒षां वि पा॑तय ॥ ४ ॥

भि॒न्धि दर्भे॑ स॒प॒त्नान्मे भि॒न्धि मे॑ पृ॒तना॑यतः ।

भि॒न्धि मे॑ स॒र्वान्दु॒र्हा॒दो भि॒न्धि मे॑ द्विष॒तो म॑णे ॥ ५ ॥

छि॒न्धि दर्भे॑ ० । ० ॥ ६ ॥

वृ॒ष दर्भे॑ ० । ० ॥ ७ ॥

कृ॒न्त दर्भे॑ ० । ० ॥ ८ ॥

पिं॒श दर्भे॑ ० । ० ॥ ९ ॥

वि॒ध्य दर्भे॑ स॒प॒त्नान्मे वि॒ध्य मे॑ पृ॒तना॑यतः ।

वि॒ध्य मे॑ स॒र्वान्दु॒र्हा॒दो वि॒ध्य मे॑ द्विष॒तो म॑णे ॥ १० ॥

२८ । २ द्विष॒तस्त॒प॒नं ह॒दः, इ॒वाभी॑संतापय

निक्षं दर्भं सपत्नान्मे निक्षं मे पृतनायतः । ॥२९॥
 निक्षं मे सर्वान्दुर्हादों निक्षं मे द्विषतो मणे ॥ १ ॥
 तृन्धि दर्भं ० । ० ॥ २ ॥
 रुन्धि दर्भं ० । ० ॥ ३ ॥
 मृण दर्भं ० । ० ॥ ४ ॥
 मन्धं दर्भं ० । ० ॥ ५ ॥
 पिण्डि दर्भं ० । ० ॥ ६ ॥
 ओषं दर्भं ० । ० ॥ ७ ॥
 दहं दर्भं ० । ० ॥ ८ ॥
 जहि दर्भं सपत्नान्मे जहि मे : ।
 जहि मे सर्वान्दुर्हादों जहि मे णे ॥ ९ ॥

यत्ने दर्भं जरामृत्युः ते । ॥३०॥
 तेनेमं वर्मिणं कृत्वा स वैः ॥ १ ॥
 शतं ते दर्भं वर्माणि सहस्रं वीर्याणि ते ।
 त्वामस्मै विश्वे त्वां देवा जरसे भर्तवा अदुः ॥ २ ॥
 त्वामाहुर्देववर्मं त्वां दर्भं ब्रह्मणस्पतिम् ।
 त्वामिन्द्रस्याहुर्वर्मं त्वं राष्ट्राणि रक्षसि ॥ ३ ॥
 सपत्नक्षयणं दर्भं द्विषतस्तपनं हृदः ।
 मणिं क्ष्वचस्य वर्धनं तनूपानं कृणोमि ते ॥ ४ ॥
 यत्समुद्रे अभ्यक्रन्दत्यर्जन्यो विद्युता सह ।
 ततो हिरण्ययो बिन्दुस्ततो दर्भो अजायत ॥ ५ ॥

२९ । १ निष — ८ दह

३० । १ शतं वर्म — ३ देववर्म — ५ संगुह्री, ० यो बिन्दुस्ततो

॥३१॥

औदु॒क्षरो॒ण म॒णिना पु॒ष्टि॒कामा॒य वे॒धसा ।
 प॒शूनां स॒र्वेषां स्फा॒तिं गो॒ष्ठे मे॒ सवि॒ता क॑रत् ॥ १ ॥
 यो नो॒ अ॒ग्निर्गो॒र्हप॒त्यः प॒शूनाम॑धि॒पा अ॒सत् ।
 औदु॒क्षरो वृ॒षा म॒णिः सं मा॒ सृज॑तु पु॒ष्ट्या ॥ २ ॥
 क॒रीषि॒णीं फ॒ल॒वतीं स्व॒धामि॑रां च नो गृ॒हे ।
 औदु॒क्षर॑स्य तेज॒सा ३ द॒धातु॑ मे ॥ ३ ॥
 यद्वि॒पाञ्च चतु॑ष्पाञ्च ये र॒साः ।
 गृ॒ह्णे ३ हं तेषां भू॒मानं बि॒भ्रदौ॒दुक्ष॑रं म॒णिम् ॥ ४ ॥
 पु॒ष्टिं प॒शूनां परि॑ जय॒भाहं चतु॑ष्पदां द्वि॒पदां यच्च॑ धान्य॒म् ।
 पयः॑ प॒शूनां र॒समो॑षधीनां बृह॒स्पतिः॑ सवि॒ता मे नि य॑च्छात् ॥ ५ ॥
 अ॒सानि॒ मयि॑ पु॒ष्टं पु॒ष्टप॑तिर्दे॒धातु॑ ।
 द्र॒वि॒णानि॒ नि य॑च्छतु ॥ ६ ॥
 उप॒ मौदु॒क्षरो म॒णिः प्र॒जया॑ च ध॒नेन॑ च ।
 इन्द्रे॑ण जि॒वितो॑ म॒णिरा मा॑गन्सह वर्च॒सा ॥ ७ ॥
 दे॒वो म॒णिः संप॑त्नहा ध॒नसा॑ ध॒नसा॑तये ।
 प॒शोर॑ब्जस्य भू॒मानं ग॒वां स्फा॒तिं नि य॑च्छतु ॥ ८ ॥
 यथा॑ये त्वं व॒नस्प॑ते पु॒ष्ट्या सह॑ ज॒ज्ञिषे॑ ।
 ए॒वा ध॒नस्य॑ मे स्फा॒तिमा द॑धातु सर॒स्वती ॥ ९ ॥
 आ मे ध॒नं सर॑स्वती ग॒यस्फा॑तिं च धान्य॒म् ।
 सि॒नीवा॒ल्युपा॑वहादयं चौदु॒क्षरो म॒णिः ॥ १० ॥
 त्वं म॒णीनाम॑धि॒पा वृ॒षासि॒ त्वयि॑ पु॒ष्टं पु॒ष्टप॑तिर्ज॒जान॑ ।
 त्वयी॑मे वा॒जा द्र॒वि॒णानि॒ सवौ॑दु॒क्षर॒ स त्वम॑स्मत्सह॒स्वारा॑दरातिम॒वर्ति॑
 क्षु॒धं च ॥ ११ ॥
 याम॒णीर॑सि याम॒णीरु॒न्ध्याया॑भिषि॒क्तो ऽभि॑ मा॒ सिञ्च॑ वर्च॒सा ।

३१ । २ स मा — ७ जि॒वितो — ८ überall स्फा॒तिं paroxyt. — ९ यथा॑ये —

१० यव॑स्फा॒तिः सि॒नीवा॒ल्युपा॑वहा० — ११ • रा॒तिम॑मृ॒तं

तेजो ऽसि तेजो मयि धारयाधि रयिरसि रयिं मे धेहि ॥ १२ ॥

पुष्टिरसि पुष्ट्या मा समङ्गि गृहमेधी गृहपतिं मा कृणु ।

औदुस्तर स त्वमस्मासु धेहि रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छ

रायस्पोषाय प्रति मुञ्चे अहं त्वाम् ॥ १३ ॥

अयमौदुस्तरो मणिवीरो वीराय बध्यते ।

स नः सनि मधुमतीं कृणोतु रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छात् ॥ १४ ॥

शतकारणो दुश्चवनः सहस्रपर्णे उत्तरः ।

॥ ३२ ॥

दर्भो य उय ओषधिस्तं ते बभ्राम्यायुषे ॥ १ ॥

नास्य केशान्न वपन्ति नोरसि ताडमा घ्नते ।

यस्मा अछिन्नपर्णेन दर्भेण शर्म यच्छति ॥ २ ॥

दिवि ते मूलमोषधे पृथिव्यामसि निष्ठितः ।

त्वया सहस्रकारणेनायुः प्र वर्धयामहे ॥ ३ ॥

तिस्रो दिवो अत्यतृणत्तिस्र इमाः पृथिवीरुत ।

त्वयाहं दुर्हादो जिह्वां नि तृणञ्चि वर्चासि च ॥ ४ ॥

त्वमसि सहमानो ऽहमस्मि सहस्वान् ।

उभौ सहस्वन्तौ भूत्वा सपत्नान्तसहिषीवहि ॥ ५ ॥

सहस्व नो अभिमातिं सहस्व पृतनायतः ।

सहस्व सर्वान्दुर्हादः सुहादो मे बहून्कृधि ॥ ६ ॥

दर्भेण देवजातेन दिविष्टम्भेन शश्वदित ।

तेनाहं शश्वतो जनाँ असनां सनवानि च ॥ ७ ॥

प्रियं मा दर्भे कृणु ब्रह्मराजन्याभ्यां शूद्राय चार्याय च ।

यस्मै च कामयामहे सर्वस्मै च विपश्यते ॥ ८ ॥

३१ । २३ समिन्धि

३२ । १ उत्तरः — ४ दिवो, च fehlt — ५ सहिषीमहि — ७ देवजातेन दिवि-

ष्टम्भेन — ८ सूर्याय (statt शूद्राय), विपश्यते

यो जायमानः पृथिवीमहृहृद्यो अस्तभादन्तरिक्षं दिवं च ।
 यं बिभ्रतं नानु पाप्मा विवेद स नो ऽयं दर्भो वरणो ऽधिवाकः ॥९॥
 सपन्नहा शतकारुः सहस्वानोषधीनां प्रथमः सं बभूव ।
 स नो ऽयं दर्भः परि पातु विश्वतस्तेन साक्षीय पृतनाः पृतन्यतः ॥१०॥

॥३३॥ सहस्रार्धः शतकारुः पर्यस्वानपामयिर्वीरुधां राजसूर्यम् ।
 स नो ऽयं दर्भः परि पातु विश्वतो देवो मणिरायुषा सं सृजाति नः ॥१॥
 घृतादुल्लुप्तो मधुमान्यस्वानभूमिहृहो ऽच्युतश्चावयिष्णुः ।
 नुदन्त्स रोह महतामिन्द्रियेण ॥ २ ॥
 त्वं द्यां सीदसि चारुध्वरे ।
 त्वां पविचमृषयो भरन्तस्त्वं पुनीहि दुरितान्यस्मत ॥ ३ ॥
 तीक्ष्णो राजा विषासही रक्षोहा विश्वचर्षणिः ।
 ओजो देवानां ते बभामि जरसे स्वस्तये ॥ ४ ॥
 दर्भेण त्वं कृण्व भि बिभ्रदात्मना मा व्यथिष्ठाः ।
 अतिष्ठाय वर्चसाध्यन्यान्सूर्य इवा भाहि प्रदिशश्चतस्रः ॥ ५ ॥
 ॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥३४॥ अङ्गिरा असि जङ्गिड रक्षितासि जङ्गिड ।
 विपाञ्चतुष्पादस्माकं सर्वे रक्षतु जङ्गिडः ॥ १ ॥
 अक्षकृत्यास्त्रिपञ्चाशीः शतं कृत्याकृतश्च ये ।
 सर्वाचिनष्टतेजसो ऽस्मां जङ्गिडस्करत ॥ २ ॥

३२ । ९ ननु पाप्मा विवेद (I. विवेद) स नो ऽयं दर्भो वरणो दिवाकः — १० सह-
 स्वनोषधीनां

३३ । ५ अयमर्धवीर्यणिः अतिष्ठाय वर्चसैध्वनां

३४ । १ जङ्गिडो ऽसि जङ्गिडो रक्षितासि जङ्गिडः । — २ आनृत्सास्त्रिः; सर्वाचि-
 नष्टतेजसो

अ॒रसं कृ॒चिमे॒ नाद॑म॒रसाः सप्त॑ वि॒स्रसः॑ ।
 अ॒पे॒तो ज॒ङ्गि॒डाम॑ति॒मिषु॑म॒स्तेव॑ शा॒तय॑ ॥ ३ ॥
 कृ॒त्यादू॑षण॒ एवा॑यम॒थो अ॒राति॑दूषणः ।
 अ॒थो स॒हस्वां ज॒ङ्गि॒डः प्र॒ण आ॒यूषि॑ ता॒रिषत् ॥ ४ ॥
 स ज॒ङ्गि॒डस्य॑ म॒हिमा॑ परि॒णः पा॒तु वि॒श्वतः॑ ।
 वि॒ष्कन्धं॑ येन॒ सास॑हे सं॒स्कन्ध॑मोज॒ ओज॑सा ॥ ५ ॥
 चि॒ष्ट्वा दे॒वा अ॒ज॒नय॑न्नि॒ष्ठितं॑ भू॒म्याम॑धि ।
 तमु॒ त्वाङ्गि॒रा इति॑ ब्राह्म॒णाः पू॒र्या वि॑दुः ॥ ६ ॥
 न त्वा पू॒र्वा ओष॑धयो न त्वा तर॑न्ति या न॒वाः ।
 वि॒बाध॑ उ॒यो ज॒ङ्गि॒डः परि॑पाणः सु॒मङ्ग॑लः ॥ ७ ॥
 अ॒थो यदा॑ ज॒ङ्गि॒डामि॑तवीर्ये ।
 पु॒रा तं उ॒याय॑त उ॒पेन्द्रो॑ वी॒र्यं द॑दौ ॥ ८ ॥
 उ॒य इ॒त्ते वन॑स्पत॒ इन्द्र॑ ओ॒ज्मान॑मा द॒धौ ।
 अ॒मी॒वाः सर्वा॑श्चा॒तयं॑ ज॒हि रक्षा॑स्योषधे ॥ ९ ॥
 आ॒शरी॑कं वि॒शरी॑कं ब॒लासं॑ पृ॒ष्ठ्याम॑यम् ।
 त॒क्त्रानं॑ वि॒श्वश॑रद॒मर॑सां ज॒ङ्गि॒डस्कर॑त् ॥ १० ॥

इन्द्रस्य नाम गृह्णन्त ऋषयो जङ्गिडं ददुः ।

॥ ३५ ॥

देवा यं चक्रुर्भेषजमये विष्कन्धदूषणम् ॥ १ ॥

स नो रक्षतु जङ्गिडो धनपालो धनेव ।

देवा यं चक्रुर्ब्राह्मणाः परिपाणमरातिहम् ॥ २ ॥

दुर्हादस्त्वं घोरं चक्षुः पापकृत्त्वानमार्गमम् ।

तांस्त्वं सहस्रचक्षो प्रतीबोधेन नाशय परिपाणो ऽसि जङ्गिड ॥ ३ ॥

३४ । ३ विस्रसः — ५ सासह — ६ तृहा — ८ पदानमवो, E. I. पदानमवो;

उयायसत उदैन्द्रो — ८ इन्द्र ओज्मान — १० पृष्ठ्यामयम्; •मरसां

३५ । ३ दुर्हादः संघोरः; जङ्गिडः

परि मा दिवः परि मा पृथिव्याः पर्यन्तरिक्षात्परि मा वीरुघ्नः ।
 परि मा भूतात्परि मोत भव्याद्विशोदिशो जङ्घिडः पात्वस्मान् ॥ ४ ॥
 ये कृत्वन्तो देवकृता य उतो मर्त्येभ्यः
 सर्वांस्ताबिन्धमेषजो ऽरसां जङ्घिडस्करत् ॥ ५ ॥

॥ ३६ ॥

शतवारो अनीनशद्यस्मान् रक्षांसि तेजसा ।
 आरोहन् चर्चसा सह मणिर्दुर्णामचातनः ॥ १ ॥
 शृङ्गाभ्यां रक्षो नुदते मूलेन यातुधान्यः ।
 मध्येन यक्ष्मं बाधते नैनं पाप्मातिं तरति ॥ २ ॥
 ये यक्ष्मासो अर्भका महान्तो ये च शब्दिनः ।
 सर्वान्दुर्णामहा मणिः शतवारो अनीनशत् ॥ ३ ॥
 शतं वीरौ अजनयद्युतं यक्ष्मानपावपत् ।
 दुर्णाम्नः सर्वान्हत्वाव रक्षांसि धूनुते ॥ ४ ॥
 हिरण्यशृङ्ग ऋषभः शतवारो अयं मणिः ।
 दुर्णाम्नः सर्वान्स्तृद्धाव रक्षांस्यक्रमीत् ॥ ५ ॥
 शतमहं दुर्णाक्षीनां गन्धर्वाप्सरसां शतम् ।
 शतं च श्वन्तीनां शतवारेण वारये ॥ ६ ॥

॥ ३७ ॥ इदं वर्चो अमिना दत्तमागभर्गो यशः सह अजो वयो बलम् ।
 चयस्त्रिंशद्यानि च वीर्याणि तान्यमिः प्र ददातु मे ॥ १ ॥
 वर्च आ धेहि मे तच्च १ सह अजो वयो बलम् ।
 इन्द्रियाय त्वा कर्मणे वीर्याय प्रति गृह्णामि शतशरदाय ॥ २ ॥
 ऊर्जे त्वा बलाय त्वीजसे सहसे त्वा ।

३५ । ४ भवा० — ५ यः कृत्वन्तो देवकृता य उतो मर्त्येभ्यः, E. भृत्वेभ्यः, I. मर्त्येभ्यः

३६ । १ मणिं — २ तरति — ४ वीरा अजनयं द्युतं

३७ । १. २ वसम्

अभिभयाय त्वा राष्ट्रभत्याय पर्युहामि शतशरदाय ॥ ३ ॥

वर्चसे त्वा ।

संवत्सरस्य तेजसा तेन संहनु कृणमसि ॥ ४ ॥

न तं यक्ष्मा अरुन्धते नैनं शपथो अश्रुते ।

॥ ३८ ॥

यं भेषजस्य गुग्गुलोः सुरभिर्गन्धो अश्रुते ॥ १ ॥

विष्वक्स्तस्माद्यक्ष्मा मृगाह्व्या इवेरते ।

यद्गुग्गुलु सैन्धवं यद्वाप्यसि समुद्रियम् ।

उभयोर्यभं नामास्मा अरिष्टतातये ॥ २ ॥

एतु देवस्त्रायमाणः कुष्ठो हिमवतस्परि ।

॥ ३९ ॥

तक्नानं सर्वं नाशय सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ १ ॥

चीरिणं ते कुष्ठं नामानि नघमारो नघारिषो न घायं पुरुषो रिषत् ।

यस्मै परिव्रवीमि त्वा सायंप्रातरथो दिवा ॥ २ ॥

जीवला नाम ते माता जीवलो नाम ते पिता । न घायं पु० । ० ॥ ३ ॥

उत्तमो जगतामिव व्याघ्रः श्वपदामिव ।

न घायं परिव्रवीमि त्वा सायंप्रातरथो दिवा ॥ ४ ॥

चिर्भृगुभ्यो अक्लिरोभ्यस्त्रिरादित्येभ्यस्परि । चिर्जातो विश्वदेवेभ्यः ।

स कुष्ठो विश्वभेषजः साकं सोमेन तिष्ठति ।

तक्नानं सर्वं नाशय सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ ५ ॥

अश्वत्थो देवसदनस्तृतीयस्यामितो दिवि ।

तचामृतस्य चक्षुणं ततः कुष्ठो अजायत ॥ ६ ॥

३७ । ३ राष्ट्रभत्याय

३८ । २ मृगा श्वदा

३९ । २ नघमारो नघायुर्वो नघायं पुरुषोर्वत् — ३ जीवन्तो — ५ चिः शम्भुभ्यो —

६ u. folgd. कुष्ठो

हिरण्ययी नौरचरद्विरण्यबन्धना दिवि ।
 तचामृतस्य चक्ष्णं ततः कुष्ठो अजायत ॥ ७ ॥
 यच्च नावप्रभंशनं यच्च हिमवतः शिरः ।
 तचामृतस्य चक्ष्णं ततः कुष्ठो अजायत ।
 स कुष्ठो विश्वभेषजः साकं सोमेन तिष्ठति ।
 तक्नानं सर्वं नाशय सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ ८ ॥
 यं त्वा वेद पूर्व इक्ष्वाकीर्यं वा त्वा कुष्ठकाम्यः ।
 यं वायसो यं मात्स्यस्तेनासि विश्वभेषजः ॥ ९ ॥
 शीर्षशोकं तृतीयकं सदंदिष्यश्च हायनः ।
 तक्नानं विश्वधावीर्याधराञ्च परा सुव ॥ १० ॥

॥४०॥ यन्मे छिद्रं मनसो यच्च वाचः हरस्वन्तं मनुमन्तं जगाम ।
 विश्वैस्तेहवैः सह संविदानः सं दधातु बृहस्पतिः ॥ १ ॥
 मा न आपो मेधां मा ब्रह्म प्र मषिष्टन ।
 शुष्मदा यूयं स्यन्दध्वमुपहूता अहं सुमेधा वर्चस्वी ॥ २ ॥
 मा नो मेधां मा नो दीक्षां मा नो हिंसिष्ट यत्तपः ।
 शिवा नः सन्वायुषे शिवा भवन्तु मातरः ॥ ३ ॥
 या नः पीपरिदध्मिना ज्योतिष्मती तमस्तिरः ।
 तामसे रासथामिषम् ॥ ४ ॥

॥४१॥ भद्रमिच्छन्त ऋषयः स्वविदस्त्रपो दीक्षामुपनिषेदुरये ।
 ततो राष्ट्रं बलमोजञ्च जातं तदस्मै देवा उपसंनमन्तु ॥ १ ॥

३९ । ८ यच्च नावप्रभंशनं — ९ इक्ष्वाकीर्यं यं यं वा वसो (P. W. वासा) यमात्स्य —

१० शीर्षशोकं

४० । १ सरस्वतीं मनुमन्तं जगाम — २ शुष्मदा यूयं स्यन्दध्वमुपहूतो अहं — ३ नः

संस्वन्तं आयुषे — ४ रासथामिषम्

ब्रह्म होता ब्रह्म यज्ञो ब्रह्मणा स्वरणो मिताः ।

॥४२॥

अध्वर्युर्ब्रह्मणो जातो ब्रह्मणो ऽन्तर्हितं हविः ॥ १ ॥

ब्रह्म सुचो घृतवतीर्ब्रह्मणा वेदिरुद्धिता ।

ब्रह्म यज्ञश्च सचं च ऋत्विजो ये हविष्यतः । शमिताय स्वाहा ॥ २ ॥

अंहोमुचे प्र भरे मनीषामा सुषाव्यो सुमतिमावृणानः ।

इदमिन्द्र प्रति हृष्यं गृभाय सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः ॥ ३ ॥

अंहोमुचं वृषभं यज्ञियानां विराजन्तं प्रथममध्वराणाम् ।

अपां नपातमग्निना हुवे धियेन्द्रेण म इन्द्रियं दत्तमोजः ॥ ४ ॥

यच ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सह ।

॥४३॥

अग्निर्मा तच नयत्वग्निर्मधां दधातु मे । अग्नये स्वाहा ॥ १ ॥

यच० वायुर्मा तच नयतु वायुः प्राणान्दधातु मे । वायवे स्वाहा ॥ २ ॥

यच० सूर्यो मा तच नयतु चक्षुः सूर्यो दधातु मे । सूर्याय स्वाहा ॥ ३ ॥

यच० चन्द्रो मा तच नयतु मनश्चन्द्रो दधातु मे । चन्द्राय स्वाहा ॥ ४ ॥

यच० सोमो मा तच नयतु पयः सोमो दधातु मे । सोमाय स्वाहा ॥ ५ ॥

यच० इन्द्रो मा तच नयतु बलमिन्द्रो दधातु मे । इन्द्राय स्वाहा ॥ ६ ॥

यच० आपो मा तच नयन्त्वमृतं मोषं तिष्ठतु । अग्नः स्वाहा ॥ ७ ॥

यच ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सह ।

ब्रह्मा मा तच नयतु ब्रह्मा ब्रह्म दधातु मे । ब्रह्मणे स्वाहा ॥ ८ ॥

आयुषो ऽसि प्रतरणं विश्वभेषजमुष्यसे ।

॥४४॥

तदाञ्जन त्वं शंतातिं शमापो अभयं कृत ॥ १ ॥

यो हरिमा जायान्यो ऽङ्गभेदो विसर्त्यकः ।

४२ । १ यज्ञा, स्वरणा मिताः; ऽन्तर्हिते — २ यज्ञश्च तत्त्वं — ३ इममिन्द्र —

४ ० मन्त्रिणा ऋचे धियं इन्द्रियेण त इन्द्रियं

४४ । १ विप्रं भेषज०; शंतातिं शमापो

अथर्ववेद

४८

सर्वे ते यक्ष्ममङ्गेभ्यो बहिर्निर्हन्वाञ्जनम् ॥ २ ॥
 आञ्जनं पृथिष्ठां जातं भद्रं पुरुषजीवनम् ।
 कृणोत्वप्रमायुक्तं रथजूतिमनागसम् ॥ ३ ॥
 प्राणं प्राणं चायस्वासो असवे मृड ।
 निर्वृते निर्वृत्या नः पाशेभ्यो मुञ्च ॥ ४ ॥
 सिन्धोर्गर्भो ऽसि विद्युतां पुष्यम् । वातः प्राणः सूर्यश्चक्षुर्दिवस्पयः ॥ ५ ॥
 देवाञ्जनं चैककुट् परि मा पाहि विव्रतः ।
 न त्वा तरन्त्योषधयो बाढ्याः पर्वतीया उत ॥ ६ ॥
 वी३दं मध्यमवासृपद्रक्षोहामीवचातनः ।
 अमीवाः सर्वेष्वातयन्नाशयदभिभा इतः ॥ ७ ॥
 बह्नि१दं राजस्वरुणानृतमाह पुरुषः ।
 तस्मात्सहस्रवीर्यं मुञ्च नः पर्यहंसः ॥ ८ ॥
 यदापो अघ्ना इति वरुणेति यदूचिम ।
 तस्मात्सहस्रवीर्यं मुञ्च नः पर्यहंसः ॥ ९ ॥
 मिषश्च त्वा वरुणश्चानु प्रेयतुराञ्जन ।
 तौ त्वानुगत्य दूरं भोगाय पुनरोहताम् ॥ १० ॥

॥ ४५ ॥

ऋणाहणमिव सं नय कृत्यां कृत्याकृतो गृहम् ।
 चक्षुर्मेन्वस्य दुर्हार्दः पृथीरपि शृणाञ्जन ॥ १ ॥
 यदस्मासु दुष्वप्यं यज्ञेषु यज्ञं नो गृहे ।
 अनामयत्वं च दुर्हार्दो ऽप्रियः प्रति मुञ्चताम् ॥ २ ॥
 अपामूर्जं ओजसो वावृधानमयेर्जातमधि जातवेदसः ।
 चतुर्वीरं पर्वतीयं यदाञ्जनं दिशः प्रदिशः कर्दिद्धिवास्ते ॥ ३ ॥

४४ । २ बहिर्निर्हन्वा* — ६ बाढ्याः — १० पुनरोहतु

४५ । १ रिषाद्विषमिव सप्तयं — २ अनामयत्वं च दुर्हार्दः प्रियः

चतुर्वीरं वध्यत आञ्जनं ते सर्वा दिशो अभयास्ते भवन्तु ।
ध्रुवस्तिष्ठसि सवितेव वार्ष इमा दिशो अभि हरन्तु ते बलिम् ॥ ४ ॥
आञ्जिकं मणिमेकं कण्डूष्य आशेकेन पिवैकमेषाम् ।

यास्या बन्धेभ्यः परि पात्वस्मान् ॥ ५ ॥

।।पा॒नायायु॒षे वर्च॑स॒ ओज॑से तेज॑से स्व॒स्तये

सुभू॑तये स्वाहा ॥ ६ ॥

इन्द्रो मेन्द्रियेणावतु प्राणायामा० ॥ ७ ॥

सोमो मा सौम्येनावतु० ॥ ८ ॥ भगो मा भगेनावतु० ॥ ९ ॥

मरुतो मा गणैरवन्तु प्राणायामापा॒नायायु॒षे वर्च॑स॒ ओज॑से तेज॑से स्व॒-
स्तये सुभू॑तये स्वाहा ॥ १० ॥

॥ पञ्चमो ऽनुपाकः ॥

॥ ४६ ॥

तं ते बभ्रा रक्षतु ॥ १ ॥

ऊर्ध्वस्तिष्ठन्नक्षत्रप्रमादमस्तृतम मा त्वा दभन्मृणया यातुधानाः ।

इन्द्र इव दस्यूनव धूनुष्व पृतन्यतः सर्वां छभूचि षहस्वास्तृतस्त्वा० ॥ २ ॥

शतं चन प्रहरन्तो निघ्नन्तो यं न तस्त्रिरे ।

तस्मिन्निन्द्रः पर्यदत्त चक्षुः प्राणमथो बलमस्तृत० ॥ ३ ॥

इन्द्रस्य त्वा वर्मणा परि धापयामो यो देवानामधिराजो बभूव ।

पुनस्त्वा देवाः प्र णयन्तु सर्वे ऽस्तृत० ॥ ४ ॥

अस्मिन्मृणावेकशतं वीर्याणि सहस्रं प्राणा अस्मिन्नस्तृते ।

व्याघ्रः शबून्भि तिष्ठ सर्वान्यस्त्वा पृतन्यादधरः सो अस्त्वस्तृत० ॥ ५ ॥

घृतादुक्षुप्तो मधुमान्ययस्वान्सहस्रप्राणः शतयोनिर्ययोधाः ।

४५ । ४ चार्ध इमा दिशो — ५ आञ्जिकं — ६ सुभूतये

४६ । १ तत्ते — २ ऊर्ध्वस्तिष्ठन्न रक्षत्रप्रमाद० — ३ तस्त्रिरे und fehlt यं

४८ *

शंभूश्च मयोभूश्चोर्जस्वाश्च पर्यस्वाश्चास्तृत० ॥ ६ ॥

यथा त्वमुत्तरो ऽसौ असपत्नः सपत्नहा ।

सजातानामसौ वशी तथा त्वा सविता कर्दस्तृतस्वाभि रक्षतु ॥ ७ ॥

॥ ४७ ॥

आ राचि पार्थिवं रजः पितुरप्रापि धामभिः ।

दिवः सदांसि बृहती वि तिष्ठस आ त्वेवं वर्तते तमः ॥ १ ॥

न यस्याः पारं दृष्टे न योयुवद्विभ्रमस्यां नि विशते यदेजति ।

अरिष्टासस्त उर्वि तमस्वति राचि पारमशीमहि भदे पारमशीमहि ॥ २ ॥

ये ते राचि नृचक्षसो दृष्टारो नवतिर्नव ।

अशीतिः सन्यष्टा उत्तो ते सप्त सप्ततिः ॥ ३ ॥

षष्टिश्च षट् च रेवति पञ्चाशत्पञ्च सुभ्रयि ।

चत्वारिंशत्वारिंशच्च त्रयस्त्रिंशच्च वाजिनि ॥ ४ ॥

द्वौ च ते विंशतिश्च ते रात्र्येकादशावमाः ।

तेभिर्नो अद्य पायुभिर्नि पाहि दुहितर्दिवः ॥ ५ ॥

रक्षा मार्किर्नो अघशंस ईशत मा नो दुःशंस ईशत ।

मा नो अद्य गवां स्तेनो मावीनां वृक ईशत ॥ ६ ॥

माश्वानां भदे तस्करो मा नृणां यातुधान्यः ।

परमेभिः पथिभि स्तेनो धावत तस्करः ॥ ७ ॥

परेण दत्तर्त

अन्धं राचि

णु ॥ ८ ॥

हनू वृकस्य

।

त्वयि राचि

जागृहि ॥ ९ ॥

गोभ्यो नः शर्म यद्याग्नेभ्यः पुरुषेभ्यः ॥ १० ॥

४६। ७ • मसद्वशी

४७। ५ • निर्ज — ८ अन्ध — ९ जागृहि तं कुं; जागृहि

अथो यानि चयामहे यानि वान्तः परीणहि ।

॥ ४८ ॥

तानि ते परि दस्यसि ॥ १ ॥

राशि मातरुषसे नः परि देहि ।

उषा नो अहे परि ददात्वहस्तुभ्यं विभावरी ॥ २ ॥

यत्किं चेदं पतयति यत्किं चेदं सरीसृपम् ।

यत्किं च पर्ययासक्तं तस्मात्त्वं राशि पाहि नः ॥ ३ ॥

सि ॥ ४ ॥

पशून्ये

पशुषु जायति ॥ ५ ॥

वेद वै राशि ते नाम घृताची नाम वा असि ।

तां त्वा भरद्वाजो वेद सा नो विसे ऽधि जागृहि ॥ ६ ॥

इषिरा योषा युवतिर्दमूना राशी देवस्य सवितुर्भगस्य ।

॥ ४९ ॥

विश्वस्यचाः सुहवा संभृतश्चीरा ।

महित्वा ॥ १ ॥

अधि विश्वान्यरुहन्भीरा वर्षिष्ठं

उशती रात्र्यनु मा भद्राभिर्वि तिष्ठते मित्र इव स्वधाभिः ॥ २ ॥

वार्ये वन्द्ये सुभगे सुजात अजगन्नाचि सुमना इह स्याः ।

अस्मांस्त्रायस्व नर्याणि जाता अथो यानि गर्भानि पुष्टा ॥ ३ ॥

सिंहस्य रात्र्युशती पिशस्य व्याघ्रस्य द्वीपिनो वर्च आ ददे ।

अश्वस्य ब्रध्नं पुरुषस्य मायुं पुरु रूपाणि कृणुषे विभाती ॥ ४ ॥

४८ । १ चयामाह, E. B. चय°, परीणहि; P. M. W. दस्यसि — ३ पर्ययासा स
त्वं तस्मात् — ५ und ६ जायति viermal.

४९ । १ अश्वस्य, संभृतः शीरा — २ अधि विश्वान्यरुहन्भीरो वर्षिष्ठमरुहन्तः
अविष्टा; सा भद्राभिर्वि ति — ३ वार्ये वन्द्ये, आवात, ज्ञान; पुष्टा — ४ रात्र्यु,
पीबन्तः; विभाती:

शिवं राचिमन्वसूर्यं च हिमस्य माता सुहवा नो अस्तु ।
अस्य स्तोमस्य सुभगे नि बोध येन त्वा वन्दे विश्वासु दिक्षु ॥५॥

स्तोमस्य नो विभावरि राचि राजेवं जोषसे ।

असाम सर्ववीरा भवाम र

॥६॥

राम्या ह नाम दधिषे मम

राचि हि ताननु तप यथा स्तेनो न विद्यते यथा पुनर्न विद्यते ॥७॥

भद्रासि राचि चमसो न पिष्टो विश्वाङ्गं रूपं युवतिर्विभर्षि ।

चक्षुष्मते म उशती वपूषि प्रति त्वं दिव्यास्तारका अमुकथाः ॥८॥

यो अद्य स्तेन आर्यत्यघायुर्मन्यो रिपुः ।

राची तस्य प्रतीत्य प्र यीवाः प्र शिरो हनत् ॥९॥

प्र पादौ न यथार्यति प्र हस्तौ न यथा रिषत्

यो मलिखुरूपायति स संपिष्टो अपायति ।

अपायति स्वपायति शुष्के स्थले अपायति ॥१०॥

॥५०॥

अन्वं राचि तृष्टधूममशीर्षाणमहिं कृणु ।

नं दुपदे जहि ॥ १ ॥

स्वाश्वः ।

तेभिर्नो अद्य पारयाति दुर्गाणि विश्वहा ॥ २ ॥

राचिराचिमरिषन्तस्तेरम त्वा वयम् ।

गम्भीरमस्रवा इव न तैर्युररातयः ॥ ३ ॥

यथा श्यामाकः प्रपतन्नपरं नानुविद्यते ।

४९। ५ शिवां राचिमन्वसूर्यं च — ७ शम्बा, धनाः; राची हितार्थमुक्ता य स्तेनो,
चतुर्नर्ग — ८ शिष्टो विश्वं गोक्ष्यं युवति; चक्षुष्मती, प्रति त्वा दिव्या तारका —
१० वचाश्विषः; स्वाबावपार्थतः

५०। १ अन्वं; अश्वी, अश्वीसेन तं कुं — २ तीक्ष्णमुक्ताः; पारयत्यति — ४ श्या-
माकः प्रपतन्नपरां नानु°

ए॒वा रा॒चि प्र पा॒तय॒ यो अ॒सौ अ॒भ्यघा॒यति ॥ ४ ॥
 अ॒प स्ते॒नम॒वास॒यो गो॒रज॑मु॒त तस्कर॑म् ।
 अ॒थो यो अ॒र्वतः॑ शि॒रो ऽभि॒धाय॑ नि॒नेष॑ति ॥ ५ ॥
 यद॒द्या रा॒चि सु॒भगे वि॒भज॑न्य॒यो वसु॑ ।
 तदे॒तद्द॒स्मान्भो॒जय॑ यथे॒दं न॒मपा॑यति ॥ ६ ॥
 उ॒षसे॑ नः परि दे॒हि सर्वा॑ना॒थना॑गसः ।
 उ॒षा नो अ॒ह आ भ॑जाद॒हस्तु॒भ्यं वि॒भाव॑रि ॥ ७ ॥

अ॒युतो॑ ऽह॒मयु॑तो म आ॒त्मायु॑तं मे चक्षु॒रयु॑तं मे श्रो॒त्रम॑यु॒तो मे ॥ ५१ ॥
 प्रा॒णो ऽयु॑तो मे ऽपा॒नो ऽयु॑तो मे व्या॒नो ऽयु॑तो ऽहं सर्वः ॥ १ ॥
 दे॒वस्य॑ त्वा सवि॒तुः प्र॑स॒वेऽश्वि॒नोर्बा॒हुभ्यां॑ पू॒ष्णो ह॒स्ताभ्यां॑ प्र॒सूत॑ आ
 र॒भे ॥ २ ॥

का॒मस्त॑द॒ये स॒मव॑र्त॒त मन॑सो रे॒तः प्र॒थमं॑ यदासीत् । ॥ ५२ ॥
 का॒म का॒मेन॑ बृ॒हता॑ स॒योनी॑ रा॒यस्पोषं॑ य॒जमा॑नाय धेहि ॥ १ ॥
 त्वं का॒म सह॑सासि प्र॒तिष्ठि॑तो वि॒भुर्वि॒भावा॑ सखा आ स॒खीय॑ते ।
 त्वमु॒यः पृ॒तना॑सु सा॒सहिः॑ सह॒ ओजो॑ य॒जमा॑नाय धेहि ॥ २ ॥
 दू॒राश्च॑क॒मानाय॑ प्र॒तिपा॑णाया॒क्रेये॑ ।
 आ॒स्मा अ॒शृणु॑न्ना॒शाः का॒मेना॑ज॒नय॑न्स्वः ॥ ३ ॥
 का॒मेन॑ मा का॒म आ॒गन्ह॑द॒याद्दृ॒दयं॑ परि ।
 यद॒मीषा॑म॒दो मन॑स्तदे॒तूप॒ मामि॑ह ॥ ४ ॥
 यत्का॒म क ते॒ हविः॑ ।
 तन्नः॒ सर्वे॒ गो वी॑हि स्वाहा ॥ ५ ॥

५० । ४ एतावा राचि — ५ अप स्तेन वासो — ६ विभजः; यदेतद्, यथेदं नानु-
 पायति

५२ । १ स काम — २ सख आ — ३ • चाश्वे — ५ क्रतुमसि ते

॥५३॥ कालो अश्वो वहति सप्तरश्मिः सहस्राश्वो अजरो भूरिरेताः ।
 तमा रोहन्ति कवयो विपश्चितस्तस्य चक्रा भुवनानि विश्वा ॥ १ ॥
 सप्त चक्रा वहति काल एष सप्तास्य नाभीरमृतं चक्षुः ।
 स इमा विश्वा भुवनान्यर्वाङ्कालः स ईयते प्रथमो नु देवः ॥ २ ॥
 पूर्णः कुम्भो ऽधि काल आहितस्तं वै पश्यामो बहुधा नु सन्तम् ।
 स इमा विश्वा भुवनानि प्रत्यङ्कालं तमाहुः परमे व्योमन् ॥ ३ ॥
 स एव सं भुवनान्याभरात् एव सं भुवनानि पर्यैत् ।
 पिता सन्नभवत्पुत्र एषां तस्माच्चै नान्यत्परमस्ति तेजः ॥ ४ ॥
 कालो ऽमुं दिवमजनयत्काल इमाः पृथिवीरुत ।
 कालेन भूतं भव्यं चेष्टितं ह वि तिष्ठते ॥ ५ ॥
 कालो भूमिमसृजत काले तपति सूर्यः ।
 काले ह विश्वा भूतानि काले चक्षुर्वि पश्यति ॥ ६ ॥
 काले मनः काले प्राणः काले नाम समाहितम् ।
 कालेन सर्वा नन्दन्यागतेन प्रजा इमाः ॥ ७ ॥
 काले तपः काले ज्येष्ठं काले ब्रह्म समाहितम् ।
 कालो ह सर्वस्येश्वरो यः पितासीत्यजापतेः ॥ ८ ॥
 तेनेष्टितं तेन जातं तदु तस्मिन्प्रतिष्ठितम् ।
 कालो ह ब्रह्म भूत्वा विभर्ति परमेष्ठिनम् ॥ ९ ॥
 कालः प्रजा असृजत कालो अयं प्रजापतिम् ।
 स्वयंभूः कश्यपः कालाक्षपः कालादजायत ॥ १० ॥

॥५४॥ कालादापः समभवत्कालाद्ब्रह्म तपो दिशः ।
 कालेनोदेति सूर्यः काले नि विशते पुनः ॥ १ ॥
 कालेन वातः पवते कालेन पृथिवी मही । द्यौर्मही काल आहिता ॥ २ ॥

५३ । २ चक्रान्वहति, भुवनान्यर्वाङ्कालः, B. °ब्रज°, P.M.W. °ब्रज° — ३ शर्वाः —

५ काले ह भूतं, हविर्दि° — ६ भूतिम्°

काले ह भूतं भव्यं च मन्त्रो अजनयत्पुरा ।
 कालादृचः समभवन्यजुः कालादजायत ॥ ३ ॥
 काले यज्ञं समैरयन्देवेभ्यो भागमक्षितम् ।
 काले गन्धर्वाप्सरसः काले लोकाः प्रतिष्ठिताः ॥ ४ ॥
 कालेऽयमक्षिरा दिवो ऽर्षर्वा चाधि तिष्ठतः ।
 इमं च लोकं परमं च लोकं पुण्यांश्च लोकाच्चिधृतीश्च पुण्याः ॥ ५ ॥
 सर्वान्लोकानभिजित्य ब्रह्मणा कालः स ईयते परमो नु देवः ॥ ६ ॥
 ॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

राशिंराशिमप्रयावं भरन्तो ऽश्वायेव तिष्ठते घासमस्मै । ॥ ५५ ॥
 रायस्पोषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ १ ॥
 या ते वसोर्या त इष्टिः सा ते एषा तथा नो मृड ।
 रायस्पोषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ २ ॥
 प्रातःप्रातः सौमनसस्य दाता ।
 त्वेन्धानास्तु न्वं पुषेम ॥ ३ ॥
 सायंसायं सौमनसस्य दाता ।
 रास्त्वा शतहिमा चृधेम ॥ ४ ॥
 अपश्चादध्वानस्य भूयासम् ।
 अन्नादायान्नपतये रुद्राय नमो अग्नये ॥ ५ ॥
 सभ्यं सभां मे पाहि ये च सभ्याः सभासदः ।
 त्वयेज्ञाः पुरुहूत विश्वमायुर्व्यंश्चवम् ॥ ६ ॥
 अहंरहर्वलिमिते हरन्तो ऽश्वायेव तिष्ठते घासमग्ने ।
 रायस्पोषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ ७ ॥

५४ । ३ कालो ह, च पुरो अजनयत्पुरः — ४ कालो यज्ञं

५५ । २ या ते वसोर्वात इषुः — ६ सभ्यः सभां, सभ्याः; त्वमिन्द्रा पुरुहूत, वंश्च-
 वत् — ७ आतमग्ने

अथर्ववेद

४९

॥ ५६ ॥ यमस्य लोकादध्या बभूविष प्रमदा मर्त्यान् यूनस्त्रि धीरः ।
 एकाकिना सरथं यासि विद्वान्स्वप्न मिमानो असुरस्य योनौ ॥ १ ॥
 बुधस्त्वाये विश्वव्याचा अपम्यत्पुरा रात्र्या जनितोरेके अहिं ।
 ततः स्वप्नेदमध्या बभूविष गभिषयूपमपगूहमानः ॥ २ ॥
 बृहच्छ्वा असुरेभ्यो ऽधि देवानुपावर्तत महिमानमिच्छन् ।
 तस्मै स्वप्नाय दधुराधिपत्यं वयस्त्रिंशसः स्वपानशानाः ॥ ३ ॥
 नैतं विदुः पितरो नोत देवा येषां जल्पिष्वरत्यन्तरा तम् ।
 चित्ते स्वप्नमदधुरात्र्ये नर आदित्यासो वरुणेनानुशिष्टाः ॥ ४ ॥
 यस्य क्रूरमसंचन्त दुष्कृतः स्वप्नेन सुकृतः पुण्यमायुः ।
 स्वर्मदसि परमेण बन्धुना तप्यमानस्य मनसो ऽधि जज्ञिषे ॥ ५ ॥
 विद्य ते सर्वाः परिजाः पुरस्ताद्विद्य स्वप्न यो अधिपा इहा ते ।
 यशस्विनो नो यशसेह पाक्षाराद्विषेभिरप याहि दूरम् ॥ ६ ॥

॥ ५७ ॥ यथा कलां यथा शफं यथर्णी संनयन्ति ।
 एवा दुष्वभ्यं सर्वमप्रिये सं नयामसि ॥ १ ॥
 सं राजानो अंगुः समृणान्यंगुः सं कुष्ठा अंगुः सं कला अंगुः ।
 सर्वमस्मासु यदुष्वभ्यं निर्विषते दुष्वभ्यं सुवाम ॥ २ ॥
 देवपत्नीनां गर्भो यमस्य करणो भद्रः स्वप्नः । स मम यः पापस्तं वि-
 षते प्र हिणमः ॥ ३ ॥
 यस्तृष्टो नामासि कृष्णशकुनेर्मुक्षम् । तं त्वा स्वप्न तथा सं विद्य स त्वं

५६ । १ स्वप्नं मि० — २ बभूव्स्त्वाये विश्वव्याचा; तथै स्वप्नेदमध्या बभूविष गभिषग्भ्य
 रूपमप गूहमानाः — ३ बृहद्वाचासुरेभ्यो — ४ • नरे तम्; तृते, आदित्यासो
 वरुणेन० — ५ क्रूरमसंचन्त (B. E. पंचन्त)

५७ । २ समृणासु यतं दु० — ३ देवानां पत्नीनां गर्भं यमस्य करणो भद्रस्वप्नः —
 ४ मातृष्टा नामासि कृष्णशकुने

स्वप्राश्च इव कक्ष्याऽमश्च इव नीनाहमनास्माकं देवपीयुं पियारं
(बधान) ॥ ४ ॥

यज्ञोषु यच्च नो गृहे । अनास्माकस्तद्देवपीयुः पिया-
मुच्चताम् ॥ ५ ॥

नवारत्नीनपमायास्माकं ततः परि दुष्वभ्यं सर्वं द्विषते निर्दयामसि ॥ ६ ॥

जूतिः समाना सदेव संवत्सरं हविषा वर्धयन्ती । ॥ ५८ ॥

॥ प्राणो ऽद्विजो नो अस्त्वद्विजा वयमायुषो वर्चसः ॥ १ ॥
उपास्मान्प्राणो ह्ययतामुप वयं प्राणं हवामहे ।

वर्चो जयाह पृथिव्यन्तरिक्षं वर्चः सोमो बृहस्पतिर्धृता ॥ २ ॥

वर्चसो द्यावापृथिवी संपर्हणी बभूवधुर्
वर्चो गृहीत्वा पृथिवीमनुसंचरेम ।

यज्ञसा गावो गोपतिमुप तिष्ठत्यायतीर्यशो गृहीत्वा पृथिवीमनुसंचरेम ॥ ३ ॥

व्रजं कृणुध्वं स हि वो नृपाणो वर्मा सीव्यध्वं बहुला पृथूनि ।

पुरः वः सुस्रोक्षमसो दंहता तम् ॥ ४ ॥

यज्ञस्य चक्षुः प्रभातमख च वाचा श्रोत्रेण मनसा जुहोमि ।

इमं यज्ञं वि देवा यन्तु सुमनस्यमानाः ॥ ५ ॥

ये देवानामृत्विजो ये च यज्ञिया येभ्यो हव्यं क्रियते भागधेयम् ।

इमं यज्ञं सह पत्नीभिरेत्य यावन्तो देवाः समिषा मादयन्ताम् ॥ ६ ॥

त्वमये व्रतपा असि देव आ मर्त्येष्व । त्वं यज्ञेष्वीड्यः ॥ १ ॥ ॥ ५९ ॥

यज्ञो वयं प्रमिनाम व्रतानि विदुषां देवा अविदुष्टरासः ।

अपिष्टद्विश्मा पृणातु विद्वान्तोमश्च यो ब्राह्मणो आविवेश ॥ २ ॥

५७ । ४ इव कायमश्च इव, पियारं वपुर्धद्विजासु U. S. W. — ई • नपमया अस्माकं

५८ । १ सदेवाः — ४ सीव्यध्वं — ६ देवाखविषा

५९ । २ अपिष्टद्विश्मादा

आ देवानामपि पन्थामगन्म यद्धक्रवाम तदनुप्रवोदुम् ।
अग्निर्विद्वान्स यजात्स इक्षोता सो ऽध्वरान्स अतून्कल्पयाति ॥ ३ ॥

॥ ६० ॥ वाङ् म आसन्नसोः प्राणश्चक्षुरक्ष्णोः श्रोत्रं कर्णयोः । अपलिताः
केशा अशोणा दन्ता बहु बाह्वोर्बलम् ॥ १ ॥
ज्वरोरिजो जङ्घयोर्जवः पादयोः प्रतिष्ठा । अरिष्टानि मे सर्वात्मानि-
भृष्टः ॥ २ ॥

॥ ६१ ॥ तनूस्तन्वा मे भवेदन्तः सर्वमायुरशीय । स्योनमा सीद पुरु पृणस्व
पवमानः स्वर्गे ॥ १ ॥

॥ ६२ ॥ प्रियं मा कृणु देवेषु प्रियं राजसु मा कृणु ।
प्रियं सर्वस्य पश्यत उत शूद्र उतार्ये ॥ १ ॥

॥ ६३ ॥ उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवान्यज्ञेन बोधय ।
आयुः प्राणं प्रजां पशून्कीर्तिं यजमानं च वर्धय ॥ १ ॥

॥ ६४ ॥ अये समिधमाहार्धं बृहते जातवेदसे ।
स मे अक्षां च मेधां च जातवेदाः प्र यच्छतु ॥ १ ॥
इध्मेन त्वा जातवेदः समिधा वर्धयामसि ।
तथा त्वमस्मान्वर्धय प्रजया च धनेन च ॥ २ ॥

६० । १ आसन्नः, केशाः शोबदिता बहू बाह्वोर्बलम् — २ अरिष्टानि मे सर्वा-
त्मातिपुष्टा

६१ । १ तनूस्तन्वा मे सहेदन्ताः; स्योनं मे सीद पुरुः

६२ । १ पश्यतीत

६४ । १ अये

यदमे यानि कानि बिदा ते दाक्षिण दध्मसि ।
सर्वं तदस्तु मे शिवं तज्जुषस्व यविष्ठ्य ॥ ३ ॥
एतास्ते अमे समिधस्ताभिर्धस्यो समिन्नव ।
आयुरस्मात्वा धेह्यमृतत्वं आ शंसय ॥ ४ ॥

हरिः सुपर्णो दिवमारुहो ऽर्चिषा ये त्वा दिप्सन्ति दिवमुत्पतन्तम् ॥ ६५ ॥
अव तां जहि हरसा जातवेदो ऽविभ्यदुयो ऽर्चिषा दिवमा रोह सूर्य ॥ १ ॥

अयोजाला असुरा मायिनो ऽयस्सयैः पाशैरङ्गिनो ये चरन्ति । ॥ ६६ ॥
तांस्ते रन्धयामि हरसा जातवेदः सहस्रभृष्टः सपत्नान्ममृण्व्याहि वज्रः ॥ १ ॥

पय्येम शरदः शतम् ॥ १ ॥ जीवेम शरदः शतम् ॥ २ ॥ बुध्येम ॥ ६७ ॥
शरदः शतम् ॥ ३ ॥ रोहेम शरदः शतम् ॥ ४ ॥ पुष्येम शरदः
शतम् ॥ ५ ॥ भवेम शरदः शतम् ॥ ६ ॥ भूषेम शरदः शतम् ॥ ७ ॥
भूयसीः शरदः शतात् ॥ ८ ॥

अव्यचसच्च व्यचसच्च बिलं वि ष्यामि मायया । ॥ ६८ ॥
ताभ्यामुद्धृत्य वेदमथ कर्माणि कृणुमहे ॥ १ ॥

जीवा स्थ जीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् ॥ १ ॥ ॥ ६९ ॥
उपजीवा स्थोप जीव्यासं सर्वं ॥ २ ॥

६४ । ४ स्वामिन्नसो समिन्नव । आयुरस्मासु धेह्यमृतत्वमाचर्याय ।

६५ । १ विभ्यदुयो ऽर्चिषा

६७ । ३ बुध्येम — ५ पुष्येम — ७ भूष्येम

६८ । १ व्यचसच्च

६९ । २ उप जीवा

अथर्ववेद

संजीवा स्थ संजीव्यासं सर्वं ॥ ३ ॥

जीवला स्थ जीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् ॥ ४ ॥

॥ ७० ॥ इन्द्र जीव सूर्य जीव देवा जीवत जीव्यासमहं सर्वमायुर्जीव्यासम् ॥ १ ॥

॥ ७१ ॥ सुता मया वरदा वन्दमाना प्र चीदयन्तां पावमानीं विजानाम् ।

आयुः प्राणं प्रजां पशून्कीर्तिं द्रविणं ब्रह्मवर्चसम् ।

मह्यं दत्त्वा व्रजत ब्रह्मलोकम् ॥ १ ॥

॥ ७२ ॥ यस्मात्कोशादुद्भूताम् वेदं तस्मिन्नन्तरं दध्म एनम् ।

कृतमिदं ब्रह्मणो वीर्येण तेन मा देवास्तपसावतेह ॥ १ ॥

॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

॥ एकोनविंशं काण्डं समाप्तम् ॥

७० । १ देवा जीवा

७१ । १ वेदमाता प्रचीदयन्तां

॥ ओं ॥

इन्द्र॑ त्वा वृ॒क्षं व॑यं सु॒ते सोम॑ हवामहे । स पा॒हि म॒ध्वो अ॒न्य॒सः ॥ १ ॥ ॥ १ ॥
म॒रुतो॑ यस्य॒ हि क्ष॑ये पा॒था दि॒वो वि॑महसः । स सु॒गोपा॑त॒मो ज॑नः ॥ २ ॥
उ॒क्षा॒नाय॑ व॒शा॒नाय॑ सोम॑पृ॒ष्ठाय॑ वे॒धसे॑ । स्तोमै॑र्वि॒धेमा॒पये॑ ॥ ३ ॥

म॒रुतः॑ पो॒षा॒न्नि॒ष्टुभः॑ स्व॒र्गा॒दु॒ना सोम॑ पिबन्तु ॥ १ ॥ अ॒ग्नि- ॥ २ ॥
रा॒प्ती॒ध्रा॒न्नि॒ष्टुभः॑ सोम॑ पिबन्तु ॥ २ ॥ इन्द्रो॑ ब्र॒ह्मा
ब्रा॒ह्म॒णा॒न्नि॒ष्टुभः॑ सोम॑ पिबन्तु ॥ ३ ॥ दे॒वो द्र॑वि॒णो॒दाः
पो॒षा॒न्नि॒ष्टुभः॑ म॑ पिबन्तु ॥ ४ ॥

आ या॒हि सु॒षु॒मा हि त॒ इन्द्र॑ सोम॑ पि॒वा इ॒मम् । ॥ ३ ॥
ए॒दं ब॒र्हिः स॒दो म॑म ॥ १ ॥
आ त्वा ब्र॒ह्म॒यु॒जा ह॑री वह॒तामिन्द्र॑ के॒शिना॑ ।
उ॒प ब्र॒ह्मा॒णि नः॑ शृ॒णु ॥ २ ॥
ब्र॒ह्मा॒ण॒स्त्वा व॑यं यु॒जा सोम॑पा॒मिन्द्र॑ सोमि॒नः ।
सु॒ता॒व॒न्तो ह॑वामहे ॥ ३ ॥

आ नो॑ या॒हि सु॒ता॒व॒तो ऽस्माकं॑ सु॒ष्टुती॑रूपं पि॒वा सु॑ शि॒प्रि॒बन्ध॑सः ॥ १ ॥ ॥ ४ ॥
आ ते॑ सि॒ञ्चा॒ वि धा॑वतु । गृ॒भाय॑ जि॒ह्वा म॑धु ॥ २ ॥
स्वा॒दुष्टे॑ अस्तु ॥ अ॒न्त॒वे॒तव॑ । सोमः॑ श॒मस्तु॑ ते ह॒दे ॥ ३ ॥

॥ ५ ॥ अयमु त्वा विचर्षणे जनीरिवाभि संवृतः । प्र सोमं इन्द्र सर्पेतु ॥ १ ॥
 तुविपीवो वपोदरः सुबाहुरन्धसो मदे । इन्द्रो वृचाणि जिघ्रते ॥ २ ॥
 इन्द्र प्रेहि पुरस्त्वं विश्वस्येशान ओजसा । वृचाणि वृचहं जहि ॥ ३ ॥
 दीर्घस्ते अस्वकुशो येना वसुं प्रयच्छसि । यजमानाय मुच्यते ॥ ४ ॥
 अयं त इन्द्र सोमो निपूतो अधि बर्हिषि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥ ५ ॥
 शचिगो शचिपूजनाय रणाय ते सुतः । आस्वण्डल प्र हूयसे ॥ ६ ॥
 यस्ते शृङ्गवृषो नपात्रणपात्कुतडपाय्यः । न्यस्मिन्दध आ मनः ॥ ७ ॥

॥ ६ ॥ इन्द्र त्वा वृषभं वयं सुते सोमे हवामहे । स पाहि मभ्यो अन्धसः ॥ १ ॥
 इन्द्र क्रतुविदै सुतं सोमं हर्य पुरुष्टुत । पिबा वृषस्व तातृपिम ॥ २ ॥
 इन्द्र प्र णो धितावानं यज्ञं विश्वेभिर्देवेभिः । तिर स्तवान विस्पते ॥ ३ ॥
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तव प्र यन्ति सत्यते । क्षयं चन्द्रास इन्द्रवः ॥ ४ ॥
 दधिष्वा अठरे सुतं सोममिन्द्र वरेण्यम् । तव द्युक्षास इन्द्रवः ॥ ५ ॥
 गिर्वेणः पाहि नः सुतं मधीधाराभिरज्यसे । इन्द्र त्वादातमिच्छशः ॥ ६ ॥
 अभि द्युक्षानि वनिन इन्द्र सचन्ते अक्षिता । पीत्वी सोमस्य वावृधे ॥ ७ ॥
 अर्वावतो न आ गहि परावतश्च वृचहन् । इमा जुषस्व नो गिरः ॥ ८ ॥
 यदन्तरा परावतमर्वावतं च हूयसे । इन्द्रेह तत आ गहि ॥ ९ ॥

॥ ७ ॥ उद्धेदभि श्रुतामघं वृषभं नर्यापसम् । अस्तारमेपि सूर्य ॥ १ ॥
 नव यो नवतिं पुरो विभेद बाह्वोजसा । अहिं च वृचहावधीत ॥ २ ॥
 स न इन्द्रः शिवः सखाश्वावज्जोमद्यवमत । उरुधारेव दोहते ॥ ३ ॥
 इन्द्र क्रतुविदै सुतं सोमं हर्य पुरुष्टुत । पिबा वृषस्व तातृपिम ॥ ४ ॥

॥ ८ ॥ एवा पाहि प्रत्नया मन्दतु त्वा शुधि ब्रह्म वावृधस्वोत गीर्भिः ।
 आविः सूर्यं कृणुहि पीपिहीषो जहि शर्भूरभि गा इन्द्र तृन्धि ॥ १ ॥
 अर्वाडेहि सोमकामं त्वाहुरयं सुतस्तस्य पिबा मदाय ।

उरुष्यचा जठर आ वृषस्व पितेव नः शृणु ॥ २ ॥
 आपूर्णो अस्य कलशः स्वाहा सेक्तेव कोशं वधे ।
 समु प्रिया आववृचन्मदाय प्रदक्षिणिदभि सोमास इन्द्रम् ॥ ३ ॥

तं वो दस्ममृतीषहं वसोर्मेन्दानमन्धसः । ॥ ९ ॥
 अभि वत्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिर्नवामहे ॥ १ ॥
 द्युक्षं सुदानुं तविषीभिरावृतं गिरिं न पुस्तभोजसम् ।
 क्षुमन्तं वाजं शतिर्न सहस्रिणं मक्षू गोमन्तमीमहे ॥ २ ॥
 तस्या पूर्वचित्तये ।
 येना यतिभ्यो प्रस्तरवमाविथ ॥ ३ ॥
 येना समुद्रमसृजो महीरपस्तदिन्द्र वृष्णि ते शवः ।
 सद्यः सो अस्य महिमा न संनशे यं क्षोणीरनुचक्रदे ॥ ४ ॥

उदु त्ये मधुमत्तमा गिर स्तोमास ईरते । ॥ १० ॥
 सचाजितो धनसा अक्षितोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ १ ॥
 कणा इव भृगवः सूर्या इव विश्वमिच्छीतमानशुः ।
 इन्द्रं स्तोमेभिर्महयन्त आयवः प्रियमेधासो अस्वरन् ॥ २ ॥

इन्द्रः पूभिदातिरहासमकैर्विदव्सुर्दयमानो वि शबून् । ॥ ११ ॥
 ब्रह्मजूतस्तच्चा वावृधानो भूरिदाच आपृणद्रोदसी उभे ॥ १ ॥
 मखस्य ते तविषस वाचममृताय भूषन् ।
 इन्द्रं क्षितीनामसि । दैवीनामुत पूर्वयावा ॥ २ ॥
 मायिनाममिनावर्षणीतिः ।
 अकृणोद्राम्याणाम् ॥ ३ ॥
 तयोशिग्भिः पृतना अभिष्टिः ।
 प्रारोचयन्मनवे केतुमहामविन्द्रज्योतिर्वृहते रणाय ॥ ४ ॥

इन्द्रस्तुजो बर्हणा आ विवेश नृवह्मधानो नर्या पुरुणि ।
 अचेतयद्विय इमा जरिचे प्रेमं वर्णमतिरुक्रमासाम् ॥ ५ ॥
 महो महानि पनयन्त्यस्येन्द्र
 वृजनेन वृजिनान्सं पिपेष ॥ ६ ॥
 युधेन्द्रो महा वरिवश्चकार ते ।
 विवस्वतः सदेने अस्य तानि विप्रा उक्थेभिः कवयो गृणन्ति ॥ ७ ॥
 सचासाहं वरेण्यं सहोदां संसवांसं स्वरपश्च देवीः ।
 ससान यः पृथिवीं द्यामुतेमामिन्द्रं मदन्त्यनु धीरेणासः ॥ ८ ॥
 ससानात्यौ उत सूर्यं ससानेन्द्रः ससान पुरुभोजसं गाम् ।
 । त ॥ ९ ॥
 ।

बिभेदं वलं नुनुदे विवाचो ऽथाभवहमिताभिक्रतूनाम् ॥ १० ॥
 शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रमस्मिन्भरे नृतमं वाजसातौ ।
 शृण्वन्तमुपमृतये समस्तु घ्नन्तं वृचाणि संजितं धनानाम् ॥ ११ ॥

॥ १२ ॥ उदु ब्रह्माण्यैरत अवस्येन्द्रं समर्ये महया वसिष्ठ ।
 आ यो विश्वानि शवसा ततानोपश्रोता म ईवतो वचांसि ॥ १ ॥
 अयामि घोष इन्द्र देवजामिरिज्यन्त यक्षुरुधो विवाचि ।
 नहि स्वमायुश्चिकिते जनेषु तानीदंहांस्यति पर्थस्मान् ॥ २ ॥
 युजे रथं गवेषणं हरिभ्यामुप ब्रह्माणि जुजुषाणमस्युः ।
 वि बाधिष्टस्य रोदसी महित्वेन्द्रो जघञ्चान् ॥ ३ ॥
 आपश्चित्पिषु स्तर्योऽन गावो नक्षत्रतं जारंतास्त इन्द्र ।
 याहि वायुर्न नियुतो नो अह्ना त्वं हि धीभिर्दयसे वि वाजान् ॥ ४ ॥
 ते त्वा मदा इन्द्र मादयन्तु शुष्मिणं तुविराधसं जरिचे ।
 एको देवचा दयसे हि मर्तानस्मिं क्षूर सवने मादयस्व ॥ ५ ॥
 एवेदिन्द्रं वृषणं वज्रबाहुं वसिष्ठासो अभ्यर्चन्त्यकैः ।

स न स्तुतो वीरवञ्जातु गोमद्यं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ६ ॥
 अजीषी वजी वृषभस्तुराषाद् कुष्मी राजा वृषहा सौमपावा ।
 युक्ता हरिभ्यामुष यासद्वोह माध्यन्दिने सर्वने मत्सदिन्द्रः ॥ ७ ॥

इन्द्रश्च सोमं पिबतं बृहस्पते ऽस्मिन्यज्ञे मन्दसाना वृषणसू । ॥ १३ ॥
 आ वां विशन्विन्दवः स्वाभुवो ऽस्मे रयिं सर्ववीरं नि यञ्जतम् ॥ १ ॥
 आ वो वहन्तु सप्तयो रघुषदो रघुपत्नानः प्र जिगात बाहुभिः ।
 सीदता बर्हिरुरु वः सदस्कृतं मादयध्वं मरुतो मध्वो अन्धसः ॥ २ ॥
 इमं स्तोममर्हते जातवेदसे रथमिव सं महेमा मनीषया ।
 भद्रा हि नः प्रमतिरस्य संसद्यमे सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ ३ ॥
 ऐभिरमे सरथं यास्यर्वाङ्गानारथं वा विभवो ह्यश्वः ।
 पानीवतस्त्रिंशतं चींश्च देवाननुष्वधमा वह मादयस्व ॥ ४ ॥
 ॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

वयमु त्नामपूर्य स्थूरं न कश्चिन्नरन्तो ऽवस्यवः । ॥ १४ ॥
 वाजे चिचं हवामहे ॥ १ ॥
 उप त्वा कर्मवृत्तये स नो युवोयश्चक्राम यो धृषत् ।
 त्वामिद्यवितारं ववृमहे सखाय इन्द्र सानसिम् ॥ २ ॥
 यो न इदमिदं पुरा प्र वस्य आनिनाय तमु व स्तुषे ।
 सखाय इन्द्रमृतये ॥ ३ ॥
 हर्यश्च सत्पतिं चर्षणीसहं स हि ष्मा यो अमन्दत ।
 आ तु नः स वयति गव्यमर्ष्यं स्तोतृभ्यो मघवा शतम् ॥ ४ ॥

प्र मंहिष्ठाय बृहते बृहद्रये सत्यशुष्माय तवसे मतिं भरे । ॥ १५ ॥
 अपामिव प्रवणे यस्य दुर्धरं राधो विश्वायु शवसे अपावृतम् ॥ १ ॥
 अध ते विश्वमनु हासदिष्टय आपो निबेव सर्वना हविर्धतः ।

यत्पर्वते न समशीत हर्षत इन्द्रस्य वज्रः अर्चिता हिरण्ययः ॥ २ ॥
 अस्मै भीमाय नमस्ता समध्वर उषो न शुभ्र आ भरा पनीयसे ।
 यस्य धाम अवसे नामेन्द्रियं ज्योतिरकारि हरितो नायसे ॥ ३ ॥
 इमे त इन्द्र ते वयं पुरुष्टुत ये त्वारभ्य चरामसि प्रभूवसो ।
 नहि त्वदन्यो गिर्वणो गिरः सघन्क्षोणीरिव प्रति नो हर्षे तद्वचः ॥ ४ ॥
 भूरि त इन्द्र वीर्यं तव स्सस्यस्य स्तोतुर्मघवन्काममा पृण ।
 अनु ते द्यौर्वृहती वीर्यं मम इयं ॥ ५ ॥
 त्वं तमिन्द्र पर्वतं वज्रेण ।
 अवासृजो निवृत अपः बलं सहः ॥ ६ ॥

॥ १६ ॥ उदप्रुतो न वयो रक्षमाणा वावदतो अभियस्येव घोषाः ।
 गिरिभ्रजो नोर्मयो मदन्तो बृहस्पतिमभ्यर्च्य क्वा अनावन् ॥ १ ॥
 सं गोभिराङ्गिरसो नक्षमाणो भग इवेदर्यमणं निनाय ।
 जने मित्रो न दम्पती अनक्ति बृहस्पते वाजयाशूरिवाजौ ॥ २ ॥
 साध्वर्या अतिथिनीरिषिरा स्यार्हाः सुवर्णा अनवद्यरूपाः ।
 बृहस्पतिः पर्वतेभ्यो वितूर्या निर्गा ऊपे यवमिव स्थिविभ्यः ॥ ३ ॥
 आप्रुषायन्मधुन अतस्य योनिमवक्षिपन्नर्के उत्कामिव द्योः ।
 बृहस्पतिरुद्धरन्नर्मनो गा भूम्या उहेव वि त्वचं विभेद ॥ ४ ॥
 अप ज्योतिषा तमो अन्तरिक्षादुहः शीपालमिव वात आजत ।
 बृहस्पतिरनुमृष्या बलस्याभमिव वात आ चक्र आ गाः ॥ ५ ॥
 यदा बलस्य पीयतो जसुं भेद्वृहस्पतिरयितपोभिरकैः ।
 दग्निर्न जिह्वा ॥ ६ ॥
 बृहस्पतिरमन्त ।
 आण्डेव भिस्त्व ॥ ७ ॥
 अन्नापिनद्धं ।
 निष्टज्जभार चमसं न वृक्षाबृहस्पतिर्विरेवेणा विकृत्य ॥ ८ ॥

सोषामविन्दात् स्व५ः सो अग्निं सो अर्केण वि ववाधे तमीसि ।

लस्य निर्मेज्जानं न पर्वणो जभार ॥ ९ ॥

वनानि बृहस्पतिनाकृपयवलो गाः ।

अनानुकृत्यमपनश्चकार यात्सुर्यामासा मिथ उच्चरातः ॥ १० ॥

अभि म्याव

द्यामपिंशन् ।

रात्र्यां तमो

विदग्नाः ॥ ११ ॥

इदमकर्म नमो अभियाय यः पूर्वीरखानोनवीति ।

बृहस्पतिः स हि गोभिः सो अग्नेः स वीरेभिः स नृभिर्नो वयो धात् ॥ १२ ॥

अष्टा म इन्द्र मतयः स्वर्विदः सग्नीचीर्विष्वा उशतीरनूषत ।

॥ १७ ॥

परि ध्वजगो जनयो यथा पतिं मर्यं न शुभ्युं मघवानमूतये ॥ १ ॥

न घा त्वद्रिगप वेति मे मनस्वे इत्कामं पुरुहूत शिष्य ।

राजैव दस्य नि षदो ऽधि बर्हिषस्मिन्सु सोमै ऽवपानमस्तु ते ॥ २ ॥

विष्ववृदिन्द्रो अमतेरुत ह्युधः स इद्रायो मघवा वस्व ईशते ।

तस्येदिमे प्रवणे सप्त सिन्धवो वयो वर्धन्ति वषभस्य शषिणः ॥ ३ ॥

वयो न वृष्टं

।

प्रेषामनीकं

॥ ४ ॥

कृतं न अग्नी वि चिनोति देवने संवर्गं यन्मघवा सूर्यं जयत ।

न तस्मै अन्यो अनु वीर्यं शक्नोति पुराणो मघवन्नोत नूतनः ॥ ५ ॥

विशेविशं मघवा पर्येयायत जनानां धेना अवचाकशवृषा ।

यस्याहं शक्रः सर्वनेष रण्यति स तीव्रैः सोमैः सहते पृतन्यतः ॥ ६ ॥

आपो न सिन्धुमभि

व हृदम् ।

वर्धन्ति विप्रा महो

तनुना ॥ ७ ॥

वृषा न क्रुद्धः पतय

अपः ।

मघवा जीरदानवे ऽविन्दज्ज्योतिर्मनवे हविष्यते ॥ ८ ॥

परशुर्ज्योतिषा सह भूया चतस्रं सुदुषा पुराणवत ।

वि रोचतामरूपो भानुना शुचिः स्वर्णं गीत सत्यतिः ॥९॥

गोभिष्टरेमामतिं दुरेव गुरुहूत ।

वयं राजभिः प्रथमा वृजनेना जयेम ॥ १० ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।

यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥

वस्वो दिव्यस्यैशाचे उत पार्थिवस्य ।

धंसं रयिं स्तुवते कीरये चिद्भूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ १२ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥१८॥ वयमु त्वा तदिदर्शो इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कखा उक्थेभिर्जर्जन्ते ॥१॥

न घेमन्यदा पपन वज्रिन्नपसो नविष्टौ । तवेदु स्तोमं चिकेत ॥ २ ॥

इहन्ति देवाः सुचन्तं न स्वप्राय स्पृहयन्ति । यन्ति प्रमादमतन्द्राः ॥ ३ ॥

वयमिन्द्र त्वायवो ऽभि प्र णोनुमो वृषन् । विद्धी त्वयस्य नो वसो ॥ ४ ॥

मा नो निदे च वक्तवे ऽर्यो रन्धीरराव्णे । त्वे अपि क्रतुर्मम ॥ ५ ॥

त्वं वर्मासि सप्रथः पुरोयोधश्च वृचहन् । त्वया प्रति ब्रुवे युजा ॥ ६ ॥

॥१९॥ वार्षहत्याय शवसे पृतनाघाहाय च । इन्द्र त्वा वर्तयामसि ॥१॥

अर्वाचीनं सु ते मन उत चक्षुः शतक्रतो । ॥ २ ॥

नामानि ते शतक्रतो विश्वाभिर्गीर्भिरीमहे । ॥ ३ ॥

पुरुष्टुतस्य धामभिः शतेन महयामसि । इन्द्रस्य चर्षणीधृतः ॥ ४ ॥

इन्द्र वृचाय हन्तवे पुरुहूतमुप ब्रुवे । भरेषु वाजसातये ॥ ५ ॥

वाजेषु सासहिर्भव त्वामीमहे शतक्रतो । इन्द्र वृचाय हन्तवे ॥ ६ ॥

द्युषेपु पृतनाज्ये पृत्सुतूर्षु अवःसु च । इन्द्र साह्वाभिमातिषु ॥ ७ ॥

॥२०॥ शुष्मिन्तमं न उतये द्युम्निनं पाहि जागृविम् । इन्द्र सोमं शतक्रतो ॥१॥

इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु । इन्द्र तानि त आ वृणे ॥ २ ॥

अग्निं दधिष्व दुष्टरम् । उक्ते शुषं तिरामसि ॥३॥

॥ गच्छथो शक्र परावतः ।

उ लोको यस्ते अद्रिव इन्द्रेह तत आ गहि ॥४॥

इन्द्रो अङ्ग महङ्गयमभी षदप चुच्यवत् । स हि स्थिरो विचर्षेणिः ॥५॥

इन्द्रश्च मृलयाति नो न नः पश्चादयं नशत् । भद्रं भवाति नः पुरः ॥६॥

इन्द्र आशाभ्यस्परि सर्वाभ्यो अभयं कारत् । जेता शबूचिचर्षेणिः ॥७॥

न्यूऽ बु वाचं प्र महे भरामहे गिर इन्द्राय सद्ने विवस्वतः । ॥२१॥

नू चिच्चि रत्नं ससतामिवाविदन्न शस्यते ॥ १ ॥

दुरो अश्वस् स्पतिः ।

शिञ्जानरः सखा सखिभ्यस्तमिदं गृणीमसि ॥२॥

शचीव इन्द्र पुरुकृष्ट्युमत्तम तवेदिदमभितश्चेकिते वसु ।

अतः संगृभ्याभिभूत आ भर मा त्वायतो जरितुः काममूनयीः ॥ ३ ॥

एभिर्द्युभिः सुमना एभिरिन्दुभिर्निरुन्धानो अमर्ति गोभिरश्विना ।

इन्द्रेण दस्युं दारयन्त समिषा रभेमहि ॥ ४ ॥

समिन्द्र राया समिषा रभेमहि सं वाजेभिः ।

सं देव्या प्रमत्या वीरशुष्मया गोअययाश्वाः ॥

ते त्वा मदा अमदन्तानि वृष्ण्या ते सोऽ

यत्कारवे दश ॥

युधा युधमुप मिदं हंस्योर्जसा ।

नम्या यदिन्द्र नमुचिं नाम मायिनम् ॥७॥

त्वं करञ्जमुत पर्णयं वधीस्तेजिष्ठयातिथिग्वस्य वर्तनी ।

त्वं शता वङ्गदस्याभिनत्युरो ऽनानुदः परिषूता चञ्जिश्चना ॥ ८ ॥

त्वमेतां जनराज्ञो द्विदेशबन्धुना सुश्रवसोपजग्मुषः ।

षष्टिं सहस्रा नवतिं नव श्रुतो नि चक्रेण रथ्या दुष्यदावृणक् ॥ ९ ॥

त्वमाविष्य सुश्रवसं तवोतिभिस्तव चामभिरिन्द्र तूर्वयाणम् ।

त्वमस्यै कुत्समतिषिग्वमायुं महे राज्ञे यूने अरन्धनायः ॥ १० ॥

य उहचीन्द्र देवगोपाः सखायस्ते शिवतमा असीम ।

त्वां स्तोषाम त्वया सुवीरा द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ॥ ११ ॥

॥ तृतीये ऽनुषादि प्रथमः पर्वाचः ॥

॥ २२ ॥ अ॒भि मा॒ त्वा इ॒ह त्वा
 ॥ तये॑ । तृ॒म्या व्य॑मृ॒ही मद॑म् ॥ १ ॥
 ॥ द॒भन् । मा॒कीं ब्र॑ह्म॒विषो॑ वनः ॥ २ ॥
 ॥ स॒रो गौ॒रो यथा॑ पिब ॥ ३ ॥
 अ॒भि प्र गो॑प॒तिं गि॒रेन्द्र॑म॒र्च यथा॑ वि॒दे । सू॒नुं स॒त्यस्य॑ स॒त्यति॑म् ॥ ४ ॥
 आ॒ हर॑यः ससृ॒जिरे ऽरु॑षी॒रधि॑ ब॒र्हिषि॑ । यथा॒भि सं॒नवा॑महे ॥ ५ ॥
 इन्द्रा॒य गा॒व आ॒शिरे॑ दु॒दुहे॑ व॒ज्रिणे॑ मधु । य॒सीमु॒पह॑रे वि॒दत् ॥ ६ ॥

॥ २३ ॥ आ॒ तू न॑ इन्द्र॒ म॒घ्नं घृ॒वानः॑ सोम॒पीत॑ये । हरि॒भ्यां या॒स्यद्वि॑वः ॥ १ ॥
 स॒त्तो हो॒ता न क्षु॒ष्विर्व॑स्ति॒स्तिरे॑ ब॒र्हिरा॑नुषक् । अ॒युज॑न्मा॒तर॑द्र॒यः ॥ २ ॥
 इ॒मा ब्र॑ह्म ब्र॒ह्मवा॑हः क्रि॒यन् आ॒ ब॒र्हिः सी॑द । वी॒हि शू॒र पु॒रोला॑यम् ॥ ३ ॥
 रा॒रन्धि॑ स॒र्वने॑षु ख ए॒षु स्तो॑मेषु वृ॒चह॑न् । उ॒क्थे॑ष्विन्द्र॒ गि॒र्व॒शः ॥ ४ ॥
 म॒तयः॑ सोम॒पामु॑रुं रि॒हन्ति॑ श॒र्वस॑स्यति॒म् । इन्द्र॑ व॒त्सं न॑ मा॒तरः ॥ ५ ॥
 स म॑न्द्र॒स्वा ह्य॒र्धसो॑ रा॒धसे॑ त॒वा म॑हे । न स्तो॒तारं॑ नि॒दे क॑रः ॥ ६ ॥
 व॒यमि॑न्द्र त्वा॒यवो॑ ह॒विष्य॑न्तो ज॒राम॑हे । उ॒त त्वम॑स्यु॒र्वसो॑ ॥ ७ ॥
 मा॒रे अ॒स्यवि॑ मु॒मुक्षो॑ हरि॒प्रिया॑र्वाङ् या॒हि । इन्द्र॑ स्वधा॒वो म॑त्स्वे॒ह ॥ ८ ॥
 अ॒र्वाञ्च॑ त्वा सु॒क्ते र॒थे वह॑तामिन्द्र॒ केशि॑ना । घृ॒तखू॑ ब॒र्हिरा॑सदे॒ ॥ ९ ॥

॥ २४ ॥ उ॒षं नः॑ सु॒तमा॑ ग॒हि सोम॑मिन्द्र॒ गवा॑शिरम् । हरि॒भ्यां य॒क्षे अ॒स्ययुः॑ ॥ १ ॥
 तमि॑न्द्र म॒दमा॑ ग॒हि ब॒र्हिषां॑ या॒वभिः॑ सु॒तम् । कु॒वि॒र्वस्य॑ तृ॒ष्यवः॑ ॥ २ ॥
 इन्द्र॑मि॒ष्या गि॒रो । आ॒वृते॑ सोम॒पीत॑ये ॥ ३ ॥
 इन्द्र॑ सोम॒स्य पी॒त उ॒क्थेभिः॑ कु॒बि॒दाग॑मत् ॥ ४ ॥

इन्द्र सोमाः सुता इमे तान्दधिष्व शतक्रतो । जठरे वाजिनीवसो ॥ ५ ॥
 विद्या हि त्वा धनंजयं वाजेषु दधुषं कवे । अथा ते सुखमीमहे ॥ ६ ॥
 इममिन्द्र गवाशिरं यवाशिरं च नः पिव । आगत्या वृषभिः सुतम् ॥ ७ ॥
 तुभ्येदिन्द्र स्व ओष्येऽ सोमं चोदामि पीतये । एष रारन्तु ते हृदि ॥ ८ ॥
 त्वां सुतस्य पीतये प्रानमिन्द्र हवामहे । कुशिकासो अवस्यवः ॥ ९ ॥

अन्धावति प्रथमो गोषु गच्छति सुप्रावीरिन्द्र मर्त्यस्तवोतिभिः । ॥ २५ ॥

गा भवीयसा सिन्धुमापो यथाभितो विचेतसः ॥ १ ॥

यन्ति होषियमवः पश्यन्ति विततं यथा रजः ।

प्राचेर्देवासः प्र रणयन्ति देवयुं ब्रह्मप्रियं जोषयन्ते वरा इव ॥ २ ॥

अधि द्वयोरदधा उक्थ्यं वचो यतसुचा मिथुना या संपर्यतः ।

असंयतो व्रते ते क्षेति पुथ्यति भद्रा शक्तिर्यजमानाय सुचते ॥ ३ ॥

आदङ्गिराः प्रथमं दधिरे वयं इच्छामयः शम्या ये सुकृत्यया ।

सर्वे पण्डेः समविन्दन्त भोजनमन्धावन्तं गोमन्तमा पशुं नरः ॥ ४ ॥

यज्ञैरथर्वा प्रथमः पथस्तते ततः सूर्यो व्रतपा वेन आजनि ।

आ गा आजदुशना काव्यः सचा यमस्य जातममृतं यजामहे ॥ ५ ॥

बर्हिर्वा यस्वपत्याय वृज्यते ऽर्को वा ह्योर्कमाघोषते दिवि ।

यावा यच्च वदति अभिपित्वेषु रणयति ॥ ६ ॥

प्रोयां पीतिं वृष्णं हर्यश्च तुभ्यम् ।

इन्द्र धेनाभिरिह मादयस्व धीभिर्विन्धाभिः शय्या गृणानः ॥ ७ ॥

॥ तृतीये ऽनुषाब्धि द्वितीयः पर्यायः ॥

योगेयोगे तवस्तरं वाजैवाजे हवामहे ।

॥ १ ॥ ॥ २६ ॥

।

वम् ॥ २ ॥

यं ते पूर्वं पिता हुवे ॥ ३ ॥

युञ्जन्ति ब्रह्मरूपं चरन्तं परि तस्युषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥ ४ ॥

युञ्जन्यस्य काम्या हरी विपक्षसा रथे । शोणा धृषू नृवाहसा ॥ ५ ॥
केतुं कृष्वन्केतवे पेशे मर्या अपेशसे । समुषन्निरजायथाः ॥ ६ ॥

॥ २७ ॥ यदिन्द्राहं यथा त्वमीशीय वस्व एक इत् । स्तोता मे गोषसा स्यात् ॥ १ ॥
शिष्येयमस्मै दिक्षेयं शचीपते मनीषिणे । यदहं गोपतिः स्याम् ॥ २ ॥
धेनुष्ट इन्द्र सूनृता यजमानाय सुचते । गामश्च पिप्पुषी दुहे ॥ ३ ॥
न ते वर्तास्ति राधस इन्द्र देवो न मर्त्यः । यहिस्सिस्ति स्तुतो मधम् ॥ ४ ॥
यज्ञ इन्द्रमवर्धयद्यज्ञमिं व्यवर्तयत् । चक्राण ओपशं दिवि ॥ ५ ॥
वावृधानस्य ते वयं विश्वा धनानि जिम्युषः । ऊतिमिन्द्रा वृणीमहे ॥ ६ ॥

॥ २८ ॥ व्यपन्तरिक्षमतिरन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिनवलम् ॥ १ ॥
उक्ता आजदङ्गिरोभ्य आविष्कृष्वङ्गुहा सतीः । अर्वाञ्च नुनुदे वलम् ॥ २ ॥
इन्द्रेण रोचना दिवो हल्हानि हंहितानि च । स्थिराणि न पराणुदे ॥ ३ ॥
अपामूर्मिर्मदन्निव स्तोम इन्द्राजिरायते । वि ते मदा अराजिषुः ॥ ४ ॥

॥ २९ ॥ त्वं हि स्तोमवर्धन इन्द्रास्युक्थवर्धनः । स्तोतृणामुत भद्रकृत् ॥ १ ॥
इन्द्रमित्केशिना हरी सोमपेयाय वक्षतः । उप यज्ञं सुरार्धसम् ॥ २ ॥
अपां फेनेन नमुचेः शिर इन्द्रोदवर्तयः । विश्वा यदजय स्पृधः ॥ ३ ॥
मायाभिरुत्तिसृप्त इन्द्र ह्यामारुरुक्षतः । अव दस्यूरधूनुषाः ॥ ४ ॥
असुचामिन्द्र संसदं विषूचीं व्यनाशयः । सोमपा उत्तरो भवन् ॥ ५ ॥

॥ ३० ॥ प्र ते महे विदथे शंसिषं हरी प्र ते वचे वनुषो हर्यतं मदम् ।
घृतं न यो हरिभिश्चारु सेचत आ त्वा विशन्तु हरिवर्षसं गिरः ॥ १ ॥
हरिं हि योनिमभि ये समस्वरन्निचन्तो हरी दिव्यं यथा सदः ।
आ यं पृणन्ति हरिभिर्न धेनव इन्द्रान्तमर्चत ॥ २ ॥
सो अस्य वज्रो हरितो य आयसो हरिरा गर्भस्थोः ।

बुद्धी सुशिप्रो हरिमन्युसायक हरिता मिमिक्षिरे ॥ ३ ॥
दिवि न केतुरधि धायि हर्यतो हरितो न रक्षा ।

प्रायसः सहस्रशोका अभवद्धरिभरः ॥ ४ ॥

पूर्वेभिरिन्द्र हरिकेश यज्जभिः ।

त्वं हर्येसि तव विश्वमुक्थ्य मसामि राधो हरिजात हर्यतम् ॥ ५ ॥

ता वज्रिणं मन्दिनं स्तोम्यं मद इन्द्रं रथे वहतो हर्यता हरी । ॥ ३१ ॥

पुरुषस्यै सर्वनानि हर्यत इन्द्राय सोमा हरयो दधन्विरे ॥ १ ॥

अरं कामाय हरयो दधन्विरे स्थिराय हिबन्हरयो हरी तुरा ।

अर्वज्रियो हरिभिर्जोषमीयते सो अस्य कामं हरिक्वन्तमानशे ॥ २ ॥

हरिष्मशा यो हरिपा अवर्धत ।

अर्वज्रियो वेश्वा दुरिता पारिषद्दरी ॥ ३ ॥

सुवेव यस्य हरिणी विपेततुः शिप्रे वाजाय हरिणी दविध्वतः ।

प्र यत्कृते चमसे मर्मजङ्घरी पीत्वा मदस्य हर्यतस्यान्धसः ॥ ४ ॥

उत स सद्य हर्यतस्य पस्त्योऽरत्यो न वाजं हरिवाँ अचिक्रदत् ।

मही चिद्धि धिषणाहर्ह्यदोजसा बृहद्वयो दधिषे हर्यतश्चिदा ॥ ५ ॥

आ रोदसी हर्यम नर्थनर्थं हर्येसि मन्म नु प्रियम् । ॥ ३२ ॥

प्र पस्त्यमसुर हर्यतं हरये सूर्याय ॥ १ ॥

आ त्वा ह्येन्तं प्रयुजो जनानां रथे वहन्तु हरिशिप्रमिन्द्र ।

पिवा यथा प्रतिभृतस्य मध्वो हर्यन्यज्ञं सधमादे दशोणिम् ॥ २ ॥

अपाः पूर्वेषां हरिवः सुतानामथो इदं सर्वनं केवलं ते ।

ममद्धि सोमं मधुमन्तमिन्द्र सचा वृषं जठर आ वृषस्व ॥ ३ ॥

अप्सु धूतस्य हरिवः पिबेह नृभिः सुतस्य जठरं पृणस्व । ॥ ३३ ॥

मिमिक्षुर्यमद्रय इन्द्र तुभ्यं तेभिर्वर्धस्व मदमुक्थवाहः ॥ १ ॥

प्रोयां पीतिं वृषं इयमि सत्यां प्रये सुतस्य हर्यश्च तुभ्यम् ।
 इन्द्र धेनाभिर्हि मादयस्व धीभिर्विश्वाभिः शच्या गृणानः ॥ २ ॥
 ऊती शचीवस्तव वीर्येण वयो दधाना उशिजं चतुष्पाः ।
 प्रजावदिन्द्र मनुषो दुरोणे तस्युर्गृणन्तः सधमाद्यासः ॥ ३ ॥

॥ तृतीये ऽनुवाके तृतीयः पद्यायः ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ३४ ॥ यो जात एव प्रथमो मनस्वान्देवो देवान्कतुना पर्यभूषत ।
 यस्य शुष्माद्रोदसी अभ्यसेतां नृमणस्य महा स जनास इन्द्रः ॥ १ ॥
 यः पृथिवीं व्यथमानामहं ह्यः पर्वताम्रकुपितो अरम्भात् ।
 यो अन्तरिक्षं विममे वरीयो यो ग्रामस्तभात्स जनास इन्द्रः ॥ २ ॥
 यो हत्वाहिमरिणात्सप्त सिन्धून्यो गा उदाजदपथा बलस्य ।
 यो अश्वमनोरन्तरयिं जजान संवृक्समासु स जनास इन्द्रः ॥ ३ ॥
 येनेमा विश्वा अर्वना कृतानि यो दासं वर्यमधरं गुहाकः ।
 श्वधीव यो जिगीवां लक्ष्मामादर्यः पुष्टानि स जनास इन्द्रः ॥ ४ ॥
 यं स्मा पृच्छन्ति कुहं सेति अस्तीत्येनम् ।
 स अर्यः पुष्टीर्विजं इवाऽमनात् अदस् धत्त स जनास इन्द्रः ॥ ५ ॥
 यो रभस्यं चोदिता यः कृशस्य यो ब्रह्मणो नार्धमानस्य कीरिः ।
 युक्त्याव्यो यो ऽविता सुशिप्रः सुतसोमस्य स जनास इन्द्रः ॥ ६ ॥
 यस्याश्वासः प्रदिशि यस्य गावो यस्य यामा यस्य विश्वे रथासः ।
 यः सूर्यं य उषसं जजान यो अपां नेता स जनास इन्द्रः ॥ ७ ॥
 यं क्रन्दसी संयती विह्वयेते परे ऽवर उभया अमिषाः ।
 समानं चिद्रथमातस्थिवासा नाना हवेते स जनास इन्द्रः ॥ ८ ॥
 यस्मान्न च्युते विजयन्ते जनासो यं युध्यमाना अवसे हवन्ते ।
 यो विश्वस्य प्रतिमानं बभूव यो अच्युतच्युत्स जनास इन्द्रः ॥ ९ ॥
 यः श्वतो मद्येनो दधानानमन्यमानां हवीं जघान ।

यः शर्धते नानुददाति शृध्यां यो दस्योर्हन्ता स जनास इन्द्रः ॥ १० ॥

यः शस्त्रं पर्वतेषु क्षियन्तं चत्वारिंश्यां शरद्वचविन्दत ।

ओजायमानं यो अहिं जघान दानुं शयानं स जनास इन्द्रः ॥ ११ ॥

यः शस्त्रं परिभवं छचीभिर्योनावृतस्यापिबत्सुतस्य ।

अन्तर्गिरौ यद्धमानं च भोजनं यस्मिन्मूर्ध्नि स जनास इन्द्रः ॥ १२ ॥

यः

।

यो

॥ १३ ॥

द्या

न्ते ।

यः सोमपा निचितो वज्रबाहुर्यो वज्रहस्तः स जनास इन्द्रः ॥ १४ ॥

यः सुचन्तमवति यः पचन्तं यः शंसन्तं यः शशमानमूती ।

यस्य ब्रह्म वर्धनं यस्य सोमो यस्येदं राधः स जनास इन्द्रः ॥ १५ ॥

जा

तवि

॥ १६ ॥

यः

।

यो जघान शस्त्रं यश्च शुष्णं य एकवारः स जनास इन्द्रः ॥ १७ ॥

यः संवते पचते तद्य आ चिद्वाजं ददधि स किलामि मयः ।

वयं

॥ १८ ॥

अस्मा इदु प्र तवसे तुराय प्रयो न हर्मि स्तोमं माहिनाय ।

॥ ३५ ॥

अचूचीषमायाध्रिगव ओहमिन्द्राय ब्रह्माणि राततमा ॥ १ ॥

अस्मा इदु प्रय इव प्र यसि भराभ्याङ्गूषं बाधे सुवृक्ति ।

इन्द्राय हृदा मनसा मनीषा प्रत्नाय पत्ये धियो मर्जयन्त ॥ २ ॥

३४ । १२ परितरचसीभिर्यो वा छक्त्वापि०; यवमानं च भुजं यस्मिन्नामू० —

१६ भुवो न वेद; सविद्यमाणो मोषो असद्रुता — १७ P. W. हर्यश्चा सूरिर्य०,

E. I. हर्यश्च आसुरिर्य०; यस्य पुष्पं

अथर्ववेद

५२

वृधये ॥ ३ ॥

अस्मा इदु स्ताम स तहनाम रथ न तद्वय तासेनाय ।

गिरिष गि मेधिराय ॥ ४ ॥

अस्मा इदु तदु समञ्जे ।

वीरं दानौकसं वन्द्यै पुरां गूर्तश्चवसं दर्माणाम् ॥ ५ ॥

अस्मा इदु तदु तद्वज्रं स्वपस्तमं स्वयं रणाय ।

वचस्य चिद्धिदद्येन मर्मं तजजीशानस्तजता कियेधाः ॥ ६ ॥

वार्वन्ता ।

मस्ता ॥ ७ ॥

ः ।

परि दः ॥ ८ ॥

रिद्धात् ।

रखाय ॥ ९ ॥

ः ।

ताः ॥ १० ॥

छात् ।

॥ ११ ॥

अस्मा इदु प्र भरा ततजाना वषाय वज्रमाशानः कियेधाः ।

गोर्न पर्व वि चर्यै ॥ १२ ॥

अस्येदु प्र ब्रूहि पृथ्याण तुरस्य कमाणे नय उक्थैः ।

युधे यदिष्टान निरिणाति शर्पून् ॥ १३ ॥

अस्येदु भिया गरयश्च दृष्टा द्यावा च भूमा जनुषस्तुजेते ।

उपो वेनस्य जोगवान ओणिं सद्यो भववीर्याय नोधाः ॥ १४ ॥

अस्मा इदु त्यदनु

प्रेतशं सूर्ये पस्पृधानं सौवर्ष्ये सुध्विमावदिन्द्रः ॥ १५ ॥

एवा ते हारियोजना सुवृक्षीन्द्र ब्रह्माणि गोतमासो अक्रन् ।
ऐषु विश्वपेशसं धियं धाः प्रातर्मसू धियावसुर्जगम्यात् ॥ १६ ॥

य एक इक्ष्वाक्षर्वणीनामिन्द्रं तं गोभिर्भ्यर्च्य आभिः । ॥ ३६ ॥
यः पत्यते वृषभो वृषायावानस्तथः सत्वा पुरुमायः सहस्वान् ॥ १ ॥
तमु नः पूर्वे पितरो नवग्वाः सप्त विप्रासो अभि वाजयन्तः ।
नक्षत्राभं ततुरि पर्वतेहामद्रौषवाचं मतिभिः शविष्ठम् ॥ २ ॥
तमीमह इन्द्रमस्य रायः पुरुवीरस्य नृवतः पुरुक्षोः ।
यो अस्कृधोबुरजरः स्वर्वान्तमा भर हरिवो मादयथै ॥ ३ ॥
तन्नो वि वोचो यदि ते पुरा चिञ्जरितारं आनशुः सुबमिन्द्र ।
कस्तै भागः किं वयो दुभ सिद्धः पुरुहूत पुरुवसो ऽसुरघ्नः ॥ ४ ॥
तं पृच्छन्ती बज्रहस्तं रथेहामिन्द्रं वेपी वक्त्रेयी यस्य नू गीः ।
तुवियाभं तुविकूर्मि रभोदां गातुमिषे नक्षते तुषमह ॥ ५ ॥
अया ह त्वं मायया वावृधानं मनोजुवा स्वतवः पर्वतेन ।
अच्युता चिद्दीलिता स्वोजो रुजो वि हल्हा धृषता विरघ्नान् ॥ ६ ॥
तं वो धिया नर्षस्या शविष्ठं प्रान्नं प्रान्नवर्षरितंसयथै ।
स नो वक्षदनिमानः सुवक्षेन्द्रो विश्वान् ॥ ७ ॥
आ जनाय दुहणे पार्थिवानि दिव्यानि दापया ऽन्तारंक्षा ।
तपो वृषचिन्तः शोचिषा तान्त्रक्षद्विषे शोचय क्षामपथं ॥ ८ ॥
भुवो जनस्य दिव्यस्य राजा पार्थिवस्य जगतस्त्वेषसंहक् ।
धिष्व वज्रं दक्षिण इन्द्र हस्ते विश्वा अजुर्ये दयसे वि मायाः ॥ ९ ॥
आ संयतमिन्द्र शः स्वस्तिं शशुतूर्याय बृहतीममृधाम् ।
यया दासान्यार्याणि वृषा करो वज्रिन्सुतुका नाहुषाणि ॥ १० ॥
स नो नियुज्जिः पुरुहूत वेधो विश्ववाराभिरा गहि प्रयज्यो ।
न या अदेवो वरते न देव आभिर्याहि तूयमा मंशद्रिक् ॥ ११ ॥

॥३७॥ यस्तिग्मशृङ्गो वृषभो न भीम एकः कृष्टीश्चावयति प्र विश्वाः ।
 प्र शश्वतो अदाशुषो गय वेदः ॥ १ ॥
 त्वं ह त्यदिन्द्र कुत्समावः
 दासं यक्षुष्णं कुर्यवं न्यस्मा अरन्धय आर्जुनेयाय शिक्षन् ॥ २ ॥
 त्वं तवो विश्वाभिरुतिभिः सुदासम् ।
 प्र क्षेपसाता वृचहर्त्येषु पूरुम् ॥ ३ ॥
 त्वं तीणि वृषा हर्यश्च हंसि ।
 त्वं स्वापयो दभीत ॥ ४ ॥
 तव च्यौत्नानि वज्रहस्त तानि नव यत्पुरो सद्यः ।
 निवेशने शततमाविवेशीरहं च वृचं नमुचिमुताहन् ॥ ५ ॥
 सना ता तं इन्द्र भोजनानि रातहव्याय दाशुषे सुदासे ।
 वृष्णे ते हरी वृषणा युनज्म व्यन्तु ब्रह्माणि पुरुशाक् वाजम् ॥ ६ ॥
 मा ते अस्यां सहसावन्परिष्टावघाय भूम हरिवः परादै ।
 चायस्व नो प्रियासः सूरिषु स्याम ॥ ७ ॥
 प्रियास इत्ते मदेम शरणे सखायः ।
 नि यावँ शिशीत्यतिधिग्वाय शंस्यं करिष्यन् ॥ ८ ॥
 ते मघवन्नभिष्टौ नरः शंसन्युक्थशासं उक्था ।
 ये ते हवेभिर्वि पणीरदाशन्नस्मान्बृणीष्व युज्याय तस्मै ॥ ९ ॥
 एते स्तोमा नरां नृतम तुभ्यमस्मद्यञ्चो ददतो मघानि ।
 तेषामिन्द्र वृचहर्त्ये शिवो भूः सखा च शूरो ऽविता च नृणाम् ॥ १० ॥
 नू इन्द्र शूर स्तवमान उती ब्रह्मजूतस्तत्त्वा वावृधस्व ।
 उप नो वाजान्मिमीक्षुप स्तीन्यूय पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ११ ॥
 ॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥३८॥ आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र सोमं पिवा इमम् । एदं बर्हिः सदो मम् ॥ १ ॥
 आ त्वा ब्रह्मयुजा हरी वहतामिन्द्र केशिना । उप ब्रह्माणि नः शृणु ॥ २ ॥

ब्रह्माणस्त्वा वयं युजा सोमपा मिन्द्र सोमिनः । सुतावन्तो हवामहे ॥३॥
 इन्द्र मित्राग्निनो बृहदिन्द्रमर्केभिरर्किणः । इन्द्र वाणीरनूषत ॥४॥
 इन्द्र इक्षुर्योः सचा संमिष्ट आ वचोयुजा । इन्द्रो ॥५॥
 इन्द्रो दीर्घाय चक्षस आ सूर्य रोहयहिवि । वि ॥६॥

इन्द्र वो विश्वतस्पति हवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥१॥ ॥३९॥
 व्यन्तरिक्षमतिरन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिनवलम् ॥२॥
 उक्ता आजदङ्गिरोभ्य आविष्कृण्वगुहा सतीः । अर्वाञ्च नुनुदे वलम् ॥३॥
 इन्द्रेण रोचना दिवो हल्हानि हंहितानि च । स्थिराणि न पराणुदे ॥४॥
 अपामूर्मिर्मदन्निव स्तोम इन्द्राजिरायते । वि ते मदा अराजिषुः ॥५॥

इन्द्रेण सं हि दृक्षसे संजग्मानो अविभ्युषा । मन्द्र समानवर्चसा ॥१॥ ॥४०॥
 अनवद्यैरभिद्युभिर्मखः सहस्वदर्चति । गणैरिन्द्रस्य काम्यैः ॥२॥
 आदह स्वधामनु पुनर्गर्भत्वमैरि । दधाना नाम यज्ञियम् ॥३॥

इन्द्रो दधीचो अस्थभिर्वृचाण्यप्रतिष्कृतः । जघान नवतीर्नव ॥१॥ ॥४१॥
 इक्षन्नस्य यद्धिरः पर्वतेष्वपश्चितम् । यद्विदद्वर्यणावति ॥२॥
 अचाह गोरमन्वत नाम त्वष्टुरपीच्यम् । इत्था चन्द्रमसो गृहे ॥३॥

वाचमष्टापदीमहं नवस्रक्तिमृतस्पृशम् । इन्द्रात्परि तच्च ममे ॥१॥ ॥४२॥
 अनु त्वा रोदसी उभे क्रक्षमाणमकृपेताम् । इन्द्र यदस्युहाभवः ॥२॥
 उत्तिष्ठन्नोजसा सह पीत्वी शिप्रे अवेपयः । सोममिन्द्र चमू सुतम् ॥३॥

भिन्धि विश्वा अप द्विषः परि बाधो जही मृधः । वसु स्याहि तदा भर ॥१॥ ॥४३॥
 यद्वीलाविन्द्र यत्स्थिरे यत्पर्शने पराभृतम् । वसु स्याहि तदा भर ॥२॥
 यस्य ते विश्वमानुषो भूरेदत्तस्य वेदति । वसु स्याहि तदा भर ॥३॥

॥४४॥ प्र सखाजं चर्षणीनामिन्द्रं स्तोता नयं गीर्भिः । नरं नृषाहं मंहिष्ठम् ॥१॥
यस्मिन्नुक्थानि रायन्ति विश्वानि च अवस्था । अपामवो न संमुद्रे ॥२॥
तं सुहृत्वा विवासे ज्येष्ठराजं भरे कानुम् । महो वाजिनं सनिभ्यः ॥३॥

॥४५॥ अयमु ते समतसि कपोत इव गर्भधिम् । वचस्तस्मिन् ओहसे ॥१॥
स्तोत्रं राधानां पते गिर्वाहो वीर यस्य ते । विभूतिरस्तु सूनृता ॥२॥
ऊर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतये ऽस्मिन्नाजे शतक्रतो । समन्येषु ब्रवावहै ॥३॥

॥४६॥ प्रणेतारं वस्यो अह्ना कर्तारं ज्योतिः समस्तु । सासद्भांसं युधामिषान् ॥१॥
स नः पप्रिः पारयाति स्वस्ति नावा पुरुहूतः । इन्द्रो विश्वा अति द्विषः ॥२॥
स त्वं न इन्द्र वाजेभिर्दशस्या च गातुया च । अह्ना च नः सुखं नैषि ॥३॥

॥४७॥ तमिन्द्रं वाजयामसि महे वृषाय हन्तवे । स वृषा वृषभो भुवत् ॥१॥
इन्द्रः स दामने कृत ओजिष्ठः स मदे हितः । द्युम्नी द्योक्ती स सोम्यः ॥२॥
गिरा वज्रो न संभृतः सर्बलो अनपच्युतः । ववक्ष च्छृण्वो अस्तृतः ॥३॥
इन्द्रमिन्द्राग्निनो बृहदिन्द्रमर्केभिरर्किणः । इन्द्रं वाणीरनूषत् ॥४॥
इन्द्र इक्षुर्योः सचा संमिच्छ आ वचोयुजा । इन्द्रो वज्री हिरण्ययः ॥५॥
इन्द्रो दीर्घाय चक्षस आ सृ । गोभिरदिमैरयत् ॥६॥
आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र । एदं बर्हिः सदो मम ॥७॥
आ त्वा ब्रह्मयुजा हरी वहत । प ब्रह्माणि नः शृणु ॥८॥
ब्रह्माणस्त्वा वयं युजा सोमपामिन्द्र सोमिनः । सुतावन्तो हवामहे ॥९॥
युञ्जन्ति ब्रध्नमरुधं चरन्तं परि तस्थुषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥१०॥
युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपक्षसा रथे । शोणा धृष्णू नृवाहसा ॥११॥
केतुं पेशो मर्या अपेशसे । समुषन्निरजायथाः ॥१२॥
उदु । देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यम् ॥१३॥
अप ते तायवो यथा नक्षत्रा यन्यकुभिः । सूराय विश्वचक्षसे ॥१४॥

अष्टमस्य केतवो वि एमयो जनों अनु । भ्राजन्तो अमयो यथा ॥१५॥
 तरणिर्विषदर्थतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य । विषमा भासि रोचनम् ॥१६॥
 प्रत्यङ् देवानां विशः प्रत्यङ्कुदैषि मानुषान् । प्रत्यङ्कुषं स्वर्दृशे ॥१७॥
 येना पावक चक्षसा भुरण्यन्तं जनों अनु । त्वं वरुण पश्यसि ॥१८॥
 वि द्यामेषि रजस्पृध्वहा मिमानो अकुभिः । पश्यं जन्मानि सूर्य ॥१९॥
 सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्य । शोचिष्केशं विचक्षण ॥२०॥
 अयुक्त सप्त शुन्युवः सूरौ रथस्य नमः । ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः ॥२१॥

अभि त्वा वर्चसा गिरः सिञ्चन्त्या चरणयुवः । अभि वत्सं न धेनवः ॥१॥ ॥४८॥
 ता अर्धेन्ति श्रुभियः पृञ्चतीर्वर्चसा पयः । जातं जनिर्यथा हृदा ॥२॥
 उयाय यश वहान् । मरुमायुर्धृतं पयः ॥३॥
 आयं गौः : । पितरं च प्रयन्स्वः ॥४॥
 अन्तश्चरति । अस्थ्यन्महिषो दिवम् ॥५॥
 विश्वाम वि राजति वाक्पतङ्गाय धीयते । प्रति वस्तोरहं शुभिः ॥६॥

यक्रं वाच आरुहन्नन्तरिक्षं सिषासतीः । सं देवो अमद्वृषा ॥१॥ ॥४९॥
 शक्रं वाचाभि हुहि घोरं वाचाभि हुहि । मंहिष्ठ आ मदहिवि ॥२॥
 शक्रं वाचाभि हुहि धामन्धामन्वि राजति । विमदन्वर्हिरा संदत् ॥३॥
 तं वो दस्ममृतीषहं वसोर्मन्दानमन्धसः ।

अभि वत्सं न स्वसरेष धेनव इन्द्रं गीर्भिर्नैवामहे ॥४॥

शुक्षं सुदानुं

गेरिं न पुरुभोजसम् ।

शुमन्तं वाजं शतन सहास्रण मसू गोमन्तमीमहे ॥५॥

४८ । १ सिञ्चन्तीरा — २ पृञ्चतीर्वर्चसा प्रियः; आशीर्यथा — ३ वस्त्रापवसाधः
 कीर्तिर्धियमाश्रमा

४९ । १ यक्रा वाचमारुहन्नन्तरिक्षं सिषासतः । सं देवा अमद्वृषा ॥ — २ शक्रो
 वाचमभुष्टा घोषवाचो अभुष्टुहि । — ३ शक्रो वाचमभुष्टुहि धामं धर्मन्वि; आसरण

तच्चा यामि सुवीर्यं तद्भस्म पूर्वचित्तये ।
 येना यतिभ्यो भृगवे धने हिते येन प्रस्तरुमाविष ॥ ६ ॥
 येना समुद्रमसृजो महीरपस्तदिन्द्र वृष्णि ते शवः ।
 सद्यः सो अस्य महिमा न संनशे यं क्षोणीरनुचक्रदे ॥ ७ ॥

॥ ५० ॥

कक्ष्यो अतसीनां तुरो गृणीत मर्त्यः ।
 नही बस्य महिमानमिन्द्रियं स्वर्गुणान् आनशुः ॥ १ ॥
 कदु स्तुवन्तं अतयन्त देवतं अषिः को विप्रं ओहते ।
 कदा हवै मघवन्निन्द्र सुबतः कदु स्तुवत आ गमः ॥ २ ॥

॥ ५१ ॥

अभि प्र वः सुरार्धसमिन्द्रमर्चं यथा विदे ।
 यो जरितृभ्यो मघवा पुरुवसुः सहस्रेणैव शिक्षति ॥ १ ॥
 शतानीकेव प्र जिगाति धृष्णुया हन्ति वृचाणि दाशुषे ।
 गिरिरिव प्र रसा अस्य पिबिरे दचाणि पुरुभोजसः ॥ २ ॥
 प्र सु श्रुतं सुरार्धसमर्चा शक्रमभिष्टये ।
 यः सुबते स्तुवते काम्यं वसु सहस्रेणैव मंहते ॥ ३ ॥
 शतानीका हेतयो अस्य दुष्टरा इन्द्रस्य समिषो महीः ।
 गिरिर्न भुज्मा मघवत्सु पिबते यदीं सुता अमन्दिषुः ॥ ४ ॥

॥ ५२ ॥

वयं घ त्वा मुतावन्त आपो न वृक्तबर्हिषः ।
 पवित्रस्य प्रस्रवणेषु वृचहन्परि स्तोतारं आसते ॥ १ ॥
 स्वरन्ति त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्थिनः ।
 कदा सुतं तृषाण ओक आ गम इन्द्र स्वर्द्धीव वंसंगः ॥ २ ॥
 कक्षेभिर्धृष्णवा धृषद्वाजं दधि सहस्रिणम् ।
 पिशङ्गरूपं मघवन्निचर्षणे मष्टु गोमन्तमीमहे ॥ ३ ॥

क ई वेद सुते सचा पिबन्तं कवयो दधे । ॥५३॥
 अयं यः पुरो विभिनत्योजसा धसः ॥ १ ॥
 दाना मृगो न वारु दधे ।
 नक्किष्टा नि यमदा सुते गमो ॥ २ ॥
 य उयः सन्ननिष्टुत स्थिरो रणाय संस्कृतः ।
 यदि स्तोतुर्मयवा शृण्वन्नव नेन्द्रो योषत्या गमत ॥ ३ ॥

विष्वाः पृतन जजनुषं राजसे । ॥५४॥
 क्त्वा वरिष्ठं वरं स्विनम् ॥ १ ॥
 समीं तये ।
 स्वर्षति यदं भिः ॥ २ ॥
 नेमिं नमन्ति चक्षसा मेधं विप्रा अभिस्वरा ।
 सुदीतयो वो अद्रुहो ऽपि कथे तरस्विनः समृक्भिः ॥ ३ ॥

तमिन्द्र जोहवीमि शवांसि । ॥५५॥
 मंहिष्ठो गीर्भिरा च वा णोतु
 वजी ॥ १ ॥

या इन्द्र भुज आभरः स्वर्वो असुरेभ्यः ।
 स्तोतारमिन्मघवन्नस्य वर्धय ये च ते वृक्षवर्हिषः ॥ २ ॥
 यमिन्द्र दधिषे त्वमन्नं गां भागमर्धयम् ।
 यजमाने सुचति दक्षिणावति तस्मिन् धेहि मा पणौ ॥ ३ ॥

इन्द्रो मदाय वावृधे शवसे वचहा नभिः । ॥५६॥
 तमिन्महास्वाजिषूतेमर्भे हवामहे स विषत ॥ १ ॥
 असि हि वीर सेन्यो ऽसि ।
 असि दधस्य चिबृधो यजमानाय शिष्यसि सुचते भूरि ते वसु ॥ २ ॥
 अथर्ववेद ५३

यदुदीरत आजयो धृष्णवे धीयते धना ।
 युक्त्वा मद्युता हरी कं हनः कं वसौ दधो ऽस्मौ इन्द्र वसौ दधः ॥३॥
 मदेमदे हि नो ददिर्यूथा गवामृजुक्रतुः ।
 सं गृभाय पुरु शतोभयाहस्या वस शिशीहि राय आ भर ॥ ४ ॥
 मा
 विद्या हि त्वा भव ॥ ५ ॥
 एं
 अनाहि स्थो जनानामर्यो वेदो अदाशुषां तेषां नो वेद आ भर ॥ ६ ॥

॥ ५७ ॥ सुरूपकृन्तुमृतये सुदुषामिव गोदुहे । जुहुमसि अविद्यवि ॥ १ ॥
 उप नः सवना गहि सोमस्य सोमपाः पिब । गोदा इद्रेवतो मदः ॥ २ ॥
 अथा ते अनामानां विद्याम सुमतीनाम् । मा नो अति स्थ आ गहि ॥ ३ ॥
 शुष्मिनामं न ऊतये शुष्मिने पाहि जागृविम् । इन्द्र सोमं शतक्रतो ॥ ४ ॥
 इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु । इन्द्र तानि त आ वृणे ॥ ५ ॥
 अगन्विन्द्र दधिष्व दुहरम् । उसे शुषां तिरामसि ॥ ६ ॥
 ॥ गद्यथो शक्र परावतः ।

उ लोको यस्ते अद्रिव इन्द्रेह तत आ गहि ॥ ७ ॥
 इन्द्रो अङ्ग महङ्गयमभी षदप चुच्यवत् । स हि स्थिरो विचर्षणिः ॥ ८ ॥
 इन्द्रश्च मृलयाति नो न नः पञ्चादघं नशत् । भद्रं भवति नः पुरः ॥ ९ ॥
 इन्द्र आशाभ्यस्परि सर्वाभ्यो अभयं करत् । जेता शत्रून्विचर्षणिः ॥ १० ॥

क ई वे वन्तं कश्यो दधे ।
 अयं यः पुरो मन्दानः शिष्यन्धसः ॥ ११ ॥
 दाना मृगो न वारणः पुरुषा चरथ दधे ।
 नक्किष्ठा नि यमदा सुते गमो महाचरस्योजसा ॥ १२ ॥
 य उयः सन्ननिवृत्त स्थिरो रणाय संस्कृतः ।
 यदि स्त्रोतुर्मघवा शृणवच्चवं नेन्द्रो योषत्या गमत ॥ १३ ॥

वयं च त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तवर्हिषः ।
 पविषस्व प्रसवन्तेषु वृचहन्तरि स्तोतार आसते ॥ १४ ॥
 स्वरणि त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्विबनः ।
 कदा मुतं तृषाव ओक आ गम इन्द्र स्वन्दीव वंसंगः ॥ १५ ॥
 कर्त्तुर्भिर्धृष्णावा भृषद्वाजं दर्वि सहस्रिखम् ।
 पिशङ्गस्य मघवच्चिचर्वणे मक्षू गोमन्तमीमहे ॥ १६ ॥

आयन्त इव सूर्य विन्धेदिन्द्रस्य भक्षत । ॥ ५८ ॥
 वसूनि जाते जनमान ओजसा प्रति भागं न दीधिम् ॥ १ ॥
 अनर्शरातिं वसुदामुप स्तुहि भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।
 सो अस्य कामं विधातो न रोषति मनो दानाय चोदयन् ॥ २ ॥
 वयमहो असि सूर्य बडादित्य महो असि ।
 महस्ते सतो महिमा पनस्यते ऽद्या देव महो असि ॥ ३ ॥
 वद सूर्वे चवसा महो असि सचा देव महो असि ।
 महा देवानामसुर्यैः पुरोहितो विभु ज्योतिरदाभ्यम् ॥ ४ ॥

उदु त्ये मधुमत्तमा गिर स्तोमास ईरते । ॥ ५९ ॥
 सचाजितो धनसा अर्क्षितोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ १ ॥
 कक्षा इव भृगवः सूर्या इव विश्वमिच्छीतमानशुः ।
 इन्द्र स्तोमैर्भिर्महयन्त आयवः प्रियमैधासो अस्वरन् ॥ २ ॥
 उदिक्त्वस्य रिच्यते ऽंशो धनं न जिग्युषः ।
 य इन्द्रो हरिवाक् एभन्ति तं रिपो दक्षं दधाति सोमिनि ॥ ३ ॥
 मन्त्रमस्य । दधात यज्ञियेष्ववा ।
 पूर्वीधन तं य इन्द्रे कर्मणा भुवत् ॥ ४ ॥

एवा ह्यसि वीर्युरेवा शूर उत स्थिरः । एवा ते राध्यं मनः ॥ १ ॥ ॥ ६० ॥

ए॒वा रा॒तिस्तु॒वीम॒य वि॒श्वेभि॒र्धा॒यि धा॒तृभिः । अ॒धा चि॒दिन्द्र॒ मे स॒चा ॥ २ ॥
 मो॒ षु ब्र॒ह्मे॒व त॒न्द्र॒यु॒भुवो॑ वा॒जानां॑ प॒ते । म॒त्स्वा सु॒तस्य॒ गोम॑तः ॥ ३ ॥
 ए॒वा ह्य॒स्य सू॒नृता॑ वि॒र॒प्सी गो॑म॒ती म॒ही । प॒क्वा शा॒खा न॒ दा॒शवे॑ ॥ ४ ॥
 ए॒वा हि॒ ते वि॒भूत॑य॒ ऊ॒तय॑ इ॒न्द्र मा॑व॒ते ॥
 ए॒वा ह्य॒स्य का॒म्या स्तो॑म॒ उ॒क्थं च॒ श॒स्या । इ॒न्द्राय॒ सोम॑पी॒तये ॥ ६ ॥

॥ ६१ ॥ तं ते॒ मदं॒ गृ॒णीम॑सि॒ वृष॑णं॒ पृ॒त्सु सा॑स॒हिम् ।
 उ॒ लो॒क॒कृ॒न्मुम॑द्रि॒बो ह॒रि॒श्चि॒यम् ॥ १ ॥
 येन॒ ज्योती॑ष्या॒यवे॒ मन॑वे च वि॒वेदि॑ष ।
 हे॒षो वि॒ राज॑सि ॥ २ ॥
 तद॒द्या चि॑त्त॒ पूर्व॑धा ।
 दि॒वेदि॑वे ॥ ३ ॥
 तच्च॒भि प्र॒ गाय॑त॒ पुरु॑हूतं॒ पुरु॑ष्टुतम् ।
 इ॒न्द्रं गी॑भिस्त॒विष॑मा वि॒वास॑त ॥ ४ ॥
 यस्य॒ द्वि॒वर्ह॑सो बृ॒हत्स॒हो दा॑धार॒ रोद॑सी ।
 गि॒रीर॑जो॒ अपः॑ स्व॒वृष॑त्त॒ना ॥ ५ ॥
 स रा॑जसि॒ पुरु॑ष्टु॒ जिघ्र॑से ।
 या च॒ यन्त॑वे ॥ ६ ॥

॥ ६२ ॥ व॒यमु॒ त्वा॒म॒पूर्व॑ स्थू॒रं न॒ कश्चि॒न्नर॑न्तो ऽव॒स्य॑वः ।
 वा॒जे चि॒यं ह॒वाम॑हे ॥ १ ॥
 स नो॒ युवो॑य॒श्चक्रा॑म॒ यो धृ॑ष॒त ।
 बृ॒महे॒ सखा॑य॒ इन्द्र॒ सान॑सिम् ॥ २ ॥
 यो न॒ इ॒दमि॑दं पुरा प्र वस्य॒ आनि॑नाय॒ तमु॒ व स्तु॑षे ।
 सखा॑य॒ इन्द्र॒मूत॑ये ॥ ३ ॥
 ह॒र्य॑श्च॒ सत्प॑तिं च॒र्वणी॑सहं स हि॒ ष्या॒ यो अ॑र्म॒न्त ।

आ तु नः स वयति गव्यमव्यं स्तोतृभ्यो मधवा शतम् ॥ ४ ॥

इन्द्राय सामं गायत विप्राय बृहते बृहत् ।

धर्मकृते विपश्चिते पनस्यवे ॥ ५ ॥

त्वमिन्द्राभिभूरसि त्वं सूर्यमरोचयः ।

विश्वकर्मा विश्वदेवो महो असि ॥ ६ ॥

विभाजं ज्योतिषा स्वर्गलो रोचनं दिवः ।

देवास्त इन्द्र सख्याय येमिरे ॥ ७ ॥

तच्चभि प्र गायत पुरुहुतं पुरुहुतम् ।

इन्द्रं गीभिस्तविषमा विवासत ॥ ८ ॥

यस्य द्विर्हंसो बृहत्सहो दाधार रोदसी ।

गिरीरजो अपः स्वर्वृषत्नना ॥ ९ ॥

स राजसि पुरुहुतं एको वृषाणि जिघ्रसे ।

इन्द्र जैषा अवस्या च यन्तवे ॥ १० ॥

इमा नु कं भुवना सीषधामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ।

॥ ६३ ॥

यज्ञं च नस्तत्र च प्रज

॥ १ ॥

आदित्येन्द्रः सगणो

॥ २ ॥

हत्वाय देवा असुरान्य

॥ ३ ॥

प्रत्यञ्चमर्कमनयं हवीभिरादिस्वधामिषिरां पर्यपम्यन् ।

अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ३ ॥

य एक इष्टिदयते वसु मर्ताय दाशुषे ।

ईशानो अप्रतिष्कृत इन्द्रो अङ्ग ॥ ४ ॥

कदा मर्तमराधसे पदा क्षुम्पमिव स्फुरत् ।

कदा नः शुश्रवन्निर इन्द्रो अङ्ग ॥ ५ ॥

यश्चिच्च त्वा बहुभ्य आ सुतावीं आविवासति ।

उयं तत्पत्यते शव इन्द्रो अङ्ग ॥ ६ ॥

य इन्द्र सोमपातमो मदः शविह चेतति ।

येना हंसि न्यषिषां तमीमहे ॥ ७ ॥

येना दशग्वमभिगुं वेपयन्तां स्वर्णरम् ।

येना समुद्रमाविषा तमीमहे ॥ ८ ॥

येन सिन्धुं महीरपो रषां इव प्रचोदयः ।

पन्थामृतस्य यातवे तमीमहे ॥ ९ ॥

॥ ६४ ॥

एन्द्र नो गधि प्रियः संचाजिदगोह्यः ।

गिरिर्न विश्वतस्पृषुः पतिर्दिवः ॥ १ ॥

अभि हि संत्य सोमपा उभे बभूष रोदसी ।

इन्द्रा पतिर्दिवः ॥ २ ॥

त्वं हि शश्वतीनामिन्द्रः ।

हन्ता पतिर्दिवः ॥ ३ ॥

एदु मध्वो मदितारं सिञ्च वाज्या अन्धसः ।

एवा हि वीर स्तवते सदावृधः ॥ ४ ॥

इन्द्र स्थातर्हरीणां नकिटे पूर्व्यस्तुतिम् ।

उदानंश्च शर्वसा न भन्दना ॥ ५ ॥

तं वो वाजानां पतिमहूमहि अयस्यवः ।

अप्रायुभिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यम् ॥ ६ ॥

॥ ६५ ॥

एतो चिन्द्र स्तवाम सखाय स्तोम्यं नरम् ।

कृषीर्यो विश्वा अभ्यस्त्येक इत् ॥ १ ॥

अगोरुधाय गविवे दृष्टाय दस्यं वचः ।

घृतात्स्वादीयो मधुनश्च वोचत ॥ २ ॥

यस्यामितानि वीर्याऽ न राधः पर्येतवे ।

ज्योतिर्न विश्वमभ्यस्ति दक्षिणा ॥ ३ ॥

स्तुहीन्द्रं षण्णवदूर्मिं वाजिनं यमम् ।

॥ ६६ ॥

अर्यो गयं मंहमानं वि दाशुषे ॥ १ ॥

एवा नूनमुप स्तुहि वैयंश्च दशमं नवम् ।

सुविद्वांसं चकृत्यं चरणीनाम् ॥ २ ॥

वेन्वा हि निर्द्धीतीनां वज्रहस्तं परिवृजम् ।

अहरहः शुन्युः परिपदामिव ॥ ३ ॥

॥ पञ्चमी ऽनुवाकः ॥

वनोति हि सुबन्धयं परीणसः सुबानो हि ष्मा यज्ञत्यव द्विषो ॥ ६७ ॥

देवानामव द्विषः ।

सुबान इत्तिषासति सहस्रा वाज्यावृतः ।

सुबानायेन्द्रो ददात्याभुवं रयिं ददात्याभुवं ॥ १ ॥

मो षु वो अस्मदभि तानि पौत्वा सना भूवन्धुबानि मोत जारिषु

अस्तपूरोत जारिषुः ।

यज्ञश्चिषं युगेयुगे नयं घोषादमर्त्यम् ।

अस्मासु तन्मरुतो यज्ञं दुष्टं दिधृता यज्ञं दुष्टम् ॥ २ ॥

अयिं होतारं मन्ये दास्वन्तं वसुं सूनं सहसो जातवेदसं

विप्रं न जातवेदसम् ।

य ऊर्ध्वया स्वध्वरो देवो देवाच्या कृपा ।

घृतस्य विधाष्टिमनुं वष्टि शोचिषाजुह्वानस्य सर्पिषः ॥ ३ ॥

यज्ञैः संमिष्टाः पृषतीभिर्चष्टिभिर्यामं ऋषु प्रिया उत ।

आसद्या बर्हिर्भैरतस्य सूनवः पोषादा साम अपवता दिवो नरः ॥ ४ ॥

आ वक्षि देवो इह विप्रं यक्षि चोशन्होतर्नि षदा योनिषु चिषु ।

प्रति वीहि प्रस्थितं सोम्यं मधु पिवापीध्रास्तव भागस्य तृप्नुहि ॥ ५ ॥

एष स्य ते तवो नृणावर्धनः सह ओजः प्रदिवि बाहोर्हितः ।

तुभ्यं सुतो मघवन्तुभ्यमाभृतस्वमस्य ब्राह्मणादा तृपत्यिव ॥ ६ ॥

यमु पूर्वमहुवे तमिदं हुं
अध्वर्युभिः प्रस्थितं सोम्यं

र्यो नाम पयते ।
द्रविणोदः पिबं चतुभिः ॥७॥

॥६८॥ सुरूपकृन्तुमृतये सुदुधामिव गोदुहे । जुहुमसि ह्यविद्यवि ॥ १ ॥
उप नः सवना गहि सोमस्य सोमपाः पिब । गोदा इद्रेवतो मदः ॥ २ ॥
अथा ते अन्तमानां विद्यामं सुमतीनाम् । मा नो अति स्थ आ गहि ॥ ३ ॥
परेहि विषमस्तृतमिन्द्रं पृच्छा विपश्चितम् । यस्ते सखिभ्य आ वरम् ॥ ४ ॥
उत भुवन्तु नो निदो निरन्यतश्चिदारत । दधाना इन्द्र इहुवः ॥ ५ ॥
उत नः दिन्द्रस्य शर्मेशि ॥ ६ ॥
एमाः मन्द्यात्सखम् ॥ ७ ॥
अस्य वाजेषु वाजिनम् ॥ ८ ॥
तं त्वा नामिन्द्र सातये ॥ ९ ॥
यो रायोऽ वनिर्महान्सुपारः सुचतः सखा । तस्मा इन्द्राय गायत ॥ १० ॥
आ त्वेता नि धीदतेन्द्रमभि प्र गायत । सखाय स्तोमवाहसः ॥ ११ ॥
पुरुतमं पुरुषामीशानं वार्याणाम् । इन्द्रं सोमे सचा सुते ॥ १२ ॥

॥६९॥ स धा नो योग आ भुवत्स राये स पुरंध्याम् । गमद्वाजेभिरा स नः ॥ १ ॥
यस्य संस्थे न वृणते हरी समस्तु शर्षवः । तस्मा इन्द्राय गायत ॥ २ ॥
सुतपावै सुता इमे शुचयो यन्ति वीतये । सोमासो दध्याशिरः ॥ ३ ॥
त्वं सुतस्य पीतये सद्यो वृद्धो अजायथाः । इन्द्र ज्यैष्ठ्याय सुक्रतो ॥ ४ ॥
आ त्वा विशन्ताशवः सोमास इन्द्र गिर्वणः । शं ते सन्तु प्रचेतसे ॥ ५ ॥
त्वां स्तोमा अवीवृधन्वामुक्था शतक्रतो । त्वां वर्धन्तु नो गिरः ॥ ६ ॥
अक्षितोतिः सनेदिमं वाजमिन्द्रः सहस्रिणम् । यस्मिन्निशानि पौंस्था ॥ ७ ॥
मा नो मर्ता अभि द्रुहन्तूनानामिन्द्र गिर्वणः । ईशानो यवया वधम् ॥ ८ ॥
युञ्जन्ति ब्रह्मरुधं चरन्तं परि तस्थुषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥ ९ ॥
युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपस्वसा रथे । शोला धृष्णू नृवाहसा ॥ १० ॥

केतुं कृण्वन्केतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुषन्निरजायषाः ॥ ११ ॥
आदह स्वधामनु पुनर्गर्भत्वमेरिरे । दधाना नाम यज्ञियम् ॥ १२ ॥

वीलु चिदारुजलुभिर्गुहा चिदिन्द्र वह्निभिः । अविन्द्र उस्त्रिया अनु ॥ ११ ॥ ७० ॥
देवयन्तो यथा मतिमच्छा विदवसुं गिरः । महामनूषत श्रुतम् ॥ २ ॥

॥ मन्दू समानवर्चसा ॥ ३ ॥

ऐरिन्द्रस्य काम्यैः ॥ ४ ॥

धे । समस्मिन्नृजते गिरः ॥ ५ ॥

धि । इन्द्रं महो वा रजसः ॥ ६ ॥

इन्द्रं ॥

। इन्द्र ॥ ८ ॥

। रि ॥ ९ ॥

इन्द्र वाजेषु नो ऽव सहस्रप्रधनेषु च । उय उयाभिरुतिभिः ॥ १० ॥

इन्द्रं वयं महाधन इन्द्रमर्भे हवामहे । युजै वृषेषु वज्रिणम् ॥ ११ ॥

स नो वृषन्नमुं चरुं सचादावन्नपा वृधि । अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः ॥ १२ ॥

तुञ्जेतञ्जे य उत्तरे स्तोमा इन्द्रस्य वज्रिणः । न विन्दे अस्य सुष्टुतिम् ॥ १३ ॥

वृ । ईशानो अप्रतिष्कृतः ॥ १४ ॥

य । इन्द्रः पञ्च क्षितीनाम् ॥ १५ ॥

इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥ १६ ॥

एन्द्रं सानसिं रयिं सज्जिन्नानं सदासहम् । वर्षिष्ठमृतये भर ॥ १७ ॥

नि येन मुहिह्यया नि वृषा ह्वाधामहे । त्वोतासो न्यर्वता ॥ १८ ॥

इन्द्र त्वोतास आ वयं वज्रं घना ददीमहि । जयेम सं युधि स्पृधः ॥ १९ ॥

वयं शूरेभिरस्तृभिरिन्द्र त्वया युजा वयम् । सासस्थाम पृतन्यतः ॥ २० ॥

महो इन्द्रः परश्च नु महित्वमस्तु वज्रिणे । द्यौर्न प्रथिना शर्वः ॥ ११ ॥ ७१ ॥

समोहे वा य आशत नरस्तोकस्य सनिती । विप्रासो वा धियायवः ॥ २ ॥

यः कुक्षिः सोमपातमः समुद्र इव पिबते । उर्वीरापो न काकुदः ॥३॥
 एवा ह्यस्य सूनृता विरष्णी गोमती मही । पक्षा शाखा न दाशुषे ॥४॥
 एवा हि ते विभूतय ऊतय इन्द्र मार्वते । सद्यश्चित्सन्ति दाशुषे ॥५॥
 एवा ह्यस्य काम्या स्तोम उक्थं च शंस्या । इन्द्राय सोमपीतये ॥६॥
 इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः । महौ अभिष्टिरोजसा ॥७॥
 एमेनं सृजता सुते मन्दिमिन्द्राय मन्दिने । चक्रिं विश्वानि चक्रये ॥८॥
 मत्स्वा सुशिप्र मन्दिभि स्तोमेभिर्विश्वचर्षणे । सचैषु सर्वनेष्वा ॥९॥
 असृयमिन्द्र ते गिरः प्रति त्वामुदहासत । अजोषा वृषभं पतिम् ॥१०॥
 सं चोदय चिचमवोपाय इन्द्र वरेण्यम् । असदिज्ञे विभु प्रभु ॥११॥
 अस्मानसु तव चोदयेन्द्र राये रभस्वतः । तुर्विद्युन् यशस्वतः ॥१२॥
 सं गोमदिन्द्र वा । विश्वार्युर्ध्वक्षितम् ॥१३॥
 अस्मे धेहि श्वो । इन्द्र ता रथिनीरिषः ॥१४॥
 वसोरिन्द्रं वसुपतिम् । होम गन्तारमृतये ॥१५॥
 सुतेसुते न्योक्से बृहद्बृहत एदरिः । इन्द्राय शूषमर्चति ॥१६॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥७२॥ विश्वेषु हि त्वा सर्वनेषु तुञ्जते समानमेकं वृषमण्यवः पृथक्
 स्वः सनिथवः पृथक् ।

तं त्वा नावं न पर्षणिं ।

इन्द्रं न यज्ञैश्चितयन्ता आयव

॥ १ ॥

वि त्वा ततस्ते मिथुना अवस्यवो व्रजस्य साता गण्यस्य निःसृजः

सक्षन्ता इन्द्र निःसृजः ।

यज्ञथन्ता वा जना स्वयन्ता समूहसि ।

आविष्कारिक्वृषणं सचाभुवं वज्रमिन्द्र सचाभुवम् ॥ २ ॥

उतो नो अस्या उषसो जुषेत ह्यर्कस्य बोधि हविषो हवीमभिः

स्वर्षाता हवीमभिः ।

यदिन्द्र हन्तवे मृधो वृषा वज्रं चिकेतसि ।
आ मे अस्य वेधसो नवीयसो मर्मं श्रुधि नवीयसः ॥ ३ ॥

तुभ्येदिमा सर्वना शूर विश्वा तुभ्यं ब्रह्माणि वर्धना कृणोमि । ॥ ७३ ॥
त्वं नृभिर्हव्यो विश्वधासि ॥ १ ॥
नू चिबु ते मन्यमानस्य दस्सोदंशुवन्ति ।
न वीर्यमि ॥ २ ॥

प्र वो मां

यदा वज्रं
आ तिष्ठ
सो चिबु
अव वेति
यो वाचा
तत्तदिदं

णिप्राः ॥ ३ ॥
रिभिः ।
पतिः ॥ ४ ॥
भि प्रुष्णुते ।
॥ ५ ॥
न ।
शवः ॥ ६ ॥

यच्चिच्चि संत्य सोमपा अनाशस्ता इव स्मसि । ॥ ७४ ॥
आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ १ ॥
शिप्रिबाजानां पते शचीवस्तव दंसना । आ तू° ॥ २ ॥
नि ष्वापया मिथूदृशा सस्तामबुध्यमाने । आ तू° ॥ ३ ॥
ससन्तु त्या अरातयो बोधन्तु शूर रातयः । आ तू° ॥ ४ ॥
समिन्द्र गर्दभं मृण नुवन्त पापयामुया । आ तू° ॥ ५ ॥
पताति कुरङ्गणाच्या दूरं वातो वनादधि । आ तू° ॥ ६ ॥
सर्वं परिक्रोशं जहि जम्भया कृक्कदाश्रम ।
आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ ७ ॥

॥ ७५ ॥ वि त्वा ततस्ते मिथुना अवस्यवो व्रजस्य साता गव्यस्य निःसृजः
सर्क्षन्त इन्द्र निःसृजः ।

यन्नथ्यन्ता वा जना स्वयन्ता समूहसि ।

आविष्कारिकृषणं सचाभुवं वज्रमिन्द्र सचाभुवं ॥ १ ॥

विदुष्टे अस्य वीर्यस्य पूरवः पुरो यदिन्द्र शरदीरवातिरः

सासहानो अवातिरः ।

शासस्तमिन्द्र मर्त्यमयज्यं शवसस्पते ।

महीममुष्णाः पृथिवीमिमा अपो मन्दसान इमा अपः ॥ २ ॥

आदिक्षे अस्य वीर्यस्य चर्किरन्मर्देषु वृषक्षुशिजो यदाविथ

सखीयतो यदाविथ ।

चकर्ष कार्मेभ्यः पृतनासु प्रवन्तवे ।

ते अन्यामन्यां नष्टं सनिष्णत अवस्यन्तः सनिष्णत ॥ ३ ॥

॥ ७६ ॥ वने न वा यो न्यधायि चाकं छुचिर्वो स्तोमो भुरणावजीगः ।

यस्येदिन्द्रः पुरुदिनेषु होता नृणां नर्यो नृतमः क्षपावान् ॥ १ ॥

प्र ते अस्या उ

स्याम नृतमस्य नृणाम् ।

अनु विशोकः

एषो यो असत्ससवान् ॥ २ ॥

कस्ते मद इन्द्र रत्न्यो भूहुरो गिरो अभ्युपयो वि धाव ।

कदाहो अर्वागुप मा मनीषा आ त्वा शक्यामुपमं राधो अन्नैः ॥ ३ ॥

कदु छुबमिन्द्र त्वावतो नृन्कया धिया कर्से कन्न आगन् ।

मिषो न सत्य उरुगाय भृत्या अन्नै समस्य यदसन्मनीषाः ॥ ४ ॥

प्रेरय सूर्यो अर्थं न पारं ये अस्य कामं जनिधा इव गमन् ।

गिरिष्य ये ते तुविजात पूर्वीर्निर इन्द्र प्रतिशिक्षन्त्यन्नैः ॥ ५ ॥

माघे नु ते सुमिते इन्द्र पूर्वीं द्यौर्मज्जना पृथिवी काव्येन ।

वराव ते घृतवन्तः सुतासः स्वाध्वभवन्तु पीतये मधूनि ॥ ६ ॥

आ मध्वो अस्मा असिचन्नमचमिन्द्राय पूणी स हि सत्यराधाः ।

स वावुधे वरिमन्त्रा पृथिव्या अभि क्रत्वा नर्यः पीत्यैष ॥ ७ ॥
 ध्यानलिङ्गः पृतनाः स्वोजा आसौ यतन्ते सख्याय पूर्वीः ।
 आ सा रथं न पृतनासु तिष्ठ यं भद्रया सुमत्या चोदयासे ॥ ८ ॥

आ सत्यो यातु मघर्वां ऋजीषी द्रवन्वस्य हरय उप नः ।

॥ ७७ ॥

रते गृणानः ॥ १ ॥

नि मन्दथै ।

मर्म ॥ २ ॥

विपिपानो अर्चात् ।

दिव इत्या जीजनत्सप्त कारुनर्हा चिच्छक्रुर्वयुना गृणन्तः ॥ ३ ॥

स्वयंवेदि सुहशीकमकैर्महि ज्योती रुरुचुर्यच्च वस्तोः ।

अन्धा तमांसि दुधिता विचक्षे नृभ्यश्चकार नृतमो अभिष्टौ ॥ ४ ॥

ववश्च इन्द्रो अमितमृजीषुभे आ पंग्रौ रोदसी महित्वा ।

अतश्चिदस्य महिमा वि रेच्यभि यो विष्वा भुवना बभूव ॥ ५ ॥

विश्वानि शक्रो नर्याणि विद्वानपो रिचि ससिभिर्निकामैः ।

अस्मानं चिच्छे बिभिदुर्वचोभिर्घञं त्रुः ॥ ६ ॥

अपो वृचं वघ्रिवांसं पराहन्नावसे

प्रार्णींसि समुद्रियान्यैनोः पतिर्भवच्छवसा शूर धृष्णो ॥ ७ ॥

अपो यददि पृथी ते ।

स नो नेता इजन्निरोभिर्गृणानः ॥ ८ ॥

तद्यो गाय सुते सखा पुरुहूताय सत्तने । शं यज्ञवे न शक्तिर्ने ॥ १ ॥ ॥ ७८ ॥

न घा वसुर्नि यमते दानं वाजस्य गोमंतः । यासीमुप अवज्जिरः ॥ २ ॥

कुवित्सस्य प्र हि व्रजं गोमन्तं दस्युहा गमंत । शचीभिरपं वो वरत् ॥ ३ ॥

इन्द्र क्रतुं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा ।

॥ ७९ ॥

शिक्षा यो अस्मिन्पुरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ १ ॥
 मा नो अज्ञाता वृजना दुराध्योऽ माशिवासो अथ क्रमुः ।
 त्वया वयं प्रवतः शम्भतीरपो ऽति शूर तरामसि ॥ २ ॥

॥ ८० ॥

इन्द्र ज्येष्ठं न आ भर् ओजिष्ठं पपुर्नि अथः ।
 येनेमे चिच वज्रहस्त रोदसी ओभे सुशिप्र प्राः ॥ १ ॥
 त्वामुयमवसे चर्षणीसहं राजन्देवेषु हूमहे ।
 विष्वा सु नो विधुरा पिष्टुना वसो ऽमिचान्सुषहाम्बुधि ॥ २ ॥

॥ ८१ ॥

यद्याव इन्द्र ते शतं शतं भूमीरुत स्युः ।
 न त्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ १ ॥
 आ पंप्राथ महिना वृषाया वृषचिन्वा शविष्ठ शवसा ।
 अस्मो अथ मघवन्गोमति व्रजे वज्रं चिचाभिहृतिभिः ॥ २ ॥

॥ ८२ ॥

यदिन्द्र यावतस्त्वमेतावदहमीशीय ।
 रदावसो न पापत्वाय रासीय ॥ १ ॥
 दिवेदिवे राय आ कुहचिद्विदे ।
 नहि त्वदन्यन्मघवन्न आप्यं वस्यो अस्ति पिता चन ॥ २ ॥

॥ ८३ ॥

इन्द्र चिधातुं शरणं चिवरुथं स्वस्तिमत ।
 छुर्दिर्येछ मघवन्मघवन् मरुं च यावया दिद्युमेभ्यः ॥ १ ॥
 ये गण्यता मनसा शत्रुमादभुरभिप्रघ्नन्ति धृषणुया ।
 अध स्मा नो मघवन्निन्द्र गिर्वणस्तनूपा अन्तमो भव ॥ २ ॥

॥ ८४ ॥

इन्द्रा याहि चिचभानो सुता इमे त्वायवः ।
 अखीभिस्तना पूतासः ॥ १ ॥

इन्द्रा याहि धियेषितो विप्रजूतः सुतावतः ।

उप ब्रह्माणि वाघतः ॥ २ ॥

इन्द्रा याहि तूतुजान उप ब्रह्माणि हरिवः ।

सुते दधिष्व नश्चनः ॥ ३ ॥

मा चिदन्यद्वि शंसत सखायो मा रिषण्यत ।

॥ ८५ ॥

इन्द्रमित्तोता वृषणं सचा िसत ॥ १ ॥

अवक्रक्षितं वृषभं यथाजुरं ।

विद्वेषणं संवननोभयंकरं मंहिष्ठमुभयाविनम् ॥ २ ॥

यश्चिद्धि त्वा जना इमे नाना हवन्त ऊतये ।

अस्माकं ब्रह्मेदमिन्द्र भूतु ते ऽहा विश्वा च वर्धनम् ॥ ३ ॥

वि तर्तूर्यन्ते मघवन्विपश्चितो ऽर्यो विपो जनानाम् ।

उप क्रमस्व पुरुषपमा भर वाजं नेदिष्ठमूतये ॥ ४ ॥

ब्रह्मण
स्थिरं रथं

।।या सधमाद आशू ।

॥ ८६ ॥

उप याहि सोमम् ॥ १ ॥

अध्वर्यवो
गौराद्येदीर्यो

भायं क्षितीनाम् ।

॥ ८७ ॥

सुतसोममिच्छन् ॥ १ ॥

यहधिषे प्रदिवि चार्वेन दिवेदिवे पीतिमिदस्य वक्षि ।

उत हदोत मनसा जुषाण उशन्निन्द्र प्रस्थितान्याहि सोमान् ॥ २ ॥

जज्ञानः सोमं सहसे पपाथ प्र ते माता मंहिमानमुवाच ।

एन्द्र पपाथोर्वे१न्तरिष्णु युधा देवेभ्यो वरिवश्चकर्थ ॥ ३ ॥

यद्योधया महतो मन्यमानान्साक्षाम तान्बाहुभिः शशदानान् ।

यद्वा नृभिर्वृत इन्द्राभियुध्यास्तं त्वयाजिं सौश्चवसं जयेम ॥ ४ ॥

मेन्द्रस्य वोचं प्रथमा कृतानि प्र नूतना मघवा या चकार ।

यदेदेवीरसहिष्ट माया अर्चाभवत्केवलः सोमो अस्य ॥ ५ ॥
 तवेदं विश्वमभितः पश्यन् यत्पश्यसि चक्षसा सूर्यस्य ।
 गवामसि गोपतिरेक इन्द्र भक्षीमहि ते प्रयतस्य वस्वः ॥ ६ ॥
 बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो दिव्यस्येशाये उत पार्थिवस्य ।
 धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चिद्भूय पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७ ॥

॥ ८८ ॥ यस्तस्तम्भ सहसा वि ज्मो रवेण ।
 तं प्रत्नास चृषयो दीध्यानाः म ॥ १ ॥
 धुनेतयः सुप्रकेतं मदन्तो बृहस्पते अभि ये नस्ततमे ।
 पृषन्तं सुप्रमदब्धमूर्ध्वं बृहस्पते रक्षतादस्य योनिम् ॥ २ ॥
 बृहस्पते या परमा परावदत आ तं ऋतस्पृशो नि षेदुः ।
 तुभ्यं स्वाता अवता अद्रिदग्धा मध्वः स्योतन्यभितो विरप्शम् ॥ ३ ॥
 बृहस्पतिः प्रथमं जायमानो महो ज्योतिषः परमे व्योमन् ।
 सप्तास्यस्तुविजातो रवेण वि सप्तरश्मिरधमत्तमांसि ॥ ४ ॥
 स सुष्टुभा स ऋक्ता गणेन वलं रुरोज फलिगं रवेण ।
 बृहस्पतिरुक्षिया हव्यसूदः कनिक्रदवावशतीरुदाजत ॥ ५ ॥
 एवा पिबे विश्वदेवाय वृष्णे यज्ञैर्विधेम नमसा हविर्भिः ।
 बृहस्पते सुप्रजा वीरवन्तो वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ ६ ॥

॥ ८९ ॥ अस्तैव सु प्रतरं लायमस्यभूर्षन्निव प्र भरा स्तोममस्यै ।
 वाचा विप्रास्तरत वाचमर्यो नि रामय जरितः सोम इन्द्रम् ॥ १ ॥
 दोहेन गामुप शिक्षा सखायं प्र बोधय जरितर्जारमिन्द्रम् ।
 कोशं न पूर्णं वसुना नृष्टमा चावय मघदेयाय शूरम् ॥ २ ॥
 किमङ्ग त्वा मघवन्भोजमाहुः शिशीहि मा शिशयं त्वा शृणोमि ।
 अप्रस्वती मम धीरस्तु शक्र वसुविदं भगमिन्द्रा भरा नः ॥ ३ ॥
 त्वां जना ममसत्येष्विन्द्र संतस्थाना वि ह्वयन्ते समीके ।

अ॒था ध॒नः त॒स्यै
 आ॒वा॒सु॒ब॒ता स॒ख्यं व॒ष्टि शूरः ॥ ४ ॥
 सै ती॒व्रा॒न्सो॒मो आ॒सु॒नोति॒ प्रय॑स्वान् ।
 नि स्व॒ष्ट्रा॒न्नु॒वति॒ ह॒न्ति वृ॒षम् ॥ ५ ॥
 यस्मि॒न्ब॒य दा॒ध॒मा श॒साम॑न्दे यः शि॒त्राय॑ म॒घवा॒ काम॑म॒स्ये ।
 आ॒रा॒क्षि॒स्त॒न्म॒यता॑म॒स्य श॒शु॒र्न्यस्यै॒ द्यु॒षा ज॒न्या न॑म॒न्ताम् ॥ ६ ॥
 । दूर॑मु॒यो यः श॒श्वः पु॒रु॒हूत॑ तेन ।
 ज॒रि॒षे वा॒ज॒र॒न्ताम् ॥ ७ ॥

नाहं दा॒मानं॑ म॒घवा॒ नि यै॒स॒षि सु॒ब॒ते
 उ॒त प्र॒हाम॑ति॒दी॒ष्या ज॒याति॑ व वि॒चि॒नोति॑ का॒ले ।
 ध॒ना रु॒ण॒क्षि वा सृ॒जति॑ स्व॒धावा॑न् ॥ ८ ॥
 दु॒रेव॑ ऋ॒षाम् ।
 व॒यं रा॒ज॒भिः प्र॒थ॒मा ज॒येम ॥ १० ॥
 बृ॒ह॒स्पति॑र्नः परि॒ पातु॑ प॒श्चादु॒तो॒त्तर॑स्सा॒दध॑रा॒दधा॑योः ।
 इन्द्रः॑ पु॒रस्ता॒दुत॑ म॒ध्यतो॑ नः स॒खा स॒खि॒भ्यो वरि॑वः कृ॒णोतु ॥ ११ ॥

यो अ॒द्रि॒भिर्न॑य॒मजा॑ ऋ॒षान् । ॥ १० ॥
 द्वि॒वर्ह॑ज्मा प्रा॒घ॒र्म॒सत्पि॒ता न ॥ १ ॥
 ज॒नाय॑ चि॒द्य ई॒वंत॑ उ॒ लोकं ॥ २ ॥
 म॒नु॒ष्या॒णि वि॒ पुरो॑ दर्द॒रीति॑
 बृ॒ह॒स्पतिः॑ स॒म॒जय॑द्व॒सूनि॑ मा
 अ॒पः सि॒षास॑न्स्व॒रप्र॑तीतो ॥ ३ ॥

॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

इ॒मां धि॒यं स॒प्त॒शी॒र्ष्णीं पि॒ता न॑ ऋ॒तप्र॑जातां बृ॒हती॑म॒विन्द॑त् । ॥ ११ ॥
 तृ॒यीयं॑ स्वि॒ज्जन॑य॒द्वि॒श्वज॑न्यो ऽया॒स्य उ॒क्थ॑मिन्द्रा॒य शंस॑न् ॥ १ ॥

अथर्ववेदे

५५

दिवस्युचासो असुरस्य वीराः ।

इस्य धाम प्रथमं मनन्त ॥ २ ॥

हंसैरिव सखिभिर्वावदन्निरम्नयानि नहन्ता व्यस्यन् ।

उत प्रास्तौदुश्च विष्वो अंगायत ॥ ३ ॥

गा गृहा तिष्ठन्तीरन्तस्य सेतौ ।

वः ॥ ४ ॥

।

॥

तत् ॥ ६ ॥

।

बृहस्पतिर्मियोऽवद्यपेभिरुदुक्षिया असृजत स्वयुग्भिः ॥ ८ ॥

तं वर्धयन्तो मतिभिः शिवाभिः सिंहमिव नानन्दतं सधस्ये ।

बृहस्पतिं वृषणं शूरसातौ भरेभरे अन्नु मदेम जिष्णुम् ॥ ९ ॥

तद्य ।

ज्योतिरासा ॥ १० ॥

वेभिरेवैः ।

मेचे ॥ ११ ॥

।

। ॥ १२ ॥

॥ ९२ ॥ अभि प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्चं यथा विदे । सूनुं सत्यस्य सत्यतिम् ॥ १ ॥

आ हरयः ससृजिरे ऽरुषीरधि बर्हिषि । यचाभि संनवामहे ॥ २ ॥

इन्द्राय गाव आशिरं दुदुहे वज्रिणे मधु । यत्सीमुपहरे विदात् ॥ ३ ॥

उद्यन्नाभस्य रि

गर्बहि ।

मध्वः पीत्वा

म सख्युः पदे ॥ ४ ॥

अर्चत प्रार्चत प्रियमेधासो अर्चत ।

अर्चन्तु पुषका उत पुरं न धृष्यत्तर्चत ॥ ५ ॥

अव स्वराति गर्गरो गोधा परि सनिष्वणत् ।

पिक्वा परि चनिष्कददिन्द्राय ब्रह्मोद्यतम् ॥ ६ ॥

आ यत्पतन्त्येन्यः सुदुघा अनपस्फुरः ।

अपस्फुरं गृभायत सोममिन्द्राय पातवे ॥ ७ ॥

अपादिन्द्रो अपादमिर्विश्वे देवा अमत्सत ।

वरुण इदिह क्षयत्तमापो अभ्यनूषत वत्सं संशिश्वरीरिव ॥ ८ ॥

सुदेवो असि वरुण यस्य ते सप्त सिन्धवः ।

रामिव ॥ ९ ॥

दाशुषे ।

अमुष्यत ॥ १० ॥

षा अति विश्वः ।

परो गिरा ॥ ११ ॥

अर्भको न कुमारको ऽधि तिष्ठन्नवं रथम् ।

स पक्षन्महिषं मृगं पिबे माचे विभुक्रतुम् ॥ १२ ॥

आ तू सुशिप्र दंपते रथं तिष्ठा हिरण्ययम् ।

अथ शुश्रं सचेवहि सहस्रपादमरुषं स्वस्तिगामनेहसम् ॥ १३ ॥

तं घेमिन्था नमस्विन

अर्थं चिदस्य सुधितं यदेतव

॥ १४ ॥

अनु प्रत्नस्थौकसः प्रियमेधास एषाम् ।

पूर्वामनु प्रयतिं वृक्तबर्हिषो हितप्रयस आशत ॥ १५ ॥

यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरघ्निगुः ।

विश्र्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठो यो वृचहा गृणे ॥ १६ ॥

इन्द्रं तं शुभं पुरुहन्मन्त्रवसे यस्य क्षिता विधर्तेरि ।
हस्ताय वज्रः प्रति धावि दर्शतो महो दिवे न सूर्यः ॥ १७ ॥
नकिष्टं कर्मणा नशस्त्यक्तकारं सदावृधम् ।

१८ ॥

।

नवुः ॥ १९ ॥

न त्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ २० ॥
आ पंप्राथ महिना वृषण्या वृषन्विश्वो शविष्ट शर्वसा ।
अस्मौ अत्र मघवग्गोमति व्रजे वज्रं चिचाभिहृतिभिः ॥ २१ ॥

॥ २३ ॥

तोमाः कृणुष्व राधो अद्रिवः । अत्र व्रक्षद्विषो जहि ॥ १ ॥
प नि बाधस्व महौ असि । नहि त्वा कश्चन प्रति ॥ २ ॥
त्वमीशिषे सुतानामिन्द्र त्वमसुतानाम् । त्वं राजा जनानाम् ॥ ३ ॥
ईह्यन्तीरपस्युव इन्द्रं जातमुपासते । मे ॥ ४ ॥
त्वमिन्द्र बलादधि सहस्रो जात ओजसः ॥ ५ ॥
त्वमिन्द्रा ॥ ५ ॥ न्तरिक्षमतिरः । सा ॥ ६ ॥
त्वमिन्द्र विभर्षि बाहोः । वज्रं शिशान ओजसा ॥ ७ ॥
त्वमिन्द्राभिभूरसि विश्वा जातान्योजसा । स विश्वा भुव आभवः ॥ ८ ॥

॥ २४ ॥ आ यातिन्द्रः स्वपतिर्मेदाय यो धर्मेणा तूतुजानस्तुविष्मान् ।
प्रत्वक्ष्माणो अति विश्वा सहांस्वपारेण महता वृषण्येन ॥ १ ॥
सुष्ठामा रथः सुयमा हरी ते मिम्यक्ष वज्रो नृपते गर्भस्त्वौ ।
शीर्भ राजन्सुपथा यात्यर्वाह वर्धाम ते पपुषो वृषण्यानि ॥ २ ॥
एन्द्रवाहो नृपति वज्रबाहुमुयमुयासस्तविषास एनम् ।
प्रत्वक्षसं वृषभं सत्यशुष्ममेमस्सचा संधमादो वहन्तु ॥ ३ ॥

ए॒वा पतिं॑ द्री॒क्षसाचं॑ स॒चेत॑समूर्जे स्क्म॒भं ध॒रुण॑ आ वृ॒षाय॑से ।
 ओजः॑ कृ॒ष्व सं गृ॒भाय॑ त्वे अ॒प्यसो॑ यथा॒ केनि॑पानामिनो वृ॒धे ॥ ४ ॥
 ग॒मन्त्र॑से वसू॒न्या हि शंसि॑धं स्वा॒शिषं॑ भ॒रमा॑ याहि सो॒मिनः॑ ।
 त्वमी॑शिषे सा॒सिन्ना॑ सं॒त्ति ब॒र्हिष॑नाधु॒षा तव॑ पा॒चाणि॑ ध॒र्मणा॑ ॥ ५ ॥
 पृथ॑क्प्रायश्च॒रमा॑ दे॒वहू॑तयो ऽकृ॒ण्वत॑ अ॒वस्या॑नि दु॒ष्टरा॑ ।
 न ये शे॒कुर्य॑क्षि॒यां नाव॑मारुह॒मीमे॑व ते न्य॒विश॑न्त॒ कैप॑यः ॥ ६ ॥
 ए॒वैवापा॑गपरे सन्तु दू॒ष्टो ऽश्वा॑ ये ।
 इ॒त्या ये प्रा॑गु॒परे स॒न्ति दा॑वने पु॒रुष॑ण॒ यच॑ व॒युना॑न॒ भोज॑ना ॥ ७ ॥
 गिरी॑र॒जात्रे॑ज॒मानो॑ अ॒धारय॑द्यौः क्र॒न्दद॑न्तरि॒क्षाणि॑ को॒पय॑त् ।
 समी॑चीने धिष॒णे वि॒ष्कभा॑यति वृ॒ष्णः पी॒त्वा मद॑ उ॒क्थ्या॑नि शंसति ॥ ८ ॥
 इ॒मं वि॑भ॒र्मि सु॑कृतं ते अ॒क्रुशं॑ येना॒रुजा॑सि म॒घवं॑ छ॒फारु॑जः ।
 अ॒सिन्तु॑ ते स॒र्वेन॑ अ॒स्त्रोक्तं॑ सु॒त इ॒ष्टौ म॑घव॒चोऽध्या॑र्भगः ॥ ९ ॥
 गो॒भिष्टे॑माम॒र्तिं दु॑रे ।
 व॒यं राज॑भिः प्रथ॒मा । ॥ १० ॥
 बृ॒हस्प॑तिर्नः परि पातु प॒ञ्चादु॑तो॒त्तर॑सा॒दध॑राद॒घायोः॑ ।
 इन्द्रः॑ पु॒रस्ता॑दु॒त म॑ध्यतो नः स॒खा स॑सि॒न्यो वरि॑वः कृ॒णोतु॑ ॥ ११ ॥

चिक॑दु॒केषु॑ महि॒षो :

॥ २५ ॥

सु॒तं यथा॑र्व॒णत् ।

स ई॒ ममा॑द् महि॒ कर्म॑

सैनं स॒च्च॑हे॒वो दे॒वं स॒त्यमिन्द्रं॑ स॒त्य इन्द्रुः॑ ॥ १२ ॥

गो॒ ध्व॒स्यै पु॒रोर॑थमिन्द्राय शू॒षम॑र्चेत् ।

अ॒भीकै॑ चिदु लो॒ककृ॑त्संगे स॒मत्सु॑ वृ॒षहा॑साकं बो॒धि चो॑दिता ।

न॒भन्ता॑मन्य॒केषां॑ ज्या॒का अ॒धि ध॒न्वसु॑ ॥ २ ॥

त्वं सि॒न्धूर॑वा॒सुजो॑ ऽध॒राचो॑ अ॒हन्न॑र्हिम् ।

अ॒श॒शु॒रिन्द्र॑ जज्ञिषे वि॒श्वं पु॒षसि॑ वा॒र्यं तं॒ त्वा परि॑ ध्व॒जाम॑हे । न॒भ० ॥ ३ ॥

वि षु विश्वा अरातयो ऽर्यो नशन्त नो धियः ।
 अस्तासि शर्ववे वधं यो न इन्द्र जिघांसति या ते रातिर्देदिर्वसु ।
 नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ ४ ॥

॥ ९६ ॥ तीव्रस्याभिव्यसो अस्य पाहि सर्वरथा वि हरी इह मुञ्च ।
 इन्द्र मा त्वा यजमानासो अन्ये नि रीरमन्तुर्भ्यमिमे सुतासः ॥ १ ॥
 तुभ्यं सुतास्तुभ्यमु सोत्वासस्त्वां गिरः आया आ ह्वयन्ति ।
 इन्द्रेदमद्य सर्वनं जुषाणो विश्वस्य विश्वो इह पाहि सोमम् ॥ २ ॥
 य उशता मनसा सोममस्मै सर्वहृदा देवकामः सुनोति ।
 न गा इन्द्रस्तस्य परा ददाति प्रशस्तमिच्छारुमस्मै कृणोति ॥ ३ ॥
 अनुस्पष्टो भवत्येषो अस्य यो अस्मै रेवाञ्च सुनोति सोमम् ।
 निररन्तो मधवा तं दधाति ब्रह्मद्विषो हन्यनानुदिष्टः ॥ ४ ॥
 अश्वायन्तो गथ्यन्तो वाजयन्तो हवामहे त्वोपगन्तवा उ ।
 आभूषन्तस्ते सुमती नवायां वयमिन्द्र त्वा शुनं हुवेम ॥ ५ ॥
 मुञ्चामि त्वा हविषा जीवनाय कर्मज्ञातयक्ष्मादुत राजयक्ष्मात् ।
 याहिर्जग्राह यदि वैतदेनं तस्या इन्द्राग्नी प्र मुमुक्तमेनम् ॥ ६ ॥
 यदि क्षितायुर्यदि वा परेतो यदि मृत्योरन्तिकं नीत एव ।
 तमा हरामि निर्जितेरुपस्थादस्यार्धमेनं शतशारदाय ॥ ७ ॥
 सहस्राक्षेण शतशारदेन शतायुषा हविषाहार्धमेनम् ।
 शतं यथैनं शरदो नयातीन्द्रो विश्वस्य दुरितस्य पारम् ॥ ८ ॥
 शतं जीव शरदो वर्धमानः शतं हैमनां छतमु वसन्तान् ।
 शतमिन्द्राग्नी संविता बृहस्पतिः शतायुषा हविषेम पुनर्दुः ॥ ९ ॥
 आहार्धं त्वाविदं त्वा पुनरागाः पुनरैव ।
 सर्वाङ्ग सर्वे ते चक्षुः सर्वमायुश्च ते ऽविदम् ॥ १० ॥
 ब्रह्मणापिः संविदानो रक्षोहा बाधतामितः ।
 अमीवा यस्ते गर्भं दुर्णामा योनिमाशये ॥ ११ ॥

यस्ते गर्भममीवा दुर्णामा योनिमाशये ।
 अपिष्टं ब्रह्मणा सह निष्कृष्यादमनीनशत् ॥ १२ ॥
 यस्ते हन्ति पतयन्तं निषत्सुं यः संरीसृपम् ।
 जातं यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ १३ ॥
 यस्त ऊरु विहरत्यन्तरा दम्पती शये ।
 योनिं यो अन्तरारेह्नि तमितो नाशयामसि ॥ १४ ॥
 यस्त्वा भ्राता पतिर्भूत्वा जारो भूत्वा निपद्यते ।
 प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ १५ ॥
 यस्त्वा स्वभ्रेन तमसा मोहयित्वा निपद्यते ।
 प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ १६ ॥
 अक्षीभ्यां ते नासिकाभ्यां कर्णाभ्यां द्रुबुकादधि ।
 यक्ष्मं शीर्षेण्यं मस्तिष्काज्जिह्वाया वि वृहामि ते ॥ १७ ॥
 यीवाभ्यस्त उष्णिहाभ्यः कीकसाभ्यो अनूक्षात् ।
 यक्ष्मं दोषण्यं मंसाभ्यां बाहुभ्यां वि वृहामि ते ॥ १८ ॥
 आन्त्रेभ्यस्ते गुदाभ्यो वनिष्ठोर्द्वेदयादधि ।
 यक्ष्मं मर्तन्नाभ्यां यक्रः स्नाशिभ्यो वि वृहामि ते ॥ १९ ॥
 ऊरुभ्यां ते अक्षीवद्भ्यां पार्श्विभ्यां प्रपदाभ्याम् ।
 यक्ष्मं श्रोणिभ्यां वृहामि ते ॥ २० ॥
 मेहनाशनं करणम् ।
 यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनस्तमिदं वि वृहामि ते ॥ २१ ॥
 अङ्गादङ्गास्त्रोत्रोलोत्रो जातं पर्वणिपर्वणि ।
 यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनस्तमिदं वि वृहामि ते ॥ २२ ॥
 अपेहि मनसस्पते ऽपं क्राम परश्चर ।
 परो निर्घृत्वा आ चक्ष्व बहुधा जीवतो मनः ॥ २३ ॥

॥ अष्टमो ऽनुवाकः ॥

॥९७॥

वयमेनमिदा ह्यो ऽपीयेमेह वज्रिहम् ।
 तस्मा उ अद्य समना सुतं भ्रा नूनं भूषत श्रुते ॥ १ ॥
 वृक्षश्चिदस्य वारुण उरामणिरा वयुनेषु भूषति ।
 सेमं न स्तोमं जुजुषाण आ गहीन्द्र प्र चिचया धिया ॥ २ ॥
 कटू च ऽस्याकृतमिन्द्रस्यास्ति पौंस्वम् ।
 केनो नु कं ओमतेन न शुश्रुवे जनुषः परि वृषहा ॥ ३ ॥

॥९८॥

त्वामिद्धि हवामहे साता वाजस्य कारवः ।
 त्वां वृषेध्विन्द्र सत्यंति नरत्वां काहास्वर्वतः ॥ १ ॥
 स त्वं नश्चिच वज्रहस्त धुष्णुया मह स्तवानो अद्रिवः ।
 गामर्षं रथमिन्द्र सं किर सचा वाजं न जिम्युषे ॥ २ ॥

॥९९॥

अभि त्वा पूर्वपीतय इन्द्र स्तोमेभिराशवः ।
 समीन गृह्णन् पूर्वम् ॥ १ ॥
 अस्यो दे सुतस्य विष्णवि ।
 अद्या हुवन्ति पूर्वया ॥ २ ॥

॥१००॥

अथा हीन्द्र गिर्वण उप त्वा कामान्महः संसृज्महे ।
 उदेव यन्त उदभिः ॥ १ ॥
 वारुण त्वा यष्पाभिर्वर्धन्ति शूर ब्रह्माणि ।
 वावृधांसं चिदद्रिवो दिवेदिवे ॥ २ ॥
 युञ्जन्ति हरी इषिरस्य गाथयोरो रथ उरुमुने ।
 इन्द्रवाहा वचोयुजा ॥ ३ ॥

॥१०१॥

अग्निं दूतं वृषीमहे होतारं विश्ववेदसम् ।
 अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् ॥ १ ॥

अ॒ग्निम॑ग्निं ह॒वीम॑भिः स॒दा ह॑वन्त॒ विस्प॑तिम् ।

ह॒व्यवा॑हं पु॒रुप्रि॑यम् ॥ २ ॥

अग्ने॑ दे॒वाँ इ॒हा व॑ह ज॒ज्ञानो॑ वृ॒क्षव॑हिषे ।

अ॒सि हो॒ता न॒ ईड्यः॑ ॥ ३ ॥

ई॒लेन्यो॑ नम॒स्यस्ति॑रस्त॒मांसि॑ दर्श॒तः । सम॑प्तिरि॒ध्यते॑ वृ॒षा ॥ १ ॥ ॥ १०२ ॥

वृ॒षो अ॒ग्निः समि॑ध्यते ऽ॒श्वो न॑ दे॒ववा॑हनः । तं ह॒विष्म॑न्त ई॒लते ॥ २ ॥

वृ॒षणं॑ त्वा व॒यं वृ॒षवृ॒षणः॑ समि॒धीम॑हि । अग्ने॑ दी॒द्यतं॑ बृ॒हत् ॥ ३ ॥

अ॒ग्निमी॑लि॒ष्वाव॑से गा॒थाभिः॑ शी॒रशो॑चिषम् ।

॥ १०३ ॥

अ॒ग्निं रा॒ये पु॒रुमी॑

। सु॒दी॒तये॑ छ॒दिः ॥ १ ॥

अ॒ग्न आ

त्वा वृ॒णीम॑हे ।

आ त्वा॒मन॑क्तु प्र॒यता॑ ह॒विष्म॑ती यजि॒ष्ठं ब॑र्हि॒रास॑दे ॥ २ ॥

अ॒द्या हि॑ त्वा सह॑सः सू॒नो अ॒ङ्गिरः॑ सु॒च॒षर॑न्त्यध्व॒रे ।

ऊ॒र्जो न॑पातं घृ॒तकै॑शमीमहे ऽग्निं य॒ज्ञेषु॑ पू॒र्यम् ॥ ३ ॥

इ॒मा उ॑ त्वा पु॒रुव॑सो गि॒रो व॑र्धन्तु या म॒म ।

॥ १०४ ॥

पा॒वक॑व॒र्णाः श॑च॒यो वि॒प॒श्चितो॑ ऽभि स्तो॒मैर॑नूषत ॥ १ ॥

अ॒यं सह॑स्कृतः स॒मुद्र॑ इ॒व प॑प्रथे ।

स॒त्यः सो॒ अ॒स्य म॑हि॒मा ग॑णे श॒वो य॒ज्ञेषु॑ वि॒प्ररा॑ज्ये ॥ २ ॥

आ नो॑ वि॒श्वा॒सु ह॑व्य इ॒न्द्रः स॒मात्सु॑ भूषतु ।

उ॒प ब्र॑ह्मा॒णि स॑र्व॒नानि॑ वृ॒त्रहा॑ पर॒म॒ज्या अ॒ची॒षमः॑ ॥ ३ ॥

त्वं दा॒ता प्र॑थ॒मो रा॑ध॒साम॑स्यसि स॒त्य ई॒शान॑कृत ।

तु॒वि॒द्युन्न॑स्य यु॒ज्या वृ॒णीम॑हे पु॒त्रस्य॑ श॒वसो॑ म॒हः ॥ ४ ॥

त्वमि॒न्द्र प्र॑तू॒र्तिष्व॑भि वि॒श्वा अ॒सि स्पृ॑धः ।

॥ १०५ ॥

अशस्तिहा जनिता विश्वतूरसि त्वं तूर्ये तरुष्यतः ॥ १ ॥
 अनु ते शुष्मं तुरयन्तमीयतुः क्षोणी शिशुं न मातरा ।
 विश्वास्ते स्पृधः अययन्त मन्यवे वृचं यदिन्द्र तूर्वसि ॥ २ ॥
 इत ऊती वो अजरं प्रहेतारमप्रहितम् ।
 आशुं जेतारं हेतारं रथीतममतूर्ति तुम्यावृधम् ॥ ३ ॥
 यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरघ्निगुः ।
 विश्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठो यो वृचहा गृणे ॥ ४ ॥
 इन्द्रं तं शुम्भ पुरुहन्मन्त्रवसे यस्य द्विता विधर्तरि ।
 हस्ताय वज्रः प्रति धायि दर्शतो महो दिवे न सूर्यः ॥ ५ ॥

॥ १०६ ॥

तव त्यदिन्द्रियं बृहन्नव शुष्ममुत क्रतुम् ।
 वज्रं शिशति धिषणा वरेण्यम् ॥ १ ॥
 तव द्यौरिन्द्र पौंस्यं पृथिवी वर्धति अरवः ।
 त्वामापः पर्वतासश्च हिचिरे ॥ २ ॥
 त्वां विष्णुर्बृहन्स्यो मित्रो गृणाति वरुणः ।
 त्वां शर्धो मदत्यनु मारुतम् ॥ ३ ॥

॥ १०७ ॥

समस्य मन्यवे विशो विश्वा नमन्त कृष्टयः । समुद्रायेव सिन्धवः ॥ १ ॥
 ओजस्तदस्य तिल्विष उभे यत्समवर्तयत । इन्द्रश्चर्मैव रोदसी ॥ २ ॥
 वि चिबृचस्य दोधतो वज्रेण शतपर्वणा । शिरो बिभेद वृष्णिना ॥ ३ ॥
 तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उयस्त्वेषनृम्णः ।
 सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शचूननु यं विश्वे मदन्यूमाः ॥ ४ ॥
 वावृधानः शर्वसा भूर्योजाः शबुदासाय भियसं दधाति ।
 अर्थनश्च व्यनश्च सस्त्रि सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु ॥ ५ ॥
 त्वे क्रतुमपि वृञ्जन्ति विश्वे द्विर्यदेते बिर्भवन््यूमाः ।
 स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ॥ ३ ॥

इति चिच्छि त्वा धना जयन्तं मदेमदे अनुमदन्ति विप्राः ।
 ओजीयो धृष्णो स्थिरमा तनुष्व मा त्वा दभन्यातुधाना दुरेवाः ॥ ७ ॥
 त्वया वयं शाश्वद्गहे रक्षेषु प्रवर्धन्तो युधेन्यानि भूरि ।
 चोदयामि त आयुधा वचोभिः सं ते शिशामि ब्रह्मणा वयसि ॥ ८ ॥
 क्षुषेयं पुरुवर्षसमृभमिनतममाभ्यमाभ्यानाम् ।
 आ दर्षते शर्वसा सप्त दानून् साक्षते प्रतिमानानि भूरि ॥ ९ ॥
 नि

आ ॥ १० ॥
 इम
 महे ॥ ११ ॥
 एव
 स्वा ॥ १२ ॥
 चि
 दिव
 चि ॥

आप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्युषश्च ॥ १४ ॥
 सूर्यो देवीमुषसं रोचमानां मर्यो न योषामभ्येति पश्चात् ।
 यथा नरो देवयन्तो युगानि वितच्छते प्रति भद्राय भद्रम् ॥ १५ ॥

त्वं न इन्द्रा भर् ओजो नृम्णं शतक्रतो विचर्षणे । ॥ १०८ ॥
 आ वीरं पृतनाषहम् ॥ १ ॥
 त्वं हि नः पिता वसो त्वं माता शतक्रतो बभूविष ।
 अथा ते सुक्ष्मीमहे ॥ २ ॥
 त्वां शुष्मिन्पुरुहूत वाजयन्तमुप ब्रुवे शतक्रतो ।
 स नो रास्व सुवीर्यम् ॥ ३ ॥

॥ १०९ ॥ स्वादो॑रि॒त्या वि॒षूवतो॑ म॒ध्वः पि॒बन्ति॑ गौर्यैः ।
 या इन्द्रे॑ण स॒यावरी॑वृ॒ष्णा मद॑न्ति शोभ॑से वस्वी॒रनु॑ स्व॒राज्य॑म् ॥ १ ॥
 ता अस्य॑ पृ॒श्नायु॒वः सोमं॑ श्री॒णन्ति॑ पृ॒श्नयः॑ ।
 प्रि॒या इन्द्र॑स्य धे॒नवो॑ वज्रं॑ हि॒बन्ति॑ साय॑कं वस्वी॒रनु॑ स्व॒राज्य॑म् ॥ २ ॥
 ता अस्य॑ नम॑सा सहः सप॑र्यन्ति प्र॒चेत॑सः ।
 व्र॒तान्य॑स्य स॒न्धिरे पु॒रूणि॑ पू॒र्वचि॑त्तये वस्वी॒रनु॑ स्व॒राज्य॑म् ॥ ३ ॥

॥ ११० ॥ इन्द्रा॑य म॒ध्वने सु॑तं परि॑ द्योभ॑न्तु नो गिरः । अ॒र्कम॑र्च॒न्तु का॑रवः ॥ १ ॥
 यस्मि॑न्वि॒श्या अ॒धि श्रि॒यो र॑ण॒न्ति स॒प्त सं॑सदः । इन्द्रं॑ सु॒ते ह॑वामहे ॥ २ ॥
 चि॒कटु॑केषु॒ चेत्त॑नं दे॒वासो॑ य॒ज्ञम॑न्त । तमि॑ध॒र्धन्तु॑ नो गिरः ॥ ३ ॥

॥ १११ ॥ या॒स्तोम॑मिन्द्र॒ वि॒ष्णावि॒ यद्वा घ॑ चि॒त आ॒प्ते ।
 यद्वा म॒रुत्सु॑ मन्द॑से स॒मिन्दु॑भिः ॥ १ ॥
 यद्वा श॒क्र परा॑वति॒ समु॑द्रे अ॒धि मन्द॑से ।
 अ॒स्याक॑मित्सु॒ते र॑णा स॒मिन्दु॑भिः ॥ २ ॥
 यद्वासि॑ सु॒चतो॑ वृ॒धो य॑ज॒मान॑स्य स॒त्यते॑ ।
 उ॒क्थे वा॒ यस्य॑ र॒ण्यसि॑ स॒मिन्दु॑भिः ॥ ३ ॥

॥ ११२ ॥ यद॑द्य क॒ञ्च वृ॑च॒हन्तु॑दगा अ॒भि सूर्ये॑ । सर्वं॑ तदिन्द्र॒ ते व॑शे ॥ १ ॥
 यद्वा प्र॑वृ॒ज स॒त्यते॑ न म॒रा इति॑ मन्य॑से । उ॒तो तत्स॑त्यमि॒हव॑ ॥ २ ॥
 ये सोमा॑सः परा॑वति॒ ये अ॒र्वाव॑ति॒ सुचि॑रे । सर्वा॑स्तौ इन्द्र॒ गच्छ॑सि ॥ ३ ॥

॥ ११३ ॥ उ॒भयं॑ शृ॒ण्वञ्च॑ न इन्द्रो॑ अ॒र्वागि॑दं वचः ।
 स॒चाच्या॑ म॒घवा॑ सोम॑पीतये धि॒या श॑र्विष्ठ आ ग॑मत् ॥ १ ॥
 तं हि॑ स्व॒राजं॑ वृ॒षभं॑ तमो॑जसे धि॒षणे॑ नि॒हत॑क्षतुः ।
 उ॒तोप॑मानां प्रथ॑मो नि धी॒दसि॑ सोम॑कामं हि ते म॒नः ॥ २ ॥

अ॒भा॒तृ॒थो अ॒ना त्वम॑ना॒पिरि॑न्द्र ज॒नुषा॑ स॒नाद॑सि । ॥११४॥

यु॒धेदा॑पि॒त्वमि॑च्छसे ॥ १ ॥

न॒वी रे॒वन्तं स॒ख्याय॑ वि॒न्दसे॒ पीर्य॑न्त ते सु॒रा॒श्वः ।

य॒दा कृ॒णोषि॑ न॒द॒नुं स॒मूह॑स्यादि॒त्पिते॑व हू॒यसे ॥ २ ॥

अ॒हमि॑ष्टि पि॒तृष्प॑रि मे॒धामृ॑तस्य ज॒य॒भ । अ॒हं सूर्य॑ इ॒वाज॑नि ॥ १ ॥ ॥११५॥

अ॒हं प्र॒त्नेन॑ म॒न्म॑ना गि॒रः शु॒भामि॑ क॒ख॒वत् । येने॑न्द्रः शु॒ष्ममि॑ह॒धे ॥ २ ॥

ये त्वामि॑न्द्र न तुष्टुवु॒र्च॒षयो॑ ये च तुष्टुवुः । ममे॒र्धस्व॑ सु॒ष्टुतः ॥ ३ ॥

मा भू॑म नि॒ष्ट्या इ॒वेन्द्र॑ त्वद॒र॒णा इ॒व । ॥११६॥

व॒नानि॑ न प्र॒जहि॑तान्य॒द्रिवो॑ दुरो॒षासो॑ अ॒मन्म॑हि ॥ १ ॥

अ॒मन्म॑हीद॒नाश॑वो ऽनु॒यास॑श्च वृ॒च॒हन॑ ।

स॒कृत्सु॑ ते म॒हता॑ शू॒र रा॒ध॒सानु॑ स्तोमं मुदीमहि ॥ २ ॥

पि॒बा सोम॑मिन्द्र॒ मन्द॑तु त्वा यं ते सु॒षाव॑ ह॒र्य॒श्वाद्रिः॑ । ॥११७॥

सो॒तुर्बा॒हुभ्या॑ सु॒य॒तो ना॒वी ॥ १ ॥

यस्ते॑ म॒दो यु॒ज्य॒श्वा॒र॒स्ति॒ येन॑ वृ॒चाणि॑ ह॒र्य॒श्च हंसि॑ ।

स त्वामि॑न्द्र प्र॒भूव॑सो म॒म॒सु ॥ २ ॥

बो॒धा सु॑ मे॒ मघ॑व॒च्चा॒च॒मेमा॑ यां ते व॒सि॑ष्ठो अ॒र्च॑ति प्र॒श॑स्ति॒म् ।

इ॒मा ब्र॑ह्म स॒ध॒मादे॑ जुषस्व ॥ ३ ॥

श॒ग्ध्यू॒३षु॑ श॒ची॒प॒त इन्द्र॑ वि॒श्वामि॑हृ॒तिभिः॑ । ॥११८॥

भ॒गं न॑

१ ॥

पौ॒रो ऋ॑

न॒कि॒र्हि

२ ॥

इन्द्रं समीके वनिनो हवामह इन्द्रं धनस्य सातये ॥ ३ ॥
 इन्द्रो म॒हा रोद॑सी पप्रथ॒छव॑ इन्द्रः सूर्यमरोचयत् ।
 इन्द्रे॑ ह॒ वि॒श्व॒ा भुव॑नानि येमि॒र इन्द्रे॑ सुवा॒नास॒ इन्द्र॑वः ॥ ४ ॥

॥ ११९ ॥

अस्ता॒वि म॒न्म पू॒र्य ब्र॒ह्मेन्द्रा॒य वो॒चत॑ ।
 पू॒र्वीर्च॒तस्य॑ वृ॒हती॑र॒नूष॑त स्तो॒तुर्मे॒धा अ॒सृ॒क्षत॑ ॥ १ ॥
 घृ॒त॒श्चु॒तं वि॒प्रा॒सो अ॒र्क॒मा॒नृ॒चुः ।
 वृ॒ष्पा॒यं श॒वो ऽस्मे सु॒वा॒नास॒ इन्द्र॑वः ॥ २ ॥

॥ १२० ॥

न्य॒ग्वा हू॒यसे॑ नृ॒भिः ।
 सि॒मं ऽसि॑ ॥ १ ॥
 य॒ज्ञा । इन्द्र॑ । ।
 क॒णा॒स॒स्त्वा ब्र॒ह्म॒भि स्तो॒म॒वा॒हस॒ इन्द्रा॑ य॒ज्ञ॒न्या ग॒हि ॥ २ ॥

॥ १२१ ॥

इ॒व धे॒नवः॑ ।
 ई॒शा॒न त॒स्थुषः॑ ॥ १ ॥
 न त्वा॒वीं अ॒न्यो दि॒व्यो न॑ पा॒रि॒वो न॑ जा॒तो न॑ ज॒नि॒ष्यते॑ ।
 अ॒श्व॒ा॒य॒न्तो म॒घव॑न्निन्द्र वा॒जिनो॑ ग॒व्य॒न्त॒स्त्वा ह॒वाम॑हे ॥ २ ॥

॥ १२२ ॥

रे॒वती॑र्नः स॒ध॒माद् इन्द्रे॑ सन्तु तु॒विवा॑जाः । क्षु॒म॒न्तो या॒भि॒र्मे॒दे॒म ॥ १ ॥
 आ घ॒ त्वावा॑न्मना॒प्र स्तो॒तृभ्यो॑ धृ॒ण॒वि॒यानः॑ । ऋ॒णो॒रक्षं॑ न च॒क्र्योः ॥ २ ॥
 आ यहु॑वः श॒त॒क्र॒त॒वा का॒र्म ज॒रि॒तृ॒णाम् । ऋ॒णो॒रक्षं॑ न श॒ची॒भिः ॥ ३ ॥

॥ १२३ ॥

त॒त्सूर्य॑स्य दे॒वत्वं त॒न्महि॑त्वं म॒ध्या क॒र्तो॒र्वि॒त॒तं सं ज॑भार ।
 य॒दे॒द्यु॒क्त ह॒रि॒तः स॒ध॒स्था॒दा॒द्रा॒ची वा॒स॒स्त॒नु॒ते सि॒म॒सै ॥ १ ॥
 त॒न्मि॒त्र॒स्य व॒रु॒ण॒स्या॒भि॒च॒क्षे सूर्यो॑ रू॒पं कृ॒णु॒ते द्यो॒रु॒प॒स्ये ।

अनन्तमन्यदुर्गदस्य पाजः कृष्णमन्यच्चरितः सं भरन्ति ॥ २ ॥

कया नश्चिष आ भुवदूती सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥ १ ॥ १२४ ॥
 कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः । हल्हा चिदासृजे वसु ॥ २ ॥
 अभी षु णः सखीनामविता ज्वरितृणाम् । शतं भवास्थूतिभिः ॥ ३ ॥
 इमा नु कं भुवना सीषधामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ।
 यज्ञं च नस्तबं सह चीकूपाति ॥ ४ ॥
 आदित्यैरिन्द्रः त्वविता तनूनाम् ।
 हत्वाय देवा ॥ ५ ॥
 प्रत्यञ्चमर्कम् ।
 अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ६ ॥

अपेन्द्र प्राचो मघवन्नमिचानपापाचो अभिभूते नुदस्व । ॥ १२५ ॥
 अपोदीचो अप शूराधराच उरौ यथा तव शर्मन्मदेम ॥ १ ॥
 कुविदङ्ग यवमन्तो यवं चिच्छथा दान्यनुपूर्वं वियूय ।
 इहेहैषां कृणुहि भोजनानि ये बर्हिष्ठो नमोवृक्तिं न जग्मुः ॥ २ ॥
 नहि स्थूर्युतथा यातमस्ति नोत श्रवो विविदे संगमेषु ।
 गण्यन्त इन्द्रं सख्याय विप्रा अश्वायन्तो वर्षणं वाजयन्तः ॥ ३ ॥
 युवं सुराममश्विना
 विपिपाना शुभस्या ॥ ४ ॥
 पुचमिव पितरावश्विनोभेन्द्रावधुः कायैर्दसनाभिः ।
 यत्सुरामं ष्यपिबः शचीभिः सरस्वती त्वा मघवन्नभिष्णाक् ॥ ५ ॥
 इन्द्रः सुचामा स्ववो अवोभिः सुमृलीको भवतु विश्ववेदाः ।
 बाधतां वेषो अभ पतयः स्याम ॥ ६ ॥
 तस्य वयं सुमती ।
 मनसे स्याम ।
 स सुचामा स्ववो इन्द्रा अस्म आराञ्चद्वेषः सनुतर्युयोतु ॥ ७ ॥

॥ १२६ ॥

वि हि सोतोऽसृक्षत नेन्द्र देवममंसत ।
 यचामदवृषाकपिर्यः पुष्टेषु मत्संखा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १ ॥
 परा हीन्द्र व्यधिः ।
 नो अह प्र विन्दस्यन्यत्र दिन्द्र उत्तरः ॥ २ ॥
 किमयं न ।
 यस्मा इरस्यसीदु चयं उत्तरः ॥ ३ ॥
 यमिमं न ।
 आ चस्य जम्भिषदपि ः ॥ ४ ॥
 प्रिया तः ।
 शिरो चस्य राविषं न सुगं दुष्कृते भुवं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ५ ॥
 न मत्स्त्री सुभसत्तरा न सुयाशुतरा भुवत ।
 न मत्प्रतिच्यवीयसी न सक्थ्युद्यमीयसी विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ६ ॥
 उवे अक्ष सुलाभिके यथेवाङ्ग भविषति ।
 भसन्मे अक्ष सक्थि मे शिरो मे वीव हषति विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ७ ॥
 किं सुबाहो स्वङ्गुरे पृथुष्टो पृथुजाघने ।
 किं शूरपत्नि नस्त्वमभ्यमीषि वृषाकपिं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ८ ॥
 अवीरामिव मामयं शरारुभि मन्यते ।
 उताहमस्मि वीरिणीन्द्रपत्नी मरुत्संखा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ९ ॥
 संहोचं स्म पुरा नारी समनं वाक् गच्छति ।
 वेधा चतस्य वीरिणीन्द्रपत्नी महीयते विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १० ॥
 इन्द्राणीमासु नारिः ।
 नक्षस्या अपरं च न जरसा मरते उत्तरः ॥ ११ ॥
 नाहमिन्द्राणि शरण ।
 यस्येदमर्थं हविः प्रियं देवेषु गच्छा उत्तरः ॥ १२ ॥
 वृषाकपायि रेवति स् ।
 घसत्त इन्द्र उक्षणः प्रियं काचित्करं हविर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १३ ॥

उ॒क्ष्णो हि मे प॒ञ्चद॑श सा॒कं प॑च॒न्ति विं॑श॒तिम् ।
 उ॒ताह॑म॒सि पी॒व इ॒दुभा कु॑क्षी पृ॒थन्ति मे वि॒श्व॒स्मादि॑न्द्र उ॒त्तरः ॥ १४ ॥
 वृ॒षभो
 म॒न्यस्त इ॒न्द्र शं ह॒ते उत्तरः ॥ १५ ॥
 न से॒शे यस्य॑ र॒क्षत॑ ऽन्त॒रा स॒कथ्या॑ऽ क॒पूत॑ ।
 से॒दीशे॒ यस्य॑ रोम॒शं नि॒वेद॑षो विज॒म्भते वि॒श्व॒स्मादि॑न्द्र उ॒त्तरः ॥ १६ ॥
 न से
 से॒दीशे॒ यस्य॑ र॒क्ष उत्तरः ॥ १७ ॥
 अ॒य
 अ॒सिं सू॒नां न॑व ॥ १८ ॥
 अ॒यमे॑मि वि॒षाक॑श॒श्चिचि॑न्दास॒मार्ग॑म् ।
 पि॒वामि पा॑क॒सुत्वनो॑ ऽभि धी॒रम॑चा॒कशं॑ वि॒श्व॒स्मादि॑न्द्र उ॒त्तरः ॥ १९ ॥
 ध॒चं च य॑त्कृ॒न्तर्षं च॑ क॒ति स्वि॒त्ता वि॑ यो॒जना॑ ।
 ने॒दीय॑सो वृ॒षाक॑पे ऽस्त॒मेहि॑ गृ॒हो॑ उप॒ वि॒श्व॒स्मादि॑न्द्र उ॒त्तरः ॥ २० ॥
 पु॒नरे॑हि वृ॒षाक॑पे सु॒वि॒ता क॑ल्पयाव॒है ।
 य ए॒ष स्व॑प्र॒नाश॑नो ऽस्त॒मेषि॑ प॒था पु॒नर्वि॑श्व॒स्मादि॑न्द्र उ॒त्तरः ॥ २१ ॥
 यदु॑द॒ञ्चो वृ॒षाक॑पे गृ॒हमि॑न्द्रा॒जग॑न्त॒न ।
 क॒प॑स्य पु॒ल्व॒घो मृ॒गः क॑र्म॒गं ज॑न॒योप॑नो वि॒श्व॒स्मादि॑न्द्र उ॒त्तरः ॥ २२ ॥
 प॒शुहे॑ नाम॒ मान॑वी सा॒कं सं॑सू॒व विं॑श॒तिम् ।
 भ॒द्रं भ॑ल॒ तस्या॑ अ॒भूद्य॑स्या उ॒दर॑मा॒मय॑श्चि॒श्व॒स्मादि॑न्द्र उ॒त्तरः ॥ २३ ॥

॥ अथ कुन्तापसूक्तानि ॥

इ॒दं ज॑ना॒ उप॑ श्रुत॒ नारा॑शंस॒ स्तवि॑ष्यते । ॥ १२७ ॥
 ष॒ष्टिं स॒हस्रा॑ न॒वतिं॑ च॒ कौर॑म॒ आ रु॒शमे॑षु द॒द्यहे ॥ १ ॥

१२७ । १ नाराशंस, कौरम

अथर्ववेद

५७

उष्ट्रा यस्य प्रवाहिणो वधूमन्तो द्विर्दश ।
 वर्षा रथस्य नि जिहीषते दिव ईषमाण उपस्पृशः ॥ २ ॥
 एष क्षुषये मामहे शतं निष्कान्दश स्रजः ।
 नीलिं शतान्यर्वतां सहस्रा दश गोनाम् ॥ ३ ॥ (१)

वच्यस्व रेभ वच्यस्व वृक्षे न पक्के शकुनः ।
 ओष्ठे जिह्वा चर्चरीति क्षुरो न भुरिजोरिव ॥ ४ ॥
 प्र रेभासो मनीषा वृथा गाव इवेरते ।
 अमोत पुञ्चका एषाममोत गा उपासते ॥ ५ ॥
 प्र रेभ धियं भरस्व गोविदं वसुविदम् ।
 देवचेमां वाचं कृधीषुं न वीरो अस्ता ॥ ६ ॥ (२)

राज्ञो विश्वजनीनस्य यो देवो मर्त्यो अति ।
 वैश्वानरस्य सुष्टुतिमा शृणोता परिक्षितः ॥ ७ ॥
 परिक्षिन्नः क्षेममकरुत्तम आसनमाचरन् ।
 कुलार्यं कृण्वन्कौरव्यः पतिर्वदति जायया ॥ ८ ॥
 कतरत्त आ हंराणि दधि मन्थं परिश्रुतम् ।
 जाया पतिं वि पृच्छति राष्ट्रे राज्ञः परिक्षितः ॥ ९ ॥
 अभीव स्वयं प्र जिहीते यवः पक्कः परो बिलम् ।
 जनः स भद्रमेधते राष्ट्रे राज्ञः परिक्षितः ॥ १० ॥ (३)

इन्द्रः कारुमबूबुधदुत्तिष्ठ वि चरा जरन् ।

१२७ । २ प्रवाहिणो, जिहीषते, ईषमाणा — ३ एष इषार्य — ४ नष्टे जिह्वा —
 ५ वृथा; अमोतपुञ्चका एषाममोतका इवासते; W. E. I. अमोतका — ६ शुभी-
 हीषु नावीरकारम् — ७ सुमोता परि० — ८ क्षेममकरोत्तम — १० यवी
 बिलम्, एधति — ११ जगम्

सर्वे इत्ते पृष्ठादरिः ॥ ११ ॥

ध्वमिहाश्वो इह पूरुषाः ।

इहो सहस्रदक्षिणो ऽपि पूषा नि धीदति ॥ १२ ॥

मेमा इन्द्र गावो रिषन्तो आसां गोपती रिषत् ।

मासाममिषयुर्जेन इन्द्र मा स्तेन ईशत ॥ १३ ॥

उप नरं नोनुमसि सूक्तेन वचसा वयं भद्रेण वचसा वयम् ।

चनो दधिध्व नो गिरो न रिषेम कदा चन ॥ १४ ॥ (४)

यः स्मेयो विदथ्य १ः सुत्वा यज्वा च पूरुषः ।

॥ १२८ ॥

सूर्ये चामुं रिशादसं तद्देवाः प्रागकल्पयन् ॥ १ ॥

यो जाम्या अमेषयद्यात्सखायं दुधूर्षति ।

ज्येष्ठाय यदप्रचेतास्तदाहुरधरागिति ॥ २ ॥

यज्ञद्रस्य पुरुषस्य पुत्रो भवति दाधृषिः ।

तद्धि ॥ ३ ॥

यश्च ॥ ४ ॥

धीरा ॥ ४ ॥

ये च देवो अयजन्ताथो ये च पराददुः ।

सूर्यो दिवमिव गत्वायं मघवानो वि रप्सन्ते ॥ ५ ॥ (५)

यो ऽनाक्ताक्षो अनभ्यक्तो अमणिरहिरण्यवान् ।

अग्रस्याग्रसणः पुत्रस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ६ ॥

य आक्ताक्षः स्वभ्यक्तः सुमणिः सुहिरण्यवान् ।

१२७ । १३ मेमा — १४ उप नो न रमसि, वना दधि ध्वनो गिरो

१२८ । १ यज्वाच, चामुं रिशादससद्देवाः — २ अग्रययस्य० ज्येष्ठो — ४ पृषी-
रधुविष्णो यश्च देवो, शब्दतामहं — ५ पराददिः — ६ अमणिवो अहि-
रण्यवः — ७ सुहिरण्यवः

सुप्रसा ब्रह्मणः पुषस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ७ ॥
 अप्रपाणा च वेशन्ता रेवौ अप्रददिष्व यः ।
 अयभ्या कन्याकल्याणी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ८ ॥
 सुप्रपाणा च वेशन्ता रेवान्सुप्रददिष्व यः ।
 सुयभ्या कन्या कल्याणी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ९ ॥
 परिवृक्ता च महिषी स्वस्त्या चायुधिगमः ।
 अनाशुराणो ऽयामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ १० ॥
 वावाता च महिषी स्वस्त्या च युधिगमः ।
 स्वाशुराणः सुयामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ११ ॥ (६)

यदिन्द्रादो दाशराज्ञे ऽमानुषं विगाहयाः ।
 वरुणं सर्वस्मा आसीत्स ह यक्ष्माय कल्पते ॥ १२ ॥
 त्वं वृषापाणमघवक्ष्यं मयौकरो रजिम् ।
 त्वं रौहिणं व्यास्यो वि वृषस्याभिनद्धिरः ॥ १३ ॥
 यः पर्वतान्यदधा यो अपो व्यगाहयाः ।
 इन्द्रो यो वृषहा महान्तस्मा इन्द्र नमो ऽस्तु ते ॥ १४ ॥
 प्रदिं धावन्तं हयोरौचैःश्रवसमब्रुवन् ।
 स्वस्त्यंश्च जैषायेन्द्रमा वह सप्तजम् ॥ १५ ॥
 युक्ता श्वेता औचैःश्रवसं दक्षिणम् ।
 पूर्वतमं स देवानां बिभ्रदिन्द्रं महीयते ॥ १६ ॥ (७)

१२८ । ८ अप्रतिदिष्वयः — ९ सुप्रतिदिष्वयः — १० परिवृक्ता, च युधिगमः,
 अनाशुराणायामी — १२ विरूपः सर्वस्मा आसीत्स ह यक्ष्माय — १३ त्वं
 वृषाणु — १४ ब्रह्मणो, तस्यादिभ्यः — १५ पृष्ठं — १६ ये ता श्वेता जैषा
 पूर्वा नमस्त, बिभ्रदिन्द्र

एता अथा आ स्रवन्ते ॥१॥	प्रतीपं प्रातिसुत्वनम् ॥२॥	॥१२९॥
तासामेका हरिक्लिष्णा ॥३॥	हरिक्लिष्णके किमिच्छसि ॥४॥	
साधुं पुषं हिरण्ययम् ॥५॥	क्वाह तं परास्यः ॥६॥	
यचामूस्तिष्ठः शिंशपाः ॥७॥	परि चयः ॥८॥	
पृदाकवः ॥९॥	शृङ्गं धर्मन्त आसन्ते ॥१०॥	
अयमिहागतो अर्वा ॥११॥	स इच्छक्वा सं ज्ञायते ॥१२॥	
गोमयाम्नोगतिरिव ॥१३॥	पुंसां कुले किमिच्छसि ॥१४॥	
पक्नौ व्रीहियवा इति ॥१५॥	व्रीहियवा अघा इति ॥१६॥	
अजगर इवाविकाः ॥१७॥	अश्वस्य वारो गोशफस्य ते ॥१८॥	
ऋतेनपक्षी सा ॥१९॥	अनामयोपजिह्विका ॥२०॥	

को अपावहदिमा दुग्धानि ॥१॥	को असिक्न्याः पयः ॥२॥	॥१३०॥
को अर्जुन्याः पयः ॥३॥	कः काष्ण्याः पयः ॥४॥	
एतं पृच्छ कुहं पृच्छे ॥५॥	कुहा कं पञ्चकं पृच्छे ॥६॥	
यवा नोप तिष्ठन्ति कुक्षिम् ॥७॥	अकुप्यन्तः कुपायवः ॥८॥	
अमणिका मणिच्छदः ॥९॥	देवत्वा प्रति सूर्यम् ॥१०॥	
एनी हरिक्लिष्णा हरिः ॥११॥	प्र दुद्रुवुर्मघा प्रति ॥१२॥	
शृङ्गे उत्पन्ने ॥१३॥	मा त्वापि सखा नो विदत् ॥१४॥	
वशायाः पुषमा वन्ति ॥१५॥	इरा देवममदत् ॥१६॥	

१२९ । ११ अयमहा ते अर्वाहः — १२ स इच्छकं सचायते — १३ सचायते गो-
मीचा नोगतीरिति — १४ पुसां कुले किमिच्छसि — १५ पक्नौ व्रीहियवा इति —
१६ व्रीहयो च० — १७ अजगारके विका — १८ गोशफस्य — १९ ऋतेनो-
पतीया

१३० । १ को अथर्वजडिमा दुग्धि — ५ कुहं पृच्छ — ७ नोयति स्वभिः कुभिः —
८ कुपायवः — ९ आमणको मणिच्छदः — १० देवत्वं प्रति सूर्य — ११ एनीचि
पक्षिका इतिः — १२ प्र दुद्रुवो — १३ शृङ्ग उत्पन्न — १६ वेदममदत्

अथो इयमियमिति ॥१७॥

अथो इयमिति ॥१८॥

अथो ऽथा अस्थूरि नो भवन् ॥१९॥ इयत्तिका शलाकका ॥२०॥

॥१३१॥ आ मिनोति वि भिद्यते ॥१॥	तस्य कर्ते निभञ्जनम् ॥२॥
वरुणो याति वसुभिः ॥३॥	शतं वायोऽभीश्वः ॥४॥
शतमन्वा हिरण्ययाः ॥५॥	शतं रथा हिरण्ययाः ॥६॥
शतं कुषा हिरण्ययाः ॥७॥	शतं निष्का हिरण्ययाः ॥८॥
अहल कुशवर्तक ॥९॥	शफे न पीव ओहते ॥१०॥
आयवनेन तेदनी ॥११॥	वनिष्ठी नाव गृह्यते ॥१२॥
इदं मर्षं मरुदूरिके ॥१३॥	ते वृक्षाः सह तिष्ठन्ति ॥१४॥
पार्कबलिः ॥१५॥	शकबलिः ॥१६॥
अश्वत्थः खदिरो ध्रुवः ॥१७॥	अरदुपर्णः ॥१८॥
शये हत इव ॥१९॥	व्याघ्रः पूरुषः ॥२०॥
अदुहन्तिपीयूषम् ॥२१॥	अर्धध्वं परस्वतः ॥२२॥
द्यौ च हस्तिनो हती ॥२३॥	

॥१३२॥ आदलाबुकमेककम् ॥१॥	अलाबुकं निखातकम् ॥२॥
कर्करिको निखातकः ॥३॥	तद्वात उन्मथायति ॥४॥
कुलाय कृणवादिति ॥५॥	उयं वनिषदाततम् ॥६॥
न वनिषदनाततम् ॥७॥	क एषां कर्करि लिखत् ॥८॥

१३० । १७ इयमियमिति — १९ अस्थिरो भवन् — २० उयं यकां श्लोकका

१३१ । १ आमिनोतिमिभञ्जते — २ अणु मि० — ३ वसुभिः — ४ शतं वा भा-
रती श्वः — १० इव ओहते — ११ तीक्ष्णी — १३ मरुदूरिके —
१४ तिष्ठति — १८ अरदुपरमः — १९ शये — २० व्याघ्रः —
२२ अर्धध्वं

१३२ । ६ च निषदा — ७ घातं वनि० — ८ कर्करि

क एषां दुन्दुभिं हनत ॥ ९ ॥ यदि हनत्कथं हनत ॥ १० ॥
 देवी हनत्कुहं हनत ॥ ११ ॥ पर्यागारं पुनः पुनः ॥ १२ ॥
 चीर्युष्टस्य नामानि ॥ १३ ॥ हिरण्यमित्येकमब्रवीत् ॥ १४ ॥
 द्वे वा यशः शवः ॥ १५ ॥ नीलशिखण्डो वा हनत ॥ १६ ॥

विततौ किरणौ द्वौ तावा पिंनष्टि पूरुषः ।

॥ १३३ ॥

॥ दुन्दुभिमाहननाभ्याम् ॥

तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ १ ॥

तौ द्वौ निर्वृतः पुरुषादृतिः ।

॥ कोशबिले ॥ न वै कुमारि० ॥ २ ॥

निगृह्य कर्णिकौ द्वौ निरायच्छति मध्यमे ।

॥ रज्जुनि यन्चेदानम् ॥ न वै० ॥ ३ ॥

उत्तानायां शयानायां तिष्ठन्तमव गूहति ।

॥ उपानहि पादम् ॥ न वै० ॥ ४ ॥

स्रष्टृणायां स्रष्टृणकायां स्रष्टृणमेवाव गूहति ।

॥ उत्तराञ्जनीमाञ्जन्याम् ॥ न वै० ॥ ५ ॥

अद भंशदन्तलोमवति हृदे ।

॥ उत्तराञ्जनीं

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ६ ॥

१३२ । १० यदीयं हन० — १४ हिरण्य इ० — १५ द्वौ वायशिशवः — १६ *स्रष्टृ
 वाहनः

१३३ In dieses Sūkta sind von uns Stücke eingeschaltet, welche von den Hand-
 schriften im 135. Sūkta aufgeführt werden.

३ *स्रष्टृ, रज्जुनि — ४ उत्तमानायै शयानायै तिष्ठन्ते वाव गूहसि —
 ६ हृदे, उत्तमाञ्जनी न्वर्त्तन्वात्

- ॥१३४॥ इहेत्या प्रागपागुदगंधरागासन्वा उदभिर्यथा ।
 ॥ अलावूनि ॥ १ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधराग्वत्साः प्रुषन्त आसते ।
 ॥ पृषातकानि ॥ २ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधराक् स्यालीपाको वि लीयते ।
 ॥ अश्वत्थपलाशम् ॥ ३ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधराक्सा वै स्पृष्टा वि लीयते ।
 ॥ विप्रुद ॥ ४ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधरागुष्णे लोहे न लीप्सेथाः ।
 ॥ चमसः ॥ ५ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधरागशिष्टिस्तुं शिष्टिस्तते ।
 ॥ पिपीलिकावटः ॥ ६ ॥

॥१३५॥

। ॥ आ ॥ १ ॥
 । ॥ पश्येदः ॥ २ ॥
 फलित्यभिहितः । ॥ गोशफः ॥ ३ ॥
 वी३मे देवा अक्रंसताध्वर्यो क्षिप्रं प्र चर ।
 सुद ॥ ४ ॥ ... ॥ ५ ॥
 आदि दक्षिणामनयन् ।
 तां ह ह जरितः प्रत्यायन् ॥ ६ ॥
 तां ह जरितर्न प्रत्यगृभ्णंस्तामु ह जरितः प्रत्यगृभ्णन् ।

१३४ In dieses Sūkta sind ebenfalls Stücke von uns eingeschaltet, welche von den Handschriften im 135. Sūkta aufgeführt werden.

१ ० धरानरासागुदभर्त्सच — ४ स व पृषुसीयते — ५ चर्हे नाहयि सीवा-
 बीः — ६ अक्षिणीपु क्षीसीयते

१३५ । ४ सुसत्त्वमिन्नवोमस्तसि प्रपुदसि

अहा नेत सन्नविचेतनानि जज्ञा : ॥ ७ ॥

उत श्वेत आशुपत्वा उतो

उतेमाशु मानं पिपति ॥ ८ ॥

आदित्या रुद्रा वसवस्त्वेलत इदं राधः प्रति गृभ्णीसङ्गिरः ।

इदं राधो विभु प्रभु इदं राधो बृहत्पृथु ॥ ९ ॥

देवा ददत्वा वरं तद्धो अस्तु सुचेतनम् ।

युष्मे अस्तु दिवेदिवे प्रत्येव गृभायत ॥ १० ॥

त्वमिन्द्र शर्म रिणा हव्यः पारावतेभ्यः ।

विप्राय स्तुवते वसु नि दूरश्रवसे वह ॥ ११ ॥

त्वमिन्द्र कपोताय छिन्नपक्षाय वञ्चते ।

श्यामाकं पङ्क पीलु च वारंसा अकृणोर्बहु ॥ १२ ॥

अरंगरो वावदीति चेधा बद्धो वरचया ।

इरामह प्र शंसत्यनिरामपं सेधति ॥ १३ ॥

यदस्या अंहुभेद्याः कृधु स्थूलमुपातंसत ।

॥ १३६ ॥

मुष्काविदस्या एजतो गोशफे शकुलाविव ॥ १ ॥

यदा स्थूलेन पससाणौ मुष्का उपावधीत् ।

विष्वञ्चावस्या वर्धतः सिकतास्विव गर्दभौ ॥ २ ॥

यदल्पिका स्वल्पिका कर्कन्धूकेव पद्यते ।

वासन्तिकमिव तेजनं भंस आतन्य विद्यते ॥ ३ ॥

यद्देवासो ललामगुं प्र विष्टीमिनमाविषुः ।

सक्त्वा देदिष्यते नारी सत्यस्यास्त्रिभुवो यथा ॥ ४ ॥

महानग्न्यहपद्भिमुक्तः क्रन्ददधो नासरत् ।

१३५ । ८ चविष्ठः — ११ हव्यं

१३६ । २ सिकतास्विव — ३ यत्वा वाताय विवर्तति — ४ सक्त्वा देदिष्यते —

५ महानग्न्यहपद्भिमुक्तः क्रन्ददधो नासरत् ।

अथर्ववेद

५८

शक्तिं कनीना खुद मध्यमं सक्थ्युद्यतम् ॥ ५ ॥
 महानग्न्युपलूलूलमतिक्रामन्यब्रवीत् ।
 यथा तव वनस्पते निघ्नन्ति तथैवेति ॥ ६ ॥
 महानग्न्युप ब्रूते भ्रष्टो ऽथार्थबूभुवः ।
 यथैव ते वनस्पते पिषन्ति तथैवेति ॥ ७ ॥
 महानग्न्युप ब्रूते भ्रष्टो ऽथार्थबूभुवः ।
 यथा दावो विदस्यत्यङ्गानि मम दह्यन्ते ॥ ८ ॥
 महानग्न्युप ब्रूते स्वस्त्यावेशितं पसः ।
 इत्थं फलस्य वृक्षस्य शूर्पेशूर्प भजेमहि ॥ ९ ॥
 महानग्नी कृकवाकुं शम्यया परि धावति ।
 वयं न विद्य यो मृगः शीर्ष्णा हरति धारिकाम् ॥ १० ॥
 महानग्नी महानग्निं धावन्तमनु धावति ।
 इमास्तदस्य गा रक्ष यभ मामधोदनम् ॥ ११ ॥
 सुदेवस्त्वा महानग्निं वि बाधते महतः साधु खोदनम् ।
 कृशितं पीवरी नशद्यभ माम् ॥ १२ ॥
 वशा दुग्धा विनाङ्गुरिं प्र सृजते वनंकरम् ।
 महाच्चै भद्रो बिल्वो यभ माम् ॥ १३ ॥
 विदेवस्त्वा महानग्निं वि बाधते महतः साधु खोदनम् ।
 कुमारिका पिङ्गलिका कार्यं कृत्वा प्र धावति ॥ १४ ॥
 महाच्चै भद्रो बिल्वो महान्भद्र उदुम्बरः ।
 महौ अभितौ बाधते महतः साधु खोदनम् ॥ १५ ॥

१३६ । ५ शक्तिं कानना खेच मशकं सक्तु पशम । — ६ निरघ्नन्ति तथैवति —
 ७ पिषन्ति तथैवति — ८ यथा वयो विदाह्यत्यङ्गैश्च मव दह्यन्ते — ९ शूर्पै
 शूर्पै — ११ मामधोदनं — १२ कुसं पीवरी नवत् — १३ दुग्धामिमां-
 गुरिं प्रसृजतो यतपरे, fehlt बिल्वो — १४ कार्दमका च धावति — १५ महौ
 अभितौ

यं कुमारी पिङ्गलिका कृशितं पीवरी लभेत् ।
तैलकुण्डादिवाक्कुटं रदन्तं शुद्धमक्षरेत् ॥ १६ ॥

॥ इति कुन्तापयुक्ताणि समाप्तानि ॥

यच्च प्राचीरजगन्तोरो मण्डूरधाणिकीः ।

॥ १३७ ॥

हता इन्द्रस्य शर्चवः सर्वे बुभुदयाशवः ॥ १ ॥

कपृक्षरः कपृषमुहधातन चोदयत खुदत वाजसातये ।

निष्टिम्यः पुचमा चावयोतय इन्द्र सबाध इह सोमपीतये ॥ २ ॥

दधिक्राव्णो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।

सुरभि नो मुखा करत्र ण आयूषि तारिषत् ॥ ३ ॥

सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मन्दिनः ।

पविर्चवन्तो वो मदाः ॥ ४ ॥

इन्द्रुरिन्द्राय । अभ्रुवन ।

वाचस्पतिर्मखस्यते विश्वस्येशान ओजसा ॥ ५ ॥

६ ॥

अव

सहस्रैः ।

आव

धत्त ॥ ७ ॥

द्रप्ता

।

नभो

गृध्यताजो ॥ ८ ॥

अध

णः ।

विशो अदेवीरभ्याऽचरन्तीर्बृहस्पतिना युजेन्द्रः ससाहे ॥ ९ ॥

त्वं ह त्यात्सप्रभ्यो जायमानो ऽश्वभ्यो अभवः शत्रुरिन्द्र ।

गूल्हे द्यावापृथिवी अबविन्दो विभुमह्यो भुवनेभ्यो रणं धाः ॥ १० ॥

त्वं ह॒ त्यद॑प्रतिमानमोजो वज्रेण वज्रिन्धुषितो जघन्य ।

त्वं शु॒ष्णस्या॑वातिरो वध॒चैस्त्वं गा इन्द्र॒ शब्धे॑दविन्दः ॥ ११ ॥

तमिन्द्रं वाजयामसि म॒हे वृ॒षाय॑ हन्त॒वे । स वृ॒षा वृ॒षभो॑ भुवत् ॥ १२ ॥

इन्द्रः स दाम॒ने कृत॑ ओजिष्ठः स मदे॑ हितः । द्यु॒क्षी द्यो॒क्षी स सो॒म्यः ॥ १३ ॥

गिरा वज्रो न संभूतः सर्बलो अ॒नप॑च्युतः । व॒व॒क्ष॒श्च॒ष्वो अ॒स्तुतः ॥ १४ ॥

॥ १३८ ॥ महौ इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिर्माँ इव । स्तोमैर्वात्सस्य वावृधे ॥ १ ॥

प्र॒जामृ॑तस्य पिप्रतः प्र य॒ज्ञर॑न्त॒ वह॑यः । वि॒प्रा च॒त॒स्य वा॑ह॒सा ॥ २ ॥

क॒णा इन्द्रं॑ यद॒क्रत॑ स्तोमैर्य॒ज्ञस्य॑ साध॒नम् । ज॒मि ब्रु॑वत् आ॒युध॑म् ॥ ३ ॥

॥ १३९ ॥ आ नूनमग्निना यवं वात्सस्य गन्तमवसे ।

प्रा॒सै य॒क्षत॑मवृ॒कं पृ॒ । अ॒रा॒तयः ॥ १ ॥

यद॒न्त॒ यत्प॑ञ्च॒ म॒ म्णं॑ त॒क्ष॒मग्नि॑ना ॥ २ ॥

ये वां वि॒प्रासः॑ वे॒त्तास्व॑स्य बोध॒तम् ॥ ३ ॥

अ॒यं वां घ॒र्मो आ॒ग्निना॑ स्ताम॒न॒ परि॑ पिच्यते ।

अ॒यं सो॒मो म॑धु॒माब्बा॑जिनीवसू येन॑ वृ॒चं चि॑केतयः ॥ ४ ॥

यद॒प्सु य॒ज्ञन॑स्पतौ यदोष॒धीषु॑ पुरु॒द॒स॒सा कृ॑तम् ।

तेन॑ माविष्टमग्निना ॥ ५ ॥

॥ १४० ॥ यन्नासत्या भुरण्यथो यद्वा देव भिषज्यथः ।

अ॒यं वां व॒त्सो म॒तिभि॑र्ने वि॒न्यते॑ ह॒विष्म॑न्तं हि ग॒च्छथः ॥ १ ॥

आ स्तोमं चिकेत वामया ।

आ साम॒ मधु॑म॒त्तम॑ ध॒र्मि सि॒ञ्चाद॑थर्वणि ॥ २ ॥

आ नूनं॑ रघु॒वर्ते॑निं रथं ति॒ष्ठाथो॑ अ॒ग्निना॑ ।

आ वां स्तो॒मा इ॒मे म॒म॒ नभो॑ न चु॒च्यवी॑रत् ॥ ३ ॥

यद॒द्य वां ना॑स॒त्योक्थै॑राचु॒च्यवी॑महि ।

यद्वा वा॒णीभिर॒ग्निने॒वेत्का॒णस्य॑ बोध॒तम् ॥ ४ ॥
यद्वां क॒क्षीर्वो॑ उ॒त यद्वा॑श्च॒ क्षु॒भिर्यद्वा॑ दी॒र्घत॑मा जुहाव ।
पृ॒थी यद्वा॑ वै॒न्यः सा॒दने॒ष्वेवे॒दतो॑ अ॒ग्निना॑ चेतयेषाम् ॥ ५ ॥

या॒तं हृ॒दि॒ष्या उ॒त नः॑ पर॒स्या भू॒तं ज॒ग॒त्या उ॒त न॑स्त॒नूपा । ॥ १४१ ॥

व॒र्ति॒स्तो॒काय॑ त॒नया॑य या॒तम् ॥ १ ॥

यदि॒द्रेण॑ स॒रथं॑ या॒थो अ॒ग्निना॑ यद्वा वा॒युना॑ भव॒थः स॒मो॒क्ता ।
यदा॒दित्ये॒भिर्भु॑भिः स॒जो॒क्ता यद्वा वि॒ष्णोर्वि॒क्रम॑णेषु तिष्ठ॒थः ॥ २ ॥
यद्वा॒ग्निना॑व॒हं हु॒वेय॑ वा॒जसा॑तये ।

इ॒म॒ग्नि॒नो॒रवः॑ ॥ ३ ॥

ह॒व्यानि॑ वां हि॒ता ।

इ॒मे

वि॒मे क॒ण्वेषु॑ वा॒मथ॑ ॥ ४ ॥

यन्ना॒सत्या॑ परा॒के अ॒र्वा॒के अ॒स्ति भे॒षज॑म् ।

तेन॑ नूनं वि॒म॒दाथ॑ प्र॒चेत॑सा हृ॒दि॒र्वी॒ताय॑ यद्वा॒तम् ॥ ५ ॥

अ॒भु॒त्सु प्र॑ दे॒ष्या सा॒कं वा॒चाह॑म॒ग्निनोः॑ । ॥ १४२ ॥

व्याव॑र्दे॒ष्या म॒तिं वि॒ रा॒तिं म॒र्येभ्यः॑ ॥ १ ॥

प्र बो॒धयो॒षो अ॒ग्निना॑ प्र दे॒वि सू॒नृते॑ महि ।

प्र य॒ज्ञहो॑तरा॒नुषक्॑ प्र म॒दाय॑ अ॒र्वो बृ॒हत् ॥ २ ॥

यदु॒षो या॒सि भ॒ानु॒ना सं सूर्ये॑ष रोच॒से ।

रथो॑ व॒र्ति॒र्थाति॑ नृ॒पाय्य॑म् ॥ ३ ॥

ए॒वो गा॒वो न॑ दु॒ह ऊ॒धभिः॑ ।

यद्वा वा॒णीर॒नूष॑त॒ प्र दे॒व॒य॒न्तो अ॒ग्निना॑ ॥ ४ ॥

प्र द्यु॒म्नाय॑ प्र श॒र्वसे॑ प्र नृ॒षा॒स्त्राय॑ श॒र्मणे॑ । प्र द॒क्षाय॑ प्र॒चेत॑सा ॥ ५ ॥

यन्मूनं धी॒भिर॒ग्निना॑ पि॒तुर्यो॒ना नि॒षीद॑थः । यद्वा सु॒जेभि॑रू॒क्या ॥ ६ ॥

॥ १४३ ॥ तं वां रथं वयमद्या हुवेम पृथुजयमश्विना संगतिं गोः ।
यः त्वुरायुर्गिर्वाहसं पुरुतमं वसूयुम् ॥ १ ॥
युवं देवता तां दिवो नपाता वनथः शचीभिः ।
पृथः सचन्ते वहन्ति यत्ककुहासो रथे वाम् ॥ २ ॥
करते रातहंष्य ऊतये वा सुतपेयाय वाकैः ।
अतस्य वा वनुषे पूर्थाय नमो येमानो अश्विना वर्तत ॥ ३ ॥
हिरण्ययेन पुरुभू रथेनेमं यज्ञं नासत्योप यातम् ।
पिवाथ इन्मधुनः सोम्यस्य दधधो रत्नं विधते जनाय ॥ ४ ॥
आ नो यातं दिवो अछा पृथिव्या हिरण्ययेन सुवृता रथेन ।
मा वामन्ये नि यमन्देवयन्तः सं यहदे नाभिः पूर्था वाम् ॥ ५ ॥
नू नो रयिं पुरुवी
नरो यज्ञमश्विना अगमन् ॥ ६ ॥
इहेह यज्ञां समना
उरुष्यतं जरितारं द्रक् ॥ ७ ॥
मधुमतीरोषधीर्वाव आपो मधुमन्नो भवत्वन्तरिक्षम् ।
क्षेपस्य पतिर्मधुमान्नो अस्त्वरिष्यन्तो अर्चेनं चरेम ॥ ८ ॥
पनाय्यं तदश्विना कृतं वां वृषभो दिवो रजसः पृथिव्याः ।
सहस्रं शंसा उत ये गविष्टी सर्वो इत्तो उप यात पिबथ्ये ॥ ९ ॥

॥ नवमो ऽनुवाकः ॥

॥ शस्त्रकाण्डं नाम विंशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ अथर्ववेदसंहिता च संपूर्णा ॥

In Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung in Berlin sind erschienen:

श्रीगुरुबुधैः — The white Yajurveda, edited by Dr. Albrecht Weber. Part I. The Vājasaneyi-Sanhitā in the Mādhyandina and the Kāṇva-Çākhā with the commentary of Mahīdhara. 1849–52. gr. 4. cart. 21 Thlr. 20 Sgr.

——— Part II. The Çatapatha-Brāhmaṇa in the Mādhyandina-Çākhā with extracts made from the commentaries of Sāyaṇa, Harisvāmin and Dviveda-Ganga. 1849–56. gr. 4. cart. 24 Thlr. 20 Sgr.

——— Part III. The Çrauta-sūtra of Kātyāyana with extracts made from the commentaries of Karka and Yājñikadeva. No. 1. 1849–56. gr. 4. geh. 3 Thlr.

ब्रह्मवैवर्तपुराणे श्रीकृष्णकवचके द्वौ सर्गौ — Brahma-Vaivarta-Purāṇi specimen. Textum e codice Mspt. Bibl. Reg. Berol. edidit, versionem Latinam adjecit, commentarium mythologicum et criticum praemisit Ad. Fr. Stenzler. 1829. 4. 20 Sgr.

महाभारते पञ्चार्जुनसंवादाणि — Diluvium cum tribus aliis Mahā-Bhārati praestantissimis episodiis primus edidit Fr. Bopp. Fasciculus primus, quo continetur textus Sanscritus. 1829. 4. 2 Thlr. 20 Sgr.

Hierzu die deutsche Uebersetzung:

Die Sündfluth, nebst drei anderen der wichtigsten Episoden des Mahā-Bhārata. Aus der Ursprache übersetzt von Fr. Bopp. 1839. 8. 20 Sgr.

चटुर्धरम् — Das zerbrochene Gefäß, ein sanskritisches Gedicht, herausgegeben, übersetzt, nachgeahmt und erläutert von G. M. Dursch. 1828. 4. 20 Sgr.

विक्रमोर्वशीनाम चोटकम् — Urvasia, fabula Cālidāsi. Textum Sanscritum edidit, interpretationem Latinam et notas illustrantes adjecit Robertus Lenz, Dr. Ph. 1833. 4. geh. 4 Thlr.

Hierzu wird gratis geliefert:

Apparatus criticus ad Urvasiam fabulam Cālidāsi quem tanquam suae ejus libri editionis appendicem Londini conscripsit Rob. Lenz. 1835. 4. 15 Sgr.

चितीश्वरशास्त्रीचरितम् — A Chronicle of the family of Rāja Krishnachandra of Navadvīpa, Bengal. Edited and translated by W. Pertsch. 1852. gr. 8. geh. 2 Thlr.

उपलेखः — Upalekha de Kramapāṭha libellus. Textum Sanscritum recensuit, varietatem lectionis, prolegomena, versionem Latinam, notas, indicem adjecit Dr. G. Pertsch. 1854. gr. 8. geh. 1 Thlr. 10 Sgr.

याज्ञवल्कीयं धर्मशास्त्रम् — Yājñavalkya's Gesetzbuch. Sanskrit und Deutsch herausgegeben von Dr. Ad. Fr. Stenzler. 1849. gr. 8. geh. 2 Thlr. 20 Sgr.

Akademische Vorlesungen über indische Literaturgeschichte. Gehalten im Wintersemester 1851–52 von A. Weber. 1852. gr. 8. geh. 2 Thlr. 12 Sgr.

Indische Studien. Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums. Im Vereine mit mehreren Gelehrten herausgegeben von Dr. Albrecht Weber. Band I–III. 1849–55. gr. 8. geh. 12 Thlr.

Die neuesten Forschungen auf dem Gebiete des Buddhismus. Besprochen von Dr. A. Weber. Separatabdruck aus den Ind. Studien III 1. 1853. gr. 8. geh. 15 Sgr.

Ueber den Zusammenhang indischer Fabeln mit griechischen. Eine kritische Abhandlung von Dr. A. Weber. Separatabdruck aus den Ind. Studien III 2. 3. 1855. gr. 8. geh. 12 Sgr.

Alphabetisches Verzeichniss der Versanfänge der Riksanhitā, herausgegeben von W. Pertsch. Separatabdruck aus den Ind. Studien III 1. 1853. gr. 8. geh. 1 Thlr.

Mālavikā und Agnimitra, ein Drama des Kālidāsa. Zum ersten Male aus dem Sanskrit übersetzt von Dr. A. Weber. 1856. 8. geh. 1 Thlr.

Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Zend, Griechischen, Lateinischen, Littauischen, Altslavischen, Gothischen und Deutschen von Franz Bopp. Zweite gänzlich umgearbeitete Auflage. Erster Band. Erste Hälfte. 1856. gr. 8. geh. 2 Thlr.

